

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

DEPARTMENT OF BYZANTINE
AND MODERN GREEK IN THE
UNIVERSITY OF OXFORD

~~PA 1310. 1815. 125/9~~

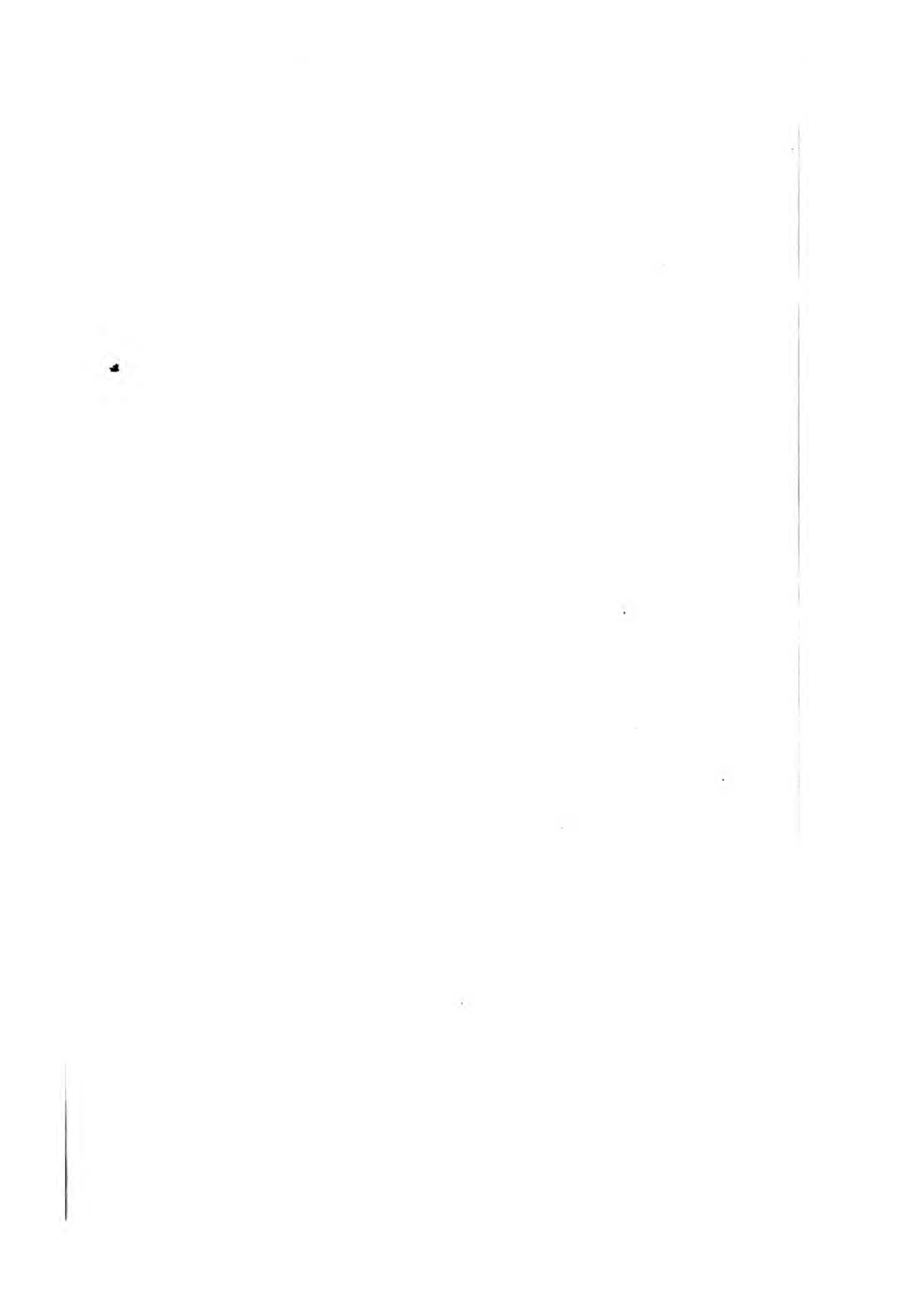
Vet.

PA 1310. E4. K8 /9

①

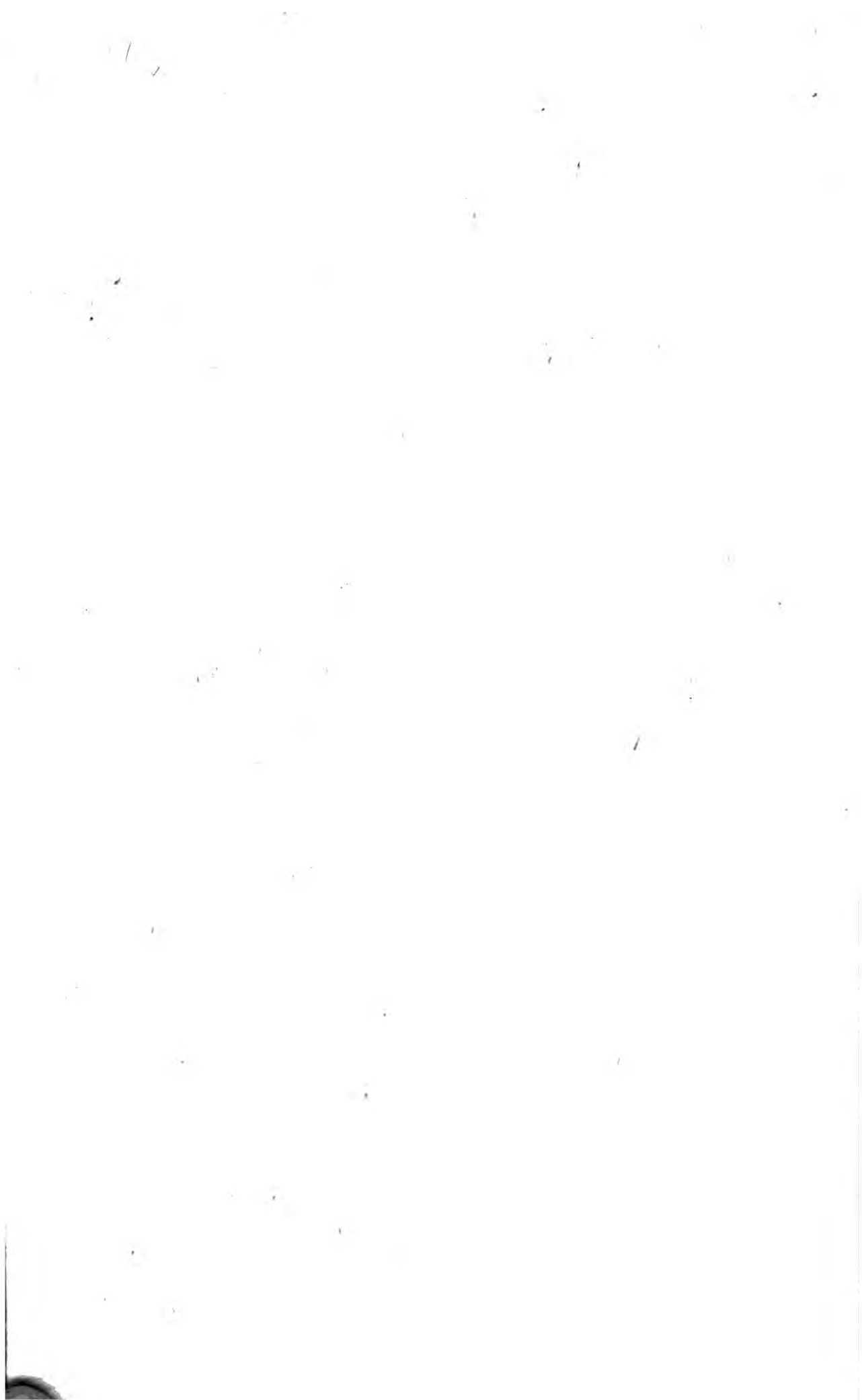
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΝΑΤΟΣ.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΑ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑ,

ΕΚΔΙΔΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΟΥΝΤΟΣ Α. ΚΟΡΑΗ,

Φιλοτίμῃ δαπάνῃ τῶν ὁμογενῶν Χίων, ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Ἑλλάδος.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Ι. Μ. ΕΒΕΡΑΡΤΟΥ.

SE TROUVE,

CHEZ THÉOPHILE BARROIS, PÈRE, LIBRAIRE, RUE HAUTEFEUILLE, N° 28.

ΑΩΙΕ.

G. 4.1.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΈΛΛΗΝΑΣ.

Ἡ καὶ σήμερον ἀκόμη φυλάξασα τὸ παλαιὸν αὐτῆς ὄνομα Ἀμάσεια, πόλις ἐπίσημος τοῦ Πόντου, ἐγέννησε τὸν Στράβωνα. Τίς καὶ ποῖος ἐχρημάτισεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, θέν μᾶς εἶναι γνωσόν· περὶ δὲ τῆς μητρὸς αὐτὸς ὁ Στράβων μᾶς διδάσκει τὰ ἐξῆς.

Δορύλαος ὁ τακτικός, καταγόμενος ἀπὸ τὴν Κρήτην, ἐγέννησεν υἱοὺς δύο, ὀνομαζομένους Στρατάρχαν καὶ Λαγέταν. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δορυλάου, ὀνομάζετο Φιλέταιρος, ἔχων καὶ αὐτὸς υἱὸν, ὁμώνυμον τοῦ Θείου, Δορύλαον. Τοῦ Λαγέτα ἡ θυγάτηρ ἐγέννησε τὴν μητέρα τοῦ Στράβωνος (1)· τῆς ὁποίας ὁ πατὴρ ὅτι ἦτον εἰς τῶν ἐντοπίων τῆς Καππαδοκίας, ἢ τοῦ Πόντου (ἢ καὶ τῶν ἐκεῖ μετοικισθέντων Ἑλλήνων), φαίνεται ἀπὸ τὸ βάρβαρον τοῦ ἀδελφοῦ του ὄνομα, Μοαφέρνης· οὕτως ὀνομάζει ὁ Στράβων τῆς μητρὸς αὐτοῦ τὸν πατρικὸν Θεῖον (2). Ἀπὸ τοὺς Ποντικούς, ἢ Καππαδόκας τούτους, πιθανὸν ὅτι ἦτο καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ὁ πατὴρ τοῦ Στράβωνος, ὅχι ἴσως ὀλιγώτερον ἐπίσημος παρὰ τοὺς μητρικοὺς αὐτοῦ προγόνους, οἱ ὅποιοι ἐφάνησαν εἰς πολλὰς περιστάσεις ἄνδρες μεγάλης ὑπολήψεως.

(1) Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. ι, σελ. 477-478.

(2) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. βιβλ. ια', σελ. 499, καὶ βιβλ. ιβ', σελ. 557.

Ὁ τακτικὸς Δορύλαος ἐχρημάτισε φίλος καὶ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως τοῦ Πόντου, Μιθριδάτου, τοῦ ἐπονομασθέντος Εὐεργέτου. Εὐρεθεὶς εἰς τὴν Κρήτην, ὅτε οἱ Γορτύνιοι ἦσαν εἰς μάχην μὲ τοὺς Κνωσσίους, ἐψηφίσθη στρατηγὸς ἀπὸ τούτους, καὶ ἐτελείωσεν εἰς ὀλίγον τὸν πόλεμον. Ἄλλ', ἐπειδὴ ἔμαθεν ἐκεῖ τὸν θάνατον τοῦ Μιθριδάτου, ἔμεινεν εἰς τὴν Κνωσσὸν, ὅπου λαβὼν γυναῖκα Μακεδόνισσαν, τὴν Στερόπην, ἐγέννησε τοὺς ὀνομασθέντας ἀνωτέρω δύο υἱοὺς, Στρατάρχαν καὶ Λαγέταν· ὀνόματα σημαίνοντα τὴν ἐξάαιρετον εἰς τὰ τακτικά σπουδὴν τοῦ Δορυλάου.

Τούτου ὁ ὁμώνυμος ἀνεψιὸς Δορύλαος, υἱὸς τοῦ μείναντος εἰς τὸν Πόντον Φιλεταίρου, ἐσυντράφη μὲ τὸν διάδοχον Μιθριδάτου τοῦ Εὐεργέτου, Μιθριδάτην τὸν Εὐπάτορα, ἠξιώθη μεγάλας τιμᾶς (1), καὶ κατεστράφη στρατηγὸς του εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον (2).

Ἀπὸ τὸν αὐτὸν τοῦτον Μιθριδάτην τὸν Εὐπάτορα ἐδιωρίσθη ὑπαρχὸς τῆς Κολχίδος ὁ πρὸ μικροῦ ὀνομασθεὶς Μοαφέρνης, θεῖος τῆς μητρὸς τοῦ Στράβωνος (3).

Ὁ Στράβων ἔζησε βέβαια εἰς τὸ μεταξὺ διάστημα μέρους τῆς ζωῆς τοῦ Μεγάλου Πομπηίου καὶ τοῦ Καίσαρος, καὶ μέρους τοῦ Τιβερίου· δὲν εἶναι ὁμῶς ἀκριβῶς γνωστὸς ὁ χρόνος ὅτε ἄρχισε, οὐδ' ὅτ' ἔπαυσε νὰ ζῇ. Ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ μάθωμεν περὶ τούτου, συμπεραίνεται ἀπὸ τὰ ἐξῆς· τὰ ὅποια, χωριστὰ

(1) Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. ι, σελ. 477-478.

(2) Μέμνων παρὰ τῷ Φωτ. κωδ. σκδ', σελ. 731.

(3) Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. ια', σελ. 499.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. γ'

μὲν θεωρούμενα, δὲν ἀποδείχνουν τίποτε, συναθροισμένα δὲ, γεννῶσι κάποιαν πιθανότητα.

Ὁ Πομπηῖος, σύγχρονος καὶ ἀντίπαλος τοῦ Καίσαρος, ἀνέλαμψε μαλιστα εἰς τοῦ Μιθριδάτου τοῦ Εὐπάτορος τοὺς χρόνους, τὸν ὁποῖον, ὡς ἴδαμεν, ἐδούλευσαν οἱ συγγενεῖς τοῦ Στράβωνος. Ἐν ἔτος ἀρχήτερα πρὶν νικήσῃ τὸν Μιθριδάτην, ἀφάνισε, κατὰ τὸ 687 ἔτος (1) ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης [65 πρὸ Χριστοῦ], ἀπὸ τὴν μεσόγειον ὄλην θάλασσαν τοὺς πειρατὰς, τόσον πλέον δυσκαταμαχήτους, ὅσον ἦτο μεγαλύτερος ὁ ἀριθμὸς, πλειότερα τῆς διασποράς αὐτῶν τὰ μέρη, καὶ πολυπλοκώτερα τῆς κακουργίας τὰ μέσα (2). Αἱ δύο νῆκαι αὗται ἐκατάσθησαν, ὡς οὐδενὸς ἄλλου, περιδύθητον εἰς ὄλην τὴν οἰκουμένην τῶνομα τοῦ Πομπηίου.

Ἰποθέτω πρὸς ὥραν, ὅτι ὁ Στράβων ἐγεννήθη τότε, ἢ μικρὸν ὑστερον, τῶν κατορθωμάτων τοῦ Πομπηίου, ἡγουν περὶ τὸ 687 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης. Ἀλλὰ τοῦτο ἀς λογίζεται κατὰ τὸ παρὸν ἀπλῆ ὑπόθεσις, ἕωσοῦ νὰ μάθωμεν ἀπὸ τὰ ἐξῆς ἐὰν συμβιβάζεται μετὰ τῆς ἱστορίας τὰς λοιπὰς περιστάσεις.

Ὁ Στράβων (3), ὅταν ὑπῆγεν εἰς τὴν Κόρινθον, κατα-

(1) Simson, *Chronic. catholic.*, pag. 1501. Ἐδῶ καὶ καθ' ἑξῆς, εἰς τὰ Προλεγόμενα ταῦτα, μεταχειρίζομαι τὴν χρονολογίαν τοῦ Ἄγγλου Σιμσῶνος· ὄχι διότι τὴν νομίζω παρὰ τὰς ἄλλας ἀκριβεστέραν, ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον τῆς ἐνδεχομένης συγχύσεως, καὶ ὅτι εἰς πολλῶν ἐτῶν σειρᾶν, ἡ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν παραλλαγὴ κατανατὰ νὰ ᾖναι ἀδιάφορος.

(2) Ἰδ. Πλουτάρχ. Μέρ. Δ, σελ. 121—140 ἐμ. ἐκθ.

(3) Γεωγραφ. βιβλ. ἡ, σελ. 379.

σκαμμένην ἀπὸ τὸν Μόμμιον, τὴν ἡῦρε νεωσὶ ἀνακτισμένην. Ἄλλ' ἢ ἀνάκτισις αὐτῆς, ἢ καὶ τὸ ψήφισμα ν' ἀνακτισθῆ, ἔγινεν ὀλίγους μῆνας πρὶν ὁ Καῖσαρ φονευθῆ· ὁ δὲ φόνος τοῦ Καίσαρος ἐσυνέβη κατὰ τὸ 710 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης [42 πρὸ Χριστοῦ]. Ἐὰν συλλογισθῶμεν τὴν ὁποίαν ἔκαμε μακρὰν περιήγησιν ὁ Στράβων τῆς γῆς, διὰ τὰ συνάξῃ τὴν ἀναγκαίαν εἰς τὴν γεωγραφίαν τοῦ ὕλην, ταξειδεύσας, ὡς αὐτὸς λέγει (1), ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν ἕως τὴν Τυρρηνίαν (2), καὶ ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον (3) ἕως τὰ σύνορα τῆς Αἰθιοπίας (4), συμβαίνει τὰ ἦτο τριακονταετῆς τὴν ἡλικίαν τὸλιγώτατον, ὅταν ἴδῃ τὴν Κόρινθον· ἤγουν τὴν ἴδεν ἑπτὰ ἔτη μετὰ τὸν φόνον τοῦ Καίσαρος, κατὰ τὸ 717 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης [35 πρὸ Χριστοῦ]. Πιθανὸν ἄρα ὅτι ἐγεννήθη, ὡς ὑποθέσαμεν, εἰς τὸ 687 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης [65 πρὸ Χριστοῦ].

Ὁ Στράβων λέγει (5), ὅτι ἴδῃ τὸν Πούβλιον Σερβίλιον, τὸν διὰ τὰς κατὰ τῶν Ἰσαύρων νίκας ἐπονομασθέντα Ἰσαυρικόν. Αἱ νῆκαι τοῦ Σερβιλίου ἐσυνέβησαν τὸ 676 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης [76 πρὸ Χριστοῦ], ἤγουν δέκα τὸλίγον ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Στράβωνος. Αὐτὸς ὁ Σερβίλιος ἀπέθανεν ὑπέργηρος τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ἔτος 710 ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης [42 πρὸ Χριστοῦ], ὅτε ἐφονεύθη ὁ Καῖσαρ (6), καὶ ὅτε ὁ Στράβων

(1) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 151 ἐμ. ἐκδ.

(2) Τὴν σήμερον ὀνομαζομένην Τοσκάναν (Toscana).

(3) Τὴν σήμερον Μαύρην Θάλασσαν.

(4) Τῆς σήμερον Ἀβυσσινίας.

(5) Γεωγραφ. βιβλ. ιβ', σελ. 568.

(6) Ἰδε Δίων. Κάσσ. βιβλ. μέ, κεφ. 16.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. έ

είχεν ἔτος εἰκοσὸν καὶ τρίτον τῆς ἡλικίας, ἔαν, ὡς ὑποθέ-
σαμεν ἐγεννήθη τὸ 687 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης. Ἄλλ' εἰς τὴν
ἡλικίαν δὲν ἐμπόρει νὰ γνωρίσῃ τὸν Σερβίλιον εἰς τὴν Ἀσίαν,
ὅθεν οὗτος εἶχεν ἀναχωρήσειν πρὸ πολλοῦ τὸν ἴδε λοιπὸν εἰς
τὴν Ρώμην, ὅπου πιθανὸν ὅτι ὑπῆγε μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου
τοῦ Σερβιλίου, πρὶν ὑπάγῃ εἰς τὴν Κόρινθον (1).

Λαλεῖ ὁ Στράβων (2) ὡς περὶ συγχρόνων του, περὶ τοῦ
Ίούδα, βασιλέως τῶν Μαυρουσίων (3), καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ,
τοῦ νέου Ίούδα, τοῦ θριαμβευθέντος ἀπὸ τὸν Ίούλιον Καίσαρα,
τὸ 708 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ρώμης [44 πρὸ Χριστοῦ].

Ἄν πιεεύσωμεν τὸν Ἀθήναιον, ὁ Στράβων ἐγνώρισε προσω-
πικῶς καὶ τὸν Ποσειδώνιον, Στωϊκὸν φιλόσοφον. Ἐξεύρομεν
ἀπὸ τὸν Πλούταρχον (4), ὅτι ὁ Πομπήϊος ἴδε καὶ συνανεστράφη

(1) Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. ιβ', σελ. 568. Πλὴν ἔαν τὸ κείμενον, « Τῷ
» Ἰσαυρικῷ προσαγορευθέντι Πουβλίῳ Σερβιλίῳ, ὃν ἡμεῖς εἶδομεν »,
ἐφθάρη ἀπὸ τοὺς ἀντιγραφεῖς. Ἐνδεχόμενον νὰ ἔγραψεν ὁ Στράβων, « Τῷ
» Ἰσαυρικῷ... Οὗ τὸν υἱὸν ἡμεῖς εἶδομεν ». Ὁ υἱὸς τοῦ Σερβιλίου, τοῦ
ὁποίου τὴν θυγατέρα ἔλαβε γυναῖκα ὁ Αὐγουστος Καίσαρ, ἐφύλαξε τοῦ
πατρὸς τὸ ἐπώνυμον, Ἰσαυρικὸς καὶ αὐτὸς λεγόμενος. Ἰδ. Sueton.
August. cap. 65; καὶ τὴν Γαλλ. τοῦ Στράβ. μετάφρ. tom. IV,
part. II, pag. 97, not. 2.

(2) Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 390 ἐμ. ἐκδ. καὶ βιβλ. ιζ', σελ. 829.

(3) Τῶν Μαυρουσίων ἡ χώρα, ὠνομάζετο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας Μαυ-
ρουσία, ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, Μαυρητανία (Mauretania)· εἶναι ἡ
σήμερον καὶ τῶνομα καὶ τὸ πρᾶγμα Βαρθαρία. Αὕτη περιέχει τὴν
βασιλείαν τοῦ Φέζου, τοῦ Μαρόκου, καὶ τὴν πειρατικὴν δυναστείαν τῶν
Ἀλγερίνων, οἱ ὅποιοι δασμολογοῦσι τῶν φωτισμένων ἐθνῶν τοὺς ἡγεμόνας!

(4) Μέρ. Δ, σελ. 141 ἐμ. ἐκδ.

τὸν Ποσειδώνιον εἰς τὴν Ρόδον, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸν κατὰ Μιθριδάτου πόλεμον· τὸ αὐτὸ συμπεραίνεται, καὶ ἀπὸ τὸν Κικέρωνα, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ συντυχία τοῦ Ποσειδωνίου μὲ τὸν Πομπηϊὸν ἐσυνέβη ὅταν οὗτος ἐγύριζεν ἀπὸ τὴν Συρίαν (1), ἦγουν κατὰ τὸ 692 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης [60 πρὸ Χριστοῦ] ἔτος. Ὁ Στράβων ὁμῶς λέγει, ὅτι ὁ Πομπηϊὸς ὑπῆγεν εἰς τὴν Ρόδον τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὅταν ἐκστράτευσε κατὰ τῶν λησῶν (2), ἦγουν τὸ αὐτὸ ἔτος τῆς γεννήσεως τοῦ Στράβωνος, ὡς ὑποθέσαμεν ἀνωτέρω. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Ποσειδώνιος ἔζησεν ὀγδοήκοντα τέσσαρα ἔτη, ὡς λέγει ὁ Λουκιανὸς (3), ἀν δὲν τὸν ἐγνώρισε προσωπικῶς ὁ Στράβων, ἦτον ὁμῶς, ὅταν ἐκεῖνος ἀπέθανεν, εἰς ἀρκετὴν ἡλικίαν μεираκίου, ὥστε νὰ καταριθμηθῇ μὲ τοὺς συγχρόνους τοῦ Ποσειδωνίου ἀπὸ τὸν Ἀθηναῖον (4).

Ὁ Στράβων ἐγνώρισεν ἀκόμη τὸν Αἴλιον Γάλλον, καὶ ἐφιλιώθη μ' αὐτὸν, ὥστε καὶ νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὴν κατὰ τῶν Ἀράβων ἐκστρατείαν (5), ἦτις ἐσυνέβη τὸ 729 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ρώμης

(1) Cicer. Tusculan. lib. II, cap. 25.

(2) Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. ιά, σελ. 492.

(3) Μακροβ. § 20.

(4) Τοῦ Ἀθηναίου (σελ. 658) τὰ λόγια εἶναι ταῦτα· «Λέγει γὰρ » [ὁ Στράβων] ἐν τῇ ἐβδόμῃ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἐγνωκέναι Ποσειδώνιον τὸν ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλόσοφον». Εἰς τὸ σωζόμενον σήμερον τοῦ ἐβδόμου βιβλίου τοῦ Στράβωνος μέρος, ὅ,τι λέγει ὁ Ἀθηναῖος δὲν εὐρίσκεται· τὸ ὁποῖον ἐνδεχόμενον νὰ εὐρίσκετο πρὶν κολοβωθῇ τὸ βιβλίον. Εἰς ἄλλο μέρος ὁμῶς τῆς Γεωγραφίας του (βιβλ. ις', σελ. 753) λέγει· «Ποσειδώνιος ὁ Στωϊκὸς, ἀνὴρ τῶν καθ' ἡμᾶς φιλοσόφων πολυμαθέστατος»· ἐκ τοῦ ὁποίου πιθανῶς συμπεραίνεται, ὅτι ἔζησεν ἀκόμη ὁ Ποσειδώνιος ἰκανὰ ἔτη μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Στράβωνος.

(5) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 152 ἐμ. ἐκδ.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. ζ

[23 πρὸ Χριστοῦ]. Διὰ τὴν ἀποκτήσιν τόσοσιν φιλίαν μετὰ τὸν Ῥωμαῖον στρατηγὸν, πιθανὸν ὅτι ἦτο τεσσαρακονταετής τὴν ἡλικίαν τὸλιγώτατον, ἐὰν συλλογισθῶμεν μάλιστα τὴν ὁποίαν εἶχαν οἱ Ῥωμαῖοι τότε περὶ τῶν Ἑλλήνων κακὴν ὑπόληψιν (1), καὶ τῆς ὁποίας ἀποτέλεσμα φυσικὰ ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ πρόνοια νὰ μὴ δείχνωσι πρὸς αὐτοὺς μεγάλην οἰκειότητα, πλὴν μετὰ δοκιμασίαν τῆς παιδείας καὶ χρηστῆς αὐτῶν διαγωγῆς πολυχρόνιον. Εἰς τόσῃν ἡλικίαν νὰ ὑποθέσωμεν τὸν Στράβωνα δὲν ἀκολουθεῖ, ἀν δὲν θέσωμεν τὴν γέννησιν αὐτοῦ σύγχρονον μετὰ τὰ λαμπρὰ τοῦ Πομπηίου κατορθώματα.

Ὅταν ὁ Στράβων ἔγραφε τὸ τέταρτον τῆς Γεωγραφίας του βιβλίου, ἦσαν, ὡς αὐτὸς ῥητῶς τὸ μαρτυρεῖ (2), ἔτη τριάκοντα τρία περασμένα, ἀφοῦ οἱ Κάρνοι (3) καὶ οἱ Νωρικοὶ (4) ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Τῶν δύο τούτων ἐθνῶν ἡ ὑποταγὴ ἐσυνέβη τὸ 739 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης [13 πρὸ Χριστοῦ]. Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ὁ Στράβων ἐγεννήθη τὸ 687 ἀπὸ Ῥώμης κτίσεως, ἔγραφε τὸ τέταρτον βιβλίου εἰς σχεδὸν τὸ πεντηκὸσόν δευτέρον ἔτος τῆς ζωῆς του. Ταύτης πολὺ νεωτέραν ἡλικίαν πιθανὸν ὅτι δὲν εἶχεν, ἀν συλλογισθῶμεν καὶ τὰ μακρὰ του ταξείδια, εἰς τὰ ὁποῖα μόλις εὐκαίρει νὰ συν-

(1) Ἴδε Πλουτάρχ. Μέρ. Α, Αὐτοσχεδ. Στοχ. σελ. ξξ'-ξξ'.

(2) Γεωγραφ. τομ. Α, σελ. 274 ἐμ. ἐκδ.

(3) Τῶν Κάρνων τὸνομα ἔμεινε σήμερον εἰς τὴν ἐπαρχίαν ὀνομαζομένην Καρνιόλαν (Carniole).

(4) Νωρικοὶ ἐλέγοντο οἱ κάτοικοι τῶν σήμερον ὀνομαζομένων Καρινθίας (Carinthie), Στιρίας (Stirie), καὶ Αὐστρίας (Autriche).

ἡ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

αθροίξη τῆς Γεωγραφίας τὴν ὕλην, καὶ τὴν ὁποίαν πρὸ αὐτῆς εἶχε συνταγμένην ἱστορίαν ὀλόκληρον εἰς τεσσαράκοντα ἑπτὰ βιβλία, ὡς φέλομεν ἰδεῖν μετ' ὀλίγον, καὶ ἴσως ἄλλα εἰς ἡμᾶς ἄγνωστα συντάγματα.

Εἰς τὸ δέκατον τρίτον τῆς Γεωγραφίας βιβλίου (1) λέγει περὶ τῶν Κυζικηνῶν, ὅτι ἦσαν ἀκόμη αὐτόνομοι. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Ῥωμαῖοι ἐσέρησαν τοὺς Κυζικηνοὺς τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸ 778 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης, τὸ ὁποῖον συμπίπτει μὲ τὸ 26 μετὰ Χριστὸν, ἀκολουθεῖ ὅτι ὁ Στράβων δὲν ἦτο πλέον μὲ τοὺς ζῶντας, ὅταν οἱ Κυζικηνοὶ ἔγιναν ὑπήκοοι τῶν Ῥωμαίων. Ἄν ὑποθέσωμεν λοιπὸν τὸν θάνατον τοῦ Στράβωνος εἰς τοῦτο ἢ ὀλίγον πρὸ τούτου ἔτος, συμπεραίνεται ὅτι ἀπέθανε σχεδὸν ἑννενηκονταετῆς, ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ πρὸ Χριστοῦ 65, ὅπου ὑποθέσαμεν τὴν γέννησιν αὐτοῦ, ἕως εἰς τὸ μετὰ Χριστὸν 26, γίνονται ἔτη 91 τὸν ἀριθμὸν. Ἐὰν τόσος δὲν ἦτον ἀκριδῶς τοῦ Στράβωνος τῆς ζωῆς ὁ χρόνος, δὲν ἀπατάται, νομίζω, ὅστις εἶπη ὅτι ἔζησε πολὺ ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα.

Τὴν σύμπτωσιν τῆς γεννήσεως τοῦ Γεωγράφου μὲ τὰ παράδοξα τοῦ Πομπηίου κατορθώματα ἐμπορεῖ τις ἀκόμη νὰ τὴν πιθανολογήσῃ καὶ ἀπ' αὐτὸ τῶνομά του Στράβων. Ἄν καὶ Ἑλληνικὸν (2), δὲν ἦτον ὁμῶς εἰς τοὺς Ἕλληνας συνειθισμένον

(1) Σελ. 576.

(2) Στράβων ἐσήμαινεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, καθὼς καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους (Strabo), τὸν ὁποῖον σήμερον ἡμεῖς ὀνομάζομεν Ἀλλήθωρον· τὸ συγγενὲς καὶ συνώνυμον Στραθός, ἔγενεν εἰς ἡμᾶς συνώνυμον τοῦ Τυφλός.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 9'

τοιούτον ὄνομα. Παρά τοῦ μυθευομένου Τειρεσίου τὸν υἱὸν Στράβωνα (1), δὲν πισεύω κανεῖς ἄλλος νὰ ὠνομάσθῃ οὕτως. Ἐξεναντίας οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἐμετάφεραν εἰς τὴν γλῶσσάν των, καὶ τὸ ἐμεταχειρίσθησαν ὡς πολλῶν οἰκογενειῶν ἐπώνυμον (2). Ὁ πατὴρ τοῦ Πομπηίου ἐπωνομάζετο Στράβων, Strabo (3). καὶ πιθανὸν ὅτι ὁ υἱὸς δὲν ἀφήκε τὸ πατρικὸν ἐπώνυμον, πλὴν διὰ νὰ βάλῃ εἰς τόπον αὐτοῦ τὸ Μέγας, Magnus. Ἐνδεχόμενον λοιπὸν ὅτι καὶ τοῦ Γεωγράφου ὁ πατὴρ ὠνόμασε τὸν υἱὸν του Στράβωνα, διότι τὸν ἐγέννησεν εἰς τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον χρόνον, ὅτε ἡ τερατώδης, νὰ εἶπω οὕτως, φήμη τοῦ Πομπηίου Στράβωνος, τοῦ ἐπονομασθέντος Μεγάλου, ἐδιασπάρθη εἰς τὰ ἔθνη, ἐπροφέρετο ἀπ' ὅλα τὰ σῶματα, καὶ ἐκυρίευσεν ὅλων τὰς ἀκοάς. Γνωστὴ εἶναι τῶν γονέων ἡ συνήθεια νὰ φέτωσιν εἰς τὰ τέκνα μεγάλων ἀνδρῶν ὀνόματα, ὡς διδάγματα, καὶ τρόπον τινὰ ἀγαθὰ τῆς μελλούσης των διαγωγῆς οἰωνίσματα. Τοῦτο μόνον δικαίως ἤθελε τίς μεμφθῆν τὸν πατέρα τοῦ Στράβωνος, ὅτι ἐδανείσθη Ῥωμαϊκὸν ὄνομα, ἀφήσας τὸ ἀπὸ λαμπρὰ ὀνόματα ὅχι βέβαια πτωχὸν Ἑλληνικὸν γένος (4).

(1) Διότι ἐγεννήθη, δι' ὀργὴν τῆς Ἥρας, διεσραμμένος τὰς ὄψεις, ὡς λέγει ὁ Σώκρατος. Ἴδε τὸν Εὐσάθ. εἰς τὴν Οὔδυσσ. κ', σελ. 1665.

(2) Ἴδε τὴν νέαν ἐκδ. τῆς Ἑλληνικ. Βιβλιοθήκ. τοῦ Φαβρικ. Τομ. Δ, σελ. 577.

(3) Πλουτάρχ. Μέρ. Δ, σελ. 99 ἐμ. ἐκδ.

(4) Ἐάν, ὡς ἀλλοῦ (Πρόδρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. Αὐτοσχ. σοχ. σελ. ρμή) τὸ εἶπα, ἐν ἀπὸ τῆς παρακμῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους τὰ σημεῖα ἦτο

Ὅπως ἂν ἔχη ἡ περὶ τοῦ ὀνόματος αὕτη εἰκασία, παρὰ ταύτην ἀξιολογώτερον εἶναι, ὅτι ὁ Στράβων ἔλαβεν ἀπὸ τὸν πατέρα του ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν τοιαύτην, ὅποια τὸν ἐκατά-

καὶ ἡ ἀγάπησις τῶν Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, ἐξεναντίας ἐν ἀπὸ τὰ σημεῖα τῆς ἐνεργουμένης σήμερον ἀναγεννήσεως αὐτοῦ πρέπει νὰ λογίζεται καὶ ὁ ζῆλος τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων. Ἄλλ' ὁ τοιοῦτος ζῆλος καταντᾶ εἰς κομπασικὴν γοητείαν, ἂν δὲν συνέχεται εἰς τοῦ πρέποντος τὰ ὄρια. Ἐπαινετὸν ἔργον ἐργάζονται ὅσοι γονεῖς θέτουσιν εἰς ἀκόμη ἀνονόμαστα τέκνα ὀνόματα Ἑλληνικά καὶ Ἑλλήνων ὄχι τῶν τυχόντων, ἀλλὰ τῶν ἀξιεπαίων, ἢ καὶ τῶν ἀμέμπτων. Ἐκείνοι ὅμως οἱ γονεῖς ἔχουσι τῆς τοιαύτης ὀνοματοθεσίας τὸ δικαίωμα μόνοι, ὅσοι μετὰ τοῦ ὀνόματος δίδουσι καὶ ἀνατροφὴν Ἑλληνικὴν καὶ παιδείαν εἰς τὰ τέκνα των. Πιθανὸν ὅτι ὁ ὀνομασθεὶς, φερειπεῖν, Ἄριστιδης, ἐὰν λάβῃ παιδείαν χρηστὴν, θέλει μιμηθῆναι καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστίδου, Δυστυχεστάτος ἤθελεν εἶσθαι ὁ ὀνομασθεὶς Διογένης, ἐὰν ἐμιμῆτο, ὡς ἀρετὴν, καὶ τὸν κυνισμόν τοῦ Διογένηος. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν γονέων. Τὸ δ' ἐκ γενετῆς θεμένον καὶ μὲ πολυχρόνιον συνθήθειαν σερευμένον ὄνομα ν' ἀλλάσσεται δὲν εἶναι καλόν, πλὴν ἂν ᾖναι ἐξ ἐκείνου τοῦ εἴδους τῶν ξενικῶν, ὅσα διεγείρουσιν εἰς τὸν ἀκούοντα δουλείας ἐννοίαν. Ἑλληνικά βέβαια φρονεῖ ὅστις ἀποτρίβει, ὡς ζῆγμα ἀπὸ τὸ μέτωπον, τοιοῦτον ὄνομα. Πλὴν ὅμως τούτου, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματος εἰς τί χρησιμεύει δὲν ἐξεύρω. Ἐὰν ὁ μετονομαζόμενος φρονῇ πραγματικῶς, ὡς οἱ πρόγονοί του, μὴ κάμνῃ τὸ πρᾶγμα ὑποπτον μὲ τὴν ἀλοιφὴν τοῦ ὀνόματος. Ἐὰν δὲν ἔχη ἀληθῶς φρονήματα Ἑλληνικά, ἡ μετονόμασις εἶναι μωρὰ ἀλαζονεία. Τί ὠφελεῖ τὸν Θερασίτην νὰ μετονομασθῇ Ἀχιλλεύς, ἂν ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ πάντοτε Θερασίτης! Ἐὰν ὅμως ἐξ ἀπροσεξίας ἔφθασε νὰ μεταβαπτισθῇ, μὴδ' ᾖναι πλέον δυνατὸν ν' ἀναλάβῃ τὸ πρῶτον

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 14

σησεν ὀνομασὸν ζῶντα, καὶ πολὺ ὀνομασότερον μετὰ θάνατον. Καθὼς, ὅταν ἀκούωμεν τὸνομα Ποιητῆς, πάραυτ' ἀνατρέχει ὁ νοῦς ἡμῶν εἰς τὸν Ὅμηρον, καὶ τὸνομα Ρήτωρ μᾶς ἐνθυμίζει τὸν Δημοσθένην· παρόμοια ἀκούοντες Γεωγράφον, ἄλλον δὲν νοοῦμεν παρὰ τὸν Στράβωνα.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο μόνον Γεωγράφος. Αὐτὸς συγκαταριθμεῖται ἀκόμη καὶ μὲ τοὺς Ἱστορικοὺς, καὶ τούτων τοὺς μάλιστα ἀξιολόγους, ἐὰν κρίνωμεν τὴν ἀφανισθεῖσαν αὐτοῦ ἱστορίαν ἀπὸ τὴν σωζομένην γεωγραφίαν. Οὐτ' εἰς τὴν ἱστορίαν ὅμως, οὐτ' εἰς τὴν γεωγραφίαν ἤθελεν εὐδοκιμήσειν, ἐὰν δὲν ἦτο φιλόσοφος. Καὶ ἂν ρητῶς δὲν τὸν ὀνόμαζαν φιλόσοφον ὁ Πλούταρχος (1) καὶ ὁ Βυζάντιος Στέφανος (2), ἀρκεῖ τὸ σύγγραμμά του νὰ μᾶς τὸν παραστήσῃ τοιοῦτον.

Ὁ Στράβων ἐδιδάχθη τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἀπὸ τὸν μάλιστα ὀνομασὸν ἐκείνου τοῦ καιροῦ Γραμματικὸν Τυραν-

ὄνομα, ἃς προσέχη κἂν νὰ ζῆ ἀξίως τοῦ δευτέρου. Ἐπαίνεσα ἄλλοτε τοὺς Ὑδριώτας ὅτι καὶ εἰς αὐτὰ των τὰ καρὰδια ἄρχισαν νὰ διδῶσιν Ἑλληνικὰς ὀνομασίας· καὶ ἐδικαίωσαν τρόπον τινὰ τὴν ὀνοματοθεσίαν μὲ ἄλλα καλὰ πολιτισμοῦ, ὅσα ἐπροξένησαν εἰς τὸ νησίον των. Ἀλλὰ πόσον ἀσυγκρίτως λαμπροτέρων ἐπαίνων ἤθελαν ἀξιοθῆν, ἐὰν τὰ καλὰ ταῦτα ἦσαν ἀνάλογα μὲ τὸ μέγεθος τοῦ πλούτου τὸν ὁποῖον ἀπέκτησαν διὰ τῆς ἐμπορείας! Αὐτοὶ εἶναι σήμερον καλοὶ νὰ καταστήσωσιν εἰς τὴν Ὑδραν πάσης ἐπισήμης καὶ τέχνης γυμνάσια τσαῦτα καὶ τοιαῦτα, ὅποια καμμία τῆς Ἑλλάδος ἄλλη πόλις δὲν ἐμπορεῖ κἂν νὰ φαντασθῆ.

(1) Εἰς τὸν Βίον τοῦ Λουκούλλου, § 28. Μέρ. Γ, σελ. 238. ἐμ. ἐκδ.

(2) Περὶ πόλεων, λέξ. Ἀμάσεια.

νίωνα (1). Εἰς τὰ Ἀριστοτελικά ἀκροάσθη τὸν Ξέναρχον (2), καὶ συνεμαθῆτευσεν μὲ τὸν Βόηθον (3).

Ἀπατήθησαν ὁμῶς (ὡς ἐσημειώθη καὶ ἀπὸ ἄλλους) ὅσοι διὰ τοῦτο ἐνόμισαν τὸν Στράβωνα Περιπατητικὸν φιλόσοφον. Εἶναι βέβαιον ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Στράβωνος τὴν μαρτυρίαν, ὅτι ἐσπούδασε καὶ τῶν Περιπατητικῶν, ὡς καὶ ἄλλων ἴσως φιλοσοφικῶν αἱρέσεων τὰ δόγματα· ἀλλ' εὐρίσκονται πλείοτερα εἰς τὴν γεωγραφίαν του ἄλλα μαρτύρια, ὅτι ἐπροσκολλήθη ἐξαιρέτως εἰς τῶν Στωϊκῶν τὴν αἴρεσιν, ὡς καὶ ὁ συμμαθητὴς αὐτοῦ Βόηθος, Στωϊκὸς ἐπίσημος, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὸν Κικέρωνα (4), τὸν Πλούταρχον (5), καὶ Διογένην τὸν Λαέρτιον (6). Τῶν Ἑλλήνων οἱ φιλόσοφοι ἦσαν διηρημένοι εἰς αἱρέσεις· ἐπειδὴ τοιαύτη φυσικὰ ἔπρεπεν ἀκόμη τότε νὰ ἦναι τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου φιλοσοφίας ἢ κατάσασις. Πολλοὶ ὁμῶς ἐξ αὐτῶν εἶχαν τοῦτο ἐπαινετὸν, ὅτι ἀφοῦ ἐδιδάσκοντο τῆς αἱρέσεως τὰ δόγματα, ἀκροάζοντο καὶ ἄλλων αἱρέσεων μαθήματα· καὶ ἂν ἐπλανῶντο εἰς πολλὰ, ἔδειχναν καὶ μὲ τοῦτο, ὅτι σκοπὸν ἄλλον δὲν εἶχαν παρὰ τὴν ἔρευναν καὶ εὕρεσιν τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ τὸ καλὸν τοῦτο, οὔτε καθολικὸν ἦτο, οὔτε πολὺν καιρὸν ἔμεινε· καθόσον ὀλιγόσενε τῆς Ἑλλάδος ἡ σοφία,

(1) Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. ιβ', σελ. 548.

(2) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. βιβλ. ιδ', σελ. 670.

(3) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. βιβλ. ιε', σελ. 757.

(4) *Cicer. De divination. lib. I, cap. 8, et lib. II, cap. 21.*

(5) Περὶ τῶν ἀρεσκ. τοῖς φιλοσόφ. βιβλ. γ', κεφ. I, § 2.

(6) Βιβλ. ζ', τμ. 54, 143, 148, 149.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 17

ἐγεννάτο καὶ αὐξάνετο τὸ κατ' ἀλλήλων θηριῶδες μῖσος τῶν ὀνομαζομένων αὐτῆς σοφῶν, οἱ ὅποιοι ἀπὸ φιλοσόφους ἐκατά-
τησαν εἰς γελοίους σχολαστικούς, ὡς ἀσειότατα τοὺς σηλιτεύει
ὁ διακόσια σχεδὸν ἔτι τοῦ Στράβωνος μεταγενέστερος Λου-
κιανός (1).

(1) Εἰς τὸ ἐπιγραφόμενον, Συμπόσιον ἢ Λαπίθαι, σύνταγμα, ὑποθέτει φιλοσόφους διαφόρων αἱρέσεων συνδειπνοῦντας, καὶ φθάσαν-
τας εἰς τόσον ἀσχήμονα φιλονεικίαν, ὥστε νὰ λιθοβολοῦνται μὲ τὰ
ποτήρια, μὲ τὰ πινάκια, μὲ αὐτάς (τὸ γελοιότερον) τὰς ἐφημένας
ὄρνιθας. Ἐὰν ἀληθῶς δὲν ἦτο μέγα τὸ πρὸς ἀλλήλους μῖσος, τοιαύ-
τας ὑπερβολὰς δὲν ἤθελε πλάσειν ὁ ἀσειὸς Λουκιανός. Τοιοῦτον μῖσος
ἰσορεῖται περὶ τὴν κατάλυσιν τῆς Γραικορωμαϊκῆς βασιλείας, κατὰ
τὴν δεκάτην πέμπτην ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ Χριστοῦ, μεταξὺ Πλατω-
νικῶν καὶ Ἀριστοτελικῶν. Ὅσον αὐξάνει ἡ ἀπαιδευσία τινὸς ἔθνος,
τόσον ὀλιγοσεύει ὁ ἀριθμὸς, ἡ σοφία, καὶ ἀκολούθως ἡ μετριοφροσύνη
τῶν κατ' ἐπάγγελμα λογίων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄσοφοί του καταντῶντες
εἰς τὸ κτηνώδες, καὶ μοιράζοντες πολλοὺς ἐπαίνους εἰς ὀλίγους, γεν-
νῶσι τῆς ὀλιγαρχίας τὸν ἔρωτα, καὶ τέλος, αὐτῆς τῆς μοναρχίας
τὴν δίψαν. Ὅταν οἱ σχολαστικοὶ σοφοὶ οὗτοι κυριευθῶσιν ἀπὸ τοιαύτην
μανίαν, φυσικὰ ζηλοτυποῦσιν ἀλλήλους, ὡς ἀντεραςὰς δεσποτείας
πολλῶν ἀνδραπόδων. Ἐξεναντίας, ὅσον πλέον ἐξαπλόνηται ἡ παιδεία
καὶ ἡ συνακόλουθος αὐτῆς εὐδαιμονία εἰς τὸ ἔθνος, τόσον συστέλλεται ἡ
ὑπεροχὴ τῶν σοφῶν πρὸς τοὺς ἀσόφους (ὡς καὶ τῶν πλουσίων πρὸς
τοὺς πένητας, καὶ τῶν δυνατῶν πρὸς τοὺς ἀδυνάτους). διότι καὶ οἱ
μοιραζόμενοι τὴν ὑπεροχὴν ἀληθινοὶ τῆς σοφίας ἐρασαὶ πολυπλασιάζον-
ται, καὶ οἱ αἰσθανόμενοι αὐτὴν ἄσοφοι οὗτ' ὁμοιάζουν τοὺς ἀσόφους
τῶν βραβάρων ἔθνων, καὶ τὸν ἔπαινον μοιράζοντες εἰς πλειοτέρους,
δὲν συγχωροῦν εἰς κἀνένα νὰ φρονήσῃ ὑπέρμετρα. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰ-
τίαν, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, αἰσθάνονται καὶ τὴν οὐδένειαν τῶν

Ὅτι μάλισ' ἀποδείχνη Στωϊκὸν τὸν Στράβωνα εἶναι τὰ ὁποῖα δίδει εἰς τοὺς Στωϊκοὺς οἰκειότητος ὀνόματα. Ὀνομάζει τὸν Στωϊκὸν Ἀθηνόδωρον Ἐταῖρον αὐτοῦ (1)· ὅταν λαλήῃ περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Στωϊκῆς αἰρέσεως, λέγει, Ζήνων ὁ ἡμέτερος (2)· ὅταν ἐλέγχῃ τὸν Ἐρατοσθένην, δισχυριζόμενον ὅτι τοῦ ποιητοῦ σκοπὸς εἶναι νὰ εὐφραίνῃ, καὶ ὄχι νὰ διδάσκῃ τὴν ἀρετὴν, λέγει, «Οἱ δ' ἡμέτεροι καὶ μόνον ποιητὴν ἔφασαν» εἶναι τὸν σοφόν (3)· ὅπου, καθὼς τὸ ἐσημείωσε καὶ ὁ Κασσιανός, νοεῖ φανερά τοὺς Στωϊκοὺς, τῶν ὁποίων δόγμα ἦτο καὶ τοῦτο, ὅτι μόνος ὁ σοφὸς εἶναι καὶ ποιητὴς, καὶ ῥήτωρ, καὶ δικαστής, καὶ βασιλεὺς, καὶ ἱερεὺς, καὶ ἐλεύθερος (4). Τὸ δόγμα τοῦτο ἐπεριγελάσθη, ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς Κωμικοὺς εἰς τὴν σκηνὴν, ὡς καὶ νὰ παρωδηθῇ εἰς τὸ γελοϊότερον, ὅτι καὶ μόνος ὁ σοφὸς ἐξεύρει νὰ μαγειρεύῃ νόσιμα (5)· ἀλλ' ἐτάραξε καὶ αὐτὸν

ὅσους ἕως τότε ἐθαύμαζαν. Εἰς τοιαύτην δεινὴν περίσασιν τί συμφέρει εἰς τοὺς ταλαιπώρους σχολαστικοὺς νὰ κάμωσι; ν' ἀφήσωσι πρὸς ὄραν τὰς γελοίας κατ' ἀλλήλων ὀρνιθοβολίας, νὰ γενῶσιν ἀντ' ἐχθρῶν σύμμαχοι, καὶ νὰ κηρύξωσι πόλεμον ἄσπονδον ἐνταυτῷ καὶ γελοῖον πρὸς τοὺς ἐραστὰς τῆς ἀληθινῆς παιδείας· καὶ τοῦτο κάμνουσι.

(1) Στραβ. Γεωγραφ. βιβλ. ιδ', σελ. 674 μετὰ τοῦ βιβλ. ιε', σελ. 779.

(2) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. βιβλ. α', σελ. 41, μετὰ τοῦ ιε', σελ. 784.

(3) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. βιβλ. α', σελ. 15.

(4) Ἰδ. Διογένης. Λαέρτ. βιβλ. ζ', τμ. 119-123.

(5) «Ὅτι τε πάντα εὖ ποιήσει ὁ σοφὸς, καὶ φακῆν φρονίμως ἀρ-
» τύσει». Ἀθην. Δειπνοσοφιστ. βιβλ. δ', σελ. 158.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. ιέ

τὸν καλὸν Πλούταρχον (1). Καὶ ὁμῶς ἄλλο δὲν ἐσήμαινεν εἰς τῶν Στωϊκῶν τὰ γόματα, ἄλλο γὰρ σημάνη δὲν εἶναι δυνατόν εἰς τοὺς ὅσοι κρίνουσιν ἀπαθῶς τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, πλὴν ὅτι κἀνεὶς κἀνὲν ἐπιτήδευμα, ἢ ἐπάγγελμα τοῦ βίου, ὀρθῶς γὰρ μεταχειρισθῆ δὲν ἐμπορεῖ, ἂν δὲν ἔχη ὁδηγὸν τὴν φιλοσοφίαν. Μίαν πρὸ τοῦ Ζήνωνος ἑκατονταετηρίδα ὀλόκληρον, εἶπεν ὁ Πλάτων, ὅτι τότε θέλουσιν παύσειν τὰ κακὰ εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι (2)· καὶ κἀνεὶς τὸν Πλάτωνα δὲν ἐπεριγέλασεν εἰς τοῦτο, μ' ὅλον ὅτι δὲν διαφέρει ἀπὸ τοῦ Μόνου ὁ σοφὸς βασιλεὺς, τῶν Στωϊκῶν, πλὴν εἰς τὰς λέξεις. Ἐπιστρέφω εἰς τὸν Γεωγράφον Στράβωνα, τοῦ ὁποίου πρέπει γὰρ λαλήσω πρῶτον περὶ τῆς ἀφανισθείσης ἰστορίας.

Αὕτη ἐπεγράφετο, Ἱστορικά ὑπομνήματα, ὡς τὴν ὀνο-

(1) Περὶ τῶν κοιν. ἐνν. § 3, Τόμ. ε', σελ. 325 ἔκδ. Βυτεμβαχ. Εἰς τὸν Πλούταρχον, καθὼς οὐδ' εἰς κανένα, ὅστις ἐξέτασε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἢ ἡθικὴ τῶν Στωϊκῶν δὲν ἀρέσκει. Εἰς ταύτην ὁμῶς τὴν δι' ἀγγέλους, καὶ ὄχι δι' ἀνθρώπους, συνταγμένην ἡθικὴν εὐρίσκονται καὶ παραγγέλματα οἰκεία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως θαυμάσια. Ἐσυνέβη εἰς αὐτὴν, ὅτι ἐσυνέβη εἰς τὴν ἐνθουσιαστικὴν Ἀλχημείαν ἢ ὁποία δι' ὀδῶν ἐρήμων καὶ ἀβάτων βαδίζουσα εἰς ἔρευναν τοῦ ἀδυνατοῦ, ἦν ὁμῶς ἐμπαρόδῳ πολλὰ συμφέροντα εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον. Μόνος τῆς ἀρετῆς ὁ ὄρισμός τῶν Στωϊκῶν, «Τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει » ζῆν», εἶναι μεταλλεῖον ἀνεξάντλητον, ὅθεν καὶ οἱ φιλόσοφοι ἐπὶ καθέδρας, καὶ οἱ ἱεροκήρυκες ἐπ' ἄμβωνος, δύνανται γὰρ ἀνασύρῃσι πολλὰ καὶ καλὰ τῆς ἡθικῆς νοουθητέματα.

(1) Πλάτων, Πολιτ. βιβλ. ε', σελ. 473.

μάζει ὁ πατήρ αὐτῆς αὐτὸς ὁ Στράβων (1), καὶ μετὰ τὸν Στράβωνα ὁ Πλούταρχος (2). Ὁ Σουΐδας (3) λέγει, ὅτι ἦτον εἰς τεσσαράκοντα τρία βιβλία, καὶ ἐπεριεῖχε τὰ μετὰ Πολύβιον, ἧγουν ὅσα ἐσυνέβησαν μετὰ τὸν Ἱστορικὸν Πολύβιον. Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ Στράβων (4) ὀνομάζει τὸ ἕκτον τῆς ἱστορίας του βιβλίον, Δεύτερον τῶν μετὰ Πολύβιον, συμπεραίνεται ὅτι ταῦτα τὰ μετὰ Πολύβιον ἀρχίζαν εἰς τὸ πέμπτον βιβλίον, καὶ ὅτι εἰς τὰ πρὸ τούτου τέσσερα ἱστοροῦντο τὰ προγενέστερα καὶ τὰ σύγχρονα τοῦ Πολυβίου· ὥστε ἡ ὅλη τοῦ Στράβωνος ἱστορία ἐσυνπληροῦτο εἰς βιβλία τεσσαράκοντα ἑπτὰ, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐξημίωσεν ὁ χρόνος.

Παρά τὴν γενικὴν ἱστορίαν ταύτην, νομίζουσι τινὲς (5), ὅτι ἔγραψεν ὁ Στράβων καὶ μερικὴν ἱστορίαν περὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου· καὶ τὸ συμπεραίνουσιν ἀπὸ τοῦτο τῆς γεωγραφίας του τὸ μέρος, ὅπου, μεμφόμενος τὰς ψευδολογίας τῶν Ἱστορικῶν τοῦ Μακεδόνα, λέγει, «Ἦδη δὲ καὶ ἡμῖν ὑπῆρξεν ἐπὶ πλεόν » κατιθεῖν ταῦτα, ἸΠΟΜΝΗΜΑΤΙΖΟΜΕΝΟΙΣ τὰς Ἀλεξάνδρου » πράξεις (6)». Ἀπὸ τὰ λόγια ὅμως ταῦτα τοῦτο μόνον συμπεραίνεται, ὅτι εἰς τὰ ἹΣΤΟΡΙΚὰ ἸΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ἔγραψεν, ὡς καὶ πολλῶν ἄλλων, καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὰς πράξεις· ἀλλ' ὄχι

(1) Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 16 ἐμ. ἐκδ.

(2) Μέρ. Γ, Λουκουλλ. § 28, σελ. 238 ἐμ. ἐκδ.

(3) Λέξ. Πολύβιος.

(4) Γεωγραφ. βιβλ. ιά, σελ. 515.

(5) Ἰδ. Φαβρικ. Ἑλληνικ. βιβλιοθήκ. τόμ. Δ, σελ. 577 ἐκδ. Ἄρλο.

(6) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 91.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. ιζ'

ὅτι καὶ τὰς ἐσύνταξεν εἰς βιβλίον χωριστὸν, ἐπιγραμμένον εἰς ὄνομα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Μετὰ τὴν ἱστορίαν ἐπεχείρησεν ὁ Στράβων τὴν σύνταξιν τῆς γεωγραφίας. Διὰ τὰ κριθῆ, ὡς εἶναι δίκαιον, ἡ ἀξία τῆς, χρεῖα εἶναι τὰ ἐκθέσω συντόμως, εἰς ποίαν κατάστασιν ἤυρε τὴν ἐπιστήμην τῆς περιγραφῆς τῆς γῆς, καὶ τί ἐπρόσθεσεν αὐτὸς εἰς αὐτήν. Λέγω, Συντόμως, διότι οὔτε καιρὸν, οὔτε σκοπὸν ἔχω τὰ ἐκθέσω ἱστορίαν ὀλόκληρον τῆς παλαιᾶς γεωγραφίας. Ὅσιν ἀγαπᾷ τελειότεραν εἶδησιν περὶ αὐτῆς, ἐμπορεῖ τὰ πληρῶσθαι τὴν ἐπιθυμίαν του μὲ τὴν ἀνάγνωσιν πολλῶν καὶ καλῶν περὶ ταύτης συγγραμμάτων νεωτέρων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀρκοῦμαι τὰ ὀνομάσω τὸν Γερμανὸν Μάννερτον (1), τὸν Γάλλον Γοσσελῖνον (2), καὶ τὸν Ἄγγλον Ῥηννέλλον (3).

Ὅχι μόνον ἀρχηγὸς τῆς παλαιᾶς γεωγραφίας, ἀν πισεύσωμεν τὸν Στράβωνα, ἀλλὰ καὶ ἀκριβέστατος Γεωγράφος, εἶναι ὁ Ὅμηρος. Γελοῦ καὶ μὴ θέλων, ὅσιν ἀναγινώσκει τὰς μακρὰς καὶ συχνὰς τοῦ Στράβωνος παρεκβάσεις κατὰ τῶν ψηγόντων μικρὸν ἢ μέγα τι γεωγραφικὸν ἀμάρτημα τοῦ Ὀμήρου.

(1) Τοῦ Μαννέρτου τὸ πολύτομον καὶ ἀκόμη ἀτελείωτον σύγγραμμα ἐπιγράφεται, *Geographie der Griechen und Römer, aus ihren Schriften dargestellt, von M. Konrad Mannert, 1788-1812.*

(2) Ὁ Γοσσελῖνος ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1790 ἔτος τὴν *Géographie des Grecs analysée*, καὶ κατὰ τὸ 1798 τὰς *Recherches sur la géographie systématique et positive des anciens.*

(3) Ὁ Ῥηννέλλος ἀσχολήθη μερικῶς εἰς τὴν γεωγραφίαν τοῦ Ἡρόδοτου· τὸ βιβλίον του ἐπιγράφεται, *The geographical system of Herodotus, etc. by James Rennell, London, 1800.*

Ὅτι μὲν ὁ μέγας οὗτος ποιητής, ἀπαριθμῶν πολλάς πόλεις, καὶ μάλιστα τὰς Ἑλληνικάς, ἐφύλαξε φυσικὴν τινα τῆς τοποθεσίας αὐτῶν τάξιν, καὶ ἀκολούθως ἐγεωγράφησε, δὲν εἶναι ἀμφισβόλια. Ἀλλὰ τὸν δικαίως ἀπ' ὅλους θαυμαζόμενον ποιητὴν, ὅταν ὁ Στράβων πολεμῆ ν' ἀποδείξῃ καὶ Γεωγράφον ἄριστον, ἄλλο δὲν μᾶς δείχνει, πλὴν ὅτι οὐδ' αὐτοὶ οἱ φιλόσοφοι εἶναι παντάπασι ἀπὸ προλήψεως ἐλεύθεροι.

Ἀσυγκρίτως δικαιότερον βάλλεται εἰς τὴν κορυφὴν τῶν παλαιῶν Γεωγράφων Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος, ὅστις ἤκμασεν εἰς τὸ 570 ἔτος πρὸ Χριστοῦ. Πρῶτος αὐτὸς ἐχάραξε γεωγραφικὸν πῖνακα, καὶ ἐκατασκεύασε σφαῖραν, ὡς μαρτυρεῖ Διογένης ὁ Λαέρτιος (1). Πιθανὸν ὅτι ὁ πῖναξ ἦτο χαραγμένος εἰς χαλκόν, παρόμοιος τοῦ ὁποίου μετὰ σχεδὸν ἐβδομήκοντα ἔτη [500 πρὸ Χριστοῦ] ἔδειχεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Κλεομένην ὁ συμπολίτης τοῦ Ἀναξιμάνδρου Ἀρισαγόρας (2).

Τοῦ Ἀρισαγόρου τούτου σύγχρονος καὶ συμπολίτης, ὁ Ἐκκασταῖος, ἔγραψε πρῶτος γεωγραφικὸν σύνταγμα. Ἐτελειοποίησεν ἀκόμη, ὡς λέγει ὁ Ἀγαθήμερος (3), καὶ τὸν πῖνακα τοῦ Ἀνα-

(1) Βιβλ. β', τμ. 2.

(2) Ἰδ. Ἡρόδοτ. βιβλ. ε', κεφ. 36 καὶ 49. Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀποῦ εὐρέσθῃ εἰς τὴν Βεγγάλαν τῆς Ἰνδίας, καὶ ἐμεταφέρθῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, πῖναξ γεωγραφικὸς χαλκῖνος, χαραγμένος μὲ γράμματα Ἰνδικὰ κατ' αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τῆς Χριστιανικῆς χρονολογίας. Ἰδ. τοῦ Ἄγγλου Ρήννέλλου τὴν Ἡροδότειον γεωγραφίαν, *The geographical system of Herodotus*, pag. 326.

(3) Γεωγραφ. ὑπερτυπώσ. βιβλ. α', κεφ. 1. Πότε ἔζησεν ὁ Ἀγαθήμερος δὲν εἶναι βεβαίως γνωστὸν ὁ Σάξιος (*Onomastic. literar. pag. 350*) τὸν δέτει εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς τρίτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 19'

ξιμάνδρου. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀπίθανον· ἀλλὰ τὸ λέγει ὁ Ἀγαθή-
 μερος, ὄχι, ὡς ἐνόμισαν τινὲς, ὁ Στράβων. Τοῦ Στράβωνος
 οἱ λόγοι, « Ἀναξίμανδρόν τε... καὶ Ἐκαταῖον τὸν Μιλήσιον· τὸν
 » μὲν οὖν ἐκδοῦναι πρῶτον γεωγραφικὸν πίνακα, τὸν δὲ Ἐκα-
 » ταῖον καταλιπεῖν ΓΡΆΜΜΑ, πιστούμενον ἐκείνου εἶναι ἐκ τῆς
 » ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς », ἄλλο δὲν σημαίνουν, πλὴν ὅτι,
 Πρῶτος ὁ Ἀναξίμανδρος ἐχάραξε γεωγραφικὸν πί-
 νακα, καὶ ὁ Ἐκαταῖος ἀφῆκε γεωγραφίας ΒΙΒΛΙΟΝ (1),
 τὸ ὁποῖον, ὅτι εἶναι τοῦ Ἐκαταίου βεβαιουῦται ἀπὸ
 τᾶλλα του συγγράμματα (2).

Εἰς τοὺς Γεωγράφους τάσσεται καὶ ὁ 450 σχεδὸν ἔτη πρὸ
 Χριστοῦ ἀκμάσας Δημόκριτος. Εἰς τὸν μακρὸν τῶν ἀπὸ τὸν
 χρόνον ἀφανισμένων τοῦ φιλοσόφου τούτου συγγραμμάτων
 κατάλογον (3) εὐρίσκεται καὶ βιβλίον ἐπιγραφόμενον Γεω-
 γραφία. Δὲν ἐξεύρω πύθεν ἔμαθεν ὁ Σουίδας (4), ὅτι ἀπὸ

(1) Τοῦτο σημαίνει τὸ ΓΡΆΜΜΑ (ἴδ. τὰς εἰς τὸν Ξενοκράτ. Περὶ
 τῆς ἀπὸ τῶν ἐνύδρ. τροφ. σημ. σελ. 183), τοῦ ὁποίου ἐξήγησις
 ὀρθή, καὶ ὄχι διάφορος γραφή, εἶναι τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὰς Χρη-
 σισμαθείας (σελ. 1204) τοῦ Στράβωνος, Σύγγραμμα.

(2) Ἄλλα συγγράμματα, « ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς », ἐννοεῖ ὁ
 Στράβων (τόμ. Α, σελ. 8) τὰ ἱστορικά τοῦ Ἐκαταίου, τῶν ὁποίων μέρος
 ἦτο καὶ τὸ ἐπιγραφόμενον Γενεαλογίαι. Ἡ Γεωγραφία του πιθανὸν ὅτι
 ἦτον ἢ αὐτὴ μὲ τὴν ὀνομαζομένην ἀπὸ πολλοὺς Περιήγησιν. Πιθανὸν
 ἀκόμη ὅτι τὴν ἀπέδιδαν τινὲς εἰς τὸν Ἀβδηρίτην Ἐκαταῖον· ὅθεν νοεῖται
 διὰ τι λέγει ὁ Στράβων, ὅτι ἀπὸ τᾶ ἄλλα συγγράμματα τοῦ Μιλήσιου
 ἐφαίνετο ὅτι καὶ ἡ Γεωγραφία ἦτον ἐκείνου.

(3) Διογένης. Λαερτ. βιβλ. 9, τμ. 48.

(4) Λέξ. Δημόκριτος.

τὰ πολλά τοῦ Δημοκρίτου συγγράμματα μόνος ὁ Μέγας διάκοσμος, καὶ τὸ Περὶ φύσεως κόσμου, ἦσαν γνήσια.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ χρόνος ἀφάνισε τοῦ Ἀναξιμάνδρου, καὶ τοῦ Ἐκαταίου, καὶ τοῦ Δημοκρίτου, τοὺς κόπους, πρῶτον Γεωγράφον ὀνομάζομεν τὸν σύγχρονον τοῦ Δημοκρίτου Ἡρόδοτον. Ἄν καὶ τὸ σύγγραμμά του εἶναι ἰδίως ἱστορία, περιέχει ὅμως πολλὰς σημειώσεις γεωγραφικὰς, τῶν ὁποίων ἡ ὀρθότης, ὡς καὶ τῶν ἱστορικῶν εἰδήσεων, ἀνακαλύπτεται καὶ βεβαιοῦται ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καθόσον προχωρεῖ ἡ σοφία εἰς τοὺς νεωτέρους, καὶ πολυπλασιαζονται τῶν περιηγητῶν τὰ συγγράμματα· καὶ δὲν ἔδειξαν πλὴν ἀμαθίαν, ἢ καὶ ἀσυγχώρητον ἀπροσεξίαν, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοὺς παλαιούς καὶ ἀπὸ τοὺς νέους ἐκαταφρόνησαν ὡς μυθολόγον τὸν Ἡρόδοτον, οὐδ' ἐδιόκριναν εἰς αὐτὸν ὅσα διηγῆται ὡς αὐτόπτης ἀπ' ὅσα ἱσώρησας ἐξ ἀκοῆς ἄλλων ἐνόμισε χρέος του νὰ μὴ τὰ σιωπήσῃ, ὡς τὸ ἐσημείωσεν ὁ περίφημος τοῦ Ἡροδότου συνήγορος, ὁ Ἄγγλος Ῥηννέλλος (1). Τοιαύτης

(1) The authority of Herodotus work has been rising in the opinion of the world, in latter times; which may be referred to the number of discoveries that have been lately made, and which are continually making, in the countries which he describes. It was ignorance and inattention therefore, that determined the opinions of his judges; a charge in which several of the ancients are implicated as well as the moderns. The same want of attention has confounded together the descriptions of what he *saw*, with what he had only *heard*; and which he might think himself bound to relate. *Rennell, The Geographical system of Herodotus, pag. 5.*

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. κα

ἀπροσεξίας ἔνοχος (τίς νὰ τὸ πισεύσῃ!) κατεσάθη καὶ αὐτὸς ὁ Στράβων.

Τὰ γεωγραφικὰ τοῦ Ἡροδότου σφάλματα, ἂν τὰ θεωρήσῃ τις καθ' αὐτὰ, δὲν εἶναι ὀλίγα· ἂν τὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸν ὁποῖον ἔγραφε καιρὸν, ἄξιον ἀπορίας, ὅτι δὲν εἶναι πλειότερα, μάλιστα ὅταν συλλογισθῇ, ὅτι ὄχι μόνον οἱ μετ' αὐτὸν καὶ Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι παλαιοί, ἀλλὰ δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀποῦ καὶ τῶν νέων φωτισμένων ἔθνων οἱ Γεωγράφοι ἐπλανῶντο ἀκόμη εἰς πράγματα, τῶν ὁποίων ὁ Ἡρόδοτος εἶχεν ἰδέας ὀρθάς (1).

Ἀπὸ τὰς ἀγνοίας τοῦ Ἡροδότου ἡ μεγαλητέρα εἶναι ἡ ἀγνοια ἐκείνου τῆς ἀστρονομίας τοῦ μέρους, ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἀσφαλτοῦν γεωγραφίαν. Ἐὰν τὸ ἤξευρε, οὔτε τοὺς πισεύον-
τας, ὅτι ἡ γῆ ἦτο σφαιροειδῆς, ἤθελε περιγελάσειν (2), οὔτ'

(1) Ἀρκεῖ εἰς παράδειγμα τὸ περὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Ἡρόδοτος (βιβλ. α', κεφ. 202-203) ῥητῶς λέγει, ὅτι ἦτο χωριστὴ ἀπὸ τὰς ἄλλας θαλάσσας· οἱ δὲ μεταγενέστεροί του, Ἐρατοσθένης, Στράβων, καὶ ἄλλοι, τὴν ἐνόμιζαν κόλπον τοῦ Ὠκεανοῦ.

(2) « Γελῶ δὲ ὀρέων γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη... οἱ » Ὠκεανὸν τε ῥέοντα γράφουσι πέριξ, τὴν τε γῆν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ » τὸρνου », λέγει ὁ καλὸς Ἡρόδοτος (βιβλ. δ', κεφ. 36). Μὴ μᾶς φαίνεται ὅμως παράδοξον. Αἱ προλήψεις εἶναι δεινοὶ τύραννοι τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· καὶ μεγάλη εὐτυχία, ὅταν οἱ ἀπ' αὐτὰς τυραννούμενοι ἀρκοῦνται νὰ γελῶσιν, ὡς ὁ Ἡρόδοτος, τοὺς ἐλευθέρους ἀπὸ προλήψεις. Ἄλλ' εἰς ἄλλους τόπους καὶ χρόνους καὶ τοὺς ἐκατάτρεξαν ὡς ἀντιθέτους ὁ Ἀριστοτέλης, συκοφαντηθεῖς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνικοὺς ἱερεῖς, φεύγει τὰς Ἀθήνας· καὶ ὁ Γαλιλαῖος, ἐβδομηκονταετῆς τὴν ἡλικίαν, βάλλεται εἰς φυλακὴν ἀπὸ χριστιανῶν ἱερέων, διότι ἐδόξαζε τὴν κίνησιν τῆς γῆς.

εἰς ἄλλα πολλὰ, ἀναγκαῖα ἐπακολουθήματα τοιαύτης ἀγνοίας, γεωγραφικά σφάλματα ἤθελε πέσειν.

Δὲν ἐξεύρω, ἂν πρέπη νὰ θέσω μετὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἢ πρὸ τοῦ Ἡροδότου, τὸν Ἄννωνα, ἐπειδὴ οἱ χρονολόγοι δὲν ἐδυνήθησαν ἀκόμη νὰ διορίσωσι τὸν χρόνον τῆς ζωῆς, ἢ τῆς ἀκμῆς του. Ὁ Ἄννων, ἡγεμὼν, ἢ ναύαρχος τῶν Καρχηδονίων, ἐσάλθη ἀπὸ τοὺς συμπολίτας του μὲ ἐξήκοντα καρᾶδια, καὶ τριάκοντα χιλιάδας λαοῦ, διὰ νὰ συστήσῃ ἀποικίας εἰς τὰ ἔξω τῶν Ἡρακλείων σπηλιῶν παραθαλασσια τῆς Ἀφρικῆς. Ἐὰν ἦναι ἀληθές, ὅτι ἡ Καρχηδὼν ἐκτίσθη τὸ 65 ἔτος (1) πρὸ τῆς Ρώμης, τὸ ὁποῖον συμπίπτει μὲ τὸ 819 πρὸ Χριστοῦ, εὐλογον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τόσῃ αὐξήσιν, ὥστε νὰ πέμπῃ ἀποικίας, ἐχρειάσθη ἔτη τὸλιγώτερον 250, ἡγοῦν ὅτι ὁ Ἄννων ἐκίνησεν ἀπὸ τὴν Καρχηδόνα 570 σχεδὸν ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Τινὲς ὁμῶς ἔθεσαν τοῦ Ἄννωνος τὸ ταξείδιον εἰς τὸ 500, τινὲς δὲ εἰς τὸ 448, ἄλλοι εἰς τὸ 440, εἰς τὸ ὁποῖον ἤκμασε καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ἄλλοι εἰς τὸ 407, ἄλλοι εἰς τὸ 340, καὶ ἄλλοι εἰς τὸ 300 ἔτος πρὸ Χριστοῦ (2). Τῶν ὑπολήψεων

Εἶναι σημειώσεως ἄξιον, ὅτι εἰς ὅλας τὰς θρησκείας αἱ διὰ φιλοσοφικὰ δόγματα ταραχαὶ κινοῦνται τὸ πλεόν ἀπὸ τοὺς ἱερατικούς. Εἰς τὰς ψευδοθρησκείας τοῦτο δὲν εἶναι ποσῶς παράδοξον· παραδοξὸν καὶ παράξενον εἶναι, ὅτι τῆς ἀληθινῆς θρησκείας οἱ ἱερεῖς, μιμούμενοι τοὺς ψευδοἱερεῖς, δίδουσιν αἰτίαν εἰς τοὺς ἀθρήσκους νὰ συγχέωσι τὴν ἀλήθειαν μὲ τὴν ἀπάτην.

(1) Ἰδ. τὸν Larcher, traduct. d'Hérodote. tom. VII, pag. 136 et 592.

(2) Gosselin, recherch. sur la géograph. des anciens, tom. I, pag. 136, not. 3.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. κγ'

τούτων ἢ διαφορὰ ἀπὸ τὸ πλέον εἰς τὸ λιγώτερον εἶναι 270 ἔτη, ἡγοῦν ὑποθέτει τὸν Ἄνωνα 150 σχεδὸν ἔτη προγενέ-
 σερον ἢ μεταγενέσερον τοῦ Ἡροδότου. Πόσον ἀπὸ τούτους
 διαφέρει ὁ Οὐόσσιος, ὅστις θέλει τὸν Ἄνωνα ἀρχαιότερον καὶ
 αὐτοῦ τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου (1)! Σπουδάζει νὰ στηρίξη
 τὴν γνώμην του εἰς τὸν Ἀππιανόν, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Καρχη-
 δὼν ἐκτίσθη πεντήκοντα ἔτη πρὸ τῆς Τρωϊκῆς ἀλώσεως (2), καὶ
 τὸν Στράβωνα, κατὰ τὸν ὁποῖον αἱ ἀποικίαι τῶν Φοινίκων ἔγιναν
 ὀλίγον ἔπειτα μετὰ τὴν ἀλωσιν ταύτην (3). Ἡ ἀλωσις ἐσυνέβη,
 ὡς χρονολογεῖ ὁ Λαρχῆρος, τὸ 1270 ἔτος πρὸ Χριστοῦ (4).
 Τοῦ Οὐόσσίου τὴν γνώμην, μὲ παραλλαγὴν τινά, ἀποδέχεται
 σήμερον ὁ σοφὸς Γοσσελῖνος, ἐπειδὴ βάλλει τὸ ταξείδιον τοῦ
 Ἄνωνος εἰς τὸ 1000 ἔτος πρὸ Χριστοῦ (5). ὅθεν ἀκολουθεῖ
 ὅτι ὁ Ἄνων εἶναι 560 ἔτη ἀρχαιότερος τοῦ Ἡροδότου. Εἰς
 τόσην χρονολόγων ἀσυμφωνίαν δύσκολον εἶναι νὰ κρίνῃ τις τὴν
 ἀλήθειαν. Ὅπως ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ Περίπλους τοῦ Ἄν-
 ωνος, ὡς τὸν ἔχομεν τὴν σήμερον, εἶναι ὅχι τοῦ ὅλου συγ-
 γράμματος, ἀλλὰ μόνης σχεδὸν τῆς περιοχῆς αὐτοῦ μετάφρασις,
 τὴν ὁποῖαν οὐδ' αὐτὴν, ἀπὸ τίνα ἢ πότ' ἔγινε, δὲν ἐξεύρομεν.

Πρὸ τοῦ Ἡροδότου δικαιότερον ἤθελεν ὀνομασθῆν Σκύλαξ

(1) Is. Vossii observation. ad Pomp. Mel. pag. 862.

(2) Ἀππιαν. Ρώμ. ἱστορ. βιβλ. ἡ, κεφ. I.

(3) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 62 ἐμ. ἐκθ.

(4) Ἰδ. Larcher, traduct. d'Hérodote. tom. VII, pag. 581.

(5) Gosselin, recherch. sur la géograph. des anciens, tom. I, pag. 139.

ὁ Καρυανθεὺς, ἐὰν τὸ σωζόμενον εἰς ὄνομά του γεωγραφικῶν σύνταγμα ἦτο βεβαίως γέννημα τοῦ Σκύλακος. Ὅσιν ἀναγνώση τοῦ συντάγματος τούτου τὴν ἐπιγραφὴν, ΣΚΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΥΑΝΔΕΩΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ, εἰς ἄλλον φυσικὰ δὲν ἀνατρέχει ὁ λογισμὸς του, πλὴν εἰς τὸν πενήκοντα σχεδὸν ἔτη παλαιότερον τοῦ Ἡρόδοτου Σκύλακα Καρυανδέα, τὸν ὁποῖον, ὡς λέγει αὐτὸς ὁ Ἡρόδοτος (1), ἔστειλεν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος νὰ ἐρευνήσῃ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς.

Ἄλλ' ὅμως εἶναι γνώμη τινῶν, ὅτι ὁ σωζόμενος Περίπλους δὲν εἶναι τούτου, ἀλλ' ὁμωνύμου καὶ ὁμοπατρίου μεταγενεστέρου ἄλλου Σκύλακος. Ὁ Καρυανθεὺς (λέγουσι) Σκύλαξ, ὁ σαλμένος ἀπὸ τὸν Δαρεῖον νὰ ἐρευνήσῃ τοῦ Ἰνδοῦ τὰς ἐκβολάς, δὲν ἐπεριωρίσθη εἰς μόνην τοῦ ποταμοῦ τὴν ἔρευναν, ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι ἐξέτασε καὶ ἐγεωγράφησε καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἰνδίας, γῆς πρῶτον ἀπ' αὐτὸν θεωρουμένης, καὶ τόσον διαφόρου καὶ τὴν φύσιν καὶ τὰ ἔθη ἀπ' ὅσα ἕως τότε εἶχεν ἰδεῖν. Καὶ ὅμως, ὅχι μόνου τούτων τίποτε, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸ τῆς Ἰνδίας τὸνομα δὲν φαίνεται εἰς τὸν σωζόμενον Περίπλου τοῦ Σκύλακος.

(1) Βιβλ. δ', κεφ. 44. Ὑπήκοος τοῦ Δαρείου ἦτον ὁ Ἕλλην Σκύλαξ, ἐπειδὴ ἡ πατρίς του, τὰ Καρύανδα, ἦτο πόλις τῆς Καρίας, ὑποταγμένης τότε εἰς τοὺς Πέρσας· ὅχι ὅμως καὶ Σατράπης, ὡς ὀνομάζεται εἰς τὴν ἀείμνησον Περιγραφὴν τῆς Αἰγύπτου (Descript. de l'Egypt. Etat modern. mémoir. tom. I, pag. 22) τὴν συνταχθεῖσαν ἀπὸ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Αἴγυπτον Γάλλους. Οἱ Περσικοὶ Σατράπαι ὁμοίαζαν τῶν Τούρκων ταὺς Σατράπας, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀσχολοῦνται εἰς γεωγραφικὰς ἐρεῦνας.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. κέ

ἐπειδὴ περιορίζεται εἰς τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, καὶ δὲν ἐκβαίνει εἰς τὸν Ὠκεανόν, πλὴν εἰς ὅσον ἐπροχώρησεν ὁ Ἄννων.

Αὐξάνει τὴν περὶ τούτου ἀμφιβολίαν καὶ ὁ Σουίδας (1), λέγων, ὅτι ὁ Σκύλαξ ἔγραψε καὶ κατὰ τοῦ Πολυβίου. Ἄλλ' ὁ Πολύβιος εἶναι 350 σχεδὸν ἔτη νεώτερος τοῦ σαλμένου ἀπὸ τὸν Δαρεῖον εἰς τὴν Ἰνδίαν Σκύλακος (2). Εἶναι καὶ ἄλλαι ἀντιρρήσεις κατὰ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ Περίπλου, τὰς ὁποίας ἐμπορεῖ νὰ εὔρη ὅσιν θέλει εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Φαβρικίου (3). Ὅθεν ἀρκοῦμαι εἰς μίαν ἀκόμη σημείωσιν περὶ τῆς διαλέκτου τοῦ Σκύλακος τὴν ἐξῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἐξεύρω ἀν ἔκαμε τίς ἀπὸ τοὺς κριτικούς.

Τὰ Καρύανδα ἀπέχουσι ὀλίγα σάδια ἀπὸ τὴν Ἀλικαρνασσόν, τῆς ὁποίας ἀντικρὺ εἶναι ἡ νῆσος Κῶς. Εἰς ὅλην ταύτην τὴν περιοχὴν ἐλαλεῖτο ἡ Δωρικὴ διάλεκτος. Ὅθεν ἔπρεπεν ὁ Σκύλαξ νὰ γράψῃ εἰς αὐτὴν, ἢ καὶ (τὸ πιθανώτερον), μιμούμενος τὸν Ἀλικαρνασσέα Ἡρόδοτον, καὶ τὸν Κῶον Ἱπποκράτην, εἰς τὴν Ἰωνικὴν. Καὶ ὅμως ὁ σωζόμενος εἰς ὄνομά του Περίπλους εἶναι γραμμένος εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ταύτην ὄχι τὴν γνησίαν, ἥτις εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Σκύλακος δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνατελεῖν εἰς τὰς βίβλους, ἀλλὰ τὴν παρακμάζουσαν καὶ σύγχρονον τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου.

(1) Λέξ. Σκύλαξ.

(2) Ὁ Σάξιος (Onomastic. literar. tom. I, pag. 99 et 133) θέτει τὸν Σκύλακα εἰς τὸ 506, καὶ τὸν Πολύβιον εἰς τὸ 144 ἔτος πρὸ Χριστοῦ.

(3) Τόμ. Δ, σελ. 606, ἐκδ. Ἄρλ.

Ὅσοι ἐξεναντίας πιστεύουσι πατέρα τοῦ σωζομένου Περίπλου τὸν ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον ὀνομαζόμενον παλαιὸν Σκύλακα, διαλύουσι τῶν ἐναντίων τὰς ἀντιρρήσεις οὕτως. Ὁ σωζόμενος Περίπλους εἶναι μὲν ἀναμφιβόλως τοῦ Σκύλακος· ὄχι ὅμως ὀλόκληρος, ὡς τὸν ἔγραψεν ἐκεῖνος, ἀλλὰ διασκευασμένος ἀπὸ νεώτερου ἀδηλοῦ συγγραφέα, ὅστις ἀφήσας ὅλην τὴν Ἰνδίαν, ἐπεριωρίσθη εἰς μόνην τὴν περιγραφὴν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν ἀλλοίωσε μὲ πολλὰς ἀφαιρέσεις καὶ προσθήκας.

Τοῦ Σουίδα (λέγουσιν) ἡ μαρτυρία δὲν εἶναι πολὺ ἀξιόπιστος. Πιθανὸν ὅτι ἐσύγχυσε κ' ἐδῶ, ὡς ἔκαμεν εἰς ἄλλα πολλὰ, καὶ τοὺς χρόνους καὶ τὰ πρόσωπα. Ὁ κατὰ τοῦ Πολυβίου γράψας Σκύλαξ δὲν ἔχει κοινωνίαν μὲ τὸν μνημονευόμενον ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον, κάμμιαν ἀλλ' εἶναι ὁ Ἄλικαρνασσεὺς Σκύλαξ, Ἄσρουόμος ἐνδοξος, μαθητὴς τοῦ Παναιτίου, ὡς τὸν ὀνομάζει ὁ Κικέρων (1), καὶ ἀκολουθῶς σύγχρονος τοῦ Πολυβίου. Ταῦτα λέγουν πιθανῶς οἱ πιστεύοντες πατέρα τοῦ σωζομένου Περίπλου τὸν παλαιὸν Σκύλακα.

Τὴν ὁποίαν ἐπρόσθεσα περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς διαλέκτου ἀπορίαν, λύεται καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν διαφορὰν τῶν χρόνων. Ἡ Δωρικὴ διάλεκτος, γλῶσσα μητρικὴ τοῦ Σκύλακος, φαίνεται

(1) De divination. lib. II, cap. 42. Τὸνομα, Σκύλαξ, φαίνεται ὅτι ἦτο κοινὸν εἰς τὴν Καρίαν. Παρὰ τοὺς δύο τούτους, τὸν Καρυανδέα καὶ τὸν Ἄλικαρνασσεά, εὐρίσκομεν καὶ τρίτον Σκύλακα ἀπὸ τὴν Μύνδον (ἴδ. Ἡρόδοτ. ε', 36), πόλιν καὶ αὐτὴν τῆς Καρίας, πλησιόχωρον καὶ τῆς Ἄλικαρνασσοῦ καὶ τῶν Καρυάνδων.

ὅτι εἰς τὸ πεζὸν δὲν ἐτελειοποιήθη ποτὲ (1), καθὼς ἡ Ἰωνικὴ. Ταύτην ὁ Σκύλαξ δὲν ἦτον ἴσως καλὸς νὰ γράψῃ, ὡς τὴν ἔγραψαν ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Ἴπποκράτης· καὶ ὁ Δωρισμὸς του ἔπρεπε νὰ φαίνεται πολὺ παράξενος εἰς τοὺς Ἀττικοὺς, καὶ μάλιστα τοὺς μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον. Τί παράδοξον λοιπὸν, ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἐμετάβαλεν εἰς τοῦ καιροῦ του τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν διάλεκτον καὶ τὴν φράσιν τοῦ Σκύλακος, ὅστις ἐτόλμησε νὰ κάμῃ ἀφαιρέσεις καὶ προσθέσεις εἰς αὐτόν.

Ἡ μεγάλη βλάβη, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔβλαψεν ὁ διασκευαστὴς οὗτος τοῦ Σκύλακος, εἶναι ὅτι μᾶς ἐσέρησε τὰ περὶ τῆς Ἰνδίας ἱστορημένα. Τῶν ὅσα περὶ αὐτῆς ἱστορεῖ ὁ Ἡρόδοτος τὰ πλειότερα πιθανὸν ὅτι τὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Σκύλακα· ἐὰν οἱ μετέπειτα ἱστορικοὶ καὶ Γεωγράφοι δὲν ἐμεταχειρίσθησαν εἰς τὰ περὶ τῆς Ἰνδίας τὴν μαρτυρίαν του, ἔγιν' αἴτιος αὐτὸς ὁ Σκύλαξ, ὅστις, ἀναμιξῆς πολλὰ μυθώδη μὲ ταληθινά, ἔλαβεν, ὡς λέγει ὁ Ἄγγλος Ρόβερτων (2), τὴν πρέπουσαν εἰς τοὺς ψευδομένους ποιητὴν, τὸ μῆθ' ὅταν ἀληθεύωσι νὰ πισεύωνται.

Μικρὸν πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, σύγχρονος τοῦ Ἡροδότου, ἤκμασεν ὁ Δαμάσῃς, γεννημένος εἰς τὸ Σίγειον, πόλιν τῆς Τρωάδος. Ὀνομάζεται ἀπὸ πολλοὺς ὡς Ἱστορικὸς καὶ

(1) Τουλάχιστον εἰς τὴν κυρίως ὀνομαζομένην Ἑλλάδα. Εἰς τὰς Δωρικὰς ἀποικίας, τὰς σαλθεῖσας εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐκαλλιεργήθη ἀπὸ τοὺς πεζογράφους, καὶ μάλιστα τοὺς Πυθαγορείους φιλοσόφους, ἡ Δωρικὴ διάλεκτος, ἃν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ ὀλίγα σωζόμενα αὐτῶν συγγράμματα, τῶν ὁποίων ὅμως τὰ πλειότερα ἀμφιβάλλονται.

(2) Historical disquisition concern. ancient Ind. pag. 12.

ὡς Γεωγράφος. Τὰ γεωγραφικά του ἐπεγράφοντο, Ἐθνῶν καὶ πόλεων κατάλογος (1)· τῶν ὁποίων τὰ πλείοτερα, ἂν πιστεύσωμεν τὸν Ἀγαθήμερον, ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἑκαταίον. Ὁ Στράβων κατακρίνει τὸν Δαμάσην ὡς ψευδολόγον (2).

Μετὰ τὸν Δαμάσην εἶναι Εὐδοξος ὁ Κνίδιος (3), Γεωγράφος, Ἄστρονόμος καὶ Ἰατρός, φίλος καὶ μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος· μὲ τὸν ὁποῖον, ὡς θέλουσι τινές, καὶ συνεταξείδευσεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐγραψε Γῆς περίοδον (4), καὶ Ἄστρονομίαν δι' ἐπῶν (5). Πόσον εἶχεν ἔρωτα τῆς σοφίας ὁ Εὐδοξος, φαίνεται ἀπ' ὅ,τι εἶπε περὶ τοῦ ἡλίου· ἠύχετο νὰ πλησίασῃ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τοῦτο, διὰ νὰ μάθῃ τὴν φύσιν του, καὶ νὰ καῖ παράυτα, ὡς ἄλλος Φαέθων, ἀπὸ τὰς φλόγας του (6). Ὁ Ποσειδώνιος ἠῦρεν εἰς τὴν Κνίδον τὴν ὀνομαζομένην Σκοπήν Εὐδοξοῦ (7), ἠγουν τὸ Οὐρανοσκοπεῖον, ὅθεν ἔκαμνε τὰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις ὁ Εὐδοξος. Πόση καὶ ποία ἦτον ἡ περὶ αὐτοῦ ὑπόληψις, τὸ ἔδειξεν ἡ πατρίς του, ἥτις ἐζήτησε κ' ἔλαβεν ἀπ' αὐτὸν νόμους. Τὸνομά του ἐπαρωδήθη εἰς τὸν Εὐδοξοῦ· καὶ ἡ ἱστορία ἐφρόντισε νὰ μᾶς φυλάξῃ καὶ τῶν τριῶν αὐτοῦ θυγατέρων τὰ ὀνόματα, Ἀκτίδος, Φιλτίδος καὶ Δελφίδος.

(1) Σουίδ. λέξ. Δαμάσης.

(2) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 60.

(3) Ὁ Αὐτ. αὐτ. σελ. 1. Ἴδε καὶ Διογένη. Λαέρτ. βιβλ. η, τμ. 86-91.

(4) Ἀγαθημέρ. Γεωγραφ. ὑποτυπώσ. βιβλ. α, κεφ. 1.

(5) Σουίδ. λέξ. Εὐδοξος.

(6) Πλουτάρχ. Ὅτι οὐδὲ ζῆν ἐςιν ἡδ. κατ' Ἐπίκουρ. § 11.

(7) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 154.

Ἀπὸ τὰ πολλά του συγγράμματα δὲν μᾶς ἔμεινε τίποτε, ἀν ἐξαιρέσης τὰς ὀλίγας μαρτυρίας, ὅσας φέρουν ἀπ' αὐτὸν ὁ Γεμῖνος καὶ ὁ Πτολεμαῖος (1).

Περὶ τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν χρόνους μὲ τὸν Εὐδοξὸν ἤκμασεν ὁ Κυμαῖος Ἐφορος, μαθητὴς τοῦ Ἰσοκράτους. Ἐγραψεν ἱστορίαν εἰς βιβλία τριάκοντα (2), εἰς τὴν ὁποίαν καὶ γεωγραφεῖ πολλάκις κατὰ μίμησιν τοῦ Ἡροδότου· ὅθεν καὶ ὁ Στράβων μεταχειρίζεται τὴν ἀφανισμένην σήμερον ἀπὸ τὸν χρόνον ἱστορίαν αὐτοῦ, καὶ ἄλλο του σύγγραμμα, ὁμοίως ἀφανισμένον, τὸ Περὶ ἐυρημάτων (3). Φέρονται καὶ ἄλλα βιβλία εἰς ὄνομα τοῦ Ἐφόρου, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ Περὶ Θρακίων πολισμάτων, δὲν εἶναι χωριστὸν βιβλίον οὕτως ἐπιγραφόμενον, ὡς ὑπέλαβεν ὁ Οὐόσσιος, πλανηθεὶς ἀπὸ κακῶς ἐξηγημένην φράσιν τοῦ Ἀρποκρατίωνος (4), ἀλλὰ μέρος τῆς τριακονταβίβλου ἱστορίας.

Μετὰ τὸν Ἐφορον ἂς ὀνομάσωμεν τὸν Ἀριστοτέλην. Ἐάν κρίνωμεν ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐσημείωσε τῶν βιβλίων αὐτοῦ μακρὸν

(1) Ἰδ. Petavii Uranolog. pag. 64—93.

(2) Vossii de historic. Græc. lib. I, cap. VII, pag. 36.

(3) Στράβ. Γεωγράφ. βιβλ. ιγ', σελ. 622. Ἴδε καὶ Beckmann, Beytræg. zur Geschicht. der Erfindung. vol. III, pag. 565.

(4) « Αἶνος (λέγει ὁ Ἀρποκρατίων), πόλις Θράκης... Ἐφορος δ' ἐν » τῇ τετάρτῃ, περὶ Θρακίων πολισμάτων λέγων, φησὶν· Ἐχομένη » δὲ τούτων Αἶνος πόλις κ. τ. λ. ». Τοῦτο, ὡς τὸ ἔξιξα, σημαίνει, Εἰς τὴν τετάρτην βίβλον τῆς ἱστορίας, ὅπου λαλεῖ περὶ τῶν Θρακικῶν πόλεων, καὶ ὄχι, Εἰς τὴν τετάρτην βίβλον τοῦ περὶ τῶν Θρακικῶν πόλεων συγγράμματος.

κατάλογον Διογένης ὁ Λαέρτιος (1), περί γεωγραφίας ὁ φιλόσοφος οὗτος ἰδίως δὲν ἔγραψε τίποτε· εἰς τῶν σωζομένων ὅμως αὐτοῦ συγγραμμάτων διάφορα μέρη εὐρίσκονται σπαρμένοι ὀλίγαι τινές γεωγραφικαὶ θεωρίαι. Ἀποδείχνει τὸ σφαιρικὸν τῆς γῆς, ἐναντίον εἰς τοὺς ὅσοι τὴν ἐνόμιζαν πλατεῖαν, καὶ ἀποδέχεται τὴν δόξαν τινῶν ἀστρονόμων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ περιφέρεια τῆς γῆς ἦτο 400,000 σταδίων (2). Τὴν Κασπίαν θάλασσαν δοξάζει ὀρθῶς ὅτι εἶναι χωρισμένη καὶ ἀπὸ τὸν Ὠκεανὸν καὶ ἀπὸ τὴν Μεσόγειον (3), καὶ ὄχι κόλπος τοῦ Ὠκεανοῦ, ὡς τὴν ἐνόμιζαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μετ' αὐτόν. Περὶ τοῦ Ἰστροῦ ὅμως εἶχε τὴν κοινὴν σφαλμένην ὑπόληψιν τοῦ καιροῦ του, ἤγουν ὅτι ἐσχίζετο εἰς δύο ρεῖθρα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν ἐξενέριζεν εἰς τὸν Πόντον, καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸν Ἀδρίαν (4).

Παρά τὸν Ἀριστοτέλην οἰκειότερος τῆς γεωγραφίας εἶναι ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Δικαίαρχος. Τὸ σύνταγμα του, ἐπιγραφόμενον

(1) Βιβλ. ε', τμ. 22—27.

(2) Ἀριστοτέλ. Περὶ οὐραν. βιβλ. β', κεφ. 13, καὶ 14.

(3) Ὁ αὐτ. Μετεωρολογικ. βιβλ. β', κεφ. 1.

(4) Ὁ αὐτ. Περὶ ζώων ἰσorp. βιβλ. θ', κεφ. 15. Ἀδρίας, ἢ Ἀδριατικὸς κόλπος, εἶναι ὁ νῦν ὀνομαζόμενος Κόλπος τῆς Βενετίας. Τοῦ Ἰστροῦ ποταμοῦ τὸ ἄνω μέρος, ἀπὸ τὰς πηγὰς ἕως τὴν πόλιν Οὐνδοβόναν (Vienne en Autriche), ὀνομάζετο, κατὰ τὸν Ἀγαθήμερον, Δανούβιος, τὸ δὲ κάτω, ἀπὸ τῆς Οὐνδοβόνης ἕως τὰς ἐκβολὰς του εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ἐλάμβανε τὸνομα Ἰστρος· κατὰ δὲ τὸν Πτολεμαῖον, τὸνομα τοῦτο ἄρχιζεν ἀπὸ τῆς Ἀξιάπολιν, πόλιν τῆς Μοισίας (τῆς νῦν Βουλγαρίας). Εἰς ἡμᾶς σήμερον ὅλος ὁ ποταμὸς ὀνομάζεται Δούναβις, ἢ Τούνα.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. λά

Βίος Ἑλλάδος, καὶ διηρημένον εἰς τρία βιβλία, τὸ προσφωνεῖ εἰς τὸν συμμαθητὴν καὶ φίλον αὐτοῦ Θεόφραστον. Ἀλλὰ τοῦ συντάγματος τούτου δὲν μᾶς ἔμεινε σήμερον παρὰ μικρόν τι λείψανον εἰς σίχους Ἰαμβικούς γραμμένον, διακομμένους ἐδῶ κ' ἐκεῖ, εἴτ' ἀπ' αὐτὸν τὸν Δικαίαρχον, εἴτ' ἀπὸ μεταγενέστερον ἄλλον τινά, μὲ πεζὸν λόγον. Καὶ ἴσως ἐκ τούτου ἔλαβαν τὴν ἀφορμὴν ὅσοι μεταξὺ τῶν Γάλλων ἔγραψαν κωμικὰς περιηγήσεις μικτὰς ἀπὸ πεζοῦ καὶ σιχηρὸν ὕφος λόγου. Ἡ ἐπιγραφή, Βίος Ἑλλάδος, πιθανόν ὅτι ἐπάρθη ἀπ' αὐτὴν τοῦ συντάγματος τὴν φύσιν· ἐπειδὴ ὁ Δικαίαρχος δὲν περιορίζεται εἰς τὴν γεωγραφίαν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, ἀλλὰ περιγράφει καὶ τὸν βίον καὶ τὰ ἥθη τῶν κατοίκων, ποτὲ ἐπαινῶν καὶ ποτὲ κωμωδῶν αὐτοὺς ἀσεύως. Παρὰ τὸν Βίον τῆς Ἑλλάδος ἔγραψεν ἄλλα πολλὰ καὶ γεωγραφικά, καὶ ἄλλης ὕλης συντάγματα· τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εὐρίσκονται εἰς τὸν Ἀθήναιον καὶ εἰς τὸν Κικέρωνα. Ὁ Ῥωμαϊκὸς οὗτος Ῥήτωρ ἐνθουσιάζθη τόσον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν, ὥστε νὰ φωνάξῃ γράφων πρὸς τὸν Ἀττικόν, *O magnum hominem*, Ὡ τοῦ μεγάλου ἀνδρός (1)! Δικαιώνει τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ Κικέρωνος ἡ περὶ τοῦ Δικαίαρχου τῶν Λακεδαιμονίων ὑπόληψις. Αὐτοὶ ἐνομοθέτησαν ν' ἀναγινώσκειται κατ' ἔτος εἰς ἐπήκοον τῶν νέων, συναγμένων εἰς τῶν Ἐφόρων τὸ ἀρχεῖον, τὸ Περὶ τῆς πολιτείας τῶν Σπαρτιατῶν σύνταγμα τοῦ Δικαίαρχου (2),

(1) Ciceron. Epistol. ad Attic. libr. II, epistol. 2.

(2) Σουῖδ. λέξ. Δικαίαρχος.

τὸ ὁποῖον ἐπεγράφετο καὶ Τριπολιτικός, ἢ μάλλον ἦτο μέρος τοῦ Τριπολιτικοῦ (1).

Τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Δικαιάρχου μεταγενέστερος πρέπει νὰ ταχθῇ ὁ Μασσαλιώτης Πυθίας, εἰὰν ἀληθῶς ἤκμασεν εἰς τοὺς χρόνους Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ὡς εἰκάζει ὁ Οὐόσσιος (2). Ὁ Φιλάδελφος ἄρχισε νὰ βασιλεύῃ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς 124 Ὀλυμπιάδος [282 ἔτη πρὸ Χριστοῦ], ἤγουν ἔτη 37 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ 4 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοφράστου· τοῦ ὁποῖου ἀρχήτερα πιθανὸν ὅτι ἀπέθανεν ὁ Δικαιάρχος, ἐπειδὴ ὁ Θεοφραστος ἔζησεν ὑπὲρ τὰ 100 ἔτη (3). Ὁ Γερμανὸς Μάννερτος ἐξεναντίας ὑποπτέυεται τὸν Πυθίαν ἀρχαιότερον

(1) Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν ἀνέγνωσα εἰς κανένα τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐπιγραφῆς Τριπολιτικός, εὐρίσκομένης εἰς μόνον τὸν Ἀθήναιον (βιβλ. δ', σελ. 141) καὶ τὸν Κικέρωνα (Epistol. ad Attic. XIII, 32). Παρὰ τὸν Τριπολιτικὸν ὀνομάζει ὁ Κικέρων (Ibid. II, 2), Πελληναίων πολιτείαν, Κορινθίων πολιτείαν, καὶ Ἀθηναίων πολιτείαν, ὡς τρία συγγράμματα τοῦ Δικαιάρχου. Τέταρτον εὐρίσκομεν εἰς τὸν Σουΐδαν (λέξ. Δικαιάρχος) Σπαρτιατῶν πολιτείαν. Εἰκάζω λοιπὸν, ὅτι τὰς τρεῖς πολιτείας, Κορίνθου, Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης, ὡς τριῶν τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, ἐνωμένας εἰς ἓν σῶμα, ὠνόμασαν ἢ ὁ Δικαιάρχος, ἢ οἱ μετ' αὐτὸν, Τριπολιτικόν· καὶ πιθανολογεῖ τὴν εἰκασίαν ὁ Ἀθήναιος, ἐπειδὴ ὅσα φέρει ἀπὸ τὸν Δικαιάρχον περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων τῆς Σπάρτης, λέγει ὅτι εὐρίσκονται εἰς τὸν Τριπολιτικόν.

(2) De Historic. Græc. libr. IV, cap. XI, pag. 467.

(3) Simson, Chronic. catholic. pag. 1025, 1095 et 1102.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. λγ'

τοῦ Ἀριστοτέλους ἀπὸ τοῦτο, ὅτι εἰς τὸ Περὶ κόσμου σύνταγμα ὀνομάζει ὁ Ἀριστοτέλης δύο νήσους, τὸ Ἄλβιον (1) καὶ τὴν Ἰέρνην (2), τὰς ὁποίας, πλὴν ἀπὸ τὸν Πυθέαν, ἀπ' ἄλλον νὰ γνωρίζῃ δὲν ἦτο δυνατόν. Ἀλλὰ τὸ Περὶ κόσμου σύνταγμα, ὅτι δὲν εἶναι τοῦ Ἀριστοτέλους ἐδείχθη ἀρκετὰ ἀπὸ ἀνδρας κριτικούς (3), τῶν ὁποίων ἡ γνώμη ἔπρεπε καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Μάννερτον, νὰ προβάλῃ ὡς πιθανὸν, ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἀνέγνωσε τὸν Πυθέαν (4).

Τὸν Πυθέαν τοῦτον πολλοὶ ἀπὸ τοὺς παλαιούς, καὶ τινες ἀπὸ τοὺς νέους, ἐκατάκριταν ὡς ψευδολόγον, εἰς πολλὰ δικαίως, τὰ πλείοτερα τὸσον ἀδίκως, ὥστε φαίνεται ἡ κρίσις πάθους πλέον παρὰ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως συμπέρασμα. Αὐστηρὸς ἐφάνη μάλιστα εἰς ταύτην τὴν κρίσιν ὁ Πολύβιος, καὶ παρὰ τοῦτον ἔτι αὐστηρότερος ὁ Στράβων. Διὰ νὰ κρίνωμεν σήμερον δικαίως καὶ τὸν Πυθέαν, καὶ τοὺς κατηγοροῦς τοῦ Πυθέου, ἦτο χρεία νὰ ἔχωμεν τούτου τὸ σύγγραμμα ὁλόκληρον. Ἀλλ' ἀπ' αὐτὸ δὲν ἔμειναν πλὴν ὀλίγα ἀποσπάσματα, φυλαχθέντα ἀπὸ τὸν Πλίνιον, ὅσις

(1) Τὴν σήμερον ὀνομαζομένην Ἀγγλίαν (Angleterre).

(2) Τὴν σήμερον Ἰρλάνδαν (Irlande).

(3) Ἰδ. τὴν Ἑλληνικ. Βιβλιοθήκ. τοῦ Φαβρικίου, τόμ. Δ, σελ. 232-235 νέας ἐκδ.

(4) Die Beschreibung der nordwestlichen Länder und der Inseln Albion und Jerne, deren Namen hier zum erstenmal bey den Griechen vorkommen, scheinen fast an dem Aristoteles einen Leser des Pytheas zu verrathen. Manner t, Geograph. der Griech. und Röm. vol. 1, pag. 88.

πολλάκις δὲν ἐνόει ὅσα ἀνεγίνωσκεν εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, καὶ ἀπὸ τὸν Στράβωνα, τοῦ ὁποίου ἡ αὐστηρότης ἐμπνέει φυσικὰ ἀτολμίαν εἰς τὸν Ψέλοντα νὰ ἦναι ἀδέκαστος. Δὲν εἶναι, παραδείγματος χάριν, παράδοξον νὰ ἀρνοῦνται καὶ αὐτὸ τοῦ Πυθέου τὸ ταξειδίον καὶ ὁ Πολύβιος, καὶ ὁ ἀναφέρων τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πολυβίου Στράβων (1), διότι ὁ Πυθέας ἦτο (λέγουσι) ἰδιώτης, πένης, καὶ ἀκολούθως ἀνίκανος εἰς δαπάνην μακροῦ ταξειδίου! ὡς νὰ μὴν ἦτο πολὺ δικαιότερον καὶ πιθανώτερον νὰ ὑποθέσωσιν, ὅτι ἐξάλη μὲ δαπάνην τοῦ Κοινοῦ τῶν Μασσαλιωτῶν, οἱ ὁποῖοι πλούσιοι, φιλέμποροι, δυνατοὶ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὸ πλεόν ἀντίζηλοι τῶν Καρχηδονίων, ἐπεθύμησαν φυσικὰ μακρυσμένων τόπων εἶδησιν καὶ κοινωνίαν. Τοιαύτης ἐπιθυμίας πληρωτοῦ ὅταν ἔχωσι χρεῖαν αἱ πόλεις, ἢ τῶν πόλεων οἱ ἡγεμόνες, δὲν διαλέγουσι τὸν πλουσιώτερον, ἀλλὰ τὸν ἐμπειρότερον ἀπὸ τοὺς πολίτας.

Εἶπα, ὅτι ὁ Πλίνιος δὲν ἐκαταλάμβανε πολλάκις τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, καὶ δὲν τὸ εἶπα πρῶτος ἐγώ. Ἀρκοῦμαι εἰς τὸ καὶ ἀπ' ἄλλους (2) πρὸ ἐμοῦ σημειωμένον παράδειγμα, διὰ νὰ δείξω εἰς τὸν ἀναγνώστην, πόσον εἶναι ἐπικίνδυνος ἡ περὶ ἄλλων κρίσις, ὅταν σφηρίζεται εἰς μαρτυρίας, καὶ ὄχι εἰς τὰς ἰδίας τοῦ κρίνοντος αἰσθήσεις.

(1) « Φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἄπιστον καὶ αὐτὸ τοῦτο, πῶς ἰδιώτη » ἀνθρώπῳ καὶ πένητι τοσαῦτα διασρήματα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γένοιτο ». Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 154.

(2) Mannert, Geograph. der Griech. und Röm. tom. 1, pag. 79.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. λέ

Κατά τὸν Πλίνιον (1), ὁ Πυθαγόρας εἶπεν, ὅτι εἰς τὴν Θούλην ἦτον ἑξάμηνος νύξ καὶ ἑξάμηνος ἡμέρα. Τοῦτο, ἀληθῶς συμβαῖνον εἰς τὸν Πόλον, ὅπου ὁ Πυθαγόρας οὐτ' ὑπῆγεν, οὐτ' ἐμπόρει νὰ ὑπάγῃ, περὶ τῆς Θούλης εἶναι ψεῦδος ἀναιδέστατον. Ἀλλὰ τίνα νὰ πισεύσωμεν; τὸν Πλίνιον, ἢ αὐτὰ τοῦ Πυθαγόρου τὰ λόγια, τὰ ὅποια μᾶς ἐφύλαξε ῥητῶς ὁ Γεμῖνος; « Ἐπὶ » δὲ τοὺς τόπους τούτους δοκεῖ καὶ Πυθαγόρας ὁ Μασσαλιώτης » παρεῖναι· φησὶ γοῦν ἐν τοῖς Περί Ὠκεανοῦ πεπραγματευμένοις » αὐτῶ, ὅτι Ἐδείκνυον ἡμῖν οἱ βάρβαροι, ὅπου ὁ » ἥλιος κοιμάται. Συνέβαινε γὰρ περὶ τούτους » τοὺς τόπους, τὴν μὲν νύκτα παντελῶς μικρὰν » γίνεσθαι, ὠρῶν οἷς μὲν δύο, οἷς δὲ τριῶν ὥσε » μετὰ τὴν δύσιν, μικροῦ διαλείμματος γενο- » μένου, ἐπανατέλλειν εὐθέως τὸν ἥλιον (2)». Καὶ σημείωσε, ὅτι ὁ Γεμῖνος, λαλῶν προοδικῶς περὶ τοῦ διαφοροῦ μεγέθους τῶν ἡμερῶν κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν κλιμάτων, κατανα- τὰ καὶ εἰς τὴν ἑξαμηνιαίαν ἡμέραν, ὅπου ὁμοῦς δὲν ἀναφέρει κανενὸς ὄνομα· « Πέρασ δὲ, ἔστι τις χώρα πρὸς ἄρκτον κει- » μένη, ἐν ἣ ὁ μὲν πόλος κατὰ κορυφὴν γίνεται... ἢ μεγίστη » δὲ ἡμέρα παρ' αὐτοῖς ἑξαμηνιαία γίνεται, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ » νύξ ». Εἶναι ἀκόμη καὶ τοῦτο σημειώσεως ἄξιον, ὅτι ὁ Στρά- βων, ὅστις οὐτε τὰς ἀληθείας τοῦ Πυθαγόρου πιστεύει, καὶ τὰ ψεύσματά του μὲ πολλὴν πικρίαν ἐλέγχει, περὶ τούτου ὁμοῦς

(1) Plin. lib. II, cap. 75.

(2) Γεμῖνου, Εἰσαγωγ. εἰς τὰ φαινόμενα. Ἰδ. Petav. Uranolog. pag. 22.

σιωπᾶ· καὶ δικαίως, ἐπειδὴ, ἢ δὲν τὸ εἶπεν ὁ Πυθέας, ἢ ἂν τὸ εἶπε, τὸ ἀνάφερεν ἐξ ἐπισήμης εἰς αὐτὸν τὸν Πόλον, καὶ ὄχι ἐξ αὐτοψίας εἰς τὴν Θούλην (1).

Παρόμοιον ἴσως εἶναι καὶ ὅ,τι λέγει ὁ Πλίνιος, μάρτυρα φέρων τὸν Πυθέαν, περὶ τῆς πλημμύρας τοῦ Ωκεανοῦ, ἡγοῦν ὅτι ὑπὲρ τὴν Βρεταννίαν ἢ Θαλάσσια ἀνέβαινεν εἰς ὀγδοήκοντα πηχῶν ὕψος· *Octogenis cubitis supra Britanniam intumescere aestus Pytheas Massiliensis anctor est* (2).

(1) Εἰς τὰ ἀπὸ κακῆν νόησιν τῶν ἀναγινωκομένων σφάλματα τοῦ Πλινίου πρόσθεσε καὶ τῶν ἀντιγραφῶν του τὰ παροράματα, καὶ ὅσα ἔσφαλεν αὐτὸς ἐξ ἀπροσεξίας. Διὰ τὰ συντάξῃ τὸ πολύτιμον αὐτοῦ σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀληθῆς Ἐγκυκλοπαίδεια, ἀναγκάσθη ν' ἀναγνώσῃ ὅλα τῶν παλαιῶν τὰ συγγράμματα. Εἰς τόσον μακρὰν καὶ τόσον ποικίλης ὕλης ἀνάγνωσιν ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ συγχέῃ κάποτε καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα. Νὰ ἀναθεωρήσῃ καὶ νὰ διορθώσῃ τὸ βιβλίον του, ἐχρειάζετο ἄλλο τόσον μέρος ζωῆς, ὅσον ἔζησε νὰ τὸ συντάξῃ. Παραδείγματος χάριν, περὶ τῆς ὁποίας εἶναι ὁ λόγος Θούλης, πιθανὸν ὅτι τὸν ἀπάτησεν ἡ μνήμη του, ὥστε ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν Πυθέαν, ὅ,τι εἶπεν ὁ σύγχρονος τοῦ Πυθέου Ἀντώνιος Διογένης εἰς τὴν μυθιστορίαν ἐπιγραφομένην, *Τὰ ὑπὲρ Θούλην ἄπιστα* (Φώτ. κώδ. βξς', σελ. 361). Ἀλλὰ οὐδ' ὁ Ἀντώνιος δὲν λέγει, ὅτι εἰς τὴν Θούλην ἐγένετο ἑξαμηνιαία ἡ ἡμέρα, ἀλλ' ὑπὲρ τὴν Θούλην· «*Τὰ ὑπὲρ τὴν*» *Θούλην ἅπαντα θεάσασθαι... αἶον, ὡς ἔστιν ἐνίοις δυνατόν κατὰ*» *» κορυφὴν τὴν ἄρκτον εἶναι καὶ τὴν νύκτα μηνιαίαν, καὶ ἕλαττον δέ,*» *» καὶ πλέον, καὶ ἑξαμηνιαίαν δέ, ΚΑΙ Τὸ ἔσχατον, ἐνιαυσιαίαν...*» *» ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν συμβαίνειν ταύταις ἀνάλογον». Τῆς ῥήσεως ταύτης τὸ μυθῶδες μέρος εἶναι τοῦτο, ΚΑΙ Τὸ ἔσχατον ἐνιαυσιαίαν.*

(2) Plin. lib. II, cap. 97.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 13

Τίς ἔχει νὰ μᾶς ἀποδείξῃ ὅτι τοιαύτη ὑπερβολὴ ἐκβῆκεν ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Πυθέου, καὶ δὲν εἶναι πιθανώτερον τοῦ Πλινίου, ἢ τῶν ἀντιγραφῶν, τῆς ἀπροσεξίας γέννημα; Ἐὰν εἰς τόπον τῶν Οὐδοήκοντα, *Octogenis*, βάλῃς Ὀκτώ, *Octo* (1), καὶ λογίσῃς ἴσον ἐνὸς ἡμισυ ποδὸς τὸν πῆχυν, θέλεις εὐρεῖν τὸν Πυθέαν σύμφωνον μὲ τὰς σημερινὰς παρατηρήσεις, κατὰ τὰς ὁποίας εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Γαλλίας, ἢ πλημμύρα τοῦ Ὠκεανοῦ ἀναβαίνει εἰς πόδας δώδεκα τὸ σύνθηρες (2). Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ἰσορημένον ἀπὸ τὸν Πυθέαν, ὅτι παράνω τῆς Βρεταννίας ἢ πλημμύρα τοῦ Ὠκεανοῦ ἀναβαίνει εἰς ὀγδοήκοντα πηχῶν ὕψος, οὐδὲ οὕτως ἐφεύσθη ὁ Πυθέας, ἐὰν μόνου τὸ ἰσόρησεν, ὡς κάποτε γινόμενον, καὶ ὄχι ὡς συνήθως συμβαῖνον, καθὼς τὸ ἐνόησεν ὁ Πλίνιος. Ἐὰν εἰς τὰς παράνω τῆς Βρεταννίας νήσους, τὰς ὀνομαζομένας Ὀρκάδας, ὡς ὁμολογοῦν οἱ σημερινοὶ τῆς φύσεως ἰστοριογράφοι (3), ὅταν πνέωσιν ἄνεμοι σφοδρότατοι, ἢ πλημμύρα ἀνα-

(1) Ἀρκεῖ νὰ πιθανολογήσῃ τὴν τοιαύτην σύγχυσιν τῶν ἀριθμῶν ἄλλη σύγχυσις ἀντίστροφος εἰς τὸν Σολῆνον (*Solin. Polyhist. cap. XXV*). *Orcades... numero tres*, λέγει ὁ ἰστορικὸς οὗτος. Ὁ Πτολεμαῖος ὅμως ἀριθμεῖ τριάκοντα τὰς Ὀρκάδας νήσους· ὅθεν φαίνεται, ὅτι εἶναι γραφικὸν σφάλμα εἰς τὸν Σολῆνον τὸ *TRES*, τρεῖς, ἀντὶ τοῦ *TRIGINTA*, τριάκοντα.

(2) *Nouv. dictionnair. d'hist. natur. tom. XIV, pag. 321.*

(3) *Buffon, Histor. natur. tom. III, pag. 14* (*Preuv. de la theor. de la terr. articl. 12*) *édit. Didot.* Ἰδε καὶ *Brisson, Dictionnair. de Physiq. tom. IV, pag. 160.*

βαίνη εἰς 200 ποδῶν ὕψος, ὁ Πυθέας, ἀντί νὰ ψευσαῖ, ἐμετρίασε πολὺ, λέγων 80 πήχεις, ἤγουν πόδας 120.

Δὲν ἐμπορεῖ τις ν' ἀρνηθῆ, ὅτι εἰς τὰ σωζόμενα τοῦ Πυθέου ἀποσπάσματα εὐρίσκονται καὶ μυθώδη τινα, ἢ ἀπ' αὐτὸν πλασθέντα, ὡς θέλουν ὁ Πολύβιος καὶ ὁ Στράβων, ἢ μάλλον ἐλαφρῶς ἐξ ἀκοῆς πισευθέντα· ἀλλ' ὅμως εἰς τὸν Πυθέαν μένει τὸ προτέρημα καὶ τῆς ἀνακαλύψεως πολλῶν ἀληθειῶν, καὶ ἡ δόξα τοῦ πρώτος αὐτὸς νὰ μεταχειρισθῆ ἐς τὸν διορισμὸν τῆς θέσεως τῶν πόλεων ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις. Πρῶτος ἔτι ὁ Πυθέας ἐπεχείρησε νὰ αἰτιολογήσῃ τὰς πλημμύρας τοῦ Ὠκεανοῦ, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος (1), καὶ ὡς ἠθέλαμεν τὸ μάθειν ἀκριδέστερον, ἀν ἐσώζετο τὸ μνημονευόμενον ἀπὸ τὸν Γεμῖνον (2) Περὶ Ὠκεανοῦ σύνταγμα τοῦ Πυθέου. Πρῶτος ἀκόμη ὁ Πυθέας ἐγνώρισεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν (3), καὶ τὰ ἐπέκεινα τῆς Βαλτικῆς, εἴτε ἡ Θούλη εἶναι, ὡς νομίζουσι τινές, ἢ νῦν ὀνομαζομένη Σχετλανδία, εἴτε, κατὰ γνώμην ἄλλων, ἡ Ἰσλανδία.

Ἀλλ' ὅσα ὠνόμασεν, ἢ ἰστόρησεν, ὁ Πυθέας εἰς τὸ σύγγραμμά του, ὡς αὐτόπτης τὰ ἰσόρησεν, ἢ ἀπ' ἄλλους

(1) Περὶ τῶν ἀρετῶν. τοῖς φιλοσόφ. γ', 17.

(2) Ἰδ. Petav. Uranolog. pag. 22.

(3) Κατὰ τὸν Πλίνιον, ἡ Βαλτία τοῦ Λαμψακηνοῦ Ξενοφῶντος, καὶ ἡ Βασιλία τοῦ Πυθέου εἶναι ἡ αὐτή· Xenophon Lampscenus, a litore Scytharum tridui navigatione, insulam esse immensæ magnitudinis, BALTIAM tradit : eamdem Pytheas BASILIAM nominat. *Plin. lib. IV, cap. 13.*

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. λθ'

ἀκούσας, τὰ ἐκόμπασεν ὡς ἴδια; Τὸ ἀπόρημα τοῦτο ἐλύθη διαφόρως μεταξὺ τῶν παλαιῶν, καθὼς καὶ μεταξὺ τῶν νέων. Καὶ εἰς ἐκείνους, ὡς εἰς τούτους, εὐρέθησαν οἱ πισεύσαντες ὅτι ὁ Πυθίας ἐπέρασε τὸ Ἱερόν ἀκρωτήριον (1), καὶ ἐπροχώρησεν εἰς τὰς Βρεταννικὰς νήσους, καὶ πολὺ τούτων ἐπέκεινα ἕως τὴν Θούλην· καὶ πάλιν ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ἐξεναντίας καὶ τὸ ταξείδιον τοῦ Πυθίου, ὡς εἶπα (2), ἀρνήθησαν, καὶ τὸν Πυθίαν αὐτὸν ψευδολόγον ἀναιδέστατον ν' ἀποδείξωσιν ἐτόλμησαν. Ἐπειδὴ ὁ σκοπός μου εἶναι νὰ ἐκθέσω μόνον συντόμως τοὺς πρὸ τοῦ Στράβωνος Γεωγράφους, καὶ ὄχι νὰ παραδώσω ἀκριβῆ τῆς παλαιᾶς γεωγραφίας ἱστορίαν, ὅσας ἐπιθυμῆ πληρετέραν εἶδησιν περὶ τοῦ Πυθίου, τὸν πέμπω εἰς τῶν νεωτέρων τὰ συγγράμματα (3), ἐκ τῶν ὁποίων θέλει αὐτὸς κρίνειν, ἀπὸ πρέπη νὰ γένη τῆς μᾶς ἢ τῆς ἄλλης μερίδος, ἢ τὸ ἀσφαλέστερον νὰ ἐπέχη καὶ περὶ τῶν δύο.

Ἐάν ἐφάνη εἰς τινὰς ἀμφίβολος ὁ χρόνος τῆς ζωῆς τοῦ Πυ-

(1) Ἀκρωτήριον τῆς Ἰσπανίας, ὀνομαζόμενον τὴν σήμερον, Cap Saint-Vincent.

(2) Ἀνωτέρ. σελ. λδ'.

(3) Τῶν Γερμανῶν, Μαννέρτου, Mannert, Geographie der Griechen und Römer, 1788, tom. I, pag. 72 - 84, καὶ Σπρηγγέλου, Sprengel, Geschichte der wichtigsten geographischen Entdeckungen, 1792, pag. 57, 80-83· καὶ τοῦ Γάλλου Γοσσελίνου, Géographie des Grecs analysée, 1790, τὸν Πίνακα λέξ. Pytheas, καὶ τοῦ αὐτοῦ, Recherches sur la Géographie systématique et positive des anciens, εἰς τόμους 4, 1798-1815, τοὺς Πίνακας, λέξ. Pytheas.

Θέου, πολὺ ἔτι σκοτεινότερον εἶναι τὸ πότε ἔζησεν Εὐθυμένης ὁ Μασσαλιώτης, καὶ ἂν ἦναι προγενέστερος ἢ μεταγενέστερος ἀπὸ τὸν συμπολίτην αὐτοῦ Πυθέαν. Ἀπορῶ πόθεν εἶκασαν τινὲς ὅτι ἦτο σύγχρονος τοῦ Πυθέου (1). Τοῦτο μόνον εἶναι βέβαιον, ὅτι συγκαταλέγεται ἀπὸ τὸν Μαρκιανὸν (2) μὲ τοὺς Γεωγράφους· καὶ ὁ Πλούταρχος τὸν ὀνομάζει μίαν μόνην φοράν μεταξὺ τῶν αἰτιολογησάντων τὰς ἀναβάσεις τοῦ Νείλου φυσιολόγων (3). Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς (4) μνημονεῦει καὶ ἰστορίαν Εὐθυμένους, ἐπιγραφομένην Χρονικά· ἀλλ' εἶναι ἄδηλον, εἴτε τοῦ αὐτοῦ μὲ τὸν Μασσαλιώτην, εἴτε ὁμωνύμου ἄλλου τινὸς Εὐθυμένους.

Ἔως ἐδῶ ἡ παλαιὰ γεωγραφία, ἂν ἐξαιρέσης ὀλίγας τινὰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις τοῦ Πυθέου, ἐπεριωρίζετο εἰς μόνην τῶν διασημάτων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καταμέτρησιν. Ἀλλ' ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει νὰ γίνεται μᾶλλον καὶ μᾶλλον φιλοσοφικωτέρα, μεταχειριζομένη τὴν βοήθειαν τῆς ἀστρονομίας. Ἀρχηγὸς τῆς φιλοσοφικῆς ταύτης γεωγραφίας ἐστὶν Ἐρατοσθένης ὁ Κυρηναῖος, μαθητὴς Ἀρίστωνος τοῦ Χίου εἰς τὰς Ἀθήνας.

Αὐτὸς ἐπροσκαλέσθη ἀπὸ Πτολεμαῖον τὸν τρίτον, καὶ ἐδιωρίσθη ἐπιστάτης καὶ φύλαξ τῆς Ἀλεξανδρινῆς βιβλιοθήκης, περιφήμου καὶ δι' ὅσα ἔσπειρεν εἰς τὸν κόσμον φῶτα, καὶ

(1) Sprengel, Geschichte der wichtigsten geographischen Entdeckungen, pag. 82.

(2) Περίπλ. ἐν τῇ Συλλογ. τῶν κατ' ἐπιτομ. Γεωγράφ. τόμ. Α, σελ. 414, ἔκδ. Βιέννης 1807.

(3) Πλούταρχ. Περὶ τῶν ἀρεσκόντ. τοῖς φιλοσόφ. δ', I.

(4) Στρωματ. βιβλ. α', σελ. 327.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. μά

δι' ὅσον ἐπροξένησ' ἔπειτ' ὁ ἀφανισμός της σκότος. Ἀπὸ τὸν εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθέντα μεγάλον τοῦτον θησαυρὸν τρεφομένη ἢ σπουδῇ κατέστησε πολυμαθέςατον φιλόλογον (1) τὸν Ἐρατοσθένην. Ἀλλὰ, καθὼς συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς ἐξεύροντας πολλὰ νὰ τὰ ἐξεύρωσι, κατὰ τὸν Ὀμηρικὸν Μαργίτην, ὅστις

Πόλλ' ἠπίσατο ἔργα, κακῶς δ' ἠπίσατο πάντα,

ὁ Ἐρατοσθένης ἐνομιζέτο ἀπὸ τοὺς συγχρόνους λόγιος ἐπιπολαίου γνώσεως καὶ ἐπισήμης εἰς ὅσα ἐπαγγέλλετο (2). Ὄθεν καὶ τὸν ἐπωνόμαζαν, ἄλλοι διὰ τὸ γελοῖον, καὶ ἄλλοι ἴσως διὰ τραγικώτερον ἄλλο ψυχῆς πάθος, ΒΗΤΑ (3), σημαίνοντες μὲ τοῦτο, ὅτι εἰς πασαμμίαν ἐπισήμην ἰδίως εἶχε τὰ δευτε-

(1) Λέγω Φιλολόγον, διότι πρῶτος ὁ Ἐρατοσθένης ἔδωκεν εἰς ἑαυτὸν τὸνομα τοῦτο εἰς τὴν αὐτὴν ὁποῖαν σημασίαν τὸ μεταχειρίζονται οἱ Γάλλοι (Philologue) καὶ πολλοὶ ἀπὸ μᾶς, καὶ αὐτὸ, καὶ τὸ παράγωγον αὐτοῦ Φιλολογία (Philologie). Ὁ Συστώνιος λαλῶν περὶ σοφοῦ τινος Ῥωμαίου, Ἀττηίου, λέγει: Philologi adpellationem adsumpsisse videtur: quia sicut Eratosthenes, qui primus hoc cognomen sibi vindicavit, multipicli variaque doctrina censebatur. *Sueton. De illustrib. Grammatic. cap. X.*

(2) Τοῦτο σημαίνει καὶ ὁ Στράβων, ὅταν λέγη περὶ τοῦ Ἐρατοσθένους: « Μέσος ἦν τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν καὶ τοῦ μὴ θάρ- » ροῦντος ἐγχειρίζειν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἀλλὰ μόνον » μέχρι τοῦ δοκεῖν προϊόντος (τόμ. Α, σελ. 19 ἐμ. ἐκδ.) ». Καὶ πάλιν « Οὐκ ἀκριβεῖς, ἀλλ' ὀλοσχερεῖς ποιεῖται τὰς ἀποφάσεις, τρόπον » τινὰ ἐν μὲν τοῖς γεωγραφικοῖς μαθηματικῶς, ἐν δὲ τοῖς μαθηματικοῖς » γεωγραφικῶς ὦν (Σελ. 121) ».

(3) Ἰδ. Σουίδ. λέξ. Ἐρατοσθένης· καὶ Μαρκιαν. Περίπλ. σελ. 444.

ρεΐα, οὐδ' ἦτο πρῶτος εἰς καμμίαν. Ὅπως ἂν ἦναι, ὁ Ἐρατοσθένης, ἂν ὄχι κατ' ἄλλα, μόνος ὁ φθόνος τολμᾶ ν' ἀρνηθῆ, ὅτι δὲν ἐχρημάτισε τῆς γεωγραφίας τὸ Ἄλφα.

Αὐτὸς πρῶτος, ὀδηγούμενος ἀπὸ τοὺς πρὸ αὐτοῦ, ἐξαιρέτως τὸν Μασσαλιώτην Πυθέαν, καὶ ἀπὸ πολλὰς ἄλλας εἰδήσεις χωρῶν καὶ πόλεων, ὅσας ἀνεκάλυψαν αἱ ἐκστρατεΐαι τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ἐτελειοποίησε τὸν πίνακα τοῦ Ἀναξιμάνδρου, καὶ ἐσύνταξε γεωγραφικὸν ὀλόκληρον σύστημα, σηριγμένον εἰς ἀστρονομικὰ παρατηρήσεις καὶ διηρημένον εἰς τρία βιβλία, τὸ ὁποῖον μὲ παραλλαγὴν τινα ἠκολούθησε, καὶ κατ' ἐπιτομὴν περιέλαβεν εἰς τὰ δύο πρῶτα τῆς γεωγραφίας τοῦ βιβλίου ὁ Στράβων.

Τὸ παρά τ' ἄλλα τοῦ Ἐρατοσθένους ἐνδοξότερον προτέρημα εἶναι ἢ ἐπιχειρήσεις τῆς ἀναμετρήσεως ὅλης τῆς γῆς· περὶ τῆς ὁποίας, παρὰ τὸν Στράβωνα (1), πρέπει ν' ἀναγνώσῃ τις καὶ τοὺς ὅσοι ἐκ τῶν νεωτέρων, ἐλάλησαν διεξοδικῶς περὶ αὐτῆς, χωρὶς ὅμως νὰ διδῇ μεγάλην πίσιν εἰς τοὺς δισχυριζομένους, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀναμέτρησης ἦτο λείψανον σοφίας ἔθνους ἀρχαιοτέρου, ἔθνους ἀνωνύμου, τὸ ὁποῖον ἠκμασε πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ (2). Τοιαύτη δόξα δὲν ὑποδέτεται βέβαια πράγμ' ἀδύνατον· ἀλλ' εἶναι, νομίζω, εὐλογώτερον καὶ ἀσφαλέστερον, τὰ γνωστὰ καὶ γραμμένα ἀπὸ ἔθνους γνωστοῦ ἀνδρα γνωστοῦ, νὰ ἀποδίδωνται εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο, παρ' ὅ,τι δύναται τίς νὰ εἰκάσῃ, ἢ νὰ φαντασθῆ, ἕως ποῦ ἐπρο-

(1) Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 146 καὶ 170.

(2) Ἰδ. Bailly, *Histoire de l'Astronomie ancienne*. pag. 77.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. μγ'

χώρησαν αἱ ἐπιστῆμαι εἰς ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων οὔτε βιβλία
να δείξη, οὔτ' ἐθνικὸν ὄνομα ἀκριβῶς ἔχει να διορίση.

Κατὰ τὸν Ἐρατοσθένην, ἡ περίμετρος τῆς γῆς εἶναι 252,000
σταδίων (1). Πρὸ ταύτης ἄλλη μέτρησις τῆς γῆς εἰς Ἑλληνικὰ
συγγράμματα δὲν φαίνεται παρὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἀπὸ τὸν
Ἀριστοτέλην (2) τῶν 400,000 σταδίων, ὡς δόξαν τινῶν μαθη-
ματικῶν τοῦ καιροῦ του. Δὲν μὲ λανθάνει ἡ γνώμη τῶν δι-
ισχυριζομένων ὅτι αἱ δύο μετρήσεις αὗται δὲν διαφέρουσι σχεδὸν
πλὴν εἰς τὸνομα, καὶ ἐξισάζονται παρολίγον, ἂν ὑποθέσης δύο
διάφορα στάδια, τὸ μὲν τοῦ Ἐρατοσθένους ἐξ ἐκείνων τῶν
ὁποίων 700 κάμνουσι βαθμὸν περιφερείας ἕνα, τὸ δὲ τοῦ
Ἀριστοτέλους ἐξ ἐκείνων τῶν ὁποίων 1111 ἀποτελοῦσι τὸν
αὐτὸν βαθμὸν (3). Τὴν αὐτὴν ἐξίσωσιν προσαρμόζουσι καὶ

(1) Ὁ δὲ Κλεομήδης (Κυκλικ. θεωρ. σελ. 55) ἐνόμιζε 250,000
σταδίων τὴν μέτρησιν τοῦ Ἐρατοσθένους. Τὰ 252,000 στάδια ἰσοδυνα-
μοῦσι, κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Πλινίου (Lib. II, cap. 108) καὶ τοῦ
Οὐῆτρούτου (De architectur. lib. I, cap. 6, § 9), μὲ 31500 μίλλια
Ῥωμαϊκὰ· ταῦτα δὲ πάλιν ἐξισάζων μὲ 6300 μίλλια γερμανικὰ ὁ Σειδέλιος
(Seidel, Eratosthen. geographic. fragm. pag. 58), εὐρίσκει 900
μίλλια γερμανικὰ διαφέρουσαν τὴν μέτρησιν τοῦ Ἐρατοσθένους, ἀπὸ
τὴν μέτρησιν τῶν νεωτέρων, συμποσουμένην εἰς ὄχι πλειότερα τῶν
5400 μιλίων.

(2) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. λ'.

(3) Οἱ 360 βαθμοί, εἰς τοὺς ὁποίους διαιρεῖται ἡ περίμετρος τοῦ
κύκλου, πολυπλασιαζόμενοι μὲ τὸν ἀριθμὸν 1111, γίνονται στάδια
399,960 (ἤγουν παρολίγον 400,000)· ἂν τοὺς πολυπλασιάσης μὲ
700, εὐρίσκεις ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν 252,000 τῆς ἀναμετρήσεως τοῦ
Ἐρατοσθένους. Αἱ ἄλλαι τρεῖς ἀναμετρήσεις τῆς γῆς, εἶναι 300,000,
240,000, καὶ 180,000 στάδια.

εἰς ἄλλας τρεῖς ἀναμετρήσεις διαφόρους τῆς γῆς, σφριζόμενοι εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν τῆς διαφορότητος τῶν σταδίων (1). Ἡ πιθανότης τῆς ὑποθέσεως δὲν εἶναι ὀλίγη· τόσον ὅμως ἀπέχει τοῦ νὰ ᾖ κοινὴ μεταξὺ τῶν ὅσοι ἔγραψαν περὶ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας, ὥστε καὶ ἐπολεμήθη ἰσχυρῶς ἀπὸ ἄλλους Γεωγράφους (2).

Καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅμως, ὅτι ἡ ἀναμέτρησης τῆς γῆς ἦτον εὐρημα ἀρχαιότερον τοῦ Ἐρατοσθένους, ἡ δόξα ὅμως τῆς εὐρέσεως μένει ὅλη εἰς αὐτὸν, ἐπειδὴ πρῶτος αὐτὸς ἐπεχείρησε νὰ τὴν ἀποδείξῃ μεθοδικῶς, καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μετ' αὐτὸν Γεωγράφους καὶ Ἀστρονόμους, μέχρι τοῦ Πτολεμαίου, ὡς ἐπινοηθεῖσαν ἀπ' αὐτὸν καὶ τὴν ὠμολόγησαν καὶ τὴν ἐμεταχειρίσθησαν εἰς τὰς παρατηρήσεις αὐτῶν. Σχεδὸν δύο χιλιάδας ἐτῶν πρὸ τοῦ Κοπερνίκου ἐδόξασεν, ἢ μᾶλλον εὐτυχῶς ἐμάντευσεν, ὁ Πυθαγορικὸς Φιλολόγος (3) τὴν κίνησιν τῆς γῆς,

(1) Bailly, *Histoire de l'Astronomie ancienne*, pag. 77, *Histoire de l'Astronomie moderne*, tom. I, pag. 145—168, 505—533. Gosselin, *Recherches sur la géographie systématique et positive des anciens*, tom. IV, pag. 289—400.

(2) Mannert, *Geographie der Griechen und Römer*, tom. 1, pag. 200-207. — Köler, *Allgemeine Geographie der Alten*, tom. 1, pag. 12-21 et 98-161.

(3) Δὲν εἶναι βέβαιον, ἂν ἡ περὶ τῆς κινήσεως τῆς γῆς δόξα εἶναι τοῦ Φιλολάου· ἐπειδὴ ὅστις τὴν ἀποδίδει εἰς αὐτὸν Πλούταρχος (Περὶ τῶν ἀρεσκ. τοῖς φιλοσόφ. Γ, 13), ὁ αὐτὸς ἄλλου (Αὐτ. Β, 24, καὶ Περὶ τοῦ ἐμφαινομ. προσώπ. τῷ κύκλ. τῆς σελήν. § 6) λέγει, ὅτι ὁ διδάξας τῆς γῆς τὴν κίνησιν ἦτον Ἀρίσταρχος·

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. μέ

δόξαν και αὐτήν, ὡς ἐφαντάσθη ὁ Ἱστοριογράφος τῆς ἀστρονομίας (1), παλαιότεραν τοῦ Φιλολάου, γεννημένην εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἀνθρώπων· ἡ τιμὴ τῆς δόξης ὁμῶς δὲν ἀνήκει τόσον εἰς τὸν Φιλόλαον, ὅσον εἰς τὸν ἀποδείξαντα τὴν κίνησιν* μεθοδικῶς Κοπέρνικον.

Τοῦ Ἐρατοσθένους τὸ γεωγραφικὸν σύστημα, ἂν τὸ παραβάλης μὲ τὰς σημερινὰς ἡμῶν γεωγραφίας, εἶναι ἀναμφισβόλως κατὰ πολλὰ ἐλλιπέσατον. Ἄλλ' ἐκεῖνος μόνος ἤθελε τολμήσειν διὰ τοῦτο νὰ τὸ καταφρονήσῃ, ὅσιν δὲν ἐσυλλογίσθη ποτὲ, πῶς ἀρχίζουσι καὶ πῶς τελειοῦνται τῶν ἀνθρώπων αἱ γνώσεις· οὐδ' ὑποπτεύεται, ὅτι καὶ τὴν σημερινὴν γεωγραφίαν οἱ μεταγενέστεροί μας τελειότεραν ἀσυγκρίτως μέλλουσι νὰ τὴν καταστήσωσιν (2). Εἶναι ἄδικον νὰ ζητῶνται ἀπὸ τὸν Ἐρατοσθένην

Σάμιος, διακόσια σχεδὸν ἔτη μεταγενέστερος τοῦ Φιλολάου. Ὁ δὲ Θεόφραστος, ὡς λέγει ὁ Κικέρων (*Academic. quaest. IV*, 39), πατέρα τῆς δόξης ταύτης ὠνόμαζεν Ἰκέταν τὸν Συρακούσιον. Ἴδε τὰς εἰς τὸν Διογένη. Λαέρτ. βιβλ. ἡ, τμ. 85, σημειώσ. τοῦ Μεναγίου.

(1) Bailly, *Histoire de l'Astronomie ancienne*, pag. 220, *Histoire de l'Astronomie moderne*, tom. I, pag. 365.

(2) Ὁ ἐνδοξότατος Ἱστοριογράφος τῆς φύσεως, λαλῶν περὶ τῶν παλαιῶν Γεωγράφων, λέγει· On ne doit pas être surpris du peu de progrès qu'ils ont fait dans la géographie, puisqu'aujourd'hui, malgré toutes les connoissances que l'on a acquises par le secours des sciences mathématiques, et par les découvertes des navigateurs, il reste encore bien des choses à trouver, et de vastes connoissances à découvrir. *Buffon, Histoire naturelle. Matier. général. tom. I, pag. 305, édit. de Didot, 1799.*

τοιαῦται γεωγραφικαὶ εἰδήσεις, ὁποίας ἦτον ἀδύνατον νὰ ἔχωσιν ἐκείνου τοῦ καιροῦ οἱ Ἕλληνες (1).

Παρά τὴν γεωγραφίαν ἔγραψ' ὁ Ἐρατοσθένης καὶ ἄλλα ποιητικὰ καὶ περὶ διαφόρου ὕλης συντάγματα (2). Ἐκ τούτων εἶναι καὶ τὸ ὀνομαζόμενον ἀπὸ τὸν Πλούταρχον Περὶ πλούτου (3), τοῦ ὁποίου ἡ τελεία ἐπιγραφὴ ἦτο, Περὶ πλούτου καὶ πενίας (4). Ὡσαύτως εὐρίσκομεν εἰς τὸν Στράβωνα (5) ἄλλο τοῦ Ἐρατοσθένους σύνταγμα, Περὶ τῶν ἀγαθῶν, τελειότερον ὀνομαζόμενον, Περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρέα Κλήμεντα (6).

Ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ κρίνη τις τὸν χαρακτῆρα τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα τοῦ λόγου, τὰ εἰς τὸν Στράβωνα καὶ ἄλλους σωζόμενα τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἐρατοσθένους ἀποσπάσματα (7) δείχνουσιν ἄνδρα σολισμένον μὲ φαντασίαν ζωηρὰν καὶ ἀσεΐαν. Τοιαύτη εἶναι ἡ περὶ Ὀμήρου κρίσις διηγούμενος ὁ Ποιητὴς τὴν πλάνην τοῦ Ὀδυσσεῶς εἰς τὴν Σικελίαν.

(1) Wenigstens ist es unbillig, wenn man Kenntnisse von Eratosthenes fordert, welche ein Grieche seiner Zeit unmöglich haben konnte. Mannert, Geograph. der Griech. und Röm. tom. 1, pag. 94.

(2) Id. Vossii de Historic. Græc. Lib. I, cap. 17, pag. 108.

(3) Πλουτάρχ., Θεμισοκλ. § 27, Μέρ. Α, σελ. 230.

(4) Διογένης. Δαέρτ. βιβλ. Σ', τμ. 66.

(5) Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 19.

(6) Στρωματ. βιβλ. δ', σελ. 496.

(7) Ἀπὸ τὰ πολλὰ τοῦ Ἐρατοσθένους βιβλία ὀλόκληρόν τι ἄλλο παρὰ τοὺς Κατασερισμοὺς δὲν σώζεται.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. μζ

καὶ τὰς πλησίον νήσους, λέγει (1), ὅτι ὁ Αἴολος ἐχάρισεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά ασκὸν γεμισμένον ἀνέμους, διὰ τὰ τοὺς μεταχειρίζεται εἰς τὸ ταξείδιον. Τὸ πολλά χονθρὸν τοῦτο πλάσμα τοῦ ασκοῦ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἐξηγητὰς τὸ ἀπέδιδαν εἰς τὴν ποιητικὴν ἄδειαν, καὶ ἄλλοι τὸ ἀλληγοροῦσαν εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους, φοβούμενοι μὴ βλαφθῇ διὰ τοῦτο ἡ περὶ Ὀμήρου ὑπόληψις. Ἀλλ' ὁ Ἐρατοσθένης, ὅστις καὶ αὐτὸ τὸ ταξείδιον τοῦ Ὀδυσσεύς, ὡς πλάσμα τῆς ὀμηρικῆς φαντασίας ἐσοχάζετο, ἐσυνείδιζε νὰ λέγῃ ἀσεύως, ὅτι τότε δύναται τις νὰ μάθῃ εἰς ποίους τόπους ἐταξείδευσεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὅταν μάθῃ ποίος ἔρραψε τῶν ἀνέμων τὸν ασκόν· « Τότ' ἂν εὔρειν » τινὰ, ποῦ Ὀδυσσεύς πεπλάνηται, ὅταν εὔρῃ τὸν σκυτέα τὸν » συρράψαντα τὸν τῶν ἀνέμων ασκόν (2) ».

Τὸ ζωηρὸν τῆς φαντασίας τῶν συγγραφέων, ἡ ποιητῶν, φαίνεται μάλιστα εἰς τὴν χρῆσιν τῶν μεταφορῶν· ὅσον εἶναι προσφύεσθαι, τόσον πλέον δείχνουσι τοῦ γράφοντος τὴν δύναμιν. Τοιοῦτον εἶναι ὅ,τι λέγει ὁ Ἐρατοσθένης περὶ τῆς προξενουμένης ἀπὸ τὸν ἄμετρον οἶνον ταραχῆς τοῦ λογικοῦ·

Ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον (3).

Ἄς βάλῃ εἰς τόπον τοῦ Ἐξετίναξε τὸ Ἐξέβαλε, τὸ Ἐσέρησε, ἢ ὅ,τι ἄλλο τούτων συνώνυμον ἀγαπᾷ, καὶ θελεῖ αἰσθανθῆναι τὴν διαφορὰν ὅστις ἔχῃ ἀληθῶς ψυχὴν αἰσθητικὴν τοῦ καλοῦ.

(1) Ὀδυσσ. κ', 19-50.

(2) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 30.

(3) Ἠθικ. ποιήσ. σελ. 134 ἔκδ. Βρύξ.

Πολύ τούτων άσειοτέρα, και έκφρασημένη με μεταφοράν εύφωεσάτην είναι ή περί του ίδιου του διδασκάλου, Άρίσωνος του Χίου, κρίσις. Ο Άρίσων ήτο Στωϊκός φιλόσοφος, μαθητής του άρχηγού της αίρέσεως Ζήνωνος· άλλ' άφήσας της Στοάς τὸ άσκητήριο (ώς συμβαίνει εις όλα τὰ βίαια), έπέρασεν εις τούς κήπους της ήδονής. Ίδου πώς έκφράζει την λειποταξίαν ταύτην ο Έρατοσθένης, «Ήδη δέ ποτε και τουτον πεφώρακα τὸν » της ήδονής και άρετής μεσότοιχον διορύττοντα, και άναφαι- » νόμενον παρά τῆ ήδονῆ (1) ».

(1) Παρά τῶ Αθην. βιβλ. ζ', σελ. 281. Αί κομψαί και προσφωεῖς μεταφοραὶ δέν περιορίζονται εις την όποιαν προξενούν μόνην ήδονήν εις τὸν ακούοντα, άλλ' έχουσι και δύναμιν νά έντυπόνωσι βαθύτερα εις την ψυχὴν τὰς ιδέας τῶν πραγμάτων. Ας φαντασθῆ τις άνδρα, ὅστις, πρὶν εξέταση τὰς δυνάμεις του, επήδησεν εις τὸ άσκητικὸν ζάδιον, και του άσκητοῦ τούτου τὸ κελλίον χωρισμένον με τοίχον από Συβαρίτου θάλαμον, και τὸν Συβαρίτην συμποσιάζοντα καθημέραν με τούς φίλους του, και ταρασσοντα την ήσυχίαν του άσκητοῦ· ας φαντασθῆ έτι, ὅτι ὁ άσκητής, νικώμενος από τόσον σφοδρὸν πειρασμόν, τρυπᾷ τὸν μεσότοιχον, και δείχνει πρῶτον την βλαβεῖάν του γενειάδα εις τούς μεθυσμένους γείτονας (Άναφαινόμενον παρά τῆ ήδονῆ), έπειτα και πηδᾷ ὅλος εις τὸν θάλαμον, και καθίζει συμπότης εις την τράπεζαν. Η μεταφορὰ εύφραίνει διά τὸ κωμικόν, και διδει ένταυτῶ άφορμὴν συμπεράσματος σπουδαιοτέρου τοιούτου· Η άρετή, διά νά η̄ναι αληθῶς τοιαύτη, πρέπει νά περικλείεται εις τὰ ὅρια της ανθρωπίνης δυνάμεως· ὅσον υπερβαίνει τις τὰ ὅρια ταῦτα, τόσον πλέον αυξάνει τὰς δυσκολίας, και ὀλιγοσεύει την αναγκαίαν νά τὰς πολεμῆ δύναμιν. Εάν ὁμῶς θελῆ άμεταθέτως νά πληθύνῃ τούς πειρασμούς, διά νά κατορθώσῃ πλέον άπ' ὅ,τι ζητεῖ ὁ παραγγείλας νά τούς φεύγωμεν, ας εξέταση καν πρὸ του πολέμου άκριβῶς την δύναμίν του, διά νά μὴν ἔλθῃ ὕψερρον εις ανάγκην νά τρυπᾷ γελοίως τούς τοίχους.

Πρὶν

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. μθ'

Πρὶν ἀφήσω τὸν Ἐρατοσθένην, δίκαιον εἶναι νὰ τὸν ἐλευθερώσω ἀπὸ τινᾶς συκοφαντίας. Ὁ Ἐρατοσθένης, ὡς ἰσόρησα μικρὸν ἀρχήτερα, ἐπολεμήθη, εἴτε δικαίως, εἴτ' ἀδίκως, ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του λογίους ἄνδρας, ὡς μικρᾶς σοφίας ἄνθρωπος. Πολλοὶ καὶ τῶν μεταγενεσέρων τὸν ἐπολέμησαν διὰ τὰ γεωγραφικά του σφάλματα. Ἐκ τούτων εἶναι ὁ Ἴππαρχος, ὁ Πολύβιος, ὁ Ἀρτεμίδωρος, ὁ Ποσειδώνιος, καὶ αὐτὸς ὁ Στράβων. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι συγχωρημένον, ἐὰν μόνον ἔχη σκοπὸν τὴν εὐρεσιν τοῦ ἀληθοῦς, μηδὲ βλάβη τὰ πρὸς τὸν ἀγνοήσαντα τὴν ἀλήθειαν καθήκοντα, καὶ μάλιστα ὅταν ὁ λόγος ᾗναι περὶ τῶν ἡθῶν αὐτοῦ. Ὁ Ἐρατοσθένης ἐμαθητεύθη τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὸν Χίον Ἀρίσωνα (1), ἤκουσεν ἀκόμη καὶ τοῦ Ἀρίσωνος τὸν διδάσκαλον, καὶ ἀρχηγὸν τῆς Στωϊκῆς αἵρέσεως Ζήνωνα. Καὶ ὅμως ὁ περιηγητὴς Πολέμων, ὅστις ἤκμασε πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τοῦ Ἐρατοσθένους (2), ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ, ὅτι οὐδ' ὑπῆγεν ὅλως ὁ Ἐρατοσθένης εἰς τὰς Ἀθήνας. Τὸ ἀναίσχυντον ψεῦδος τοῦ Πολέμωνος τοῦτο ἐλέγχεται καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν Στράβωνα, ὅστις μαρτυρεῖ τὸ ἐναντίον, καὶ (τὸ πλέον ἀξιοσημεῖωτον) τὸ μαρτυρεῖ εἰς καιρὸν, ὅταν κατηγορῇ μὲ πολλὴν ὀργὴν (3) τὸν Ἐρατοσθένην, ὅτι ὠνόμασε τὸν Ἀρίσωνα καὶ ἄλλους τινᾶς εὐρισκομένους τότε εἰς τὰς Ἀθήνας φιλοσόφους, καὶ ἐσιώπησε τὸν

(1) Σουίδ. λέξ. Ἐρατοσθένης.

(2) Vossii de Historic. Græc. lib. I, cap. 18, pag. 119.

(3) Στραβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 18.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ἐνδοξότερον παρά τοὺς ἄλλους, Ζήνωνα. Δὲν εἶναι παράδοξος οὐτ' ἢ σιωπὴ τοῦ Ἐρατοσθένους, ἐπειδὴ πιθανὸν ὅτι ἐκαταφρόνει, ὡς ὁ διδάσκαλός του Ἀρίστων, τῶν Στωϊκῶν τὰ δόγματα· οὐτ' ἢ ὀργὴ τοῦ Στωϊκοῦ Στράβωνος διὰ τὸ σιωπηθῆν ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Στωϊκῆς αἵρέσεως Ζήνωνος· παράδοξον ἤθελεν εἶσθαι ὅτι δὲν ἤλεγξε τὸν Ἐρατοσθένην ὡς πλάτων, ἀν ὅλως εἶχε πιθανότητα ἢ συκοφαντία τοῦ Πολέμωνος (1).

Ὡσαύτως ἀπίθανον εἶναι ὅτι ἐκλεψεὺς ὁ Ἐρατοσθένης τὸ σύγγραμμα τοῦ Τιμοσθένους. Ἡ ὑποψία τῆς λογοκλοπίας ἐγεννήθη ἀπὸ μόνου τοῦ Μαρκιανοῦ τὰ λόγια ταῦτα· « Ἐρατοσθένης δὲ ὁ Κυρηναιὸς, οὐκ οἶδα τί παθὼν, τὸ Τιμοσθένους » ΜΕΤΕΓΡΑΨΕ βιβλίον, βραχέα τινὰ προσθεῖς, ὡς μηδὲ τοῦ » προοιμίου τοῦ μνημονευθέντος ἀποσχέσθαι, ἀλλ' αὐταῖς » λέξεσι κακέϊνο τοῦ οἰκείου προθεῖναι συγγράμματος (2) ».

(1) Μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ καλῶν συγγραμμάτων (ὅλων ἀφανισμένων ἀπὸ τὸν χρόνον) τοῦ Πολέμωνος τούτου εἶναι τὸ ἐπιγραφόμενον Ἑλλάδικός, περιέχον ἀκριβῆ τῆς Ἑλλάδος ὅλης περιγραφὴν, καὶ τὸ, Περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσυνάθροισε τὰς χαραγμένας εἰς ὅλας τὰς κατὰ πόλεις σήλας ἐπιγραφάς. Διὰ τὸ πρῶτον τὸν ἐπωνόμασαν Περιγητην· διὰ τὸ δεύτερον, σκωπτικῶς Στηλοκόπαν· Ἰδ. τὰς εἰς τὸν Ἀθῆν. σημειώσ. τόμ. 3, σελ. 353.

(2) Μαρκιαν. Περίπλ. ἐν τῷ πρώτ. τόμ. τῶν κατ' ἐπιτομ. Γεωγραφ. (ἐκδ. Βιέν. Αὐστρ. 1807) σελ. 445· τὸ σύγγραμμα τοῦ Τιμοσθένους, διηρημένον εἰς δέκα βιβλία, ἐπεγράφετο Περὶ νήσων, κατὰ τὸν Μαρκιανόν, Περὶ λιμένων, κατὰ τὸν Στράβωνα (Γεωγραφ. βιβλ. 5, σελ. 421).

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. νά

Ἄλλο ὅμως εἶναι τὸ ΜΕΤΕΓΡΑΨΕ, καὶ ἄλλο τὸ ἘΚΛΕΨΕΝ. Ἄν δὲν ὠνόμασε τὸν Τιμοσθένην, ἡ μετογραφὴ εἶναι κλοπὴ· ἂν τὸν ὠνόμασεν, ἡ μεταγραφὴ λογίζεται μαρτυρία, ὅτι ἤρε τόσον καλὸν τὸ σύνταγμά του, ὥστε δὲν εἶχε τι ν' ἀλλάξῃ εἰς αὐτό. Καὶ χάρις εἰς τὸν Στράβωνα! ἀπὸ τὸν ὁποῖον μανθάνομεν, ὅτι ὄχι μόνον ὠνόμασε τὸν Τιμοσθένην ὁ Ἐρατοσθένης, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπαίνεσεν· «Ἐρατοσθένους... καὶ ἔτι Τιμοσθένους τοῦ»
 » τὸς Λιμένας συγγράψαντος, ὃν ἐπαινεῖ μὲν ἐκεῖνος μά-
 » λιστα τῶν ἄλλων κ. τ. λ. (1)». Ἐπειτα, διὰ τὰ πισεύσῃ τις τοιαύτην κλοπὴν, πρέπει· νὰ ὑποθέσῃ τὸν Ἐρατοσθένην ἠλίθιον· ἐπειδὴ ἔκλεπτεν ὅ,τι δὲν ἐδύνατο νὰ κρύψῃ. Τοῦ Τιμοσθένους τὸ σύγγραμμα δὲν ἦτον εἰς μόνον αὐτὸν γνωστὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους τῆς Ἀλεξανδρείας σοφοὺς ἀνδράς· ἐκ τῶν ὁποίων ἤθελαμ ἀναμφιβόλως εὔρεσθῆν τινὲς νὰ φανερώσωσι τοῦ Ἐρατοσθένους τὴν κλοπὴν, ἐξ ἐκείνων μάλιστα ὅσοι τὸν ἐπωνόμαζαν ΒΗΤΑ. Αὐτὸς ὁ Τιμοσθένης (2) ἐνδεχόμενον νὰ ἔζη ἀκόμη· οἱ φίλοι του καὶ συγγενεῖς συνέζων μὲ τὸν Ἐρατοσθένην·

(1) Στραβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 119. Ὁ Στράβων, διακρίσει σχεδὸν ἔτη μεταγενέστερος τοῦ Ἐρατοσθένους, πιθανὸν ὅτι ἐγνώριζεν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ, παρὰ τὸν Μαρκιανὸν, ὅστις ἔζησε κατὰ τὴν πέμπτην ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα.

(2) Ὁ Τιμοσθένης ἦτο ναύαρχος Πτολεμαίου τοῦ δευτέρου, ὅστις ἔπαυσε νὰ ζῆ κατὰ τὸ 245 ἔτος πρὸ Χριστοῦ, ἀφήσας διάδοχον τὸν υἱὸν τοῦ Πτολεμαίου τὸν τρίτον, τὸν ἐπονομασθέντα Εὐεργέτην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον, ὡς εἶπα (σελ. μ'), ἐπροσκαλέσθη ὁ Ἐρατοσθένης καὶ ἐδιωρίσθη ἐπιστάτης τῆς Ἀλεξανδρινῆς βιβλιοθήκης.

καὶ πῶς ἤθελαν ἀμελήσειν νὰ ζηλιτεύσωσι τὴν κλοπὴν του! Ἄρκοῦσι ταῦτα περὶ τοῦ Ἐρατοσθένους.

Μετὰ τὸν Ἐρατοσθένην εἶναι Ἰππάρχος ὁ Νικαεὺς, ἀστρονόμος πρῶτος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του, γεννημένος ἀπὸ τὴν φύσιν νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ νὰ παραδώσῃ πολλὰς ἀληθείας εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Ἄν καὶ δὲν ἀσχολήθη ἰδίως εἰς τὴν γεωγραφίαν, ἐσυνέργησεν ὅμως πολὺ εἰς τὴν πρόοδον αὐτῆς. Ἐδέχθη τῆς γῆς τὴν ἀναμέτρησιν τοῦ Ἐρατοσθένους (1), καὶ ἀκολούθησεν εἰς ἄλλα πολλὰ τὸ σύστημά του· εἰς πολλὰ καὶ ἐπεχείρησε νὰ τὸ ἀνατρέψῃ, ἀλλ' ὄχι πάντοτε εὐλόγως. Ἀπ' ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις βοηθούμενος ἐδιώρισε τὴν θέσιν τινῶν τύπων, τῶν ὁποίων ἐπεχείρησε καὶ πρῶτος αὐτὸς νὰ σημειώσῃ τὰ ἀληθινὰ ἀπ' ἀνατολῆς εἰς δύσιν διαστήματα, μὲ τὴν παρατήρησιν τῶν σεληνιακῶν ἐκλείψεων (2). Τοῦ Ἰππάρχου εὕρημα πιθανῶς θέλουσί τινες, ὅτι εἶναι καὶ ἡ Σφαιρικὴ προβολὴ (3) τῶν γεωγραφικῶν πινάκων, ἢ γοῦν ἢ μέθοδος

(1) Ἰδ. Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 146 καὶ 170.

(2) Ἰδ. τὸν αὐτ. αὐτ. σελ. 8-9, καὶ Bailly, *Histoire de l'astronomie moderne*, tom. I, pag. 115. Gosselin, *Recherches sur la géographie systématique et positive des Grecs*, tom. I, pag. 2.

(3) Τὴν ὁποίαν οἱ νεώτεροι ὀνομάζουσι *projection*, ἢ *méthode des projections*. Τινὲς τὴν ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Ἰππάρχον· ἄλλοι ὑποπεύονται, μὴν ἦναι εὕρημα Ἀπολλωνίου τοῦ Περγαίου. Ἰδε Gosselin, *Géographie des Grecs analysée*, pag. 53, et *recherche sur la géographie systématique et positive des anciens*, tom. I, pag. 48, καὶ Bailly, *Histoire de l'astronomie moderne*, tom. I, pag. 48 et 107.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. νγ'

νά μεταφέρεται εἰς τὸν πίνακα ἢ σφαιρικὴ ἐπιφάνεια τῆς γῆς οὕτως, ὥστε νά φυλάσσεται, ὅσον συγχωρεῖ τοῦ πίνακος τὸ ἐπίπεδον, ἢ κύρτωσις, ἢ σύννευσις, τῶν καταγραμμένων εἰς τὴν σφαῖραν παραλλήλων καὶ μεσημβρινῶν κύκλων (1).

Ἀπὸ τὰ πολλὰ τοῦ Ἰππάρχου συγγράμματα, τῶν ὁποίων τὸν κατάλογον μᾶς ἐφύλαξαν οἱ σπουδασαὶ τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας (2), ὀλόκληρον δὲν ἔμεινε σήμερον ἄλλο παρά τὸ ἐπιγραφόμενον, Ἐξηγήσεις τῶν Ἀράτου καὶ Εὐδόξου φαινομένων, τὸ ὁποῖον ἔβαλεν εἰς τὸ Οὐρανολόγιόν του ὁ Πεταύιος (3). Ἀπὸ τὸ Κατὰ τοῦ Ἐρατοσθένους σύγγραμμα μᾶς ἐφύλαξεν ὁ Στράβων (4) ἀποσπάσματα τινὰ, ἐλέγχων ἐνταυτῷ καὶ τὴν πολλὰ αὐστηρὰν κρίσιν τοῦ Ἰππάρχου περὶ τῆς Ἐρατοσθενικῆς γεωγραφίας.

Μετὰ τὸν Ἰππαρχον ὀνομάζεται ὁ Πολύβιος, ἱστορικὸς μὲν κατ' ἐπάγγελμα, ἀλλὰ χρήσιμος εἰς τὴν γεωγραφίαν, διότι τῶν ὁποίων ἰσόρησε πράξεων ἐδιώρισε πολλάκις καὶ τὴν θέσιν καὶ τὰ διαστήματα τῶν τόπων, ὅπου ἐπράχθησαν, ὡς ἔκαμε καὶ ὁ Ἡρόδοτος. Ὁ Γεμῖνος ὁμῶς ὀνομάζει καὶ ἰδίως γεωγραφικὸν σύνταγμα τοῦ Πολυβίου, ἐπιγραφόμενον, Περὶ τῆς περὶ τὸν ἰσημερινὸν οἰκήσεως (5)· ἐκ τοῦ ὁποίου πιθανὸν

(1) Ἰδ. Στράβων. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 150.

(2) Ἰδ. Φαβρικ. Ἑλληνικ. Βιβλιοθήκ. τόμ. Δ, σελ. 27—30, καὶ Bailly, *Histoire de l'astronomie moderne*, tom. I, pag. 489.

(3) Petav. *Uranolog.* pag. 171—255.

(4) Εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον βιβλίον τῆς Γεωγραφίας.

(5) Γεμίν. Εἰσαγωγ. εἰς τὰ φαινόμενα. Ἰδ. Petav. *Uranolog.* pag. 54.

ὅτι ἔλαβεν ὁ Στράβων (1) ὅ,τι λέγει περὶ τῆς εἰς ζώνας διαιρέσεως τῆς σφαίρας.

Τὸν Πολύβιον διαδέχεται Ἀρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιος. Ἡ γεωγραφία του περιεῖχeto εἰς ἔνδεκα βιβλία· τῆς ὁποίας σώζεται μόνη ἢ ἀπὸ τὸν Μαρκιανὸν συνταχθεῖσα ἐπιτομή.

Μετὰ τὸν Ἀρτεμίδωρον εἶναι Σκύμνος ὁ Χῖος, ὅστις ἔγραψε διὰ στίχων ἰαμβικῶν Περιήγησιν τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν ἐπροσφώνησεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Βιθυνίας Νικομήδην. Μόνοι 977 στίχοι σώζονται τὴν σήμερον ἀκόμη ἀπὸ τὴν Περιήγησιν ταύτην. Πολλὰ περιγράφει ὡς αὐτόπτης· ἐπειδὴ περιῆλθε τὴν Ἑλλάδα ὅλην, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Σικελίαν, καὶ πολὺ μέρος τῆς Λιβύης. Ὅσων ἔμαθεν ἀπ' ἄλλους, εἰς τὰ πλείοτερα ἠκολούθησε τὸν Ἐρατοσθένην, τὸν ὁποῖον ἐπαινεῖ ὡς ἐπιμελέστατον Γεωγράφον.

Σύγχρονος, ἢ ὀλίγον μεταγενέστερος, τοῦ Σκύμνου εἶναι ὁ Ποσειδώνιος, Στωϊκὸς φιλόσοφος, ἱστορικὸς ἀξιόλογος, καὶ ἀνθρωπος ἀξιόλογος, ὡς τὸ ἔδειξεν ἢ περὶ αὐτοῦ τῶν τότε καὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ὑπόληψις. Οἱ Ῥόδιοι ὄχι μόνον τὸν ἐκατάσθησαν διδάσκαλον τῆς σχολῆς των, ἀλλὰ καὶ Πρύτανιν τοῦ πολιτεύματος (2). Ἐκ τῶν Ῥωμαίων φίλους καὶ θαυμαστὰς τῆς σοφίας του εἶχε τὸν Κικέρωνα, τὸν μέγαν Πομπήϊον, καὶ ἄλλους ἀνδρας ἐνδόξους. Ὅσα μᾶς ἐφύλαξαν ἀποσπασμάτια οἱ μεταγενέστεροι ἀπὸ τὴν εἰς πενήκοντα δύο βιβλία γραμμένην ἱστορίαν τοῦ Ποσειδωνίου (3) εἶναι ὅποια νὰ μᾶς προξενήσωσι

(1) Γεωγραφ. τομ. Α, σελ. 122-125.

(2) Ἰδ. Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. ζ', σελ. 316, καὶ βιβλ. ιδ', σελ. 655.

(3) Σουίδ. λέξ. Ποσειδώνιος.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. νέ

μεγάλην λύπην διὰ τὸν ἀφανισμόν της. Ὁ Στράβων τὸν ὀνομάζει φιλόσοφον τῶν συγχρόνων του πολυμαθέςατον (1), καὶ τὸν καταριθμεῖ καὶ εἰς τοὺς Γεωγράφους, διὰ τὰς περιεχομένας εἰς τὴν ἱστορίαν του γεωγραφικὰς τῶν ἱσορουμένων εἰδήσεις, καὶ μάλιστα διὰ τὸ ἰδιαιτέρον αὐτοῦ σύνταγμα Περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον αἰτιολόγησε διεξοδικῶς τὰς πλημμύρας καὶ τὰς ἀμπώτεις. Ὁ Οὐόσσιος (2), ἀπατηθεὶς ἀπὸ τὸν Σουίδα, ἀποδίδει τὸ Περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ εἰς ἄλλον Ποσειδώνιον, Ὀλβιοπολίτην. Ἄν οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἀναπολόγητος ἀμέλεια τοῦ Στράβωνος ἤθελεν εἶσθαι, ὅτι, φέρων συχνὰ μάρτυρα τὸν Ποσειδώνιον, δὲν ἔκαμε ταύτην τὴν διάκρισιν.

Κατὰ τὸν Κλεομήδην (3), ὁ Ποσειδώνιος ἐλόγιζε τὴν περίμετρον τῆς γῆς σαδίων 240,000. Ὁ Στράβων ὀνομάζει καὶ ἄλλην ἀναμέτρησιν αὐτῆς σαδίων 180,000, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει εἰς τὸν Ποσειδώνιον (4). Ἡ διαφορὰ καὶ τούτων, ὡς καὶ τῶν ἀνωτέρω (5) σημειωμένων μετρήσεων, κατὰ τὴν γνώμην ἐνδόξων τινῶν γεωγράφων, ἴσκει μόνον εἰς τὴν διαφορὰν τῶν σαδίων.

Ὁ Ποσειδώνιος ἔγραψε καὶ ἄλλα πολλὰ διαφόρου ὕλης συγγράμματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ Μετεωρολογικὰ ἐσύντεμεν ὁ Γεμῖνος. Εἰς ταῦτα πιθανὸν ὅτι εὕρισκετο ἡ γνώμη περὶ τοῦ

(1) Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. ις', σελ. 753.

(2) Vossii, De Historic. Græc., pag. 156.

(3) Κυκλικ. Θεωρ. βιβλ. Α, κεφ. 10, σελ. 52.

(4) Στράβ. Γεωγραφ. τομ. Α, σελ. 122.

(5) Σελίδ. μγ', σημ. 3.

ὑψους τῆς ἀτμοσφαίρας, τόσον πλέον ἀξιοσημείωτος, ὅσον δὲν διαφέρει τίποτε ἀπὸ τὴν γνώμην (ἂν καὶ ἀναπόδεικτον ἀκόμη) τινῶν νεωτέρων. Μεταξὺ τούτων ὁ Δελαίρης (De la Hire) ἐκτείνει ἕως σχεδὸν δεκαεπτὰ λεύγας Γαλατικὰς τὸ ὕψος αὐτῆς· ὁ δὲ Ποσειδώνιος τὸ ἐνόμιζε τετρακοσίων σταδίων, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία λείπεται ὀλίγον ἀπὸ τὰς δεκαεπτὰ λεύγας (1).

Ὅτι ἔλεγα (2) περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ψυχῆς τοῦ Ἐρατοσθένους, ἐμπορῶ νὰ προσαρμόσω καὶ εἰς τὸν Ποσειδώνιον. Οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς ἀπέθαναν· καὶ ὅταν ἡ ἱστορία σιωπᾷ περὶ τῆς ψυχικῆς αὐτῶν διαθέσεως, μέσον ἄλλο νὰ τοὺς κρίνωμεν δὲν μένει παρά ὅσα ὁ χρόνος μᾶς ἀφήκε σημεῖα καὶ μνημεῖα ὅχι μόνον τῆς σοφίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ἐμεταχειρίζοντο τὴν σοφίαν. Σοφὸς νὰ γένη τις δὲν εἶναι πρᾶγμα δύσκολον· ἀλλὰ τὰς ἀσεΐας καὶ πολιτικὰς ψυχὰς, ἐὰν ἡ σοφία τὰς τρέφῃ καὶ τὰς αὐξάνῃ εἰς τὸ ἀσεϊότερον, νὰ τὰς γεννήσῃ δύναμιν δὲν ἔχει, ἂν δὲν τὰς λάβῃ δημιουργημένας ἀπὸ τὴν φύσιν. Ὀλίγαι τινὲς γνῶμαι, ὀλίγοι λόγοι, ἀρκοῦν πολλάκις νὰ χαρακτηρίσωσι τὴν εὐφυΐαν ἢ τὴν ἀφυΐαν τῆς ψυχῆς. Τρία ἢ τέσσαρα τοῦ εὐφυοῦς Διογένους ἀποφθέγματα εἶναι ἱκανὰ νὰ δικαιώσωσι τὸν Πλάτωνα, ὅστις τὸν ὠνόμαζε, Σωκράτην μαινόμενον, καὶ πάλιν αὐτὸ τοῦτο νὰ δείξῃ τὴν

(1) Bailly, *Histoire de l'astronomie moderne*, tom. I, pag. 121, καὶ Brisson, *Dictionnaire raisonné de Physique*, tom. I, pag. 333, 2e édit.

(2) Ἀνωτέρ. σελ. μς'-μή.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 25

εὐφυΐαν τῆς ψυχῆς τοῦ Πλάτωνος, εἰς τὸν ὁποῖον δύο μόναι λέξεις ἤρκεσαν νὰ εἰκονίσῃ τόσον προσφυῶς τὸν Διογένην.

Καὶ πρῶτον, μαρτυρεῖ τὴν εὐφυΐαν τοῦ Ποσειδωνίου ἢ φυλαχθεῖσα ἀπὸ τὸν Ἀθηναῖον μακρὰ καὶ ζωηρὰ περιγραφή τῆς ἐλευεινῆς ἐξευτελίσεως τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Σύλλα· περιγραφή, ἣτις καὶ θέλγει καὶ σπαράσσει ἐνταυτῷ τοῦ ἀναγνώστου τὴν ψυχὴν, τὸ πρῶτον διὰ τὸ εἰκονικὸν τῆς ἐκφράσεως, τὸ δεύτερον, διότι βλέπει τοὺς ἀπογόνους τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Θεμισοκλέους, τοὺς Κεκροπίδας (ὡς σκωπτικῶς τοὺς ὀνομάζει ὁ Ποσειδώνιος), ἀναγκασμένους, διὰ νὰ φύγῃσι τὴν τυραννίαν τῶν Ῥωμαίων, νὰ ψωμοζητῶσι τὴν προϋασίαν Ἀσιανοῦ ἄλλου τυράννου, τοῦ Μιθριδάτου· καὶ τοὺς ὁποίους διὰ νὰ εὐχαρισήσῃ τις ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι Περικλῆς, ἢ Δημοσθένης, νὰ ἀκροάζωνται μὲ κρότους γελοίους τὰς γελοίας τοῦ νόθου Ἀριστίωνος (1) τερατολογίας.

Σημεῖον ἀκόμη τῆς εὐφυΐας τοῦ Ποσειδωνίου εἶναι καὶ ὅ,τι εἶπεν εἰς τὸν μέγαν Πομπήϊον, ὅταν οὗτος, στρατεύων κατὰ τοῦ Μιθριδάτου, ὑπῆγεν εἰς τὴν Ῥόδον (2). Ἀφοῦ ὁ ἐνδοξότατος Ῥωμαῖος ἀκροάσθη παραδίδοντα εἰς τὴν σχολὴν τὸν Ποσειδώνιον (3), ἀποχαιρετίζων τὸν ἠρώτησεν, ἂν εἶχέ τι νὰ

(1) Τοῦτο εἶχεν ὄνομα ὁ βωμολόχος οὗτος τύραννος, κατὰ τὸν Στράβωνα (βιβλ. 9, σελ. 398)· ὁ δὲ Ἀθηναῖος (βιβλ. 4, σελ. 211-213) τὸν ὀνομάζει Ἀθηνίωνα.

(2) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. 4-5.

(3) Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. 14, σελ. 492.

τὸν προσάξει· καὶ ὁ Ποσειδώνιος τὸν ἀπεκρίθη πάραυτα τὸν Ὀμηρικὸν σίχον τοῦτον (1),

Αἰὲν ἀρισεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

Ὅ,τι μάλιστα χαρακτηρίζει ἐνταυτῷ καὶ τὸ ἀσειῶν καὶ τὸ ἐλεύθερον ἀπὸ προλήψεως τῆς ψυχῆς τοῦ Ποσειδωνίου, εἶναι ὁ νόσιμος περίγελως τῶν Ἑλληνικῶν μύθων. Τούτων εἰς ἦτο καὶ ἡ θαυματουργικὴ τοῦ Ἡρακλέους ἐκστρατεία εἰς τὰς Ἑσπερίδας. Ὅταν ἔφθασεν εἰς τοὺς Λίγυας ὁ βίαιος οὗτος Ἡρακλῆς, μὴ συγχωρούμενος ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους τὴν διάβασιν τῆς χώρας,

(1) Ἰλιάδ. ζ', 208. Ἐν ἀπὸ τὰ σημεῖα τῆς εὐφυΐας τῶν συγγραφέων εἶναι καὶ ὁ τρόπος τῆς χρήσεως τῶν ποιητικῶν ῥήσεων, καὶ μάλιστα τοῦ Ὀμήρου· τὰς μεταχειρίζονται ποτὲ γνωμικῶς, ποτὲ παροιμιαικῶς, καὶ ἄλλοτε παρωδοῦντες αὐτάς εἰς τὸ κωμικώτερον, ἀλλὰ πάντοτε σχεδὸν προσφυῶς. Τῶν σχολαστικῶν ἡ μέθοδος εἶναι ἄλλη· ἀποσηθίζουσι πεντήκοντα ἢ ἑκατὸν σίχους ποιητῶν, ἔπειτα, ὅταν ἔλθῃ (ἢ ὅταν νομίσωσιν, ὅτι ἦλθε) καιρὸς νὰ γράψωσι τί, ἐρευνοῦν εἰς ποῖα μέρη τῆς γραφῆς δύνανται νὰ τοὺς σοιβάσωσι μὲ βίαν· οὐδ' αἰσθάνονται οἱ ταλαίπωροι, ὅτι ἀντὶ νὰ σολίσωσι τὴν ἄμορφον αὐτῶν γραφὴν, κάμνουσι τὰ ῥάκη της φανερώτερα μὲ τὴν προσκόλλησιν τῶν πολυτίμων ἀρχαίων ὑφασμάτων. Εἰς τὰς μεταφορὰς πάλιν, τῶν ὁποίων ἡ προσφυῆς χρῆσις δίδει καὶ κάλλος καὶ ψυχὴν εἰς τὸν λόγον, εἶναι ἀκόμη ἀφυέστεροι. Παραδείγματα τοιαύτης σχολαστικῆς ἀφυΐας εἰς ἡμᾶς σήμερον ἔμειναν ὀλίγα· διότι καὶ σχολαστικοὶ (χάρις εἰς τοὺς ἀποβαλόντας τὴν μέθοδον αὐτῶν ἀπὸ τὰ σχολεῖα φιλογενεῖς διδασκάλους!) ἔμειναν ὀλίγοι· καὶ αὐτοὶ πιθανὸν ὅτι δὲν θέλουσι ἀργήσῃν νὰ καταλάβωσιν, ὅτι ἐχθροὶ των εἶναι, ὅχι οἱ συμβουλευόντες αὐτοὺς νὰ μὴ μωραίνωσιν, ἀλλὰ τὸ χαρτίον, τὸ μέλιν, τὸ κονδύλιον, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται, διὰ νὰ ζηλιτεύωσιν αὐτοὶ χωρὶς ἀνάγκην τὴν μωρίαν των.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 18'

τούς ἐπολέμησεν εἰς μόνους ὄλους μὲ τὰ τόξα του! Τοῦτο δὲν ἦτο βέβαια μικρὸν θαῦμα! ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξεκενώθη ἡ φαρέτρα ἀπὸ βέλη, ἐχρειάσθη θαῦμα μεγαλύτερον ἄλλο· οὐδ' ἄργησεν ὁ πατήρ αὐτοῦ, ὁ Ζεὺς, νὰ τὸ θαυματουργήσῃ. Ἐβρεξε βροχὴν ῥαγδαίαν λίθων, μὲ τούς ὁποίους λιθοβολῶν ἐκατατρόπωσε τούς Λίγυας ὁ Ἡρακλῆς. Πρὸς ταῦτα ἔλεγεν ὁ νοήμων Ποσειδώνιος, ὅτι τὸ θαῦμα τοῦ Διὸς δὲν εἶχ' ὀλότελα νοῦν· διότι συντομώτερον ἤθελε βοηθήσειν τὸν υἱὸν του, ἂν ἔβρεχεν ἀμέσως τούς λίθους κατακεφαλῆς τῶν Λιγύων, παρὰ κατασωρεύων αὐτούς ἔμπροσθέν του, διὰ νὰ τούς συναθροίσῃ ἔπειτα ἓνα καθ' ἓνα, καὶ νὰ πετροβολῇ τούς ἐχθρούς (1).

(1) « Ὡσπερ οὐ κρείττον ὄν εἰς αὐτούς τούς Λίγυας ἐμβαλεῖν τούς » λίθους, καὶ καταχῶσαι πάντας, ἢ τοσοῦτων δεόμενον ποιῆσαι λίθων » τὸν Ἡρακλέα». Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 240. Εἶναι τόσον πλέον παράξενον, ὅτι ἡ λογικὴ καὶ νόσιμος τοῦ Στωϊκοῦ Ποσειδωνίου σημειώσεις ἐσκανδάλισε τὸν Στωϊκὸν Στράβωνα, ὅστις αὐτὸς ὁ Στράβων ὁμολογεῖ ἄλλοῦ (σελ. 24) ποίαν ὑπόληψιν εἶχε περὶ τῶν Ἑλληνικῶν μύθων, λέγων, « Κεραυνὸς γὰρ καὶ αἰγίς, καὶ τρίαινα, καὶ λαμπάδες, » καὶ δράκοντες, καὶ θυρσόλογχα τῶν θεῶν ὄπλα, μῦθοι, καὶ πᾶσα » θεολογία ἀρχαϊκὴ ». Προσθέτει δὲ ἀμέσως· « Ταῦτα δ' ἀπεδέξαντο » οἱ τὰς πολιτείας κατασησάμενοι μορμολύκας τινὰς πρὸς τούς νη- » πτόφρονας ». Κ' ἐγὼ μὲ τὴν γνώμην τοῦ Στράβωνος εἶμαι, ὅτι χρησιμεύουσιν οἱ μῦθοι εἰς τούς νομοθέτας, ὅταν πρώτην φοράν συγκροτῶσι πολιτείας· διότι οἱ πρῶτοι συνοικισμοὶ τῶν πόλεων εἶναι ἀγρίων, ἢ βαρβάρων ἀνθρώπων συναθροίσματα, τούς ὁποίους διὰ νὰ μεταφέρῃ τις ἀπὸ τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον καὶ τὰς καθημερινὰς ἀνομίας εἰς εἰρηνικὴν πολιτείας κοινωνίαν καὶ συμβίωσιν, συγχωρημένον εἶναι νὰ τούς πείσῃ μὲ μύθους, ἐπειδὴ μὲ λόγον εἶναι ἀδύνατον. Ἀλλ' ἀφοῦ

Ἐδῶ τελειοῦται ὁ κατάλογος τῶν πρὸ τοῦ Στράβωνος, ἢ ἰδίως Γεωγράφων, ἢ συνεργησάντων ὅπωςδήποτε εἰς τῆς γεωγραφικῆς ἐπισήμης τὴν πρόοδον.

Τὸν Ποσειδώνιον ἀκολουθεῖ ὁ Στράβων, Στωϊκὸς φιλόσοφος, ὡς ἐκεῖνος, καὶ ἰδιαίτερον Γεωγράφος παρ' ἐκεῖνον. Ἐδειξα ὀλίγον ἀρχήτερα (1), ὅτι, ἂν δὲν ἐγνώρισε προσωπικῶς τὸν Ποσειδώνιον, ἦτον ὁμως γεννημένος ἀρκετοὺς χρόνους πρὶν ἐκεῖνος ἀποθάνῃ. Εἶπα ἀκόμη (2), ὅτι ἀκολούθησε, μὲ μικρὰν παραλλαγὴν, τοῦ Ἐρατοσθένους τὸ γεωγραφικὸν σύστημα. Ἔμεινε νὰ θεωρήσωμεν τί ἐπρόσθεσε, καὶ τί ἀφαίρεσεν, ἢ ἐδιόρθωσεν, εἰς τὴν Ἐρατοσθενικὴν γεωγραφίαν ὁ Στράβων.

Καὶ πρῶτον, διὰ τὰ μακρὰ του ταξείδια (3), εἶχεν ὁ Στράβων πολλῶν τόπων αὐτοπτικὴν γνῶσιν. Δεύτερον, ὠφελήθη ἀπ' ὅσα ὁ Ἴππαρχος, ὁ Πολύβιος, ὁ Ἀρτεμίδωρος καὶ ὁ Ποσειδώνιος ἐδιόρθωσαν, ἢ καὶ ἐπεχείρησαν νὰ διορθώσωσιν, εἰς τὴν γεωγραφίαν τοῦ Ἐρατοσθένους. Τρίτον, εἰς ὅσας ὁ Ἐρατοσθένης ἐσυνάθροισεν τοπικὰς εἰδήσεις ἀπὸ τοὺς ἰσορρήσαντας

μῖαν φοράν συγκροτηθῶσιν αἱ πολιτεῖαι, εἰς μόνους τοὺς τυράννους συμφέρει πλεον νὰ διαιωρίζωσι τῶν πολιτῶν τὴν νηπιότητα· οἱ φιλόσοφοι καὶ φιλόσοφοι ἡγεμόνες ἐξεναντίας ἐπιμελοῦνται νὰ τοὺς φέρωσιν εἰς τῆς τελείας ἡλικίας τὸν νοῦν, διαλύοντες κατὰ μικρὸν τὸ ψεῦδος, καὶ βάλλοντες εἰς τόπον αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν διὰ τῆς φιλοσοφίας, καὶ διὰ θρησκείας τοιαύτης, ὅποιας τὸ δογματικὸν νὰ ᾔηται καθαρὸν ἀπὸ μύθους, καὶ τὸ ἠθικὸν ἀπὸ δεισιδαιμονίας.

(1) Ἀνωτέρ. σελ. 5'.

(2) Αὐτ. σελ. μβ'.

(3) Αὐτ. σελ. δ'.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. ξά

τά περί τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, εἶχεν ὁ Στράβων νὰ προσθέσῃ (καὶ ἐπρόσθεσε τῶντι πολλά) ὅσα ἀνεκάλυψαν ἔπειτα οἱ ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ Ἀλεξάνδρου πορθηταὶ καὶ κτήτορες τῶν ἀλλοτριῶν Ῥωμαῖοι (1).

Ἐξω τούτων, ἔχει ἡ γεωγραφία τοῦ Στράβωνος προτέρημα καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ πολιτικὸν αὐτῆς μέρος εἶναι πλουτισμένον ἀπὸ πολλὰς εἰδήσεις, ὅσας ἔλαβεν ὄχι μόνον ἀπὸ Γεωγράφους ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἱστορικοὺς ἄλλους, τῶν ὁποίων σήμερον, πλὴν τῶν ὀνομάτων, ἄλλο δὲν μᾶς ἔμεινε γνωστὸν. Εἰς τὴν μαθηματικὴν καὶ φυσικὴν γεωγραφίαν πολλῶν τόπων, ἐπρόσθεσε τὴν πολιτείαν, τοὺς νόμους, τὰ ἤθη καὶ ἔθη τῶν κατοικούντων, τὰς κτίσεις καὶ μεταβολὰς τῶν πόλεων, τὰς ἀποικίας ἢ διαδοχὰς τῶν ἐθνῶν· εἰς ἓνα λόγον ἔμιξε τὸ ἡδὺ μὲ τὸ χρήσιμον, ὥστε ἡ γεωγραφία τοῦ εἰς μὲν τοὺς συγχρόνους τοῦ ἐγένετο προπαρασκευὴ περιηγήσεως ὠφελίμου, εἰς ἡμᾶς δὲ σήμερον (λέγω μάλιστα τοὺς Ἕλληνας) προξενεῖ πολλῶν πραγμάτων εἰδήσιν, τὰ ὁποῖα δὲν εὐρίσκομεν εἰς ἄλλους ἱστορικοὺς, καὶ τὴν ἐκ τῆς εἰδήσεως ἐνδεχομένην ὠφέλειαν, εἰάν παραβάλωμεν τὴν σημερινὴν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἐλεεινὴν κατάσασιν μὲ τὴν εἰς τὴν ὁποίαν τὰς ἤκουσεν, ἢ τὰς ἠῦρεν ἀκόμη, ὁ Στράβων λαμπρότητα.

Ταῦτα ὁμῶς τῆς γεωγραφίας τοῦ Στράβωνος τὰ καλὰ, ὡς συμβαίνει εἰς ὅσα κάμνουσιν οἱ ἄνθρωποι, δὲν εἶναι χρυσὸς ἄμικτος καὶ καθαρὸς. Δύο λογῶν ἐλαττώματα ἔχει ἡ γεωγρα-

(1) Ἰδ. Gosselin, Géograph. des Grecs analysée, pag. 57.

φία του. Τὰ ὅσα δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποφύγη εἰς ἐκείνην τοῦ χρόνου τὴν περίοδον, δὲν πρέπει καὶ νὰ ὀνομάζωνται ἐλαττώματα· ὡς τὸν ἔκαμνε πολυμαθέσερον τῶν προγενεσέρων Γεωγράφων ἢ καθημέραν προχωροῦσα ἐθνῶν καὶ πόλεων ἀνακαλύψεις, ἢ ἀκριβεστέρα ἔρευνα, οὕτως ἐξανάγκης ἔπρεπε νὰ ἦναι ὀλιγομαθέσερος παρὰ τοὺς μετ' αὐτόν. Τὸ νὰ τὸν κατηγορῇ τις διὰ τοῦτο, εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ νὰ κατηγορῇ ἡμᾶς τοὺς νῦν ζῶντας, ὅτι δὲν ἐξεύρομεν ὅσα μέλλουν νὰ γένωσι γνωστὰ εἰς τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν.

Εἶναι ὁμῶς ἄλλο εἶδος ἐλαττωμάτων, τόσον πλέον ἀσυγχώρητον εἰς τοὺς γράφοντας, ὅσον εὐκολώτερον δύνανται προσέχοντες νὰ τ' ἀποφύγωσι. Τοιοῦτον λογίζεται, ὅταν γράφῃ τις περὶ τινος ἐπισήμης, ἢ τέχνης, νὰ φαίνεται ἀνήκοος τῶν ὅσα ἐγνώρισαν οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἢ γνωρίζουσιν οἱ σύγχρονοὶ του περὶ αὐτῆς, ἢ νὰ τὰ καταφρονῇ χωρὶς ἔρευνας, ὡς νέα, καὶ νὰ προσκολλᾶται εἰς τὰ παλαιὰ, ὡς νὰ ἦτον ἡ σκωρία τῆς παλαιότητος δυνατὴ νὰ μεταμορφώσῃ εἰς χρυσὸν τὸν σίδηρον.

Κατακρίνουσι λοιπὸν τὸν Στράβωνα πρῶτον μὲν διὰ τὸ πρὸς τὸν Ὀμηρον ὑπερβολικὸν σέβας, τὸ ὁποῖον τὸν ἠναγκάσει πολλάκις, διὰ νὰ πολεμῇ τοὺς ἀντιλέγοντας, ν' ἀφίνη τὸ προκείμενον, καὶ νὰ πλανᾶται εἰς μακρὰς παρεκβάσεις, τόσον πλέον ἀηδεῖς, ὅσον εἶναι ἀνωφελεῖς εἰς τὸν ἀναγινώσκοντα. Πιθανὴ, ἢ μᾶλλον βεβαία, καθὼς εἶπα (1), εἶναι τοῦ Ὀμήρου ἢ ἀκρίβεια εἰς τὴν γεωγραφίαν πολλῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ

(1) Ἀνωτέρ. σελ. ιβ'.

ΤΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. ξγ'

πόλεων· ἀλλ' ὅτι ἐγνώριζε καὶ τόπους, τῶν ὁποίων οὐδ' αὐτοὶ οἱ πολὺ μεταγενέστεροι εἶχαν καθαρὰν ἰδέαν, ὅτι εἶχεν ἀστρονομικὰς εἰδήσεις τῆς γεωγραφίας οἰκείας, τοῦτο τίς νὰ τὸ πισεύσῃ! Ἐὰν οἱ γραμματικοὶ τὸ ἐπίστευαν, διότι δὲν ἦσαν ἄλλο παρά γραμματικοὶ, εὕρισκοντο ὁμῶς καὶ σοφοὶ ἄνδρες σύγχρονοι (1) τοῦ Στράβωνος, οἱ ὅποιοι ὡς ποιητὴν ἀσυγκρίτως πλεον παρά ὡς γεωγράφον ἐθαύμαζαν τὸν Ὀμηρον.

Παραδοξότερον ἄλλο σφάλμα τοῦ Γεωγράφου μας κατηγοροῦσι τὴν ἀμέλειαν τοῦ Ἡρόδοτου. Ὅσον ἐτίμησε τὸν μέγαν ποιητὴν Ὀμηρον, τόσον ἐκαταφρόνησε τὸν ὄχι ὀλιγωτέρας τιμῆς ἄξιον ἱστορικὸν Ἡρόδοτον. Καὶ ὁμῶς ἤθελεν ἀποφύγειν ἀμαρτίας γεωγραφικὰς πολλὰς, ἂν ἔδιδε πλειοτέραν προσοχὴν εἰς αὐτὸν, μηδὲ τὸν ἐνόμιζε φλύαρον μυθολόγον (2). Δὲν εἶναι, παραδείγματος χάριν, παράδοξον, ὁ μὲν Ἡρόδοτος νὰ ἐξεύρῃ ὅτι ἡ Κασπία Θάλασσα ἦτο περικλεισμένη ὀλαχόθεν ἀπὸ γῆν, καὶ

(1) Ἀρκεῖ εἰς παράδειγμα ὁ σύγχρονος τοῦ Στράβωνος Γεμῖνος. Κατηγορῶν τὸν γραμματικὸν Κράτητα, διότι ἐνόμιζε τὸν Ὀμηρον πολὺ πλεον ἀπ' ὅ,τι ἦτο σοφώτερον, λέγει· «Κράτης μὲν οὖν παραδοξολογῶν τὰ ὑφ' Ὀμήρου ἀρχαϊκῶς καὶ ἰδικῶς (γρ. ἰδιωτικῶς) » εἰρημένα μετὰγει πρὸς τὴν κατ' ἀλήθειαν σφαιροποιῖαν. Ὀμηρος μὲν » γάρ, καὶ οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ σχεδὸν, ὡς εἶπεῖν, πάντες ἐπίπεδον » ὑφίστανται τὴν γῆν, καὶ συνάπτουσι τῷ κόσμῳ κύκλῳ τὸν Ὠκεανὸν » περικείμενον κ. τ. λ.». Ἰδ. Γεμίν. Εἰσαγωγ. εἰς τὰ φαινόμε. ἐν τῷ Petav. Uranolog. pag. 54.

(2) « Ἄπερ Ἑλλάνικὸς τε καὶ Ἡρόδοτος καὶ Εὐδοξὸς κατεφλυάρησαν » ἡμῶν». Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. ιβ' σελ. 550. Ἴδε καὶ βιβλ. ια', σελ. 508.

χωριστή ἀπὸ τὸν Ὠκεανόν (1)· ὁ δὲ τετρακόσια μεταγενέστερος ἔτη, καὶ χωρὶς ἀμφιβολίαν πολυμαθέστερος τοῦ Ἡροδότου Στράβων, νὰ τὴν πιστεύῃ ἀκόμη κόλπον τοῦ Ὠκεανοῦ (2)! Ἄν δὲν ἐπέιδετο εἰς τὸν Ἡρόδοτον, ἐχρεώσῃ καὶ νὰ μᾶς φανερώσῃ τὴν περὶ τούτου γνώμην τοῦ Ἡροδότου. Ἄλλο νὰ δικαιώσῃ ἴσως τὸν Στράβωνα δὲν ἐμπορεῖ, πλὴν ὅτι τὴν αὐτὴν σφαλμένην δόξαν εἶχαν περὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ ὁ προγενέστερος τοῦ Ἐρατοσθένους (3), καὶ ὁ σύγχρονός του Διονύσιος ὁ Περσηγητής, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν Πλίνιος, Μέλας, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρρίανός, μέχρι τοῦ Πτολεμαίου, ὅσις ἀνάσθησε τὴν πεντακόσια ἔτη πνιγμένην ἀλήθειαν τοῦ Ἡροδότου.

Ἐμαθεν ὁ ἀναγνώστης (4) πόσον ἐκαταφρόνει ὁ Στράβων καὶ τὸν Μασσαλιώτην Πυθέαν· ἀλλ' ἡ ὑπερβολικὴ αὕτη καταφρόνησις τὸν ἔρριψεν εἰς χειρότερον τοῦ πρώτου σφάλμα ἄλλο, νὰ νομίζῃ λέγω (ἀκόμη εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Τιβερίου) τοὺς παράνω τῆς Ἰέρνης (5) καὶ τοῦ Βορυσθέου (6) τόπους ἀοικήτους διὰ ψύχος.

Ἐὰν ἀπέβαλε τὸν Ἡρόδοτον, τὸν Πυθέαν, καὶ ἄλλους τινάς,

(1) Ἡροδότ. βιβλ. α', κεφ. 202-203.

(2) Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 156, καὶ βιβλ. ιά, σελ. 507.

(3) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. κα', σημ. 1.

(4) Ἰδ. αὐτ. σελ. λγ'.

(5) Τῆς σήμερον ὀνομαζομένης Ἰρλανδίας (Irlande).

(6) Ὁ Βορυσθένης ποταμὸς ὠνομάσθη ἔπειτα Δάναπρις, ὅθεν ἐσηματίσθη κατὰ συγκοπὴν τὸ συνειθισμένον εἰς τοὺς δυτικωτέρους Εὐρωπαίους ὄνομα Dnieper, καὶ τὸ εἰς ἡμᾶς Νίπρος.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. ξέ

διὰ τὴν ὁποίαν εἰς αὐτοὺς συνέλαβεν ἀπισίαν, γενικῶς ὁμως ἐπρωτίμα πολὺ τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς παρά τοὺς Ῥωμαίους (1)· καὶ δικαίως. Ἄλλ' ἴσως δι' ἀγάπην ἐκείνων κατεφρόνησεν ὑπὲρ τὸ δίκαιον τούτους, ἐκ τῶν ὁποίων ἐμπόρει νὰ μάθῃ πολλὰ χρήσιμα εἰς τὴν γεωγραφίαν του, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν σύγχρονον αὐτοῦ Ἀγρίππαν. Τοῦτον ὀνομάζει πολλάκις ὁ Στράβων, διὰ τὰς λαμπράς του λοιπὰς πράξεις· ἀλλ' ὄχι ποτὲ ὡς Γεωγράφον, μ' ὅλον ὅ,τι ὁ πεντήκοντα σχεδὸν ἔτη μεταγενέστερος τοῦ Στράβωνος Πλίνιος φέρει τὸν Ἀγρίππαν συχνὰ μάρτυρα γεωγραφίας. Ὅθεν ὑπωπτεύθησαν τινὲς (2), μὴ δὲν ἦτο δημοσιευμένη ἀκόμη εἰς τὴν Ῥώμην ἢ ἀπὸ τὸν Ἀγρίππαν συνταχθεῖσα περιγραφή τῆς οἰκουμένης, ὅταν ὁ Στράβων ἐσύνταττε τὴν ἰδικήν του. Ἄλλ' ὁ Ἀγρίππας, γαμβρὸς Αὐγούστου τοῦ Καίσαρος, ἀπέθανε κατὰ τὸ 742 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης, ἦγον 36 ἔτη πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ Στράβωνος (3)· καὶ ὁ

(1) « Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεῖς μιμοῦνται μὲν τοὺς Ἕλληνας, » ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· καὶ γὰρ ἃ λέγουσι παρά τῶν Ἑλλήνων μεταφέρουσιν, ἐξ ἑαυτῶν δ' οὐ πολὺ προσφέρονται (ἴσ. προφέρονται) τὸ φιλειδημον. Ὡςθ', ὁπόταν ἔλλειψις γένηται παρ' ἐκείνων, οὐκ ἔστι πολὺ τὸ ἀναπληρούμενον ὑπὸ τῶν ἐτέρων ». Στράβ. Γεωγραφ. τόμ. Α, σελ. 216. Τοὺς Ῥωμαίους συγγραφεῖς, πλὴν δύο ἢ τριῶν, φαίνεται ὅτι δὲν τοὺς ἐσυμβουλευθή ὁ Στράβων. Ἴσως οὐδ' ἦτον ἀρκετὰ ἔμπειρος τῆς Ῥωμαϊκῆς γλώσσης, διὰ νὰ τοὺς καταλαμβάνῃ ἀκόπως.

(2) Gosselin, Géograph. des Grecs analys. pag. 57.

(3) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. ἦ.

πενθερός αὐτοῦ ἐφρόντισε νὰ τελειώσῃ ὅ,τι ἔλειπεν ἀκόμη εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς ἐκείνου πίνακας (1).

Ὅλα ὁμῶς ταῦτα τὰ κατηγορούμενα τοῦ Στράβωνος ἂν τὰ ἐξαιρέσης, μένουσιν ἀκόμη εἰς τὴν γεωγραφίαν του πολλὰ καὶ μεγάλα καλὰ, ὥςτε καὶ εἰς αὐτὸν μέγας ἔπαινος χρεωσεῖται διὰ τὸν κόπον τῆς συντάξεως, καὶ εὐχαριστία εἰς τὸν χρόνον, ὅτι δὲν μᾶς τὴν ἄρπασεν, ὡς τὴν ἱστορίαν του. Τόσον εἶναι πλούσιον τὸ πραγματικὸν τῆς γεωγραφίας του μέρος. Δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἐπαινετὸν καὶ τὸ λεκτικὸν αὐτῆς. Ὁ χαρακτήρ τοῦ λόγου τοῦ Στράβωνος, ἂν καὶ κάποτε ἀμελημένος, εἶναι ὁμῶς ἀνεπιτήδευτος, σύντονος (2), καθαρὸς, καὶ σαφῆς, ὅπου τὸ κείμενόν του δὲν ἐπληρώθη ἀπὸ ἀμαθῶν ἀντιγραφῶν κονδύλια.

Ἄλλὰ, κατὰ θυσυχίαν, ἔπαθε καὶ τὸ βιβλίον τοῦ σοφοῦ τούτου Γεωγράφου ὅ,τι ἔπαθαν ὅλα σχεδὸν τῶν παλαιῶν τὰ συγγράμματα. Εἶναι τόσα τὰ γραφικὰ τοῦ κειμένου σφάλματα, ὥςτε πρὶν ἐκδοθῆ ἀπὸ τὸν Κασωδῶνα, ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον νὰ τὸ ἀναγνώσῃ τις χωρὶς ἀηδίας. Ἐπεχείρησε πρὸ τούτου νὰ διορθώσῃ τὸν Στράβωνα καὶ ὁ δεύτερον μεταφράσας αὐτὸν

(1) Plin. lib. III, cap. 1, sect. 3. Ἰδ. καὶ Mannert, *Geograph. der Griech. und Röm.* tom. 1, pag. 121.

(2) Δείχνει μάλιστα τὸ σύντονον τοῦ ὕφους, ὅσάκις ἔχει ἀφορμὴν ἀπολογίας ὑπὲρ τοῦ Ὀμήρου· τότε δὲν μένει πλέον Στράβων, ἀλλὰ γίνεται Δημοσθένης. Τόσῃ δυνάμει ἔχουσιν αἱ προλήψεις, ὅταν μεταβάλλωνται εἰς πάθη· καὶ τοῦτο ἐνόει ὁ Ἰουβενάλιος (*Satir. I, 79*) λέγων, ὅτι καὶ τὸν μὴ ἐκ φύσεως ποιητὴν κάμνει ποιητὴν ἡ ἀγανάκτησις·

Si natura negat, facit indignatio versum.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. ξζ'

Ξύλανδρος· ἀλλ' αἱ διορθώσεις καὶ ἐξηγήσεις τοῦ Κασωδῶνος ἐκατάστησαν κοινοτέραν τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γνῶσιν τοῦ Γεωγράφου. Μετὰ τὸν Κασωδῶνα ἐδιόρθωσαν πολλοὺς ἀκόμη τόπους ἄλλοι ἄλλοι κριτικοὶ τοῦ Στράβωνος.

Ἐὰν ἔλεγα, ὅτι μετὰ τὰς πολλὰς διορθώσεις ταύτας πλείοτερα ἴσως εἶναι ὅσα ἔμειναν ἀδιόρθωτα, μόνοι ἤθελαν ἀπιστήσῃν ὅσοι δὲν ἐξεύρουσι τί πρᾶγμα εἶναι ἔκδοσις παλαιοῦ συγγραφέως, ἢ δὲν ἔμαθον ἀπὸ κανένα, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ καθαρῶσθῃ τελείως (1) ἀπὸ σφάλματα, οὐδ' ἂν περάσῃ ἀπὸ πολλῶν ἐκδοτῶν χωνία. Εὐκολώτερον ἴσως θέλω τοὺς πείσειν, ἂν ὁμολογήσω (ἀνυπόκριτον ὁμολογίαν), ὅτι καὶ μετὰ τοὺς πολλοὺς μου κόπους, μένουσιν (2) ἀκόμη εἰς τὸν Στράβωνα πολλὰ νὰ διορθωθῶσιν ἀπὸ σοφωτέρους, ἢ εὐτυχεςέρους μου κριτικούς.

Ὅταν μ' ἐπροσκάλεσε τὸ Γαλλικὸν Κράτος νὰ γένω συνεργάτης τῆς εἰς Γαλλικὴν γλῶσσαν μεταφράσεως τοῦ Στράβωνος,

(1) Τελείως καθαρὰν ἔκδοσιν νοῶ τοιαύτην ἔκδοσιν, τῆς ὁποίας τὸ κείμενον εἶναι ἀπαράλλακτον καθὼς ἐγράφη ἀπὸ τὸν συγγραφέα· καὶ τοῦτο ὅτι εἶναι ἀδύνατον, δὲν χρειάζεται ἀπόδειξιν.

(2) Ἀπὸ τὰ μείναντα εἶναι ὅμως τινὰ τῆς ἀτολμίας μου πλέον παρὰ τῆς ἀγνοίας πταισμάτων· παραδείγματός χάριν, εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον (τόμ. Α, σελ. 116 ἐμ. ἐκδ.) λέγει ὁ ὁ Γεωγράφος μας, «ΡᾺΔΙΟΝ ἂν ἢ » τοῦ ὅλου διάμετρος ἢ αὐτὴ λογισθεῖη... ἤπερ ἢ ἐν τοῖς μέρεσι ». Ὁ Ἕλληνισμὸς ἀπαιτεῖ, ΡᾺΟΝ· ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς κανέν ἀντίγραφον δὲν εὐρίσκεται ἢ ὀρθῆ αὕτη γραφή, ἐνδεχόμενον νὰ ἦναι κατάχρησις αὐτοῦ τοῦ Στράβωνος, καὶ ὄχι σφάλμα τῶν ἀντιγράφων. Ἴδ. περὶ τῆς καταχρήσεως ταύτης τὰς εἰς τὸν Πλούταρχον (Μέρ. Δ, σελ. 341) σημειώσεις μου.

ὑπήκουσα εἰς τὴν πρόσκλησιν, θάρρυνόμενος ἀπὸ τοὺς σοφοὺς μου συνεργάτας (1), ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κόπους τῶν πρὸ ἐμοῦ κριτικῶν, καὶ ἀπὸ τὰ σωζόμενα εἰς τὴν βασιλικὴν τῶν Παρισίων βιβλιοθήκην ἀντίγραφα· ἀλλὰ δὲν ἄργησα νὰ πληροφορηθῶ, ὅτι ἐχρειάζοντο πλείοτερα παρὰ ταῦτα βοηθήματα. Ἄλλο εἶναι νὰ ἀναγινώσκη τις ἀπλῶς συγγραφέα, καὶ ἄλλο νὰ τὸν μεταφράζη. Ὁ ἀναγνώστης ἀρκεῖται πολλάκις εἰς τὴν ὅπωςδήποτε κατάληψιν τοῦ συγγραφέως· καὶ τὰ σφάλματα τοῦ κειμένου δὲν κεντοῦσι τὴν προσοχὴν του, πλὴν ὅταν τὸ κάμνωσι παντάπασι ἀσύγκλωσον μὲ τὰ προηγούμενα καὶ μὲ τὰκόλουθα. Ὁ μεταφραστὴς ἐξεναντίας ἀναγκάζεται νὰ ζυγίζη πᾶσαν φράσιν, καὶ πᾶσαν λέξιν, διὰ νὰ εὕρη τὴν ἰσοστάσιον αὐτῆς εἰς τὴν ξένην γλῶσσαν· καὶ ἡ τοιαύτη ἀνάγκη γίνεται τρόπον τινὰ δοκίμιον τῆς ὀρθῆς ἢ κακῆς τοῦ κειμένου γραφῆς. Ὅταν τοῦτο δὲν ἦναι σφαλμένον, ἡ μετάφρασις δὲν εἶναι πολὺ δύσκολος· καθὼς ἐξεναντίας τὸ ἀδύνατον τῆς μεταφράσεως, γεννᾷ πάραυτα ὑποψίαν τῆς φθορᾶς τοῦ κειμένου.

Εἰς τοιαύτην ἀνάγκην εὐρεθεῖς πολλάκις, ὅταν ἐμετάφραζα τὸ διωρισμένον εἰς ἐμὲ μέρος τοῦ Στράβωνος, ἀκόλουθον ἦτο νὰ ἐρευνήσω τὸν τρόπον τῆς Θεραπειᾶς· τὸ ὁποῖον νὰ γένη δὲν ἦτο δυνατόν χωρὶς ἐξέτασιν καὶ παραβολὴν ἄλλων παραλλήλων

(1) Ὁ Δουθειλῆς (Du Theil) καὶ ἐγὼ ἐδιωρίσθημεν εἰς τὴν μετάφρασιν καὶ τὰς κριτικὰς ἢ ἱστορικὰς σημειώσεις· ὁ δὲ γεωγράφος Γοσσελίνος (Gosselin) εἰς τὰς πλείοτέρας γεωγραφικὰς ἐρεῦνας, καὶ τὴν σύγκρισιν τοῦ παλαιοῦ σαδιασμοῦ μὲ τὰς σημερινὰς τῶν διασημάτων μετρήσεις.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. ξθ'

μερῶν τῆς γεωγραφίας του. Ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν ταύτην ὀδηγούμενος ἐπρόβαλα πολλάς μεταβολάς εἰς τὴν μετάφρασιν, τὰς ὁποίας τώρα εἰς τὴν ἔκδοσιν σχεδὸν ὅλας ἔβαλα εἰς τὸ κείμενον μὲ πλειοτέρας ἄλλας γεννημένας μετὰ τὴν μετάφρασιν. Μέρους ὁμως τῶν μεταβολῶν τούτων σφηρίζεται εἰς ἀντιγράφων, ἢ ἐκδόσεων, διαφόρους ἀναγνώσεις, ἢ καὶ κριτικῶν προγενεσέρων διορθώσεις. Ὅθεν πρέπει νὰ εἶπω τι καὶ περὶ τῶν ἀντιγράφων καὶ περὶ τῶν ἐκδόσεων.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐκδότας συμβουλεύονται ἀντίγραφα· ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγοι ἀπολαμβάνουν ὅσον ἐξ αὐτῶν ἐλπίζουσι καρπὸν. Τῆς ἀποτυχίας ταύτης αἰτίας ἐμπορῶ νὰ καταριθμήσω τὰς ἐξῆς.

Πρώτην, ὅτι ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἀντίγραφα ὀλίγα εἶναι ἀληθῶς καρποφόρα. Τὰ πολλὰ, γραμμένα ὀλίγον ἀρχήτερα τῆς καταστροφῆς, ἢ μετὰ τὴν καταστροφήν, τῆς Γραικορωμαϊκῆς βασιλείας, συντρέχουν μὲ πολλάς ἄλλας μαρτυρίας νὰ δείξωσιν, ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ διαμείνῃ ἡ βασιλεία εἰς ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἐκατάντησεν εἰς τόσην ἀπαιδευσίαν. Τοῦ καιροῦ ἐκείνου οἱ πλειότεροι ἀντιγραφεῖς ἦσαν ἢ παντάπασιν ἀμαθεῖς, ἢ (τὸ χειρότερον) τῆς τάξεως τῶν σχολαστικῶν, ἤγουν τῶν λογίων ἐκείνων, ὅσοι μανθάνουσι τὰς γλώσσας διὰ τὰς γλώσσας, καὶ ὄχι διὰ τὰ πράγματα. Συνειδησμένοι νὰ γράφωσι τὰ ἴδια των χωρὶς νοῦν, μὲ τὴν αὐτὴν τοῦ νοῦ πτωχείαν ἀντέγραφαν καὶ τὰ ἀλλότρια.

Δευτέραν, ὅτι καὶ ὀλίγοι ἐκδοταὶ ἔχουσι τὴν ἔξιν ν' ἀναγνώσκωσιν ἀντίγραφα, καὶ νὰ διακρίνωσι τοὺς χαρακτῆρας τῶν

διάφορων τοῦ χρόνου περιόδων, ἢ τὴν ὑπομονὴν νὰ τ' ἀναγι-
νώσκωσι μ' ὄλην τὴν χρειαζομένην εἰς παλαιούς, καὶ πολ-
λάκις σχεδὸν ἐξαιμιμένους χαρακτηῖρας προσοχὴν.

Τρίτην αἰτίαν λέγω τὴν ἀνάγκην, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται
συχνὰ ὁ ἐκδότης νὰ ἐμπιστεύῃ εἰς ἄλλους τὴν παραβολὴν τοῦ
ἀντιγράφου, μὴ δυνάμενος αὐτὸς νὰ μετατοπισθῇ εἰς τὰς πόλεις
καὶ βιβλιοθήκας, ὅπου τὰ ἀντίγραφα εὐρίσκονται. Ὁ μισθωτὸς
ἀντιγράφου παραβλήτης, καὶ ἂν ἦναι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀλίγων,
ὅσοι παρὰ τοῦ μισθοῦ τὸ κέρδος προκρίνουσι τὴν ἀπὸ τὴν
ἀκριβῆ τοῦ χρέους πλήρωσιν ἀποκτωμένην τιμὴν, δὲν ἔμπο-
ρεῖ ὅμως νὰ δώσῃ εἰς ἀντίγραφον ἀρχαίου συγγραφέως, τὸν
ὁποῖον ἢ ὀλίγον ἐμελέτησεν, ἢ καὶ πρώτην φορὰν ἐγνώρισεν,
τόσσην προσοχὴν, ὅσην ἀναγκάζεται νὰ δίδῃ αὐτὸς ὁ ἐκδότης.
Ἐὰν οὗτος κινδυνεύῃ πολλάκις ν' ἀναγνώσῃ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων, ἢ
νὰ παραδράμῃ λέξιν ἢ φράσιν, παραδραμημένην καὶ ἀπὸ τοῦς
πρὸ αὐτοῦ, πόσον πλέον ὑποκείμενος εἰς ἀπροσεξίας τοιαύτας
πρέπει νὰ ἦναι ὅσας παραβάλλει δι' ἄλλον!

Ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην γεννᾶται, τοῦ ὁποίου λαμβάνουν οἱ
ἐκδοταὶ ἀπὸ τὰ ἀντίγραφα ὀλίγου καρποῦ, ὡς ἔλεγα, ἄλλη
αἰτία ἢ τετάρτη. Ἄφοῦ ἢ αὐτοί, ἢ οἱ δι' αὐτοὺς παραβάλλοντες,
τελειώσωσι τὴν παραβολὴν, ἀφίνου ὅθεν ἐδανείσθησαν ἀντί-
γραφον, καὶ δὲν ἔχουν πλέον ἀφορμὴν νὰ τὸ μεταθεωρήσωσι.
Καὶ ὅμως κανεὶς ἀπὸ τοῦς ἐκδότας δὲν ἀγνοεῖ, ὅτι πολλαὶ
πολλάκις λέξεις, φράσεις, καὶ συντάξεις λέξεων ἢ φράσεων,
τὰς ὁποίας ἐνόμισεν καταρχὰς ἀδιαφόρους, δὲν τὸν φαίνονται
πλέον τοιαῦται, ὅταν ἀναγινώσκῃ τὰ δοκίμια τοῦ τυπογράφου.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. οά

Εἰς τοιαύτην περίσασιν μέγα του εὐτύχημα ἤθελε νομίσειν νὰ συμβουλευθῆ καὶ πάλιν ἐκεῖνο τοῦ ἀντιγράφου τὸ μέρος, περὶ τοῦ ὁποίου δισάζει· ἀλλ' εὐτύχημα τοιοῦτον δὲν εὐτυχοῦσιν, πλὴν ὅσοι κρατοῦν τὸ ἀντίγραφον, ἢ καὶ διατρίβουν εἰς τὴν πόλιν, ὅπου τὸ ἐπαράβαλαν, ἕωσού νὰ λάβῃ τέλος τῆς ἐκδόσεως ἢ τύπωσης.

Οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐκδύται ἐπαράβαλαν τὰ πλειότερα σωζόμενα ἀντίγραφα τοῦ Στράβωνος, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ὀλίγα· μόνη ἡ βιβλιοθήκη τῶν Παρισίων ἔχει ἕξ. Ἐν μόνον ἀπὸ ταῦτα, τὸ σημειωμένον μὲ τὸν 1393 ἀριθμὸν, παραβαλμένον καὶ πρότερον ἀπ' ἄλλους, ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν Γαλλικὴν μετάφρασιν, καὶ μεταχειρίζομαι εἰς τὴν παρούσαν ἐκδοσιν· τῶν λοιπῶν τὰς διαφόρους γραφὰς ἀρκέσθη νὰ τὰς μάθω ἀπὸ τὰς τελευταίας ἐκδόσεις τῶν ἄλλων.

Πρώτην φοράν ἐξεδόθη, ἢ μᾶλλον ἐτυπώθη, τὸ Ἑλληνικὸν τοῦ Στράβωνος κείμενον κατὰ τὸ 1516 ἔτος εἰς τὴν Βενετίαν. Πρὸ τούτου ἦτον ἐκδομένη ἡ Λατινικὴ μόνη μετάφρασις, περὶ τῆς ὁποίας θέλω μετ' ὀλίγον λαλήσειν. Ὅσις ἀγαπᾷ νὰ πληροφορηθῆ τί κερδαίνουσι τῶν παλαιῶν τὰ συγγράμματα, ὅταν δημοσιεύωνται ἀπὸ διαφόρους ἐκδύτας καθεξῆς, ἄς παραβάλῃ τὴν πρώτην ἐκδοσιν ταύτην, κόπρον ἀληθινὴν τοῦ Αὐγείου, μὲ τὰς μετέπειτα γενομένας ἐκδόσεις.

Κατὰ τὸ 1549 ἔτος ἐξεδόθη δεύτερον ὁ Στράβων εἰς τὴν Βασιλείαν ἀπὸ τὸν Ἡρεσβάχην καὶ τὸν Ὀππῆρον· οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὰναρίθμητα τῆς πρώτης ἐκδόσεως σφάλματα μόλις ἴσχυσαν νὰ

διορθώσωσιν ὀλίγα τινά. Αὐτοὶ ἔνωσαν μὲ τὸ κείμενον καὶ τὴν παλαιὰν Λατινικὴν μετάφρασιν διορθωμένην.

Εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν τῆς Βασιλείας, πολὺ σοφώτερος τῶν προτέρων ἐκδοτῶν ὁ Ξύλανδρος ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1571 ἔτος τὸ κείμενον τοῦ Στράδωνος μὲ νέαν Λατινικὴν μετάφρασιν, καὶ ὀλίγας σημειώσεις τινάς. Καυχᾶται εἰς τὰ Προλεγόμενά του, ὅτι τὸν ἐκαθάρισε καὶ τὸν ἐξήγησεν εἰς πολλότατα μέρη καλλίον τῶν πρὸ αὐτοῦ· καὶ ἡ καύχησις δὲν εἶναι ἀλαζονεία. Ἐκαμεν ὅ,τι τὸν ἐσυγχώρουεν νὰ κάμῃ ἢ ἔλλειψις τῶν ἀντιγράφων, ἢ ἀξίεπαινός του πενία (1), καὶ ἐκείνη τοῦ χρόνου ἢ ἐποχῆ, ὅτε δὲν ἦτον ἀκόμη φθασμένη ἢ κριτικὴ ἐπιστήμη, εἰς τὴν ὁποίαν ἔπειτα τὴν ἔφεραν πολυχρόνιοι πολλῶν ἀνδρῶν κόποι τελείωσιν. Ἀσυγκρίτως ὀρθώτεραι τῶν προτέρων εἶναι καὶ ἡ ἔκδοσις καὶ ἡ μετάφρασις τοῦ Ξυλάνδρου· ἀλλ' ὡσαύτως πλειότερα τῶν διορθωθέντων εἶναι ὅσα ἔμειναν ἀδιόρθωτα εἰς τὸ κείμενον, καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν μετάφρασιν. Τῶν ὁποίων ὁμως μὲ φιλανθρωποτέραν συγκατάθεσιν ἦτο δίκαιον νὰ κάμῃ τὸν ἔλεγχον ὁ Κασωδῶν, ἐπειδὴ καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Ξυλάνδρου, ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν ἀναγκαζόμενος, ἐπαίνεσε πολλάκις, καὶ διότι, ἂν δὲν τὸν εἶχεν ὀδηγόν, πιθανὸν ὅτι δὲν ἤθελε προχωρήσειν τόσον μακρὰν εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ ἐξήγησιν τοῦ Γεωγράφου, ὥστε νὰ κατασταθῇ καὶ αὐτὸς ὀδηγὸς εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρησιμιώτατος.

(1) Πολὺ διάφορος ἀπὸ τοὺς λογοκαπήλους ἐκείνους, ὅσοι μιαινέουσι καθημέραν τὰς Μούσας, ὁ σώφρων ἐραστής τῶν Μουσῶν Ξύλανδρος, ἐπέρασεν ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν, παλαιῶν μὲ σχεδὸν αὐτὴν τῶν πρὸς ζωὴν ἀναγκαίων τὴν ζήτησιν.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 97

Δύο ἐκδόσεις ἔκαμε τοῦ Στράβωνος ὁ Κασωβῶν, φυλάξας καὶ εἰς τὰς δύο τὴν Λατινικὴν μετάφρασιν τοῦ Ξυλάνδρου, ἀλλ' ἐξηγήσας μὲ πολλὰς καὶ σοφὰς σημειώσεις πολλὰ μέρη τοῦ κειμένου, καὶ διορθώσας ἄλλα ἐξ εἰκασίας, καὶ ἄλλα ἀπὸ τεσσάρων ἀντιγράφων διαφόρους ἀναγνώσεις.

Ἡ πρώτη ἐκδοσις τοῦ Κασωβῶνος ἐτυπώθη εἰς τὴν Γενεύαν κατὰ τὸ 1587 ἔτος, ὅτε ὁ ἔνδοξος οὗτος κριτικὸς ἦτον ἀκόμη μόλις εἰς τὸ εἰκοσὸν ὄγδον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος (1). Ἀναθεωρήσας αὐτὴν ἔπειτα, ἐπιδιορθώσας καὶ αὐξήσας, ἐτοίμασε δευτέραν ἐκδοσιν, τὴν ὁποίαν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν ὁ Μορέλλης κατὰ τὸ 1620 ἔτος εἰς τὴν βασιλικὴν τυπογραφίαν τῶν Παρισίων, μὲ πολλὰ ὀλίγων τινῶν ἰδίων του σημειώσεων προσθήκην, καὶ μὲ πῖνακα τῶν ὀνομάτων.

Ἡ Παρισινὴ αὕτη ἐκδοσις ἐμετατυπώθη εἰς Ἀμσελόδαμον κατὰ τὸ 1707 ἔτος, διαφέρουσα εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ ἐπισατήσας εἰς τὴν τύπωσιν Ἀλμελουῆνος ἐπρόσθεσεν εἰς τὰς σημειώσεις τοῦ Κασωβῶνος ὅσας ἄλλοι κριτικοὶ ἔκαμαν ἐμπαρόθῳ εἰς πολλὰ μέρη τοῦ κειμένου, καὶ τὰς Χρησολομαθείας, ἤγουν τὴν ἐπιτομὴν τῆς Γεωγραφίας τοῦ Στράβωνος, συνταγμένην ἀπὸ Ἑλληνα ἀνώνυμον τῆς δεκάτης, ὡς εἰκάζουσι τινὲς, ἑκατονταετηρίδος.

(1) Ὁ Κασωβῶν ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1559, καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1614 ἔτος. Ἐμαθῆτεύθη τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν εἰς Ἑλληνα, τὸν ἐκ τῆς νήσου Κρήτης Πόρτον. Οἱ κόποι τοῦ Κασωβῶνος εἰς διαφόρους Ἑλληνας καὶ Ῥωμαίους συγγραφεῖς εἶναι πολλότατοι, δείχνοντες ὅλοι καὶ μαθήσεως καὶ κρίσεως ἀνδρα σπανίου.

Μετὰ τοῦς κόπους τοῦ Κασωβῶνος, καὶ ἄλλας ἄλλων φιλολόγων τόσας σημειώσεις εἰς τὸν Στράβωνα, δίκαιον εἶχαν οἱ φιλόμουσοι νὰ προσμένωσι κείμενον γνησιώτερον, ἢ καὶ Ἑλληνικώτερον, ἀπὸ τὸν ὅσιν πρῶτος ἔμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ νέαν ἐκδοσιν τοῦ Γεωγράφου. Λέγω Ἑλληνικώτερον· διότι παρὰ τὰ γραφικὰ σφάλματα, τὰ σκοτίζοντα τὴν ἔννοιαν διὰ προσθήκας, ἀφαιρέσεις, ἢ μεταθέσεις καὶ συγχύσεις τοῦ κειμένου, πλῆθος ἀπειρον σολοικισμῶν καὶ βαρβαρισμῶν ἀσχημίζουσι ἀκόμη τὸν Στράβωνα. Ἐὰν ἀπορήσῃ τις διὰ τί ὁ σοφώτατος Ἑλληνιστῆς Κασωβῶν ἐπαράδραμε τόσας ἀσχημίας εἰς αὐτὸν, ἄς ἐξετάσῃ τί ἦσαν αἱ πρὸ τοῦ Κασωβῶνος ἐκδόσεις τοῦ Στράβωνος· καὶ ἂν ἡ ἐξέτασις δὲν τοῦ λύσῃ τὴν ἀπορίαν, ἄς ἐπιχειρήσῃ αὐτὸς νὰ ἐκδώσῃ συγγραφέα ὅτινα θέλῃ ἐκ τῶν ὅσοι δὲν ἐδημοσιεύθησαν ἀπὸ σοφὸν ἐκδότην. Ἄς συλλογισθῇ ἀκόμη καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ δευτέρα (1620) τοῦ Κασωβῶνος ἐκδοσις ἐδημοσιεύθη ἐξ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Εἰς ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα, ἐὰν ἔζη ὁ Κασωβῶν, εἶναι πιθανὸν ὅτι δὲν ἤθελε τὴν ἀναθεωρήσειν καὶ ἐπιδιορθώσειν; καὶ μετὰ τὰς διορθώσεις ταύτας, εἶναι πιθανὸν ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν τῆς τυπώσεως τὸν καιρὸν (1) δὲν ἤθελε κάμειν ἄλλας ἴσως τοσαύτας; Εἰς τίνα, πλὴν τῶν ὅσοι κάμνουσι τὰς ἐκδόσεις πορισμοῦ καὶ καπηλείας ὑπόθεσιν, δὲν εἶναι γνωστὸν, ὅτι πολλῶν διορθώσεων λογισμὸς γεννᾶται εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς ἀναγνώσεως τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων; Ἄν ἔμειναν λοιπὸν σφάλματα πολλότατα εἰς

(1) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. ὁ.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. οέ

τὴν δευτέραν ταύτην ἔκδοσιν, ἔνοχος αὐτῶν δὲν εἶναι ὁ τότε πλέον μὴ συναριθμούμενος μὲ τοὺς ζῶντας Κασωθῶν· πολὺ δικαιότερον ἄξιοι κατηγορίας ἤθελαν εἶσθαι οἱ δημοσιεύσαντες αὐτήν, ὡς τὴν ἡῦραν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἀποθανόντος, ἂν δὲν ἔχρεως εἶτο χάρις εἰς τοὺς ἀρκουμένους νὰ κάμνωσι κοινὰ τὰ ἀλλότρια καλὰ, ὅταν δὲν ἔχωσι καιρὸν, ἢ δύναμιν, νὰ προβάλωσι καλῆτερα. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως τοῦ Κασωθῶνος, ἧτις λογίζεται πέμπτη εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐκδόσεων. Ἄς ἴδωμεν τώρα τί ἐπρόσθεσαν εἰς τὴν ἐπέκεινα διόρθωσιν καὶ καλλονὴν τοῦ κειμένου οἱ μετὰ τὸν Κασωθῶνα ἐκδῶται·

Μετὰ πολλοὺς χρόνους ἐπεχείρησεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Παρισίων νέαν ἔκδοσιν ὁ Γάλλος Βρεκύγνυς (Brequigny), καὶ ἐξέδωκεν εἰς τόμον ἕνα τὰ τρία πρῶτα βιβλία τῆς γεωγραφίας μὲ τὴν Λατινικὴν μετάφρασιν. Ὁ ἐκδότης οὗτος εἶχε χωρὶς ἀμφισβολίαν πλειότερα παρὰ τὸν Κασωθῶνα βοηθήματα· ὅθεν δικαίως ἐπροσμένετο ἀπ' αὐτὸν καὶ ὀρθωτέρα ἔκδοσις. Τὴν ἔκαμεν; ἐὰν ἐξαιρέσης ὀλίγους τινὰς τόπους διορθωθέντας ἀπ' ἀντίγραφα, καὶ ἐξαιρέτως ἀπὸ τὸ ἀριθμούμενον 1393 ἀντίγραφον (1), ὁ Στράβων ἔμεινε πάλιν σχεδὸν εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ἀφήκασιν οἱ κόποι τοῦ Κασωθῶνος κατὰς αὐτὸν. Ὅσιν διζάζει περὶ τῆς κρίσεως μου ταύτης, τὴν ὁποίαν καὶ ἄλλοι (2) πρὸ ἐμοῦ ἀπεφάσισαν, ἄς ἐξετάσῃ τὴν ἔκδοσιν αὐτήν, τυπωθεῖσαν

(1) Ἴδε ἀνωτέρ. σελ. οά.

(2) Ἴδε τὸ νέον Βιογραφικὸν λεξικὸν, λέξ. Brequigny.

εἰς τοὺς Παρισίους κατὰ τὸ 1763 ἔτος. Ἐξω τούτου, αὐτὸς ὁ ἐκδότης ἔκρινεν ὅ,τι ἔκαμε μὲ τὴν παραίτησιν τοῦ ὅ,τι τὸν ἔμενευ ἀκόμη νὰ κάμη. Ἀπεσάθη, ὡς ἀπὸ βάρους ἀνυπόφορον, εἰς τὰ τρία ταῦτα βιβλία, καὶ μὴ θελήσας νὰ προχωρήσῃ ἐπέ-
κεινα, ἔστειλεν ὅσῃν εἶχε συναγμένην ὕλην (1) διαφόρων γραφῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου τότε ἐμελετᾶτο, καὶ ἐδημοσιεύθη ἔπειτα, ὀλόκληρος νέα ἔκδοσις τοῦ Στράβωνος. Ἀλλὰ πρὸ τῆς Ἀγγλικῆς ταύτης ἐκδόσεως, ἡ χρονολογικὴ τάξις ἀπαιτεῖ νὰ λαλήσω πρῶτον περὶ τῆς Γερμανικῆς.

Εἰς τὴν Λειψίαν ἄρχισε νὰ ἐκδίδεται τὸ κείμενον τοῦ Στράβωνος τὸ 1796, καὶ ἐτελειώθη τὸ 1811 ἔτος, ἀπὸ δύο Γερμανοῦς. Ὁ Σιεβέγκης (Siebenkees), ἐκδότης τῶν πρώτων ἐξ βιβλίων τῆς Γεωγραφίας ἐμποδίσθη ἀπὸ τὸν θάνατον νὰ προχωρήσῃ παρέκει, καὶ τὸν ἐδιαδέχθη εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔβδομου καὶ καθεξῆς τῶν ἄλλων μέχρι τέλους βιβλίων ὁ Σχύκκης (Tzschucke), ὅσις, παρ' ὅσα ἐπαράβαλεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ προκατόχος του ἀντίγραφα, εἶχε καὶ τὴν παραβολὴν ἐνὸς ἀντιγράφου τῆς Μόσκας. Τοὺς σοφοὺς τούτους ἐκδότας δύο ἀδίκως ἤθελέ τις κρίνειν, ἂν ἀρνεῖτο ὅτι δὲν ἐδιόρθωσαν πολλὰ μέρη τοῦ Στράβωνος. Τὸ δίκαιον ὅμως ἀπαιτεῖ νὰ ὁμολογήσωμεν,

(1) Οὕτως λέγεται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Φαβριίου (τόμ. Δ, σελ. 572). Ὁ δὲ τελευταῖος ἐκδότης Ἄγγλος Φαλκωνῆρος εἰς τὰ Προλεγόμενα τῆς ἐκδόσεώς του (pag IV) ὡς συκοφαντικὸν τρόπον τινὰ τὸ ἀποβάλλει, λέγων, ὅτι ὁ Βρεκύγγυς μόνων τῶν ὁποίων ἐξέδωκε τριῶν βιβλίων, καὶ ὄχι τῆς γεωγραφίας ὅλης, τὰς διαφόρους γραφὰς ἔστειλεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

ὅτι καὶ ἀφήκασι πάμπολλα ἀδιόρθωτα τοιαῦτα, ὁποίων δὲν ἦτο δύσκολος ἡ διόρθωσις, οὐδ' ἐφάνησαν πάντοτ' εὐτυχεῖς εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαφόρων γραφῶν.

Μᾶς ἔμεινεν ἡ τελευταία τῶν Ἄγγλων ἔκδοσις, ἐβδόμη τὸν ἀριθμὸν, ἂν τὴν νομίση τις ἔκδοσιν· ἀλλ' αὕτη δὲν εἶναι πλὴν τῆς πέμπτης, ἡγουμένης δεύτερον τυπωθείσης εἰς Ἀμσελόδαμον (1) τοῦ Κασωβῶνος ἐκδόσεως, ἀπλῆ σχεδὸν μετατύπωσις, καθὼς τὸ ὁμολογεῖ αὐτὸς ὁ δημοσιεύσας αὐτὴν εἰς Ὄξύνιον κατὰ τὸ 1807 ἔτος Ἄγγλος Φαλκωνῆρος (2)· ὁμολογίαν ἀρκετὴν νὰ τὸν ἀπολύσῃ ἀπὸ πᾶσαν ἐνοχίαν, ἂν ἐκαθάριζε καὶ ἀπὸ τοὺς σολοικισμοὺς καὶ βαρβαρισμοὺς τὸν Στράβωνα. Τοιοῦτον καθαρισμὸν ἔχει δίκαιον νὰ ἀπαιτῇ ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τοὺς ἐκδότας, καὶ χωρὶς ἀντιγράφων μαρτυρίαν· καὶ ἀγανακτεῖ, ὅταν δὲν εὐρίσκη ὅπου καὶ αὐτὰ τὰ ἀντίγραφα τὸν σαλπίζουσι (3).

Ἐάν ἀναγκάζεται νὰ σημειώη τὰ ἐλαττώματα τῶν πρὸ αὐτοῦ ὄσους κάμνει νέαν ἔκδοσιν, διὰ καὶ νὰ δείξῃ τὴν χρείαν τῆς νέας ἐκδόσεως, ἀδικὸς ὅμως ἤθελε νομισθῆν, ἂν ἔλεγε μόνον ταῦτα, ἀποσιωπῶν τὰ προτερήματα.

Εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἄγγλων λοιπὸν ταύτην, τὸ κείμενον τοῦ Στράβωνος, δὲν εἶναι, ὡς εἶπα, πλὴν ἀπλῆ μετατύπωσις. Ἐχει

(1) Ἰδ. ἀνωτέρ. σελ. 07' καὶ 08'.

(2) Εἰς τὰ Προλεγόμενά του, pag. 11.

(3) Ἡ τυπωθεῖσα εἰς Ἀμσελόδαμον ἔκδοσις τοῦ Κασωβῶνος ἔχει δις (τομ. Α, σελ. 5 ἐμ. ἐκδ.) τὸν σολοικισμὸν, Ὅταν οὕτω φησί· δις τὸν ἐφύλαξε καὶ ὁ Γερμανὸς ἐκδότης, δις καὶ ὁ Ἄγγλος μ' ὄλον ὅτι εἰς τοῦ Ἄγγλου τὰς ὑποσημειωμένας διαφοροὺς γραφὰς γράφεται καθαρὰ, Ὅταν οὕτω φῆ.

ὅμως δύο προτερήματα ταῦτα, χρήσιμα εἰς τοὺς μέλλοντας νέους ἐκδότας, καθὼς ἐχρησίμευσαν καὶ εἰς ἐμέ. Τὸ πρῶτον εἶναι ἡ αὐξήσις τῶν σημειώσεων· τὸ δεύτερον ἡ παραβολὴ πλειοτέρων τινῶν ἀντιγράφων, καὶ ἡ σημειώσεις ὄχι μόνον ὅσων ἤσαν ἡῦραν εἰς αὐτὰ διαφόρων γραφῶν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τῶν σημειωμένων ἀπ' ἄλλους ἐξ ἄλλων ἀντιγράφων. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἐκδότης, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν ὕλην ἀρκετὴν τοῦ ἔργου του, κερδαίνει ὅσον ἔμελλε νὰ τρίψῃ καιρὸν εἰς τὴν ἀπὸ πολλ' ἀντίγραφα, ἢ πολλὰς ἐκδόσεις, συνάθροισιν τῆς ὕλης, καὶ ἄλλο τι πλέον δὲν χρειάζεται παρά κρίσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτῆς. Καὶ τόσαι μὲν εἶναι αἱ πρὸ τῆς ἰδικῆς μου ἐκδόσεις τοῦ Στράβωνος· μεταφράσεις δὲ αὐτοῦ ἀριθμοῦνται αἱ ἐξῆς.

Πρῶτην φοράν ἐμεταφράσθη εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν ἀπὸ Γουαρῖνον τὸν Βηρωνέα καὶ Γρηγόριον τὸν Τιφερνάτην, καὶ ἐτυπώθη ἀπὸ τὸ 1469 (ἢ 1471) ἕως τὸ 1559 ἔτος δωδεκάκις, καὶ τὴν δεκάτην τρίτην φοράν κατὰ τὸ 1652. Ἡ μετάφρασις εἶναι βάρβαρος, ἔτι δὲ καὶ σφαλμένη εἰς πολλὰ, ὡς ἀκολουθήσασα ἀντίγραφον, τοῦ ὁποίου τὸ κείμενον δὲν ἦτον ἀκόμη τυπωμένον, οὐδ' ἀπὸ κανένα διορθωμένον. Ἐχει ὅμως τοῦτο προτέρημα, ὅτι ἐμεταμόρφωσαν οἱ μεταγλωττισαὶ εἰς λέξεις καὶ φράσεις Λατινικὰς ὅ,τι ἤσαν γραμμένον, μὲ τόσῃν εὐλάβειαν καὶ πίσυν, ὡς' ἀκόμη σήμερον ἡ μετάφρασις των χρησιμεύει ὡς ἀντίγραφον (1). Ἰδαμεν ἀνωτέρω (2), ὅτι ἡ

(1) Ὡς τοιοῦτον τὴν ἐμεταχειρίσθη πολλάκις ὁ Κασωδῶν· ὡς τοιοῦτον ἐβοήθησε καὶ ἐμέ εἰς διορθώσεις τινὰς τοῦ κειμένου.

(2) Σελ. σβ'.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. 68

αὐτὴ μετάφρασις, διορθωμένη ὁμως ὀλίγον, ἐξεδόθη μὲ τὸ κείμενον ἐνωμένη κατὰ τὸ 1549 ἔτος.

Εἰς τὴν νέαν τῆς Ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Φαβρικίου ἔκδοσιν (1) σημειώνει ὁ Ἄρλης καὶ ἄλλην Λατινικὴν μετάφρασιν, ἐκδομένην τὸ 1540 ἔτος ἀπὸ τὸν Πιρκειμέρον· τὴν ὁποῖαν οὐτ' αὐτὸς κρίνει, οὐτ' ἐγὼ νὰ κρίνω ἐμπορῶ, ἐπειδὴ δὲν τὴν ἐγνώρισα ποτέ.

Κατὰ τὸ 1571 ἐξεδόθη μὲ τὸ κείμενον ἡ νέα Λατινικὴ μετάφρασις τοῦ Ξυλάνδρου, περὶ τῆς ὁποίας ἐλάλησ' ἀρχήτερα (2).

Εἰς τὰς σήμερον λαλουμένας γλώσσας ἔχομεν δύο μεταφράσεις ὁλοκλήρου τῆς γεωγραφίας τοῦ Στράβωνος, καὶ μίαν τοῦ τρίτου μόνου βιβλίου. Πρῶτος ἐματάφρασε καὶ ἐξέδωκεν εἰς γλῶσσαν Ἰταλικὴν, τὸ 1552 ἔτος, ὁλόκληρον τὸν Στράβωνα ὁ Ἰταλὸς Βονακκιόλις (Bonaccioli). Ἡ μετάφρασίς του ἔχει τὰ σφάλματα τῆς παλαιᾶς Λατινικῆς μεταφράσεως, διότι ἔγινεν ἀπὸ κείμενον ἀδιόρθωτον, ὡς ἐκείνη· φυλάσσει ὁμως καὶ τὴν αὐτὴν πίσιν ἐκείνης· ὥστε χρησιμεύει καὶ αὐτὴ ποτε εἰς διόρθωσιν τοῦ Γεωγράφου.

Δευτέραν μετάφρασιν, εἰς τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν, ἔκαμε τὸ 1775 ἔτος ὁ Πεζήλης (Penzel), ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν (aus dem Griechischen), ὡς αὐτὸς λέγει. Εὐρίσκονται ὁμως σημεῖα εἰς αὐτὴν πολλὰ, ὅτι ἠκολούθησε τὸ πλεόν τὴν

(1) Τόμ. Δ, σελ. 570.

(2) Ἀνωτέρ. σελ. 68.

Λατινικὴν τοῦ Ξυλάνδρου μετάφρασιν. Ὅπου ὁ Ξύλανδρος μεταφράζει ὀρθά, ὀρθοποδεῖ καὶ ὁ Γερμανὸς μεταφραστής· ὅπου ἐκεῖνος σφαλῆι, κλονεῖται καὶ οὗτος, καὶ πολλάκις, διὰ τὰ μὴ πέση, παρατρέχει λέξεις καὶ φράσεις ὁλοκλήρους τοῦ Στράβωνος (1). Εἰς τὴν μετάφρασιν, παρὰ τὰς σημειώσεις τοῦ Κασσιωδῶνος, ἐπρόσθεσε καὶ τινὰς ἰδίας του· ἀπὸ τὰς ὁποίας ὀλίγα τινὲς βοηθοῦν τὴν ἐξήγησιν, σχεδὸν ὅμως οὐδεμία τὴν διόρθωσιν τοῦ Στράβωνος.

Τρίτον μετάφρασιν, εἰς τὴν Ἰσπανικὴν γλῶσσαν, ἃς ὀνομάσωμεν τὸν Λοπέξην (Lopez), Γεωγράφον τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰσπανίας, ἃν ἦναι δίκαιον τὰ ὀνομασθῆ μεταφραστής, ὅστις ἐμεταγλώττισε μόνον τὸ τρίτον τῆς γεωγραφίας βιβλίον, τὸ περιέχον τὴν περιγραφὴν τῆς Ἰσπανίας· καὶ τοῦτο ὄχι ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν ἀμέσως κείμενον, ἀλλ' ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τοῦ Ξυλάνδρου. Ἐξέδωκε τὴν μετάφρασίν του τὸ 1787 ἔτος (2), προσθέσας καὶ πίνακα γεωγραφικὸν τῆς ἀρχαίας Ἰσπανίας ἕνα.

Τρίτη μετάφρασις, εἰς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν, ἀκόμη ἀτε-

(1) Ἴδε τὰς σημειώσεις μου εἰς τὴν Γαλλικὴν τοῦ Στράβωνος μετάφρασιν (Géographie de Strabon, tom. II, pag. 50, not. 3, et tom. IV, part. 2, pag. 56, not. 1).

(2) Ταύτην τὴν ἔκδοσιν ἔχω, τὴν ὁποίαν ἀγνοεῖ ὁ Ἄλφης· ἀντ' αὐτῆς δ' ὀνομάζει (Ἑλληνικ. Βιβλιοθήκ. Φαβρικ. τομ. Δ, σελ. 572) μετάφρασιν Ἰσπανικὴν τοῦ αὐτοῦ τούτου Λοπέξου ἐκδομένην κατὰ τὸ 1788 ἔτος ὁμοῦ μὲ τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον, καὶ τρεῖς γεωγραφικοὺς πίνακας, ἀγνώστον εἰς ἐμέ.

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. πᾶ

λείωτος, εἶναι εἰς τὴν ὁποίαν καταγίνομαι ἐγὼ μὲ δύο ἄλλους συνεργάτας σοφοὺς, περὶ τῆς ὑποίας εἶπα τὶ ἀρχήτερα (1), καὶ θελω λαλήσειν διεξοδικώτερον μετ' ὀλίγον.

Ἐδῶ λαμβάνει τέλος ἢ περὶ τῶν ἐκδόσεων καὶ μεταφράσεων κρίσις. Σκοπὸς αὐτῆς ἦτο, ὅχι νὰ κατακρίνω τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἐκδότας, τῶν ὁποίων καὶ τὴν προαίρεσιν τιμῶ, καὶ τοὺς κόπους, ὅσον ἐλάφρυναν τοὺς ἰδικούς μου, τόσον πλέον εὐχαρίστως ἐπαινῶ· ἀλλὰ νὰ δείξω, ὡς εἶπα, ὅτι ὁ Στράβων εἶχε χρεῖαν νέας ἐκδόσεως. Προσμένει τώρα ὁ ἀναγνώστης νὰ μάθῃ, ἂν ἐπλήρωσα τὴν χρεῖαν ταύτην. Οὐτ' ἐγὼ τολμῶ νὰ τὸ εἶπω, καὶ αὐτὸς, ἂν τὸ ἔλεγα, δὲν ἔπρεπε νὰ μὲ πισεύσῃ. Ὅσα εἶναι συγχωρημένον εἰς ἐμὲ νὰ φανερώσω, χωρὶς κίνδυνον ν' ἀπατηθῶ, ἢ νὰ τὸν ἀπατήσω, εἶναι τὰ ἐξῆς.

Τῶν μεταβολῶν τοῦ κειμένου· καὶ μεταβολὰς ἐδῶ νοῶ ὅχι σολοικισμῶν καὶ βαρβαρισμῶν διορθώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν προξενούσιν ἔπαινον εἰς τὸν διορθώσαντα, ὡς οὐδὲ ψόγον ἴσως μέγαν εἰς τὸν ἀμελήσαντα· τῶν μεταβολῶν λέγω τοῦ κειμένου ὁ ἀριθμὸς εἶναι μέγας. Ἄλλας ἔκαμα ὁδηγούμενος ἀπὸ διαφορῶν γραφᾶς, ἄλλας ἀπὸ κριτικῶν προγενεσέρων μου διορθώσεις,

(1) Ἀνωτέρ. σελ. ζζ'. Πρὸ ταύτης ὅμως τῆς ἡμετέρας Γαλλικῆς μεταφράσεως, ἐμετάφρασεν εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν ὀλόκληρον τὸν Στράβωνα, ὁ πρὸ ὀλίγου (σελ. οε') ὀνομασθεὶς Βρεκύγνυς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μεταφρασίς του δὲν ἐδημοσιεύθη διὰ τῶν τύπων, οὐδ' εἶναι πιθανὸν ὅτι θελεῖ δημοσιεῦσθαι ποτέ, δὲν μὲ συγχωρεῖται νὰ τὴν κρίνω. Εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ θάνατος τὸν ἐμπόδισε νὰ τὴν τυπώσῃ· ἀλλ' εἶναι παντάπασιν ἀπίθανον ὅτι ἐμελλε νὰ τὴν τυπώσῃ χωρὶς νὰ τὴν ἀναθεωρήσῃ.

τάς οποίας οί πρό ἐμοῦ ἐκδύται δὲν ἐτόλμησαν νὰ καταχωρίσωσιν εἰς τὸ κείμενον. Ἴσως δὲν εἶναι ὀλιγώτεραι ὅσας ἐτόλμησα ἐξ εἰκασίας, χειραγωγούμενος ἀπὸ τὴν ἔννοιαν, ἀπὸ παραλλήλους τόπους ἄλλους τοῦ Στράβωνος, ἢ καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν συνειδησμένον εἰς αὐτὸν χαρακτήρα τοῦ λόγου. Εὐκόλα θέλει τὸ πιεσθῆν ὅσιν λάβῃ τὴν ὑπομονὴν νὰ παραβάλλῃ ὀλίγας τῆς ἐκδόσεώς μου σελίδας μὲ τὴν Λειψιακὴν ἔκδοσιν, τὴν ὁποίαν ἔβαλα τρόπον τινὰ βάσιν τῆς ἰδικῆς μου.

Ὅσαι διορθώσεις εἶναι εὐτυχεῖς (διότι δὲν νομίζομαι τόσον κακόμοιρος, ὥστε νὰ ἀπέτυχα εἰς ὅλας), τὰς χρεωσῶ εἰς ὅσα εἶχα βοηθήματα παρὰ τοὺς ἄλλους πλειότερα· τὰς ἀποτυχίας μου θέλουν συγχωρήσειν ὅσους ἐδίδαξεν ἡ πείρα πόσον εἶναι δύσκολος ἀλλοιωμένου ἀπ' ἀντιγραφέας συγγραφέως ἔκδοσις. Τοῦτο μόνον εἰς τινὰς ἤθελεν ἴσως φανῆν ἀσυγχώρητον, ὅτι δὲν ἀρκοῦμαι νὰ προβάλλω εἰς τὰς σημειώσεις, χωρὶς νὰ καταχωρίζω εἰς αὐτὸ τὸ κείμενον, τὰς εἰκασίας μου. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι πρῶτος τῶν τοιούτων τολμητής· τολμηρότερον ἴσως κάποτε μ' ἔκαμην ἡ ἀγανάκτησις νὰ βλέπω συγγραφεῖς Ἕλληνας ἀσημισμένους μὲ πολλὰς λόγου ἀμαρτίας, δι' ὅχι ἄλλο, πλὴν διὰ τὸν ὁποῖον ἔχουσι τινὲς δεισιδαίμονα σεβασμὸν τοῦ κειμένου. Ἐὰν καὶ αὐταὶ πολλάκις αἱ ἀνυπόπτως Ἑλληνικαὶ καὶ ἀρμόζουσαι εἰς τὴν ἔννοιαν γραφαὶ δὲν ἦναι παρὰ νοθεύματα, γεννημένα ἀπὸ ἐξηγήσεις γνησιωτέρων ἄλλων, ἀλλ' ὅχι γνωσῶν ἐπίσης γραφῶν, πῶς ἔχει νὰ κρίνῃ τις ὅσας βλέπει ἐναντίας εἰς τὸν Ἑλληνισμόν, ἢ εἰς τὴν ἰδιάζουσαν τοῦ συγγραφέως συνήθειαν! Γνωστὰ εἶναι ταῦτα εἰς τοὺς σοφοὺς τῶν ἀλλογενῶν κριτικούς·

ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ. πγ'

ἀλλ' ἐπειδὴ γράφω διὰ τοὺς ὁμογενεῖς Ἕλληνας, ὠφελεῖ νὰ φέρω ἐν ἀπὸ τὰ πολλὰ τῶν τοιούτων παραδείγματα τὸ ἐξῆς· διὰ νὰ μάθωσι καὶ οἱ νέοι, ὅτι διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσω ἀπὸ τὴν σχολαστικὴν τυραννίαν, ἐσηλίτευσα πολλάκις τῶν σχολαστικῶν μαρτὴν μέθοδον, διὰ τῆς ὁποίας οἱ μαρτάνοντες τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τοῦτο μόνον παρὰ τοὺς ἀπαιδεύτους ἐκέρδαιναν προτέρημα, τὸ νὰ γίνωνται μωροὶ (1).

Λέγει ὁ Στράβων (2) περὶ τοῦ Ἐρασίνου, ποταμοῦ τῆς Πελοποννήσου, « Τὸν ἐκδιδόντα ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης » εἰς τὴν Ἀργεῖαν νυνί, πρότερον δ' οὐκ ἔχοντα ἔκρυσιν, τῶν

(1) Καὶ ταραχοποιοί. Ἰδέ τοὺς πόσον μαίνονται κατὰ τῶν προθυμουμένων νὰ ἐμβάσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν φιλόσοφον μέθοδον τῆς παιδείας τῶν νέων. Καὶ οὗτοι μὲν δὲν κάμνουσι τί παράδοξον, τελεσφορῶντες ὁποῖους ἢ φύσις των γεννᾶ καρπούς. Παράδοξον καὶ ἀξιοθρήνητον εἶναι, ὅτι εὐρίσκουσιν ἐπαινέτας τῆς μωρίας των ἄνδρας φρόνιμους. Παράδοξον ὅτι δὲν καταλαμβάνουσιν οἱ φρόνιμοι οὗτοι, οὐδὲ προβλέπουσι τὰ ἐκ τοῦ ἐπαίνου ἐνδεχόμενα ἐπακολουθήματα. Ἐάν τῶν σχολαστικῶν ἢ φλυαρία ἐπεριωρίζετο εἰς μόνον τὸ γελοῖον, ἀσεῖτος ἦθελ' εἶσθαι ὁ ἐπαινῶν, ὡς παρακινῶν αὐτοὺς νὰ κατασαθῶσι γελοϊότεροι. Ἀλλ' αὐτοὶ, αἰσθανόμενοι ὅτι τὰ καθημέραν εἰσερχόμενα εἰς τὴν Ἑλλάδα φῶτα τοὺς δείχνουν ἀληθῶς ὁποῖοι εἶναι, ἔβαλαν πλέον τὴν ἐντροπὴν παράμερα· καὶ ἄρχισαν νὰ πολεμῶσι τοὺς ἐναντίους των μὲ ἄλλα ὄπλα, μὲ τὸ ψεῦδος, μὲ τὸν δόλον, μὲ τὴν συκοφαντίαν, εἰς ὀλίγα λόγια, μὲ τὰ ὄπλα τοῦ σκότους, ἐλπίζοντες τοὺς μὲν ὄντας εἰς τὴν Ἑλλάδα σοφοὺς ἄνδρας νὰ φυγαδεύσωσι, τοὺς δὲ μέλλοντας νὰ ὑπάγωσι, νὰ ἐμποδίσωσι, διὰ νὰ μείνωσι μόνον αὐτοὶ τυφλοὶ τυφλοὺς ὀδηγοῦντες τοὺς τάλαιπῶρους Ἕλληνας.

(2) Γεωγραφ. βιβλ. ἡ, σελ. 389.

» βερέθρων, ἃ καλοῦσιν οἱ Ἀρκάδες Ζέρεθρα, τυφλῶν ὄντων,
 » καὶ μὴ δεχομένων τὴν ἀπέκρυσιν». Ἡ τελευταία λέξις
 ἔμεινεν οὕτως εἰς τὸ κείμενον τῶν πρὸ ἐμοῦ· διότι εἶναι ὄχι
 μόνον Ἑλληνική, ἀλλὰ καὶ κατάλληλος εἰς τὴν ἔννοιαν. Βέβαια
 μωρὸς, ὄχι κριτικὸς, δίκαιον ἦτο νὰ ὀνομασθῇ, εἰάν τις ἐπεχεί-
 ρει, χωρὶς ἀντιγράφου μαρτυρίαν, νὰ βάλῃ ἄλλην εἰς τόπον
 αὐτῆς· εἶναι σχεδὸν ὅμως ἀποδειγμένον, ὅτι ὁ Στράβων δὲν
 ἔγραψεν, Ἀπέκρυσιν, ἀλλ', Ἀπέρασιν (1), ὡς εὐρίσκεται
 τῶντι γραμμένον εἰς πέντε ἀντίγραφα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ τέσ-
 σερα εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ Γερμανὸς ἐκδότης.

Εἰς τὴν ἐκδοσίν μου ταύτην ἐφρόντισα νὰ σημειώσω εἰς τὸ
 πλευρὸν τῶν σελίδων τὰς σελίδας τῆς κατὰ τὸ 1620 ἐκδόσεως
 τοῦ Κασωθῶνος, ὡς τὰς ἐσημείωσαν καὶ ὁ Γερμανὸς ἐκδότης,
 καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Ἀμσελοδαμαῖος. Πρῶτον, ὅτι διὰ τούτου εὐ-
 κολύνω εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν ἔρευναν καὶ εὔρεσιν τῶν ση-

(1) Ἀπέρασιν εἶναι συνώνυμον τοῦ Ἐξέρασιν, παράγωγον τοῦ
 Ἀπεράω ῥήματος, ὡς τοῦτο, τοῦ Ἐξεράω, ὅθεν εἶναι τῆς συνηθείας
 τὸ Ἐξερνώ. Τὸ ἐμεταχειρίσθη ὁ Πλούταρχος (Υγιειν. παραγγελμ.
 § 20) ὡς συνώνυμον τοῦ Ἐμετος· «Τοὺς μὲν ἐμέτους ποιητέον ἄνευ
 » φαρμακείας... ἀφιέντας (γρ. ἐφιέντας) ἀπραγμόνως τῷ πλεονάζοντι
 » τὴν ἈΠΕΡΑΣΙΝ». Ὁ Στράβων εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον (τομ. Α,
 σελ. 66) ἔδωκε καὶ εἰς τὸ ῥῆμα ὁμοίαν ἔννοιαν ἐκροῆς ὑδάτων· «Μέχρι
 » μὲν ἢ αὐτὴ ἦν [ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος], μὴ βιάζεσθαι πρὸς τὴν
 » ἔκρυσιν... ἐπειδὴ δὲ ὑπερεπόλασεν ἢ ἐντὸς, βιάσασθαι καὶ
 » ἈΠΕΡΑΣΑΙ τὸ πλεονάζον». Οὐδεμίαν λοιπὸν ἀμφιβολίαν ὅτι καὶ εἰς τὸ
 ὄγδον βιβλίον μόνη γνησίαν γραφὴν εἶναι τὸ Ἀπέρασιν, τῆς ὁποίας
 ὡς ἐξήγησιν ἔγραψε τις εἰς τὸ πλευρὸν τὸ Ἀπέκρυσιν.

μειώσεων τοῦ Κασωθῶνος, ἐὰν ἔχη τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1620, ἢ τοῦ 1707 ἔτους, ὡς καὶ τῶν διαφόρων γραφῶν, ἐὰν ἔχη τὴν ἔκδοσιν τοῦ Γερμανοῦ (1). Δεύτερον, εὐκολύνω ἀκόμη εἰς αὐτὸν καὶ τὴν παραβολὴν τῆς Γαλλικῆς ἡμῶν μεταφράσεως, καὶ τὴν εἶδησιν τῶν εἰς αὐτὴν σημειώσεων, ἐπειδὴ καὶ εἰς ταύτης ὁμοίως τῶν σελίδων τὸ πλευρὸν ἐσημειώθη ἢ σελίδωσις τῆς Κασωθωνιακῆς ἐκδόσεως. Τοιοῦτοτρόπως ἀπολύομαι κ' ἐγὼ ἀπὸ τὸν κόπον τῶν Ἑλληνικῶν σημειώσεων· ἐπειδὴ ὁ ἐπιστήμων τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ἀναγνώστης (καὶ τοιοῦτοι σχεδὸν εἶναι ὅλοι σήμερον οἱ λόγιοί μας), παραβάλλων μὲ τὸ κείμενον τὴν μετάφρασιν καὶ τὰς εἰς αὐτὴν σημειώσεις, ἐμπορεῖ ἐξ αὐτῶν καὶ τὰς αἰτίας πολλῶν τοῦ κειμένου μεταβολῶν, ἢ διαφορῶν ἐξηγήσεων, νὰ μάθῃ, καὶ τοὺς μεταφραστὰς ἡμᾶς νὰ κρίνῃ.

Νὰ κρίνῃ!... Φοβερὸς λόγος! δι' ἐκεῖνο κὰν τὸ μέρος ὅσον ἐμεταφράσθη ἀπ' ἐμέ. Ἀπὸ τὰ σφάλματά μου ἀνεκάλυψα κ' ἐγὼ τινὰ, τῶν ὁποίων ἐλπίζω νὰ σημειώσω τὴν διόρθωσιν, μετὰ τὴν τελείωσιν τῆς τυπώσεως. Τοιοῦτου συγγραφέως μεταγλώττισις, διὰ νὰ ᾖναι ἀναμάρτητος, ἢ ἀληθέστερον, ὀλιγαμάρτητος, ἐσύμφερε νὰ μὴ τυπωθῇ πάρεξ ἀφοῦ τελειωθῇ ὅλη. Ἡ κατὰ μικρὸν προχώρησις εἰς τὸ κείμενον ἤθελε μᾶς συνειθίσειν εἰς τὸ ὕφος τοῦ Στράβωνος, καὶ ἀκολούθως μᾶς

(1) Πλειοτέρας ὅμως καὶ διαφορῶν γραφῶν, καὶ σημειώσεις, ἔχει ἢ ἔκδοσις τοῦ Ἄγγλου Φαλκωνήρου. Ἀλλ' ὁ ἐκδότης οὗτος, ἀντὶ τῆς εἰς τὸ πλευρὸν σημειώσεως τῶν σελίδων τοῦ Κασωθῶνος, ἔκρινε νὰ βάλῃ τὴν σελίδωσιν ὅλην τῶν δύο ἐκδόσεων παράλληλον εἰς τὸ τέλος τοῦ δευτέρου τόμου.

ἐμποδίσειν νὰ σφάλωμεν πολλά, ἢ κὰν μᾶς δώσειν τὸν καιρὸν νὰ διορθώσωμεν ἀπὸ τὰ σφαλμένα τινά. Ἀναγκασμένοι ὅμως νὰ τυπόνωμεν καθόσον ἐμεταφράζαμεν, συγχωρήσεως ἄξιον εἶναι, ἂν ἐπέσαμεν κάποτε, πρὶν λάδωμεν καιρὸν νὰ φυλαχθῶμεν τὴν πτῶσιν. Ἀλλὰ, πάλιν τὸ λέγω, ἡ τοιαύτη ἀπολογία ἀς λογίζεται δι' ἐκεῖνο κὰν τὸ μέρος, ὅσον ἐμετάφρασα ἐγὼ, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν διάκρισιν πρέπει νὰ διδάξω τὸν ἀναγνώστην.

Ἀπὸ τὰ δεκαεπτὰ τῆς Γεωγραφίας βιβλία τοῦ Γ, Δ, Ζ, Η (I), IB, ΙΓ, ΙΔ καὶ ΙΕ ἡ μετάφρασις εἶναι ὅλη ἰδική μου· ὡσαύτως καὶ αἱ ὑπογεγραμμέναι σημειώσεις πλὴν ἐκείνων μόνων, ὅσαι ἔχουν εἰς τὸ τέλος τὸ Ῥωμαϊκὸν στοιχεῖον G, αἱ ὁποῖαι εἶναι τοῦ σοφοῦ γεωγράφου Γοσσελίνου (Gosselin). Εἶναι ὅμως τινὲς ἐξ αὐτῶν κοιναὶ τῶν δύο, τῶν ὁποίων τὸ ἴδιον καθενὸς μέρος διακρίνεται μὲ τὴν γραμμὴν ταύτην—(2).

Ἀπὸ τὰ λοιπὰ βιβλία, τοῦ Α, Β, Ε, Ϛ, Θ, Ι, καὶ ΙΑ ἡ μετάφρασις εἶναι τοῦ σοφοῦ συνεργάτου μου Δουθείλου (Du

(1) Τῶν τεσσάρων τούτων βιβλίων ἡ μετάφρασις ἐδημοσιεύθη πρὸ πολλοῦ διὰ τῶν τύπων· τῶν ἐξῆς τεσσάρων ἀργοπορήθη ἀπὸ τὰς πολιτικὰς περιστάσεις. Τὴν ὥραν ταύτην (2 Ἰουνίου) ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν τύπωσιν τῆς μεταφράσεως τοῦ IB βιβλίου.

(2) Παραδείγματος χάριν, εἰς τὸν πρῶτον τῆς Γαλλικῆς μεταφράσεως τόμον, σελ. 382, τῆς τρίτης σημειώσεως <3> τὸ ἰδικόν μου μέρος τελειώνει εἰς τὰς λέξεις, *et plus de 2000 stades*. Τὰ ἀκόλουθα, ὅθεν ἀρχίζει ἡ γραμμὴ —, εἶναι τοῦ Γοσσελίνου μέχρι τῆς τετάρτης σημειώσεως <4>. Ὡσαύτως εἰς τὴν ἀκόλουθον σελίδα 383, τῆς πρώτης σημειώσεως <1> τὸ μέρος τοῦ Γοσσελίνου ἀρχίζει οὕτως, —*je crois la leçon*· καὶ οὕτω καθεξῆς περὶ τῶν λοιπῶν.

Theil)· καὶ δὲν ἐσυνέργησα εἰς αὐτήν, πλὴν μ' ὀλίγας εἰκασίας ἢ διορθώσεις τοῦ κειμένου εἰς μόνον τὸ Α καὶ Β βιβλίον, ὅσας ἔκρινε δεκτάς. Αὐτὸς ἀσχολεῖτο καὶ εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν τελευταίων δύο βιβλίων, ΙϚ καὶ ΙΖ, ὅταν ὁ Θάνατος τὸν ἤρπασε πρὸς τὰ τέλη τοῦ Μαΐου τούτου τοῦ ἔτους· οὐδ' ἐξεύρω ἀκόμη, ἂν εὑρίσκεται εἰς τὴν βιβλιοθήκην του τελειωμένη ἢ μετάφρασις αὐτῶν.

Ἐὰν ἡ σημειώσεις τῆς σελιδώσεως τοῦ Κασωδῶνος εὐκολύνῃ, ὡς εἶπα, εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν εὐρεσιν τῶν Γαλλικῶν σημειώσεων, εἶναι ὁμως μέρη τοῦ κειμένου τῆς ἐκδόσεώς μου πολλὰ, τῶν ὁποίων τῆς μεταβολῆς αἱ αἰτίαι δὲν εὑρίσκονται σημειωμένοι εἰς τὴν Γαλλικὴν μετάφρασιν, ἢ διότι ἡ λεπτομερῆς τῶν τοιούτων ἔκθεσις ἦτο περιττὴ εἰς μετάφρασιν σφρημένην τοῦ κειμένου, ἢ διότι ἡ μεταβολὴ ἐπενοήθη μετὰ τὴν μετάφρασιν. Τινὲς ἀπὸ τὰς τοιαύτας μεταβολὰς ἔχουν τόσον πλεον χρεῖαν σημειώσεων, ὅσον κάμνουσι τὸ νόημα τοῦ κειμένου διάφορον ἀπὸ τὴν μετάφρασιν. Ἐπειτα καὶ χωρὶς τούτου, ἐπιθυμεῖ φυσικὰ ὁ κριτικὸς ἀναγνώστης νὰ ἐξεύρῃ, ἂν αἱ μεταβολαὶ σφηρίζονται εἰς ἀντιγράφων διαφόρους γραφὰς, ἢ εἰς ἄλλων διορθώσεις, ἢ ἂν ἔγιναν ἐξ εἰκασίας τοῦ ἐκδότου. Διὰ ταύτας λοιπὸν τὰς αἰτίας, μελετῶ μετὰ τὴν τύπωσιν ὅλου τοῦ κειμένου νὰ προσθέσω πολλὰ ὀλίγας τινὰς σημειώσεις, ἐξηγούμενος τί μ' ἐκίνησεν εἰς τὰς νέας ταύτας μεταβολὰς. Ἀλλ' ἐπειδὴ, ὡς λέγει ἡ παροιμία,

Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χεῖλος ἄκρου,
συμφέρεῖ νὰ δώσω εἰς τὸν ἀναγνώστην τὰ μέσα νὰ κρίνῃ τὴν

παροῦσαν ἔκδοσιν, καὶ ἀφοῦ παύσῃ ὁ ἐκδότης νὰ βλέπῃ τὸ φῶς.

Ἐν μόνον ἀντίγραφον εἶπα ὀλίγον ἀνωτέρω (1) ὅτι ἐπαράβαλα, τὸ σημειωμένον μὲ τὸν ἀριθμὸν 1393. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀναφέρω συχνὰ εἰς τὰς Γαλλικὰς σημειώσεις, τὸ ὁποῖον ἐπαράβαλε καὶ ὁ ἐκδότης τῶν τριῶν πρώτων βιβλίων Βρεκύγγυς (2), καὶ τοῦ ὁποίου αἱ διάφοροι γραφαὶ ἐσημειώθησαν ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους εἰς τὴν Ἀγγλικήν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀγδόου βιβλίου ἕως τέλους εἰς τὴν Γερμανικὴν ἔκδοσιν. Τῶν λοιπῶν ἀντιγράφων τὰς διαφόρους γραφάς, ὅσας κατεχώρισα εἰς τὸ κείμενον, τὰς ἔλαβα ἀπὸ τοὺς συναθροίσαντας αὐτὰς ἄλλους ἐκδότας. Συνέβη κάποτε καὶ νὰ ἀναλάβω εἰς τὸ κείμενόν μου τὴν γραφὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Κασωβῶνος, ὅταν ἔκρινα ὅτι ἀλόγως τὴν ἀπέβαλεν ὁ Γερμανὸς ἐκδότης. Ὅσάκις λοιπὸν εὐρίσκη ὁ ἀναγνώστης διάφορον τὸ κείμενόν μου ἀπὸ τὴν ὁποίαν, ὡς εἶπα (3), ἔβαλα ὡς βάσιμ τοῦ Γερμανοῦ ἔκδοσιν, ἄς ἐξετάζῃ τὰς ἀπ' ἐκεῖνον ὑποσημειωμένας γραφάς, ὁμοίως καὶ τὰς φερομένας εἰς τοῦ Ἄγγλου τὴν ἔκδοσιν, καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν ἡμῶν μετάφρασιν, καὶ ἂν δὲν ἦναι ἡ γραφὴ μου οὔτε μὲ καμμίαν ἀπ' αὐτὰς, οὔτε μὲ τὰς διορθώσεις τοῦ Κασωβῶνος, ἢ τῶν ἄλλων κριτικῶν, σύμφωνος, ἄς τὴν συμπεραίνῃ πάντοτε ἐξ εἰκασίας μου διορθώσιν.

Ἀπὸ τὰς διορθώσεις ταύτας πολλαὶ ἴσως εἶναι σφάλματα

(1) Σελ. οά.

(2) Ἀνωτέρ. σελ. οέ.

(3) Ἀνωτέρ. σελ. πβ'.

κακῆς μου κρίσεως· ὀλίγας ὁμῶς θέλει εὔρεϊν ὁ ἀναγνώστης τοιαύτας, ὥστε νὰ διασρέφωσι κείμενον ὀρθὸν τοῦ Στράβωνος. Ἐὰν εἰς τόπον σρεβλοῦ ἔβαλα ποτὲ σρεβλὸν ἄλλο, ἢ ἀτυχῆς μου διόρθωσις ἀντὶ ζημίας ἐνδεχόμενον νὰ προξενήσῃ κέρθος, δίδουσ' ἀφορμὴν εἰς ἄλλον νὰ εὔρῃ ὅ,τι ματαίως ἐγὼ ἐζήτησα. Δὲν εἶναι κανεὶς ἀπὸ τοὺς κριτικούς, τὸν ὁποῖον αἱ κακοτυχίαι τῶν ἄλλων δὲν ἐχειραγώγησαν ποτὲ εἰς τὴν εὐτυχῆ τοῦ ἀληθοῦς εὔρεσιν.

Ὅσα μένουσιν ἀκόμη ὄχι ὀλίγα, ὡς ἔλεγα (1), ἀδιόρθωτα τοῦ Στράβωνος μέρη, εἶναι δύο λογῶν ἄλλα, ἀδύνατα νὰ διορθωθῶσι ποτὲ ἀπὸ τὰ ἕως τώρα γνωρισμένα ἀντίγραφα, ἐπειδὴ εἰς ὅλα εὐρίσκεται διακοπὴ λέξεων ἢ φράσεων, τῶν ὁποίων ὁ ἀφανισμὸς ἀφάνισε καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν συνάρτησιν τοῦ κειμένου· ἄλλα, ἂν καὶ εἰς τὸ φαινόμενον ὄχι διακομμένα, ἀσύντακτα ὁμῶς καὶ δυσνόητα. Ἦ ἀφήκα λοιπὸν κ' ἐγὼ, ὡς τ' ἀφήκασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ· οὐδ' ἠθέλησα νὰ φανῶ ὑπὲρ τὸ πρέπον τολμηρὸς, ὁπότεν ἐκεῖνοι ἐφοβήθησαν πολλάκις καὶ ὅπου ἔπρεπε νὰ τολμήσωσιν. Εἰς βραχυλογίαν, ἔκαμα ὅ,τι μ' ἐσυγχωροῦσαν νὰ κάμω ἢ ὀλίγη ἐκ τῶν ἀντιγράφων βοήθεια καὶ ἢ ὀλίγη μου δύναμις, τὴν ὁποίαν ἐκολόβωσαν ἔτι πλέον αἱ πολιτικαὶ ταραχαὶ τοῦ σοφοῦ καὶ φιλέλληνος γένους τῶν Γάλλων. Ἄν ὄχι κατὰ πάντα ὀρθὸν, τῆς ἐκδόσεώς μου τὸ κείμενον εἶναι καὶ Ἑλληνικώτερον, καὶ εἰς πολλὰ μέρη ὁποῖον νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς ἄλλους νὰ τὸ ἐκδώσωσιν ὀρθότερον. Ὅθεν ἐμπορῶ κ' ἐγὼ, ὡς παρα-

(1) Ἀνωτέρ. σελ. 55'.

Ζ' ΠΡΟΛΟΓ. ΤΗΣ ΓΕΩΓΡ. ΤΟΥ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ.

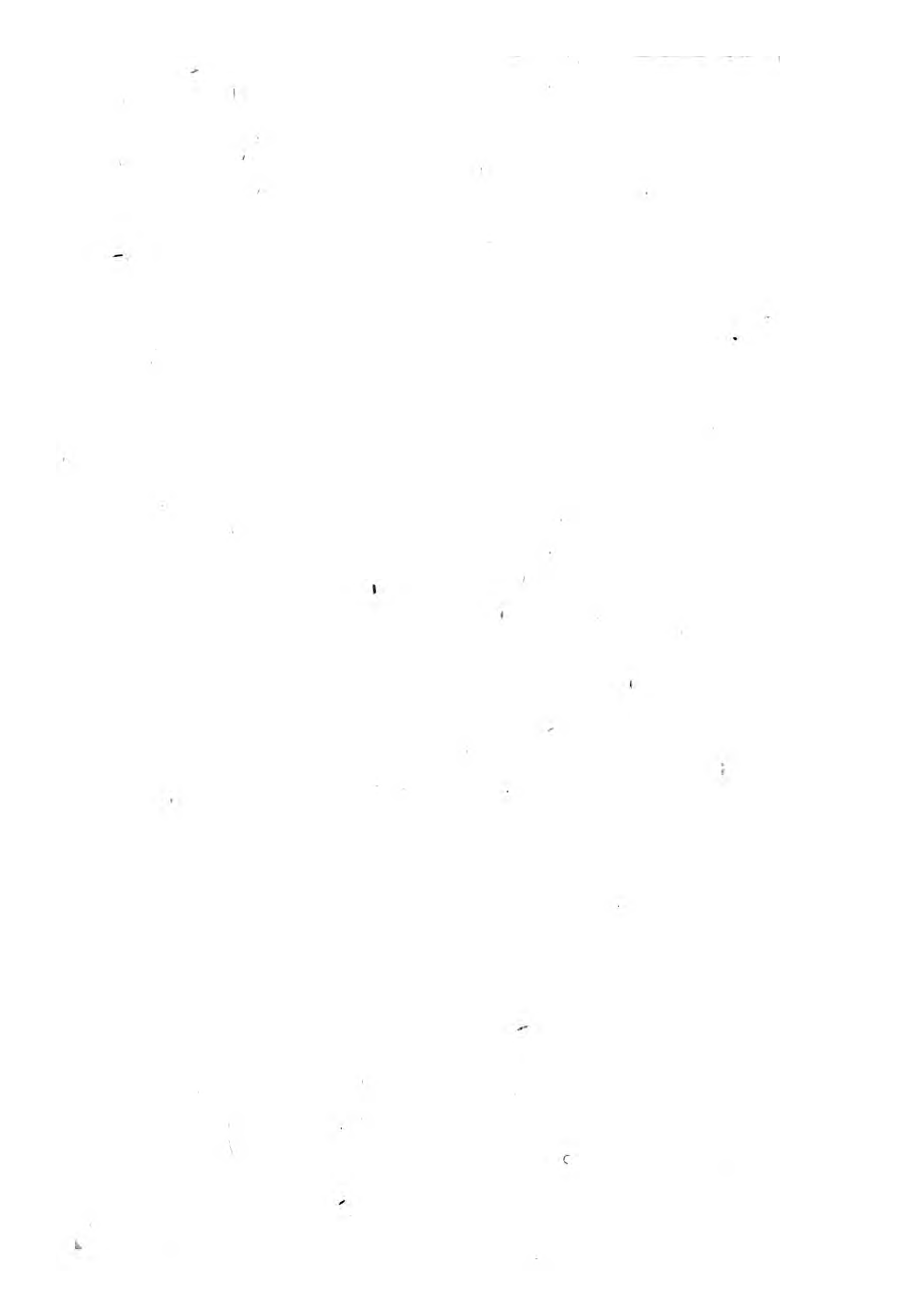
καλεῖ περί τῆς γεωγραφίας του ἀπολογούμενος ὁ Στράβων, νὰ παρακαλέσω τοὺς ἀναγνώσας νὰ κρίνωσι τὰ πταίσματά μου, παραβάλλοντες, ὄχι μὲ τῶν μελλόντων ἐκδοτῶν τὰ κατορθώματα, ἀλλὰ μὲ τῶν πρὸ ἐμοῦ τὰ τότε ἐξανάγκης ἄφευκτα παροράματα· ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ λείπουσιν εἰς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν (1).

Εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῆς Γαλλικῆς ἡμῶν μεταφράσεως ἐπροσθέσαμεν πέντε γεωγραφικοὺς πίνακας, συνταγμένους ἀπὸ τὸν σοφὸν Γεωγράφον Γοσσελῖνον· ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τρεῖς εἰκονίζουσι τὰ τρία γεωγραφικὰ συστήματα, τοῦ Ἐρατοσθένους, τοῦ Ἰππάρχου καὶ τοῦ Στράβωνος. Ἐὰν τοὺς ἔβαλλα ὅλους εἰς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν, ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου ἤθελεν ἴσως φανῆν εἰς πολλοὺς βαρεῖα· ἐὰν δὲν ἔβαλλα κανένα, ἤθελα βέβαια λυπήσειν τοὺς ὅσοι ἐξοδεύουσι προθυμότερον εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς παιδείας, παρὰ εἰς τῶν ἡδονῶν τὴν ἀπόλαυσιν. Διὰ νὰ εὐχαριστήσω λοιπὸν τούτους, χωρὶς νὰ ταράξω ἐκείνους, ἔβαλα μόνον τὸν πίνακα τοῦ Στράβωνος, ἐπιδιορθωμένον ὁμῶς ἀπὸ τὸν αὐτὸν σοφὸν Γοσσελῖνον.

(1) « Καὶ ἡμῖν οὖν συγγνώμην ἔχειν, καὶ οὐ δυσχεραίνειν δεῖ, » παρὰ τῶν τοιούτων μεταφέρειν τὴν πολλὴν ἱστορίαν, ἐὰν τι » πταίωμεν· ἀλλ' ἀγαπᾶν, ἐὰν τὰ πλείω τῶν εἰρημένων ἑτέροις ἄμεινον » λέγωμεν, ἢ τὰ παραλειφθέντα κατ' ἀγνοίαν προσιθῶμεν ». Στράβ. Γεωγραφ. βιβλ. 1, σελ. 465.

ΤΩΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

ΣΕΛΙΔ. 26, στ. 9, γρ. δέ τι καὶ αἱ. — ΣΕΛ. 47, στ. 5, γρ. τοῦ ποταμοῦ. — ΣΕΛ. 77, στ. 3, γρ. Μυρσίλος. — στ. 22, γρ. ἀναρ-
ράγηται. — ΣΕΛ. 129, στ. 1, γρ. διαῖραι. — ΣΕΛ. 149, στ. 1,
γρ. ἐγγύς γε τὰ κρηθούς. — ΣΕΛ. 218, στ. 10 καὶ 14, γρ. Γυμνησιῶν.
— ΣΕΛ. 277, στ. 20, γρ. περιελθεῖν. — ΣΕΛ. 280, στ. 7, γρ. Ἐνι.
— ΣΕΛ. 311, στ. 25, γρ. κοινὸν τῶν. — ΣΕΛ. 321, στ. 2, γρ. κατα-
λείπουσα. — ΣΕΛ. 330, στ. 16, γρ. ἔχνη τῆς. — ΣΕΛ. 331, στ. 16,
γρ. δεχομένῳ. — στ. 17, γρ. ὄρος. — ΣΕΛ. 348, στ. 9, γρ. τοὺς
πλείσους. — ΣΕΛ. 349, στ. 2, γρ. ἐξακόσιοι. — στ. 9, γρ. τινάς.
— στ. 24, γρ. Κρητικῶν. — ΣΕΛ. 350, στ. 17, γρ. φθόγγον. —
ΣΕΛ. 359, στ. 1, γρ. λέγοιτ' ἄν.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ὅτι οὐκ ἐκτὸς φιλοσοφίας ἢ γεωγραφικῆ πραγματείας. Ὅτι καὶ Ὅμηρος αὐτῇ πανταχοῦ τῶν ἐπῶν φαίνεται χρώμενος. Ὅτι οἱ πρότερον αὐτῇ χρησάμενοι, ἔλλειπῶς, ἢ ἀναρθρώτως, ἢ ἐσφαλμένως, ἢ ψευδῶς, ἢ ἑαυτοῖς ἀσυμφώνως εἰρήκασιν. Ἐλεγχοὶ καὶ ἀποδείξεις τοῦ εικότως αὐτὸν οὕτω κρίνειν κεφαλαιώδεις, πάσης οἰκουμένης συντόμως ὑποτυποῦντες τὴν διάθεσιν. Πίσις εικότων, καὶ τεκμηρίων βεβαίωσις τοῦ κατὰ πολλὰ μέρη τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν εἰς ἀλλήλας μετατεθῆναι.

ΚΕΦ. Α.

Τῆς τοῦ φιλοσόφου πραγματείας εἶναι νομίζομεν, εἴπερ ἄλλην ΣΕΛ. 1.
τινὰ, καὶ τὴν γεωγραφικὴν, ἣν νῦν προηγήμεθα ἐπισκοπεῖν.
Ὅτι δ' οὐ φαύλως νομίζομεν, ἐκ πολλῶν δῆλον. Οἱ τε γὰρ
πρῶτοι θάρρησαντες αὐτῆς ἀψασθαι, τοιοῦτοι δὴ τινες ὑπῆρξαν,
Ὅμηρός τε καὶ Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος, καὶ Ἐκαταῖος ὁ
πολίτης αὐτοῦ, καθὼς καὶ Ἐρατοσθένης φησί· καὶ Δημόκριτος
δὲ, καὶ Εὐδόξος, καὶ Δικαίαρχος, καὶ Ἐφορος, καὶ ἄλλοι 2.
πλείους· ἔτι δὲ οἱ μετὰ τούτους Ἐρατοσθένης τε καὶ Πολύβιος,
καὶ Ποσειδώνιος, ἄνδρες φιλόσοφοι. Ἡ τε πολυμάθεια, δι' ἧς

2. μόνης ἐφικέσθαι τοῦδε τοῦ ἔργου δυνατὸν, οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν, ἢ τοῦ τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπεια ἐπιβλέποντος ὧν περ τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην φασίν. Ὡς δ' αὐτως καὶ ἡ ὠφέλεια ποικίλη τις οὔσα, ἢ μὲν πρὸς τὰ πολιτικά καὶ τὰς ἡγεμονικάς πράξεις, ἢ δὲ πρὸς ἐπιστήμην τῶν τε οὐρανίων, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης ζώων, καὶ φυτῶν καὶ καρπῶν, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἰδεῖν παρ' ἑκάστοις ἐστὶ, τὸν αὐτὸν ὑπογράφει ἄνδρα, τὸν φροντίζοντα τῆς περὶ τὸν βίον τέχνης καὶ εὐδαιμονίας.

Ἀναλαβόντες δὲ καθ' ἕκαστον ἐπισκοπῶμεν τῶν εἰρημένων ἔτι μᾶλλον. Καὶ πρῶτον, ὅτι ὀρθῶς ὑπεκλήψαμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, ὧν ἐστὶ καὶ Ἴππαρχος, ἀρχηγέτην εἶναι τῆς γεωγραφικῆς ἐμπειρίας Ὀμηρον ὃς οὐ μόνον ἐν τῇ κατὰ τὴν ποίησιν ἀρετῇ πάντας ὑπερδέβληται τοὺς παλαι καὶ τοὺς ὕστερον, ἀλλὰ σχεδόν τι καὶ τῇ κατὰ τὸν βίον ἐμπειρίᾳ τὸν πολιτικόν· ἀφ' ἧς οὐ μόνον περὶ τὰς πράξεις ἐσπούδασεν ἐκεῖνος, ὅπως ὅτι πλείστας γνοίη καὶ παραδώσῃ τοῖς ὕστερον ἐσομένοις· ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοὺς τόπους τοὺς τε καθ' ἕκαστα, καὶ τοὺς κατὰ σύμπασαν τὴν οἰκουμένην, γῆν τε καὶ θάλατταν. Οὐ γὰρ ἂν μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς περάτων ἀφίκετο τῇ μνήμῃ κύκλω περιυών.

Καὶ πρῶτον μὲν τῷ Ὠκεανῷ περίκλυτον, ὡσπερ ἐστὶν, ἀπέφηνεν αὐτήν· ἔπειτα δὲ τῶν χωρίων τὰ μὲν ὠνόμαζε, τὰ δὲ ὑψηλότετο τεκμηρίοις τισί· Λιβύην μὲν καὶ Αἰθιοπίαν, καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβοὺς (οὓς εἰκὸς λέγειν τοὺς Τρωγλοδύτας Ἄραβας), ῥητῶς λέγων· τοὺς δὲ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ δύσεσιν αἰνιττόμενος ἐκ τοῦ τῷ Ὠκεανῷ κλύζεσθαι. Ἐνθεν γὰρ ἀνίσχοντα ποιεῖ τὸν ἥλιον καὶ θυόμενον εἰς τοῦτον· ὡς δ' αὐτως καὶ τὰ ἄστρα·

Ἡέλιος μὲν ἔπειτα νέον προσέβαλλεν ἀρούραις
 Ἐξ ἀκαλάρρειταο βαθυρρόου Ὠκεανοῖο.
 Ἐν δ' ἔπεσ' Ὠκεανῷ λαμπρὸν φάος ἡλίουιο,
 Ἐλκον νύκτα μέλαιναν.

Καί τοὺς ἀσέρας λελουμένους ἐξ Ὠκεανοῦ λέγει. 2.

Τῶν δ' ἑσπερίων ἀνδρῶν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐμφανίζει, καὶ τὴν εὐκρασίαν τοῦ περιέχοντος, πεπυσμένος, ὡς ἔοικε, τὸν Ἰβηρικὸν πλοῦτον· ἐφ' ὃν καὶ Ἡρακλῆς ἐσράτευσε, καὶ οἱ Φοίνικες ὑσερον, οἵπερ καὶ κατέσχον τὴν πλείσθη ἀρχὴν, μετὰ ταῦτα δὲ Ῥωμαῖοι. Ἐνταῦθα γὰρ αἱ τοῦ Ζεφύρου πνοαί· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ Ἠλύσιον ποιεῖ πεδίον ὁ Ποιητῆς, εἰς δ' πεμφθήσεσθαι 5. τὸν Μενέλαόν φησιν ὑπὸ τῶν Θεῶν·

Ἄλλὰ σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαίης
 Ἀθάνατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθους·
 Τῆπερ ῥήϊση βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν·
 Οὐ νιφετὸς, οὔτ' ἄρ χειμῶν πολὺς, οὔτε ποτ' ὄμβρος,
 Ἄλλ' αἰεὶ ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας
 Ὠκεανὸς ἀνίησιν.

Καὶ αἱ τῶν Μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς Μαυρουσίας εἰσὶ τῆς ἑσχάτης πρὸς δύσιν, καθ' ὃ μέρος συντρέχει καὶ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτη πέρας. Ἐκ δὲ τοῦ ὀνόματος δῆλον, ὅτι καὶ ταύτας ἐνόμιζον εὐδαιμόνας, διὰ τὸ πλησιάζειν τοιοῦτοις χωρίοις.

Ἄλλὰ μὲν, ὅτι γε καὶ Αἰθίοπες ἑσχατοὶ ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ, δηλοῖ. Ὅτι μὲν ἑσχατοὶ·

Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἑσχατοὶ ἀνδρῶν·
 οὐ δὲ τοῦ, διχθὰ δεδαίαται, φαύλως λεγομένου, ὡς δειχθή-
 σεται ὑσερον. Ὅτι δ' ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ·

Ζεὺς γὰρ ἐς Ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας
 Χθιζὸς ἔβη μετὰ δαίτα.

Ὅτι δὲ καὶ ἡ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἑσχατιὰ παρωκεανῆτις ἐστίν, οὕτως ἠνίξαστο εἰπὼν περὶ τῆς ἄρκτου·

Οἴη δ' ἄμμορός ἐσι λοετρῶν Ὠκεανοῖο.

Διὰ μὲν γὰρ τῆς ἄρκτου, καὶ τῆς ἀμάξης, τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ·
 οὐ γὰρ ἂν, τοσοῦτων ἀσέρων ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ περιφερομένων

3. τῷ αἰεὶ φανερῷ, οἷν ἄμμορον εἶπε λοετρῶν Ὠκεανοῖο. Ὡστ' οὐκ εὖ ἀπειρίαν αὐτοῦ καταγινώσκουσιν, ὡς μίαν ἄρκτον ἀντιδυεῖν εἰδέτος. Οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἦν πω τὴν ἐτέραν ἤσροθησθαι, ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ Φοίνικες ἐσημειώσαντο, καὶ ἐχρῶντο πρὸς τὸν πλοῦν, παρελθεῖν καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν διάταξιν ταύτην, ὥσπερ καὶ τὸν Βερενίκης πλόκαμον, καὶ τὸν Κάνωβον, ἐχθρὸς καὶ πρώην κατωνομασμένον· πολλοὺς δ' ἔτι νῦν ἀνωνώμους ὄντας, καθάπερ καὶ Ἄρατός φησιν. Οὐδὲ Κράτης οὖν ὀρθῶς γράφει·

Οἷος δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν,

φεύγων τὰ μὴ φευκτά. Βελτίων δ' Ἡράκλειτος καὶ Ὀμηρικώτερος, ὁμοίως ἀντι τοῦ ἀρκτικοῦ, τὴν ἄρκτον ὀνομάζων. « Ἡοῦς » γὰρ καὶ ἐσπέρας τέρματα ἢ ἄρκτος, καὶ ἀντίον τῆς ἄρκτου « οὔρος αἰθρίου Διός· » ὁ γὰρ ἀρκτικός ἐστι δύσεως καὶ ἀνα-

4. τολῆς ὄρος, οὐχ ἢ ἄρκτος. Διὰ μὲν δὴ τῆς ἄρκτου, ἦν καὶ ἄμαξαν καλεῖ, καὶ τὸν Ὠρίωνα δοκεῖν φησὶ, τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ· διὰ δὲ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸν ὀρίζοντα, εἰς ὃν, καὶ ἐξ οὗ, τὰς δύσεις καὶ τὰς ἀνατολάς ποιεῖται. Εἰπὼν δὲ αὐτοῦ σρέφασθαι, καὶ ἀμοιρεῖν τοῦ Ὠκεανοῦ, οἶδεν, ὅτι κατὰ σημεῖον τὸ ἀρκτικώτατον τοῦ ὀρίζοντος γίνεται ὁ ἀρκτικός. Ἀκολουθῶς δὴ τούτῳ τὸ ποιητικὸν ἀρμόσαντες, τὸν μὲν ὀρίζοντα ὀφείλομεν δέχεσθαι, τὸν ἐπὶ τῆς γῆς, οἰκείως τῷ Ὠκεανῷ· τὸν δ' ἀρκτικὸν, τῆς γῆς ἀπτόμενον, ὡς ἂν πρὸς αἴσθησιν, κατὰ τὸ ἀρκτικώτατον τῆς οἰκίσεως σημεῖον· ὥστε καὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γῆς κλύζοιτ' ἂν τῷ Ὠκεανῷ, κατ' αὐτόν. Καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ οἶδε τοὺς προσβορέους μάλιχα, αὐς ὀνομασί μὲν οὐ δηλοῖ (οὐδὲ γὰρ νῦν πω κοινὸν αὐτοῖς ὄνομα κεῖται πᾶσι), τῇ διαίτῃ δὲ φράζει, Νομάδας αὐτοὺς ὑπογράφων, καὶ ἀγαυοὺς ἰππημολγούς, γαλακτοφόγους ἀβίους τε.

Καὶ ἄλλως δ' ἐμφαίνει τὸ κύκλω περικεῖσθαι τῇ γῇ τὸν

Ὠκεανόν, ὅταν οὕτω φῆ ἡ Ἥρα·

4.

Εἶμι γὰρ ὀφομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης,
Ὠκεανόν τε, θεῶν γένεσιν.

Τοῖς γὰρ πέρασι πᾶσι συνήθη λέγει τὸν Ὠκεανόν· τὰ δὲ πέρατα κύκλῳ περιέκειται· ἔν τε τῇ ὀπλοποιίᾳ τῆς Ἀχιλλέως ἀσπίδος κύκλῳ περιτίθησι τὸν Ὠκεανόν ἐπὶ τῆς ἴτιος. Ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς φιλοπραγμοσύνης καὶ τὸ μὴ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὰς πλημμυρίδας τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τὰς ἀμπώτεις, Ἀψορρόου Ὠκεανοῖο λέγοντα, καί·

Τρις μὲν γὰρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρις δ' ἀναροιβδεῖ.

Καὶ γὰρ εἰ μὴ τρις, ἀλλὰ δις, τάχα τῆς ἰσορίας παραπεσόντος, ἢ τῆς γραφῆς διημαρτημένης, ἀλλ' ἦγε προαίρεσις τοιαύτη. Καὶ τὸ, Ἐξ ἀκαλαρρέϊταιο, δὲ ἔχει τινὰ ἔμφασιν τῆς πλημμυρίδος, ἐχούσης τὴν ἐπίδασιν πραεῖαν, καὶ οὐ τελέως ροῶδη. Ποσειδώνιος δὲ καὶ ἐκ τοῦ σκοπέλου λέγειν τοτὲ μὲν καλυπτομένους, τοτὲ δὲ γυμνουμένους, καὶ ἐκ τοῦ ποταμὸν φάναι τὸν Ὠκεανόν, εἰκάζει τὸ ροῶδες αὐτοῦ τὸ περὶ τὰς πλημμυρίδας ἐμφανίζεσθαι. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον εὖ· τὸ δὲ δεύτερον οὐκ ἔχει λόγον. Οὔτε γὰρ ποταμῶ ρεύματι ἔοικεν ἢ τῆς πλημμυρίδος ἐπίδασις· πολὺ δὲ μᾶλλον ἢ ἀναχώρησις οὐ τοιαύτη· ὁ, τε τοῦ Κράτητος λόγος διδάσκει τι πιθανώτερον. Βαθύρροον μὲν γὰρ καὶ ἀψορρόον λέγει· ὁμοίως δὲ καὶ ποταμὸν, τὸν ὅλον Ὠκεανόν, λέγει 5. δὲ καὶ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ τι ποταμὸν, καὶ ποταμοῖο ῥόον, οὐ τοῦ ὅλου, ἀλλὰ τοῦ μέρους, ὅταν οὕτω φῆ·

Αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον Ὠκεανοῖο

Νῆυς, ἀπὸ δ' ἴκετο κῦμα θαλάσσης εὐρυπόροιο.

Οὐ γὰρ τὸν ὅλον, ἀλλὰ τὸν ἐν τῷ Ὠκεανῷ τοῦ ποταμοῦ ῥόον μέρος ὄντα τοῦ Ὠκεανοῦ· ὃν φησιν ὁ Κράτης ἀνάχυσίν τινα καὶ κόλπον ἐπὶ τὸν νότιον πόλον ἀπὸ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ διήκοντα. Τοῦτον γὰρ δύναιτ' ἂν τις ἐκλιπών, ἔτι εἶναι ἐν τῷ Ὠκεανῷ· τὸν δὲ ὅλον ἐκλιπόντα ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὅλῳ, οὐχ οἷόν τε.

5. Ὀμηρος δέ γε οὕτω φησί,

ποταμοῖο λίπεν ῥόον,
ἀπὸ δ' ἴκετο κῦμα θαλάσσης·

ἥτις οὐκ ἄλλη τις ἐστίν, ἀλλὰ Ὠκεανός. Γίνεται οὖν, ἐὰν ἄλλως δέχη, ἐκβάς ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ, ἦλθεν εἰς τὸν Ὠκεανόν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν μακροτέρας ἐσὶ διαίτης.

Ὅτι δὲ ἡ οἰκουμένη νῆσός ἐστι, πρῶτον μὲν ἐκ τῆς αἰσθήσεως, καὶ τῆς πείρας ληπτέον. Πανταχῆ γάρ, ὀπηποτοῦν ἐφικτὸν γέγονεν ἀνθρώποις ἐπὶ τὰ ἔσχατα τῆς γῆς προελθεῖν, εὐρίσκεται θαλάττα, ἣν δὴ καλοῦμεν Ὠκεανόν. Καὶ ὅπου δὲ τῆ αἰσθήσει λαθεῖν οὐχ ὑπῆρξεν, ὁ λόγος δείκνυσι. Τὸ μὲν γὰρ ἑωθινὸν πλευρὸν τὸ κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ τὸ ἑσπέριον, τὸ κατὰ τοὺς Ἰθῆρας καὶ τοὺς Μαυρουσίους, περιπλεῖται πᾶν ἐπὶ πολὺ τοῦ τε Νοτίου μέρους, καὶ τοῦ Βορείου· τὸ δὲ λειπόμενον, ἄπλουν ἡμῖν μέχρι νῦν, τῷ μὴ συμμῖξαι μηδένας ἀλλήλοις τῶν ἀντιπεριπλεόντων, οὐ πολὺ, εἴ τις συντίθησιν, ἐκ τῶν παραλλήλων διασημάτων, τῶν ἐφικτῶν ἡμῖν. Οὐκ εἰκὸς δὲ διθαλάττου εἶναι τὸ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν, ἰσθμοῖς διειργόμενον οὕτω ξενοῖς, τοῖς κωλύουσι τὸν περίπλουν· ἀλλὰ μᾶλλον ἀύρρουν, καὶ συνεχές. Οἳ τε γὰρ περιπλεῖν ἐγχειρήσαντες, εἴτα ἀνασρέψαντες, οὐχ ὑπὸ ἠπείρου τινὸς ἀντιπιπτούσης, καὶ κωλύουσης τὸν ἐπέκεινα πλοῦν, ἀναχρυσθῆναι φασίν, ἀλλὰ ὑπὸ ἀπορίας καὶ ἐρημίας, οὐδὲν ἦττον τῆς θαλάττης ἐχούσης πόρον. Τοῖς τε πάθουσι τοῦ Ὠκεανοῦ τοῖς περὶ τὰς ἀμπώτεις καὶ τὰς πλημμυρίδας ὁμολογεῖ τοῦτο μᾶλλον· πάντη γοῦν ὁ αὐτὸς τρόπος τῶν τε μεταβολῶν ὑπάρχει, καὶ τῶν αὐξήσεων, καὶ μειώσεων, ἢ οὐ πολὺ παραλλάττων· ὡς ἂν ἐφ' ἐνὸς πελάγους τῆς κινήσεως ἀποδιδομένης, καὶ ἀπὸ μιᾶς αἰτίας.

Ἰππαρχος δ' οὐ πιθανός ἐστιν, ἀντιλέγων τῇ δόξῃ ταύτῃ, ὡς οὐθ' ὁμοιοπαθοῦντος τοῦ Ὠκεανοῦ πανταχοῦ, οὐτ', εἰ δοθεῖη τοῦτο,

ἀκολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ σύρρου ἐῖναι πᾶν τὸ κύκλω πέλαγος 6.
τὸ Ἀτλαντικόν· πρὸς τὸ μὴ ὁμοιοπαθεῖν μάρτυρι χρώμενος
Σελεύκῳ τῷ Βαβυλωνίῳ. Ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν πλείω λόγον περὶ
τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῶν πλημμυρίδων εἰς Ποσειδῶνιον ἀναβαλλό-
μεθα καὶ Ἀθηνόδωρον, ἱκανῶς διακροτήσαντας τὸν περὶ τούτων
λόγον· πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπὶ τοσοῦτον λέγομεν, ὅτι πρὸς τε τὴν
ὁμοιοπάθειαν οὕτω βέλτιον νομίσαι· τὰ τε οὐράνια συνέχουτ'
ἂν κρεῖττον ταῖς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεσιν, εἰ πλείον εἶη τὸ ὑγρὸν
περικεχυμένον.

Ὡσπερ οὖν τὰ ἔσχατα καὶ τὰ κύκλω τῆς οἰκουμένης οἶδε
καὶ φράζει σαφῶς ὁ Ποιητής, οὕτω καὶ τὰ τῆς θαλάττης τῆς
ἐντός. Περιέχει γὰρ ταύτην, ἀπὸ σηλῶν ἀρξάμενω, Λιβύη τε
καὶ Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη· ἐξῆς δὲ ἡ πέριξ τῆς Κύπρου· εἶτα
Σόλυμοι καὶ Λύκιοι καὶ Κάρρες· μετὰ δὲ τούτους ἡ μεταξὺ
Μυκάλης καὶ τῆς Τρωάδος ἡϊών, καὶ αἱ προκείμεναι νῆσοι, ὧν
ἀπασῶν μέμνηται· καὶ ἐφεξῆς τῶν περὶ τὴν Προποντίδα, καὶ
τοῦ Εὐξείνου τὰ μέχρι Κολχίδος, καὶ τῆς Ἰάσονος στρατείας.
Καὶ μὴν καὶ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον οἶδε, τοὺς Κιμμερίους
εἰδῶς· οὐδήπου τὸ μὲν ὄνομα τῶν Κιμμερίων εἰδῶς, αὐτοὺς
δὲ ἀγνοῶν, οἱ κατ' αὐτὸν, ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ, μέχρις Ἰωνίας
ἐπέδραμον τὴν γῆν ἐκ Βοσπόρου πᾶσαν. Αἰνίττεται γοῦν καὶ
τὸ κλίμα τῆς χώρας αὐτῶν, ζοφῶδες ὄν, καὶ ὡς φησί·

Ἡέρι καὶ νεφέλη κεκλυμένοι· οὐ δὲ ποτ' αὐτοῦς
Ἡέλιος φαέθων ἐπιλάμπεται ἀκτίνεσσιν,
Ἄλλ' ἐπὶ νύξ ὀλοή τέταται.

Γνωρίζει δὲ καὶ τὸν Ἴσρον, μεμνημένος γε τῶν Μυσῶν, ἔθνους
Θρακίου παροικούντος τὸν Ἴσρον. Καὶ μὴν καὶ τὴν ἐξῆς παρα-
λίαν πᾶσαν οἶδε, Θρακίαν οὖσαν, μέχρι Πηνειοῦ, Παίουάς
τε ὀνομάζων, καὶ Ἄθω, καὶ Ἀξιόν, καὶ τὰς προκειμένας
τούτων νήσους. Ἐξῆς δὲ ἐσιν ἡ τῶν Ἑλλήνων παραλία, μέχρι

6. Θεσπρωτῶν, ἧς ἀπάσης μέμνηται. Καί μὴν καὶ τὰ τῆς Ἰταλίας ἄκρα οἶδε, Τεμέσην καλῶν, καὶ Σικελούς, καὶ τὰ τῆς Ἰβηρίας ἄκρα, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν, ἣν ἀρτίως ἔφαμεν. Εἰ δὲ τινα ἐν τοῖς μεταξὺ διαλείμματα φαίνεται, συγγνοίη τις ἂν· καὶ γὰρ καὶ ὁ γεωγραφῶν ὄντως πολλὰ παρήσει τῶν ἐν μέρει. Συγγνοίη δ' ἂν, καὶ εἰ μυθώδη τινὰ προσπέπλεκται τοῖς λεγομένοις ἱστορικῶς, καὶ διδασκαλικῶς· καὶ οὐ δεῖ μέμφεσθαι. Οὐδὲ γὰρ
7. ἀληθῆς ἔστιν, ὃ φησὶν Ἐρατοσθένης, ὅτι ποιητῆς πᾶς σοχάζεται ψυχαγωγίας, οὐ διδασκαλίας· τάναντία γὰρ οἱ φρονιμώτατοι τῶν περὶ ποιητικῆς τι φθεγξαμένων, πρώτην τινὰ λέγουσι φιλοσοφίαν τὴν ποιητικὴν. Ἀλλὰ πρὸς Ἐρατοσθένη μὲν αὖθις ἐροῦμεν διὰ πλειόνων· ἐν οἷς καὶ περὶ τοῦ Ποιητοῦ πάλιν ἔσται λόγος.

Νυνὶ δὲ, ὅτι μὲν Ὅμηρος τῆς γεωγραφίας ἤρξεν, ἀρκείτω τὰ λεχθέντα. Φανεροὶ δὲ καὶ οἱ ἐπακολουθήσαντες αὐτῷ ἄνδρες ἀξιόλογοι καὶ οἰκείοι φιλοσοφίας· ὧν τοὺς πρώτους μετ' Ὀμηρον, δύο φησὶν Ἐρατοσθένης, Ἀναξίμανδρον τε, Θαλοῦ γεγονότα γνῶριμον καὶ πολίτην, καὶ Ἐκαταῖον τὸν Μιλήσιον· τὸν μὲν οὖν, ἐκδοῦναι πρῶτον γεωγραφικὸν πῖνακα, τὸν δὲ Ἐκαταῖον καταλιπεῖν γράμμα, πισοῦμενον ἐκείνου εἶναι ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς.

Ἀλλὰ μὴν, ὅτι γε δεῖ πρὸς ταῦτα πολυμαθείας, εἰρήκασι συχνοί. Εὖ δὲ καὶ Ἰππαρχος ἐν τοῖς πρὸς Ἐρατοσθένη διδάσκει, ὅτι παντί, καὶ ἰδιώτη, καὶ τῷ φιλομαθοῦντι, τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας προσηκούσης, ἀδύνατον λαβεῖν αὐτὴν ἄνευ τῆς τῶν οὐρανίων, καὶ τῆς τῶν ἐκλειπτικῶν τηρήσεων ἐπικρίσεως· οἷον Ἀλεξάνδρειαν τὴν πρὸς Αἰγύπτῳ, πότερον ἀρκτικωτέρα Βαβυλῶνος ἢ νοτιωτέρα, λαβεῖν οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἐφ' ὅπόσον διάστημα, χωρὶς τῆς διὰ τῶν κλιμάτων ἐπισκέψεως. Ὁμοίως τὰς πρὸς ἑω προσκεχωρηκυίας, ἢ πρὸς δύσιν, μᾶλλον καὶ ἥττον, οὐκ ἂν

γνοίη τις ἀκριβῶς, πλὴν ἢ διὰ τῶν ἐκλειπτικῶν ἡλίου καὶ 7. σελήνης συγκρίσεων. Οὗτος δὲ καὶ ταῦτά φησιν·

« Ἄπαντες ὅσοι τόπων ιδιότητας λέγειν ἐπιχειροῦσιν, οἰκείως προσάπτονται καὶ τῶν οὐρανίων καὶ γεωμετρίας, σχήματα, καὶ μεγέθη, καὶ ἀποσήματα, καὶ κλίματα δηλοῦντες, καὶ θάλαπυ, καὶ ψύχη, καὶ ἀπλῶς τὴν τοῦ περιέχοντος φύσιν. Ἐπεὶ καὶ οἶκον κατασκευάζων οἰκοδόμος ταῦτα ἂν προορῶτο, καὶ πόλιν κτιζῶν ἀρχιτέκτων, μή τι γε ὅλην ἐπισκοπῶν τὴν οἰκουμένην ἀνὴρ· πολὺ γὰρ τούτῳ προσήκει μᾶλλον. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς μικροῖς χωρίοις, τὸ πρὸς ἄρκτους τί ἢ πρὸς νότον κεκλίσθαι, παραλλαγὴν οὐ πολλὴν ἔχει· ἐν δὲ τῷ παντὶ κύκλῳ τῆς οἰκουμένης, πρὸς ἄρκτον μὲν τὸ μέχρι τῶν ὑσάτων ἐς τῆς Σκυθίας, ἢ τῆς Κελτικῆς, μέχρι δὲ τῶν ὑσάτων Αἰθιοπῶν, τὰ πρὸς νότον· τοῦτο δὲ παμπόλλην ἔχει διαφοράν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ παρ' Ἰνδοῖς οἰκεῖν, ἢ παρ' Ἰβηρσιν· ὧν τοὺς μὲν ἐώους μάλις, τοὺς δὲ 8. ἐσπερίους, τρόπον δὲ τινα καὶ ἀντίποδας ἀλλήλοις ἴσμεν. Πᾶν δὲ τὸ τοιοῦτον, ἐκ τῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀσέρων κινήσεως τὴν ἀρχὴν ἔχον, καὶ ἔτι τῆς ἐπὶ τὸ μέσον φορᾶς, ἀναβλέπειν ἀναγκάζει πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα παρ' ἐκάστοις ἡμῶν, τῶν οὐρανίων· ἐν δὲ τούτοις ἐξαλλάξεις ὁρῶνται παμμεγέθεις τῶν οἰκήσεων ».

Τίς ἂν οὖν, διαφορὰς τόπων ἐκτιθέμενος, καλῶς καὶ ἱκανῶς διδάσκει, μὴ φροντίσας τούτων μηδενὸς μηδ' ἐπὶ μικρόν; Καὶ γὰρ, εἰ μὴ ἀδυνατὸν κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην ἅπαντα ἀκριβοῦν, διὰ τὸ εἶναι ποικιλωτέραν, τό γε ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον καὶ τῷ πολιτικῷ παρακολουθεῖν δυνατὸν, προσήκοι ἂν εἰκότως.

Ὁ δ' οὕτω μετεωρίσας ἤδη τὴν διάνοισιν, οὐδὲ τῆς ὅλης ἀπέχεται γῆς. Φαίνεται γὰρ γελοῖον, εἰ τὴν οἰκουμένην γλιχόμενος σαφῶς ἐξειπεῖν, τῶν μὲν οὐρανίων ἐτόλμησεν ἄψασθαι, καὶ χρήσασθαι πρὸς τὴν διδασκαλίαν, τὴν δ' ὅλην γῆν, ἥς

3. μέρος ἢ οἰκουμένη, μήθ' ὀπόση, μήθ' ὀποία τις, μήθ' ὀπου κειμένη τοῦ σύμπαντος κόσμου, μηδὲν ἐφρόντισε' μηδ', εἰ καθ' ἓν μέρος οἰκεῖται μόνον τὸ καθ' ἡμᾶς, ἢ κατὰ πλείω, καὶ πόσα ὡς δ' αὐτως, καὶ τὸ ἀοίκητον αὐτῆς ποιῶν τι, καὶ πόσον, καὶ διὰ τί. Ἔοικεν οὖν μετεωρολογικῇ τινι πραγματείᾳ καὶ γεωμετρικῇ συνῆφθαι τὸ τῆς γεωγραφίας εἶδος, τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανόις συνάπτου εἰς ἓν, ὡς ἐγγυτάτω ὄντα, ἀλλὰ μὴ διεστώτα τοσοῦτον,

ὅσον οὐρανός ἐς' ἀπὸ γαίης.

Φέρε δὴ τῇ τοσαύτῃ πολυμαθείᾳ προσθῶμεν τὴν ἐπίγειον ἱστορίαν, οἷον ζώων, καὶ φυτῶν, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα χρήσιμα, ἢ δύσχρηστα φέρεται γῆ τε καὶ θάλασσα. Οἶμαι γὰρ ἐναργῆς ἀνγενέσθαι μᾶλλον, ὃ λέγω. Ὅτι δὲ καὶ τὸ ὄφελος μέγα παντὶ τῶ παραλαβόντι τὴν τοιαύτην ἱστορίαν, ἔκ τε τῆς παλαιᾶς μνήμης δῆλον, καὶ ἐκ τοῦ λόγου. Οἱ γοῦν ποιηταὶ φρονιμωτάτους τῶν ἡρώων ἀποφαίνουσι τοὺς ἀποδημήσαντας πολλαχοῦ, καὶ πλανηθέντας· ἐν μεγάλῳ γὰρ τίθενται τὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεῖν ἄσπρα, καὶ νόον γινῶναι. Καὶ ὁ Νέστωρ σεμνύνεται, διότι τοῖς Λαπίθαις ὠμίλησεν, ἐλθὼν μετὰπεμπτος,

Τηλόθεν ἐξ ἀπίης γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί.

Καὶ ὁ Μενέλεως ὡσαύτως·

Κύπρον, Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς,
Αἰθίοπας θ' ἰκόμην, καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς,
Καὶ Λιβύην, ἵνα τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσιν·

προσθεῖς καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς χώρας·

— Τρεῖς γὰρ τίχτει μῆλα τελεσφόρον εἰς ἐνικυτόν.

Ἐπὶ δὲ τῶν Αἰγυπτίων Θηβῶν·

Τῇ πλεῖστα φέρει ζειδώρος ἄρουρα.

Καί,

Αἰθ' ἐκατόμυλοὶ εἰσι, διηκόσιοι δ' ἀν' ἐκάστην
Ἄνερές ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν.

Πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα παρασκευαί τινες εἰς φρόνησιν μεγάλοι, ὅ-
τὸ μαθεῖν τῆς χώρας τὴν φύσιν, καὶ ζώων καὶ φυτῶν ἰδέας.
Προσθεῖναι δὲ δεῖ καὶ τὰ τῆς θαλάττης· ἀμφίδιοι γὰρ τρόπον
τινὰ ἔσμεν, καὶ οὐ μᾶλλον χερσαῖοι, ἢ θαλάττιοι. Καὶ τὸν
Ἡρακλέα εἰκὸς ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐμπειρίας τε καὶ ἱστορίας λεχ-
θῆναι,

μεγάλων ἐπίσορα ἔργων.

Ἐκ δὲ δὴ τῆς παλαιᾶς μνήμης καὶ ἐκ τοῦ λόγου μαρτυρεῖται
τὰ λεχθέντα ἐν ἀρχαῖς ὑφ' ἡμῶν. Διαφερόντως δ' ἐπάγεσθαι
δοκεῖ μοι πρὸς τὰ νῦν ὁ λόγος ἐκεῖνος, διότι τῆς γεωγραφίας
τὸ πλέον ἐστὶ πρὸς τὰς χρεῖας τὰς πολιτικάς. Χώρα γὰρ τῶν
πράξεων ἐστὶ γῆ καὶ θάλαττα, ἣν οἰκοῦμεν· τῶν μὲν μικρῶν,
μικρὰ, τῶν δὲ μεγάλων, μεγάλη· μεγίστη δ' ἡ σύμπασα, ἣν περ
ἰδίως καλοῦμεν Οἰκουμένην. Ὡς τε τῶν μεγίστων πράξεων αὕτη
ἂν εἴη χώρα. Μέγισται δ' αἱ τῶν στρατηλατῶν, ὅσοι δύνανται γῆς
καὶ θαλάττης ἄρχειν, ἔθνη καὶ πόλεις συναγαγόντες εἰς μίαν
ἐξουσίαν, καὶ διοίκησιν πολιτικὴν. Δῆλον οὖν, ὅτι ἡ γεωγρα-
φικὴ πᾶσα ἐπὶ τὰς πράξεις ἀνάγεται τὰς ἡγεμονικάς, διατι-
θεῖσα ἡπειρούς, καὶ πελάγη, τὰ μὲν ἐντὸς, τὰ δὲ ἐκτὸς συμ-
πάσης τῆς οἰκουμένης. Πρὸς τούτους δὲ ἡ διάθεσις, οἷς διαφέρει
ταῦτα ἔχειν οὕτως, ἢ ἐτέρως, καὶ γνώριμα εἶναι, ἢ μὴ γνώ-
ριμα. Βέλτιον γὰρ ἂν διαχειρίζοιεν ἕκαστα, εἰδότες τὴν χώραν
ὀπίσθη τις, καὶ πῶς κειμένη τυγχάνει, καὶ τίνας διαφορὰς
ἔχουσα, τὰς τ' ἐν τῷ περιέχοντι, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ. Ἄλλων δὲ
κατ' ἄλλα μέρη δυναστευόντων, καὶ ἀπ' ἄλλης ἐξίας καὶ ἀρχῆς
τὰς πράξεις προχειριζομένων, καὶ ἐπεκτεινόντων τὸ τῆς ἡγε-
μονίας μέγεθος, οὐκ ἐπίσης δυνατόν οὔτ' ἐκείνοις ἅπαντα
γνωρίζειν, οὔτε τοῖς γεωγραφοῦσιν· ἀλλὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον
πολὺ ἐν ἀμφοτέροις καθοράται τούτοις. Μόλις γὰρ ἂν τὸ ἐπίσης
πάντ' εἶναι φανερὰ συμβαίη, τῆς συμπάσης οἰκουμένης ὑπὲρ

9. μίαν ἀρχὴν καὶ πολιτείαν ὑπηγμένης. Ἄλλ' οὐδ' οὕτως· ἀλλὰ τὰ ἐγγυτέρω μᾶλλον ἂν γνωρίζοιτο. Καὶ προσήκει ταῦτα διὰ πλειόνων ἐμφανίζειν, ἵν' εἴη γνώριμα· ταῦτα γὰρ καὶ τῆς χρείας ἐγγυτέρω ἐσίν. Ὡστ' οὐκ ἂν εἴη Θαυμασόν, οὐδ' εἰ ἄλλος μὲν Ἰνδοῖς προσήκοι χωρογράφος, ἄλλος δὲ Αἰθίοψιν, ἄλλος δὲ Ἕλλησι,
10. καὶ Ῥωμαίοις. Τί γὰρ ἂν προσήκοι τῷ παρ' Ἰνδοῖς γεωγράφῳ, καὶ τὰ κατὰ Βοιωτοὺς οὕτω φράζειν, ὡς Ὀμηρος;

Οἷθ' Ὑρίην ἐνέμοντο, καὶ Αὐλίδα πετρήεσσαν,
Σχοῖνόν τε, Σκῶλόν τε.

Ἡμῖν δὲ προσήκει· τὰ δὲ παρὰ Ἰνδοῖς οὕτω καὶ τὰ καθ' ἕκαστα, οὐκέτι· οὐδὲ γὰρ ἡ χρεία ἐπάγεται· μέτρον δὲ αὐτὴ μάλις α τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας.

Καὶ τοῦτο καὶ ἐν μικροῖς μὲν δῆλόν ἐστιν, οἷον ἐν τοῖς κυνηγεσίοις. Ἄμεινον γὰρ ἂν θηρεύσειέ τις εἰδῶς τὴν ὕλην, ὅποια τις, καὶ πόση· καὶ στρατοπεδεῦσαι δὲ καλῶς ἐν χωρίῳ, τοῦ εἰδότος ἐσὶ, καὶ ἐνεδρεῦσαι καὶ ὁδεῦσαι. Ἄλλ' ἐν τοῖς μεγάλοις ἐσὶ τηλαυγέστερον, ὅσω περ καὶ τὰ ἄλλα μείζω τὰ τῆς ἐμπειρίας, καὶ τὰ σφάλματα τὰ ἐκ τῆς ἀπειρίας. Ὁ μέντοι Ἀγαμέμνωνος σόλος τὴν Μυσίαν, ὡς τὴν Τρωάδα πορθῶν, ἐπαλινδρόμησεν αἰσχροῦς. Πέρσαι δὲ καὶ Λίθυες, τοὺς πορθμοὺς ὑπονοήσαντες εἶναι τυφλοὺς σενωποὺς, ἐγγὺς μὲν ἦλθον κινδύνων μεγάλων· τροπία δὲ τῆς ἀγνοίας κατέλιπον· οἱ μὲν τὸν τοῦ Σαλγανέως τάφον πρὸς τῷ Εὐρίπῳ τῷ Χαλκιδικῷ, τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τῶν Περσῶν, ὡς καθοδηγήσαντος φαύλως ἀπὸ Μαλεῶν ἐπὶ τὸν Εὐρίπουν τὸν σόλον· οἱ δὲ τὸ τοῦ Πελώρου μνημα, καὶ τούτου διαφθαρέντος κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν. Πλήρης τε ναυαγίων ἡ Ἑλλάς ὑπῆρξε κατὰ τὴν Ξέρξου στρατείαν. Καὶ ἡ τῶν Αἰολέων δὲ, καὶ ἡ τῶν Ἰώνων ἀποικία, πολλὰ τοιαῦτα πταίσματα παραδέδωκεν. Ὁμοίως δὲ καὶ κατορθώματα, ὅπου τί κατορθωθῆναι συνέδη παρὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν τόπων· καθάπερ ἐν τοῖς περὶ

Θερμοπύλας ξενοῖς ὁ Ἐφιάλτης λέγεται, δείξας τὴν διὰ τῶν ἰο. ὀρῶν ἀτραπὸν τοῖς Πέρσαις, ὑποχειρίους αὐτοῖς ποιῆσαι τοὺς περὶ Λεωνίδα, καὶ δέξασθαι τοὺς βαρβάρους εἰσω πυλῶν. Ἐάσας δὲ τὰ παλαιὰ, τὴν νῦν Ῥωμαίων στρατείαν ἐπὶ Παρδυαίους ἰκανὸν ἠγοῦμαι τούτου τεκμήριον ὡς δ' αὐτως τὴν ἐπὶ Γερμανοὺς, καὶ Κελτοὺς, ἐν ἔλεσι καὶ δρυμοῖς ἀβάτοις ἐρημίαις τε τοπομαχοῦντων τῶν βαρβάρων, καὶ τὰ ἐγγὺς πόρρω ποιούντων τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ τὰς ὕδους ἐπικρυπτομένων, καὶ τὰς εὐπορίας τροφῆς τε καὶ τῶν ἄλλων.

Τὸ μὲν δὴ πλεόν, ὡσπερ εἴρηται, πρὸς τοὺς ἡγεμονικοὺς βίους καὶ τὰς χρείας. Ἔστι δὲ καὶ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας καὶ πολιτικῆς τὸ πλεόν περὶ τοὺς ἡγεμονικοὺς βίους. Σημεῖον δὲ τὰς γὰρ τῶν πολιτειῶν διαφορὰς ἀπὸ τῶν ἡγεμονιῶν διακρίνομεν, ἄλλην μὲν ἡγεμονίαν τιθέντες τὴν μοναρχίαν, ἣν καὶ βασιλείαν καλοῦμεν, ἄλλην δὲ τὴν ἀριστοκρατίαν, τρίτην δὲ, 11. τὴν δημοκρατίαν. Τοσαύτας δὲ καὶ τὰς πολιτείας νομίζομεν, ὁμωνύμως καλοῦντες ὡς ἂν ἀπ' ἐκείνων τὴν ἀρχὴν ἐχούσας τῆς εἰδοποιίας. Ἄλλος γὰρ νόμος τὸ τοῦ βασιλέως πρόσαγμα, ἄλλος δὲ τὸ τῶν ἀρίστων, καὶ ἄλλος τὸ τοῦ δήμου. Τύπος δὲ καὶ σχῆμα πολιτείας ὁ νόμος. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ δίκαιον εἶπὸν τινες τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον. Εἶπερ οὖν ἡ πολιτικὴ φιλοσοφία περὶ τοὺς ἡγεμόνας τὸ πλεόν ἐστίν, ἔστι δὲ καὶ ἡ γεωγραφία περὶ τὰς ἡγεμονικὰς χρείας, ἔχει ἂν τι πλεονέκτημα καὶ αὐτὴ παρὰ τοῦτο. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ πλεονέκτημα πρὸς τὰς πράξεις.

ἔχει δὲ τινα καὶ θεωρίαν οὐ φαύλην ἢ πραγματεία, τὴν μὲν τεχνικὴν τε καὶ μαθηματικὴν καὶ φυσικὴν, τὴν δὲ ἐν ἱστορίᾳ καὶ μύθοις κειμένην, οὐδὲν οὔσι πρὸς τὰς πράξεις. Οἷον εἴ τις λέγοι τὰ περὶ τὴν Ὀδυσσεύως πλάνην καὶ Μενελάου, καὶ Ἰάσονος, εἰς φρόνησιν μὲν οὐδὲν ἂν συλλαμβάνειν δόξειεν, ἦν δὲ πράττων ζητεῖ, πλὴν εἰ καταμίσγοι καὶ τῶν γενομένων ἀναγ-

11. καίων τὰ παραδείγματα χρήσιμα· διαγωγὴν δ' ὁμῶς πορίζοι ἂν οὐκ ἀνελεύθερον τῷ ἐπιβάλλοντι ἐπὶ τοὺς τόπους τοὺς παρασχόντας τὴν μυθοποιίαν. Καὶ γὰρ τοῦτο ζητοῦσιν οἱ πράττοντες, διὰ τὸ ἔνδοξον, ἢ τὸ ἡδύ, ἀλλ' οὐκ ἐπιπολύ· μάλλον γὰρ σπουδάζουσιν, ὡς εἰκὸς, περὶ τὰ χρήσιμα. Διόπερ καὶ τῷ γεωγράφῳ τούτων μάλλον, ἢ ἐκείνων, ἐπιμελητέον. Ὡς δ' αὐτῶς ἔχει καὶ περὶ τῆς ἱστορίας καὶ περὶ τῶν μαθημάτων· καὶ γὰρ τούτων τὸ χρήσιμον αἰεὶ μάλλον ληπτέον, καὶ τὸ πιστότερον.

Μάλιστα δὲ δοκεῖ, καθάπερ εἴρηται, γεωμετρίας τε καὶ ἀστρονομίας δεῖν τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει. Καὶ δεῖ μὲν ὡς ἀληθῶς· σχήματα γὰρ καὶ κλίματα καὶ μεγέθη, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτοις οἰκεῖα, οὐχ οἷόν τε λαβεῖν καλῶς, ἄνευ τῆς τοιαύτης μεθόδου. Ἀλλ', ὥσπερ τὰ περὶ τὴν ἀναμέτρησιν τῆς ὅλης γῆς, ἐν ἄλλοις δεικνύουσιν, ἐνταῦθα δὲ ὑποθέσθαι δεῖ, καὶ πιστεῦσαι τοῖς ἐκεῖ δειχθεῖσιν· ὑποθέσθαι δὲ καὶ σφαιροειδῆ μὲν τὸν κόσμον, σφαιροειδῆ δὲ καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔτι δὲ τούτων πρότερον, τὴν ἐπὶ τὸ μέσον τῶν σωμάτων φορᾶν· αὐτὸ μόνον, ὃ τι τῆς αἰσθησεως ἢ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἐγγύς ἐστιν, εἰ ἄρα, ἐπισημνάμενον ἐν κεφαλαίῳ μικρὰ, οἷον ὅτι ἡ γῆ σφαιροειδῆς, ἐκ μὲν τῆς ἐπὶ τὸ μέσον φορᾶς, πόρρωθεν ὑπόμνησις· καὶ τὸ, ἕκαστον σῶμα ἐπὶ τὸ αὐτοῦ ἄρτημα νεύειν, ἐκ δὲ τῶν κατὰ πελάγη καὶ

12. τὸν οὐρανὸν φαινομένων, ἐγγύθεν· καὶ γὰρ ἡ αἰσθησις ἐπιμαρτυρεῖν δύναται, καὶ ἡ κοινὴ ἔννοια. Φανερώς γὰρ ἐπιπροσθεῖ τοῖς πλέουσιν ἢ κυρτότης τῆς θαλάττης, ὥστε μὴ προσβάλλειν τοῖς πόρρωθεν φέγγεσι, τοῖς ἐπ' ἴσον ἐξηρμένοις τῇ ὄψει· ἐξαρθέντα γοῦν πλέον τῆς ὄψεως ἐφάνη, καίτοι πλέον ἀποσχόντα αὐτῆς· ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὴ μετεωρισθεῖσα εἶδε τὰ κεκρυμμένα πρότερον. Ὅπερ δηλοῖ καὶ ὁ Ποιητής· τοιοῦτον γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ·

Ὁξυ μάλα προῖδὼν, μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθεῖς.

Καὶ τοῖς προσπλέουσι δὲ αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἀπογυμνοῦται τὰ ἰσ-
πρόσγαια μέρη, καὶ τὰ φανέντα ἐν ἀρχαῖς ταπεινὰ ἐξαίρεται
μᾶλλον. Τῶν τε οὐρανίων ἢ περιφορὰ ἐναργής ἐστι καὶ ἄλλως,
καὶ ἐκ τῶν γνωμονικῶν. Ἐκ δὲ τούτων εὐθὺς ὑποτείνει καὶ ἡ
ἐννοια, ὅτι, ἐρρίζωμένης ἐπ' ἀπειρον τῆς γῆς, οὐκ ἂν ἡ
τοιαύτη περιφορὰ συνέβαινε. Καὶ τὰ περὶ τῶν κλιμάτων δὲ,
ἐν τοῖς περὶ τῶν οἰκήσεων δείκνυται.

Νυνὶ δὲ ἐξ ἐτοίμου δεῖ λαβεῖν ἕνια, καὶ ταῦθ' ὅσα τῷ πολι-
τικῷ καὶ τῷ στρατηλάτῃ χρήσιμα. Οὔτε γὰρ οὕτω δεῖ ἀγνοεῖν
τὰ περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θέσιν τῆς γῆς, ὥστ', ἐπειδὴν
γένηται κατὰ τόπους, καθ' οὓς ἐξήλλακταί τινα τῶν φαινομένων
τοῖς πολλοῖς ἐν τῷ οὐρανῷ, ταράσσεσθαι καὶ τοιαῦτα λέγειν·

Ὡ φίλοι, οὐ γὰρ τ' ἴδμεν ὄπη ζόφος, οὐδ' ὄπη Ἥως,
οὐδ' ὄπη Ἥλιος φαεσίμβροτος εἰς' ὑπὸ γαῖαν,
οὐδ' ὄπη ἀννεῖται.

οὔθ' οὕτως ἀκριβοῦν, ὥστε τὰς πανταχοῦ συνανατολάς τε καὶ
συγκαταδύσεις, καὶ συμμεσουρανήσεις, καὶ ἐξάρματα πύλων,
καὶ τὰ κατὰ κορυφὴν σημεία, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὰς
μεταπτώσεις τῶν ὀριζόντων ἅμα καὶ τῶν ἀρκτικῶν διαφέροντα
ἀπαντᾷ, τὰ μὲν πρὸς τὴν ὄψιν, τὰ δὲ καὶ τῇ φύσει, γνωρίζειν
ἅπαντα. Ἀλλὰ τὰ μὲν μὴδ' ὄλως φροντίζειν, πλὴν εἰ θεῶς
φιλοσόφου χάριν· τοῖς δὲ πισεύειν, κἂν μὴ βλέπη τὸ διατί· καὶ
γὰρ τοῦτο τοῦ φιλοσοφοῦντος μόνου· τῷ δὲ πολιτικῷ σχολῆς
οὐ τοσαύτης μέτεσιν, ἢ οὐκ αἰεὶ. Οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ὑπάρχειν
ἀπλοῦν δεῖ τὸν ἐντυγχάνοντα τῇ γραφῇ ταύτῃ, καὶ ἀργὸν, ὥστε
μηδὲ σφαιραν ἰθεῖν, μηδὲ κύκλους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν παραλ-
λήλους, τοὺς δ' ὀρθίους πρὸς τούτους, τοὺς δὲ λοξοὺς· μηδὲ ἰσ-
τροπικῶν τε, καὶ ἰσημερινῶν, καὶ ζωδιακοῦ θέσιν, δι' οὗ φερό-
μενος ὁ ἥλιος τρέπεται, καὶ διαφορὰς διδάσκει κλιμάτων τε καὶ
ἀνέμων. Ταῦτα γὰρ καὶ τὰ περὶ τοὺς ὀρίζοντας, καὶ τοὺς

13. ἀρκτικούς, καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν πρώτην ἀγωγὴν τὴν εἰς τὰ μαθημάτων παραδίδοται, μὴ κατανοήσας τις ὅλως, πῶς δύναται παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις ἐνταῦθα; Ὁ δὲ μὴδ' εὐθεῖαν γραμμὴν, ἢ περιφερῆ, μὴδὲ κύκλον εἰδῶς, μὴδὲ σφαιρικὴν ἐπιφανείαν, ἢ ἐπίπεδον, μὴδ' ἐν τῷ οὐρανῷ, μὴδὲ τοὺς ἑπτὰ τῆς μεγάλης ἄρκτου ἀσέρας καταμαθῶν, μὴδ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων μὴδὲν, ἢ οὐκ ἂν δέοιτο τῆς πραγματείας ταύτης, ἢ οὐχὶ νῦν, ἀλλ' ἐκείνοις ἐντυχῶν πρότερον, ὧν χωρὶς οὐκ ἂν εἶη γεωγραφίας οἰκειῶς.

Ἀπλῶς δὲ, κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ, καὶ πολιτικὸν, καὶ δημοφελὲς ὁμοίως, ὥσπερ καὶ τὴν τῆς ἰστορίας γραφὴν. Κάκει δὲ πολιτικὸν λέγομεν οὐχὶ τὸν παντάπασιν ἀπαίδευτον, ἀλλὰ τὸν μετασχόντα τῆς τε ἐγκυκλίου καὶ συνήθους ἀγωγῆς τοῖς ἐλευθέροις, καὶ τοῖς φιλοσοφοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὔτε ψέγειν δύναιτο καλῶς, οὔτ' ἐπαινεῖν, οὐδὲ κρίνειν ὅσα μνήμης ἄξια τῶν γεγονότων, ὅτω μὴδὲν ἐμέλησεν ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τῶν εἰς ταῦτα λόγων. Οὕτως δὲ καὶ οἱ τοὺς λιμένας καὶ τοὺς περίπλους καλουμένους πραγματευθέντες, ἀτελεῖ τὴν ἐπίσκεψιν ποιοῦνται, μὴ προσιδέντες ὅσα ἐκ τῶν μαθημάτων καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων συνάπτειν προσῆκε.

Διόπερ ἡμεῖς πεποικότες ὑπομνήματα ἰστορικὰ χρήσιμα, ὡς ὑπολαμβάνομεν, εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν φιλοσοφίαν, ἔγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε τὴν σύνταξιν· ὁμοειδῆς γὰρ καὶ αὕτη, καὶ πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς. Ἐτι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐκεῖ τὰ περὶ τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας καὶ βίους τυγχάνει μνήμης, τὰ δὲ μικρὰ καὶ ἄδοξα παραλείπεται, ἀνταῦθα δεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἀφανῆ παραπέμπειν, ἐν δὲ τοῖς ἐνδόξοις καὶ μεγάλοις, καὶ ἐν οἷς τὸ πραγματικὸν καὶ εὐμνημόνευτον καὶ ἡδὺ, διατρίβειν. Καθάπερ γε καὶ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς ἔργοις, οὐ τὸ καθ' ἕκαστον ἀκριβὲς ζητοῦμεν,

ζητούμεν, ἀλλὰ τοῖς καθόλου προσέχομεν μάλλον, εἰ καλῶς τὸ ὄλον οὕτως κἀν τούτοις ποιεῖσθαι δεῖ τὴν κρίσιν. Κολοσ- 14.
 σουργία γάρ τις καὶ αὕτη, τὰ μεγάλα φροντίζουσα πῶς ἔχει, καὶ τὰ ὅλα, πλὴν εἴ τι κινεῖν δύναται καὶ τῶν μικρῶν τὸν φιλειδόμενα καὶ τὸν πραγματικόν. Ὅτι μὲν οὖν σπουδαῖον τὸ προκειμένον ἔργον, καὶ φιλοσόφῳ προσῆκον, τосαῦτα εἰρήσθω.

Κ Ε Φ. Β.

Εἰ δὲ, πολλῶν προειπόντων, ἐπιχειροῦμεν καὶ αὐτοὶ λέγειν περὶ τῶν αὐτῶν, οὐπω μεμπτέοι, ἂν μὴ καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον διελεγχθῶμεν ἐκείνοις ἅπαντα λέγοντες. Ὑπολαμβάνομεν δ', ἄλλων ἄλλο τί κατορθωσάντων, πολὺ μέρος ἔτι τοῦ ἔργου λείπεσθαι πρὸς οὓς ἂν καὶ μικρὸν προσλαβεῖν δυνηθῶμεν, ἱκανὴν δεῖ τίθεσθαι πρόφασιν τῆς ἐπιχειρήσεως. Καὶ γὰρ δὴ πολὺ τι τοῖς νῦν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτεια, καὶ τῶν Παρθυαίων, τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας προσδέδωκε· καθάπερ τοῖς μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου στρατείαν, ὡς φησιν Ἐρατοσθένης. Ὁ μὲν γὰρ τῆς Ἀσίας πολλὴν ἀνεκάλυψεν ἡμῖν, καὶ τῶν βορείων τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι τοῦ Ἰσρου· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἐσπέρια τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρις Ἄλβιος ποταμοῦ, τοῦ τὴν Γερμανίαν δίχα διαιροῦντος, τὰ τε πέραν τοῦ Ἰσρου, τὰ μέχρι Τύρα ποταμοῦ· τὰ δὲ ἐπέκεινα μέχρι Μαιωτῶν, καὶ τῆς εἰς Κόλχους τελευτώσης παραλίας, Μιθριδάτης ὁ ἐπικληθεὶς Εὐπάτωρ ἐποίησε γνωριμία, καὶ οἱ ἐκείνου στρατηγοί· οἱ δὲ Παρθυαῖοι τὰ περὶ τὴν Ἰρκανίαν, καὶ τὴν Βακτριανὴν, καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων Σκύθας, γνωριμωτέρους ἡμῖν ἐποίησαν, ἥττον γνωριζομένους ὑπὸ τῶν πρότερον· Ὡς ἔχομεν ἂν τι λέγειν πλέον τῶν πρὸ ἡμῶν. Ὅρα δὲ ἔσαι τοῦτο μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις τοῖς πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν ἥττον μὲν τοὺς παλαιοὺς, μάλλον δὲ τοὺς μετ' Ἐρατοσθέ-

14. νη, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον· οὐς εἰκὸς, ὅσῳ περ πολυμαθέστεροι τῶν πολλῶν γεγόνασι, τοσούτῳ δυσελεγκτοτέρους εἶναι τοῖς ὕστερον, ἢν τι πλημμελῶς λέγωσιν. Εἰ δ' ἀναγκασθησόμεθα πού τοῖς αὐτοῖς ἀντιλέγειν, οἷς μάλιστα ἐπακολουθοῦμεν κατ' ἄλλα, δεῖ συγγνώμην ἔχειν. Οὐ γάρ πρόκειται πρὸς ἅπαντας ἀντιλέγειν· ἀλλὰ τοὺς μὲν πολλοὺς ἔἴη, οἷς μηδὲ ἀκολουθεῖν ἄξιον· ἐκεῖνους δὲ διαιτᾶν, οὐς ἐν τοῖς πλείστοις κατορθωκότας ἴσμεν· Ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἅπαντας φιλοσοφεῖν ἄξιον· πρὸς Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ποσειδώνιον, καὶ Ἰππαρχον, καὶ Πολύδιον, καὶ ἄλλους τοιούτους, καλόν.

15. Πρότερον δ' ἐπισκεπτέον Ἐρατοσθένη, παρατιθέντας ἅμα καὶ τὴν Ἰππάρχου πρὸς αὐτὸν ἀντιλονίαν. Ἔστι δ' ὁ Ἐρατοσθένης οὐθ' οὕτως εὐκατατρόχαστος, ὥστε μηδ' Ἀθήνας αὐτὸν ἰδεῖν φάσκειν (ὅπερ Πολέμων ἐπιχειρεῖ δεικνύναι), οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον πιστός, ἐφ' ὅσον παρεδέξαντό τινες, καίπερ πλείστοις ἐντυχῶν, ὡς εἴρηκεν αὐτὸς, ἀγαθοῖς ἀνδράσιν. Ἐγένοντο γάρ, φησὶν ὁ Ἐρατοσθένης, ὡς οὐδέποτε, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑφ' ἓνα περίβολον καὶ μίαν πόλιν οἱ κατ' Ἀρίσωνα καὶ Ἀρκεσίλαον ἀνθῆσαντες φιλόσοφοι. Οὐχ ἱκανὸν δ' οἶμαι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ κρίνειν καλῶς, οἷς μᾶλλον προσιτέον. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλαον καὶ Ἀρίσωνα τῶν κατ' ἑαυτὸν ἀνθησάντων κορυφαίους τίθησιν· Ἀπελλῆς τε αὐτῷ πολὺς ἔστι καὶ Βίων, ὃν φησι πρῶτον ἀνθινὰ περιβαλεῖν φιλοσοφίαν. Ἀλλ' ὁμῶς πολλάκις εἶπεῖν ἂν τινα ἐπ' αὐτῷ τοῦτο,

Οἴην ἐκ βράκειων ὁ Βίων!

Ἐν αὐταῖς γὰρ ταῖς ἀποφάσεσι ταύταις ἱκανὴν ἀσθένειαν ἐμφαίνει τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· ὅς τοῦ Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως γνώριμος γενόμενος Ἀθήνησι, τῶν μὲν ἐκεῖνον διαδεξαμένων οὐδενὸς μέμνηται· τοὺς δ' ἐκεῖνον διενεχθέντας, καὶ ὧν διαδοχὴ οὐδεμία σώζεται, τούτους ἀνθῆσαι φησὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον.

Δηλοῖ δὲ καὶ ἡ περὶ τῶν ἀγαθῶν ἐκδοθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ πραγ- 15.
ματεία, καὶ μελέτη, καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτο, τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ·
διότι μέσος ἦν τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν, καὶ τοῦ μὴ
Ἐαυτοῦ ἐγχειρίζειν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἀλλὰ
μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν προϊόντος, ἢ καὶ παράβασιν τινα ταύτην
ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων πεπορισμένου, πρὸς διαγωγὴν,
ἢ καὶ παιδιάν. Τρόπον δὲ τινα καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐστὶ τοιοῦτος.
Ἀλλὰ ἐκεῖνα ἐάσω. Πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπιχειρητέον, ὅσα δύναται
ἂν ἐπανορθοῦν τὴν γεωγραφίαν· καὶ πρῶτον ὅπερ ἀρτίως
ὑπεθέμεθα.

Ποιητὴν γὰρ ἔφη πάντα σοχάζεσθαι ψυχαγωγίας, οὐ
διδασκαλίας. Τοῦναντίον δ' οἱ παλαιοὶ, φιλοσοφίαν τινα λέγουσι
πρώτην τὴν ποιητικὴν, εἰσάγουσαν εἰς τὸν βίον ἡμᾶς ἐκ νέων,
καὶ διδάσκουσαν ἡθῆ, καὶ πάθη, καὶ πράξεις, μεθ' ἡδονῆς·
οἱ δ' ἡμέτεροι, καὶ μόνον ποιητὴν ἔφασαν εἶναι τὸν σοφόν. Διὰ
τοῦτο καὶ τοὺς παῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρώτιστα διὰ
τῆς ποιητικῆς παιδεύουσιν, οὐ ψυχαγωγίας χάριν δήπουθεν
ψιλῆς, ἀλλὰ σωφρονισμοῦ· ὅπου γε καὶ οἱ μουσικοὶ ψάλλειν, 16.
καὶ αὐλεῖν, καὶ λυρίζειν διδάσκοντες, μεταποιοῦνται τῆς
ἀρετῆς ταύτης· παιδευτικοὶ τε γὰρ εἶναί φασι καὶ ἐπανορθωτικοὶ
τῶν ἡθῶν. Ταῦτα δ' οὐ μόνον παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἀκούειν
ἐστὶ λεγόντων, ἀλλὰ καὶ Ἀριστότενος οὕτως ἀποφαίνεται. Καὶ
Ὅμηρος δὲ τοὺς ἀοιδοὺς σωφρονιστὰς εἴρηκε· καθάπερ τὸν τῆς
Κλυταιμνήστρας φύλακα,

ὧ πολλ' ἐπέτελλεν

Ἀτρείδης Τροίηνδε κίων εἴρυσθαι ἄκοιτιν.

Τὸν τε Αἰγισθοῦ οὐ πρότερον αὐτῆς περιγενέσθαι, πρὶν ἢ

Τὸν μὲν ἀοιδὸν ἄγων ἐς νῆσον ἐρήμην

Κάλλιπεν.

Τὴν δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγεν ὄνθε δόμονδε.

16. Χωρίς δὲ τούτων, ὁ Ἐρατοσθένης ἑαυτῷ μάχεται. Μικρὸν γὰρ πρὸ τῆς λεχθείσης ἀποφάσεως, ἐναρχόμενος τοῦ περὶ τῆς γεωγραφίας λόγου, φησὶν ἅπαντας καταρχὰς φιλοτίμως ἔχειν εἰς τὸ μέσον φέρειν τὴν ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἰστορίαν. Ὅμηρον γοῦν ὑπὲρ τε τῶν Αἰθιοπίων ὅσα ἐπύθετο καταχωρίσαι εἰς τὴν ποίησιν, καὶ περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον, καὶ Λιβύην· τὰ δὲ δὴ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τοὺς σύνεγγυς τόπους, καὶ λίαν περιέργως ἐξενηνοχέναι, πολυτρήρωνα μὲν τὴν Θίσβην λέγοντα, Ἀλίαρτον δὲ ποιήεντα, ἐσχατόωσαν δὲ Ἀνθηδόνα, Λιλαιαν δὲ πηγῆς ἐπι Κηφισοῖο· καὶ οὐδεμίαν προσθήκην κενῶς ἀπορρίπτειν. Πότερον οὖν ὁ ποιῶν ταῦτα ψυχαγωγοῦντι ἔοικεν ἢ διδάσκοντι; διδάσκοντι, νῆ Δία.— Ἄλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως εἴρηκε· τὰ δ' ἔξω τῆς αἰσθήσεως, καὶ οὗτος, καὶ οἱ ἄλλοι τερατολογίας μυθικῆς πεπληρώκασιν.— Οὐκοῦν ἐχρῆν οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ποιητῆς πᾶς τὰ μὲν ψυχαγωγίας χάριν μόνον ἐκφέρει, τὰ δὲ διδασκαλίας ὁ δ' ἐπήνεγκεν, ὅτι ψυχαγωγίας μόνον, διδασκαλίας δ' οὐ. Καὶ προσεξεργάζεται γε, πυνθανόμενος τί συμβάλλεται πρὸς ἀρετὴν ποιητοῦ, πολλῶν ὑπάρξαι τόπων ἔμπειρον, ἢ στρατηγίας, ἢ γεωργίας, ἢ ῥητορικῆς, ἢ οἷα δὴ περιποιεῖν αὐτῷ τινες ἐβουλήθησαν; Τὸ μὲν οὖν ἅπαντα ζητεῖν περιποιεῖν αὐτῷ, προεκπίπτοντος ἂν τις θεῖη τῇ φιλοτιμίᾳ· ὡς ἂν εἴ τις, φησὶν ὁ Ἱππαρχος, Ἀττικῆς Εἰρεσιώνης κατηγοροῖ καὶ ἂ μὴ δύναται φέρειν μῆλα καὶ ὄχνας, οὕτως ἐκείνου πᾶν μάθημα, καὶ πᾶσαν τέχνην. Τοῦτο μὲν δὴ ὀρθῶς ἂν λέγοις, ὡς Ἐρατόσθενης· ἐκεῖνα δ' οὐκ ὀρθῶς· ἀφαιρούμενος αὐτὸν τὴν τῶσαύτην πολυμαθειαν, καὶ τὴν ποιητικὴν, γραῶδη μυθολογίαν ἀποφαίνων, ἧ δέδοται
17. πλάττειν, φησὶν, ὃ ἂν αὐτῇ φαίνεται ψυχαγωγίας οἰκεῖον. Ἄρα γὰρ οὐδὲ τοῖς ἀκροωμένοις τῶν ποιητῶν οὐδὲν συμβάλλεται πρὸς ἀρετὴν; λέγω δὲ, τὸ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων ἔμπειρον, ἢ στρατηγίας, ἢ γεωργίας, ἢ ῥητορικῆς, ἅπερ ἢ ἀκρόασις, ὡς εἰκὸς, περιποιεῖ.

Ἄλλα μὲν ταῦτά γε πάντα ὁ Ποιητὴς Ὀδυσσεῖ προσῆψεν, ὃν 17.
 τῶν πάντων μάλιστα ἀρετῆ πάση κοσμεῖ· οὗτος γὰρ αὐτῷ
 Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄγεα καὶ νόον ἔγνω.

οὗτος τε, ὁ

Εἰδὼς παντοίους τε δόλους, καὶ μήθεα πυκνά.

οὗτος δ' ὁ πτολίπορθος ἀεὶ λεγόμενος, καὶ τὸ Ἴλιον ἐλὼν

Βουλῆ καὶ μύθοισι, καὶ ἠπεροπηίδι τέχνῃ.

Τούτου γ' ἐσπομένοιο, καὶ ἐκ πυρὸς αἰθομένοιο

Ἄμφω νοσήσαιμεν,

φησὶν ὁ Διομήδης. Καὶ μὴν ἐπὶ γε τῇ γεωργίᾳ σεμνύνεται· καὶ
 γὰρ ἐν ἀμητῷ,

Ἐν ποίῃ δρέπανον μὲν ἐγὼν εὐκαμπές ἔχομι,

Καὶ δὲ σὺ τοῖον ἔχοις·

καὶ ἐν ἀρότῳ,

Τῷ κέ μ' ἴδοις εἰ ὦλκα διηνεκέα προταμοίμην.

Καὶ οὐχ Ὀμηρος μὲν οὕτω φρονεῖ περὶ τούτων, οὐχὶ δὲ πάντες
 οἱ πεπαιδευμένοι μάρτυρι χρωῶνται τῷ Ποιητῇ, ὡς ὀρθῶς λέ-
 γοντι, περὶ τοῦ τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν εἰς φρόνησιν συντείνειν
 μάλιστα·

Ἡ δὲ ῥητορικὴ φρόνησίς ἐστι δήπου περὶ λόγους· ἦν ἐπι-
 δείκνυται παρ' ὅλην τὴν ποίησιν Ὀδυσσεύς, ἐν τῇ Διαπίρῃ,
 ἐν ταῖς Λιταῖς, ἐν τῇ Πρεσβείᾳ, ἐν ἣ φησὶν·

Ἄλλ' ὅτε δὴ ῥ' ὅπα τε μεγάλην ἐκ σήθεος ἴει,

Καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίησιν,

Οὐκ ἂν ἔπειτ' Ὀδυσσῆϊ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.

Τίς ἂν οὖν ὑπολάβοι τὸν δυνάμενον ποιητὴν εἰσάγειν ῥητο-
 ρεύοντας ἄλλους, καὶ στρατηγοῦντας, καὶ τάλλα ἐπιδεικνυμένους
 τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα, αὐτὸν εἶναι τῶν φλυάρων ἓνα, καὶ τῶν
 θαυματοποιῶν, γοητεύειν μόνον καὶ κολακεύειν τὸν ἀκροατὴν
 δυνάμενον, ὠφελεῖν δὲ μηδέν; Πότερον δ', οὐδ' ἀρετὴν ποιητοῦ

17. λέγοιμεν ἂν ἡντινοῦν ἄλλην, ἢ τὴν μιμητικὴν τοῦ βίου διὰ λόγων; Πῶς ἂν οὖν μιμοῖτο ἄπειρος ὢν τοῦ βίου, καὶ ἄφρων; Οὐ γὰρ οὕτω φαμέν τὴν τῶν ποιητῶν ἀρετὴν ὡσεὶ τεκτόνων, ἢ χαλκῶν· ἀλλ' ἐκείνη μὲν οὐδενὸς ἔχεται καλοῦ, καὶ σεμνοῦ· ἢ δὲ ποιητικὴ συνέζευκται τῇ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐχ οἶόν τε ἀγαθὸν γενέσθαι ποιητὴν, μὴ πρότερον γενηθέντα ἄνδρα ἀγαθόν.

- Τὸ δὲ δὴ καὶ τὴν ῥητορικὴν ἀφαιρεῖσθαι τὸν Ποιητὴν, τελῶς ἀφειδοῦντος ἡμῶν ἔστι. Τί γὰρ οὕτω ῥητορικόν, ὡς
18. φράσις; τί δ' οὕτω ποιητικόν; τίς δ' ἀμείνων Ὁμήρου φράσαι; — Νῆ Δία! ἀλλ' ἑτέρα φράσις ἢ ποιητικὴ. — Τῷ γε εἶδει, ὡς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ποιητικῇ, ἢ τραγικῇ, καὶ ἢ κωμικῇ· καὶ ἐν τῇ πεζῇ, ἢ ἱστορικῇ, καὶ ἢ δικανικῇ. Ἄρα γὰρ οὐδὲ λόγος ἔστι γενικὸς, οὔ εἶδη ὁ ἔμμετρος καὶ ὁ πεζός; ἢ λόγος μὲν, ῥητορικὸς δὲ λόγος οὐκ ἔστι γενικὸς, καὶ φράσις καὶ ἀρετὴ λόγου; Ὡς δ' εἰπεῖν, ὁ πεζὸς λόγος, ὃ γε κατεσκευασμένος, μίμημα τοῦ ποιητικοῦ ἔστι. Πρώτιστα γὰρ ἢ ποιητικὴ κατασκευὴ παρήλθεν εἰς τὸ μέσον, καὶ εὐδοκίμησεν· εἶτα ἐκείνην μιμούμενοι, λύσαντες τὸ μέτρον, τᾶλλα δὲ φυλάξαντες τὰ ποιητικὰ, συνέγραψαν οἱ περὶ Κάδμον, καὶ Φερεκύδην, καὶ Ἐκαταῖον· εἶτα οἱ ὕπερον, ἀφαιροῦντες ἀεὶ τι τῶν τοιούτων, εἰς τὸ νῦν εἶδος κατήγαγον, ὡς ἂν ἀπὸ ὕψους τινός· καθάπερ ἂν τις καὶ τὴν κωμωδίαν φαίη λαβεῖν τὴν σύσασιν, ἀπὸ τῆς τραγωδίας καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ὕψους καταβιβασθεῖσαν εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον. Καὶ τὸ αἰεῖν δὲ ἀντὶ τοῦ φράζειν τιθέμενον παρὰ τοῖς πάλαι, ταῦτο τοῦτο ἐμαρτυρεῖ, διότι πηγὴ καὶ ἀρχὴ φράσεως κατεσκευασμένης καὶ ῥητορικῆς ὑπῆρξεν ἢ ποιητικὴ. Αὕτη γὰρ προσεχρήσατο τῷ μέλει κατὰ τὰς ἐπιδείξεις· τοῦτο δ' ἦν ἢ ὡδὴ λόγος μεμελισμένος· ἀφ' οὗ δὴ ῥαψωδίαν τ' ἔλεγον, καὶ τραγωδίαν, καὶ κωμωδίαν. Ὡς', ἐπειδὴ τὸ φράζειν πρώτιστα ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐλέγετο φράσεως, αὕτη δὲ μετ' ὡδῆς, τὸ αἰεῖν *αὐτοῖς*

τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις. Καταχρησαμένων 18.
 δ' αὐτῶν Σατέρω καὶ ἐπὶ τοῦ πεζοῦ λόγου, καὶ ἐπὶ Σάτερον ἢ
 κατάχρησις διέβη. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πεζὸν λεχθῆναι τὸν ἄνευ τοῦ
 μέτρου λόγον, ἐμφαίνει τὸν ἀπὸ ὕψους τινὸς καταβάντα καὶ
 ὀχήματος εἰς τοῦδαφος.

Ἄλλ' οὐδὲ τὰ σύνεγγυς μόνον, ὡσπερ Ἐρατοσθένης εἶρηκε,
 καὶ τὰ ἐν τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ τῶν πόρρω πολλά λέγει καὶ δι'
 ἀκριβείας Ὀμηρος, καὶ μᾶλλον γε τῶν ὕστερον μυθολογούντων,
 οὐ πάντα τερατευόμενος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπισήμην ἀλληγορῶν,
 ἢ διασκευάζων, ἢ δημαγωγῶν, ἀλλὰ τε καὶ τὰ περὶ τὴν Ὀδυσ-
 σέως πλάνην· περὶ ἧς πολλά διαμαρτάνει, τοὺς τ' ἐξηγητὰς
 φλυάρους ἀποφαίνων, καὶ αὐτὸν τὸν Ποιητὴν· περὶ ὧν ἄξιον
 εἰπεῖν διὰ πλειόνων.

Καὶ πρῶτον, ὅτι τοὺς μῦθους ἀπεδέξαντο οὐχ οἱ ποιηταὶ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις πολὺ πρότερον καὶ οἱ νομοθέται, 19.
 τοῦ χρησίμου χάριν, βλέψαντες εἰς τὸ φυσικὸν πάθος τοῦ
 λογικοῦ ζώου· φιλειδήμων γὰρ ὁ ἄνθρωπος· προοίμιον δὲ
 τούτου τὸ φιλόμυθον· ἐντεῦθεν οὖν ἀρχεται τὰ παιδία ἀκροᾶ-
 σθαι καὶ κοινωνεῖν λόγων ἐπὶ πλείον. Αἴτιον δ', ὅτι καινολογία
 τίς ἐστὶν ὁ μῦθος, οὐ τὰ καθεστηκότα φράζων, ἀλλ' ἕτερα παρὰ
 ταῦτα· ἠδὲ δὲ τὸ καινὸν, καὶ ὃ μὴ πρότερον ἔγνω τίς· τοῦτο δ'
 αὐτὸ ἐστὶ καὶ τὸ ποιῶν φιλειδήμονα. Ὅταν δὲ προσῆ καὶ τὸ
 θαυμαστὸν, καὶ τὸ τερατώδες, ἐπιτείνει τὴν ἡδονὴν, ἥπερ ἐστὶ
 τοῦ μανθάνειν φίλτρον. Κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀνάγκη τοιούτοις
 δελέασαι χρῆσθαι· προοιούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν ὄντων
 μάθησιν ἄγειν, ἥδη τῆς διανοίας ἐρρώμενης, καὶ μηκέτι
 δεομένης κολάκων. Καὶ ἰδιώτης δὲ πᾶς καὶ ἀπαιδευτος τρόπον
 τινὰ παῖς ἐστὶ, φιλομυθεῖ τε ὡσαύτως· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πεπαι-
 δευμένος μετρίως· οὐδὲ γὰρ οὗτος ἰσχύει τῷ λογισμῷ· πρόσσεσι
 δὲ καὶ τὸ ἐκ παιδὸς ἔθος. Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἠδὲ, ἀλλὰ καὶ

19. φοβερὸν, τὸ τερατῶδες, ἀμφοτέρων ἐς ἰ χρεία τῶν εἰδῶν, πρὸς τε τοὺς παιδᾶς, καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ. Τοῖς τε γὰρ παισὶ προσφέρομεν τοὺς ἡδεῖς μύθους εἰς προτροπὴν· εἰς ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς. Ἡ τε γὰρ Λάμια μῦθος ἐστὶ, καὶ ἡ Γοργὼ, καὶ ὁ Ἐφιάλτης, καὶ ἡ Μορμολύκη. Οἱ τε πολλοὶ τῶν τὰς πόλεις οἰκούντων εἰς μὲν προτροπὴν ἄγονται τοῖς ἡδέσι τῶν μύθων, ὅταν ἀκούωσι τῶν ποιητῶν ἀνδραγαθήματα μυθώδη διηγουμένων· οἷον Ἡρακλέους ἄθλους, ἢ Ἐθιόωνος, ἢ τιμᾶς παρὰ τῶν θεῶν νεμομένης, ἢ νῆ Δία ὀρώσει γραφᾶς, ἢ ξόανα, ἢ πλάσματα, τοιαύτην τινὰ περιπέτειαν ὑποσημαίνοντα μυθώδη· εἰς ἀποτροπὴν δὲ, ὅταν κολάσεις παρὰ θεῶν, καὶ φόβους, καὶ ἀπειλὰς, ἢ διὰ λόγων, ἢ διὰ κτύπων ἁώρων τινῶν προσδέχονται, ἢ καὶ πιεσῶσι περιπεσεῖν τινὰς. Οὐ γὰρ ὄχλον τε γυναικῶν, καὶ παντὸς χυδαίου πλήθους ἐπαγαγεῖν λόγῳ δυνατὸν φιλοσόφῳ, καὶ προσκαλέσασθαι πρὸς εὐσέδειαν καὶ ὁσιότητα καὶ πίστιν, ἀλλὰ δεῖ, νῆ Δία, καὶ δεισιδαιμονίας· τοῦτο δ' οὐκ ἄνευ μυθοποιίας, καὶ τερατείας. Κεραυνὸς γὰρ, καὶ αἰγίς, καὶ τρίαινα, καὶ λαμπάδες, καὶ δράκοντες, καὶ θυρσόλογχα τῶν θεῶν ὄπλα, μῦθοι, καὶ πᾶσα θεολογία ἀρχαϊκὴ. Ταῦτα δ' ἀπεδέξαντο οἱ τὰς πολιτείας κατασησάμενοι μορμολύκας τινὰς
20. πρὸς τοὺς νηπιόφρονας· τοιαύτης δὲ τῆς μυθοποιίας οὔσης, καὶ κατασφραγείσης εἰς τὸ κοινωνικόν, καὶ τὸ πολιτικόν τοῦ βίου σχῆμα, καὶ τὴν τῶν ὄντων ἱστορίαν, οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὴν παιδικὴν ἀγωγὴν ἐφύλαξαν μέχρι τῶν τελείων ἡλικιῶν, καὶ διὰ ποιητικῆς ἰκανῶς σωφρονίζεσθαι πᾶσαν ἡλικίαν ὑπέλαβον. Χρόνοις δ' ὑπερον ἢ τῆς ἱστορίας γραφῆ, καὶ ἡ νῦν φιλοσοφία παρελήλυθεν εἰς μέσον. Αὕτη μὲν οὖν πρὸς ὀλίγους, ἢ δὲ ποιητικὴ δημωφελεστέρα, καὶ θέατρα πληροῦν δυναμένη· ἢ δὲ δὴ τοῦ Ὀμήρου ὑπερβαλλόντως. Καὶ οἱ πρῶτοι δὲ ἱστορικοί, καὶ φυσικοί, μυθογράφοι.

Ἄτε δὲ πρὸς τὸ παιδευτικὸν εἶδος ἀναφέρων τοὺς μύθους ὁ 20.
Ποιητῆς, ἐφρόντισε πολὺ μέρος ἀληθοῦς· ἐν δ' ἐτίθει καὶ
ψεῦδος· τὸ μὲν ἀποδεχόμενος, τῷ δὲ δημαγωγῶν, καὶ στρατη-
γῶν τὰ πλήθη.

Ὡς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνήρ·

οὕτως ἐκεῖνος ταῖς ἀληθέσι περιπετείαις προσετίθει μῦθον,
ἠδύνων καὶ κοσμῶν τὴν φράσιν· πρὸς δὲ τὸ αὐτὸ τέλος τοῦ
ἱστορικοῦ, καὶ τοῦ τὰ ὄντα λέγοντος, βλέπων. Οὕτω δὴ τὸν τε
Ἰλιακὸν πόλεμον γεγονότα παραλαβὼν, ἐκόσμησε ταῖς μυθο-
ποιίαις, καὶ τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην ὡσαύτως. Ἐκ μηδενὸς δὲ
ἀληθοῦς ἀνάπτει κενὴν τερατολογίαν, οὐχ Ὀμηρικόν. Προσ-
πίπτει γάρ, ὡς εἰκὸς, ὡς πιθανώτερον ἂν οὕτω τις ψεύδοιτο,
εἰ καταμίσγοι τι καὶ αὐτῶν τῶν ἀληθινῶν· ὅπερ καὶ Πολύβιος
φησι περὶ τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης ἐπιχειρῶν· τοιοῦτο δ' ἐστὶ
καὶ τὸ,

Ἴσκε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.

Οὐ γὰρ πάντα, ἀλλὰ πολλὰ, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἦν ἐτύμοισιν ὁμοῖα.
Ἐλάβεν οὖν παρὰ τῆς ἱστορίας τὰς ἀρχάς. Καὶ γὰρ τὸν Αἴολον
δυναστεύσαι φασι τῶν περὶ τὴν Λιπάραν νήσων, καὶ τῶν περὶ
τὴν Αἴτην καὶ Λεοντίνην Κύκλωπας, καὶ Λαισρυγόνας ἀξένους
τινάς· διὸ καὶ τὰ περὶ τὸν Πορθμὸν ἀπροσπέλασσα εἶναι τοῖς τότε,
καὶ τὴν Χάρυβδι, καὶ τὸ Σκύλλαιον ὑπὸ ληστῶν κατέχεσθαι.
Οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ὑπὸ Ὀμήρου λεγομένων ἐν ἄλ-
λοις τόποις ἱστοροῦμεν· οὕτω δὲ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδῶς
οἰκοῦντας τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον πρὸς Βορρῶν, καὶ ζοφώδη,
μετήγαγεν οἰκείως εἰς σκοτεινὸν τινα τόπον, τὸν κατ' ἄδην,
χρήσιμον ὄντα πρὸς τὴν μυθοποιίαν τὴν ἐν τῇ πλάνῃ. Ὅτι δ'
οἶδεν αὐτοὺς, οἱ χρονογράφοι δηλοῦσιν, ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ
τὴν τῶν Κιμμερίων ἔφοδον, ἢ κατ' αὐτὸν ἀναγράφοντες.

Ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς Κόλχους εἰδῶς, καὶ τὸν Ἰάσονος πλοῦν

21. τὸν εἰς Αἴαν, καὶ τὰ περὶ Κίρκης καὶ Μηδείας μυθευόμενα, καὶ ἰσορούμενα περὶ τῆς φαρμακείας, καὶ τῆς ἄλλης ὁμοιοτροπίας, συγγενείας τε ἔπλασε τῶν οὕτω διωρισμένων, τῆς μὲν ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Πόντου, τῆς δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἐξωκεανισμόν ἀμφοῖν, τάχα καὶ τοῦ Ἰάσονος μέχρι τῆς Ἰταλίας πλανηθέντος· δείκνυται γὰρ τινὰ σημεῖα, καὶ περὶ τὰ Κεραύνια ὄρη, καὶ περὶ τὸν Ἀδρίαν, καὶ ἐν τῷ Ποσειδωνιάτῃ κόλπῳ, καὶ ταῖς πρὸ τῆς Τυρρηνίας νήσοις, τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημεῖα. Προσέδωσαν δὲ τι, καὶ αἱ Κυάνεαι, ἅσπερ Συμπληγάδας καλοῦσι πέτρας τινές, τραχὺν ποιῶσαι τὸν διέκπλουν, τὸν διὰ τοῦ Βυζαντιακοῦ σώματος· ὥστε παρὰ μὲν τὴν Αἴαν ἢ Αἰαίην, παρὰ δὲ τὰς Συμπληγάδας αἱ Πλαγκταί, καὶ ὁ δι' αὐτῶν πλοῦς τοῦ Ἰάσονος πιθανὸς ἐφάνη· παρὰ δὲ τὴν Σκύλλαν, καὶ τὴν Χάρυβδιν, ὁ διὰ τῶν σκοπέλων πλοῦς. Ἀπλῶς δ' οἱ τότε τὸ πέλαγος τὸ Ποντικὸν ὥσπερ ἄλλον τινὰ Ὠκεανὸν ὑπελάμβανον, καὶ τοὺς πλέοντας ἐκεῖσε ὁμοίως ἐκτοπίζειν ἐδόκουν, ὥσπερ τοὺς ἐξω Στηλῶν ἐπὶ πολὺ προϊόντας· καὶ γὰρ μέγιστον τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνομιζέτο, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἰδίως Πόντον προσηγόρευον, ὡς ποιητὴν τὸν Ὀμηρον. Ἴσως οὖν καὶ διὰ τοῦτο μετήνεγκε τὰ ἐκ τοῦ Πόντου πρὸς τὸν Ὠκεανὸν ὡς εὐπαράδεκτα, διὰ τὴν κατέχουσαν δόξαν. Οἶμαι δὲ καὶ τῶν Σολύμων τὰ ἄκρα τοῦ Ταύρου τὰ περὶ τὴν Λυκίαν ἕως Πισιδίας κατασχόντων τὰ ὑψηλότατα, καὶ τὰς ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὑπερβολὰς ἐπιφανεστάτας παρεχόντων τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου, καὶ μάλιστα τοῖς περὶ τὸν Πόντον, καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ τούτους ἐξωκεανισθῆναι· φησὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλέοντος ἐν τῇ σχεδίᾳ·

Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνίων κρείων Ἐνοσίχθων

Τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν.

Τάχα δὲ καὶ τοὺς μονομάτους Κύκλωπας ἐκ τῆς Σκυθικῆς ἰσορίας μετενήνοχε· τοιοῦτους γὰρ τινὰς τοὺς Ἀριμασπούς

φασιν, οὓς ἐν τοῖς Ἀριμασπειοῖς ἔπεσιν ἐκδέδωκεν Ἀριστεῖας ὁ 21.
Προκοννήσιος.

Δεῖ δὲ ταῦτα προὔποθέμενον σκοπεῖν, τί λέγουσιν οἱ φήσαντες περὶ Σικελίαν ἢ Ἰταλίαν γενέσθαι τῷ Ὀδυσσεῖ τὴν πλάνην καθ' Ὅμηρον, ἢ μὴ γενέσθαι· ἔστι γὰρ ἀμφοτέρως τοῦτο δέχασθαι, καὶ βέλτιον, καὶ χειρόν. Βέλτιον μὲν οὖν, ἂν οὕτω δέχεται, ὅτι πεισθεῖς ἐκεῖ τὴν πλάνην τῷ Ὀδυσσεῖ γενέσθαι, λαβῶν ἀληθῆ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ποιητικῶς διεσκεύασε· τοῦτο γὰρ οἰκειῶς ἂν λέγοιτο περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον γε περὶ 22.
Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς Ἰβηρίας ἐστὶν εὐρεῖν ἴχνη τῆς ἐκείνου πλάνης, καὶ ἄλλων πλειόνων. Χειρόν δὲ, ἔάν τις καὶ τὴν διασκευὴν ὡς ἰσορίαν δέχεται, ἐκείνου Ὠκεανὸν, καὶ ἄθην, καὶ Ἡλίου βόας, καὶ παρὰ θεαῖς ξενίας, καὶ μεταμορφώσεις, καὶ μεγέθη Κυκλώπων, καὶ Λαιψρυγόνων, καὶ μορφήν Σκύλλης, καὶ διασχήματα πλοῦ, καὶ ἄλλα πλείω τοιαῦτα τερατογραφοῦντος φανερώς. Οὔτε δὲ πρὸς τοῦτον ἄξιον ἀντιλέγειν, οὕτω φανερώς καταψευδόμενον τοῦ Ποιητοῦ, καθάπερ οὐδ' εἰ φαίη, τοῦτον τὸν τρόπον γενέσθαι τὸν εἰς Ἰθάκην κατάπλουν τοῦ Ὀδυσσεῶς, καὶ τὴν μνηστηροφονίαν, καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ συσᾶσαν μάχην τοῖς Ἰθακησίοις πρὸς αὐτόν· οὔτε πρὸς τὸν δεξάμεγον οἰκειῶς προσπλέκεσθαι δίκαιον.

Ὁ Ἐρατοσθένης δὲ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ἀποφάσεις ἀπήντηκεν οὐκ εὖ. Πρὸς μὲν τὴν δευτέραν, ὅτι πειράται διαβάλλειν τὰ φανερώς ψευδῆ, καὶ οὐκ ἄξια λόγου, διὰ μακρῶν· πρὸς δὲ τὴν προτέραν, ποιητὴν τε ἅπαντα ἀποφήνας φλύαρον, καὶ μήτε τόπων ἐμπειρίαν, μήτε τεχνῶν πρὸς ἀρετὴν συντείνειν νομίσας· τῶν τε μύθων, τῶν μὲν ἐν τόποις οὐ πεπλασμένοις πεφημισμένων, οἷον ἐν Ἰλίῳ καὶ Πηλῖῳ καὶ Ἰῶνι, τῶν δὲ ἐν πεπλασμένοις, καθάπερ ἐν οἷς αἱ Γοργόνες, ἢ ὁ Γηρυόνης, ταύτης φησὶ τῆς ἰδέας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην λεγομένους·

22. τοὺς δὲ μὴ πεπλάσθαι λέγοντας, ἀλλ' ὑποκεῖσθαι, ἐξ αὐτοῦ τοῦ μὴ συμφωνεῖν ἐλέγχεσθαι ψευδομένους· τὰς γὰρ Σειρήνας, τοὺς μὲν ἐπὶ τῆς Πελωριάδος καθιδρύειν, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν Σειρηνοῦσσῶν, πλείους ἢ δισχιλίους διεχουσῶν σαπίους· εἶναι δ' αὐτὰς σκόπελον τρικόρυφον, διείργοντα τὸν Κυμαῖον καὶ Ποσειδωνιάτην κόλπον. Ἄλλ' οὐθ' ὁ σκόπελος οὗτός ἐστι τρικόρυφος, οὐθ' ὅλως κορυφοῦται πρὸς ὕψος· ἀλλὰ ἀγκῶν τις ἔκκειται μακρὸς, καὶ σενὸς ἀπὸ τῶν κατὰ Σύρρεντον χωρίων ἐπὶ τὸν κατὰ Καπρίας πορθμὸν, ἐπὶ θάτερα μὲν τῆς ὀρεινῆς τὸ τῶν Σειρήνων ἱερόν ἔχων, ἐπὶ θάτερα δὲ, πρὸς τῷ Ποσειδωνιάτῃ κόλπῳ νησίδια τρία προκείμενα, ἔρημα καὶ πετρώδη, ἃ καλοῦσι Σειρηνοῦσσας· ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ πορθμῷ τὸ Ἀθήναιον, ὧπερ ὀμωνυμεῖ καὶ ὁ ἀγκῶν αὐτός.

Ἄλλ' οὐτ', εἰ μὴ συμφωνοῦσιν οἱ τὴν ἱστορίαν τῶν τόπων παραδιδόντες, εὐθὺς ἐκβάλλειν δεῖ τὴν σύμπασαν ἱστορίαν· ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ πιθοῦσθαι τὸ καθόλου μᾶλλον ἔστιν. Οἷον τί λέγω; ζητουμένου, εἰ κατὰ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν ἢ πλάνη γέγονε, καὶ εἰ αἱ Σειρήνες ἐνταῦθά που λέγονται, ὁ μὲν φήσας ἐν 23. τῇ Πελωριάδι, πρὸς τὸν ἐν ταῖς Σειρηνοῦσσαις διαφωνεῖ· ἀμφοτέροι δὲ πρὸς τὸν περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν λέγοντα οὐ διαφωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ μείζω πίσει παρέχουσιν, ὅτι καίπερ μὴ τὸ αὐτὸ χωρίον φράζοντες, ὅμως οὐκ ἐκβεβήκεσάν γε τοῦ κατὰ τὴν Ἰταλίαν, ἢ Σικελίαν. Ἐάν δὲ προσθῇ τις, ὅτι ἐν Νεαπόλει Παρθενόπης δέικνυται μνημα μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἔτι πλείων προσεγένετο πίσις, καίτοι τρίτου τινὸς λεχθέντος τοῦ τόπου τούτου. Ἄλλ' ὅτι ἐν τούτῳ τῷ κόλπῳ τῷ ὑπὸ Ἐρατοσθένους λεχθέντι Κυμαῖῳ, ὃν ποιοῦσιν αἱ Σειρηνοῦσσαι, καὶ ἡ Νεάπολις ἴδρυται, βεβαιωτέρως πιθεύομεν τὸ περὶ τούτους τοὺς τόπους γεγονέναι τὰς Σειρήνας· οὔτε γὰρ τὸν Ποιητὴν ἀκριβῶς ἕκαστα πυθέσθαι, οὐθ' ἡμεῖς παρ' ἐκείνου ζητοῦμεν τὸ ἀκριβές.

Οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔχομεν, ὡς ὑπολαμβάνειν καὶ μηδὲν πε- 23.
 πυσμένον περὶ τῆς Ὀδυσσέως πλάνης, μήθ' ὅπου μηθ' ὅπως
 γένοιτο, ραψωδεῖν.

Ἐρατοσθένης δὲ Ἡσιόδου μὲν εἰκάζει πεπυσμένον περὶ τῆς
 Ὀδυσσέως πλάνης, ὅτι κατὰ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν γεγένηται, καὶ
 πιτεύσαντα τῇ δόξῃ ταύτῃ, μὴ μόνον τῶν ὑφ' Ὀμήρου λεγομένων
 μεμνησθαι, ἀλλὰ καὶ Αἴτνης, καὶ Ὀρτυγίας τοῦ πρὸς Συρα-
 κούσαις νησιῦ, καὶ Τυρρῆνῶν· Ὀμηρον δὲ μήτε εἰδέναι ταῦτα,
 μήτε βούλεσθαι ἐν γνωρίμοις τόποις ποιεῖν τὴν πλάνην. Πό-
 τερον οὖν Αἴτνη μὲν καὶ Τυρρηνία γνώριμα, Σκύλλαιον δὲ
 καὶ Χάρυδδιν καὶ Κίρκαιον καὶ Σειρηνοῦσαι, οὐ πάνυ; ἢ
 Ἡσιόδῳ μὲν ἔπρεπε μὴ φλυαρεῖν, ἀλλὰ ταῖς κατεχούσαις
 δόξαις ἀκολουθεῖν, Ὀμήρῳ δὲ πᾶν ὅ τι ἂν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶτ-
 ταν ἴη, κελαδεῖν; Χωρὶς γὰρ τῶν λεχθέντων περὶ τῆς πρεπούσης
 Ὀμήρῳ μυθοποιίας, καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγραφέων τῶν
 ταῦτα θρυλλούντων, καὶ τὸ τῆς κατὰ τόπους ἐπιχωριαζούσης
 φήμης διδάσκειν δύναται, διότι ταῦτα οὐ ποιητῶν πλάσματά
 ἐσιν, οὐδὲ συγγραφέων, ἀλλὰ γεγενημένων ἴχνη, καὶ προσώ-
 πων, καὶ πράξεων.

Καὶ Πολύβιος δ' ὀρθῶς ὑπονοεῖ τὰ περὶ τῆς πλάνης. Τὸν
 γὰρ Αἴολον, τὸν προσημαίνοντα τοὺς ἔκπλους ἐν τοῖς κατὰ
 τὸν Πορθμὸν τόποις ἀμφιδρόμοις οὔσι καὶ δυσέκπλοις διὰ τὰς
 παλιρροίας, ταμίαν τε εἰρησθαι τῶν ἀνέμων, καὶ βασιλέα νε-
 νομίσθαι φησί· καθάπερ Δαναὸν μὲν, τὰ ὑδρεῖα τὰ ἐν Ἄργει
 παραδείξαντα, Ἀτρέα δὲ, τοῦ ἡλίου τὸν ὑπεναντίον τῷ οὐρανῷ
 δρόμον, μάντις τε καὶ ἱεροσκοπούμενους ἀποδείκνυσθαι βασι-
 λέας· τοὺς δ' ἱερέας τῶν Αἰγυπτίων, καὶ Χαλδαίους, καὶ μά-
 γους, σοφία τινὶ διαφέροντας τῶν ἄλλων, ἡγεμονίας καὶ τιμῆς 24.
 τυγχάνειν παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν· οὕτω δὲ καὶ τῶν θεῶν ἕνα
 ἕκαστον τῶν χρησίμων τινὸς εὐρετὴν γενόμενον, τιμᾶσθαι.

24. Ταῦτα δὲ προοικονομησάμενος, οὐκ ἔα τὸν Αἴολον ἐν μύθου σχήματι ἀκούεσθαι, οὐδ' ὄλην τὴν Ὀδυσσέως πλάνην· ἀλλὰ μικρὰ μὲν προσμεμυθεῦσθαι, καθάπερ καὶ τῷ Ἰλιακῷ πολέμῳ· τὸ δ' ὅλον περὶ Σικελίαν καὶ τῷ Ποιητῇ πεποιῆσθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις συγγραφεῦσιν, ὅσοι τὰ ἐπιχώρια λέγουσι τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν, οὐκ ἐπαινεῖ. Οὐκ ἐπαινεῖ δὲ οὐδὲ τὴν τοιαύτην τοῦ Ἐρατοσθένους ἀπόφασιν, διότι φησὶ τὰτ' ἂν εὐρεῖν τινα, ποῦ Ὀδυσσεὺς πεπλάνηται, ὅταν εὕρῃ τὸν σκυτέα τὸν συρράψαντα τὸν τῶν ἀνέμων ἀσκόν. Καὶ τοῦτο δ' οἰκείως εἰρησθαι τοῖς συμβαίνουσι περὶ τὸ Σκύλλαιον, καὶ τὴν θῆραν τῶν γαλεωτῶν, τὸ ἐπὶ τῆς Σκύλλης·

Αὐτοῦ δ' ἰχθυάα, σκόπελον περιμαιμώωσα,
 Δελφίνάς τε κύνας τε, καὶ εἴποδι μείζον ἔλησιν
 Κῆτος.

Τοὺς γὰρ θύννους ἀγεληθὸν φερομένους παρὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐπειδὴν ἐκπέσωσι καὶ κωλυθῶσι τῆς Σικελίας ἄψασθαι, περιπίπτειν τοῖς μείζοσι τῶν ζώων, οἷον δελφίνων, καὶ κυνῶν, καὶ ἄλλων κητωδῶν· ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γαλεώτας, οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι καὶ κύνας φησὶ. Συμβαίνειν γὰρ ταυτὸ ἐνθάδε, καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις τοῦ Νείλου, καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων, ὅπερ ἐπὶ πυρὸς, καὶ ὕλης ἐμπιπραμένης· ἀθροιζόμενα γὰρ τὰ θηρία φεύγειν τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ, καὶ βορὰν γίνεσθαι τοῖς κρείττοσι.

Ταῦτα δ' εἰπὼν, διηγεῖται τὴν τῶν γαλεωτῶν θῆραν, ἢ συνίσταται περὶ τὸ Σκύλλαιον· σκοπὸς γὰρ ἐφέστηκε κοινὸς τοῖς ὑφορμουῦσιν ἐν δικώποις σκαφιδίοις πολλοῖς, δύο καθ' ἕκαστον σκαφίδιον. Καὶ ὁ μὲν ἐλαύνει, ὁ δ' ἐπὶ τῆς πρῶρας ἔσκηκε δόρυ ἔχων, σημήναντος τοῦ σκοποῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαλεώτου. φέρεται δὲ τὸ τρίτον μέρος ἕξαλον τὸ ζῶον. Συνάψαντος δὲ τοῦ σκάφους, ὁ μὲν ἐπληξεν ἐκ χειρός, εἴτ' ἐξέσπασεν ἐκ τοῦ

σώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδορατίδος· ἀγκισρώδης τε γάρ 24.
 ἔστι, καὶ χαλαρῶς ἐνήρμοσαι τῷ δόρατι ἐπίτηδες, καλώδιον
 δ' ἔχει μακρὸν ἐξημμένον· τοῦτ' ἐπιχαλῶσι τῷ τρωθέντι,
 ἕως ἂν κάμη σφαδάζον, καὶ ὑποφεῦγον· τότε δ' ἔλκουσιν
 ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ εἰς τὸ σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, ἐὰν μὴ μέγα
 ἦ τελέως τὸ σῶμα. Καὶ ἐκπέση δὲ εἰς τὴν θάλατταν τὸ δόρυ,
 οὐκ ἀπόλωλεν· ἔστι γὰρ πηκτὸν ἕκ τε δρυὸς καὶ ἐλάτης· ὥστε
 βαπτιζομένου τοῦ δρυίνου βάρει, μετέωρον εἶναι τὸ λοιπὸν, καὶ
 εὐανάληπτον. Συμβαίνειν δὲ ποτε καὶ τιτρώσκεσθαι διὰ τοῦ 25.

σκαφιδίου τὸν κωπηλάτην, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ξίφους τῶν
 γαλεωτῶν, καὶ τὸ τὴν ὀρμὴν τοῦ ζώου συαγρώδη εἶναι, καὶ τὴν
 θῆραν. Ἐκ τε δὴ τῶν τοιούτων εἰκάζοι τις ἂν, φησὶ, περὶ
 Σκελίαν γενέσθαι τὴν πλάνην κατὰ τὸν Ὀμηρον, ὅτι τῇ Σκύλλῃ
 προσῆψε τὴν τριαύτην θῆραν, ἢ μάλισ' ἐπιχώριός ἐστι τῷ
 Σκυλλαίῳ· καὶ ἕκ τῶν περὶ τῆς Χαρύβδews λεγομένων ὁμοίων
 τοῖς τοῦ Πορθημοῦ πάθεσι. Τὸ δὲ

Τρεῖς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν,

ἀντὶ τοῦ δις, γραφικὸν εἶναι ἀμάρτημα, ἢ ἱστορικόν.

Καὶ τὰ ἐν τῇ Μήνιγγι δὲ τοῖς περὶ τῶν Λωτοφάγων εἰρη-
 μένοις συμφωνεῖν. Εἰ δὲ τίνα μὴ συμφωνεῖ, μεταβολὰς αἰτιᾶσθαι
 θεῖ, ἢ ἄγνοιαν, ἢ καὶ ποιητικὴν ἐξουσίαν, ἢ συνέστηκεν ἐξ
 ἱστορίας, καὶ διαθέσεως, καὶ μύθου. Τῆς μὲν οὖν ἱστορίας ἀλί-
 θειαν εἶναι τέλος, ὡς ἐν Νεῶν καταλόγῳ τὰ ἐκάστοις τόποις
 συμβεβηκότα λέγοντος τοῦ Ποιητοῦ· τὴν μὲν πετρήσσαν, τὴν
 δὲ ἐσχατόωσαν πόλιν, ἄλλην δὲ πολυτρήρωνα, τὴν δ' ἀγχίαλον·
 τῆς δὲ διαθέσεως ἐνάργειαν εἶναι τὸ τέλος, ὡς ὅταν μαχομένους
 εἰσάγη· μύθου δὲ, ἠδονὴν καὶ ἐκπληξιν. Τὸ δὲ πάντα πλάτ-
 τειν, οὐ πιθανόν, οὐδ' Ὀμηρικόν· τὴν γὰρ ἐκείνου ποίησιν
 φιλοσόφημα πάντας νομίζειν, οὐχ ὡς Ἐρατοσθένους φησὶ,
 κελεύων μὴ κρίνειν πρὸς τὴν διάνοιαν τὰ ποιήματα, μήθ' ἰσο-

25. ρίαν ἀπ' αὐτῶν ζητεῖν. Πιθανώτερόν τε τὸ,

Ἐνθεν δ' ἐννήμαρ φερόμην ὀλοοῖς ἀνέμοισιν,

ἐν βραχεῖ διαστήματι δέχεσθαι (οἱ γὰρ ὀλοοὶ οὐκ εὐθύδρομοι), ἢ ἐξωκεανίζειν, ὡς ἂν οὐρίων πνεόντων συνεχῶς. Συνθεῖς δὲ τὸ διάστημα τὸ ἐκ Μαλεῶν ἐπὶ Σήλας, Σαδίων δισμυρίων καὶ δισχιλίων πεντακοσίων, εἰ (φησὶ) τοῦτο θεΐημεν ἐν ταῖς ἐννέα ἡμέραις διηνύσθαι ἰσοταχῶς, ἐκάστης ἂν ἡμέρας ὁ πλοῦς συμβαίνοι Σαδίων δισχιλίων πεντακοσίων. Τίς οὖν ἰσόρηκεν ἐκ Λυκίας ἢ Ρόδου δευτεραῖόν τινα ἀφιγμένον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὄντος τοῦ διαστήματος Σαδίων τετρακισχιλίων; Πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας, πῶς τρεῖς εἰς Σικελίαν ἔλθων, οὐδ' ἅπαξ διὰ τοῦ Πορθμοῦ πέπλευκεν Ὀδυσσεὺς, ἀπολογεῖται· διότι καὶ οἱ ὕστερον ἔφευγον ἅπαντες τὸν πλοῦν τοῦτον.

Τοιαῦτα μὲν εἶρηκεν. Ἔσι δὲ τάλλα μὲν εὖ λεγόμενα· ὅταν 26. δ' ἀνασκευάζῃ τὸν ἐξωκεανισμόν, καὶ πρὸς ἀκριβῆ μέτρα τὸν τῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀνάγῃ καὶ διαστήματα, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς ἀνωμαλίας. Ἄμα μὲν γὰρ παρατίθησι τὰ τοῦ Ποιητοῦ ἔπη·

Ἐνθεν δ' ἐννήμαρ φερόμην ὀλοοῖς ἀνέμοισιν,

ἄμα δ' ἐπικρύπτεται. Καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ Ποιητοῦ·

Αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον Ὠκεανοῖο

Νηῦς·

καὶ τό·

Νήσω ἐν Ὠγυγίῃ, ὅθι τ' ὀμφαλὸς ἐστὶ θαλάσσης.

Καὶ ὅτι ἐνταῦθα οἰκεῖ Ἄτλαντος θυγάτηρ. Καὶ τὸ περὶ τῶν Φαιάκων·

Οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε, πολυκλύσῳ ἐνὶ πόντῳ,

Ἔσχατοι· οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσηται ἄλλος.

Ταῦτα γὰρ πάντα φανερώς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει πλαττόμενα δηλοῦται. Ὁ δὲ ταῦτ' ἐπικρυπτόμενος, τὰ φανερώς λεγόμενα

μενα

μενα ἀναιρεῖ. Τοῦτο μὲν οὖν οὐκ εὖ. Τὸ δὲ περὶ Σικελίαν καὶ 26.
 Ἰταλίαν γεγονέναι τὴν πλάνην, ὀρθῶς, καὶ ὑπὸ τοῦ Ποιητοῦ
 βεβαιούται. Ἐπεὶ τίς ἔπειτε ποιητῆς, ἢ συγγραφεύς, Νεαπο-
 λίτας μὲν λέγειν μνῆμα Παρθενόπης τῆς Σειρήνος; τοὺς δὲ ἐν
 Κύμη, καὶ Δικαιαρχία καὶ Βεσουβίῳ, Πυριφλεγέθοντα καὶ
 Ἀχερουσίαν λίμνην, καὶ νεκυομαντεῖον τὸ ἐν τῷ Ἀόρνῳ, καὶ
 Βαίον καὶ Μισσηνὸν τῶν Ὀδυσσέως ἐταίρων τινάς; Οὕτω δὲ καὶ
 τὰ περὶ Σειρηνούσσας, καὶ τὰ περὶ τὸν Πορθημόν, καὶ Σκύλλαν,
 καὶ Χάρυβδιν, καὶ Αἴολον· ἅπερ οὐτ' ἀκριβῶς ἐξετάζειν δεῖ,
 οὐτ' ἄρριζα καὶ ἀνέσια ἔαν, ἀληθείας μὴδὲν προσαπτόμενα,
 μὴδ' ὠφελείας ἱστορικῆς.

Καὶ αὐτὸς δὲ ὑπονοήσας τοῦτο ὁ Ἐρατοσθένης, ὑπολάβοι
 τις ἂν (φησί) τὸν Ποιητὴν βούλεσθαι μὲν ἐν τοῖς προσ-
 εσπερίοις τόποις τὴν πλάνην τῷ Ὀδυσσεῖ ποιεῖν· ἀποσηῆναι δ' ἀπὸ
 τῶν ὑποκειμένων, τὰ μὲν οὐκ ἀκριβῶς πεπυσμένον, τὰ δὲ οὐδὲ
 προσελόμενον οὕτως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ θεινότερον καὶ τὸ τερατωδέ-
 σερον ἕκαστα ἐξάγειν. Τοῦτο μὲν αὐτὸ εὖ· τὸ δ' οὐ χάριν τοῦτ'
 ἐποίησε, κακῶς δεξάμενος· οὐ γὰρ φλυαρίας, ἀλλ' ὠφελείας
 χάριν. Ὡστε δίκαιόν ἐστιν ὑπέχειν λόγον καὶ περὶ τούτου, καὶ
 διότι φησί τὰ πόρρω τερατολογεῖσθαι μᾶλλον διὰ τὸ εὐκατά-
 ψευσον. Πολλοσὸν γὰρ μέρος ἐστὶ τὰ πόρρω τερατολογούμενα
 τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐγγὺς τῆς Ἑλλάδος· οἷα δὴ τὰ κατὰ τοὺς
 Ἡρακλέους ἄθλους καὶ Θησέως, καὶ τὰ ἐν Κρήτῃ καὶ Σικελίᾳ
 μυθολογούμενα, καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις, καὶ τὰ περὶ τὸν Κι-
 θαιρῶνα καὶ Ἐλικῶνα καὶ Παρνασσὸν καὶ Πήλιον, καὶ τὴν Ἀτ-
 τικὴν ὄλην, καὶ Πελοπόννησον· οὐδεὶς τε ἐκ τῶν μύθων ἄγνοιαν 27.
 αἰτιάται τῶν μυθοποιῶν. ἔτι δὲ, ἐπεὶ οὐ πάντα μυθεύουσιν,
 ἀλλὰ πλείω προσμυθεύουσι, καὶ μάλιστα Ὅμηρος, ὁ ζητῶν τί
 οἱ παλαιοὶ προσμυθεύουσι, οὐ ζητεῖ, εἰ τὰ προσμυθεύόμενα
 ὑπῆρξεν, ἢ ἐστίν· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, οἷς προσμυθεύεται τόποις

27. ἢ προσώποις, περὶ ἐκείνων ζητεῖ τὰληθές· οἶον τὴν Ὀδυσσέως πλάνην, εἰ γέγονε, καὶ ποῦ.

Τὸ δ' ὅλον οὐκ εὔ, τὸ τὴν Ὀμήρου ποιήσιν εἰς ἓν συναγεῖν καὶ τὴν τῶν ἄλλων ποιητῶν, εἰς τε τὰλλα, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ νῦν προκειμένα, τὰ τῆς γεωγραφίας, καὶ μηδὲν αὐτῶ πρῆσβεῖον ἀπονέμειν. Καὶ γὰρ εἰ μηδὲν ἄλλο, τὸν γε Τριπτόλεμον τοῦ Σοφοκλέους, ἢ τὸν ἐν ταῖς Βάκχαις ταῖς Εὐριπίδου πρόλογον ἐπελθόντα, καὶ παραβλόντα τὴν Ὀμήρου περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιμέλειαν, ῥάδιον ἦν αἰσθῆσθαι τὴν ὑπερβολὴν, ἢ τὴν διαφορὰν. Ὅπου γὰρ χρεῖα τάξεως ὧν μέμνηται τόπων, φυλάττει τὴν τάξιν, ὁμοίως μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, ὁμοίως δὲ τῶν ἄπωθεν·

Ὅσσαν ἐπ' Οὐλύμπω μέμασαν θέμεν, αὐτὰρ ἐπ' Ὄσση
Πήλιον εἰνοσίφυλλον.

Καὶ τὸ,

Ἦρη δ' αἰξασα λίπεν ῥίον Οὐλύμποιο,
Πισρίην δ' ἐπιβάσα καὶ Ἡμαθίην ἐρατεινήν,
Σεύατ' ἐφ' ἵπποπόλων Θρηκῶν ὄρεα νιφόνετα.
Ἐξ Ἀθῶω δ' ἐπὶ πόντον.

Καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ, τὰς μὲν πόλεις οὐκ ἐφεξῆς λέγει· οὐ γὰρ ἀναγκαῖον· τὰ δὲ ἔθνη ἐφεξῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄπωθεν·

Κύπρον, Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς,
Αἰθιοπίας θ' ἰκόμην, καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς,
Καὶ Λιβύην·

ὅπερ καὶ Ἰππαρχος ἐπισημαίνεται. Οἱ δ', ἐφ' ὧν τάξεως χρεῖα, ὁ μὲν τὸν Διόνυσον ἐπιόντα τὰ ἔθνη φράζων, ὁ δὲ τὸν Τριπτόλεμον τὴν κατασπειρομένην γῆν, τὰ μὲν πολὺ διεσῶτα συνάπτουσι ἐγγύς, τὰ δὲ συνεχῆ διασπῶσι·

Λιπὼν δὲ Λυδῶν τὰς πολυχρύσους γύας,
Φρυγῶν τε Περσῶν θ' ἠλιοβλήτους πλάσας,

Βάκτριά τε τείχη, τήν τε δύσχειμον χθόνα
Μήδων ἐπελθών, Ἀραβίαν τ' εὐδαίμονα.

27.

Τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Τριπτόλεμος ποιεῖ. Κἄν τοῖς κλίμασι δὲ κἄν
τοῖς ἀνέμοις διαφαίνει τὸ πολυμαθὲς τὸ περὶ τὴν γεωγραφίαν
Ὅμηρος, ἐν ταῖς τοποθεσίαις λέγων ἅμα καὶ ταῦτα πολλαχοῦ· 28.

Αὐτὴ δὲ χθαμαλὴ πανυπερτάτη εἰν ἀλί κεῖται
Πρὸς ζόφον· αἱ δὲ τ' ἀνευθε πρὸς. Ἡὼ τ' Ἡελίον τε.

Καί,

Δύω δὲ τέ οἱ θύραι εἰσίν·
Αἱ μὲν πρὸς Βορέας
Αἱ δ' αὖ πρὸς Νότου.

Καί,

Εἴτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς Ἡὼ τ' Ἡελίον τε,
Εἴτ' ἐπ' ἀριστερά τοίγε ποτὶ ζόφον. . .

Καὶ μὴν τὴν ἄγνοιάν γε τῶν τοιούτων, τελείαν ἠγεῖται σύγ-
χυσιν τῶν ἀπάντων.

ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπη ζόφος, οὐδ' ὅπη Ἡώς,
Οὐδ' ὅπη Ἡέλιος.

Κἀνταῦθα δ' εἰπόντος εὖ τοῦ Ποιητοῦ,

Βορέης καὶ Ζέφυρος, τότε Θρήκηθεν ἄητον·

οὐκ εὖ δεξάμενος ὁ αὐτὸς συκοφαντεῖ, ὡς καθόλου λέγοντος,
ὅτι ὁ Ζέφυρος ἐκ Θράκης πνεῖ, ἐκείνου λέγοντος οὐ καθόλου,
ἀλλ' ὅταν κατὰ τὴν Θρακίαν θάλασσαν συμπέσωσι περὶ τὸν
Μέλαινα κόλπον αὐτοῦ τοῦ Αἰγαίου μέρος οὔσαν. Ἐπισροφὴν
γὰρ λαμβάνει πρὸς νότον ἀκρωτηριάζουσα ἡ Θράκη, καθ' ἃ
συνάπτει τῇ Μακεδονίᾳ, καὶ προπίπτουσα εἰς τὸ πέλαγος,
τοὺς Ζεφύρους ἐντεῦθεν πνέοντας ἀποφαίνει τοῖς ἐν Θάσῳ,
καὶ Λήμνῳ, καὶ Ἰμβρῳ, καὶ Σαμοθράκῃ, καὶ τῇ περὶ αὐτὰς
θαλάττῃ, καθάπερ καὶ τῇ Ἀττικῇ ἀπὸ τῶν Σκειρωνίδων πε-
τρῶν ἀφ' ὧν καὶ Σκειρώνες καλοῦνται οἱ Ζέφυροι, καὶ μάλιστα

28. οἱ Ἀργεῖσαι. Οὐκ ἐνόησε δὲ τοῦτο Ἐρατοσθένης, ὑπενόησε δ' ὁμῶς. Αὐτὸς γοῦν ἐξηγεῖται τὴν ἐπιστροφὴν, ἣν λέγω, τῆς χώρας. Ὡς καθόλου οὖν δέχεται· εἴτ' ἀπειρίαν αἰτιᾶται τοῦ Ποιητοῦ, ὡς τοῦ Ζεφύρου μὲν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πνέοντος, καὶ τῆς Ἰβηρίας, τῆς δὲ Θράκης ἐκείσε μὴ διατεινούσης. Πότερον οὖν τὸν Ζέφυρον ἀγνοεῖ ἀπὸ ἐσπέρας πνέοντα; ἀλλ' ὅταν οὕτω φῆ, φυλάττει τὴν οἰκείαν αὐτοῦ τάξιν·

Σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τε πέσον, Ζέφυρός τε δυσαῆς,
Καὶ Βορέης·

ἢ τὴν Θράκην οὐκ οἶδε μὴ προπίπτουσαν πέραν τῶν Παιονικῶν, καὶ Θετταλικῶν ὄρων; Ἀλλὰ καὶ ταύτης τὴν ἐφεξῆς κατὰ τοὺς Θράκας εἰδῶς, καὶ κατονομάζων τὴν τε παραλίαν καὶ τὴν μεσογαίαν, Μάγνητας μὲν τινας, καὶ Μαλιεῖς, καὶ τοὺς ἐφεξῆς Ἕλληνας καταλέγει μέχρι Θεσπρωτῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Παίοσι τοὺς ὁμόρους Δόλοπας, καὶ Σελλοὺς περὶ Δωδώνην μέχρις Ἀχελώου· Θρακῶν δ' οὐ μέμνηται περαιτέρω. Εὐεπιφόρως δὲ ἔχει πρὸς τὴν ἐγγυτάτῳ καὶ γνωριμωτάτῳ ἑαυτῷ θάλατταν, ὡς καὶ ὅταν φῆ·

29. Κινήθη δ' ἀγορῆ, ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης
Πόντου Ἰκαρίοιο.

Εἰσὶ δὲ τινες, οἱ φασὶ δύο τοὺς κυριωτάτους εἶναι ἀνέμους, Βορέαν καὶ Νότον· τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ μικρὰν ἐγγλίσιν διαφέρειν· τὸν μὲν ἀπὸ Φερινῶν ἀνατολῶν Εὐρον, χειμερινῶν δὲ, Ἀπηνιώτην· δύσεων δὲ Φερινῶν μὲν, Ζέφυρον, χειμερινῶν δὲ, Ἀργέσην. Τοῦ δὲ δύο εἶναι τοὺς ἀνέμους ποιοῦνται μάρτυρας, Θρασυάλην τε, καὶ τὸν Ποιητὴν αὐτὸν, τῷ τὸν μὲν Ἀργέσην τῷ Νότῳ προσνέμειν·

Ἀργέσαο Νότιο·

τὸν δὲ Ζέφυρον τῷ Βορέα·

Βορέης καὶ Ζέφυρος, τῷ τε Θρήκηθεν ἄητον.

Φησὶ δὲ Ποσειδώνιος μηδένα οὕτως παραδεδωκέναι τοὺς 29·
 ἀνέμους τῶν γνωρίμων περὶ ταῦτα, οἷον Ἄριστοτέλη, Τιμοσθένη,
 Βίωνα τὸν ἀστρολόγον· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπὸ Φερινῶν ἀνατολῶν,
 Καικίαν, τὸν δὲ τούτῳ κατὰ διάμετρον ἐναντίον, Λίβα, ἀπὸ
 δύσεως ὄντα χειμερινῆς· πάλιν δὲ τὸν μὲν ἀπὸ χειμερινῆς
 ἀνατολῆς, Εὐρον· τὸν δ' ἐναντίον, Ἀργέσην· τοὺς δὲ μέσους,
 Ἀηλιώτην, καὶ Ζέφυρον. Τὸν δὲ Ποιητὴν δυσασῆ μὲν Ζέφυρον
 λέγειν, τὸν ὑφ' ἡμῶν καλούμενον Ἀργέσην· λίγα δὲ πνέοντα
 Ζέφυρον, τὸν ὑφ' ἡμῶν Ζέφυρον· Ἀργέσην δὲ Νότον, τὸν
 Λευκόνοτον· οὗτος γὰρ ὀλίγα τὰ νέφη ποιεῖ, τοῦ λοιποῦ Νότου
 ὅλου Εὐρου πως ὄντος·

Ὡς ὁπότε Ζέφυρος νέφεα συφελίξῃ

Ἀργέσαο Νότιο βαθεῖη λαίλαπι τύπτων.

Τὸν γὰρ δυσασῆ Ζέφυρον νῦν λέγει, ὅς εἶωθε διασκιδνάναι τὰ
 ὑπὸ τοῦ Λευκονότου συναγόμενα, ἀσθενῆ ὄντα, ἐπιθέτως τοῦ
 Νότου νῦν Ἀργέσου λεγομένου. Ταῦτα μὲν δὴ ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώ-
 του τῶν γεωγραφικῶν εἰρημένα, τοιαύτην τινὰ τὴν ἐπανόρθω-
 σιν ἔχει.

Ἐπιμένων δὲ τοῖς περὶ Ὀμήρου ψευδῶς ὑποληφθεῖσι καὶ
 ταῦτα φησὶν, ὅτι οὐδὲ τὰ τοῦ Νείλου σόματα οἶδε, πλείω ὄντα,
 οὐδ' αὐτὸ τοῦνομα· Ἡσίοδος δὲ οἶδε· μέμνηται γάρ. Τὸ μὲν
 οὖν ὄνομα εἰκὸς μὴ πω λέγεσθαι κατ' αὐτόν· τὰ δὲ σόματα
 εἰ μὲν ἦν ἀφανῆ, καὶ ὀλίγοις γνώριμα, ὅτι πλείω καὶ οὐχ ἔν,
 δοίη τις ἂν οὐ πεπύσθαι αὐτόν. Εἰ δὲ τῶν κατ' Αἴγυπτον τὸ
 γνωριμώτατον καὶ παραδοξότατον, καὶ μάλιστα πάντων μνή-
 μης ἄξιον καὶ ἱστορίας, ὁ ποταμὸς καὶ ἦν, καὶ ἔστιν, ὡς δ' αὕτως
 αἱ ἀναβάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ σόματα, τίς ἂν ἢ τοὺς ἀγγέλλοντας
 αὐτῷ ποταμὸν Αἴγυπτον, καὶ χώραν καὶ Θήβας Αἰγυπτίας,
 καὶ Φάρον, ὑπολάβοι μὴ γνωρίζειν ταῦτα, ἢ γνωρίζοντας μὴ 30.
 λέγειν, πλὴν εἰ μὴ διὰ τὸ γνῶριμον; Ἔτι δ' ἀπιθανώτερον, εἰ

30. τὴν μὲν Αἰθιοπίαν ἔλεγε, καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς, καὶ τὴν ἔξω Θαλάσσαν, καὶ τὸ διχθὰ δεδάσθαι τοὺς Αἰθίοπας, τὰ δ' ἐγγὺς καὶ γνώριμα μὴ. Εἰ δὲ μὴ ἐμνήσθη τούτων, οὐ τοῦτο σημεῖον τοῦ ἀγνοεῖν· οὐ δὲ γὰρ τῆς αὐτοῦ πατρίδος ἐμνήσθη, οὐδὲ πολλῶν ἄλλων· ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ λίαν γνώριμα ὄντα, φαίη τις ἂν, δόξαι οὐκ ἄξια μνήμης εἶναι πρὸς τοὺς εἰδότες.

Οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ τοῦτο προφέρουσιν αὐτῶ, τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Φαρίας, ὅτι φησὶ πελαγίαν, ὡς κατ' ἀγνοίαν λέγουσι. Τούναντίον γὰρ, κἂν μαρτυρίῳ χρήσαιτό τις τούτῳ πρὸς τὸ μὴ ἀγνοεῖσθαι μηδὲν ὑπὸ τοῦ Ποιητοῦ τῶν εἰρημένων ἀρτίως περὶ τὴν Αἴγυπτον· γνοίης δ' ἂν οὕτως. Ἀλαζῶν γὰρ δὴ πᾶς ὁ πλάνην αὐτοῦ διηγούμενος. Τούτων δ' ἦν καὶ ὁ Μενέλαος, ὅς, ἀναβεβηκῶς μέχρις Αἰθιοπίων, ἐπέπυστο τὰς ἀναβάσεις τοῦ Νεῖλου, καὶ τὴν χοῦν ὄσσην ἐπιφέρει τῇ χώρᾳ, καὶ τὸν πρὸ τῶν σομάτων πόρον, ὅσον ἤδη προσχώσας τῇ ἠπείρῳ προσέθεικεν· ὥστε εἰκότως ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον τοῦ ποταμοῦ δῶρον λέγεσθαι· κἂν εἰ μὴ τὴν ὅλην, τὴν γε ὑπὸ τῷ Δέλτα, τὴν Κάτω χώραν προσαγορευομένην. Ἰσόρησε δὲ καὶ τὴν Φάρον πελαγίαν οὔσαν τὸ παλαιόν· προσειψεύσατο δὲ καὶ τὸ πελαγίαν εἶναι, καίπερ μηκέτι πελαγίαν οὔσαν. Ὁ δὲ ταῦτα διασκευάζων, ὁ Ποιητὴς ἦν· ὡς' ἐκ τούτων εἰκάζειν, ὅτι καὶ τὰς ἀναβάσεις ἤθει, καὶ τὰ σόματα τοῦ Νεῖλου.

Ἡ δ' αὐτὴ ἀμαρτία καὶ περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τὸν ἰσθμὸν τὸν μεταξὺ τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, καὶ περὶ τοῦ ψευδῶς λέγεσθαι·

Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίεται ἔσχατοι ἀνδρῶν.

Καὶ γὰρ τοῦτο ἐκείνου λέγοντος καλῶς, ἐπιτιμῶσιν οἱ ὕστερον οὐκ εὖ. Τοσοῦτου γὰρ δεῖ τούτ' ἀληθές εἶναι τὸ ἀγνοεῖν Ὅμηρον τὸν ἰσθμὸν τοῦτον, ὥστε ἐκείνον μὲν φημί μὴ εἰδέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποφαίνεσθαι ἀντικρυς· τοὺς δὲ γραμματικούς μὴδὲ

λέγοντος ἐκεῖνου αἰσθάνεσθαι, ἀπὸ Ἀρισάρχου καὶ Κράτητος 30.
ἀρξάμενους τῶν κορυφαίων ἐν τῇ ἐπισήμῃ ταύτῃ. Εἰπόντος γὰρ
τοῦ Ποιητοῦ,

Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαΐαται ἔσχατοι ἀνδρῶν,
περὶ ἐπιφερομένου ἔπους διαφέρονται, ὁ μὲν Ἀρίσαρχος γράφων,
Οἱ μὲν δυσσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος·

ὁ δὲ Κράτης,

Ἡμὲν δυσσομένου Ὑπερίονος, ἡδ' ἀνιόντος·

οὐδὲν διαφέρον πρὸς τὴν ἑκατέρου ὑπόθεσιν, οὕτως ἢ ἐκείνως 31.
γράφειν. Ὁ μὲν γὰρ, ἀκολουθῶν τοῖς μαθηματικῶς λέγεσθαι
δοκοῦσι, τὴν διακεκαυμένην ζώνην κατέχεσθαι φησὶν ὑπὸ τοῦ
Ὠκεανοῦ· παρ' ἑκάτερα δὲ ταύτης εἶναι τὴν εὐκρατον, τὴν τε
καθ' ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπὶ θάτερον μέρος. Ὡσπερ οὖν οἱ παρ' ἡμῖν
Αἰθίοπες οὗτοι λέγονται οἱ πρὸς μεσημβρίαν κεκλιμένοι παρ'
ὄλην τὴν οἰκουμένην ἔσχατοι τῶν ἄλλων παροικοῦντες τὸν
Ὠκεανόν· οὕτως οἶεται δεῖν καὶ πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ νοεῖσθαι
τινάς Αἰθίοπας ἑσχάτους τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῃ,
παροικοῦντας τὸν αὐτὸν τοῦτον Ὠκεανόν· διττοὺς δὲ εἶναι, καὶ
διχθὰ δεδάσθαι ὑπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ. Προσκεῖσθαι δὲ τὸ,

Ἡμὲν δυσσομένου Ὑπερίονος, ἡδ' ἀνιόντος,

ὅτι τοῦ Ζωδιακοῦ κατὰ κορυφὴν ὄντος αἰεὶ τῶ ἐν τῇ γῇ Ζω-
διακῶ, τούτου δ' οὐκ ἐκβαίνοντος ἔξω ταῖν Αἰθιοπίαιν ἀμφοῖν
τῇ λοξώσει, ἀνάγκη καὶ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου πᾶσαν ἐν τῶ
πλάτει τούτῳ νοεῖσθαι, καὶ τὰς ἀνατολάς καὶ τὰς δύσεις συμ-
βαίνειν ἐνταῦθα ἄλλοις ἄλλας, καὶ κατ' ἄλλα ἢ ἄλλα σημεῖα.
Εἶρηκε μὲν οὕτως, ἀστρονομικώτερον νομίσας. Ἦν δὲ καὶ ἀπλού-
σερον εἰπεῖν αὐτὸ σώζοντα τὸ οὕτω διηρῆσθαι δίχα τοὺς Αἰ-
θίοπας, ὡς εἴρηται· ὅτι ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δύσεως, ἐφ'
ἑκάτερα παροικοῦσι τῶ ὠκεανῶ Αἰθίοπες. Τί οὖν διαφέρει πρὸς

31. τὸν νοῦν, τοῦτο ἢ οὕτως εἶπειν, ὡσπερ αὐτὸς γράφει, ἢ ὡς Ἀρίσταρχος;

Οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος.

Καὶ γὰρ τοῦτ' ἐςὶ καὶ πρὸς δύσιν καὶ πρὸς ἀνατολὴν ἐφ' ἐκά-
τερα τοῦ Ὠκεανοῦ οἰκεῖν. Ὁ δ' Ἀρίσταρχος ταύτην μὲν ἐκβάλλει
τὴν ὑπόθεσιν· διχθὰ δὲ μεμερισμένους οἶεται λέγεσθαι τοὺς
καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπας, τοὺς τοῖς Ἕλλησι πρὸς μεσημβρίαν
ἐσχάτους. Τούτους δὲ μὴ μεμερίσθαι δίχα, ὥσε εἶναι δύο Αἰ-
θιοπίας, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολὴν, τὴν δὲ πρὸς δύσιν· ἀλλὰ
μίαν μόνην, τὴν πρὸς μεσημβρίαν κειμένην τοῖς Ἕλλησιν, ἰδρυ-
μένην δὲ κατ' Αἴγυπτον. Τοῦτο δὲ ἀγνοοῦντα τὸν Ποιη-
τὴν, ὡσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ἕσα εἶρηκεν Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ
Περὶ νεῶν καταλόγου δευτέρῳ, καταψεύσασθαι τῶν τόπων τὰ
μὴ ὄντα.

Πρὸς μὲν οὖν Κράτητα μακροῦ λόγου δεῖ, καὶ ἴσως οὐδὲν
ὄντος πρὸς τὰ νῦν. Ἀρισάρχου δὲ τοῦτο μὲν ἐπαινωμένον, διότι
τὴν Κρατήτειον ἀφείς ὑπόθεσιν, δεχομένην πολλὰς ἐνστάσεις,
περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Αἰθιοπίας ὑπονοεῖ γεγονέναι τὸν λόγον· τὰ
δ' ἄλλα ἐπισκοπῶμεν. Καὶ πρῶτον, ὅτι καὶ αὐτὸς μικρολο-
γεῖται μάτην περὶ τῆς γραφῆς. Καὶ γὰρ ἂν ὅποτέρως γρά-
φεται, δύναται ἐφαρμόττειν τοῖς νοήμασιν αὐτοῦ. Τί γὰρ
32. διαφέρει λέγειν, ἢ οὕτως, Δύο καθ' ἡμᾶς εἰσὶν Αἰθιοπες, οἱ
μὲν πρὸς ἀνατολάς, οἱ δὲ πρὸς δύσεις· ἢ οὕτως, Καὶ *γὰρ* πρὸς
ἀνατολάς, καὶ πρὸς δύσεις; Ἐπειθ' ὅτι ψευδοῦς προίεσται
δόγματος. Φέρε γὰρ τὸν Ποιητὴν ἀγνοεῖν μὲν τὸν ἰσθμὸν, τῆς
δὲ κατ' Αἴγυπτον Αἰθιοπίας μεμνησθαι, ὅταν φῆ·

Αἰθιοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται.

Πῶς οὖν; οὐ διχθὰ δεδαίαται οὕτω, ἀλλ' ἀγνοῶν οὕτως εἶ-
ρηκεν ὁ Ποιητής; Πότερ' οὐδ' ἢ Αἴγυπτος, οὐδ' οἱ Αἰγύπτιοι

ἀπὸ τοῦ Δέλτα ἀρξάμενοι μέχρι πρὸς Συήνην, ὑπὸ τοῦ Νείλου 32.
δίχα διήρηνται;

Οἱ μὲν δυσσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος.

Τί δ' ἡ ἄλλη Αἴγυπτός ἐστι πλὴν ἢ ποταμία νῆσος, ἣν ἐπικλύζει τὸ ὕδωρ; αὕτη δ' ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ κείται, πρὸς ἀνατολὴν καὶ δύσιν. Ἀλλὰ μὴν ἡ Αἰθιοπία ἐπ' εὐθείας ἐστὶ τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ παραπλησίως ἔχει πρὸς τε τὸν Νεῖλον, καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν τόπων. Καὶ γὰρ καὶ αὕτη σενή τέ ἐστι, καὶ μακρὰ, καὶ ἐπίκλυτος. Τὰ δ' ἔξω τῆς ἐπικλύσου ἔρημά τε, καὶ ἄνυδρα, καὶ σπανίως οἰκεῖσθαι δυνάμενα, τὰ μὲν πρὸς ἔω, τὰ δὲ πρὸς δύσιν κεκλιμένα. Πῶς οὖν οὐχὶ καὶ δίχα διήρηνται; ἢ τοῖς μὲν τὴν Ἀσίαν ἀπὸ Λιβύης διαιροῦσιν, ἀξιόλογον τοῦθ' ὄριον ἐφάνη ὁ Νεῖλος, μῆκος μὲν ἀνατείνων ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν πλειόνων, ἢ μυριάων σταδίων, πλάτος δὲ, ὥς τε καὶ νήσους ἀπολαμβάνειν μυριάδους (ὧν μεγίστη ἐστὶν ἡ Μερὸν, τὸ βασιλεῖον καὶ ἡ μητρόπολις τῶν Αἰθιοπῶν)· αὐτὴν δὲ τὴν Αἰθιοπίαν οὐχ ἰκανὸς ἦν διαιρεῖν δίχα; Καὶ μὴν οἱ γε ἐπιτιμῶντες τοῖς τὰς ἡπείρους τῷ ποταμῷ διαιροῦσι, τῶν ἐγκλημάτων τοῦτο μέγιστον προφέρουσιν αὐτοῖς, ὅτι τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διασπῶσι, καὶ ποιοῦσι τὸ μὲν τι μέρος ἐκατέρας αὐτῶν Λιβυκόν, τὸ δ' Ἀσιατικόν· ἢ εἰ μὴ βούλονται τοῦτο, ἢ οὐ διαιροῦσι τὰς ἡπείρους, ἢ οὐ τῷ ποταμῷ.

Χωρὶς δὲ τούτων, ἔστι καὶ ἄλλως διαιρεῖν τὴν Αἰθιοπίαν. Πάντες γὰρ οἱ παραπλεύσαντες τῷ Ὠκεανῷ τὴν Λιβύην, οἱ τε ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν Στηλῶν, μέχρι ποσοῦ προελθόντες, εἴτα ἀνέσρεψαν, ὑπὸ πολλῶν ἀτοπιῶν κωλυόμενοι· ὥς τε καὶ πίσειν κατέλιπον τοῖς πολλοῖς, ὡς τὸ μεταξὺ διείργοιτο ἰσθμῷ· καὶ μὴν σύρρους ἢ πᾶσα Ἀτλαντικὴ θάλασσα, καὶ μάλιστα ἢ κατὰ μεσημβρίαν. Ἄπαντες δὲ οὗτοι τὰ τελευταῖα χωρία, ἐφ' ἃ πλέοντες ἦλθον, Αἰθιοπικὰ προσηγόρευσαν, καὶ

33. ἀπήγγειλαν οὕτως. Τί οὖν ἄλογον, εἰ καὶ Ὀμηρος ὑπὸ τοιαύτης ἀκοῆς ἀχθεῖς δίχα διήρει, τοὺς μὲν πρὸς ἀνατολήν λέγων, τοὺς δὲ πρὸς δύσιν; τῶν μεταξὺ οὐ γινωσκομένων, εἴτε εἰσὶν, εἴτε μὴ εἰσὶν. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλην τινὰ ἱστορίαν παλαιὰν εἴρηκεν Ἐφορος, ἣ οὐκ ἄλογον ἐντυχεῖν καὶ Ὀμηρον. Λέγεσθαι γάρ φησιν ὑπὸ τῶν Ταρτησίων Αἰθίοπας τὴν Λιβύην ἐπελθόντας μέχρι δύσεως, τοὺς μὲν αὐτοῦ μεῖναι, τοὺς δὲ καὶ τῆς παραλίας κατασχεῖν πολλήν· τεκμαίρεται δὲ ἐκ τούτου καὶ Ὀμηρον εἰπεῖν οὕτως,

Αἰθίοπας, τοὶ δίχθ' ἀδεαίεται ἔσχατοι ἀνδρῶν.

Ταῦτά τε δὴ πρὸς τὸν Ἀρίσαρχον λέγοι ἂν τις, καὶ πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ, καὶ ἄλλα τούτων ἐπιεικέστερα, ἀφ' ὧν τὴν πολλὴν ἄγνοιαν ἀφαιρήσεται τοῦ Ποιητοῦ. Φημί γάρ κατὰ τὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δόξαν, ὡς περ τὰ πρὸς Βορρᾶν μέρη τὰ γνῶριμα ἐνὶ ὀνόματι Σκύθας ἐκάλου, ἢ Νομάδας, ὡς Ὀμηρος, ὕστερον δὲ καὶ τῶν πρὸς ἐσπέραν γνωσθέντων, Κελτοί, καὶ Ἰθῆρες, ἢ συμμίκτως Κελτίθῆρες, καὶ Κελτοσκύθαι προσηγορεύοντο, ὑφ' ἐν ὄνομα τῶν καθ' ἕκαστα ἔθνῶν ταττομένων διὰ τὴν ἄγνοιαν· οὕτω τὰ μεσημβρινὰ πάντα, Αἰθιοπίαν καλεῖσθαι, τὰ πρὸς Ὠκεανῷ. Μαρτυρεῖ δὲ τὰ τοιαῦτα. Ὅ,τε γὰρ Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ τῷ λυομένῳ φησὶν οὕτω·

Φοινικόπεδόν τ' ἐρυθρᾶς ἱερὸν

Χεῦμα θαλάσσης,

Χαλκοκέραυνόν τε παρ' Ὠκεανῷ

Λίμναν παντοτρόφον Αἰθιοπίων,

Ἴν' ὁ παντεπόπτας Ἡέλιος

Αἰεὶ χρωτ' ἀθάνατον,

Κάματόν δ' ἵππων, θερμαῖς

ὕδατος μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει.

Παρ' ὅλον γὰρ τὸ μεσημβρινὸν κλίμα, τοῦ Ὠκεανοῦ ταύτην

πρὸς τὸν ἥλιον ἴσχυοντος τὴν χρεῖαν, καὶ τὴν σχέσιν, παρ' ὄλον 33.
καὶ τοὺς Αἰθίοπας ἀποφαίνεται. Ὅ, τ' Εὐριπίδης ἐπὶ τῷ
Φαέδοντι τὴν Κλυμένην φησί

— δοθῆναι Μέροπι τῆσδ' ἄνακτι γῆς·
Ἦν ἐκ τεθρίππων ἀρμάτων πρώτην χθόνα
Ἥλιος ἀνίσχων χρυσέη βάλλει φλογί.
Καλοῦσι δ' αὐτὴν γείτονες μελάμβροτοι,
Ἐὼ φαεννᾶς ἡλίου θ' ἵπποσάσεις.

Νῦν μὲν δὴ κοινὰς ποιεῖται τὰς ἵπποσάσεις τῇ τε Ἡοῖ, καὶ τῷ
Ἠλίῳ· ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς πλησίον αὐτάς φησιν εἶναι τῇ οἰκῆσει τοῦ
Μέροπος. Καὶ ὅλη γε τῇ δραματουργίᾳ τοῦτο παραπέπλεκται, 34.
οὐ δῆπου τῆς κατ' Αἴγυπτον Αἰθιοπίας ἴδιον ὄν, μᾶλλον δὲ
τῆς παρ' ὄλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα διηκούσης παραλίας.

Μηνύει δὲ καὶ Ἐφορος τὴν παλαιὰν περὶ τῆς Αἰθιοπίας δό-
ξαν· ὅς φησιν ἐν τῷ περὶ τῆς Εὐρώπης λόγῳ, τῶν περὶ τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τόπων, εἰς τέσσαρα μέρη διηρημένων,
τὸ πρὸς τὸν Ἀπηνιώτην, Ἰνδοὺς ἔχειν· πρὸς Νότον δὲ Αἰθίοπας·
πρὸς Δύσιν δὲ Κελτούς· πρὸς δὲ Βορρᾶν ἄνεμον Σκύθας. Προσ-
τίθησι δ', ὅτι μείζων ἢ Αἰθιοπία ἢ ἡ Σκυθία· δοκεῖ γάρ, φησι,
τὸ τῶν Αἰθιοπῶν ἔθνος παρατείνειν ἀπ' ἀνατολῶν χειμερινῶν
μέχρι δυσμῶν· ἢ Σκυθία δ' ἀντίκειται τούτῳ. Ὅτι δ' ὁ Ποιητὴς
ὁμολογῶς τούτοις, καὶ ἐκ τῶνδε δῆλον, ὅτι ἢ μὲν Ἰθάκη κεῖται

Πρὸς ζόφον,
ἄπερ ἐστὶ πρὸς ἄρκτον,
αἱ δὲ τ' ἀνευθε πρὸς Ἡῶ τ' Ἠελίου τε·

ὄλον τὸ νότιον πλευρὸν οὕτω λέγων. Καὶ ἔτι, ὅταν φῆ.

Εἴτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς Ἡῶ τ' Ἠελίου τε,
Εἴτ' ἐπ' ἀριστερά, τοίγε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα.

Καὶ πάλιν·

ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὄπη ζόφος, οὐδ' ὄπη Ἡῶς,
οὐδ' ὄπη Ἠέλιος φαεσίμβροτος εἰς' ὑπὸ γαῖαν,
οὐδ' ὄπη ἀννεῖται·

34. περί ὧν λέγεται καὶ ἐν τοῖς περὶ τῆς Ἰθάκης λόγοις σαφέστερον.
Ὅταν οὖν φῆ·

Ζεὺς γὰρ ἐς Ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας
Χθιζὸς ἔβη,

κοινότερον δεκτέον *καὶ* τὸν Ὠκεανὸν τὸν κατ' ὅλον τὸ μεσημ-
βρινὸν κλίμα τεταγμένον, καὶ τοὺς Αἰθίοπας· ὧ γὰρ ἂν τόπων
τοῦδε τοῦ κλίματος προσβάλης τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπὶ τῷ
Ὠκεανῷ ἔση, καὶ ἐπὶ τῇ Αἰθιοπία. Οὕτω δὲ λέγει καὶ τὸ,

Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν,
Τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν,

ἴσον τῷ, Ἀπὸ μεσημβρινῶν τόπων, Σολύμους λέγων οὐ τοὺς
ἐν τῇ Πισιδία, ἀλλ', ὡς ἔφην πρότερον, πλάσας τινὰς ὁμωνύ-
μους τοὺς ἀναλόγως ἔχοντας πρὸς τε τὸν πλεοντα ἐν τῇ σχεδία,
καὶ τοὺς ἐκεῖ μεσημβρινούς, ὡς ἂν Αἰθίοπας, ὡς οἱ Πισιδικοὶ
πρὸς τε τὸν Πόντον καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς Αἰγύπτου Αἰθίοπας.
Οὕτω δὲ καὶ τὸν περὶ τῶν γεράνων λόγον κοινὸν ποιούμενος
φησὶν·

- Αἶτ', ἐπεὶ οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον,
35. Κλαγγῇ ταίγε πέτονται ἐπ' Ὠκεανοῦ ροάων,
Ἀνδράσι Πυγμαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.

Οὐ γὰρ ἐν μὲν τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ὁράται φερομένη
ἢ γέρανος ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν, ἢ
Ἰσηρίαν οὐδαμῶς, ἢ τοῖς κατὰ τὴν Κασπίαν καὶ Βακτριανήν.
Κατὰ πᾶσαν οὖν τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ Ὠκεανοῦ παρα-
τείνοντος, ἐφ' ἅπασαν δὲ καὶ χειμοφυγούντων, δέχεσθαι δεῖ
καὶ τοὺς Πυγμαίους μεμυθευμένους κατὰ πᾶσαν. Εἰ δ' οἱ
ὑσερον τοὺς Αἰθίοπας ἐπὶ τοὺς κατ' Αἴγυπτον μόνους μετήγα-
γον, καὶ τὸν περὶ τῶν Πυγμαίων λόγον, οὐδὲν ἂν εἶη πρὸς τὰ
πάλαι. Καὶ γὰρ Ἀχαιοὺς καὶ Ἀργεῖους οὐ πάντας μὲν νῦν φαμέν
τοὺς στρατεύσαντας ἐπὶ Ἴλιον· Ὅμηρος δὲ καλεῖ πάντας. Παρα-

πλήσιον δὲ ἔσιν, ὃ λέγω καὶ περὶ τῶν δίχα διηρημένων Αἰθιοπίων, 35.
 ὅτι δεῖ δέχεσθαι τοὺς παρ' ὄλην τὴν ὠκεανίτιν διατείνοντας
 ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος, μέχρι ἡλίου δυομένου. Οἱ γὰρ οὕτω λεγόμενοι
 Αἰθίοπες δίχα διήρηνται φυσικῶς τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ὡς
 ἂν μεσημβρινοῦ κύκλου τμήματι ἀξιολόγῳ, ποταμοῦ δίκην, ἐν
 μήκει σχεδόν τι καὶ πεντακισχιλίων σαδίων ἐπὶ τοῖς μυρίοις·
 πλάτει δ' οὐ πολὺ τῶν χιλίων μείζονι, τῷ μεγίστῳ· πρόσεσι δὲ
 τῷ μήκει, καὶ τὸ τὸν μυχὸν τοῦδε τοῦ κόλπου διέχειν τῆς κατὰ
 Πηλούσιον Θαλάσσης, τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν, ἣν ἐπέχει ὁ
 ἰσθμὸς. Καθάπερ οὖν οἱ χαριέστεροι τῶν διαιρούντων τὴν Ἀσίαν
 ἀπὸ τῆς Λιβύης, ὄρον εὐφυέστερον ἡγοῦνται τοῦτον τῶν ἠπειρῶν
 ἀμφοῦν τὸν κόλπον, ἢ τὸν Νεῖλον· τὸν μὲν γὰρ διήκειν παρ'
 ὀλίγον παντελῶς ἀπὸ Θαλάττης ἐπὶ Θαλατταν· τὸν δὲ Νεῖλον
 πολλαπλάσιον ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ διέχειν, ὥστε μὴ διαιρεῖν πᾶσαν
 τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Λιβύης· τοῦτον ὑπολαμβάνω τὸν τρόπον
 καὶ τὰ μεσημβρινὰ μέρη πάντα καθ' ὄλην τὴν οἰκουμένην,
 δίχα διηρηθῆσαι νομίσαι τὸν Ποιητὴν τῷ κόλπῳ τούτῳ. Πῶς οὖν
 ἠγνόει τὸν ἰσθμὸν, ὃν οὗτος ποιεῖ πρὸς τὸ Αἰγύπτιον πέ-
 λαγος;

Καὶ γὰρ δὴ καὶ τελέως ἄλογον, εἰ τὰς μὲν Αἰγυπτίους Θή-
 βας ἤδει σαφῶς, αἱ διέχουσι τῆς κατ' ἡμᾶς Θαλάττης σαδίους
 μικρὸν ἀπολείποντας τῶν πεντακισχιλίων· τὸν δὲ μυχὸν τοῦ
 Ἀραβίου κόλπου μὴ ἤδει, μηδὲ τὸν ἰσθμὸν τὸν κατ' αὐτὸν,
 πλάτος ἔχοντα οὐ πλείονων ἢ χιλίων σαδίων. Πολὺ δ' ἂν ἀλογώ-
 τερον δόξειεν, εἰ τὸν μὲν Νεῖλον ἤδει ὁμωνύμως τῇ τοσαύτῃ
 χώρᾳ λεγόμενον, τὴν δ' αἰτίαν μὴ ἑώρα τούτου· μάλισσά γὰρ ἂν
 προσπίπτει τὸ ῥηθῆν ὑφ' Ἡροδότου, διότι δῶρον ἦν ἡ χώρα 36.
 τοῦ ποταμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἠξιοῦτο τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος.
 Ἄλλως τε τῶν παρ' ἐκάστοις ἰδίων ταῦτ' ἐστὶ γνωριμώτατα, ἃ καὶ
 παραδοξίαν ἔχει τινά, καὶ ἐν τῷ φανερωῷ πᾶσιμα ἐστὶ τοιοῦτον

36. ὃ ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ Νείλου ἀνάβασις, καὶ ἡ πρόσχωσις τοῦ πελάγους. Καὶ καθάπερ οἱ προσαχθέντες πρὸς τὴν Αἴγυπτον οὐδὲν πρότερον ἰσοροῦσι περὶ τῆς χώρας, ἢ τὴν τοῦ Νείλου φύσιν, διὰ τὸ τοὺς ἐπιχωρίους μῆτε καινότερα τούτων λέγειν ἔχειν πρὸς ἄνδρας ξένους, μῆτ' ἐπιφανέστερα περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς (τῷ γὰρ ἰσορήσαντι περὶ τοῦ ποταμοῦ, κατάδηλος καὶ ἡ χώρα πάσα γίνεται, ὅποια τίς ἐστιν)· οὕτω καὶ οἱ πόρρωθεν ἀκούοντες οὐδὲν πρότερον ἰσοροῦσι τούτου. Προσίθητι οὖν τούτῳ καὶ τὸ φιλείδημον, καὶ τὸ φιλέκδημον, τοῦ Ποιητοῦ· ὅπερ αὐτῷ μαρτυροῦσιν, ὅσοι τὸν βίον ἀναγράφουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ λαμβάνεται τῶν ποιημάτων πολλὰ παραδείγματα τοῦ τοιούτου. Οὗτος μὲν οὖν ἐκ πλειόνων ἐλέγχεται, καὶ εἰδῶς, καὶ λέγων ῥητῶς τὰ ῥητά, καὶ σιγῶν τὰ λίαν ἐκφανῆ, ἢ ἐπιθέτως λέγων.

Θαυμάζειν δὲ δεῖ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Σύρων, πρὸς οὓς ἔνυ ἡμῖν ὁ λόγος, εἰ μὴδ' ἐκείνου λέγοντος τὰ παρ' αὐτοῖς ἐπιχώρια συνηῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἄγνοιαν αἰτιῶνται, ἢ αὐτοὺς ἐνόχους δείκνυσιν ὁ λόγος. Ἀπλῶς δὲ τὸ μὴ λέγειν, οὐ τοῦ μὴ εἰδέναι σημείον ἐστίν· οὐδὲ γὰρ τὰς τροπὰς τοῦ Εὐρίπου λέγει, οὐδὲ τὰς Θερμοπύλας, οὐδ' ἄλλα πλείω τῶν γνωρίμων παρὰ τοῖς Ἕλλησιν· οὐ μὴν ἠγνόει γε. Ἀλλὰ καὶ λέγει· οὐ δοκεῖ δὲ τοῖς ἐθελωκωφοῦσιν· ὥστε ἐκείνους αἰτιατέον. Ὁ Ποιητὴς τοίνυν διπετέας καλεῖ τοὺς ποταμοὺς, οὐ τοὺς χειμάρρους μόνους, ἀλλὰ καὶ πάντας ἀπλῶς, ὅτι πληροῦνται πάντες ἀπὸ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων. Ἀλλὰ τὸ κοινόν, ἐπὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν ἴδιον γίνεται· ἄλλως γὰρ ἂν τὸν χειμάρρου ἀκούοι τις διπετῆ, καὶ ἄλλως τὸν ἀένναον· ἐνταῦθα δὲ διπλασιάζει πως ἡ ἐξοχή. Καὶ καθάπερ εἰσὶ τινες ὑπερβολαὶ ἐπὶ ὑπερβολαῖς, ὡς τὸ, Κουφότερον εἶναι φελλοῦ σκιας, Δειλότερον δὲ λαγῶ Φρυγὸς, Ἐλάττω δ' ἔχειν γῆν τὸν ἀγρὸν ἐπισολῆς Λακωνικῆς· οὕτως ἐξοχὴ ἐπ' ἐξοχῆ

συντρέχει ἐπὶ τοῦ διπετῆ τὸν Νεῖλον λέγεσθαι. Ὁ μὲν γὰρ 36.
χειμάρρους ὑπερβέβληται τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, τῷ διπετῆς
εἶναι· ὁ δὲ Νεῖλος καὶ τοὺς χειμάρρους, ἐπὶ τοσοῦτον πληρού-
μενος καὶ πλήθους καὶ χρόνου. Ὡς, ἐπεὶ καὶ γνώριμον ἦν τὸ
πάθος τοῦ ποταμοῦ τῷ Ποιητῇ, ὡς πεπαραμυθήμεθα, καὶ κέχρη-
ται τῷ ἐπιθέτῳ τούτῳ κατ' αὐτοῦ, οὐκ ἄλλως δεκτέον ἢ ὡς 37.
εἰρήκαμεν. Τὸ δὲ πλείοσι σόμασιν ἐκδιδόναι, κοινὸν καὶ πλείονων·
ὥς οὐκ ἄξιον μνήμης ὑπέλαβε, καὶ ταῦτα πρὸς εἰδότας· καθά-
περ οὐδ' Ἀλκαῖος, καίτοι φήσας ἀφιῆσθαι καὶ αὐτὸς εἰς Αἴγυ-
πτον. Αἱ δὲ προσχώσεις καὶ ἐκ τῶν ἀναβάσεων μὲν δύνανται
ὑπονοεῖσθαι, καὶ ἐξ ὧν δὲ εἶπε περὶ τῆς Φάρου. Ὁ γὰρ ἰσορῶν
αὐτῷ περὶ τῆς Φάρου, μᾶλλον δὲ ἢ κοινὴ φήμη, διότι μὲν τότε
τοσοῦτον ἀπέιχεν ἀπὸ τῆς ἠπείρου, ὅσον φησὶ δρόμον κέως
ἡμερήσιον, οὐκ ἂν εἶη διατεθρυλλημένη ἐπὶ τοσοῦτον ἐψευσμέ-
ως. Ὅτι δ' ἢ ἀνάβασις, καὶ αἱ προσχώσεις τοιαῦταί τινες,
κοινότερον πεπύσθαι εἰκὸς ἦν. Ἐξ ὧν συνεῖς ὁ Ποιητής, ὅτι
πλέον ἢ τότε ἀφεισθήκει τῆς γῆς ἢ νῆσος, κατὰ τὴν Μενελάου
παρουσίαν, προσέθηκε παρ' ἑαυτοῦ πολλαπλάσιον διάστημα τοῦ
μυθώδους χάριν· αἱ δὲ μυθοποιῖαι οὐκ ἀγνοίας σημεῖον
δήπου. Οὐδὲ γὰρ τὰ περὶ τοῦ Πρωτέως, καὶ τῶν Πυγ-
μαίων, οὐδ' αἱ τῶν φαρμάκων δυνάμεις, οὐδ' εἴτι ἄλλο τοιοῦτον
οἱ ποιηταὶ πλάττουσι, οὐ κατ' ἀγνοίαν τῶν τοπικῶν λέγεται,
ἀλλ' ἡδονῆς καὶ τέρψεως χάριν. Πῶς οὖν καὶ ἄνυδρον οὔσαν
ὑδῶρ φησὶν ἔχειν;

Ἐν δὲ λιμῆν εὐορμος, ὅθεν τ' ἀπὸ νῆας εἶσας

Ἐς πόντον βάλλουσιν ἀφυσσάμενοι μέλαν ὑδῶρ.

Ἄλλ' οὔτε τὸ ὑδρεῖον ἐκλιπεῖν ἀδύνατον, οὔτε τὴν ὑδρεῖαν
ἐκ τῆς νήσου γενέσθαι φησὶν, ἀλλὰ τὴν ἀναγωγὴν μόνην, διὰ
τὴν τοῦ λιμένος ἀρετὴν, τὸ δ' ὑδῶρ ἐκ τῆς περαιῆς ἀρύσασθαι
παρῆν· ἐξομολογούμενου πως τοῦ Ποιητοῦ δι' ἐμφάσεως, ὅτι

57. πελαγίαν εἶπεν οὐ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν καὶ μυθοποιίαν.

Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς πλάνης τοῦ Μενελάου λεχθέντα συνηγορεῖν δοκεῖ τῇ ἀγνοίᾳ τῇ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, βέλτιον ἴσως ἐστὶ, τὰ ἐν τοῖς ἔπεσι τούτοις ζητούμενα προεκθεμένους, ἅμα ταῦτά τε διασεῖλαι, καὶ περὶ τοῦ Ποιητοῦ ἀπολογήσασθαι καθαρώτερον. Φησὶ δὲ πρὸς Τηλέμαχον ὁ Μενέλαος, θαυμάσαντα τὸν τῶν βασιλείων κόσμον·

Ἦ γὰρ πολλὰ παθῶν, καὶ πόλλ' ἐπαληθεῖς
Ἠγαγόμην ἐν νηυσὶ, καὶ ὀγδοάτῳ ἔτει ἦλθον
Κύπρον, Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς,
Αἰθίοπας δ' ἰκόμην, καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς,
Καὶ Λιβύην.

58. Ζητοῦσι δὲ, πρὸς τίνας ἦλθεν Αἰθίοπας, πλέων ἐξ Αἰγύπτου (οὔτε γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ οἰκοῦσι τινὲς Αἰθίοπες, οὔτε τοῦ Νείλου τοὺς καταρράκτας ἦν διελθεῖν ναυσὶ)· τίνες τε οἱ Σιδόνιοι· οὐ γὰρ οἱ γε ἐν Φοινίκῃ· οὐ γὰρ ἂν τὸ γένος προθεῖς, τὸ εἶδος ἐπήνεγκε· τίνες τε οἱ Ἐρεμβοί· καινὸν γὰρ τὸ ὄνομα. Ἀριστόνικος μὲν οὖν, ὁ καθ' ἡμᾶς γραμματικὸς, ἐν τοῖς περὶ τῆς Μενελάου πλάνης, πολλῶν ἀναγέγραφεν ἀνδρῶν ἀποφάσεις περὶ ἐκάστου τῶν ἐκκειμένων κεφαλαίων· ἡμῖν δ' ἀρκέσει κἂν ἐπιτέμνοντες λέγωμεν. Οἱ μὲν δὴ πλεῦσαι φήσαντες εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, οἱ μὲν περίπλουν τὸν διὰ Γαδείρων μέχρι τῆς Ἰνδικῆς εἰσάγουσιν, ἅμα καὶ τὸν χρόνον τῆς πλάνης συνοικειοῦντες, ὃν φησιν, ὅτι Ὀγδοάτῳ ἔτει ἦλθον· οἱ δὲ διὰ τοῦ ἰσθμοῦ, τοῦ κατὰ τὸν Ἀράβιον κόλπον· οἱ δὲ διὰ τῶν διωρύγων τινός. Οὔτε δ' ὁ περίπλους ἀναγκαῖος, ὃν Κράτης εἰσάγει· οὐχ ὡς ἀδύνατος εἶναι (καὶ γὰρ οὐδ' ἡ Ὀδυσσέως πλάνη ἀδύνατος), ἀλλ' ὅτι οὔτε πρὸς τὰς ὑποθέσεις τὰς μαθηματικὰς χρήσιμος, οὔτε πρὸς τὸν χρόνον τῆς πλάνης. Καὶ γὰρ ἀκούσιοι
διατριβαὶ

διατριβαὶ κατέσχον αὐτὸν ὑπὸ δυσπλοίας, φήσαντος, ὅτι ἀπὸ 38.
ἐξήκοντα νεῶν πέντε ἐλείφθησαν αὐτῷ, καὶ ἐκούσιοι, χρημα-
τισμοῦ χάριν· φησὶ γὰρ ὁ Νέστωρ·

Ὡς ὁ μὲν ἔνθα πολὺν βίοτον καὶ χρυσὸν ἀγείρων
Ἡλᾶτο ξὺν νηυσί,
Κύπρον, Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς.

Ὁ τε διὰ τοῦ ἰσθμοῦ πλοῦς ἢ τῶν διωρύγων, λεγόμενος μὲν
ἠκούετο ἂν ἐν μύθου σχήματι· μὴ λεγόμενος δὲ, περιττῶς καὶ
ἀπιθάνως εἰπάγοιτο ἂν. Ἀπιθάνως δὲ, λέγω, ὅτι πρὸ τῶν
Τρωϊκῶν οὐδεμία ἦν διώρυξ· τὸν δὲ ἐπιχειρήσαντα ποιῆσαι
Σέσωφριν, ἀποσῆναί φασι μετεωροτέραν ὑπολαβόντα τὴν τῆς
θαλάττης ἐπιφάνειαν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ ἰσθμὸς ἦν πλώϊμος.
Ἄλλ' εἰκάζει ὁ Ἐρατοσθένης οὐκ εὔ· μὴ γάρ πω τὸ ἔκρηγμα
τὸ κατὰ τὰς σήλας γεγονέναι νομίζει· ὥστε ἐνταῦθα συνάπτειν
τὴν ἔξω θαλάτταν τῇ ἐντὸς, καὶ καλύπτειν τὸν ἰσθμὸν μετεω-
ροτέραν οὔσαν. Τοῦ δ' ἐκρήγματος γενομένου ταπεινωθῆναι,
καὶ ἀνακαλύψαι τὴν γῆν, τὴν κατὰ τὸ Κάσιον, καὶ τὸ Πηλοῦσιον
μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς. Τίνα οὖν ἔχομεν ἰστορίαν περὶ τοῦ ἐκρήγ-
ματος τούτου, διότι πρὸ τῶν Τρωϊκῶν οὐπω ὑπῆρχεν; Ἴσως δ' 39.
ὁ Ποιητὴς ἅμα μὲν τὸν Ὀδυσσεᾶ ταύτη διεκπλέοντα εἰς τὸν
Ὠκεανὸν πεποίηκεν, ὡς ἤδη ἐκρήγματος γεγονότος, ἅμα δὲ εἰς
τὴν ἔρυθρὰν τὸν Μενέλαον, ἐκ τῆς Αἰγύπτου ναυσολεῖ, ὡς
οὐπω γεγονότος. Ἀλλὰ καὶ τὸν Πρωτέα εἰσάγει λέγοντα αὐτῷ·

Ἄλλὰ σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαίης
Ἄθανάτοι πέμψουσιν.

Ποῖα οὖν; Καὶ ὅτι ἐσπείριόν τινα λέγει τόπον τοῦτου ἔσχατον,
ὁ Ζεφύρος παρατεθεῖς δηλοῖ·

Ἄλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνεύοντασ ἀήτασ
Ὠκεανὸσ ἀνίησι.

Ταῦτα γὰρ αἰνίγματος πλήρη.

39. Εἰ δ' οὖν καὶ σύρρουν ποτὲ ὑπάρξαντα τὸν ἰσθμὸν τοῦτου ὁ Ποιητὴς ἰσορῆκει, πόσῳ μείζονα ἂν εἴχομεν πίσιν τοῦ τοὺς Αἰθιοπας διχθὰ διηρῆσθαι, πορθμῶ τηλικούτῳ διειργομένους; Τίς δὲ καὶ χρηματισμὸς παρὰ τῶν ἔξω καὶ κατὰ τὸν Ὠκεανὸν Αἰθιοπῶν; Καίτοι θαυμάζουσι τοῦ κόσμου τῶν βασιλείων οἱ περὶ Τηλέμαχον τὸ πλῆθος, ὃ ἐσι,

Χρυσοῦ τ' ἠλέκτρον τε καὶ ἀργύρου ἠδ' ἐλέφαντος.

Τούτων δ' οὐδενὸς, πλὴν ἐλέφαντος, εὐπορία παρ' ἐκείνοις ἐστίν, ἀπορωτάτοις τῶν ἀπάντων οὔσι τοῖς πλείστοις, καὶ νομάσι.—Νῆ Δία· ἀλλ' ἡ Ἀραβία προσῆν, καὶ τὰ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τούτων δ' ἡ μὲν εὐδαίμων κέκληται μόνη τῶν ἀπασῶν· τὴν δὲ, εἰ καὶ μὴ ὄνομασί καλοῦσιν, οὕτως ὑπολαμβάνουσί γε καὶ ἰσοροῦσιν, ὡς εὐδαιμονεσάτην. — Τὴν μὲν οὖν Ἰνδικὴν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος, εἰδὼς δὲ, ἐμέμνητο ἂν τὴν δ' Ἀραβίαν, ἣν εὐδαίμονα προσ-αγορεύουσιν οἱ νῦν, τότε γ' οὐκ ἦν πλουσία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἄπορος, καὶ ἡ πολλὴ αὐτῆς σκηνητῶν ἀνδρῶν. Ὀλίγη δ' ἡ ἀρωματοφόρος, δι' ἣν καὶ τοῦτο τοῦνομα εὔρετο ἡ χώρα, διὰ τὸ καὶ τὸν φόρτον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν σπάνιον καὶ τίμιον. Νυνὶ μὲν οὖν εὐποροῦσι καὶ πλουτοῦσι διὰ τὸ καὶ τὴν ἐμπορίαν εἶναι πυκνὴν καὶ θαψιλῆ· τότε δ' οὐκ εἰκός. Αὐτῶν δὲ χάριν τῶν ἀρωμάτων ἐμπόρῳ μὲν καὶ καμηλίτῃ γένοιτ' ἂν τις ἐκ τῶν τοιούτων φορτίων εὐπορία· Μεγέλας δὲ λαφύρων, ἢ δωρεῶν ἔδει παρὰ βασιλέων καὶ δυναστῶν, ἐχόντων τε ἅ δώσουσι, καὶ βουλομένων διὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ εὐκλειαν. Οἱ μὲν οὖν Αἰγύπτιοι, καὶ οἱ πλησίον Αἰθιοπες, καὶ Ἄραβες, οὔτ' οὔτω τελέως ἄβιοι, οὔτ' ἀνήκοι τῆς τῶν Ἀτρείδων δόξης, καὶ μάλισα διὰ τὴν κατόρθωσιν τοῦ Ἰλιακοῦ πολέμου, ὥστ'

40. ἐλπίς ἦν τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας· καθάπερ ἐπὶ τοῦ θώρακος τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγεται·

Τὸν ποτὲ οἱ Κινύρης δῶκε, ξεινήιον εἶναι·

Πεύθετο γὰρ Κύπρονδε μέγα κλέος. —

Καὶ δὴ καὶ τὸν πλείω χρόνον τῆς πλάνης, λεκτέον ἐν τοῖς κατὰ 40. Φοινίκην καὶ Συρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ Λιβύην γενέσθαι, καὶ τὰ περὶ Κύπρον χωρία, καὶ ὅλως τὴν καθ' ἡμᾶς παραλίαν, καὶ τὰς νήσους. Καὶ γὰρ ξένια παρὰ τούτοις, καὶ τὸ βία, καὶ τὸ ἐκ λεηλασίας πορίσασθαι, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν συμμαχησάντων τοῖς Τρωσίν, ἐντεῦθεν ἦν. Οἱ δ' ἐκτὸς καὶ πόρρω βάρβαροι οὐδεμίαν τοιαύτην ὑπηγόρευον ἐλπίδα. Εἰς οὖν τὴν Αἰθιοπίαν ἀφῆχθαι λέγεται ὁ Μενέλαος, ὅτι μέχρι τῶν ὄρων τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ. Τάχα μὲν γὰρ καὶ πλησιαιτέροι ἦσαν ταῖς Θήβαις οἱ τότε ὄρει· ἀλλὰ καὶ οἱ νῦν πλησίον εἰσίν, οἱ κατὰ Σήνην καὶ τὰς Φίλας· ὧν ἡ μὲν τῆς Αἰγύπτου ἐστίν, αἱ δὲ Φίλαι κοινὴ κατοικία τῶν Αἰθιοπῶν καὶ τῶν Αἰγυπτίων. Ὁ οὖν εἰς Θήβας ἀφιγμένος, εἶ καὶ μέχρι τῶν ὄρων ἀφῆκτο, ἢ καὶ περαιτέρω, τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ ταῦτα τῇ βασιλικῇ ξενίᾳ χρώμενος, οὐδὲν ἄλογον. Οὕτω δὲ καὶ Κυκλώπων εἰς γαῖαν ἀφῆχθαι φησὶν ὁ Ὀδυσσεύς, μέχρι τοῦ σπηλαίου προελθυθὼς ἀπὸ θαλάττης· ἐπ' ἐσχατιᾶς γὰρ ἰδρῦσθαι που λέγει. Καὶ εἰς Αἰολίαν δὲ, καὶ Λαισυρόνας, καὶ τοὺς ἄλλους τόπους, ὅπου ποτὲ καθωρμίσατο, ἐκεῖσε φησὶν ἀφῆχθαι. Καὶ ὁ Μενέλαος οὖν οὕτως εἰς Αἰθιοπίαν ἦκεν, οὕτω δὲ καὶ εἰς Λιβύην, ὅτι προσέσχε τόποις τισίν· ἀφ' οὗ καὶ ὁ κατὰ τὴν Ἀρδανίαν λιμὴν, τὴν ὑπὲρ Παραιτουίου, Μενέλαος καλεῖται.

Εἰ δὲ Φοίνικας εἰπὼν, ὀνομάζει καὶ Σιδονίους, τὴν μητρό-
πολιν αὐτῶν, σχήματι συνήθει χρηταί, ὡς,

Τρῳάς τε καὶ Ἐκτορα νηυσὶ πέλασσε·

καί,

Οὐ γὰρ ἔτ' Οἰνῆος μεγαλήτορος υἱέες ἦσαν,

Οὐδ' ἄρ' ἔτ' αὐτὸς ἔην, θάναε δὲ ξανθὸς Μελέαγρος·

καί,

Ἴδην δ' ἴκανεν..... καὶ Γάργαρον·

40. καί,

Οἱ δ' Εὐβοίαν ἔχον —
Χαλκίδα τ' Εἰρήτριάν τε —.

Καὶ Σαπφώ

Ἦ σε Κύπρος, ἢ Πάφος ἢ πάνορμος.

Καίτοι καὶ ἄλλό τι ἦν τὸ ποιῆσαν, καίπερ ἤδη μνησθέντα τῆς Φοινίκης, ἰδίως πάλιν καὶ τὴν Σιδόνα συγκαταλέξει. Πρὸς μὲν γὰρ τὸ τὰ ἐφεξῆς ἔθνη καταλέξει, ἱκανῶς εἶχεν οὕτως εἰπεῖν·

Κύπρον, Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς,
Αἰθιοπίας δ' ἰκόμην.

41. Ἴνα δ' ἐμφήνη καὶ τὴν παρὰ τοῖς Σιδουίοις ἀποδημίαν τὴν ἐπὶ πλέον γενομένην, καλῶς εἶχεν εἶτ' ἀναλαβεῖν, εἴτε καὶ παραλαβεῖν. Ἐκφαίνει δὲ διὰ τῶν ἐπαίνων τῆς παρ' αὐτοῖς εὐτυχίας καὶ εὐτεχνίας, καὶ τοῦ τὴν Ἑλένην προεξενῶσθαι τοῖς ἀνθρώποις μετὰ Ἀλεξάνδρου. Διόπερ παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ τοιαῦτα ἀποκειμένα λέγει·

Ἐνδ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος Σεοειδῆς
Ἦγάγε Σιδονίηθεν ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον·
Τὴν ὁδὸν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε. —

Καὶ παρὰ τῷ Μενελάῳ λέγει γὰρ πρὸς Τηλέμαχον·

Δώσω τοι κρητῆρα τετυγμένον· ἀργύρεος δὲ
Ἔσιν ἅπας, χρυσῶ δ' ἐπὶ χεῖρα κεκράνται·
Ἔργον δ' Ἡφαίσιοι· πόρεν δὲ ἑ φαίδιμος ἦρωσ
Σιδονίων βασιλεὺς, ὃδ' ἔος δόμος ἀμφεκάλυψεν
Κεῖσέ με νοσήσαντα.

Δεῖ δὲ δέξασθαι πρὸς ὑπερβολὴν εἰρημένον τὸ, Ἡφαίστου ἔργον, ὡς λέγεται, Ἀθηναῖς ἔργα, τὰ καλὰ, καὶ Χαρίτων, καὶ Μουσῶν. Ἐπεὶ, ὅτι γε οἱ ἄνδρες ἦσαν καλλίτεχνοι, δηλοῖ τὸν κρατῆρα ἐπαινῶν, ὃν ὁ Εὐνήος ἔδωκεν ἀντὶ Λυκάονος· φησὶ γάρ·

Κάλλει ἐνίκα πᾶσαν ἐπ' αἴαν
Πολλόν· ἐπεὶ Σιδόνες πολυδαίδαλοι εὖ ἤσκησαν,
Φοίνικες δ' ἄγον ἄνδρες.

Περὶ δὲ τῶν Ἑρεμβῶν πολλὰ μὲν εἴρηται πιθανώτατοι δ' 41.
εἰσὶν οἱ νομίζοντες τοὺς Ἄραβας λέγεσθαι. Ζήνων δ' ὁ ἡμέ-
τερος καὶ γράφει οὕτως·

Αἰθιοπίας θ' ἰκόμεν, καὶ Σιδονίους Ἄραβας τε.

Τὴν μὲν οὖν γραφὴν οὐκ ἀνάγκη κινεῖν παλαιὰν οὔσαν· αἰτιᾶσθαι
δὲ βέλτιον τὴν τοῦ ὀνόματος μετάπτωσιν, πολλὴν καὶ ἐπιπο-
λαίαν οὔσαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. Ἀμέλει δὲ καὶ ποιουσι τινὲς
παραγραμματίζοντες. Ἄριστα δ' ἂν δόξειεν εἰπεῖν ὁ Ποσειδώνιος,
κάνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν ἔθνῶν συγγενείας καὶ κοινότητος ἐτυ-
μολογῶν. Τὸ γὰρ τῶν Ἀρμενίων ἔθνος, καὶ τὸ τῶν Σύρων,
καὶ τῶν Ἀράβων, πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατὰ τε τὴν διά-
λεκτον, καὶ τοὺς βίους, καὶ τοὺς τῶν σωμάτων χαρακτῆρας,
καὶ μάλιστα καθὸ πλησιόχωροί εἰσι. Δηλοῖ δ' ἡ Μεσοποταμία
ἐκ τῶν τριῶν συνεσῶσα τούτων ἔθνῶν· μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις
ἡ ὁμοιότης διαφαίνεται. Εἰ δέ τις παρὰ τὰ κλίματα γίνεται
διαφορὰ τοῖς προσδορείς ἐπὶ πλεόν πρὸς τοὺς μεσημβρινούς,
καὶ τούτοις πρὸς μέσους τοὺς ὄρους, ἀλλ' ἐπικρατεῖ γε τὸ κοι-
νόν. Καὶ οἱ Ἀσσύριοι δὲ καὶ οἱ Ἀραμαῖοι *καὶ οἱ Ἀρμένιοι* 4.
παραπλησίως πῶς ἔχουσι, καὶ πρὸς τούτους, καὶ πρὸς ἀλλήλους.
Εἰκάζει γὰρ δὴ καὶ τὰς τῶν ἐθνῶν τούτων κατονομασίας ἐμφέρειῖς
ἀλλήλαις εἶναι. Τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους ὑπ'
αὐτῶν τῶν Σύρων *Ἀρμενίους καὶ* Ἀραμαίους καλεῖσθαι·
τούτῳ δ' εἰκέναι τοὺς Ἀρμενίους, καὶ τοὺς Ἄραβας, καὶ Ἑρεμ-
βοὺς, τάχα τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων οὕτω καλούντων τοὺς Ἄραβας·
ἅμα καὶ τοῦ ἐτύμου συνεργουῦντος πρὸς τοῦτο. Ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς
τὴν ἔραν ἐμβαίνειν τοὺς Ἑρεμβοὺς ἐτυμολογοῦσιν οὕτως οἱ
πολλοί, οὓς μεταλαβόντες οἱ ὕστερον; ἐπὶ τὸ σαφέστερον, Τρω-
γλοδύτας ἐκάλεσαν· οὗτοι δὲ εἰσὶν Ἀράβων οἱ ἐπὶ θάτερον
μέρος τοῦ Ἀραβίου κόλπου κεκλιμένοι, τὸ πρὸς Αἰγύπτῳ καὶ
Αἰθιοπία. Τούτων δ' εἰκὸς μεμνησθαι τὸν Ποιητὴν, καὶ πρὸς

42. τούτους ἀφίχθαι λέγειν τὸν Μενέλαον, καθ' ὃν τρόπον εἴρηται καὶ πρὸς τοὺς Αἰθίοπας (τῇ γὰρ Θηβαίδι καὶ οὗτοι πλησιάζουσιν)· ὁμῶς οὐκ ἐργασίας οὐδὲ χρηματισμοῦ χάριν τούτων ὀνομαζομένων (οὐ πολὺ γὰρ ἦν τοῦτο), ἀλλὰ τοῦ μήκους τῆς ἀποδημίας καὶ τοῦ ἐνδοξοῦ· ἐνδοξον γὰρ τὸ τοσοῦτον ἐκτοπίσαι. Τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ,

Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄτσα, καὶ νόον ἔγνω·

καὶ τὸ,

Ἦ γὰρ πολλά παθῶν καὶ πόλλ' ἐπαληθεῖς
Ἠγαγόμην.

Ἡσίοδος δ' ἐν Καταλόγῳ φησί·

Καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὸν Ἑρμάων ἀκάκητα
Γείνατο καὶ Θρονίη, κούρη Βήλοιο ἀνακτος.

Οὕτω δὲ καὶ Στησίχορος λέγει. Εἰκάζειν οὖν ἔστιν, ὅτι ἀπὸ τούτου καὶ ἡ χώρα Ἀραβία ἤδη τότε ὠνομάζετο· κατὰ δὲ τοὺς ἥρωας τυχὸν ἴσως οὕπω.

Οἱ δὲ πλάττοντες Ἐρεμβοὺς ἰδίον τι ἔθνος Αἰθιοπικόν, καὶ ἄλλο Κηφίνων, καὶ τρίτον Πυγμαίων, καὶ ἄλλα μυρία, ἦττον ἂν πισεύοιτο, πρὸς τῷ μὴ ἀξιοπίσῳ καὶ σύγχυσίν τινα ἐμφαίνοντες τοῦ μυθικοῦ καὶ ἱστορικοῦ σχήματος. Ὅμοιοι δ' εἰσὶ τούτοις καὶ οἱ Σιδονίους ἐν τῇ κατὰ Πέρσας Θαλάττῃ διηγούμενοι, ἢ ἄλλοθί που τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ τὴν τοῦ Μενελάου πλάνην ἐξωκεανίζοντες, καὶ τοὺς Φοίνικας δὲ ὁμοίως. Τῆς δ' ἀπιστίας αἴτιον οὐκ ἐλάχισόν ἐστι, τὸ ἐναντιοῦσθαι ἀλλήλοις τοὺς λέγοντας. Οἱ μὲν γὰρ καὶ τοὺς Φοίνικας καὶ τοὺς Σιδονίους τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀποίκους εἶναι τῶν ἐν τῷ Ὠκεανῷ φασί, προσιθύντες καὶ διὰ τὴν Φοίνικας ἐκαλοῦντο, ὅτι καὶ ἡ Θάλαττα Ἐρυθρὰ· οἱ δ' ἐκείνους τούτων. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ τὴν Αἰθιοπίαν

45. εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Φοινίκην μετάγουσι, καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀνδρομέδαν ἐν Ἰόππῃ συμβῆναί φασιν· οὐ δῆπου κατ' ἀγνοίαν

τοπικὴν καὶ τούτων λεγομένων, ἀλλ' ἐν μύθου μᾶλλον σχή- 43.
ματι· καθάπερ καὶ τῶν παρ' Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, &
προφέρει ὁ Ἀπολλόδωρος, οὐδ' ὄν τρόπον παρατίθησι τοῖς
Ὀμήρου ταῦτα, εἰδώς. Τὰ μὲν γὰρ Ὀμήρου, τὰ περὶ τὸν Πόν-
τον καὶ τὴν Αἴγυπτον παρατίθησιν, ἄγνοιαν αἰτιώμενος, ὡς
λέγειν μὲν τὰ ὄντα βουλομένου, μὴ λέγοντος δὲ τὰ ὄντα, ἀλλὰ
τὰ μὴ ὄντα, ὡς ὄντα, κατ' ἄγνοιαν. Ἡσιόδου δ' οὐκ ἂν τις αἰ-
τιάσαιτο ἄγνοιαν, Ἡμίκυνας λέγοντος, καὶ Μακροκεφάλους, καὶ
Πυγμαίους· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ Ὀμήρου ταῦτα μυθεύοντος, ὧν
εἰσὶ καὶ οὗτοι οἱ Πυγμαῖοι, οὐδ' Ἀλκμᾶνος, Στεφανόποδας ἰσο-
ροῦντος, οὐδ' Αἰσχύλου, Κυνοκεφάλους, καὶ Στερνοφθαλμούς,
καὶ Μονομμάτους. Ὅπου γε οὐδὲ τοῖς πεζῇ συγγράφουσι, ἐν
ἰστορίας σχήματι, προσέχομεν περὶ πολλῶν, κἂν μὴ ἐξομολο-
γῶνται τὴν μυθογραφίαν· φαίνεται γὰρ εὐθύς, ὅτι μύθους παρα-
πλέκουσιν ἐκόντες, οὐκ ἄγνοια τῶν ὄντων, ἀλλὰ πλάσει τῶν
ἀδυνάτων, τερατείας καὶ τέρψεως χάριν. Δοκοῦσι δὲ κατ'
ἄγνοιαν, ὅτι μάλισα καὶ πιθανῶς τὰ τοιαῦτα μυθεύουσι περὶ τῶν
ἀδῆλων καὶ τῶν ἀγνοουμένων. Θεόπομπος δὲ ἐξομολογεῖται
φήσας, ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἰστορίαις ἐρεῖ κρεῖττον, ἢ ὡς
Ἡρόδοτος, καὶ Κτησίας, καὶ Ἐλλάνικος, καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ
συγγράψαντες.

Περὶ δὲ τῶν τοῦ Ὠκεανοῦ παθῶν εἴρηται μὲν ἐν μύθου
σχήματι· καὶ γὰρ τούτου σοχάζεσθαι δεῖ τὸν ποιητὴν. Ἀπὸ
γὰρ τῶν ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρίδων ἡ Χάρυβδις αὐτῶ
μεμύθειται, οὐδ' αὐτὴ παντάπασιν Ὀμήρου πλάσμα οὔσα,
ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἰσορουμένων περὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν δι-
εσκευασμένη. Εἰ δὲ δις τῆς παλιρροίας γινομένης καθ' ἑκάστην
ἡμέραν καὶ νύκτα, ἐκεῖνος τρίς εἴρηκε,

Τρίς μὲν γὰρ τ' ἀνίστην ἐπ' ἡματι, τρίς δ' ἀναροιβθεῖ,
λέγοιτ' ἂν καὶ οὕτως. Οὐ γὰρ κατ' ἄγνοιαν τῆς ἰστορίας ὑπο-

43. ληπτέον γενέσθαι τοῦτο, ἀλλὰ τραγωδίας χάριν καὶ φόβου, ὃν ἡ Κίρκη πολὺν τοῖς λόγοις προσίδησιν, ἀποτροπῆς χάριν, ὥστε καὶ τὸ ψεῦδος παραμίγνυσθαι. Ἐν αὐτοῖς γοῦν τοῖς ἔπεσι τούτοις εἶρηκε μὲν οὕτως ἡ Κίρκη·

Τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, τρίς δ' ἀναροιθεῖ
Δεινόν· μὴ σύ γε κείθι τύχοις, ὅτε ροιβθῆσειεν!
Οὐ γάρ κεν ρύσαιτό σ' ὑπ' ἐκ κακοῦ οὐδ' Ἐνοσίχθων.

Καὶ μὴν παρέτυχέ γε τῇ ἀναροιθῆσει ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ οὐκ ἀπώλετο, ὥς φησιν αὐτός·

44. Ἡ μὲν ἀνερροιβθῆσε θαλάσσης ἀλμυρὸν ὕδωρ·
Αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ μακρὸν ἐρινεὸν ὑψόσ' ἀερθεῖς,
Τῷ προσφῦς ἐχόμεν ὡς νυκτερίς·

εἶτα περιμείνας τὰ ναυάγια, καὶ λαβόμενος πάλιν αὐτῶν σώζεται. ὥς' ἐψεύσατο ἡ Κίρκη. Ὡς οὖν τοῦτο, κάκεῖνο τὸ, Τρίς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, ἀντὶ τοῦ δις· ἅμα καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς τοιαύτης συνήθους πᾶσιν οὔσης, Τρισμακαρίους, καὶ Τρισαθλίους λεγόντων. Καὶ ὁ ποιητής·

Τρισμάκαρες Δαναοί, —

καί,

Ἀσπασίη, τρίλλισος, —

καί,

Τριχθά τε καὶ τετραχθά.

Ἴσως δ' ἂν τις καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας τεκμήραιτο, ὅτι ὑπαινίττεται πως τὸ ἀληθές· μᾶλλον γὰρ ἐφαρμόττει τῷ δις γενέσθαι τὴν παλῖρροϊαν κατὰ τὸν συνάμφω χρόνον, τὸν ἐξ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἢ τῷ τρίς, τὸ τοσοῦτον χρόνον μεῖναι τὰ ναυάγια ὑποβρύχια, ὅψε δὲ ἀναβληθῆναι ποθοῦντι, καὶ συνεχῶς προσισχομένῳ τοῖς κλάδοις·

Νωλεμέως δ' ἐχόμεν, ὕφρ' ἐξεμέσειεν ὀπίσσω
Ἰζόν καὶ τρόπιν αὐτίς· ἐελδομένοι δέ μοι ἦλθον

Ὅψ' ἤμος δ' ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ ἀγορῆθεν ἀνέστη,
 Κρίνων νείκεα πολλά δικαζομένων αἰζηῶν.
 Καὶ τότε δὴ μοι δοῦρα Χαρύβδιος ἐξεφαάνθη.

44.

Πάντα γὰρ ταῦτα χρόνου τινὸς ἔμφασιν ἀξιολόγου δίδωσι, καὶ μάλιστα τὸ τὴν ἐσπέραν ἐπιτεῖναι, μὴ κοινῶς εἰπόντα, ἡνίκα ὁ δικαστὴς ἀνίσταται, ἀλλ' ἡνίκα κρίνων νείκεα πολλά, ὡσε βραδύναι πλέον τι. Καὶ ἄλλως δὲ οὐ πιθανὴν ἂν ὑπέτεινε τῶν ναυαγίων τὴν ἀπαλλαγὴν, εἰ, πρὶν ἀποσπασθῆναι πολὺ, αὐτίκα εἰς τοῦπίσω παλῖρροα μετέπιπτεν.

Ἀπολλόδωρος δὲ ἐπιτιμᾷ Καλλιμάχῳ, συνηγορῶν τοῖς περὶ Ἐρατοσθένη, διότι, καίπερ γραμματικὸς ὢν, παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν ὑπόθεσιν, καὶ τὸν ἐξωκεανισμὸν τῶν τόπων, περὶ οὗς τὴν πλάνην φράζει, Γαῦδον καὶ Κόρκυραν ὀνομάζει. Ἄλλ' εἰ μὲν μηδαμοῦ γέγονεν ἡ πλάνη, ἀλλ' ὅλον πλάσμα ἐστὶν Ὀμήρου τοῦτο, ὀρθῆ ἢ ἐπιτίμησις· ἢ, εἰ γέγονε μὲν, περὶ ἄλλους δὲ τόπους, δεῖ λέγειν εὐθύς, καὶ περὶ τίνας, ἐπανορθούμενον ἅμα τὴν ἄγνοϊαν. Μῆτε δὲ ὅλου πλάσματος εἶναι πιθανῶς λεγομένου, καθάπερ ἐπεδείκνυμεν, μὴτ' ἄλλων τόπων κατὰ πίσειν μείζω δεικνυμένων, ἀπολύοιτ' ἂν τῆς αἰτίας ὁ Καλλιμάχος.

Οὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὖ, ἀλλὰ καὶ τῷ Ἀπολλο- 45.

δώρῳ τῶν ἀμαρτιῶν ἐνίων αἴτιος ἐκεῖνος κατέστη. Πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμοτέρως ἀντιλέγων, εἰπόντα, ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλέοντες εἰς Φᾶσιν τὸν ὑφ' Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ὀμολογούμενον πλοῦν, ἰδρύσαντο τὰ τῆς Ἰδαίας μητρὸς ἱερά περὶ Κύζικον, ἀρχὴν φησι μὴδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσονος Ὀμηρον. Τοῦτο δ' οὐ μόνον τοῖς ὑφ' Ὀμήρου λεγομένοις μάχεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑφ' αὐτοῦ. Φησὶ γὰρ τὸν Ἀχιλλέα Λέσβον μὲν πορθεῖσαι καὶ ἄλλα χωρία, Δήμνου δ' ἀποσχέσθαι καὶ τῶν πλησίον νήσων, διὰ τὴν πρὸς τὸν Ἰάσονα καὶ τὴν πρὸς τὸν υἱὸν Εὐνηον συγγένειαν, τότε τὴν νῆσον

45. κατέχοντα. Πῶς οὖν ὁ Ποιητὴς τοῦτο μὲν ἕδει, διότι συγγενεῖς ἢ ὁμοεθνεῖς, ἢ γείτονες, ἢ ἄλλως ὅπως οὖν οἰκεῖοι ὑπῆρχον, ὁ τε Ἀχιλλεὺς, καὶ ὁ Ἰάσων (ὅπερ οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θετταλοῦς ἀμφοτέρους εἶναι συνέβαινε, καὶ τὸν μὲν Ἰώλκιον, τὸν δ' ἐκ τῆς Φθιώτιδος Ἀχαιίδος ὑπάρχειν), τοῦτο δ' ἠγνόει, πόθεν ἦλθε τῷ Ἰάσονι, Θετταλῷ καὶ Ἰωλκίῳ ὑπάρχοντι, ἐν μὲν τῇ πατρίδι μηδεμίαν καταλιπεῖν διαδοχὴν, Λήμνου δὲ καταστῆσαι κύριον τὸν υἱόν; Καὶ Πελίαν μὲν ἕδει καὶ τὰς Πελιάδας, καὶ τὴν ἀρίστην αὐτῶν Ἄλκησιν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Εὐμήλον,

Τὸν ὑπ' Ἀδμήτῳ τέκε δία γυναικῶν

Ἄλκησις, Πελίαο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστη·

τῶν δὲ περὶ τὸν Ἰάσονα συμβάντων καὶ τὴν Ἀργῶ καὶ τοὺς Ἀργοναύτας, τῶν ὁμολογουμένων παρὰ πᾶσιν, ἀνήκοος ἦν; ἐν δὲ τῷ Ὠκεανῷ τὸν παρ' Αἰήτου πλοῦν ἐπλαττεν, ἀρχὴν μηδεμίαν ἐξ ἰσορίας λαβών;

Ὡς μὲν γὰρ ἅπαντες λέγουσιν, ὁ τε ἐξ ἀρχῆς πλοῦς ἐπὶ Φᾶσιν ἔχει πιθανόν τι, τοῦ Πελίου σειλαντος, καὶ ἡ ἐπάνοδος, καὶ ἡ ἐν τῷ παράπλω νήσων *ᾠση* ἐπικράτεια· καὶ νῆ Δία ἡ ἐπὶ πλέον γενηθεῖσα πλάνη, καθάπερ καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ καὶ τῷ Μενελάῳ, ἐκ τῶν ἔτι νῦν δεικνυμένων πεπιςευμένον ἐστὶ, καὶ ἐκ τῆς Ὀμήρου φωνῆς. Ἡ τε γὰρ Αἴα δείκνυται περὶ Φᾶσιν πόλις· καὶ ὁ Αἰήτης πεπίςευται βασιλεῦσαι τῆς Κολχίδος, καὶ ἐστὶ τοῖς ἐκεῖ τοῦτ' ἐπιχώριον τοῦνομα. Ἡ τε Μήδεια φαρμακίς ἰσορεῖται, καὶ ὁ πλοῦτος τῆς ἐκεῖ χώρας, ἐκ τῶν χρυσείων καὶ ἀργυρείων καὶ σιθηρείων, δικαίαν τινὰ ὑπαγορεύει πρόφασιν τῆς στρατείας, καθ' ἣν καὶ Φρίξος πρότερον ἔστειλε τὸν πλοῦν τοῦτον· καὶ ἔσιν ὑπομνήματα τῆς ἀμφοῖν στρατείας, τό, τε Φρίξειον, τὸ ἐν τοῖς μεθωρίοις τῆς τε Κολχίδος καὶ τῆς Ἰβηρίας, καὶ τὰ Ἰασόνεια, ἃ πολλαχοῦ καὶ τῆς Ἀρμενίας, καὶ τῆς Μηδίας, καὶ τῶν πλησιοχώρων αὐταῖς τόπων δείκνυται. Καὶ μὴν

καὶ περὶ Σινώπην καὶ τὴν ταύτης παραλίαν, καὶ τὴν Προπον- 46.
τίδα, καὶ τὸν Ἑλλήσποντον μέχρι τῶν κατὰ τὴν Λήμνον τόπων,
λέγεται πολλὰ τεκμήρια τῆς τε Ἰάσονος στρατείας καὶ τῆς Φρίξου
τῆς δ' Ἰάσονος, καὶ τῶν ἐπιδιωξάντων Κόλχων, καὶ μέχρι τῆς
Κρήτης, καὶ τῆς Ἰταλίας, καὶ τοῦ Ἀδρίου· ὣν ἓν καὶ ὁ Καλ-
λίμαχος ἐπισημαίνεται, τοτὲ μὲν,

Αἰγλήτην Ἀνάφην τε, Λακωνίδι γείτονα Θήρη,
Λεῖπων.....

Ἄρχμενος, ὡς ἦρωες ἀπ' Αἰήταο Κυταίου,
Αὔθις ἐς ἀρχαίην ἔπλεον Διμονίην·

τοτὲ δὲ περὶ τῶν Κόλχων·

Οἱ μὲν ἐπ' Ἰλλυρικοῖο πόρου σχάσαντες ἐρετμὰ,
Λᾶα παρὰ ξανθῆς Ἀρμονίης ὄφιος
Ἄστυρον ἐκτίσαντο, τό κεν ΦΥΓᾶΔΩΝ τις ἐνίσποι
Γραικός, ἀτὰρ κείνων γλώσσ' ὀνόμησε ΠΟΛΛΑΣ.

Τινὲς δὲ καὶ τὸν Ἴστρον ἀναπλεῦσαι φασὶ μέχρι πολλοῦ τοὺς
περὶ τὸν Ἰάσονα, οἱ δὲ καὶ μέχρι τοῦ Ἀδρίου· οἱ μὲν κατὰ
ἄγνοιαν τῶν τόπων, οἱ δὲ καὶ ποταμὸν Ἴστρον ἐκ τοῦ μεγάλου
Ἴστρον τὴν ἀρχὴν ἔχοντα ἐκβάλλειν εἰς τὸν Ἀδρίαν φασί· τάδε
οὐκ ἀπιθάνως οὐδ' ἀπίσως λέγοντες.

Τοιαύταις δὴ τισιν ἀφορμαῖς ὁ Ποιητὴς χρησάμενος, τὰ μὲν
ὁμολογεῖ τοῖς ἰσορουμένοις· προσμυθεύει δὲ τούτοις, ἔθος τι
φυλάττων καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον. Ὁμολογεῖ μὲν, ὅταν τὸν Αἰήτην
ὀνομάξῃ, καὶ τὸν Ἰάσονα, καὶ τὴν Ἀργῶ λέγῃ, καὶ παρὰ τὴν
Αἴην, τὴν Αἰαίην πλάττῃ, καὶ τὸν Εὐνηον ἐν Δήμῳ καθιδρύῃ,
καὶ ποιῇ τῷ Ἀχιλλεῖ φίλην τὴν νῆσον, καὶ παρὰ τὴν Μήδειαν, τὴν
Κίρκην φαρμακίδα ποιῇ,

Αὐτοκασιγνήτην ὀλοόφρονος Αἰήταο.

Προσμυθεοποιεῖ δὲ τὸν ἐξωκεανισμὸν τὸν κατὰ τὴν πλάνην συμ-

60 ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

46. θάντα τὴν ἀπ' ἐκείνου τοῦ πλοῦ. Ἐπεὶ κάκεινο, ὑποκειμένων
μὲν τούτων, εὖ λέγεται,

Ἄργῳ πασιμέλουσα,

ὡς ἐν γνωρίμοις τόποις καὶ εὐανδροῦσι τῆς ναυσολίας γενο-
μένης. Εἰ δ', ὡσπερ ὁ Σκήψιός φησι παραλαβὼν μάρτυρα
Μίμνερμον, ὃς ἐν τῷ Ὠκεανῷ ποιήσας τὴν οἴκησιν τοῦ Αἰήτου,
πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐκτὸς πεμφθῆναί φησιν ὑπὸ τοῦ Πελίου
τὸν Ἰάσονα, καὶ κομίσαι τὸ δέρας, οὔτ' ἂν ἢ ἐπὶ τὸ δέρας ἐκεῖσε
πομπὴ πιθανῶς λέγοιτο εἰς ἀγνωστας καὶ ἀφανεῖς τόπους· οὔθ' ὁ
δι' ἐρήμων καὶ ἀοίκων, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς τοσοῦτον ἐκτετο-
πισμένος πλοῦς, οὔτ' ἔνδοξος, οὔτε πασιμέλων·

47. Οὐδ' ὀκότεν μετὰ κῶας ἀνήγαγεν αὐτὸς Ἰήσων

Ἐξ Αἴης, τελέσας ἀλγινόεσσαν ὁδὸν,

Ἰβριση Πελίη τελέων χαλεπηρὲς ἄεθλον,

Οὐθ' ἂν ἐπ' ὠκεανοῦ καλὸν ἱκόντο ῥόον·

καὶ ὑποβάς,

Αἰήταο πόλιν, τόθι τ' ὠκέος ἠελίοιο

Ἄκτινες χρυσέῳ κείαται ἐν θαλάμῳ,

Ὠκεανοῦ παρά χεῖλεσ', ἐν ᾧχετο θεῖος Ἰήσων.

Κ Ε Φ. Γ.

Οὐδ' ἐ τοῦτ' εὖ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἀνδρῶν οὐκ ἀξίων μνήμης
ἐπὶ πλέον μέμνηται, τὰ μὲν ἐλέγχων, τὰ δὲ πιστεύων, καὶ μάρ-
τυσι χρώμενος αὐτοῖς, οἷον Δαμάση καὶ τοιούτοις ἄλλοις. Καί
γάρ, εἴ τι λέγουσιν ἀληθές, οὐ μάρτυσί γε ἐκείνοις χρησέον
περὶ αὐτοῦ, οὐδὲ πισευτέον διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀξιολόγων
ἀνδρῶν μόνον τῷ τοιούτῳ τρόπῳ χρησέον, οἱ πολλὰ μὲν εἰρή-
κασιν εὖ, πολλὰ δὲ καὶ παραλελοίπασιν, ἢ οὐχ ἱκανῶς ἐξεῖπον,
οὐδὲν δ' ἐψευσμένως. Ὁ δὲ Δαμάση χρώμενος μάρτυρι, οὐδὲν
διαφέρει τοῦ καλοῦντός μάρτυρα τὸν Βεργαῖον, ἢ τὸν Μεσσήνιον

Εὐήμερον, καὶ τοὺς ἄλλους, οὓς αὐτὸς εἶρηκε διαβάλλων τὴν 47.
φλυαρίαν. Καὶ τούτου δ' ἓνα τῶν λήρων αὐτὸς λέγει, τὸν μὲν
Ἀράδιον κόλπον λίμνην ὑπολαμβάνοντος εἶναι· Διότιμον δὲ τὸν
Στρομβίχου, πρεσβείας Ἀθηναίων ἀφηγούμενον, διὰ τοῦ Κύδνου
ἀναπλεῦσαι ἐκ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὸν Χοάσπην ποταμὸν, ὃς παρὰ
τὰ Σοῦσα ῥεῖ, καὶ ἀφικέσθαι τεσσαρακοσαῖον εἰς Σοῦσα· ταῦτα
δ' αὐτῷ διηγῆσασθαι αὐτὸν τὸν Διότιμον. Εἶτα θαυμάζει, εἰ
τὸν Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγριν ἦν δυνατὸν διακόψαντα τὸν Κύ-
δνον εἰς τὸν Χοάσπην ἐμβαλεῖν.

Οὐ μόνον δὲ ταῦτ' ἂν τις ἐπισημῆναιτο, ἀλλ' ὅτι καὶ περὶ
τῶν τόπων οὐδὲ καθ' ἑαυτὸν πω γνώριμα εἶναί φησι τὰ καθ'
ἕκαστα ἀκριβολογούμενα· καὶ κελεύσας ἡμῖν μὴ ῥαδίως τοῖς τυ-
χοῦσι πιστεύειν, καὶ τὰς αἰτίας διὰ μακρῶν ἀποδιδοῦς, δι' ἃς
οὐδὲ πισευτέον, οἷον περὶ τῶν κατὰ τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἀδρίαν,
αὐτὸς ἐπίστευσε τοῖς τυχοῦσι. Τοιγάρτοι τὸν μὲν Ἰσσηκὸν κόλπον
ἐπίστευσε ἐωθινώτατον τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης σημείον, τοῦ
κατὰ Διοσκουριάδα τὴν ἐν τῷ τοῦ Πόντου μυχῶ σχεδόν τι καὶ
τρισηλίσις σταδίους ἐωθινωτέρου ὄντος, καὶ κατ' αὐτὸν, ἐκ τοῦ
σταδιασμοῦ οὗ φησι· τοῦ τε Ἀδρίου καὶ τὰ ἀρκτικά καὶ τὰ
ἔσχατα διεξιῶν, οὐδενὸς ἀπέχεται μυθώδους. Πεπίστευκε δὲ
καὶ περὶ τῶν ἔξω Στηλῶν Ἡρακλείων πολλοῖς μυθώδεσι, Κέρνην
τε νῆσον καὶ ἄλλους τόπους ὀνομάζων, τοὺς μηδαμοῦ νυνὶ 48
δεικνυμένους, περὶ ὧν μνησθησόμεθα καὶ ὕστερον. Εἰπὼν
τε τοὺς ἀρχαιοτάτους πλεῖν κατὰ λησιάν ἢ ἐμπορίαν, μὴ
πελαγίζειν δὲ, ἀλλὰ παρὰ γῆν, καθάπερ τὸν Ἰάσονα, ὄνπερ
καὶ μέχρι τῆς Ἀρμενίας καὶ Μηδίας ἐκ τῶν Κόλχων στρα-
τεῦσαι, ἀφέντα τὰς ναῦς, ὕστερόν φησι, τὸ παλαιὸν οὔτε τὸν
Εὐξείνιον θαρρεῖν τινα πλεῖν, οὔτε παρὰ Λιβύην, καὶ Συρίαν,
καὶ Κιλικίαν. Εἰ μὲν οὖν τοὺς πάλαι, τοὺς πρὸ τῆς ἡμετέρας
λέγει μνήμης, οὐδὲν ἐμοὶ μέλει λέγειν περὶ ἐκείνων, οὔτ' εἰ

48. ἔπλεον, οὐτ' εἰ μή. Εἰ δὲ περὶ τῶν μνημονευομένων, οὐκ ἂν ὀκνήσαι τις εἰπεῖν, ὡς οἱ παλαιοὶ μακροτέρας ὁδοὺς φανοῦνται καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν τελέσαντες τῶν ὕπερον, εἰ χρὴ προσέχειν τοῖς λεγομένοις· οἷον Διόνυσος, καὶ Ἡρακλῆς, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰάσων· ἔτι δ' οἱ ὑπὸ τοῦ Ποιητοῦ λεγόμενοι, Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος. Καὶ Θησεία δὲ καὶ Πειρίθουν μακρὰς εἰκὸς ἔσι στρατείας ὑπομείναντας, καταλιπεῖν δόξαν περὶ ἑαυτῶν, ὡς εἰς ἄθου καταβάντας· τοὺς δὲ Διοσκούρους ἐπιμελητάς τῆς θαλάσσης λεχθῆναι, καὶ σωτήρας τῶν πλεόντων. Ἡ τε Μίνω θαλαττοκρατία θρυλλεῖται, καὶ ἡ Φοινίκων ναυτιλία· οἱ καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἡρακλείων Στηλῶν ἐπήλθον, καὶ πόλεις ἔκτισαν κάκει καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Λιβύης παραλίας μικρὸν τῶν Τρωϊκῶν ὕπερον. Αἰνεΐαν δὲ καὶ Ἀντήνορα, καὶ Ἐνετοὺς, καὶ ἀπλῶς τοὺς ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου πλανηθέντας εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἄξιον μὴ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων νομίσει; Συνέβη γὰρ δὴ τοῖς τότε Ἕλλησιν ὁμοίως καὶ τοῖς βαρβάροις, διὰ τὸν τῆς στρατείας χρόνον, ἀποβαλεῖν τὰ τε ἐν οἴκῳ, καὶ τῇ στρατεία πορισθέντα· ὥσε μετὰ τὴν τοῦ Ἰλίου καταστροφὴν τοὺς τε νικήσαντας ἐπὶ λησείαν τραπέσθαι διὰ τὰς ἀπορίας, καὶ πολλῶ μάλλον τοὺς ἠττηθέντας, καὶ περιγενομένους ἐκ τοῦ πολέμου. Καὶ δὴ καὶ πόλεις ὑπὸ τούτων πλείψαι κτισθῆναι λέγονται κατὰ πᾶσαν τὴν ἔξω τῆς Ἑλλάδος παραλίαν· ἔσι δ' ὅπου καὶ τὴν μεσογαίαν.

Εἰπὼν δὲ καὶ αὐτὸς ὅποσον προὔβη τὰ τῆς οἰκουμένης εἰς γνῶσιν τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον, καὶ κατ' αὐτὸν ἤδη, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸν περὶ τοῦ σχήματος λόγον, οὐχὶ περὶ τοῦ τῆς οἰκουμένης, ὅπερ ἦν οἰκειότερον τῷ περὶ αὐτῆς λόγῳ, ἀλλὰ τοῦ τῆς συμπάσης γῆς. Δεῖ μὲν γὰρ καὶ τούτου μνησθῆναι, μὴ ἀτάκτως δέ. Εἰπὼν οὖν, ὅτι σφαιροειδῆς ἡ σύμπασα, οὐχ
49. ὡς ἐκ τόρνου δέ, ἀλλ' ἔχει τινὰς ἀνωμαλίας, ἐπιφέρει τὸ

πλήθος τῶν ἐν μέρει μετασχηματισμῶν αὐτῆς, οἱ συμβαίνουσιν 49. ἔκ τε ὕδατος, καὶ πυρὸς, καὶ σεισμῶν, καὶ ἀναφυσημάτων, καὶ ἄλλων τοιούτων· οὐδ' ἐνταῦθα τὴν τάξιν φυλάττων. Τὸ μὲν γὰρ σφαιροειδὲς περὶ ὅλην τὴν γῆν ἀπὸ τῆς τοῦ ὄλου τάξεως συμβαίνει· οἱ δὲ τοιοῦτοι μετασχηματισμοὶ τὴν μὲν ὅλην γῆν οὐδὲν ἐξαιλλάττουσιν (ἐν γὰρ τοῖς μεγάλοις ἐναφανίζεται τὰ οὕτω μικρὰ), τῆς δὲ οἰκουμένης διαθέσεις ἐτέρας καὶ ἐτέρας τινὰς ἀπεργάζονται, καὶ τὰς προσεχεῖς αἰτίας ἄλλας καὶ ἄλλας ἔχουσι.

Μάλιστα δὲ φησὶ ζήτησιν παρασχεῖν, πῶς ἐν δισχιλίοις καὶ τρισχιλίοις ἀπὸ θαλάττης σαδίους κατὰ τὴν μεσογαίαν ὁράται πολλαχοῦ κόγχων καὶ ὀσρέων καὶ χηραμίδων πλήθος, καὶ λιμνοθάλατται· καθάπερ φησὶ περὶ τὸ ἱερόν τοῦ Ἄμμωνος, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ ὁδόν, τρισχιλίων σαδίων οὔσαν· πολλὴν γὰρ εἶναι χύσιν ὀσρέων, ἄλας τὲ καὶ νῦν ἔτι εὐρίσκεσθαι πολλοὺς, ἀναφυσήματά τε θαλάττης εἰς ὕψος ἀναβάλλειν· πρὸς ᾧ καὶ ναυάγια θαλαττίων πλοίων δεῖκνυσθαι, ἃ ἔφασαν διὰ τοῦ χάσματος ἐκθεβράσθαι· καὶ ἐπὶ σηλιθίων ἀνακεῖσθαι δελφίνας, ἐπιγραφὴν ἔχοντας Κυρηναίων θεωρῶν. Ταῦτα δ' εἰπὼν, τὴν Στράτωνος ἐπαινεῖ δόξαν τοῦ φυσικοῦ, καὶ ἔτι Ξάνθου τοῦ Λυδοῦ. Τοῦ μὲν Ξάνθου λέγοντος, ἐπὶ Ἀρταξέρξου γενέσθαι μέγαν ἀνύχμον, ὥστ' ἐκλιπεῖν ποταμοὺς, καὶ λίμνας καὶ φρέατα· αὐτὸν τε ἰδεῖν πολλαχῆ πρόσω ἀπὸ τῆς θαλάττης λίθους τε κογχυλιώδεις, καὶ τὰ κτενώδεα, καὶ χηραμίδων τυπώματα, καὶ λιμνοθάλασσαν ἐν Ἀρμενίοις, καὶ ἐν Ματιηνοῖς, καὶ ἐν Φρυγίᾳ τῇ κάτω· ὧν ἕνεκα πείθεσθαι τὰ πεδία ποτὲ θαλατταν γενέσθαι. Τοῦ δὲ Στράτωνος ἔτι μᾶλλον ἀπτομένου τῆς αἰτιολογίας, ὅτι φησὶν οἶεσθαι τὸν Εὐξείνου μὴ ἔχειν πρότερον τὸ κατὰ Βυζάντιον στόμα, τοὺς δὲ ποταμοὺς βιάσασθαι καὶ ἀνοῖξαι, τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντας· εἴτ' ἐκπεσεῖν τὸ ὕδωρ

49. εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Τὸ δ' αὐτὸ συμβῆναι καὶ περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς Θάλατταν· καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸν κατὰ Στήλας ἐκραγῆναι πόρον, πληρωθείσης ὑπὸ τῶν ποταμῶν τῆς Θαλάττης, κατὰ δὲ τὴν ἔκρυσιν ἀνακαλυφθῆναι τὰ τεναγώδη πρότερον. Φέρει δ' αἰτίαν, πρῶτον μὲν, ὅτι τῆς ἔξω Θαλάττης καὶ τῆς ἐντὸς τοῦδαφος ἕτερόν ἐστιν· ἔπειθ' ὅτι καὶ νῦν ἔτι ταινία τις ὕφαλος διατέτακεν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Λιβύην· ὡς
50. ἂν μὴ μιᾶς οὔσης πρότερον, τῆς τε ἐντὸς, καὶ τῆς ἐκτός. Καὶ βραχύτατα μὲν εἶναι τὰ περὶ τὸν Πόντον· τὸ δὲ Κρητικόν, καὶ Σικελικόν, καὶ Σαρδῶον πέλαγος, σφόδρα βαθέα· τῶν γὰρ ποταμῶν πλείστων, καὶ μεγίστων, ρεόντων ἀπὸ τῆς ἄρκτου καὶ τῆς ἀνατολῆς, ἐκεῖνα μὲν ἰλύος πληροῦσθαι, τὰ ἄλλα δὲ μένειν βαθέα· διὸ καὶ γλυκυτάτην εἶναι τὴν Ποντικὴν Θάλατταν· τὰς τ' ἐκρύσεις γίνεσθαι εἰς οὓς τόπους ἐγκέκλιται τὰ ἐδάφη. Δοκεῖν δὲ κἂν χωσθῆναι τὸν Πόντον ὅλον εἰς ὕψερρον, ἂν μένωσιν αἱ ἐπιρρύσεις τοιαῦται· καὶ γὰρ νῦν ἤδη τεναγίζειν τὰ ἐν ἀρισερᾷ τοῦ Πόντου, τὸν τε Σαλμυδησσόν, καὶ τὰ καλούμενα Στήθη ὑπὸ τῶν ναυτικῶν τὰ περὶ τὸν Ἰβρον καὶ τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν. Τάχα δὴ καὶ τὸ τοῦ Ἄμμωνος ἱερόν, πρότερον ἐπὶ τῆς Θαλάττης ὄν, ἐκρύσεως γενομένης, νῦν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κεῖσθαι. Εἰκάζειν τε τὸ μαντεῖον εὐλόγως ἐπὶ τοσοῦτον γενέσθαι ἐπιφανές τε καὶ γνώριμον ἐπὶ Θαλάττῃ ὄν· τὸν τε ἐπὶ πολὺ οὕτως ἐκτοπισμὸν ἀπὸ τῆς Θαλάττης, οὐκ εὐλογον ποιεῖν τὴν νῦν οὔσαν ἐπιφάνειαν καὶ δόξαν. Τὴν τε Αἴγυπτον τὸ παλαιὸν Θαλάττῃ κλύεσθαι, μέχρι τῶν ἐλῶν τῶν περὶ τὸ Πηλούσιον, καὶ τὸ Κάσιον ὄρος, καὶ τὴν Σερβωνίδα λίμνην· ἔτι γοῦν καὶ νῦν κατὰ τὴν Αἴγυπτον, τῆς ἀλμυρίδος ὀρυττομένης, ὑφάμμους καὶ κογχυλιώδεις εὐρίσκεσθαι τοὺς βόθρους, ὡς ἂν τεθαλαττωμένης τῆς χώρας, καὶ τοῦ τόπου παντὸς τοῦ περὶ τὸ Κάσιον, καὶ τὰ Γέρρα καλούμενα, τεναγίζοντος, ὥστε
συνάπτειν

συνάπτειν τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ· ἐνδούσης δὲ τῆς θαλάττης 50.
ἀνακαλυφθῆναι. Μεῖναι δὲ τὴν Σερβωνίδα λίμνην· εἴτ' ἐκραγῆναι
καὶ ταύτην, ὥστε ἐλώδη γενέσθαι. Ὡς δ' αὐτως καὶ τῆς καλουμένης
Μόριδος λίμνης τοὺς αἰγιαλοὺς [αἰγιαλοῖς] θαλάττης μᾶλλον ἢ
ποταμοῦ προσεικέναι. Τὸ μὲν οὖν ἐπικλύζεσθαι ποτε πολὺ μέρος
τῶν ἠπείρων ἐπὶ καιροῦς τινὰς καὶ πάλιν ἀνακαλύπτεσθαι, δοίη
τις ἂν ὡς δ' αὐτως καὶ τὸ τοῖς ἐδάφεσιν ἀνώμαλον εἶναι τὴν
γῆν ἅπασαν, τὴν νῦν ὕψαλον· καθάπερ γε νῆ Δία καὶ τὴν
ἐξάλον, ἐν ἧ οἰκοῦμεν, τοσαύτας δεχομένην, ὅσας αὐτὸς
Ἐρατοσθένης εἶρηκε μεταβολάς. Ὡστε πρὸς γε τὸν Ξάνθου
λόγον οὐδὲν ἂν ἔχοι τις προσφέρειν ἄτοπον.

Πρὸς δὲ τὸν Στράτωνα λέγοιτ' ἂν, ὅτι πολλῶν αἰτίων ὄντων,
ἄφεις ταῦτα, τὰ μὴ ὄντα αἰτιᾶται. Πρώτην γὰρ αἰτίαν φησὶν,
ὅτι τῆς ἐντὸς θαλάττης καὶ τῆς ἐκτὸς οὐ ταυτὸν τὸ ἔδαφος
καὶ ὁ βυθός. Πρὸς γὰρ τὸ μετεωρίζεσθαι ταύτην καὶ ταπει- 51.
νοῦσθαι, καὶ ἐπικλύζειν τόπους τινὰς, καὶ ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῶν,
οὐ τοῦτό ἐστιν αἴτιον, τὸ ἄλλα καὶ ἄλλα ἐδάφη, τὰ μὲν ταπεινό-
τερα εἶναι, τὰ δὲ ὑψηλότερα· ἀλλὰ τὸ τὰ αὐτὰ ἐδάφη ποτὲ
μὲν μετεωρίζεσθαι, ποτὲ δ' αὖ ταπεινοῦσθαι, καὶ συνεξαίρειν,
ἢ συνενδιδόναι τὸ πέλαγος· ἐξαρθὲν μὲν γὰρ ἐπικλύσαι ἂν,
ταπεινωθὲν δὲ ἀναδράμοι ἂν εἰς τὴν ἀρχαίαν κατάσασιν. Εἰ
γὰρ οὕτω, θεήσει πλεονασμῷ τῆς θαλάττης αἰφνιδίῳ γενομένῳ
τὴν ἐπικλυσὶν συμβαίνειν, καθάπερ ἐν ταῖς πλημμυρίσιν ἢ ταῖς
ἀναβάσεσι τῶν ποταμῶν, τοτὲ μὲν ἐπενεχθέντος ἐτέρωθεν,
τοτὲ δ' αὐξηθέντος τοῦ ὕδατος. Ἀλλ' οὐθ' αἰ αὐξήσεις ἀθρόαι
καὶ αἰφνίδιοι γίνονται, οὐθ' αἰ πλημμυρίδες τοσοῦτον ἐπιμέ-
νουσι χρόνον, οὐδ' ἄτακτοί εἰσιν, οὔτε κατὰ τὴν ἡμετέραν
ἐπικλύσουσι θαλάτταν, οὐδ' ὅπου ἔτυχε. Λοιπὸν οὖν αἰτιᾶσθαι
τὸ ἔδαφος, ἢ τὸ τῆς θαλάττης ὑποκείμενον, ἢ τὸ ἐπικλυζόμενον·
μᾶλλον δὲ τὸ ὕψαλον. Πολὺ γὰρ εὐκίνητότερον, καὶ μεταβολάς

51. Θάττους δέξασθαι δυνάμενον τὸ ἔνυγρον· καὶ γὰρ τὸ πνευματικὸν τὸ πάντων αἷτιον τῶν τοιούτων πλέον ἐνταῦθα. Ἄλλ', ὡς ἔφην, τῶν τοιούτων ἀπεργασικόν ἐστι παθῶν, τὸ τὰ αὐτὰ ἐδάφη ποτὲ μὲν ἐξαίρεσθαι, ποτὲ δὲ ὑφίζησιν λαμβάνειν· οὐ τὸ τὰ μὲν εἶναι ὑψηλά, τὰ δὲ ἥττον. Ὁ δὲ τοῦτο λαμβάνει, νομίζων ὅπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν συμβαίνει, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης ἀπαντᾶν, τὸ ἀπὸ τῶν μετεώρων τόπων εἶναι τῆν ῥύσιν. Οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦ κατὰ Βυζάντιον ῥοῦ τὸ ἔδαφος ἠτιᾶτο, λέγων ὑψηλότερον τὸ τοῦ Εὐξείνου, ἢ τὸ τῆς Προποντίδος, καὶ τοῦ ἐξῆς πελάγους, ἅμα καὶ αἰτίαν προσιθεῖς· ἀπὸ γὰρ τῆς ἰλῦος τῆς ἀπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένης πληροῦσθαι τὸν βυθόν, καὶ βραχὺν γίνεσθαι· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ῥεῖν εἰς τὰ ἐκτός. Τὸν δ' αὐτὸν λόγον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν θαλάτταν σύμπασαν μεταφέρει πρὸς τὴν ἐκτός, ὡς καὶ ταύτης μετεωρότερον τοῦδαφος ποιούσης τοῦ ὑποκείμενου τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει· καὶ γὰρ αὕτη ἐκ πολλῶν ποταμῶν πληροῦται, καὶ τὴν ὑποσάθμην τῆς ἰλῦος δέχεται τὴν ἀνάλογον. Ἐχρῆν οὖν καὶ τὸν εἰσρουν ὁμοιον γίνεσθαι τῷ κατὰ Βυζάντιον τὸν κατὰ Στήλας καὶ τὴν Κάλπην. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐῷ ἐροῦσι γὰρ κακῆι τοῦτο συμβαίνειν, περισπᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυριδῶν, καὶ ἐπικρύπτεσθαι.

Ἐκεῖνο δὲ πυνθάνομαι, τί ἐκώλυε, πρὶν ἀνεωγένοι τὸ σόμα τὸ κατὰ Βυζάντιον, ταπεινότερον ὂν τὸ τοῦ Εὐξείνου ἔδαφος τοῦ τῆς Προποντίδος καὶ τῆς ἐξῆς θαλάττης, πληρωθῆναι ὑπὸ

52. τῶν ποταμῶν, εἴτε θαλάτταν οὔσαν καὶ πρότερον, εἴτε λίμνην μείζω τῆς Μαιώτιδος; Εἰ γὰρ τοῦτο συγχωροῖτο, προσερήσομαι καὶ τοῦτο· ἄρα γε ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐκείνου καὶ τοῦ τῆς Προποντίδος οὐχ οὕτως εἶχεν, ὥστε μέχρι μὲν ἡ αὐτὴ ἦν μὴ βιάζεσθαι πρὸς τὴν ἔκρυσιν, διὰ τὴν ἐξίσιν ἀντέρεισιν καὶ θλίψιν· ἐπειδὴ δὲ ὑπερεπόλασεν ἡ ἐντός, βιάσασθαι καὶ

ἀπεράσαι τὸ πλεονάζον· ἐκ δὲ τούτου γενέσθαι σύρρον τὸ ἔξω 52. πέλαγος τῷ ἐντὸς, καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνῳ λαβεῖν, εἴτε Θαλαττίῳ, εἴτε λιμναίῳ μὲν πρότερον ὄντι, Θαλαττίῳ δὲ ὕστερον, διὰ τὴν μίξιν καὶ τὴν ἐπικράτειαν; Εἰ γὰρ τοῦτο δώσουσιν, ἢ μὲν ἔκρυσις οὐκ ἂν κωλύοιτο ἢ νῦν· οὐκ ἀπὸ ὑπερτέρου δὲ ἐδάφους, οὐδὲ ἐπικλινοῦς, ὅπερ ἠξίου Στράτων.

Ταῦτα δὲ δεῖ μεταφέρειν καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς Θάλατταν, καὶ τὴν ἐκτὸς, μὴ ἐν τοῖς ἐδάφεσι, καὶ ταῖς ἐπικλίσεσιν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἔκρου τιθεμένους, ἀλλ' ἐν τοῖς ποταμοῖς· ἐπεὶ οὐκ ἀπίθανον, κατ' αὐτοὺς, οὐδ' εἰ τὴν ὅλην Θάλατταν τὴν ἡμετέραν, λίμνην πρότερον εἶναι συνέβαινε, πληρουμένην ὑπὸ τῶν ποταμῶν, ἐπιπολάσασαν ἐκπεσεῖν ἔξω διὰ τῶν κατὰ τὰς Στήλας γενῶν, ὡς ἐκ καταρράκτων, ἐπαυξομένην δ' αἰεὶ καὶ μᾶλλον τὴν Θάλατταν σύρρον γενέσθαι ὑπ' αὐτῆς τῷ χρόνῳ, καὶ συνδραμεῖν εἰς μίαν ἐπιφάνειαν, ἐκθαλαττωθῆναι δὲ διὰ τὴν ἐπικράτειαν. Οὐ φυσικόν δ' ὅλως τὸ τοῖς ποταμοῖς εἰκάξειν τὴν Θάλατταν· οἱ μὲν γὰρ φέρονται κατὰ ἐπικλινῆς ρεῖθρον, ἢ δὲ ἀκλινῆς ἔσθηκεν. Οἱ δὲ πορθμοὶ ρευματίζονται κατ' ἄλλον τρόπον· οὐ διὰ τὸ τὴν ἰλὺν τὴν ἐκ τῶν ποταμῶν προσχοῦν τὸν τοῦ πελάγους βυθόν. Ἡ γὰρ πρόσχωσις περὶ αὐτὰ συνίσταται τὰ σώματα τῶν ποταμῶν· οἷον περὶ μὲν τὰ τοῦ Ἰστροῦ, τὰ λεγόμενα Στήθη, καὶ ἡ Σκυθῶν ἐρημία, καὶ ὁ Σαλμυθησσός, καὶ ἄλλων χειμάρρων συνεργούντων πρὸς τοῦτο. Περὶ δὲ τὰ τοῦ Φάσιδος, ἢ Κολχικῆ παραλία, διάμμος καὶ ταπεινὴ καὶ μαλακὴ οὔσα. Περὶ δὲ τὸν Θερμώδοντα καὶ τὸν Ἴριν, ὅλη Θεμισκυρα, τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίον, καὶ τῆς Σιθηνῆς τὸ πλεόν· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἄπαντες γὰρ μιμοῦνται τὸν Νεῖλον, ἐξηπειροῦντες τὸν πρὸ αὐτῶν πόρον, οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἥττον· ἥττον μὲν, οἱ μὴ πολλὴν καταφέροντες τὴν ἰλὺν· μᾶλλον δὲ, οἱ πολλὴν τε καὶ μαλακόγειον

52. χώραν ἐπιόντες, καὶ χειμάρρους δεχόμενοι πολλούς· ὧν ἔστι καὶ ὁ Πύραμος, ὁ τῆ Κιλικία πολὺ μέρος προσθεῖς· ἐφ' οὗ καὶ λόγιον ἐκπέπτωκέ τι τοιοῦτον·

53. Ἔσεται ἐσσομένοις, ὅτε Πύραμος εὐρυοδίνης,
Ἡῖονα προχέων, ἱερὴν ἐς Κύπρον ἵκηται.

Ἐκ μέσων γὰρ τῶν τῆς Καταονίας πεδίων ἐνεχθεῖς πλωτός, καὶ διεκπεσὼν διὰ τῶν τοῦ Ταύρου σενῶν εἰς τὴν Κιλικίαν, ἐκδίδωσιν εἰς τὸν πρὸ ταύτης τε καὶ τῆς Κύπρου πόρον.

Αἴτιον δὲ τοῦ μὴ φθάνειν τὴν χοῦν εἰς τὸ πέλαγος προῖοῦσαν τὴν ὑπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένην, τὸ τὴν θάλατταν ἀνακόπτειν αὐτὴν εἰς τοῦπίσω, παλιρροοῦσαν φύσει. Ἔοικε γὰρ τοῖς ζώοις· καὶ καθάπερ ἐκεῖνα συνεχῶς ἀναπνεῖ τε καὶ ἐκπνεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αὐτὴ, ἐξ αὐτῆς τε καὶ εἰς ἑαυτὴν συνεχῶς παλινδρομικὴν τινα κινουμένην κίνησιν. Δῆλον δὲ τῷ ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐσῶτι κατὰ τὴν κυμάτωσιν· ἅμα γὰρ κλύζονται οἱ πόδες καὶ γυμνοῦνται, καὶ πάλιν κλύζονται, καὶ τοῦτο συνεχῶς. Τῷ δὲ κλύδωνι καὶ κύμα ἐπιτρέχει, καὶ γαληνότατον, ἧ ἐπιφερόμενον ἔχει τινὰ βίαν πλείω, καὶ ἀπορρίπτει πᾶν τὸ ἀλλότριον εἰς τὴν γῆν,

— Πολλὸν δὲ παρέξ ἄλα φύκος ἔχουε.

Μᾶλλον μὲν οὖν ἐν ἀνέμῳ συμβαίνει τοῦτο· ἀλλὰ καὶ ἐν νηγεμῖα, καὶ ἐν ἀπογαίοις πνεύμασιν. Οὐδὲν γὰρ ἦττον ἐπὶ γῆν φέρεται τὸ κύμα ὑπεναντίως τῷ ἀνέμῳ, ὡς ἂν ἰδίαν τινὰ τῆς θαλάττης τὴν κίνησιν συγκινούμενον αὐτῇ. Τοιοῦτο δὲ καὶ τὸ,

Ἀμφὶ δὲ τ' ἄκρας

Κυρτὸν ἐὼν κορυφοῦται, ἀποπτύει δ' ἄλῃς ἄχνην·

καὶ τὸ,

Ἡῖονες βοόωσιν ἐρευγομένης ἄλῃς ἔξω.

Ἡ μὲν οὖν ἔφοδος τοῦ κύματος ἔχει τινὰ βίαν, ὡς' ἀπωθεῖσθαι τὸ ἀλλότριον. Καὶ δὴ καὶ καθαρσίν τινα τῆς θαλάττης

ταύτην φασί, καὶ ἦν καὶ τὰ νεκρὰ σώματα καὶ τὰ ναυάγια εἰς 53.
 γῆν ἐκκυμίνεται. Ἡ δ' ἀναχώρησις οὐκ ἔχει τοσαύτην βίαν, ὥστε
 νεκρὸν, ἢ ξύλον, ἢ τὸ κουφότατον, φελλόν, ὑπὸ τοῦ κύματος
 εἰς γῆν ἀναβληθῆναι· οὐδ' ἐκ τῶν πλησίον αὐτῇ τόπων εἰς τὸ
 πέλαγος προσπεσεῖν ὑπολειφθέντων ὑπὸ τοῦ κύματος. Οὕτω
 δὴ καὶ τὴν χοῦν, καὶ τὸ σὺν αὐτῇ τεθολωμένον ὕδωρ ἐκκυμαί-
 νεσθαι συμβαίνει, καὶ τοῦ βάρους ἅμα συνεργοῦντος, ὥστε
 θάττον κατενεχθῆναι πρὸς τὴν γῆν κάτω, πρὶν εἰς τὸ πρόσω
 πελαγίσαι. Καὶ γὰρ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία παύεται, μικρὸν προελ-
 θούσα τοῦ στόματος. Οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται προσχωσθῆναι τὸ
 πέλαγος πᾶν, ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν ἀρξάμενον, ἂν συνεχεῖς ἔχη
 τὰς ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπιρρύσεις. Τοῦτο δ' ἂν συμβαίῃ, κἂν
 τοῦ Σαρδονίου πελάγους ὑποθώμεθα βαθύτερον τὸν Πόντον,
 ὅπερ λέγεται τῶν ἀναμετρηθέντων βαθύτατόν ποι χιλίων ὀρ- 54.
 γυῖων, ὡς Ποσειδώνιος φησι.

Τὴν μὲν οὖν τοιαύτην αἰτιολογίαν ἤττον ἂν τις ἀποδέξαιτο·
 μᾶλλον δ' ἀπὸ τῶν φανερωτέρων, καὶ τῶν καὶ ἡμέραν τρόπον
 τινὰ ὀρωμένων, ἀναπτέον τὸν λόγον. Καὶ γὰρ κατακλυσμοί,
 καὶ σεισμοί, καὶ ἀναφυσήματα, καὶ ἀποιθήσεις τῆς ὑφάλου
 γῆς, μετεωρίζουσι καὶ τὴν θάλατταν· αἱ δὲ συνιζήσεις ταπει-
 νοῦσιν αὐτήν. Οὐ γὰρ μύδροι μὲν ἀνενεχθῆναι δύνανται, καὶ
 μικραὶ νῆσοι, μεγάλαι δ' οὐ· οὐδὲ νῆσοι μὲν, ἤπειροι δ' οὐ.
 Ὅμοίως δὲ καὶ συνιζήσεις, καὶ μικραὶ, καὶ μεγάλαι γένοιντ' ἂν·
 εἴπερ καὶ χάσματα, καὶ καταπόσεις χωρίων καὶ κητοικιῶν,
 ὡς ἐπὶ Βούρας τε καὶ Βιζώνης, καὶ ἄλλων πλειόνων, ὑπὸ σει-
 σμῶν γενέσθαι φασί· καὶ τὴν Σικελίαν οὐδὲν τι μᾶλλον ἀπορ-
 ῥῶγα τῆς Ἰταλίας εἰκάζοι τις ἂν, ἢ ἀναβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ
 Αἰτναίου πυρὸς ἐκ βυθοῦ, συμμεῖναι· ὡς δ' αὐτως καὶ τὰς Λι-
 παραίων νήσους καὶ Πιθηκούσας.

Ὁ δ' οὕτως ἡδὺς ἐστίν, ὥστε, καὶ μαθηματικὸς ὢν, οὐδὲ τὴν

54. Ἀρχιμήδους βεβαιοὶ δόξαν· ὅτι φησὶν ἐκεῖνος ἐν τοῖς Περὶ τῶν ὀχουμένων, παντὸς ὑγροῦ καθεστηκότος καὶ μένοντος τὴν ἐπιφάνειαν σφαιρικὴν εἶναι, σφαίρας ταὐτὸ κέντρον ἔχούσης τῆ γῆ. Ταύτην γὰρ τὴν δόξαν ἀποδέχονται πάντες οἱ μαθημάτων πῶς ἀψάμενοι. Ἐκεῖνος δὲ τὴν ἐντὸς θαλάτταν, καίπερ μίαν οὔσαν, ὡς φησιν, οὐ νομίζει ὑπὸ μίαν ἐπιφάνειαν τετάχθαι, ἀλλ' οὐδ' ἐν τοῖς σύνεγγυς τόποις. Καὶ μάρτυράς γε τῆς τοιαύτης ἀμαθίας ἀρχιτέκτονας ἄνδρας ποιεῖται· καίτοι τῶν μαθηματικῶν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μέρος τῆς Μαθηματικῆς ἀποφηναιμένων. Φησὶ γὰρ καὶ Δημήτριον διακόπτειν ἐπιχειρῆσαι τὸν τῶν Πελοποννησίων ἰσθμὸν, πρὸς τὸ παρασχεῖν διάπλουν τοῖς ῥόλοις· κωλυθῆναι δ' ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων, ἀναμετρησάντων καὶ ἀπαγγειλάντων μετεωροτέραν τὴν ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ θαλάτταν τῆς κατὰ Κεγχρέας εἶναι. Ὡστε, εἰ διακόψειε τὸ μεταξὺ χωρίον, ἐπικλυσθῆναι ἂν ἅπαντα τὸν περὶ Αἴγινα πόρον, καὶ τὴν Αἴγινα, καὶ αὐτὰς τὰς πλησίον νήσους, καὶ μηδὲ τὸν διάπλουν ἂν γενέσθαι χρήσιμον. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς Εὐρίπους ῥώδεις εἶναι, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμὸν, ὃν φησὶν ὁμοιοπαθεῖν ταῖς κατὰ τὸν Ὠκεανὸν πλημμυρίσι τε καὶ ἀμπώτεσι· δὶς τε γὰρ μεταβάλλειν τὸν ῥοῦν ἐκάστης ἡμέρας καὶ νυκτός, καί, καθάπερ τὸν Ὠκεανὸν, δὶς μὲν πλημμυρεῖν, δὶς δὲ ἀναχωρεῖν.
55. Τῇ μὲν οὖν πλημμυρίδι ὁμολογεῖν τὸν ἐκ τοῦ Τυρρῆνικοῦ πελάγους εἰς τὸ Σικελικὸν καταφερόμενον, ὡς ἂν ἐκ μετεωροτέρας ἐπιφανείας, ὅν δὴ καὶ Κατιόντα ὀνομάζεσθαι ὁμολογεῖν δ' ὅτι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρχεται τε καὶ παύεται, καθ' ὅν αἱ πλημμυρίδες. Ἄρχεται μὲν γὰρ περὶ τὴν ἀνατολὴν τῆς σελήνης καὶ τὴν δύσιν· λάγει δ' ὅταν συνάπτῃ τῇ μεσουρανήσει ἑκατέρα, τῇ τε ὑπὲρ γῆς καὶ τῇ ὑπὸ γῆς. Τῇ δὲ ἀμπώτει τὸν ἐναντίον, ὃν Ἐξιόντα καλεῖσθαι, ταῖς μεσουρανήσεσι τῆς σελήνης ἀμφοτέραις ἐναρχόμενον, καθάπερ αἱ ἀμπώτεις, ταῖς δὲ

συνάψεσι ταῖς πρὸς τὰς ἀνατολάς καὶ δύσεις παυόμενον. 55.

Περὶ μὲν οὖν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων εἰρή-
 κασιν ἰκανῶς Ποσειδώνιος τε καὶ Ἀθηνόδωρος. Περὶ δὲ τῆς
 τῶν πορθμῶν παλιρροίας, ἐχόντων καὶ αὐτῶν φυσικώτερον
 λόγον, κατὰ τὴν νῦν ὑπόθεσιν τοσοῦτον εἰπεῖν ἀπόχρη, ὅτι
 οὗδ' εἰς τρόπος τοῦ ροώδεις εἶναι τοὺς πορθμοὺς, ὃ γε κατ'
 εἶδος· οὐ γὰρ ἂν ὁ μὲν Σικελικὸς δις ἐκάστης ἡμέρας μετέβαλλεν,
 ὡς οὗτός φησιν, ὁ δὲ Χαλκιδικὸς ἐπτάκις, ὁ δὲ κατὰ Βυζάν-
 τιον οὐδὲ μετέβαλλεν, ἀλλὰ διετέλει τὸν ἔκρουον ἔχων μόνον,
 τὴν ἐκ τοῦ Ποντικοῦ πελάγους εἰς τὴν Προποντίδα· ὡς δὲ Ἰπ-
 παρχος ἰσορεῖ, καὶ μονὰς ποτε ἐποιεῖτο. Οὐτ' εἰ τρόπος εἰς εἷη,
 ταύτην ἂν ἔχοι τὴν αἰτίαν, ἣν φησιν ὁ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἢ ἐφ'
 ἐκάτερα Θάλαττα ἄλλην καὶ ἄλλην ἐπιφάνειαν ἔχει· οὐδὲ γὰρ
 ἐπὶ τῶν ποταμῶν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ καταρράκτας ἔχοιεν·
 ἔχοντες δὲ οὐ παλιρροοῦσιν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ταπεινότερον αἰεὶ φέ-
 ρονται. Καὶ τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ κεκλιμένον εἶναι τὸ
 ῥεῦμα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. Πελάγους δὲ τίς ἂν φαίη
 κεκλιμένην ἐπιφάνειαν; καὶ μάλιστα κατὰ τὰς σφαιροποιούσας
 ὑποθέσεις τὰ τέσσαρα σώματα, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα φασί· ὡς
 οὐχ ὅτι παλιρροοῦντας, ἀλλ' οὐδὲ καθεστῶτας, καὶ μένοντας,
 συρροίας μὲν ἐν αὐτοῖς οὔσης, μὴ μιᾶς δὲ ἐπιφανείας, ἀλλὰ
 τῆς μὲν ὑψηλοτέρας, τῆς δὲ ταπεινοτέρας. Οὐ γὰρ ὡσπερ ἡ γῆ
 κατὰ ἕξιν ἐσχημάτισαι σφαιρὰ οὔσα, ὡς καὶ κοιλάδας ἔχειν
 συμμενούσας, καὶ ἀνασήματα, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ· ἀλλ' αὐτῇ
 τῇ κατὰ τὸ βᾶρος ῥοπῇ τὴν ὄχνησιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιεῖται, καὶ
 τοιαύτην λαμβάνει τὴν ἐπιφάνειαν, οἷαν ὁ Ἀρχιμήδης φησίν.

Ἐπιφέρει δὲ τοῖς περὶ τοῦ Ἄμμωνος καὶ τῆς Αἰγύπτου ῥη-
 θεῖσιν, ὅτι δοκοῖη καὶ τὸ Κάσιον ὄρος περικλύζεσθαι Θαλάττη, καὶ
 πάντα τὸν τόπον, ὅπου νῦν τὰ καλούμενα Γέρρα, καθ' ἕκαστα
 τεναγίζειν συνάπτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ, συνενδούσης δὲ 56.

56. τῆς θαλάττης ἀποκαλυφθῆναι. Τὸ δὴ τεναγίζειν τὸν λεχθέντα τόπον συνάπτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ, ἀμφίβολόν ἐστιν· ἐπειδὴ τὸ συνάπτειν, σημαίνει καὶ τὸ σύνεγγυς, καὶ τὸ ψαύειν, ὥστε, εἰ ὕδατα εἶη, σύρρουν εἶναι θατέρων θατέρῳ· Ἐγὼ μὲν οὖν δέχομαι τὸ συνεγγίζειν τὰ τενάγη τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἕως ἀκμῆν ἐκέκλειστο τὰ κατὰ τὰς Στήλας σενά· ἐκραγόντων δὲ, τὴν ἀναχώρησιν γενέσθαι, ταπεινωθείσης τῆς ἡμετέρας θαλάττης διὰ τὴν κατὰ τὰς στήλας ἔκρυσιν. Ἴππαρχος δὲ, ἐκδεξάμενος τὸ συνάπτειν ταυτὸν τῷ σύρρουν γενέσθαι τὴν ἡμετέραν θαλάτταν τῇ Ἐρυθρᾷ διὰ τὴν πλήρωσιν, αἰτιᾶται τί δὴ ποτε οὐχὶ τῇ κατὰ τὰς Στήλας ἐκρύσει, μεθισαμένη ἐκεῖσε ἢ καθ' ἡμᾶς θαλάττα, συμμεθίσα καὶ τὴν σύρρουν αὐτῇ γενομένην τὴν Ἐρυθρὰν, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ διέμεινεν ἐπιφανείᾳ, μὴ ταπεινουμένη· καὶ γὰρ, κατ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη, τὴν ἐκτὸς θαλάτταν ἅπασαν σύρρουν εἶναι, ὥστε καὶ τὴν ἐσπέριον καὶ τὴν Ἐρυθρὰν μίαν θαλάτταν εἶναι. Τοῦτο δ' εἰπὼν, ἐπιφέρει τὸ ἀκύλουθον τὸ, τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν, τὴν τε ἔξω Στηλῶν θαλάτταν, καὶ τὴν Ἐρυθρὰν, καὶ ἔτι τὴν ταύτη γεγονυῖαν σύρρουν.

Ἄλλ' οὐτ' εἰρηκέναι τοῦτο φήσει Ἐρατοσθένης, τὸ σύρρουν γεγονέναι κατὰ τὴν πλήρωσιν τῇ Ἐρυθρᾷ, ἀλλὰ συνεγγίσει μόνον· οὐτ' ἀκολουθεῖν τῇ μιᾷ καὶ συνεχεῖ θαλάττῃ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν· ὥσπερ οὐδὲ τὴν καθ' ἡμᾶς, καὶ νῆ Δία τὴν κατὰ τὸ Λέχαιον, καὶ τὴν περὶ Κεγχρέας. Ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ Ἴππαρχος ἐπισημαίνεται ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν λόγῳ. Εἰδὼς οὖν τὴν δόξαν αὐτοῦ τοιαύτην, ἰδίᾳ τι πρὸς αὐτὴν λεγέτω, καὶ μὴ ἐξ ἐτοίμου λαμβανέτω, ὡς ἄρα ὁ φήσας μίαν εἶναι τὴν ἔξω θαλάτταν, σύμφησι καὶ ὅτι μία ἐστὶν αὐτῆς ἡ ἐπιφάνεια.

Ψευδῆ δ' εἶναι φήσας τὴν ἐπὶ τοῖς δελφῖσιν ἐπιγραφὴν Κυρηναίων θεωρῶν, αἰτίαν ἀποδίδωσιν οὐ πιθανήν· ὅτι ἡ μὲν τῆς

Κυρήνης κτίσις ἐν χρόνοις φέρεται μνημονευομένοις, τὸ δὲ 56. μαντεῖον οὐδεὶς μέμνηται ἐπὶ Θαλάττῃ ποτὲ ὑπάρξαν. Τί γάρ, εἰ μηδεὶς μὲν ἴσορει, ἐκ δὲ τῶν τεκμηρίων ἐξ ὧν εἰκάζομεν παράλιόν ποτε τὸν τόπον γενέσθαι, οἳ τε δελφῖνες ἀνετέθησαν, καὶ ἡ ἐπιγραφή ἐγένετο ὑπὸ Κυρηναίων Θεωρῶν; Συγχωρήσας δὲ τῷ μετεωρισμῷ τοῦ ἐδάφους συμμετεωρισθεῖσαν καὶ τὴν Θάλατταν ἐπικλύσαι τοὺς μέχρι τοῦ μαντείου τόπους, πλέον τῶν 57. τρισχιλίων σταδίων ἀπὸ Θαλάττης διέχοντας, οὐ συγχωρεῖ τὸν μέχρι τοσοῦτου μετεωρισμὸν, ὥς τε καὶ τὴν Φάρον ὅλην καλυφθῆναι, καὶ τὰ πολλὰ τῆς Αἰγύπτου· ὥσπερ οὐχ ἱκανοῦ ὄντος τοῦ τοσοῦτου ὕψους καὶ ταῦτα ἐπικλύσαι. Φήσας δὲ, εἴπερ ἐπεπλήρωτο ἐπὶ τοσοῦτον ἢ καθ' ἡμᾶς Θάλαττα πρὶν τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ τὰς Σήλας γενέσθαι, ἐφ' ὅσον εἴρηκεν ὁ Ἐρατοσθένης, χρῆναι καὶ τὴν Λιδύην πᾶσαν, καὶ τὰ πολλὰ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας κεκαλύφθαι πρότερον, τούτοις ἐπιφέρει, διότι καὶ ὁ Πόντος τῷ Ἀδρίᾳ σύρρους ἂν ὑπῆρξε κατὰ τινὰς τόπους· ἅτε δὴ τοῦ Ἰσρου ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον τόπων σχιζομένου, καὶ ῥέοντος εἰς ἑκατέραν τὴν Θάλατταν, διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας. Ἄλλ' οὐτ' ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον μερῶν ὁ Ἰσρος τὰς ἀρχὰς ἔχει, ἀλλὰ τὰναντία ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀδρίου ὄρων· οὐτ' εἰς ἑκατέραν τὴν Θάλατταν ῥεῖ, ἀλλ' εἰς τὸν Πόντον μόνον· σχίζεται τε πρὸς αὐτοῖς μόνον τοῖς σόμασι. Κοινὴν δὲ τινὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ τισὶν ἄγνοιαν ταύτην ἠγνόηκεν, ὑπολαβοῦσιν εἶναί τινα ὁμώνυμον τῷ Ἰσρῷ ποταμὸν, ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Ἀδρίαν ἀπεσχισμένον αὐτοῦ· ἀφ' οὗ καὶ τὸ γένος Ἰσρων, δι' οὗ φέρεται, λαβεῖν τὴν προσηγορίαν· καὶ τὸν Ἰάσονα ταύτη ποιήσασθαι τὸν ἐκ τῶν Κόλχων ἀνάπλου.

Πρὸς δὲ τὴν ἀθαυμασίαν τῶν τοιούτων μεταβολῶν, ἃς ἔφαμεν αἰτίας εἶναι τῶν ἐπικλύσεων, καὶ τῶν τοιούτων παθῶν, οἷα εἴρηται τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν, καὶ τὰς Αἰόλου νήσους,

57. καὶ Πιθηκούσας, ἄξιον παραθεῖναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν ἐν ἑτέροις τόποις ὄντων, ἢ γενομένων ὁμοίων τούτοις. Ἄθροα γὰρ τὰ τοιαῦτα παραδείγματα πρὸ ὀφθαλμῶν τεθέντα, παύσει τὴν ἐκπληξίν· νυνὶ δὲ τὸ ἄηθες ταράττει τὴν αἴσθησιν, καὶ δείκνυσιν ἀπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων, καὶ τοῦ βίου παντός. Οἶον, εἴ τις λέγοι τὰς περὶ Θήραν καὶ Θηρασίαν νήσους ἰδρυμένας ἐν τῷ μεταξὺ πόρῳ Κρήτης καὶ Κυρηναίας (ὣν ἡ Θήρα μητρόπολις ἐστὶ τῆς Κυρήνης), καὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος τοιαῦτα. Ἀνὰ μέσον γὰρ Θήρας καὶ Θηρασίας ἐκπεσοῦσαι φλόγες ἐκ τοῦ πελάγους ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας, ὥστε πᾶσαν ζεῖν καὶ φλέγεσθαι τὴν θάλατταν, ἀνεφύσησαν κατ' ὀλίγον ἐξαιρομένην, ὡς ἂν ὀργανικῶς, συντεθειμένην ἐκ μύδρων νήσον, ἐπέχουσαν δώδεκα σταδίων τὴν περίμετρον. Μετὰ δὲ τὴν παύλαν τοῦ πάθους, ἐθάρρησαν πρῶτοι Ῥόδιοι, θαλαττοκρατοῦντες ἔτι, προσπλεῦσαι τῷ τόπῳ, καὶ Ποσειδῶνος Ἀσφαλίου
58. ἱερὸν ἰδρῦσασθαι κατὰ τὴν νῆσον. Ἐν δὲ τῇ Φοινίκῃ φησὶ Ποσειδῶνιος γενομένου σεισμοῦ καταποθῆναι πόλιν ἰδρυμένην ὑπὲρ Σιδόνης, καὶ αὐτῆς δὲ Σιδόνης σχεδόν τι τὰ δύο μέρη πεσεῖν, ἀλλ' οὐκ ἀθρόως, ὥστε μὴ πολὺν φόβον ἀνθρώπων γενέσθαι. Τὸ δ' αὐτὸ πάθος καὶ ἐπὶ τὴν Συρίαν ὅλην διέτεινε, μετρίως δὲ πῶς. Διέβη δὲ καὶ ἐπὶ τινὰς νήσους τὰς τε Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν· ὥστε τῆς Ἀρεθούσης (ἔστι δ' ἐν Χαλκίδι κρήνη) τὰς πηγὰς ἀποτυφλωθῆναι· συχναῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ἀναβλύσαι κατ' ἄλλο εἶομιον· μὴ παύεσθαι δὲ σειομένην τὴν νῆσον κατὰ μέρη, πρὶν ἢ χάσμα γῆς ἀνοιχθῆν ἐν τῷ Ληλαντῷ πεδίῳ, πηλοῦ διαπύρου ποταμὸν ἐξήμεσε.

Πολλῶν δὲ συναγωγὰς ποιησαμένων τοιαύτας, ἀρκέσει τὰ ὑπὸ τοῦ Σκηψίου Δημητρίου συνηγμένα, οἰκειῶς παρατεθέντα. Μνησθεῖς γὰρ τῶν ἐπῶν τούτων,

Κρουνῶ δ' ἴκανον καλλιρρόω· ἔνθα δὲ πηγαὶ
Δοιὰ ἀναίσσουσι Σκαμάνδρου δινηέντος.

Ἡ μὲν γὰρ θ' ὕδατι λιαρῶ, —

58.

Ἡ δ' ἑτέρα θέρει προρέει εἰκυῖα χαλάζῃ,

οὐκ ἔα θαυμάζειν, εἰ νῦν ἡ μὲν τοῦ ψυχροῦ ὕδατος μένει πηγὴ,
ἡ δὲ τοῦ θερμοῦ οὐχ ὄραται. Δεῖν γάρ φησιν αἰτιασθαι τὴν
ἔκλειψιν τοῦ θερμοῦ ὕδατος. Μιμνήσκειται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν
ὑπὸ Δημοκλέους λεγομένων, σεισμούς τινας μεγάλους, τοὺς
μὲν πάλαι περὶ Λυδίαν γενομένους καὶ Ἰωνίαν μέχρι τῆς
Τρωάδος, ἰσοροῦντος, ὑφ' ὧν καὶ κῶμαι κατεπόθησαν, καὶ Σί-
πυλος κατεστράφη, κατὰ τὴν Ταντάλου βασιλείαν, καὶ ἐξ ἐλῶν
λίμναι ἐγένοντο, τὴν δὲ Τροίαν ἐπέκλυσε κῦμα. Ἡ δὲ Φάρος
ἢ κατ' Αἴγυπτον ἦν ποτε πελαγία, νῦν δὲ τρόπον τινὰ χερρό-
νησος γέγονεν· ὡς δ' αὐτῶς καὶ Τύρος καὶ Κλαζομεναί. Ἡμῶν
δ' ἐπιδημούντων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ, περὶ Πη-
λούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος μετεωρισθὲν τὸ πέλαγος, ἐπέκλυσε
τὴν γῆν καὶ νῆσον ἐποίησε τὸ ὄρος· ὥσε πλωτὴν γενέσθαι τὴν
παρὰ τὸ Κάσιον ὁδὸν, τὴν εἰς Φοινίκην. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν,
οὐδ' εἴ ποτε διασᾶς ὁ ἰσθμὸς, ἢ ἕζημα λαβῶν, ὁ διείργων τὸ
Αἰγύπτιον πέλαγος ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης, ἀποφανεῖ
πορθμὸν, καὶ σύρρουν ποιήσει τὴν ἐκτὸς θαλάτταν τῇ ἐντὸς,
καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείους σήλας πορθμοῦ συνέδη.
Εἴρηται δὲ περὶ τῶν τοιούτων τινὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγ-
ματείας, ἃ δεῖ συμφέρειν εἰς ἓν, καὶ τὴν πίσιν ἰσχυρὰν κατα-
σκευάζειν, τῶν τε τῆς φύσεως ἔργων, καὶ τῶν ἄλλως γινομένων
μεταβολῶν.

Τὸν τε Πειραιᾶ, νησιάζοντα πρότερον, καὶ πέραν τῆς ἀκτῆς 59-
κείμενον, οὕτως φασὶν ὀνομασθῆναι· ὑπεναντίως δ' ἡ Λευκὰς,
Κορινθίων τὸν ἰσθμὸν διακοψάντων, νῆσος γέγονεν, ἀκτὴ πρό-
τερον οὔσα περὶ ταύτης γὰρ φασὶ λέγειν τὸν Λαέρτην,

Οἶος Νήρικον εἶλον εὐκτίμενον πτολίεθρον,
Ἀκτὴν Ἡπίροιο.

59. Ἐνταῦθα μὲν δὴ διακοπαὶ χειρότμητοι γέγονασιν· ἀλλαχόθι δὲ προσχώσεις, ἢ γεφυρώσεις, καθάπερ ἐπὶ τῆς πρὸς Συρακούσαις νήσου, νῦν μὲν γέφυρά ἐστιν ἢ συνάπτουσα αὐτὴν πρὸς τὴν ἠπειρον· πρότερον δὲ χῶμα, ὡς φησὶν Ἴβυκος, λογαίου λίθου, ὃν καλεῖ ἐκλεκτόν. Βοῦρα δὲ, καὶ Ἐλίκη, ἢ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἢ δ' ὑπὸ κύματος ἠφανίσθη. Περὶ Μεθώνην δὲ τὴν ἐν τῷ Ἐρμιονικῷ κόλπῳ [πῦρ] ἑπτὰ σταδίων τὸ ὕψος ἀνεβλήθη, γενηθέντος ἀναφυσήματος φλογώδους, μεθ' ἡμέραν μὲν ἀπρόσιτον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς θειώδους ὀσμῆς, νύκτωρ δ' *εὐῶδες* ἐκλάμπον πόρρω, καὶ θερμαῖνον, ὥστε ζεῖν τὴν θάλατταν ἐπὶ σταδίους πέντε, θολερὰν δ' εἶναι καὶ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, προσχωσθῆναι δὲ πέτραις ἀπορρώξει, πύργων οὐκ ἐλάττωσιν. Ὑπὸ δὲ τῆς Κωπαίδος λίμνης ἢ τε Ἄρνη κατεπόθη, καὶ Μίδεια, ἃς ὠνόμασεν ὁ ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ·

Οἳ τε πολυσάφυλον Ἄρνην ἔχον, οἳ τε Μίδειαν.

Καὶ ὑπὸ τῆς Βισωνίδος δὲ καὶ τῆς νῦν Ἀφνίτιδος λίμνης ἐοίκασι κατακεκλύσθαι πόλεις τινὲς Θρακῶν (αἱ δὲ καὶ Τρηρῶν, ὡς συνοίκων τοῖς Θραξίν ὄντων). Καὶ ἡ πρότερον δὲ Ἀρτεμίτα λεγομένη, μία τῶν Ἐχινάδων νήσων, ἠπειρος γέγονε. Καὶ ἄλλας δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀχελῶον νησίδων τὸ αὐτὸ πάθος φησὶ παθεῖν, ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ προσχώσεως τοῦ πελάγους. Συγχοῦνται δὲ καὶ αἱ λοιπαί, ὡς Ἡρόδοτος φησὶ. Καὶ Αἰτωλικαὶ δὲ ἄκραι τινὲς εἰσι νησίζουσαι πρότερον· καὶ ἡ Ἄσερία ἠλλακται, ἣν Ἀσερίδα φησὶν ὁ ποιητὴς·

Ἔστι δὲ τις νῆσος μέσση ἀλλὴ πετρήεσσα.

Ἄσερίς, οὐ μεγάλη, λιμένες δ' ἐνὶ ναύλοχοι αὐτῇ

Ἀμφίδυμοι.

Νυνὶ δ' οὐδ' ἀγκυροβόλιον εὐφυὲς ἔχει. Ἐν τε τῇ Ἰθάκῃ οὐδὲν ἐστὶν ἄντρον τοιοῦτον, οὐδὲ Νυμφαῖον, οἷόν φησιν Ὀμηρος. Βέλτιον δὲ αἰτιάσθαι μεταβολὴν, ἢ ἄγνοϊαν ἢ κατάψευσιν τῶν

τύπων κατὰ τὸ μυθῶδες. Τοῦτο μὲν δὴ ἀσαφές ὄν, ἐὼ ἐν 59. κοινῶ σκοπεῖν.

Ἡ δὲ Ἄντισσα νῆσος ἦν πρότερον, ὡς Μυρσιλος φησί· τῆς 60. γὰρ Λέσβου καλουμένης πρότερον Ἰσσης, καὶ τὴν νῆσον Ἄντισσαν καλεῖσθαι συνέβη· νῦν δὲ τῆς Λέσβου πόλις ἐστίν. Οἱ δὲ καὶ τὴν Λέσβον τῆς Ἰδης ἀπερρώγεναι πεπιστεύκασι· καθάπερ τὴν Προχύτην καὶ τὴν Πιθηκοῦσσαν τοῦ Μισσηνοῦ, τὰς δὲ Καπρέας τοῦ Ἀθηναίου, τὴν Σικελίαν δὲ τῆς Ῥηγίνης, τὴν Ὀσσαν δὲ τοῦ Ὀλύμπου. Γεγόνασι γὰρ καὶ περὶ ταῦτα τοιαῦται μεταβολαί. Καὶ ὁ Λάδων δὲ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπέσχε ποτε τὸ ρεῦμα. Δοῦρις δὲ τὰς Ῥαγὰς, τὰς κατὰ Μηθίαν, ὠνομασθαί φησιν ὑπὸ σεισμῶν ῥαγείσης τῆς περὶ τὰς Κασπίας πύλας γῆς, ὡσεὶ ἀνατραπῆναι πόλεις συχὰς, καὶ ποταμοὺς ποικίλας μεταβολὰς δέξασθαι. Ἴων δὲ περὶ τῆς Εὐβοίας φησὶν ἐν Ὀμφάλῃ Σατυρικῇ·

Εὐβοῖδα μὲν γῆν λεπτὸς Εὐρίπου κλύδων

Βοιωτίας ἐχώρισ' ἀκτῆς, ἐκτεμῶν

Προβλήτα πορθημόν.—

Δημήτριος δ' ὁ Καλλατιανὸς τοὺς κατ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ποτὲ γενομένους σεισμοὺς διηγούμενος, τῶν τε Λιχάδων νήσων καὶ τοῦ Κηναίου τὰ πολλὰ καταδῦναι φησί, τὰ τε Φερμά τὰ ἐν Αἰδηψῶ καὶ Θερμοπύλαις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπισχεθέντα πάλιν ῥυθῆναι· τὰ δ' ἐν Αἰδηψῶ καὶ κατ' ἑτέρας ἀναρράγῃναι πηγάς. Ὠρεοῦ δὲ τὸ πρὸς Θαλάττη τεῖχος, καὶ τῶν οἰκιῶν περὶ ἑπτακοσίας συμπεσεῖν. Ἐχίνου τὲ καὶ Φαλάρων καὶ Ἡρακλείας τῆς Τραχῖνος, τῶν μὲν πολὺ μέρος πεσεῖν· Φαλάρων δὲ καὶ ἐξ ἐδάφους ἀνατραπῆναι τὸ κτίσμα· παραπλήσια δὲ συμβῆναι καὶ Λαμιεῦσι καὶ Λαρισσαίοις· καὶ Σκάρφειαν δ' ἐκ Φεμελίων ἀναρρίφῃναι, καὶ καταδῦναι σώματα χιλίων καὶ ἑπτακοσίων οὐκ ἐλάττω, Θρονίους δ' ὑπὲρ ἡμισυ τούτων. Κῦμά τε ἐξάρθεν τριχῇ, τὸ μὲν πρὸς Σκάρφην ἐνεχθῆναι

60. καὶ Θρόνιον, τὸ δὲ πρὸς Θερμοπύλας· ἄλλο δὲ εἰς τὸ πεδίου, ἕως τοῦ Φωκικοῦ Δαφνοῦντος. Πηγὰς τε ποταμῶν ξηρανθῆναι πρὸς ἡμέρας τινάς· τὸν δὲ Σπερχεῖον ἀλλάξαι τὸ ρεῖθρον, καὶ ποιῆσαι τὰς ὁδοὺς πλωτάς· τὸν δὲ Βοάγριον κατ' ἄλλης ἐνεχθῆναι φάραγος. Καὶ Ἀλόπης δὲ καὶ Κύνου καὶ Ὀποῦντος πολλὰ καταβλαθῆναι μέρη· Οἶον δὲ τὸ ὑπερκείμενον φρούριον πᾶν ἀνατραπῆναι· Ἐλατείας δὲ τοῦ τείχους καταρράγῃναι μέρος. Περὶ δὲ Ἄλπωνον, Θεσμοφορίων ὄντων, πέντε καὶ εἴκοσι παρθέτους ἀναδραμούσας εἰς πύργον, τῶν Ἐλλιμενίων κατὰ Θέαυ, πεσόντος τοῦ πύργου, πεσεῖν καὶ αὐτάς εἰς τὴν θάλατταν.
61. Λέγουσι δὲ καὶ τῆς Ἀταλάντης τῆς πρὸς Εὐβοίᾳ, τὰ μέσα, ρήγματος γενομένου, διάπλουν δέξασθαι μεταξύ, καὶ τῶν πεδίων ἓνα καὶ μέχρι εἴκοσι σταδίων ἐπικλυσθῆναι, καὶ τριτῆρη τινὰ ἐκ τῶν νεωρίων ἐξαρθεῖσαν ὑπερπεσεῖν τοῦ τείχους.

Προσιδέασι δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μετανασάσεων μεταβολάς, ἐπὶ πλεον τὴν ἀθαυμασίαν ἡμῖν κατασκευάζειν ἐθέλοντες, ἣν ὑμνεῖ Δημόκριτος, καὶ οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι πάντες· παράκειται γὰρ τῷ ἀθαμβεῖ, τὸ ἀτάραχον, καὶ ἀνέκπληκτον. Οἶον Ἰβήρων μὲν τῶν ἐσπερίων εἰς τοὺς ὑπὲρ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κολχίδος τόπους μετωκισμένων, οὓς καὶ ὁ Ἀράξης, ὡς φησὶν Ἀπολλόδωρος, ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας ὀρίζει (Κῦρος δὲ μᾶλλον, καὶ τὰ ὄρη τὰ Μοσχικά)· Αἰγυπτίων δ' εἰς τε Αἰθίοπας καὶ Κόλχους· Ἐνετῶν δ' ἐκ Παφλαγονίας ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν. Ἄπερ καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐθνῶν συνέβη, Ἰώνων τε καὶ Δωριέων καὶ Ἀχαιῶν καὶ Αἰολέων. Καὶ Αἰνειᾶνες, οἱ νῦν Αἰτωλοῖς ὄμοροι, περὶ τὸ Δώτιον ὄκουν καὶ τὴν Ὀσσαν μετὰ Περρραϊδῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ Περρραῖδοι μετανάσαι τινές. Πλήρης δὲ ἐστὶ τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ἢ νῦν ἐνεσῶσα πραγματεία. Τινὰ μὲν οὖν καὶ πρόχειρα τοῖς πολλοῖς εἰσὶν· αἱ δὲ τῶν Καρῶν, καὶ Τρηρῶν, καὶ Τεύκρων μετανασάσεις, καὶ Γαλατῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τῶν ἡγε-

μόνων οἱ ἐπὶ πολὺ ἐκτοπισμοί, Μάδυός τε τοῦ Σκυθικοῦ, καὶ 61.
 Γεαρκῶ τοῦ Αἰθίοπος, καὶ Κώβου τοῦ Τρηρός, καὶ Σεσώστριος
 καὶ Ψαμμιτίχου τῶν Αἰγυπτίων, καὶ Περσῶν τῶν ἀπὸ Κύρου
 μέχρι Ξέρξου, οὐχ ὁμοίως ἐν ἐτοιμίῳ πάσιν εἰσίν. Οἱ τε
 Κιμμέριοι, οὓς καὶ Τρηρας ὀνομάζουσιν, ἢ ἐκείνων τι ἔθνος,
 πολλάκις ἐπέδραμον τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Πόντου, καὶ τὰ συνεχῆ
 αὐτοῖς, ποτὲ μὲν ἐπὶ Παφλαγόνας, ποτὲ δὲ καὶ Φρύγας, ἐμβα-
 λόντες· ἠνίκα Μίδαυ αἶμα ταύρου πιάνα φασὶν ἀπελθεῖν
 εἰς τὸ χρεῶν. Λύγδαμις δὲ τοὺς αὐτοῦ ἄγων, μέχρι Λυδίας καὶ
 Ἰωνίας ἤλασε, καὶ Σάρδεις εἶλεν· ἐν Κιλικίᾳ δὲ διεφθάρη.
 Πολλάκις δὲ καὶ οἱ Κιμμέριοι καὶ οἱ Τρηρες ἐποίησαντο τὰς
 τοιαύτας ἐφόδους· τοὺς δὲ Τρηρας καὶ Κώβον ὑπὸ Μάδυος
 τὸ τελευταῖον ἐξελαθῆναί φασι, τοῦ τῶν Κιμμερίων βασιλέως.
 Ταῦτα μὲν εἰρήσθω πρὸς ἅπασαν κοινῆ τὴν περίοδον τῆς γῆς
 ἔχοντα οἰκίαν ἰσορίαν.

Ἐπάνυμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρέβημεν. Τοῦ γὰρ
 Ἡροδότου μηδένας Ὑπερβορέους εἶναι φήσαντος, μηδὲ γὰρ
 Ὑπερνοτίους, γελοῖαν φησὶν εἶναι τὴν ἀπόδειξιν καὶ ὁμοίαν ὁ
 Ἐρατοσθένης τῷ σοφίσματι τούτῳ, εἴ τις λέγοι μηδένας
 εἶναι ἐπιχαιρεκάκους, μηδὲ γὰρ ἐπιχαιραγάθους· κατὰ τύχην 62.
 τε εἶναι καὶ Ὑπερνοτίους· κατὰ γοῦν τὴν Αἰθιοπίαν μὴ ἐπιπνεῖν
 νότον, ἀλλὰ κατωτέρω. Θαυμασὸν δ' εἶ, κατ' ἕκαστον κλίμα
 πνέοντος ἀνέμου, καὶ πανταχοῦ τοῦ ἀπὸ μεσημβρίας νότου
 προσαγορευομένου, ἔστι τις οἴκησις ἐν ἣ τούτο μὴ συμβαίνει.
 Τοῦναντίον γὰρ, οὐ μόνον Αἰθιοπία ἔχει ἀντὸν κατ' ἡμᾶς νότον,
 ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωτέρω πᾶσα μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ. Εἰδ' ἄρα τί
 τοῦ Ἡροδότου, τοῦτ' ἐχρῆν αἰτιασθαι, ὅτι τοὺς Ὑπερβορέους
 τούτους ὑπέλαβε λέγεσθαι, παρ' οἷς ὁ Βορέας οὐ πνεῖ. Καὶ
 γὰρ εἰ οἱ ποιηταὶ μυθικώτερον οὕτω φασίν, οἱ γ' ἐξηγούμενοι, τὸ
 ὑγιὲς ἀν' ἀκούσαιεν· Ὑπερβορέους [γὰρ] τοὺς βορειοτάτους φασί

62. λέγεσθαι ὄρος δὲ τῶν μὲν βορείων ὁ πόλος, τῶν δὲ νοτίων ὁ ἰσημερινός· καὶ τῶν ἀνέμων δ' ὁ αὐτὸς ὄρος.

Ἐξῆς δὲ λέγει πρὸς τοὺς φανερώς πεπλασμένα καὶ ἀδύνατα λέγοντας, τὰ μὲν ἐν μύθου σχήματι, τὰ δ' ἰστορίας· περὶ ὧν οὐκ ἄξιον μεμνήσθαι, οὐδ' ἐκεῖνον ἐχρῆν ἐν ὑποθέσει τοιαύτη φλυάρους ἐπισκοπεῖν. Ἡ μὲν οὖν πρώτη διέξοδος αὐτῶ τῶν ὑπομνημάτων τοιαύτη.

Κ Ε Φ. Δ.

ἘΝ δὲ τῇ δευτέρᾳ πειρᾶται διόρθωσίν τινα ποιῆσθαι τῆς γεωγραφίας, καὶ τὰς ἑαυτοῦ λέγει ὑπολήψεις· πρὸς ἃς πάλιν εἰ ἔστι τις ἐπανόρθωσις, πειρατέον προσφέρειν. Τὸ μὲν οὖν τὰς μαθηματικὰς ὑποθέσεις εἰσάγειν καὶ φυσικὰς, εὖ λέγεται· καὶ ὅτι εἰ σφαιροειδῆς ἡ γῆ, καθάπερ καὶ ὁ κόσμος, περιοικεῖται, καὶ τὰλλα τὰ τοιαῦτα. Εἰ δὲ τηλικαύτη, ἠλίκην αὐτὸς εἴρηκεν, οὐχ ὁμολογοῦσιν οἱ ὕστερον, οὐδ' ἐπαινοῦσι τὴν ἀναμέτρησιν· ὅμως δὲ πρὸς τὴν σημείωσιν τῶν κατὰ τὰς οἰκῆσεις ἐκάστας φαινομένων προσχρῆται τοῖς διασήμασιν ἐκείνοις Ἰππαρχος, ἐπὶ τοῦ διὰ Μερόης καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Βορυσθένους μεσημβρινοῦ, μικρὸν παραλλάττειν φήσας παρὰ τὴν ἀλήθειαν. Καὶ περὶ τοῦ σχήματος δ' ἐν τοῖς ἐξῆς διὰ πλειόνων δεικνύς, ὅτι σφαιροειδῆς καὶ ἡ γῆ σὺν τῇ ὑγρᾷ φύσει, καὶ ὁ οὐρανός, ἀλλοτριολογεῖν ἂν δόξειεν· ἀρκεῖ γὰρ τὸ ἐπὶ μικρὸν.

Ἐξῆς δὲ τὸ πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζων φησὶν, ἀπὸ μὲν Μερόης ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ μέχρι Ἀλεξανδρείας
63. εἶναι μυρίους· ἔνθεν δὲ εἰς τὸν Ἑλλάσποντον περὶ ὀκτακισχιλίους ἑκατὸν σαδίους· εἴτ' εἰς Βορυσθένη πεντακισχιλίους· εἴτ' ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν διὰ Θούλης (ἣν φησι Πυθέας ἀπὸ μὲν τῆς Βρετανικῆς ἕξ ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχειν πρὸς ἄρκτον, ἐγγὺς δ' εἶναι τῆς πεπηγυίας θαλάττης) ἄλλους ὡς μυρίους χιλίους πεντακοσίους.

πεντακοσίους. Ἐάν οὖν ἔτι προσθῶμεν ὑπὲρ τὴν Μερόην ἄλλους 63. τρισχιλίους τετρακοσίους, ἵνα καὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων νῆσον ἔχωμεν, καὶ τὴν Κινναμωμοφόρον, καὶ τὴν Ταπροβάνην, ἔσσεσθαι σαθίους τρισμυρίους ὀκτακισχιλίους.

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα διασήματα δεδόσθω αὐτῷ· ὠμολόγηται γὰρ ἱκανῶς. Τὸ δ' ἀπὸ τοῦ Βορυσθέου ἐπὶ τὸν διὰ Θούλης κύκλον, τίς ἂν δοίη νοῦν ἔχων; Ὁ τε γὰρ ἰσορῶν τὴν Θούλην Πυθίας ἀνὴρ ψευδέσματος ἐξήτασαι, καὶ οἱ τὴν Βρετανικὴν καὶ Ἰέρην ἰδόντες, οὐδὲν περὶ τῆς Θούλης λέγουσιν, ἄλλας νήσους λέγοντες μικρὰς περὶ τὴν Βρετανικὴν. Αὐτὴ δὲ ἡ Βρετανικὴ τὸ μῆκος ἴση πῶς ἐστὶ τῇ Κελτικῇ παρεκτεταμένη, τῶν πεντακισχιλίων οὐ μείζων σαθίων, καὶ τοῖς ἄκροις τοῖς ἀντικειμένοις ἀφοριζομένη. Ἀντίκειται γὰρ ἀλλήλοις τὰ τε ἑῷα ἄκρα τοῖς ἑώοις, καὶ τὰ ἑσπέρια τοῖς ἑσπερίοις· καὶ τὰ γε ἑῷα ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστὶ μέχρις ἐπόψεως, τό τε Κάντιον, καὶ αἱ τοῦ Ῥήνου ἐκβολαί. Ὁ δὲ πλείονων ἢ δισμυρίων ἀποφαίνει τὸ μῆκος τῆς νήσου, καὶ τὸ Κάντιον ἡμερῶν τινῶν πλοῦν ἀπέχει τῆς Κελτικῆς φησι. Καὶ τὰ περὶ τοὺς Ὠσιαίους δὲ, καὶ τὰ πέραν τοῦ Ῥήνου τὰ μέχρι Σκυθῶν, πάντα κατέψευσαι τῶν τόπων. Ὅστις οὖν περὶ τῶν γνωριζομένων τόπων τοσαῦτα ἔψευσαι, σχολῆ γ' ἂν περὶ τῶν ἀγνωστούμενων παρὰ πᾶσιν ἀληθεύειν δύναιτο.

Τὸν δὲ διὰ τοῦ Βορυσθέου παράλληλον, τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ διὰ τῆς Βρετανικῆς εἰκάζουσιν Ἰππαρχός τε καὶ ἄλλοι, ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ τὸν διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Μασσαλίας· ὃν γὰρ λόγον εἶρηκε τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ γνώμονος πρὸς τὴν σκιάν, τὸν αὐτὸν Ἰππαρχος κατὰ τὸν ὁμώνυμον καιρὸν εὔρειν ἐν τῷ Βυζαντίῳ φησίν. Ἐκ Μασσαλίας δὲ εἰς μέσην τὴν Βρετανικὴν οὐ πλέον ἐστὶ τῶν πεντακισχιλίων σαθίων. Ἀλλὰ μὴν ἐκ μέσης τῆς Βρετανικῆς οὐ πλέον τῶν τετρακισχιλίων προελθὼν, εὔροις ἂν οἰκῆσιμον ἄλλως πῶς (τοῦτο δ' ἂν εἴη τὸ περὶ τὴν

63. Ἰέρνην) ὥστε τὰ ἐπέκεινα εἰς ἅ ἐκτοπίζει τὴν Θούλην, οὐκέτ' οἰκήσιμα. Τίτι δ' ἂν καὶ σροχασμῶ λέγοιτο τὸ ἀπὸ τοῦ διὰ Θούλης ἕως τοῦ διὰ Βορυσθένου μυρίων καὶ χιλίων πεντακοσίων, οὐχ ὁρῶ.

Διαμαρτῶν δὲ τοῦ πλάτους, ἠνάγκασαι καὶ τοῦ μήκους
64. ἀσοχεῖν. Ὅτι μὲν γὰρ πλεόν ἢ διπλάσιον τὸ γνώριμον μῆκος ἐστὶ τοῦ γνωρίμου πλάτους, ὁμολογοῦσι καὶ οἱ ὕσερον καὶ τῶν ἄλλων οἱ χαριέστατοι· λέγω δὲ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰβηρίας, καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰθιοπίων ἕως τοῦ κατὰ Ἰέρνην κύκλου. Ὅρισας δὲ τὸ λεχθέν πλάτος, τὸ ἀπὸ τῶν ἐσχάτων Αἰθιοπίων μέχρι τοῦ διὰ Θούλης, ἐκτείνει πλεόν ἢ δεῖ τὸ μῆκος, ἵνα ποιήσῃ πλεόν ἢ διπλάσιον τοῦ λεχθέντος πλάτους. Φησὶ δ' οὖν, τὸ μὲν τῆς Ἰνδικῆς μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ σενώτατον, σαδίων μυρίων ἑξακισχιλίων· τὸ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀκρωτήρια τεῖνον, τρισχιλίους εἶναι μεῖζον· τὸ δὲ ἔνθεν ἐπὶ Κασπίους πύλας μυρίων τετρακισχιλίων· εἴτ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην μυρίων· ἐπὶ δὲ τὸν Νεῖλον ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου πεντακισχιλίων· ἄλλους δὲ χιλίους καὶ τριακοσίους μέχρι Κανωβικοῦ σόματος· εἴτα μέχρι τῆς Καρχηδόνος μυρίου τρισχιλίου πεντακοσίου· εἴτα μέχρι Στηλῶν ὀκτακισχιλίου τοῦλάχισον· ὑπεραίρειν δὲ τῶν ἐπτὰ μυριάδων ὀκτακοσίοις. Δεῖν δὲ ἔτι προσθεῖναι τὸ ἐκτὸς Ἡρακλείων σηλῶν κύρτωμα τῆς Εὐρώπης, ἀντικείμενον μὲν τοῖς Ἰβησι, προπεπτωκὸς δὲ πρὸς τὴν Ἑσπέραν, οὐκ ἔλαττον σαδίων τρισχιλίων· καὶ τὰ ἀκρωτήρια τὰ τε ἄλλα καὶ τὸ τῶν Ὠσιδαμνίων, ὃ καλεῖται Κάβλιον, καὶ τὰς κατὰ τοῦτο νήσους, ὧν τὴν ἐσχάτην Οὐξισάμην φησὶ Πυθίας ἀπέχει ἡμερῶν τριῶν πλοῦν. Ταῦτα δ' εἰπὼν, τὰ τελευταῖα οὐδὲν πρὸς τὸ μῆκος συντείνοντα προσέθηκε τὰ περὶ τῶν ἀκρωτηρίων, καὶ τῶν Ὠσιδαμνίων, καὶ τῆς Οὐξισάμης, καὶ ὧν φησὶ νήσων· ταῦτα γὰρ πάντα προσάρκτια ἐστὶ,

καὶ Κελτικά, καὶ οὐκ Ἰβηρικά, μᾶλλον δὲ Πυθίου πλάσματα, 64.
[ἄ] προσίθῃσι τοῖς εἰρημένοις τοῦ μήκους διαστήμασιν, ἄλλους
σαδίους δισχιλίους μὲν πρὸς τῇ δύσει, δισχιλίους δὲ πρὸς τῇ
ἀνατολῇ, ἵνα σώσῃ τὸ πλεόν ἢ ἡμισυ τὸ μήκος τοῦ πλάτους εἶναι.

Παραμυθούμενος δ' ἐπὶ πλεόν, ὅτι κατὰ φύσιν ἐς τὸ
ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν διάστημα μεῖζον λέγειν· κατὰ φύσιν
φῆσιν εἶναι ἀπὸ τῆς ἑω πρὸς τὴν ἑσπέραν μακροτέραν εἶναι
τὴν οἰκουμένην, καθάπερ εἰρήκαμεν, [καὶ] ὡς οἱ μαθημα-
τικοί φασι, κύκλον συνάπτειν, συμβάλλουσαν αὐτὴν ἑαυτῇ· ὡς'
εἰ μὴ τὸ μέγεθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους ἐκώλυε, καὶ πλεῖν
ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἰβηρίας εἰς τὴν Ἰνδικήν, διὰ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου,
τὸ λοιπὸν μέρος παρά τὸ λεχθέν διάστημα, ὑπὲρ τὸ τρίτον μέρος 65.
ὄν τοῦ ὅλου κύκλου· εἴπερ ὁ διὰ Θινῶν ἐλάττων ἐστὶν εἴκοσι μυ-
ριάδων· ὅπου πεποιήμεθα τὸν εἰρημένον σαδιασμὸν ἀπὸ τῆς
Ἰνδικῆς εἰς τὴν Ἰβηρίαν. Οὐδὲ ταῦτα οὖν εὖ λέγει· οὗτος
γὰρ ὁ λόγος περὶ μὲν τῆς εὐκράτου, καὶ καθ' ἡμᾶς ζώνης
λέγοιτ' ἂν κατὰ τοὺς μαθηματικούς, ἧς μέρος ἡ οἰκουμένη ἐστὶ.
Περὶ δὲ τῆς οἰκουμένης (καλοῦμεν γὰρ οἰκουμένην ἣν οἰκοῦ-
μεν καὶ γνωρίζομεν)· ἐνδέχεται *δὲ* ἐν τῇ αὐτῇ εὐκράτῳ ζώνῃ
καὶ δύο οἰκουμένας εἶναι, ἡ καὶ πλείους, καὶ μάλιστα ἐγγύς
τοῦ διὰ Θινῶν κύκλου τοῦ διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους γρα-
φομένου. Πάλιν δὲ ἐπιμένων τῇ περὶ τοῦ σφαιροειδῆ τὴν γῆν
εἶναι ἀποδείξει τῆς αὐτῆς ἐπιτιμῆσεως ἂν τυγχάνοι. Ὡς δ' αὐτως
καὶ πρὸς τὸν Ὅμηρον οὐ παύεται περὶ τῶν αὐτῶν διαφερό-
μενος.

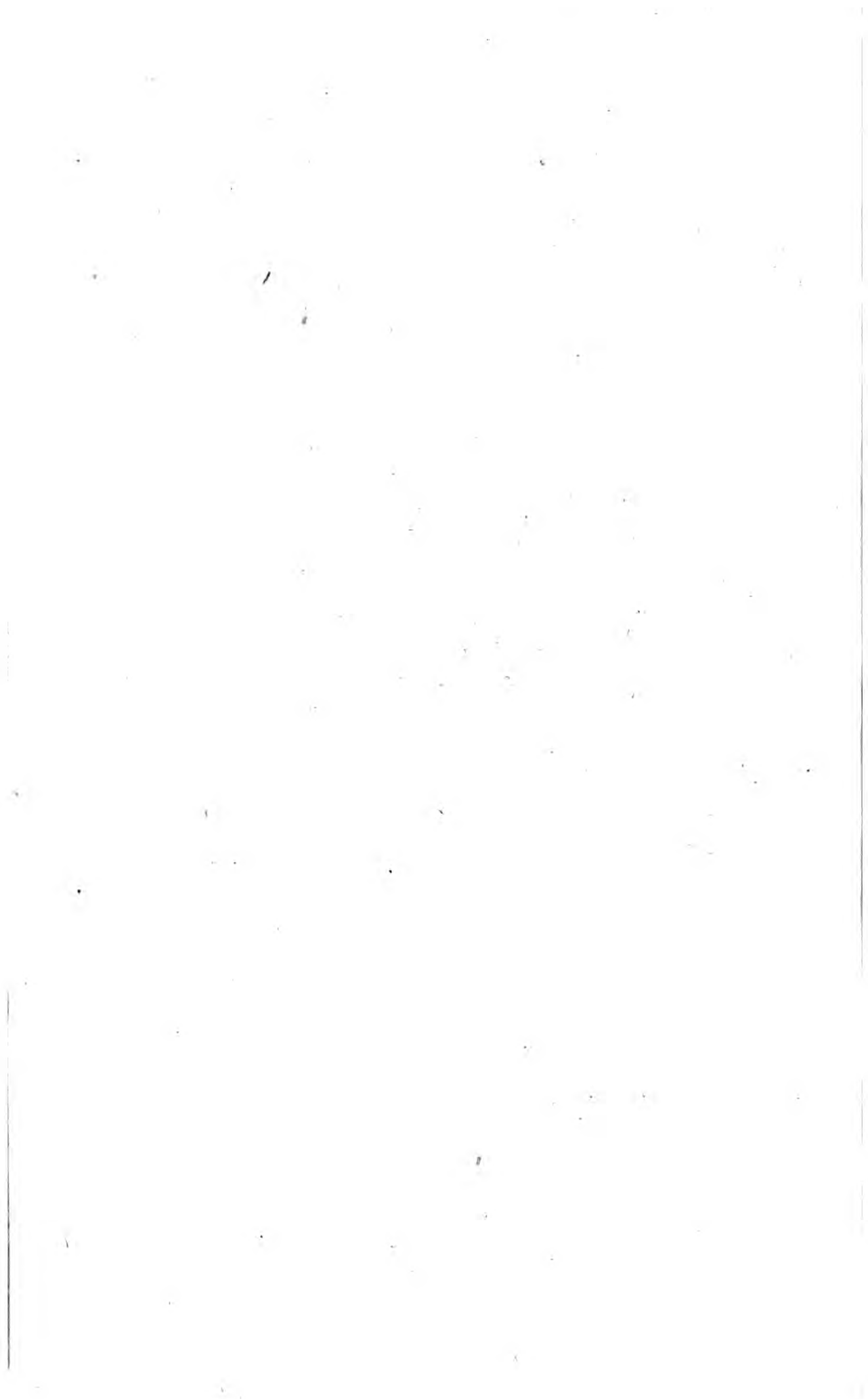
Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν ἠπειρῶν εἰπὼν γεγονέναι πολὺν λόγον,
καὶ τοὺς μὲν τοῖς ποταμοῖς διαιρεῖν αὐτάς, τῷ τε Νείλῳ καὶ
τῷ Ταναΐδι, νήσους ἀποφαίνοντας, τοὺς δὲ τοῖς ἰσθμοῖς, τῷ τε
μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ τῆς Ποντικῆς θαλάττης, καὶ τῷ με-
ταξὺ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τοῦ Ἐκρήγματος, καὶ χερρόνησους

65. αὐτάς λέγειν· οὐχ ὄραῖν φησι, πῶς ἂν εἰς πραγματικὸν κατασρέφοι ἢ ζήτησις αὕτη, ἀλλὰ *μόνον* ἔριν διαιτώντων μᾶλλον, κατὰ Δημόκριτον, εἶναι. Μὴ ὄντων γὰρ ἀκριβῶν ὄρων, καθάπερ Κολυττοῦ καὶ Μελίτης, οἷον σηλῶν ἢ περιβόλων, τούτων μὲν ἔχειν φάναι ἡμᾶς, ὅτι τουτί μὲν ἐστὶ Κολυττός, τουτί δὲ Μελίτη, τοὺς ὄρους δὲ μὴ ἔχειν εἰπεῖν. Διὸ καὶ συμβαίνειν κρίσεις πολλάκις περὶ χωρίων τινῶν· καθάπερ Ἀργείοις μὲν καὶ Λακεδαιμονίοις περὶ Θυρέας, Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς περὶ Ὠρωποῦ. Ἄλλως τε τοὺς Ἕλληνας τὰς τρεῖς ἠπείρους ὀνομάσαι, οὐκ εἰς τὴν οἰκουμένην ἀποβλέψαντας, ἀλλ' εἰς τε τὴν σφετέραν, καὶ τὴν ἀπαντικρὺ τὴν Καρικὴν, ἐφ' ἣ νῦν Ἴωνες καὶ οἱ ἐξῆς· χρόνῳ δὲ ἐπὶ πλεόν προιόντας αἰεὶ, καὶ πλειόνων γνωριζομένων χωρῶν, εἰς τοῦτο κατασρέψαι τὴν διαίρεσιν. Πότερον οὖν οἱ πρῶτοι διορίσαντες τὰς τρεῖς, ἵνα ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἄρξωμαι, διαιτῶν τὴν ἔριν μὴ κατὰ Δημόκριτον, ἀλλὰ κατ' αὐτὸν, οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι τὴν σφετέραν ἀπὸ τῆς ἀντικειμένης, τῆς τῶν Καρῶν, διορίσαι ζητοῦντες; ἢ οὗτοι μὲν τὴν Ἑλλάδα ἐπενούουν μόνην, καὶ τὴν Καρίαν, καὶ ὀλίγην τὴν συνεχῆ, οὔτε δ' Εὐρώπην, οὔτε Ἀσίαν, οὔτε Λιβύην ὡσαύτως;
66. οἱ δὲ λοιποὶ ἐπιόντες ὅση ἦν ἱκανὴ ὑπογράψαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἐπίνοιαν, οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τρία μέρη διαιροῦντες; Πῶς οὖν οὐ τῆς οἰκουμένης ἐποιοῦντο διαίρεσιν; τίς δὲ τρία μέρη λέγων, καὶ καλῶν ἠπειρον ἕκασον τῶν μερῶν, οὐ προεπινοεῖ τὸ ὅλον οὐ τὸν μερισμὸν ποιεῖται; εἰ δ' ἐπινοεῖ μὲν τὴν οἰκουμένην, μέρος δὲ τίνος τὸν μερισμὸν αὐτῆς ποιεῖται, τίνος ἂν τις μέρος τῆς οἰκουμένης μέρος εἶπε τὴν Ἀσίαν, ἢ τὴν Εὐρώπην, ἢ ὅλως ἠπειρον; Ταῦτα γὰρ εἴρηται παχυμερῶς.

Ἐτι δὲ παχυμερέστερον τὸ φήσαντα μὴ ὄραῖν εἰς τί πραγματικὸν κατασρέφοι τὸ τοὺς ὄρους ζητεῖν, παραθεῖναι τὸν Κολυττὸν καὶ τὴν Μελίτην, εἴτ' εἰς τὰναντία περιτρέπεσθαι.

Εἰ γὰρ οἱ περὶ Θυρέας καὶ Ὠρωποῦ πόλεμοι διὰ τὰς τῶν ὄρων 66.
ἀγνοίας ἀπέβησαν, εἰς πραγματικόν τι καταστρέφει, τὸ διαχω-
ρίζειν τὰς χώρας· ἢ τοῦτο λέγει, ὡς ἐπὶ μὲν τῶν χωρίων, καὶ
νῆ Δία τῶν καθ' ἕκαστα ἐθνῶν πραγματικόν, τὸ διορίζειν ἀκρι-
βῶς, ἐπὶ δὲ τῶν ἠπειρῶν περιττόν; Καίτοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἦττον
οὐδέν· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων ἡγεμόσι μεγάλοις ἀμ-
φισβήτησις· τῷ μὲν ἔχοντι τὴν Ἀσίαν, τῷ δὲ τὴν Λιβύην, ὀπο-
τέρου δ' ἐστὶν ἢ Αἴγυπτος, δηλονότι ἢ Κάτω λεγομένη τῆς Αἰ-
γύπτου χώρα. Καταινέσαντας δὲ τοῦτο διὰ τὸ σπάνιον, ἄλλως
φατέον διαιρεῖσθαι τὰς ἠπειρούς, κατὰ μέγαν διορισμὸν, καὶ
πρὸς τὴν οἰκουμένην ὅλην ἀναφερόμενον· καθ' ὃν οὐδὲ τούτου
φροντισέον, εἰ οἱ τοῖς ποταμοῖς διορίσαντες ἀπολείπουσιν τινα
χωρία ἀδιόριστα, τῶν ποταμῶν μὴ μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ διηκόν-
των, μηδὲ νήσους ὡς ἀληθῶς ἀπολειπόντων τὰς ἠπειρούς.

Ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ ὑπομνήματος, οὐκ ἐπαινέσας τοὺς δίχα
διαιροῦντας ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων πλῆθος εἰς τε Ἕλληνας
καὶ βαρβάρους· καὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ παραινούντας, τοῖς μὲν
Ἕλλησιν ὡς φίλοις χρῆσθαι, τοῖς δὲ βαρβάροις ὡς πολεμίοις·
βέλτιον εἶναι φησὶν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ διαιρεῖν ταῦτα. Πολλοὺς
γὰρ καὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι κακοὺς, καὶ τῶν βαρβάρων ἀσείους,
καθάπερ Ἰνδοὺς καὶ Ἀριανούς, ἔτι δὲ Ῥωμαίους καὶ Καρχη-
δονίους, οὕτω Θαυμασῶς πολιτευομένους. Διόπερ τὸν Ἀλέξαν-
δρον, ἀμελήσαντα τῶν παραινούντων, ὅσους οἶόν τ' ἦν ἀποδέ-
χεσθαι τῶν εὐδοκίμων ἀνδρῶν, καὶ εὐεργετεῖν. Ὡσπερ δὲ ἄλλο 67.
τι τῶν οὕτω διελόντων τοὺς μὲν ἐν ψόγῳ, τοὺς δ' ἐν ἐπαίνῳ
τιθεμένων, ἢ διότι τοῖς μὲν ἐπικρατεῖ τὸ νόμιμον καὶ τὸ πολι-
τικόν καὶ τὸ παιδείας καὶ λόγων οἰκεῖον, τοῖς δὲ τὰναντία. Καὶ
ὁ Ἀλέξανδρος οὖν οὐκ ἀμελήσας τῶν παραινούντων, ἀλλ' ἀπο-
δεξάμενος τὴν γνώμην, τὰ ἀκόλουθα, οὐ τὰ ἐναντία ἐποίει,
πρὸς τὴν διάνοιαν σκοπῶν τὴν τῶν ἐπεσφαλκόντων.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ λέξιν προβαλλόμενος τὰ Ἐρατοσθένους, διαιτᾷ καὶ διελέγχει, ὅσα μὴ ὀρθῶς εἴρηται καὶ διαγέγραπται· καὶ ἰππάρχου δὲ τῶν πολλῶν μιμνήσκειται ἐπιλαμβανόμενος. Καὶ ἐπὶ τέλει ἔκθεσις σύντομος, καὶ τρόπον τινα σύνοψις τῆς ὅλης πραγματείας, τουτέστι τῆς γεωγραφικῆς ἰστορίας.

Κ Ε Φ. Α.

ἘΝ δὲ τῷ τρίτῳ τῶν γεωγραφικῶν, καθιζάμενος τὸν τῆς 67. οἰκουμένης πίνακα, γραμμῇ τινι διαιρεῖ δίχα ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολὴν, παραλλήλῳ τῇ ἰσημερινῇ γραμμῇ. Πέρατα δ' αὐτῆς τίθησι, πρὸς δύσει μὲν τὰς Ἡρακλείους σήλας· ἐπ' ἀνατολῇ δὲ τὰ ἄκρα καὶ ἔσχατα ὄρη, τῶν ἀφοριζόντων ὄρων τὴν πρὸς ἄρκτον τῆς Ἰνδικῆς πλευράν. Γράφει δὲ τὴν γραμμὴν ἀπὸ Στηλῶν διὰ τε τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ, καὶ τῶν μεσημβρινῶν ἄκρων τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς, μέχρι τῆς Ροδίας καὶ τοῦ Ἰσσητικοῦ κόλπου. Μέχρι μὲν δὴ δεῦρο διὰ τῆς Θαλάττης φησὶν εἶναι τὴν λεχθεῖσαν γραμμὴν καὶ τῶν παρακειμένων ἠπειρῶν. Καὶ γὰρ αὐτὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς Θάλατταν

68. οὕτως ἐπὶ μῆκος τεταῖσθαι μέχρι τῆς Κιλικίας· εἶτα ἐπ' εὐθείας πῶς ἐκβάλλεσθαι παρ' ὄλην τὴν ὄρεινὴν τοῦ Ταύρου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς. Τὸν γὰρ Ταῦρον ἐπ' εὐθείας τῇ ἀπὸ Στηλῶν θαλάττῃ τεταμένον, δίχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὄλην ἐπὶ μῆκος· τὸ μὲν αὐτῆς μέρος βόρειον ποιῶντα, τὸ δὲ νότιον· ὡσθ' ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ διὰ Θινῶν ἰδρῦσθαι παραλλήλου, καὶ τὴν ἀπὸ Στηλῶν μέχρι δεῦρο θαλάτταν.

Ταῦτα δ' εἰπὼν, οἶεται δεῖν διορθῶσαι τὸν ἀρχαῖον γεωγραφικὸν πίνακα. Πολὺ γὰρ ἐπὶ τὰς ἄρκτους παραλλάττειν τὰ ἐωθινὰ μέρη τῶν ὄρων κατ' αὐτὸν, συνεπεσπᾶσθαι δὲ καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἀρκτικωτέραν ἤδη γινομένην. Πίσιν δὲ τούτου φέρει μίαν μὲν ταύτην· ὅτι τὰ τῆς Ἰνδικῆς ἄκρα τὰ μεσημβρινώτατα ὁμολογοῦσι πολλοὶ τοῖς κατὰ Μερόην ἀνταίρειν τόποις, ἀπὸ τε τῶν ἀέρων καὶ τῶν οὐρανίων τεκμαιρόμενοι· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰ βορειότατα τῆς Ἰνδικῆς τὰ πρὸς τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι, Πατροκλῆς, ὁ μάλιστα πιστεύεσθαι δίκαιος, διὰ τε τὸ ἀξίωμα, καὶ διὰ τὸ μὴ ἰδιώτης εἶναι τῶν γεωγραφικῶν, φησὶ σαδίους μυρίουσ καὶ πεντακισχιλίους· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸν διὰ Θινῶν παραλλήλου τοσοῦτόν πῶς ἔσιν· ὡσε τῆς Ἰνδικῆς τὰ προσάρκτια μέρη συνάπτοντα τοῖς Καυκασίοις ὄρεσιν εἰς τοῦτον τελευτᾶν τὸν κύκλον.

Ἄλλην δὲ πίσιν φέρει τοιαύτην, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου διάστημα ἐπὶ τὴν θαλάτταν τὴν Ποντικὴν τρισχιλίω πῶς ἐσὶ σαδίων πρὸς ἄρκτον ἰόντι καὶ τοὺς περὶ Ἄμισόν ἢ Σινώπην τόπους· ὅσον καὶ τὸ πλάτος τῶν ὄρων λέγεται. Ἐκ δὲ Ἄμισοῦ πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν φερομένῳ πρῶτον μὲν ἢ Κολχίς ἐσιν, ἔπειτα ἢ ἐπὶ τὴν Ὑρκανίαν θαλάτταν ὑπέρθεις, καὶ ἢ ἐφεξῆς ἢ ἐπὶ Βάκτρα καὶ τοὺς ἐπέκεινα Σκύθας ὁδὸς δεξιὰ ἔχοντι τὰ ὄρη· αὕτη δ' ἢ γραμμὴ διὰ Ἄμισοῦ πρὸς δύσιν ἐκβαλλομένη διὰ τῆς Προποντίδος ἐς καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Ἀπὸ

δὲ Μερόης ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον οὐ πλείους εἰσὶ τῶν μυρίων 68.
καὶ ὀκτακισχιλίων σαδίων, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ πλευ-
ροῦ τῆς Ἰνδικῆς πρὸς τὰ περὶ τοὺς Βακτρίους μέρη, προσθεέν-
των τρισχιλίων τοῖς μυρίοις καὶ πεντακισχιλίοις, ὧν οἱ μὲν τοῦ
πλάτους ἦσαν τῶν ὄρων, οἱ δὲ τῆς Ἰνδικῆς.

Πρὸς δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ Ἰππαρχος ἀντιλέγει δια-
βάλλων τὰς πίσεις. Οὔτε γὰρ Πατροκλέα πιστὸν εἶναι, δυεῖν
ἀντιμαρτυρούντων αὐτῷ Δηϊμάχου τε καὶ Μεγασθένους, οἱ καθ'
οὓς μὲν τόπους διςμυρίων εἶναι σαδίων τὸ διάστημα φασὶ τὸ 69.
ἀπὸ τῆς κατὰ μεσημβρίαν Θαλάττης, καθ' οὓς δὲ καὶ τρισμυ-
ρίων. Τούτους τε δὴ τοιαῦτα λέγειν, καὶ τοὺς ἀρχαίους πίνακας
τούτοις ὁμολογεῖν. Ἀπίθανον δὴπου νομίζει τὸ μόνω δεῖν πιστεύειν
Πατροκλεῖ, παρέντας τοὺς τοσοῦτον ἀντιμαρτυροῦντας αὐτῷ,
καὶ διορθοῦσθαι παρ' αὐτὸ τοῦτο τοὺς ἀρχαίους πίνακας· ἀλλὰ
μη' ἔσθ' οὕτως, ἕως ἂν τι πιστότερον περὶ αὐτῶν γινώμεν.

Οἶμαι δὴ πολλάς ἔχειν εὐθύνας τοῦτον τὸν λόγον. Πρῶτον
μὲν ὅτι πολλαῖς μαρτυρίαις ἐκείνου χρησαμένου, μιᾶ φησι τῇ
Πατροκλέους αὐτὸν χρῆσθαι. Τίνες οὖν ἦσαν οἱ φάσκοντες τὰ
μεσημβρινὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην;
τίνες δ' οἱ τὸ ἀπὸ Μερόης διάστημα μέχρι τοῦ διὰ Θινῶν παραλ-
λήλου τοσοῦτον λέγοντες; τίνες δὲ πάλιν οἱ τὸ τῶν ὄρων πλάτος
ἢ τὸ ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὴν Ἀμισὸν τὸ αὐτὸ τούτῳ λέ-
γοντες; τίνες δὲ οἱ ἀπὸ Ἀμισοῦ διὰ Κόλχων καὶ τῆς Ὑρκανίας
μέχρι Βακτρίων καὶ τῶν ἐπέκεινα εἰς τὴν ἑφάν Θαλατταν καθ-
ηκόντων, ἐπ' εὐθείας τε εἶναι λέγοντες, καὶ ἐπ' ἰσημερινὰς
ἀνατολάς καὶ περὶ τὰ ὄρη, ἐν δεξιᾷ ἐχόντων αὐτά; ἢ πάλιν τὸ
ἐπὶ τὴν δύσιν ἐπ' εὐθείας ταύτη τῇ γραμμῇ, διότι ἐπὶ τὴν
Προποντίδα ἐστὶ καὶ τὸν Ἑλλήσποντον; Ταῦτα γὰρ ὁ Ἐρα-
τοσθένης λαμβάνει πάντα, ὡς *καὶ* ἐκμαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν ἐν
τοῖς τόποις γενομένων, ἐντετυχηκῶς ὑπομνήμασι πολλοῖς, ὧν

69. ηὐπόρει, βιβλιοθήκην ἔχων τηλικαύτην, ἠλίκην αὐτὸς Ἰππαρχός φησι.

Καὶ αὐτὴ δὲ ἢ τοῦ Πατροκλέους πίσις ἐκ πολλῶν μαρτυριῶν σύγκειται, τῶν βασιλέων τῶν πεπιστευκότων αὐτῷ τηλικαύτην ἀρχὴν, τῶν ἐπακολουθησάντων αὐτῷ, τῶν ἀντιδοξούντων, οὓς αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος κατονομάζει· οἱ γὰρ κατ' ἐκείνων ἔλεγχοι πίσεις τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων εἰσίν. Οὐδὲ τοῦτο δὲ ἀπίθανον τοῦ Πατροκλέους, ὅτι φησὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ συστρατεύσαντας ἐπιδρομάδην ἰσορῆσαι ἕκαστα, αὐτὸν δὲ Ἀλεξάνδρον ἀκριβῶσαι, ἀναγραφάντων τὴν ὅλην χώραν τῶν ἐμπειροτάτων αὐτῷ· τὴν δ' ἀναγραφὴν αὐτῷ δοθῆναί φησιν ὕστερον ὑπὸ Ξενοκλέους τοῦ γαζοφύλακος.

Ἔτι φησὶν ὁ Ἰππαρχος ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι αὐτὸν τὸν Ἐρατοσθένη διαβάλλειν τὴν τοῦ Πατροκλέους πίσιν, ἐκ τῆς πρὸς Μεγασθένη διαφωνίας περὶ τοῦ μήκους τῆς Ἰνδικῆς τοῦ κατὰ τὸ βόρειον πλευρόν, τοῦ μὲν Μεγασθένους λέγοντος σαδίων μυρίων ἑξακισχιλίων, τοῦ δὲ Πατροκλέους χιλίους λείπειν φαμένου· ἀπὸ γὰρ τινος ἀναγραφῆς σαθμῶν ὀρμηθέντα, τοῖς μὲν ἀπιστεῖν 70. διὰ τὴν διαφωνίαν, ἐκείνη δὲ προσέχειν. Εἰ οὖν διὰ τὴν διαφωνίαν ἐνταῦθα ἄπιστος ὁ Πατροκλῆς, καίτοι παρά χιλίους σαδίους τῆς διαφορᾶς οὔσης, πόσῳ χρὴ μᾶλλον ἀπιστεῖν ἐν οἷς παρά ὀκτακισχιλίους ἢ διαφορὰ ἐστὶ, πρὸς δύο καὶ ταῦτα ἄνδρας συμφωνοῦντας ἀλλήλοις; τῶν μὲν λεγόντων τὸ τῆς Ἰνδικῆς πλάτος σαδίων δισμυρίων, τοῦ δὲ μυρίων καὶ δισχιλίων.

Ἐροῦμεν δ' ὅτι οὐ φιλήν τὴν διαφωνίαν ἠτιάσατο, ἀλλὰ συγκρίνων πρὸς τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν ἀξιοπιστίαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν σαθμῶν. Οὐ θαυμαστὸν δὲ εἰ πιστοῦ γίνεται τι πιστότερον, καὶ εἰ τῷ αὐτῷ ἐν ἑτέροις μὲν πιστεύομεν, ἐν ἑτέροις δ' ἀπιστοῦμεν, ὅταν παρά τινος τεθῆ τι βεβαιότερον. Γελοῖόν τε τὸ τὴν παρά πολὺ διαφωνίαν ἀπιστοτέρους ποιεῖν νομίσαι τοὺς

διαφωνοῦντας· τούναντίον γὰρ ἐν τῷ παρά μικρὸν συμβαίνειν 70. τοῦτο μάλλον ἔοικε. Παρὰ μικρὸν γὰρ ἢ πλάνη συμβαίνει μάλλον οὐ τοῖς τυχοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλέον τι τῶν ἐτέρων φρονοῦσιν· ἐν δὲ τοῖς παρά πολὺ, ὁ μὲν τυχὼν ἀμάρτοι ἂν, ὁ δ' ἐπισημονικώτερος ἦττον ἂν τοῦτο πάθοι· διὸ καὶ πιεσέεται θάττον.

Ἄπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδολόγοι γεγόνασι, καθ' ὑπερβολὴν δὲ Δηίμαχος· τὰ δὲ δεύτερα λέγει Μεγασθένης, Ὀνησίκριτός τε καὶ Νέαρχος, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι παραψελλίζοντες. Ἦδη δὲ καὶ ἡμῖν ὑπῆρξεν ἐπὶ πλέον κατιδεῖν ταῦτα, ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις. Διαφερόντως δ' ἀπισεῖν ἄξιον Δηίμαχῳ τε καὶ Μεγασθένει. Οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ τοὺς Ἐνωτοκοίτας καὶ τοὺς Ἀσόμους καὶ Ἄρρινας ἰσοροῦντες, Μονοφθαλμούς τε καὶ Μακροσκελεῖς καὶ Ὀπισθοδακτύλους· ἀνεκαίνισαν δὲ καὶ τὴν Ὀμηρικὴν τῶν Πυγμαίων γερανομαχίαν, τρισπιθάμους εἰπόντες. Οὗτοι δὲ καὶ τοὺς χρυσωρύχους μύρμηκας, καὶ Πάνας σφηνοκεφάλους, ὄφεις τε, βοῦς καὶ ἐλάφους σὺν κέρασι καταπίνοντας· περὶ ὧν ἕτερος τὸν ἕτερον ἐλέγχει, ὅπερ καὶ Ἐρατοσθένης φησὶν. Ἐπέμφθησαν μὲν γὰρ εἰς τὰ Παλίμποδρα, ὁ μὲν Μεγασθένης πρὸς Σανδρόκοττον, ὁ δὲ Δηίμαχος πρὸς Ἀλλιτροχάδην τὸν ἐκείνου υἱὸν κατὰ πρεσβείαν· ὑπομνήματα δὲ τῆς ἀποδημίας κατέλιπον τοιαῦτα, ὑφ' ἧς δὴ ποτε αἰτίας προαχθέντες. Πατροκλῆς δὲ ἠκισα τοιοῦτος· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ μάρτυρες οὐκ ἀπίθανοι, οἷς κέχρηται ὁ Ἐρατοσθένης.

... Εἰ γὰρ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Βυζαντίου μεσημβρινὸς ὄρθῳς εἴληπται, καὶ ὁ διὰ τῆς Κιλικίας καὶ Ἄμισοῦ ὄρθῳς ἂν εἴη εἴλημμένος· φαίνεται γὰρ τὸ παράλληλον ἐκ πολλῶν, ὅταν μηδετέρως ἢ σύμπτωσις ἀπελέγχηται.

71.

... Ὁ τε ἐξ Ἄμισοῦ πλοῦς ἐπὶ τὴν Κολχίδα, ὅτι ἐστὶν ἐπὶ

71. ἰσημερινὴν ἀνατολήν, καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐλέγχεται, καὶ ὥραις, καὶ καρποῖς, καὶ ταῖς ἀνατολαῖς αὐταῖς· ὡς δ' αὐτως καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Κασπίαν ὑπέρβασις, καὶ ἡ ἐφεξῆς ὁδὸς μέχρι Βάκτρων. Πολλοῦ γὰρ ἡ ἐνάργεια, καὶ τὸ ἐκ πάντων συμφωνούμενον, ὄργανου πιστότερόν ἐστιν· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἴππαρχος τὴν ἀπὸ Στηλῶν μέχρι τῆς Κιλικίας γραμμὴν, ὅτι ἐστὶν ἐπ' εὐθείας, καὶ ὅτι ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, οὐ πᾶσαν ὀργανικῶς καὶ γεωμετρικῶς ἔλαβεν· ἀλλ' ὅλην τὴν ἀπὸ Στηλῶν μέχρι πορθμοῦ τοῖς πλέουσι ἐπίστευσεν. Ὡς' οὐδ' ἐκεῖνο εὖ λέγει, ἐπειδὴ οὐκ ἔχομεν λέγειν οὔθ' ἡμέρας μεγίστης πρὸς τὴν βραχυτάτην λόγον, οὔτε γνώμονος πρὸς σκιὰν ἐπὶ τῇ παρορέῃ τῇ ἀπὸ Κιλικίας μέχρι Ἰνδῶν· οὐδ' εἰ ἐπὶ παραλλήλου γραμμῆς ἐστὶν ἡ λόξωσις, ἔχομεν εἰπεῖν· ἀλλ' ἔσθ' ἀδιόρθωτον, λοξὴν φυλάξαντας, ὡς οἱ ἀρχαῖοι πίνακες περιέχουσι. Πρῶτον μὲν γὰρ, τὸ μὴ ἔχειν εἰπεῖν ταυτόν ἐστι τῷ ἐπέχειν· ὁ δ' ἐπέχων οὐδετέρωσε ῥέπει· ἔσθ' δὲ κελεύων, ὡς οἱ ἀρχαῖοι, ἐκεῖσε ῥέπει. Μᾶλλον δ' ἂν τάκολουσον ἐφύλαττεν, εἰ συνεβούλευε μηδὲ γεωγραφεῖν ὅλως· οὐδὲ γὰρ τῶν ἄλλων ὄρων τὰς θέσεις, οἷον Ἄλπεων καὶ τῶν Πυρηνναίων καὶ τῶν Θρακίων καὶ Ἰλλυρικῶν καὶ Γερμανικῶν οὕτως ἔχομεν εἰπεῖν. Τίς δ' ἂν ἠγήσαιτο πιστοτέρους τῶν ὕστερον τοὺς παλαιούς, τοσαῦτα πλημμελήσαντας περὶ τὴν πινακογραφίαν, ὅσα εὖ διαδέβληκεν Ἐρατοσθένης, ὧν οὐδενὶ ἀντεῖρηκεν Ἴππαρχος;

Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ πλήρη μεγάλων ἀποριῶν ἐστὶν. Ὅρα γὰρ, εἰ τοῦτο μὲν μὴ κινοίη τις, τὸ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς τὰ μεσημβρινὰ ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην, μηδὲ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸ σόμα τὸ κατὰ τὸ Βυζάντιον, ὅτι ἐστὶ περὶ μυρίους σταδίους καὶ ὀκτακισχιλίους· ποιοίη δὲ τρισμυρίων τὸ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν Ἰνδῶν μέχρι τῶν ὄρων, ὅσα ἂν συμβαίη ἄτοπα. Τὸ πρῶτον μὲν γὰρ, εἴπερ ὁ αὐτὸς ἐστὶ παραλλήλος ὁ

διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Μασσαλίας (καθάπερ εἶρηκεν Ἰππαρχος 71. πισεύσας Πυθέα), ὁ δ' αὐτὸς καὶ μεσημβρινὸς ἐστίν, ὁ διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Βορυσθένους, ὅπερ καὶ αὐτὸ δοκιμάζει ὁ Ἰππαρχος· δοκιμάζει δὲ καὶ τὸ ἀπὸ Βυζαντίου διάστημα ἐπὶ τὸν Βορυσθένη σαδίους εἶναι τρισχιλίους ἑπτακοσίους· τοσοῦτοι ἂν εἶεν καὶ οἱ ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὸν διὰ Βορυσθένους παρ- 72. ἀλληλον, ὅς γε διὰ τῆς Κελτικῆς παρωκεανίτιδος ἂν εἴη· τοσοῦτους γάρ πως διελθόντες συνάπτουσι τῷ Ωκεανῷ.

Πάλιν δ', ἐπεὶ τὴν Κιναμωμοφόρον ἐσχάτην ἴσμεν οἰκουμένην πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καθ' Ἰππαρχον αὐτὸν ὁ δι' αὐτῆς παράλληλος, ἀρχὴ τῆς εὐκράτου τῆς οἰκουμένης ἐστίν, καὶ διέχει τοῦ ἰσημερινοῦ περὶ ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους σαδίους· ἐπεὶ οὖν φησὶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν διὰ Βορυσθένους διέχειν τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους σαδίους, εἶεν ἂν λοιποὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος τὴν διακεκαυμένην καὶ τὴν εὐκρατον εἰς τὸν διὰ Βορυσθένους καὶ τῆς Κελτικῆς παρωκεανίτιδος, σαδίοι δισμύριοι πεντακισχιλιοὶ διακόσιοι. Ὁ δὲ γε ἀπὸ τῆς Κελτικῆς πρὸς ἄρκτον πλοῦς ἐσχατος λέγεται παρὰ τοῖς νῦν ὁ ἐπὶ τὴν Ἰέρην, ἐπέκεινα μὲν οὔσαν τῆς Βρετανικῆς, ἀθλίως δὲ διὰ ψύχος οἰκουμένην· ὥστε τὰ ἐπέκεινα νομίζειν ἀοίκητα. Οὐ πλέον δὲ τῆς Κελτικῆς τὴν Ἰέρην διέχειν φασὶ τῶν πεντακισχιλίων· ὥστε περὶ τρισμυρίους εἶεν ἂν ἢ μικρῶ πλείους οἱ πάντες οἱ τὸ πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζοντες.

Φέρε δὴ τὴν ἀνταίρουσαν τῇ Κιναμωμοφόρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παράλληλου πρὸς ἕω κειμένην ὑποβῶμεν. Αὕτη δὲ ἐστίν ἢ περὶ τὴν Ταπροδάνην· ἢ δὲ Ταπροδάνη πεπίστυται σφόδρα ὅτι τῆς Ἰνδικῆς πρόκειται πελαγία, μεγάλη νῆσος πρὸς Νότον· μηκύνεται δὲ ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν πλέον ἢ πεντακισχιλίους σαδίους, ὡς φασὶν, ἐξ ἧς καὶ ἐλέφαντα κομίζεσθαι πολὺν εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν ἐμπόρια, καὶ χελώνια, καὶ ἄλλον φόρτον. Ταύτη

72. δὴ τῆ νήσῳ πλάτος προσεθὲν τὸ ἀνάλογον τῷ μήκει, καὶ διάρμα τὸ ἐπ' αὐτὴν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, τῶν μὲν τρισχιλίων σταδίων οὐκ ἂν ἔλαττον ποιήσῃε διάστημα, ὅσον ἦν τὸ ἀπὸ τῶν ὄρων τῆς οἰκουμένης εἰς Μερόην, εἴπερ μέλλει τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς, ἀνταίρειν τῆ Μερόῃ· πιθανώτερον δ' ἐστὶ καὶ πλείους τῶν τρισχιλίων τιθέναι. Εἰ δὴ τοῦτο προσθεῖη τις τοῖς τρισμυρίοις, οἷς φησὶν ὁ Δημάχος μέχρι τῆς εἰς Βακτρίους καὶ Σογδιανούς ὑπερθέσεως, ἐκπέσοι ἂν πάντα τὰ ἔθνη ταῦτα τῆς οἰκουμένης καὶ τῆς εὐκράτου. Τίς ἂν οὖν θαρρήσῃε ταῦτα λέγειν, ἀκούων καὶ τῶν παλαιοῦν καὶ τῶν νῦν τὴν εὐκρασίαν καὶ τὴν εὐκαρπίαν λεγόντων, πρῶτον μὲν τὴν τῶν προσδύρων Ἰνδῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ Ὑρκανίᾳ καὶ τῇ Ἀρίᾳ, καὶ ἐφεξῆς τῆ τε Μαργιανῆ καὶ τῆ Βακτριανῆ; Ἄπασαι γὰρ αὗται προσεχεῖς μὲν εἰσι τῆ
73. βορείῳ πλευρᾷ τοῦ Ταύρου, καὶ ἢ γε Βακτριανῆ, καὶ πλησιάζει τῇ εἰς Ἰνδοὺς ὑπερθέσει· τοσαύτη δ' εὐδαιμονία κέχρηται, ὥστε πάμπόλυ τι ἀπέχειν τῆς ἀοικίτου. Ἐν μὲν γε τῇ Ὑρκανίᾳ τὴν ἄμπελον μετρητὴν οἴνου φέρειν φασὶ· τὴν δὲ συκὴν μεδίμνους ἐξήκοντα· τὸν δὲ σῖτον ἐκ τοῦ ἐκπεσόντος καρποῦ τῆς καλάμης πάλιν φύεσθαι· ἐν δὲ τοῖς δένδροις σμηνοουργεῖσθαι, καὶ τῶν φύλλων ἀπορρέειν μέλι. Ὅπερ γίνεσθαι μὲν καὶ τῆς Μηθίας ἐν τῇ Ματιανῆ, καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐν τῇ Σακασηνῆ καὶ τῇ Ἀραξηνῆ· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐπίσης θαυμαστὸν, εἴπερ εἰσὶ νοτιώτεραι τῆς Ὑρκανίας, καὶ εὐκρασία διαφέρουσαι τῆς ἄλλης χώρας· ἐκεῖ δὲ μάλλον. Ἐν δὲ τῇ Μαργιανῆ τὸν πυθμένα φασὶν εὐρίσκεσθαι τῆς ἀμπέλου πολλάκις δυεῖν ἀνδρῶν ὄργυιαῖς περιληπτὸν· τὸν δὲ βότρυον δίπηχυν. Παραπλησίαν δὲ λέγουσι καὶ τὴν Ἀρίαν· εὐοινία δὲ καὶ ὑπερβάλλειν· ἐν ἢ γε καὶ εἰς τριγένειαν παραμένειν ἐν ἀπιττώτοις ἄγγεσι τὸν οἴνον. Πάμπορον δ' εἶναι καὶ τὴν Βακτριανῆν, πλὴν ἐλαίου, πλησίον τῇ Ἀρίᾳ παρακειμένην.

Εἰ δὲ καὶ ψυχρὰ μέρη τῶν τόπων τούτων ἐσὶν, ὅσα ὑψηλὰ 73.
καὶ ὄρεινά, οὐδὲν δεῖ θρυμάζειν. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς
κλίμασι τὰ ὄρη ψυχρὰ ἐσὶ, καὶ καθόλου τὰ μετέωρα ἐδάφη, καὶ
πεδιά ἤ. Τῆς γοῦν Καππαδοκίας τὰ πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πολὺ
βορειότερά ἐσὶ τῶν πρὸς τῷ Ταύρῳ· ἀλλ' ἡ μὲν Βαγαθαονία,
πεδίον ἐξαίσιον μεταξύ πίπτει τοῦ τε Ἀργαίου ὄρους καὶ τοῦ
Ταύρου, σπάνιον εἶ που τι τῶν καρπύμων δένδρων φύοι, καίπερ
νοτιώτερον τῆς Ποντικῆς θαλάττης σαδίοις τρισχιλίοις· τὰ δὲ
τῆς Σινώπης προάστεια καὶ τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Φαναροίας τὸ
πλέον ἐλαιόφυτά ἐσὶ. Καὶ τὸν Ὄξον δὲ τὸν ὀρίζοντα τὴν
Βακτριανὴν ἀπὸ τῆς Σογδιανῆς, οὕτω φασὶν εὐπλοῦν εἶναι,
ὥστε τὸν Ἰνδικὸν φόρτον ὑπερκομισθέντα εἰς αὐτὸν, ῥαδίως
εἰς τὴν Ἰρκανίαν κατάγεσθαι, καὶ τοὺς ἐφεξῆς τόπους μέχρι
τοῦ Πόντου, διὰ τῶν ποταμῶν.

Τίν' [ἀν] οὖν τοιαύτην εὐροισ ἐυδαιμονίαν περὶ Βορυσθένη καὶ
τὴν Κελτικὴν τὴν παρωκεανίτιν; ὅπου μὴδὲ φύεται ἄμπελος,
ἢ μὴ τελεσφορεῖ· ἐν δὲ τοῖς νοτιωτέροις τούτων, καὶ ἐπιθα-
λαττίοις, καὶ τοῖς κατὰ Βόσπορον, τελεσφορεῖ μὲν, ἐν μικρο-
καρπία δὲ, καὶ τοῦ χειμῶνος κατορύττεται. Οἱ δὲ πάγοι παρ'
αὐτοῖς τοιοῦτοί τινές εἰσιν ἐπὶ τῷ σώματι τῆς λίμνης τῆς
Μαιώτιδος, ὡστ' ἐν χωρίῳ, ἐν ᾧ χειμῶνος ὁ τοῦ Μιθριδάτου
στρατηγὸς ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους ἵππομαχῶν ἐπὶ τῷ πάγῳ,
τοὺς αὐτοὺς καταναυμαχῆσαι θέρους, λυθέντος τοῦ πάγου. Ὁ
δ' Ἐρατοσθένης καὶ τουτί τὸ γράμμα προφέρεται τὸ ἐν τῷ 74.
Ἀσκληπιείῳ, τῶν Παντικαπαιέων ἐπὶ τῇ ῥαγείσῃ χαλκῇ ὑδρίᾳ
διὰ τὸν πάγον·

Εἴ τις ἄρ' ἀνθρώπων μὴ πείθεται οἷα παρ' ἡμῖν

Γίγνεται, εἰς τήνδε γνώτω ἰδὼν ὑδρίαν·

Ἦν οὐχ ὡς ἀνάθημα θεοῦ καλὸν, ἀλλ' ἐπίδειγμα

Χειμῶνος μεγάλου θεῆχ' ἱερεὺς Στράτιος.

74. Ὅπου οὖν οὐδὲ τοῖς ἐν Βοσπόρῳ συγκριτέον τὰ ἐν τοῖς δι-
 αριθμηθεῖσι τόποις, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἐν Ἀμισῶ καὶ Σινώπῃ (καὶ
 γὰρ ἐκείνων εὐκρατοτέρους ἂν εἴποι τις), σχολῆ γ' ἂν παρα-
 βάλλοιεντο τοῖς κατὰ Βορυσθένη, καὶ τοῖς ἐσχάτοις Κελτοῖς.
 Μόλις γὰρ ἂν ταυτοκλινεῖς εἶεν τοῖς κατ' Ἀμισὸν, καὶ Σινώπην,
 καὶ Βυζάντιον, καὶ Μασσαλίαν, οἳ τοῦ Βορυσθένου καὶ τῶν
 Κελτῶν ὠμολόγηται νοτιώτεροι σαδίοις τρισχιλίοις καὶ ἑπτα-
 κοσίοις.

Οἱ δὲ γε περὶ Δημάχον, τοῖς τρισμυρίοις ἂν προσλάβωσι
 τὸ ἐπὶ τὴν Ταπροβάνην καὶ τοὺς ὄρους τῆς διακεκαυμένης,
 οὓς οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων θετέον, ἐκτοπιούσι τὰ
 τε Βάκτρα καὶ τὴν Ἀρίαν εἰς τοὺς ἀπέχοντας τόπους τῆς δια-
 κεκαυμένης σαδίοις τρισμυρίοις καὶ τετρακισχιλίοις, ὅσους
 ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἐπὶ Βορυσθένη φησὶν εἶναι ὁ Ἴππαρχος.
 Ἐκπεσοῦνται ἄρα εἰς τοὺς βορειοτέρους τοῦ Βορυσθένου καὶ
 τῆς Κελτικῆς, σαδίοις ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις, ὅσοις
 νοτιώτερος ἐστὶν ὁ ἰσημερινὸς τοῦ ὀρίζοντος κύκλου τὴν διακε-
 καυμένην καὶ τὴν εὐκρατον ὃν φαμέν διὰ τῆς Κιναμωμοφόρου
 Ἰνδικῆς μάλιςα γράφεσθαι. Ἡμεῖς δὲ γε ἐπεδείκνυμεν μέχρι
 τῆς Ἰέρνης μόλις οἰκήσιμα ὄντα τὰ ὑπὲρ τὴν Κελτικὴν, ἅπερ
 οὐ πλείω τῶν πεντακισχιλίων ἐστίν. Οὗτος δ' ἀποφαίνει ὁ λόγος
 τῆς Ἰέρνης ἔτι βορειότερον εἶναι τινα κύκλον οἰκήσιμον σαδίοις
 τρισχιλίοις ὀκτακοσίοις. Ἔστι δὲ Βάκτρα καὶ τὰ τοῦ σώματος
 τῆς Κασπίας θαλάττης, εἴτε Ὑρκανίας, πάμπολύ τι ἀρκτικώ-
 τερα· ὅπερ τοῦ μυχοῦ τῆς Κασπίας καὶ τῶν Ἀρμενιακῶν καὶ
 Μηδικῶν ὄρων διέχει περὶ ἑξακισχιλίοις σαδίοις, καὶ δοκεῖ τῆς
 αὐτῆς παραλίας μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἀρκτικώτερον εἶναι σημεῖον,
 καὶ περίπλου ἔχειν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς δυνατὸν, ὡς φησὶν ὁ τῶν
 τόπων ἠγησάμενος τούτων Πατροκλῆς. Ἔτι τοίνυν ἡ Βακτριανὴ
 χίλια σαδία ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἐκτείνεται· τὰ δὲ τῶν Σκυθῶν
 πολὺ

πολὺ μείζω ταύτης ἐπέκεινα χώραν νέμεται, καὶ τελευτᾷ πρὸς τὴν βόρειον Θαλάτταν, νομαδικῶς μὲν, ζῶντα δ' ὁμῶς. Πῶς 75. οὖν, εἴπερ καὶ αὐτὰ τὰ Βάκτρα ἤδη τῆς οἰκουμένης ἐκπίπτει, εἴη ἂν τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ Καυκάσου μέχρι τῆς βορείας Θαλάττης τῇ διὰ Βάκτρων ὀλίγῳ πλειόνων ἢ τετρακισχιλίων; Ταῦτα δὴ προσεφθέντα τῷ ἀπὸ τῆς Ἰέρνης ἐπὶ τὰ βόρεια σαδιασμῶ, ποιῆ τὸ πᾶν διὰ τῆς ἀοικήτου διάστημα ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς Ἰέρνης σαδιασμοῦ, σαδίων ἑπτακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων· εἰ δὲ ἑάσειε τις τοὺς τετρακισχιλίους σαδίους, αὐτὰ γε τὰ πρὸς τῷ Καυκάσῳ μέρη τῆς Βακτριανῆς, ἔσαι βορειότερα τῆς Ἰέρνης σαδίοις τρισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις, τῆς δὲ Κελτικῆς καὶ τοῦ Βορυσθένου ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις.

Φησὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος, κατὰ τὸν Βορυσθένη καὶ τὴν Κελτικὴν ἐν ὄλαις ταῖς Θεριναῖς νυξὶ παραυγάζεσθαι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου περιυψάμενον ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν· ταῖς δὲ χειμεριναῖς τροπαῖς [τὸ] πλείστον μετεωρίζεσθαι τὸν ἡλίον ἐπὶ πῆχεις ἑννέα· ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τῆς Μασσαλίας ἑξακισχιλίοις καὶ τριακοσίοις (οὓς ἐκεῖνος μὲν ἔτι Κελτοὺς ὑπολαμβάνει, ἐγὼ δ' οἶμαι Βρετανοὺς εἶναι, βορειότερους τῆς Κελτικῆς σαδίοις δισχιλίοις πεντακοσίοις) πολὺ μᾶλλον τοῦτο συμβαίνειν... ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ἡλῖος μετεωρίζεται πῆχεις ἕξ· τέτταρας δ' ἐν τοῖς ἀπέχουσι Μασσαλίας ἑννακισχιλίου σαδίου καὶ ἑκατὸν· ἐλάττους δὲ τῶν τριῶν ἐν τοῖς ἐπέκεινα, οἳ καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον λόγον πολὺ ἂν εἶεν ἀρκτικώτεροι τῆς Ἰέρνης. Οὗτος δὲ Πυθέα πισεύων, κατὰ τὰ νοτιώτερα τῆς Βρετανικῆς τὴν οἰκῆσιν ταύτην τίθει, καὶ φησὶν εἶναι τὴν μακροτάτην ἐνταῦθα ἡμέραν, ὥρων ἰσημερινῶν δέκα ἑννέα, ὀκτωκαίδεκα δὲ, ὅπου τέτταρας ὁ ἡλῖος μετεωρίζεται πῆχεις· οὓς φησὶν ἀπέχειν τῆς Μασσαλίας ἑννακισχιλίου καὶ ἑκατὸν σαδίου· ὥσθ' οἳ νοτιώτατοι τῶν Βρετανῶν βορειότεροι τούτων εἰσὶν. Ἦτοι οὖν

75. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου εἰσὶ τοῖς πρὸς τῷ Καυκασίῳ Βακτρίοις, ἢ ἐπὶ τινος πλησιάζοντος· εἴρηται γὰρ ὅτι κατὰ τοὺς περὶ Δηίμαχον συμβήσεται βορειοτέρους εἶναι τῆς Ἰέρνης τοὺς πρὸς τῷ Καυκασίῳ Βακτρίους, σαδίους τρισχιλίους ὀκτακόςιοις· προσεθέντων δὲ τούτων τοῖς ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Ἰέρνην, γίνονται μύριοι δισχίλιοι πεντακόςιοι. Τίς οὖν ἰσόρηκεν ἐν τοῖς ἐκεῖ τόποις, λέγω δὲ τοῖς περὶ Βάκτρα, τοῦτο τὸ μῆκος τῶν μεγίστων ἡμερῶν, ἢ τὸ ἔξαρμα τοῦ ἡλίου τὸ κατὰ τὰς μεσουρανήσεις ἐν ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς; ὀφθαλμοφανῆ γὰρ πάντα ταῦτα [καὶ] ἰδιώτη, καὶ οὐ δεόμενα μαθηματικῆς σημειώσεως· ὥστε
76. συνέγραψαν πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν τῶν τὰ Περσικὰ ἰσορουντων, καὶ τῶν ὕστερον μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς. Πῶς δ' ἂν ἡ λεχθεῖσα εὐδαιμονία τῶν τόπων, ὠμολόγει τοῖς τοιούτοις ἐν τῷ οὐρανῷ φαινομένοις; Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δῆλον, ὡς καὶ [οὐ] σοφῶς ἀντιλέγει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὡς ἰσοδυναμούντων τῶν ζητούμενων, λαμβάνοντος πρὸς τὸ ἀποδείξαι τὸ ζητούμενον.

Πάλιν δ' ἐκείνου τὸν Δηίμαχον ἰδιώτην ἐνδείξασθαι βουλομένου καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων· οἴεσθαι γὰρ τὴν Ἰνδικὴν μεταξὺ κεῖσθαι τῆς τε φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, καὶ τῶν τροπῶν τῶν χειμερινῶν, Μεγασθένει τε ἀντιλέγειν, φήσαντι ἐν τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς τὰς τε ἄρκτους ἀποκρύπτεσθαι καὶ τὰς σκιάς ἀντιπίπτειν· μηδέτερον γὰρ τούτων μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς συμβαίνειν. Ταῦτα δὲ φάσκοντος ἀμαθῶς λέγεσθαι· τό τε γὰρ τὴν φθινοπωρινὴν τῆς ἐαρινῆς διαφέρειν οἴεσθαι, κατὰ τὴν διάστασιν τὴν πρὸς τὰς τροπὰς, ἀμαθῆς, τοῦ τε κύκλου τοῦ αὐτοῦ ὄντος, καὶ τῆς ἀνατολῆς· τοῦ τε διαστήματος τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς τροπικοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὧν μεταξὺ τίθησι τὴν Ἰνδικὴν ἐκεῖνος, δειχθέντος ἐν τῇ ἀναμετρήσει πολὺ ἐλάττωνος τῶν δισμυρίων σαδίων, συμβῆναι ἂν καὶ κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅπερ αὐτὸς νομίζει, οὐχ ὃ ἐκεῖνος· θυεῖν

μὲν γὰρ ἢ καὶ τριῶν μυριάδων οὔσαν τὴν Ἰνδικὴν, οὐδὲ πεσεῖν 76.
 μεταξὺ τοσούτου διαστήματος· ὅσων δ' αὐτὸς εἴρηκε, πεσεῖν ἄν.
 Τῆς δ' αὐτῆς ἀγνοίας εἶναι καὶ τὸ μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς ἀπο-
 κρύπτεσθαι φάσκειν τὰς ἄρκτους, μηδὲ τὰς σκιάς ἀντιπίπτειν
 ὅτε γε καὶ πεντακισχιλίους προελθόντι ἀπ' Ἀλεξανδρείας, εὐθύς
 συμβαίνειν ἄρχεται. Ταῦτα δὴ εἰπόντα εὐθύσει πάλιν οὐκ εὖ ὁ
 Ἴππαρχος, πρῶτον ἀντὶ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ τὸν Φερινὸν δε-
 ξάμενος· εἶτ' οὐκ οἰόμενος δεῖν μάρτυρι χρῆσθαι μαθηματικῶν
 ἀναστρολογῆται ἀνθρώπων, ὡσπερ τοῦ Ἐρατοσθένους προηγου
 μένως τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἐγκρίνοντας, ἀλλ' οὐ κοινῶ τινι ἔξει
 χρωμένου πρὸς τοὺς ματαιολογοῦντας. Εἷς γὰρ τις τῶν πρὸς
 τοὺς ματαίως ἀντιλέγοντας ἐλέγχων ἐστίν, ὅταν αὐτὴν τὴν
 ἐκείνων ἀπόφασιν ὁποῖα ποτέ ἐσι, δεῖξωμεν ἡμῖν συνηγο-
 ροῦσαν.

Νυνὶ μὲν οὖν ὑποθέμενοι τὰ νοτιώτατα τῆς Ἰνδικῆς ἀνταί-
 ρειν τοῖς κατὰ Μερόην, ὅπερ εἰρήκασιν πολλοὶ, καὶ πεπεισέ-
 κασιν, ἐπεδείξαμεν τὰ συμβαίνοντα ἄτοπα. Ἐπεὶ δὲ ὁ Ἴππαρχ- 77.
 ος, οὐδὲν ἀντειπὼν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ νυνὶ, μετὰ ταῦτα ἐν τῷ
 δευτέρῳ ὑπομνήματι οὐ συγχωρεῖ, σκεπτέον καὶ τοῦτον τὸν λόγον.
 Φησὶ τοίνυν, ἀνταιρόντων ἀλλήλοις τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλ-
 λήλου κειμένων, ἐπειδὴν τὸ μεταξὺ ἢ μέγα διάστημα, μὴ δύ-
 νασθαι γνωσθῆναι αὐτὸ τοῦτο, ὅτι εἰσὶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλ-
 λήλου οἱ τόποι, ἄνευ τῆς τῶν κλιμάτων συγκρίσεως τῆς κατὰ
 θάτερον τῶν τόπων. Τὸ μὲν οὖν κατὰ Μερόην κλίμα, Φίλωνά τε
 τὸν συγγράψαντα τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν ἰσορεῖν, ὅτι πρὸ
 πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμερῶν τῆς Φερινῆς τροπῆς κατὰ
 κορυφὴν γίνεται ὁ ἥλιος· λέγειν δὲ καὶ τοὺς λόγους τοῦ γνώ-
 μονος πρὸς τε τὰς τροπικὰς σκιάς καὶ τὰς ἰσημερινὰς· αὐτόν τε
 Ἐρατοσθένη συμφωνεῖν ἔγγιστα τῷ Φίλωνι· τὸ δ' ἐν τῇ Ἰνδικῇ

77. κλίμα μηδένα ἰσορεῖν, μηδ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη. Εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ ἄρκτοι ἐκεῖ ἀμφοτέραι, ὡς οἶεται, ἀποκρύπτονται, πιστεύων τοῖς περὶ Νέαρχον, μὴ δυνατὸν εἶναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κεῖσθαι τὴν τε Μερόην, καὶ *ταῦτα* τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς. Εἰ μὲν τοίνυν περὶ τῶν ἄρκτων ἀμφοτέρων ὅτι ἀποκρύπτονται συναποφαίνεται τοῖς εἰποῦσιν Ἐρατοσθένης, πῶς περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίματος οὐδεὶς ἀποφαίνεται, οὐδ' αὐτὸς Ἐρατοσθένης; οὗτος γὰρ ὁ λόγος περὶ τοῦ κλίματος ἐστίν. Εἰ δ' οὐ συναποφαίνεται, ἀπηλλάχθω τῆς αἰτίας. Οὐ συναποφαίνεται δὲ γε, ἀλλὰ, τοῦ Δηϊμάχου φήσαντος μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς μὴτ' ἀποκρύπτεσθαι τὰς ἄρκτους, μὴτ' ἀντιπίπτειν τὰς σκιάς, ἅπερ ὑπέληφεν ὁ Μεγασθένης, ἀπειρίαν αὐτοῦ καταγινώσκει τὸ συμπεπλεγμένον νομίζων ψεῦδος, ἐν ᾧ ὁμολογουμένως καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἴππαρχον, τό γε μὴ ἀντιπίπτειν τὰς σκιάς ψεῦδος ἐμπέλεκται. Καὶ γὰρ εἰ μὴ τῇ Μερόῃ ἀνταίρει, τῆς γε Συήνης νοτιώτερα εἶναι τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς συγχωρῶν φαίνεται.

Καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρῶν, ἢ ταυτὰ λέγει τοῖς ἐξελεγχθεῖσιν ὑφ' ἡμῶν, ἢ λήμμασι προσχρῆται ψευδέσιν, ἢ ἐπιφέρει τὸ μὴ ἀκολουθεῖν. Οὔτε γὰρ τῷ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Θαψακὸν εἶναι σαδῖους τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς τὴν ἄρκτον ἐπὶ τὰ Ἀρμένια ὄρη δισχιλίους ἑκατὸν, ἀκολουθεῖ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ ἐπὶ τὰ ἀρκτικά ὄρη πλείους εἶναι τῶν ἑξακισχιλίων· οὔτε τὸ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὰ ὄρη δισχιλίων καὶ ἑκατὸν φησὶν

78. Ἐρατοσθένης, ἀλλ' εἶναί τι λοιπὸν ἀκαταμέτρητον· ὥσθ' ἢ ἐξῆς ἔφοδος ἐκ μὴ διδομένου λήμματος οὐκ ἂν ἐπεραίνετο. Οὔτ' ἀπεφήνατο οὐδαμοῦ Ἐρατοσθένης τὴν Θαψακὸν τῆς Βαβυλῶνος πρὸς ἄρκτους κεῖσθαι πλείοσιν ἢ τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους σαδῖους.

Ἐξῆς δὲ, συνηγορῶν ἔτι τοῖς ἀρχαίοις πίναξιν, οὐ τὰ

λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους προφέρεται περὶ τῆς τρίτης 78. σφραγίδος, ἀλλ' ἑαυτῷ κεχαρισμένως πλάττει τὴν ἀπόφασιν πρὸς ἀνατροπὴν εὐφυῆ. Ὁ μὲν γάρ, ἀκολουθῶν τῇ θέσει τῆ προειρημένη τοῦ τε Ταύρου καὶ τῆς ἀπὸ Στηλῶν Θαλάττης, διελὼν τῇ γραμμῇ ταύτῃ τὴν οἰκουμένην δίχα, καὶ καλέσας τὸ μὲν βόρειον μέρος, τὸ δὲ νότιον, πειράται καὶ τούτων ἐκάτερον πάλιν τέμνειν εἰς τὰ δυνατὰ μέρη· καλεῖ δὲ ταῦτα σφραγίδας. Καὶ δὴ τοῦ νοτίου μέρους πρώτην εἰπὼν σφραγίδα τὴν Ἰνδικήν, δευτέραν δὲ τὴν Ἀριανήν, ἐχούσας τι εὐπερίγραφον, ἴσχυσεν ἀμφοτέρων ἀποδοῦναι καὶ μῆκος καὶ πλάτος, τρόπον δὲ τινα καὶ σχῆμα, ὡς ἂν γεωμετρικός. Τὴν μὲν γάρ Ἰνδικήν, ῥομβοειδῆ φησὶ, διὰ τὸ τῶν πλευρῶν τὰς μὲν Θαλάττη κλύζεσθαι τῇ τε νοτίῳ καὶ τῇ ἑώᾳ, μὴ πάνυ κολπώδεις ἠϊόνας ποιούσαις· τὰς δὲ λοιπὰς, τὴν μὲν τῷ ὄρει, τὴν δὲ τῷ ποταμῷ· κἀνταῦθα τοῦ εὐθυγράμμου σχήματος ὑπὸ τι σωζομένου. Τὴν δ' Ἀριανήν ὄρων τὰς γε τρεῖς πλευρὰς ἔχουσαν εὐφυεῖς πρὸς τὸ ἀποτελέσαι παραλληλόγραμμον σχῆμα, τὴν δ' ἐσπέριον οὐκ ἔχων σημείοις ἀφορίσαι, διὰ τὸ ἐπαλλάττειν ἀλλήλοις τὰ ἔθνη, γραμμῇ τινι ὅμως δηλοῖ τῇ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Καρμανίας τελευτώσῃ, τὰ συνάπτοντα πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον. Ἐσπέριον μὲν οὖν καλεῖ τοῦτο τὸ πλευρὸν, ἑῶν δὲ τὸ παρὰ τὸν Ἰνδόν, παράλληλα δ' οὐ λέγει· οὐδὲ τὰ λοιπὰ, τό τε τῷ ὄρει γραφόμενον καὶ τὸ τῇ Θαλάττῃ, ἀλλὰ μόνον τὸ μὲν βόρειον, τὸ δὲ νότιον.

Οὕτω δ' ὀλοσχερεῖ τινι τύπῳ τὴν δευτέραν ἀποδοῦς σφραγίδα, πολὺ ταύτης ὀλοσχερέστερον ἀποδίδωσι τὴν τρίτην σφραγίδα κατὰ πλείους αἰτίας. Πρώτην μὲν τὴν λεχθεῖσαν, ὅτι οὐκ εὐκρινῶς ἀφώρισαι ἢ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Καρμανίαν, ἧτις κοινὴ ἐστὶ τῇ τρίτῃ πρὸς τὴν δευτέραν σφραγίδα πλευρὰ· ἔπειθ' ὅτι εἰς τὴν νότιον πλευρὰν ὁ Περσικὸς ἐμπίπτει

78. κόλπος, ὅπερ καὶ αὐτός φησιν ὡς ἠνάγκασαι τὴν ἐκ Βαβυλωνίως λαβεῖν γραμμὴν, ὡς ἂν εὐθειᾶν τινα διὰ Σούσων καὶ
79. Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὄρων τῆς Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος, ἣ δυνατός ἦν εὐρεῖν μεμετρημένην ὁδὸν, σαδίων οὕσαν τὴν ὅλην μικρῶ πλειόνων ἢ ἐννακισχιλίων· ἦν νότιον μὲν καλεῖ πλευράν, παράλληλον δ' οὐ λέγει τῇ βορείῳ. Δῆλον δ' ὅτι οὐδ' ὁ Εὐφράτης, ὃ τὸ ἐσπέριον ἀφορίζει πλευρὸν, σύνεγγυς ἐστὶν εὐθείᾳ γραμμῇ· ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ῥυεῖς, εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς ἑω, καὶ πάλιν πρὸς νότον μέχρι τῆς εἰς Θαλατταν ἐκβολῆς. Δηλοῖ δὲ τὸ μὴ εὐθύπορον τοῦ ποταμοῦ, φράζων τὸ σχῆμα τῆς Μεσοποταμίας, ὃ ποιοῦσι, συμπύκνουντες εἰς ἓν, ὃ τε Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης, ὑπηρεσίῳ παραπλήσιον, ὡς φησι. Καὶ μὴν τὸ ἀπὸ Θαψάκου μέχρι τῆς Ἀρμενίας, οὐδὲ πᾶν μεμετρημένον ἔχει τὸ ἐσπέριον πλευρὸν τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου· ἀλλὰ φησι τὸ πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ μέρος καὶ τοῖς ἀρκτικαῖς ὕρεισι μὴ ἔχειν πόσον ἐςί, διὰ τὸ ἀμέτρητον εἶναι. Διὰ δὴ πάντα ταῦτα, τυπωδῶς φησιν ἀποδιδόναι τὴν τρίτην μερίδα· καὶ γὰρ καὶ τὰ διαστήματα ἅ φησιν ἐκ πολλῶν συναγαγεῖν τῶν τοῦς σαδμοῦς πραγματευσαμένων, ὧν τινες καὶ ἀνεπιγράφους καλεῖ. Ἄγνωμονεῖν δὴ δόξειεν ἂν ὁ Ἴππαρχος πρὸς τὴν τοιαύτην ὀλοσχέρειαν γεωμετρικῶς ἀντιλέγων, ἐν ἣ χάριν εἰδέναι δεῖ τοῖς καὶ ὁπωσοῦν ἀπαγγείλασιν ἡμῖν τὴν τῶν τόπων φύσιν.

Ὅταν δὲ *δη*, μὴδ' ἐξ ὧν ἐκεῖνος λέγει, λαμβάνη τὰς γεωμετρικὰς ὑποθέσεις, ἀλλ' ἑαυτῷ πλάσας, ἐκφανέστερον ἂν τὸ φιλότιμον καταμηνύοιτο. Ὁ μὲν δὴ οὕτως φησὶ τὴν τρίτην μερίδα τυπωδῶς ἀποδίδοσθαι, μυρίων σαδίων ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην· κατὰ μέρος δὲ διαιρῶν, ὡς ἀναγεγραμμένην εὖρε τὴν μέτρησιν, οὕτω τίθησιν, ἔμπαλιν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποιησάμενος, καὶ τῆς κατὰ Θαψάκου

διαβάσεως αὐτοῦ. Μέχρι μὲν δὴ τοῦ Τίγριδος, ὅπου Ἀλέξανδρος 79. διέβη, σαδίους δισχιλίους καὶ τετρακοσίους γράφει· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τοὺς ἐξῆς τόπους διὰ Γαυγαμήλων καὶ τοῦ Λύκου καὶ Ἀρβήλων καὶ Ἐκβατάνων, ἧ Δαρεῖος ἐκ τῶν Γαυγαμήλων ἔφυγε, μέχρι Κασπίων πυλῶν, τοὺς μυρίους ἐκπληροῖ, τριακοσίους μόνον πλεονάσας. Τὸ μὲν δὴ βόρειον πλευρὸν οὕτω καταμετρεῖ· οὐ παράλληλον τοῖς ὄρεσι θεῖς, οὐδὲ τῇ διὰ Στηλῶν καὶ Ἀθηνῶν καὶ Ρόδου γραμμῇ· ἡ γὰρ Θαψάκος πολὺ τῶν ὄρων ἀφέστηκε, συμπίπτει δὲ καὶ τὸ ὄρος καὶ ἡ ἀπὸ Θαψάκου ὁδὸς ἐπὶ τὰς Κασπίους πύλας· καὶ τάγε προσάρκτια μέρη τοῦ ὄρους, ταῦτ' ἐσίν.

Ἀποδοὺς δὲ τὸ βόρειον οὕτω πλευρὸν, τὸ δὲ νότιον, φησὶ, 80. παρὰ μὲν τὴν θάλατταν οὐκ ἔστι λαβεῖν, διὰ τὸ τὸν Περσικὸν ἐμπίπτειν κόλπον· ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ διὰ Σούσων, καὶ Περσепόλεως καὶ τῶν ὀρίων τῆς τε Περσίδος καὶ τῆς Καρμανίας, σαδίους εἶναι ἑννακισχιλίους καὶ διακοσίους· νότιον μὲν λέγων, παράλληλον δ' οὐ λέγων τῷ βορείῳ τὸ νότιον. Τὴν δὲ διαφωνίαν τοῦ μήκους φησὶ συμβαίνειν, τοῦ τε βορείου τεθέντος πλευροῦ καὶ τοῦ νοτίου, διὰ τὸ τὸν Εὐφράτην μέχρι τινὸς πρὸς μεσημβρίαν ρεύντα πρὸς τὴν ἕω πολὺ ἐγκλίνειν.

Τῶν δὲ πλαγίων πλευρῶν τὴν ἐσπερίαν λέγει πρῶτον· ἦν ὁποία τίς ἐσίν, εἴτε μία, εἴτε δύο, ἐν μέσῳ πάρεσι σκοπεῖν. Ἀπὸ γὰρ τῆς κατὰ Θαψάκον φησὶ διαβάσεως παρὰ τὸν Εὐφράτην, εἰς μὲν Βαβυλῶνα σαδίους εἶναι τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ πόλιν Τερηδόνα τρισχιλίους· τὰ δ' ἀπὸ Θαψάκου πρὸς ἄρκτους, μέχρι μὲν τῶν Ἀρμενίων πυλῶν καταμεμετρηῆσθαι, καὶ εἶναι ὡς χιλίους καὶ ἑκατόν· τοὺς δὲ διὰ Γορδυαίων καὶ Ἀρμενίων μηκέτι διὸ δὴ παραλείπειν αὐτούς. Τοῦ δὲ πρὸς ἕω πλευροῦ, τὸ μὲν διὰ τῆς Περσικῆς κατὰ μῆκος ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς ὡς ἐπὶ Μηδίαν

80. καὶ τὰς ἄρκτους, οὐκ ἔλαττον εἶναι δοκεῖ τῶν ὀκτακισχιλίων· ἀπὸ δὲ τινῶν ἀκρωτηρίων, καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑννακισχιλίους· τὸ δὲ λοιπὸν διὰ τῆς Παραϊτακηνῆς καὶ Μηθίας ἐπὶ Κασπίους πύλας ὡς τρισχιλίων· τὸν δὲ Τίγριν ποταμὸν καὶ τὸν Εὐφράτην, ῥέοντας ἐκ τῆς Ἀρμενίας πρὸς μεσημβρίαν, ἐπειδὴν παραμείψονται τὰ τῶν Γορδυαίων ὄρη, κύκλον μέγαν περιβαλομένους, καὶ ἐμπεριλαβόντας χώραν πολλὴν τὴν Μεσοποταμίαν, ἐπιστρέφειν πρὸς χειμερινὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, πλεον δὲ τὸν Εὐφράτην. Γινόμενον δὲ τοῦτον ἔγγιον αἰεὶ τοῦ Τίγριδος, κατὰ τὸ Σεμιράμιδος διατείχισμα, καὶ κώμην καλουμένην Ὠπιῖν, διασχόντα ταύτης ὅσον διακοσίους σταδίους, καὶ ῥυέντα διὰ Βαβυλῶνος, ἐκπίπτειν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Γίνεται δὴ, φησί, τὸ σχῆμα τῆς Βαβυλωνίας καὶ Μεσοποταμίας ὑπηρεσίῳ παραπλήσιον. Ὁ μὲν δὴ Ἐρατοσθένης τοιαῦτ' εἴρηκε.

Περὶ δὲ τῆς τρίτης σφραγίδος, καὶ ἄλλα μὲν τινα ἀμαρτήματα ποιεῖ, περὶ ὧν ἐπισκεψόμεθα· ἃ δὲ Ἰππαρχος προφέρει αὐτῷ, οὐ πάνυ. Σκοπῶμεν δ' ἃ λέγει. Βουλόμενος γὰρ βεβαιοῦν τὸ ἐξαρχῆς, ὅτι οὐ μεταστέον τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ νοτιώτερα, ὡσπερ Ἐρατοσθένης ἀξιοῖ, σαφές ἂν γενέσθαι τοῦτο μάλιστα

81. φησὶν ἐξ ὧν αὐτὸς ἐκεῖνος προφέρεται· Τὴν γὰρ τρίτην μερίδα κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν εἰπόντα ἀφορίζεσθαι ὑπὸ τῆς ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην γραμμῆς σταδίων μυρίων οὔσης, μετὰ ταῦτα ἐπιφέρειν, ὅτι τὸ νότιον πλευρὸν τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας, μικρῶ πλειόνων ἐστὶν ἢ ἑννακισχιλίων· τὸ δὲ πρὸς δύσει πλευρὸν ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφράτην ἐστὶν εἰς Βαβυλῶνα, τετρακισχιλιοὶ ὀκτακόσιοι σταδίοι, καὶ ἐξῆς ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τρισχιλιοὶ· τὰ δὲ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ Θαψάκου, τὸ μὲν ἀπομεμετρησθαι μέχρι χιλίων ἑκατὸν, τὸ λοιπὸν δ' οὐκέτι. Ἐπεὶ τοίνυν, φησί, τὸ μὲν βόρειον

ἐστὶ πλευρὸν τῆς τρίτης μερίδος ὡς μυρίων· ἡ δὲ τούτων παράλ- 81.
ληλος ἀπὸ Βαβυλῶνος εὐθεία, μέχρι ἀνατολικοῦ πλευροῦ,
συνελογίσθη μικρῶ πλείονων ἢ ἑννακισχιλίων· δῆλον ὅτι ἡ Βαβυ-
λῶν, οὐ πολλῶ πλείοσιν ἢ χιλίοις σαδίοις ἐστὶν ἀνατολικωτέρα
τῆς κατὰ Θαψακὸν διαβάσεως.

Ἐροῦμεν δ' ὅτι, εἰ μὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεσημβρινῆς εὐθείας
ἐπ' ἀκριβῆς ἐλαμβάνοντο αἱ τε Κάσπιοι πύλαι, καὶ οἱ ὄροι
τῶν Καρμανίων καὶ Περσῶν, πρὸς ὄρθάς τε ἤγοντο ἀπὸ τῆς
λεχθείσης μεσημβρινῆς εὐθείας, ἢ τε ἐπὶ Θαψακὸν, καὶ ἢ ἐπὶ
Βαβυλῶνα, συνέβαινεν ἂν τοῦτο. Ἡ γὰρ προσεκβαλλομένη τῇ
διὰ Βαβυλῶνος μέχρι τῆς διὰ Θαψάκου εὐθείας μεσημβρινῆς,
ἴση ἂν ἦν πρὸς αἰσθησιν, ἢ πάρισός γε, τῇ ἀπὸ Κασπίων
πυλῶν εἰς Θαψακὸν· ὥστε τῇ ὑπεροχῇ ἐγίνετ' ἂν ἀνατολικωτέρα
ἢ Βαβυλῶν τῆς Θαψάκου, ἢ ὑπερέχει ἢ ἐκ Κασπίων πυλῶν
εἰς Θαψακὸν τῆς ἐκ τῶν Καρμανίων ὄρων εἰς Βαβυλῶνα.
Ἄλλ' οὔτε τὴν διορίζουσαν γραμμὴν τὸ ἐσπέριον πλευρὸν τῆς
Ἀριανῆς ἐπὶ μεσημβρινοῦ κειμένην εἴρηκεν Ἐρατοσθένης, οὐδὲ
τὴν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Θαψακὸν, πρὸς ὄρθάς τῇ διὰ
τῶν Κασπίων πυλῶν μεσημβρινῇ, ἀλλὰ μάλλον τὴν τῷ ὄρει
γραφομένην, πρὸς ἣν ἢ ἐπὶ Θαψακὸν γωνίαν ποιεῖ, ἀπὸ τοῦ
αὐτοῦ σημείου κατηγμένη, ἀφ' οὗ καὶ ἢ τοῦ ὄρους γραμμὴ
οὗδ' ἢ ἐπὶ Βαβυλῶνα ἀπὸ τῆς Καρμανίας ἠγμένη παράλληλος
εἴρηται τῇ ἐπὶ Θαψακὸν ἠγμένη· οὐδ' εἰ παράλληλος ἦν, μὴ
πρὸς ὄρθάς δὲ τῇ διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβρινῇ, οὐδὲν ἂν
ἐγίνετο πλεον πρὸς τὸν συλλογισμόν.

Ὁ δὲ, ταῦτα λαβὼν ἐξ ἐτοίμου, καὶ δείξας, ὡς οἴεται, διότι
ἢ Βαβυλῶν κατὰ Ἐρατοσθένη Θαψάκου ἀνατολικωτέρα ἐστὶ
μικρῶ πλείοσιν ἢ χιλίοις σαδίοις, πάλιν ἄλλο πλάττει λῆμμα 82.
ἑαυτῷ πρὸς τὴν ἐξῆς ἀπόδειξιν, καὶ φησὶν, ἐὰν ἐννοηθῇ ἀπὸ
Θαψάκου ἐπὶ μεσημβρίαν εὐθεῖα ἀγομένη, καὶ ἀπὸ Βαβυλῶνος

82. ἐπὶ ταύτην κάθετος, τρίγωνον ὀρθογώνιον ἔσσεσθαι, συνεσηκὸς ἔκ τε τῆς ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τεινούσης πλευρᾶς, καὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος καθέτου, ἐπὶ τὴν διὰ Θαψάκου μεσημβρινὴν γραμμὴν ἠγμένης, καὶ αὐτῆς τῆς διὰ Θαψάκου μεσημβρινῆς. Τούτου δὲ τοῦ τριγώνου τὴν μὲν ὑποτείνουσαν τῇ ὀρθῇ, τὴν ἀπὸ Θαψάκου εἰς Βαβυλῶνα τίθησιν, ἣν φησι τετρακισχιλίων ὀκτακοσίων εἶναι· τὴν δ' ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν διὰ Θαψάκου μεσημβρινὴν γραμμὴν κάθετον, μικρῶ πλειόνων ἢ χιλίων, ὅσων ἦν ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἐπὶ Θαψάκον πρὸς τὴν μέχρι Βαβυλῶνος. Ἐκ δὲ τούτων καὶ τὴν λοιπὴν τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν συλλογίζεται, πολλαπλάσιον οὔσαν τῆς λεχθείσης καθέτου. Προσίζησι δὲ ταύτῃ τὴν ἀπὸ Θαψάκου πρὸς ἄρκτον ἐκβαλλομένην μέχρι τῶν Ἀρμενίων ὀρῶν, ἧς τὸ μὲν ἔφη μεμετρησθαι Ἐρατοσθένους, καὶ εἶναι χιλίων ἑκατὸν, τὸ δ' ἀμέτρητον ἑξ. Οὗτος δ' ἐπὶ τοῦλάχιστον ὑποτίθεται χιλίων, ὥστε τοὺς συνάμφω δισχιλίων καὶ ἑκατὸν γίνεσθαι· ὁ προσθεῖς τῇ ἐπ' εὐθείας πλευρᾷ τοῦ τριγώνου μέχρι τῆς καθέτου τῆς ἐκ Βαβυλῶνος, πολλῶν χιλιάδων λογίζεται [τὸ] διάστημα τὸ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων ὀρῶν, καὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου μέχρι τῆς ἐκ Βαβυλῶνος καθέτου, ἧτις ἐπὶ τοῦ διὰ Βαβυλῶνος παραλλήλου ἴδρυται. Τὸ δὲ γε ἀπὸ τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ Βαβυλῶνος δείκνυσιν οὐ μεῖζον ὄν σαδίων δισχιλίων τετρακοσίων· ὑποτεθέντος τοῦ μεσημβρινοῦ παντὸς τοσοῦτων σαδίων, ὅσων Ἐρατοσθένους φησίν. Εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἂν ἦν τὰ ὄρη τὰ Ἀρμένια καὶ τὸ τοῦ Ταύρου ἐπὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου, ὡς Ἐρατοσθένους, ἀλλὰ πολλαῖς χιλιάσι σαδίων ἀρκτικώτερα κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον. Ἐνταῦθα δὴ πρὸς τῶ τοῖς ἀνεσκευασμένοις λήμμασι προσχρησθαι, πρὸς τὴν τοῦ ὀρθογωνίου τριγώνου τάξιν, καὶ τοῦτο λαμβάνει πρὸς τὸ μὴ διδόμενον, τὸ τὴν ὑποτείνουσαν τῇ ὀρθῇ γωνίᾳ τὴν ἀπὸ Θαψάκου γραμμὴν εὐθεῖαν εἶναι μέχρι Βαβυλῶνος ἐν σαδίοις

τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους. Παρά τε γάρ τὸν Εὐφράτην φησὶν 82. εἶναι τὴν ὁδὸν ταύτην ὁ Ἐρατοσθένης, καὶ τὴν Μεσοποταμίαν σὺν τῇ Βαβυλωνίᾳ μεγάλῳ κύκλῳ περιέχεσθαι λέγων ὑπὸ τε τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγριδος, τὸ πλεον δὲ τῆς περιοχῆς ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου συμβαίνει φησὶν· ὡσθ' ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Βαβυλῶνα εὐθεία οὐτ' ἂν παρά τὸν Εὐφράτην εἴη, οὐτ' ἂν 83. τοσούτων σαδίων, οὐδ' ἐγγύς. Ἀνατέτραπται οὖν ὁ συλλογισμὸς. Καὶ μὴν εἴρηται γέ, ὅτι οὐχ οἶόν τε, δυεῖν δεδομένων γραμμῶν ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν κατάγεσθαι, τὴν μὲν ἐπὶ Θαψάκῳ, τὴν δ' ἐπὶ τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη τὰ κατάλληλα τῇ Θαψάκῳ, ἀπέχοντα τῆς Θαψάκου τοῦλάχισον, κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον, δισχιλίους καὶ ἑκατὸν σαδίους, ἀμφοτέρας παραλλήλους εἶναι καὶ ἀλλήλαις, καὶ τῇ διὰ Βαβυλῶνος, ἣν νότιον πλευρὰν Ἐρατοσθένης ἐκάλεσεν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν οὐκ ἔχων καταμετρημένην εἰπεῖν τὴν παρά τὰ ὄρη ὁδὸν, τὴν δ' ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους πύλας, ταύτην εἶπε, καὶ προσέθηκε τὸ, Ὡς τυπωδῶς εἰπεῖν ἄλλως τε τῷ βουλομένῳ τὸ μῆκος εἰπεῖν τῆς μετὰ τὴν Ἀριανὴν μέχρι Εὐφράτου χώρας, οὐ πολὺ διέφερε ταύτην ἢ ἐκείνην καταμετρεῖν· Ὁ δ', ὡς παραλλήλους ὑπακούων λέγεσθαι, τελῶς ἂν δόξειε καταγινώσκειν παιδικὴν ἀμαθίαν τάνθρωπου. Ταῦτα μὲν οὖν δεῖ ἔᾶν ὡς παιδικά.

Ἄ δ' ἂν τις αἰτιάσαιτο τοῦ Ἐρατοσθένους τοιαῦτά ἐστι. Καθάπερ γάρ ἢ κατὰ μέλος τομῆ, τῆς ἄλλως κατὰ μέρος διαφέρει (διότι ἢ μὲν καὶ τὰ μέλη λαμβάνει περιγραφὴν ἔχοντα φυσικὴν, ἀρθρώσει τινὶ καὶ τύπῳ σημειώδει, καθ' ὃ καὶ τοῦτο εἴρηται,

Τοὺς δὲ διαμελεῖσι ταμῶν,

ἢ δ' οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον), χρώμεθα δ' οἰκείως ἑκατέρᾳ, τὸν καιρὸν καὶ τὴν χρεῖαν σκοποῦντες· οὕτως ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν, δεῖ μὲν τομὰς ποιεῖσθαι τῶν μερῶν, τὰ καθ' ἕκαστα ἐπιόντας, μιμεῖσθαι δὲ τὰς κατὰ μέλος τομὰς μᾶλλον, ἢ τὰς ὡς

83. ἔτυχε. Τὸ γὰρ σημειῶδες καὶ τὸ εὐπεριόρισον ἐκείθεν λαβεῖν ἔστιν, οὗ χρεῖαν ἔχει ὁ γεωγράφος. Εὐπεριόρισον δὲ, ὅταν ἢ ποταμοῖς, ἢ ὄρεσιν, ἢ θαλάττῃ δυνατὸν ἦ, καὶ ἔθνη δὲ, ἢ ἔθνησι, καὶ μεγέθει ποσῶ, καὶ σχήματι, ὅπου τοῦτο δυνατὸν. Πανταχοῦ δὲ, ἀντὶ τοῦ γεωμετρικῶς τὸ ἀπλῶς καὶ ὀλοσχερῶς ἱκανόν. Μέγεθος μὲν οὖν ἱκανόν ἔστιν, ἂν τὸ μέγιστον εἴπης μῆκος καὶ πλάτος· ὡς τὸ τῆς οἰκουμένης, ἑπτὰ μυριάδων εἰ τύχοι μῆκος, πλάτος δ' ἔλαττον ἢ ἡμισυ μικρῶ τοῦ μήκους. Σχήμα δ', ἂν τῶν γεωμετρικῶν τινὶ σχημάτων εἰκάσης, ὡς τὴν Σικελίαν τριγώνω· ἢ τῶν ἄλλων γνωρίμων τινὶ σχημάτων, οἷον
84. τὴν Ἰβηρίαν βύρση, τὴν δὲ Πελοπόννησον πλατάνου φύλλω. Ὅσω δ' ἂν μεῖζον ἢ τὸ τεμνόμενον, τοσῶδε καὶ ὀλοσχερεςέρας πρόποι ἂν ποιῆσθαι τὰς τομάς.

Ἡ μὲν οὖν οἰκουμένη δίχα διήρηται τῷ τε Ταύρω καὶ τῇ ἐπὶ Στήλας θαλάττῃ καλῶς εἰς τε τὸ βόρειον καὶ τὸ νότιον μέρος. Καὶ ἡ μὲν Ἰνδικὴ περιώρισαι πολλοῖς· καὶ γὰρ ὄρει καὶ ποταμῶ καὶ θαλάττῃ, καὶ ἐνὶ ὀνόματι, ὡς ὄντος ἑνὸς ἔθνους· ὡσεὶ καὶ τετράπλευρος ὀρθῶς λέγεται, καὶ ῥομβοειδῆς. Ἡ δ' Ἀριανὴ ἦττον μὲν τὸ εὐπερίγραφον ἔχει, διὰ τὸ τὴν ἐσπερίαν πλευρὰν συγκεχύσθαι· διώρισται δ' ὁμῶς ταῖς τε τρισὶ πλευραῖς, ὡς ἂν εὐθείαις, καὶ τῷ ὀνόματι, ὡς ἂν ἑνὸς ἔθνους. Ἡ δὲ τρίτη σφραγὶς τελῶς ἀπερίγραφός ἐστιν, οὕτω γε ἀφορισθεῖσα· ἦτε γὰρ κοινὴ πλευρὰ αὐτῇ τε καὶ τῇ Ἀριανῇ, συγκεχύται, ὡς προεῖρηται, καὶ ἡ νότιος πλευρὰ ἀργότατα εἰληπται. Οὔτε γὰρ περιγράφει τὴν σφραγίδα, διὰ μέσης τε αὐτῆς βαδίζουσα, καὶ πολλὰ μέρη ἀπολείπουσα πρὸς νότον· οὔτε μῆκος ὑπογράφει τὸ μέγιστον· τὸ γὰρ προσάρκτιον πλευρὸν μεῖζον· οὐδ' ὁ Εὐφράτης ἐσπερίον ἐστὶ πλευρὸν, οὐδ' εἰ ἐπ' εὐθείας ῥέει, τῶν ἄκρων αὐτοῦ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων. Τί γὰρ μάλλον ἐσπερίον, ἢ νότιον; Χωρὶς δὲ

τούτων, ὀλίγης οὔσης τῆς ἐπὶ Θαλάτταν λοιπῆς τὴν Κιλικίον καὶ 84.
τὴν Συριακὴν, τὸ μὴ μέχρι δεῦρο προάγειν δεῖν τὴν σφραγίδα, οὐ
πιθανόν, τῆς τε Σεμιράμιδος καὶ τοῦ Νίνου Σύρων, λεγομένων·
ἔστι τῆς μὲν ἡ Βαβυλῶν κτίσμα καὶ βασιλείον, τοῦ δὲ, Νῖνος, ὡς
ἂν μητρόπολις τῆς Συρίας. Καὶ τῆς διαλέκτου δὲ μέχρι νῦν
διαμενούσης τῆς αὐτῆς, τοῖς τε ἐκτὸς τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῖς
ἐντὸς, τὸ ἐνταῦθα μέντοι τοιούτῳ διασπᾶν μερισμῶ ἔθνος γνω-
ριμώτατον, καὶ τὰ μέρη συνάπτειν τοῖς ἄλλοις ἐθνεσίν, ἤκιστα ἂν
πρέποι. Οὐδὲ γὰρ ὑπὸ μεγέθους ἀπηναγκάσθαι λέγοι ἂν. Καὶ
γὰρ τὸ μέχρι Θαλάττης, οὐ μὴν πῶ ἂν ἐξισάζοιτο τῇ Ἰνδικῇ, ἀλλ'
οὐδὲ τῇ Ἀριανῇ, προσλαβὼν καὶ τὸ μέχρι τῶν ὄρων τῆς εὐδαίμονος
Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Ὡς πολὺ κρεῖττον ἦν μέχρι δεῦρο
προελθεῖν, τῆς τρίτης εἰπόντα σφραγίδος, τσαύτη προσθήκη
τῇ μέχρι τῆς Συριακῆς Θαλάττης, τὸ μὲν νότιον πλευρὸν οὐχ,
ὡσπερ ἐκεῖνος εἶπεν, ἔχον, οὐδ' ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς
Καρμανίας εὐθὺς τὴν δεξιὰν παραλίαν εἰσπλέοντι παρά τὸν
Περσικὸν κόλπον, μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Εὐφράτου, καὶ μετὰ
ταῦτα τοῖς ὀρίοις τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Βαβυλωνίας συνάπτειν,
ἥπερ ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ διορίζοντος τὴν εὐδαίμονα
Ἀραβίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης ἡπείρου, εἴτ' ἐφεξῆς αὐτὸν τοῦτον
διεξιὸν, διήκοντα μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ 85.
Πηλουσίου, καὶ ἔτι τοῦ Κανωδικοῦ στόματος τοῦ Νείλου. Τοῦτο
μὲν τὸ νότιον πλευρὸν· τὸ δὲ λοιπὸν ἐσπέριον, τὴν ἀπὸ τοῦ
Κανωδικοῦ στόματος μέχρι τῆς Κιλικίας παραλίαν.

Τετάρτη δ' ἂν εἴη σφραγὶς ἡ συνεσῶσα ἕκ τε τῆς εὐδαί-
μονος Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, καὶ τῆς Αἰγύπτου
πάσης, καὶ τῆς Αἰθιοπίας. Ταύτης δὲ τῆς μερίδος, μῆκος
μὲν ἔσαι τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ δυεῖν μεσημβρινῶν· ὁ μὲν
γὰρ γράφεται διὰ τοῦ δυσμικωτάτου σημείου τοῦ ἐπ' αὐτῆς,
ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐωθινωτάτου· πλάτος δὲ, τὸ μεταξύ δυεῖν

85. παραλλήλων, ὧν ὁ μὲν γράφεται διὰ τοῦ βορειοτάτου σημείου, ὁ δὲ διὰ τοῦ νοτιωτάτου. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνωμάτων σχημάτων, ἐφ' ὧν πλευραῖς οὐ δυνατόν ἀφορίσαι πλάτος καὶ μῆκος, οὕτω τὸ μέγεθος ἀφορίζεον. Καθόλου δὲ νοητέον, ὅτι οὐχ ὡσαύτως λέγεται μῆκος καὶ πλάτος ἐπὶ ὅλου καὶ μέρους· ἀλλ' ἐφ' ὅλου μὲν τὸ μείζον διάστημα καλεῖται μῆκος, τὸ δ' ἔλαττον, πλάτος· ἐπὶ μέρους δὲ, μῆκος μὲν τὸ παράλληλον τῷ τοῦ ὅλου μήκει τμήμα ἐκεῖνο ὁπότερον ἂν ᾖ μείζον, κἂν τὸ ληφθὲν διάστημα ἐν τῷ πλάτει μείζον ᾖ τοῦ ληφθέντος ἐν τῷ μήκει διαστήματος. Διὸ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν μηκυνομένης, ἀπὸ δε ἄρκτων ἐπὶ νότον πλατυνομένης, καὶ τοῦ μὲν μήκους ἐπὶ παραλλήλου τινὸς τῷ ἡμερινῷ γραφομένου, τοῦ δὲ πλάτους ἐπὶ μεσημβρινοῦ, δεῖ καὶ τῶν μερῶν λαμβάνεσθαι, μήκη μὲν τὰ παράλληλα τῷ μήκει τμήματα αὐτῆς, πλάτη δὲ τὰ τῷ πλάτει. Οὕτω γὰρ ἂν ἄμεινον ὑπογράφοιτο, πρῶτον μὲν τὸ μέγεθος τῆς οἰκουμένης ὅλης· ἔπειτα καὶ ἡ διάθεσις καὶ τὸ σχῆμα τῶν μερῶν, καθ' ἃ μὲν ἀπολείπειν, καθ' ἃ δὲ πλεονάζειν φαινομένων τῇ τοιαύτῃ παραθέσει.

Ἐρατοσθένους δὲ τὸ μὲν τῆς οἰκουμένης λαμβάνει μῆκος ἐπὶ τῆς διὰ Στηλῶν καὶ Κασπίων πυλῶν, καὶ Καυκάσου γραμμῆς, ὡς ἂν εὐθείας· τὸ δὲ τῆς τρίτης μερίδος, ἐπὶ τῆς διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ Θαψάκου· τὸ δὲ τῆς τετάρτης, ἐπὶ τῆς διὰ Θαψάκου καὶ Ἡρώων πόλεως, μέχρι τῆς παραλίας τῆς μεταξύ τῶν σωμαίων τοῦ Νείλου, ἀνάγκη κατασρέφειν εἰς τοὺς περὶ Κάνωδον καὶ Ἀλεξάνδρειαν τόπους· ἐνταῦθα γὰρ ἐστὶ τὸ ἔσχατον σῶμα τὸ καλούμενον Κανωδικόν τε καὶ Ἡρακλεωτικόν. Εἴτ' οὖν ἐπ' εὐθείας ἀλλήλοις τὰ μήκη τίθησιν, εἴθ' ὡς ἂν γωνίαν ποιῶντα κατὰ Θαψάκου, ἀλλ' ὅτι γε οὐ παράλληλον οὐδέτερον τῷ τῆς οἰκουμένης μήκει, φανερόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν ὧν εἴρηκεν αὐτός.

86. Τὸ μὲν γὰρ τῆς οἰκουμένης μῆκος διὰ τοῦ Ταύρου γράφει, καὶ

τῆς ἐπ' εὐθείας μέχρι Στηλῶν Θαλάττης, κατὰ γραμμὴν τὴν διὰ 86. τοῦ Καυκάσου καὶ Ρόδου καὶ Ἀθηνῶν ἀπὸ δὲ Ρόδου εἰς Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τὸν δι' αὐτῶν μεσημβρινόν, οὐ πολὺ ἐλάττους φησὶ τῶν τετρακισχιλίων εἶναι σαδίων ὥστε τοσοῦτον καὶ οἱ παράλληλοι διέχοιεν ἀν' ἀλλήλων, ὃ τε διὰ Ρόδου καὶ ὁ δι' Ἀλεξανδρείας. Ὁ δ' αὐτός πῶς ἐστὶ τούτῳ, ὁ διὰ τῆς Ἡρώων πόλεως, ἡ νοτιώτερός γε τούτου· ὡσθ' ἡ συμπίπτουσα γραμμὴ τούτῳ γε τῷ παραλλήλῳ καὶ τῷ διὰ Ρόδου καὶ Κασπίων πυλῶν, εἴτ' εὐθειᾶ, εἴτε κεκλασμένη, οὐκ ἂν εἴη παράλληλος οὐδετέρα. Οὐκ εὖ γοῦν λαμβάνεται τὰ μήκη· οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ αἱ *δια*βόρειοι λαμβάνονται μερίδες.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸν Ἰππαρχον πρότερον ἐπανιόντες, τὰ ἐξῆς ἴδωμεν. Πάλιν γὰρ πλάσας ἑαυτῷ λήμματα, γεωμετρικῶς ἀνασκευάζει τὰ ὑπ' ἐκείνου τυπωδῶς λεγόμενα. Φησὶ γὰρ αὐτὸν λέγειν τὸ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς μὲν Κασπίους πύλας διάστημα σαδίων ἑξακισχιλίων ἐπτακοσίων, εἰς δὲ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας καὶ Περσίδος πλειόνων ἢ ἑννακισχιλίων· ὅπερ ἐπὶ γραμμῆς κεῖται πρὸς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς εὐθειᾶς ἀγομένης· γίνεσθαι δὲ ταύτην κάθεται ἐπὶ τὴν κοινὴν πλευρὰν τῆς τε δευτέρας καὶ τῆς τρίτης σφραγίδος· ὥστε κατ' αὐτὸν συνίσσασθαι τρίγωνον ὀρθογώνιον, ὀρθὴν ἔχον τὴν πρὸς τοῖς ὄροις τῆς Καρμανίας, καὶ τὴν ὑποτείνουσαν εἶναι ἐλάττω μιᾶς τῶν τὴν ὀρθὴν περιεχουσῶν. Δεῖν οὖν τὴν Περσίδα τῆς δευτέρας ποιεῖν σφραγίδος. Πρὸς ταῦτα δ' εἴρηται, ὅτι οὐθ' ἡ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Καρμανίαν ἐπὶ παραλλήλου λαμβάνεται, οὐθ' ἡ διορίζουσα εὐθειᾶ τὰς σφραγίδας μεσημβρινὴ εἴρηται· ὡς' οὐδὲν εἴρηται πρὸς αὐτόν. Οὐδὲ τὸ ἐπιφερόμενον, [εὖ]. Εἰρηκότος γὰρ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς μὲν Βαβυλῶνα τοὺς λεχθέντας, εἰς Σοῦσα δὲ σαδίους εἶναι τετρακισχιλίους ἑννακοσίους, ἀπὸ δὲ Βαβυλῶνος τρισχιλίους τετρακοσίους· πάλιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὀρμηθεῖς ὑποθέσεων, ἀμ-

86. βλυγώνιον τρίγωνον συνίσασθαι φησι πρὸς τε ταῖς Κασπίοις πύλαις καὶ Σούσοις καὶ Βαβυλῶνι, τὴν ἀμβλεῖαν ἔχον γωνίαν πρὸς Σούσοις, τὰ δὲ τῶν πλευρῶν μήκη τὰ ἐκκείμενα· εἴτ' ἐπιλογίζεται, διότι συμβήσεται κατὰ τὰς ὑποθέσεις ταύτας, τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὴν γραμμὴν, ἐπὶ τοῦ διὰ Βαβυλῶνος καὶ Σούσων παραλλήλου, δυσμικωτέραν ἔχειν τὴν κοινὴν τομὴν τῆς κοινῆς τομῆς τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου, καὶ τῆς
87. ἀπὸ Κασπίων πυλῶν κατ'ἠκούσης εὐθείας ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς τῆς Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος, πλείοσι τῶν τετρακισχιλίων καὶ τετρακοσίων· σχεδὸν δὴ τι πρὸς τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὴν γραμμὴν, ἡμίσειαν ὀρθῆς ποιεῖν γωνίαν τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ τῶν ὄρων τῆς τε Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος· καὶ νεύειν αὐτὴν ἐπὶ τὰ μέσα τῆς τε μεσημβρίας καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς· ταύτη δ' εἶναι παράλληλον τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν, ὥστε καὶ τοῦτον ἀπὸ τῶν ὀρῶν οὐκ ἐπὶ μεσημβρίαν ρεῖν, ὡς φησὶν Ἐρατοσθένης, ἀλλὰ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς, καθάπερ ἐν τοῖς ἀρχαίοις πίναξι καταγράφεται. Τίς οὖν συγχωρήσει τὸ νῦν συσθεὲν τρίγωνον ἀμβλυγώνιον εἶναι, μὴ συγχωρῶν ὀρθογώνιον εἶναι τὸ περιέχον αὐτό; τίς δ' ἐπὶ παραλλήλου κειμένην τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Σοῦσα μίαν τῶν τὴν ἀμβλεῖαν περιεχουσῶν, τὴν ὅλην μὴ συγχωρῶν τὴν μέχρι Καρμανίας; τίς δὲ τῷ Ἰνδῷ παράλληλον τὴν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας; ὧν χωρὶς κενὸς ἂν εἴη ὁ συλλογισμὸς. Χωρὶς δὲ τούτων, κάκεινος εἴρηκεν, ὅτι ῥομβοειδὲς ἐστὶ τὸ σχῆμα τῆς Ἰνδικῆς· καὶ καθάπερ ἡ ἑωθινὴ πλευρὰ παρέσπασαι πολὺ πρὸς ἑω, καὶ μάλιστα τῷ ἐσχάτῳ ἀκρωτηρίῳ, ὃ καὶ πρὸς μεσημβρίαν προπίπτει πλέον παρὰ τὴν ἄλλην ἡϊόνα, οὕτω καὶ ἡ παρὰ τὸν Ἰνδὸν πλευρὰ.

Πάντα δὲ ταῦτα λέγει γεωμετρικῶς, ἐλέγχων οὐ πιθανῶς. Ταῦτα δὲ καὶ αὐτὸς ἐπενέγκας ἑαυτῷ ἀπολύεται, φήσας, εἰ μὲν

μὲν παρὰ μικρὰ διαστήματα ὑπῆρχεν ὁ ἔλεγχος, συγγνώμαι ἂν 87.
 ἦν· ἐπειδὴ δὲ παρὰ χιλιάδας σαδίων φαίνεται διαπίπτων, οὐκ
 εἶναι συγγνωσά· καίτοι ἐκεῖνόν γε καὶ παρὰ τετρακοσίους σα-
 δίους αἰσθητὰ ἀποφαίνεσθαι τὰ παραλλάγματα, ὡς ἐπὶ τοῦ
 δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου καὶ τοῦ διὰ Ρόδου. Ἔστι δὲ τὸ πρὸς
 αἰσθησιν οὐχ ἀπλοῦν· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν πλάτει μείζονι, τὸ δ'
 ἐλάττονι. Μείζονι μὲν, ἂν αὐτῷ τῷ ὀφθαλμῷ πιεεύωμεν ἢ καρ-
 ποῖς, ἢ κράσεσιν ἀέρων, πρὸς τὴν τῶν κλιμάτων κρίσιν· ἐλάττονι
 δ', ἂν δι' ὀργάνων γνωμονικῶν, ἢ διοπτρικῶν. Ὁ μὲν οὖν δι'
 Ἀθηνῶν παραλληλος, γνωμονικῶς ληφθεὶς καὶ ὁ διὰ Ρόδου
 καὶ Καρίας, εἰκότως ἐν σαδίοις τοσούτοις αἰσθητὴν ἐποίησε
 τὴν διαφορὰν. Ὁ δ' ἐν πλάτει μὲν τρισχιλίων σαδίων, μήκει δὲ
 καὶ τετρακισμυρίων ὄρους, πελάγους δὲ τρισμυρίων, λαμβάνων
 τὴν ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἰσημερινὰς ἀνατολὰς γραμμὴν, καὶ τὰ
 ἐφ' ἑκάτερον τὸ μέρος, τὰ μὲν νότια ὀνομάζων, τὰ δὲ βόρεια, 88.
 καὶ ταῦτα πλινθία καλῶν καὶ σφραγίδας, νοείσθω πῶς καὶ
 ταῦτα λέγει, καὶ πλευρὰ τὰ μὲν ἀρκτικά, τὰ δὲ νότια, καὶ πῶς
 τὰ μὲν ἐσπέρια, τὰ δὲ ἐωθινά· καὶ τὸ μὲν παρὰ πολὺ διαμαρ-
 τανόμενον παρορῶν, ὑπεχέτω λόγον (δίκαιον γάρ), τὸ δὲ παρὰ
 μικρὸν οὐδὲ παριδῶν ἐλεγκτέος ἐστίν. Ἐνταῦθα δ' οὐδετέρως
 αὐτῷ προσάγεται τις ἔλεγχος. Οὐτε γὰρ τῶν ἐν τοσούτῳ πλάτει
 γεωμετρικὴ τις δύναται· ἂν εἶναι ἀπόδειξις· οὐτ' ἐν οἷς ἐπιχειρεῖ
 γεωμετρεῖν, ὁμολογουμένοις χρῆται λήμμασιν, ἀλλ' ἑαυτῷ
 πλάσας.

Βέλτιον δὲ περὶ τῆς τετάρτης λέγει μερίδος· προσίθησι δὲ καὶ
 τὸ τοῦ φιλαίτιου καὶ τοῦ μένοντος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὑποθέ-
 σεων, ἢ τῶν παραπλησίων. Τοῦτο μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐπιτιμᾶ,
 διότι μῆκος ὀνομάζει τῆς μερίδος ταύτης τὴν ἀπὸ Θαψάκου
 μέχρις Αἰγύπτου γραμμὴν· ὡσπερ εἴ τις παραλληλογράμμου
 τὴν διάμετρον μῆκος αὐτοῦ φαίη. Οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλ-

88. λήλου κείται ἢ τε Θαψάκος, καὶ ἢ τῆς Αἰγύπτου παραλία, ἀλλ' ἐπὶ διεσώτων πολὺ ἀλλήλων· ἐν δὲ τῷ μεταξύ διαγωνίως πῶς ἄγεται καὶ λοξῇ ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Αἴγυπτον. Τὸ δὲ Θαυμάζειν πῶς ἐθάρρησεν εἰπεῖν ἑξακισχιλίων σαδίων τὸ ἀπὸ Πηλουσίου εἰς Θαψάκον, πλειόνων ὄντων ἢ ὀκτακισχιλίων, οὐκ ὀρθῶς. Λαβὼν γὰρ δι' ἀποδείξεως μὲν, ὅτι ὁ διὰ Πηλουσίου παραλλήλος τοῦ διὰ Βαβυλῶνος πλείοσιν ἢ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους σαδίοις νοτιώτερός ἐστι, κατ' Ἐρατοσθένη δὲ, ὡς οἴεται, διότι τοῦ διὰ Βαβυλῶνος ὁ διὰ τῆς Θαψάκου ἀρκτικώτερος τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους σαδίοις, συμπίπτειν φησὶ πλείους τῶν ὀκτακισχιλίων. Πῶς οὖν κατ' Ἐρατοσθένη δείκνυται ἢ τοσαύτη ἀπόσασις τοῦ διὰ Βαβυλῶνος παραλλήλου ἀπὸ τοῦ διὰ Θαψάκου; ζητῶ. Ὅτι μὲν γὰρ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τοσοῦτόν ἐστιν, εἴρηκεν ἐκεῖνος· ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ δι' ἑκατέρου παραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ Θατέρου, οὐκ εἴρηκεν. Οὐδὲ γὰρ, ὅτι ἐπὶ ταυτοῦ μεσημβρινοῦ ἐστιν ἢ Θαψάκος καὶ ἢ Βαβυλῶν. Τάναντία γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος ἔδειξε, κατ' Ἐρατοσθένη πλείοσιν ἢ δισχιλίους σαδίοις συμβαίνειν ἀνατολικώτεραν εἶναι τὴν Βαβυλῶνα τῆς Θαψάκου. Ἡμεῖς τε παρετίθεμεν τὰς Ἐρατοσθένους ἀποφάσεις, ἐν αἷς τὸν Τίγριω καὶ τὸν Εὐφράτην ἐγκυκλοῦσθαι τὴν τε Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, καὶ τὸ πλέον γε τῆς ἐγκυκλώσεως τὸν Εὐφράτην ποιεῖν.
89. ἀπὸ γὰρ τῶν ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν ῥυέντα, ἐπιστρέφειν πρὸς τὰς ἀνατολάς, ἐκπίπτειν δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν. Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων ὁδὸς, ὡς ἂν μεσημβρινοῦ τινὸς ἐστίν· ἢ δ' ἐπὶ τὰς ἀνατολάς ἐπιστροφή, καὶ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἔκνευσίς τέ ἐστιν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ, καὶ οὐκ ἐπ' εὐθείας, διὰ τὴν ῥηθειῶσαν ἐγκύκλωσιν. Τὴν δὲ γε ὁδὸν εἴρηκε τετρακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων σαδίων τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ἀπὸ Θαψάκου, Παρὰ τὸν Εὐφράτην, προσθεῖς, καθάπερ ἐπίτηδες, τοῦ μή τινα

εὐθεΐαν αὐτὴν δέξασθαι καὶ μέτρον τοῦ μεταξὺ δυεῖν παραλ- 89.
λήλων διάστηματος. Μὴ διδομένου δὲ τούτου, κενόν ἐστὶ καὶ τὸ
ἐφεξῆς δεικνυσθαι δοκοῦν, ὅτι συνισταμένου ὀρθογωνίου τρι-
γώνου πρὸς τε Πηλουσίῳ καὶ Θαψάκῳ καὶ τῇ τομῇ τοῦ τε
διὰ Θαψάκου παραλλήλου, καὶ τοῦ διὰ Πηλουσίου μεσημ-
βρινουῦ, μία τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν, ἢ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινουῦ, μείζων
ἔσται τῆς ὑπὸ τὴν ὀρθὴν τοῦ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Πηλουσίον.
Κενόν δὲ καὶ τὸ συνάπτον τούτῳ ἀπὸ μὴ συγχωρουμένου λήμ-
ματος κατασκευαζόμενον. Οὐ γὰρ δίδοται τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος
ἐπὶ τὸν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὸν εἶναι διάστημα τε-
τρακισχιλίων ὀκτακοσίων. Ἐλήλεγκται γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐκ τῶν
μὴ συγχωρουμένων ὑπ' Ἐρατοσθένους κατασκευαστότα τούτο
τὸν Ἰππαρχον· ἵνα δ' ἀνίσχυρον ἦ τὸ ὑπὸ ἐκείνου διδόμενον,
λαβὼν τὸ εἶναι πλείους ἢ ἑννακισχιλίους ἐκ Βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν ἐκ
Κασπίων πυλῶν οὕτως ἀγομένην γραμμὴν, ὡς ἐκεῖνος εἶρηκεν,
ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας, ἐδείκνυε τὸ αὐτό.

Οὐ τούτο οὖν λεκτέον πρὸς τὸν Ἐρατοσθένη, ἀλλ' ὅτι τῶν
ἐν πλάτει λεγομένων καὶ μεγεθῶν καὶ σχημάτων, εἶναί τι δεῖ
μέτρον· καὶ ὅπου μὲν μᾶλλον, ὅπου δὲ ἕλαττον συγχωρητέον.
Ληφθέντος γὰρ τοῦ τῶν ὀρῶν πλάτους τῶν ἐπὶ τὰς ἰσημερινὰς
ἀνατολὰς ἐκτεινομένων τρισχιλίων σταδίων, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ
τῆς θαλάττης τῆς μέχρι Στηλῶν, μᾶλλον ἂν τις συγχωρήσειεν
ὡς ἐπὶ μιᾶς γραμμῆς ἐξετάζεσθαι τὰς παραλλήλως ἐκείνη ἐν
τῷ αὐτῷ πλάτει ἀγομένας, ἢ τὰς συμπιπτούσας· καὶ τῶν συμ-
πιπτουσῶν τὰς ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ πλάτει τὴν σύμπτωσιν ἐχού-
σας, ἢ τὰς ἐκτός· ὡσαύτως καὶ τὰς δισταμένας μέχρι τοῦ μὴ
ἐκβαίνειν τοῦ πλάτους, ἢ τὰς ἐκβαινούσας· καὶ τὰς ἐν μείζονι
μήκει μᾶλλον, ἢ τὰς ἐν ἐλάττονι. Καὶ γὰρ ἡ ἀνισότης τῶν
μηκῶν συγκρύπτει· ἂν μᾶλλον, καὶ ἡ ἀνομοιότης τῶν σχη-
μάτων· οἷον ἐν τῷ πλάτει τοῦ Ταύρου παντὸς καὶ τῆς μέχρι 90.

90. Στηλῶν Θαλάττης, ὑποκειμένων τρισχιλίων σταδίων, νοεῖται τε παραλληλόγραμμον χωρίον, τὸ περιγράφον τό τε ὄρος ἅπαν' καὶ τὴν λεχθεῖσαν Θαλάτταν. Ἐὰν οὖν διέλῃς εἰς πλείω παραλληλόγραμμα τὸ μῆκος, καὶ τὴν διάμετρον ὅλου τε τούτου λάβῃς καὶ τῶν μερῶν, ῥάδιον ἂν ἢ τοῦ ὅλου διάμετρος ἢ αὐτὴ λογισθεῖη παραλληλός τε καὶ ἴση τῇ κατὰ τὸ μῆκος πλευρᾷ, ἢ περ ἢ ἐν τοῖς μέρεσι· καὶ ὅσω γ' ἂν ἔλαττον ἢ τὸ παραλληλόγραμμον τὸ ληφθῆν ἐν μέρει, τοσῶδε μᾶλλον τοῦτ' ἂν συμβαίνοι. Ἦτε γὰρ λοξότης τῆς διαμέτρου ἦττον ἀπελέγχεται, καὶ ἡ ἀνισότης τοῦ μήκους ἐν τοῖς μεγάλοις· ὡς' οὐδ' ἂν ὀκνήσειας ἐπ' αὐτῶν τὴν διάμετρον εἰπεῖν μῆκος τοῦ σχήματος. Ἐὰν οὖν τὴν διάμετρον λοξώσης μᾶλλον, ὥστε ἐκπεσεῖν ἔξω τῶν πλευρῶν ἑκατέρας, ἢ τῆς γε ἑτέρας, οὐκ ἂν ὁμοίως ἔτι ταῦτα συμβαίνοι· τοιοῦτον δὴ τι λέγω τὸ μέτρον τῶν ἐν πλάτει λεγομένων. Ὁ δ' ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν, τὴν μὲν δι' αὐτῶν τῶν ὄρων λαμβάνων, ὡς ἂν ἐπὶ ταυτοῦ παραλλήλου μέχρι Στηλῶν ἀγομένην, τὴν δ' ἀπονεύουσαν εἰς Θαψάκον εὐθὺς ἔξω πολὺ τῶν ὄρων· καὶ πάλιν ἐκ Θαψάκου προσεκβάλλων ἄλλην μέχρις Αἰγύπτου τοσοῦτον ἐπιλαμβάνουσαν πλάτος, εἶτα τῷ μῆκει τῷ ταύτης καταμετρῶν τὸ τοῦ χωρίου μῆκος, διαμέτρῳ τετραγώνου καταμετρεῖν ἂν δόξειε τὸ τοῦ τετραγώνου μῆκος. Ὅταν δὲ μηδὲ διάμετρος ἦ, ἀλλὰ κεκλασμένη ἢ γραμμὴ, πολὺ μᾶλλον ἂν δόξειε πλημμελεῖν. Κεκλασμένη γὰρ ἔστιν ἢ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν διὰ Θαψάκου πρὸς τὸν Νεῖλον ἀγομένη. Πρὸς μὲν Ἐρατοσθένη ταῦτα.

Πρὸς δὲ τὸν Ἰππαρχον κάκεινο, ὅτι ἐχρῆν, ὡς κατηγορίαν πεποιήται τῶν ὑπ' ἐκείνου λεχθέντων, οὕτω καὶ ἐπανόρθωσίν τινα ποιήσασθαι τῶν ἡμαρτημένων· ὅπερ ἡμεῖς ποιούμεν. Ἐκεῖνος δὲ, εἰ καὶ που τούτου πεφρόντικε, κελεύει ἡμᾶς τοῖς ἀρχαίοις πίναξι προσέχειν, δεομένοις παμπόλλῳ τινὶ μείζονος ἐπανορ-

θώσεως, ἢ ὁ Ἐρατοσθένους πίναξ προσδεῖται. Καὶ τὸ ἐπιφε- 90.
 ρόμενον δ' ἐπιχείρημα τῆς αὐτῆς ἔχεται μοχθηρίας. Λαμβάνει
 γὰρ ἐν λήμματι τὸ ἐκ τῶν μὴ διδομένων κατασκευασθὲν, ὡς
 ἠλέξαμεν ἡμεῖς, ὅτι Θαψάκου Βαβυλῶν ἀνατολικωτέρα ἐστὶν
 οὐ πλείοσιν ἢ χιλίοις σαδίοις· ὡς, εἰ καὶ πάνυ συνάγεται τὸ
 πλείοσιν ἢ δισχιλίους καὶ τετρακοσίους σαδίοις ἀνατολικωτέραν
 αὐτὴν εἶναι ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους, ὅτι ἐπὶ τὴν
 τοῦ Τίγριδος διάβασιν, ἢ Ἀλέξανδρος διέβη, ἀπὸ Θαψάκου ἐστὶ
 σύντομος σαδίων δισχιλίων τετρακοσίων, ὁ δὲ Τίγρις καὶ ὁ Εὐ- 91.
 φράτης ἐγκυκλωσάμενοι τὴν Μεσοποταμίαν, τέως μὲν ἐπ' ἀνατο-
 λὰς φέρονται, εἴτ' ἐπισρέφουσι πρὸς νότον, καὶ πλησιάζουσι τότε
 ἀλλήλοις τε ἅμα καὶ Βαβυλῶνι· οὐδὲν ἄτοπον συμβαίνει τῷ λόγῳ.

Πλημμελεῖ δὲ καὶ ἐν τῷ ἐξῆς ἐπιχειρήματι, ἐν ᾧ συνάγειν
 βούλεται, ὅτι τὴν ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους πύλας ὁδὸν,
 ἣν μυρίων σαδίων Ἐρατοσθένους εἴρηκεν, οὐκ ἐπ' εὐθείας ἀναμε-
 μετρημένην, ὡς ἐπ' εὐθείας παραδίδωσι, τῆς εὐθείας πολὺ
 ἐλάττους οὕσης. Ἡ δ' ἔφοδος ἐστὶν αὐτῷ τοιαύτη. Φησὶν εἶναι
 κατ' Ἐρατοσθένη τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν, τὸν τε διὰ τοῦ Κα-
 νωβικοῦ σώματος, καὶ τὸν διὰ Κυανέων· διέχειν δὲ τοῦτον
 τοῦ διὰ Θαψάκου ἑξακισχιλίους τριακοσίους σαδίους· τὰς δὲ
 Κυανέας τοῦ Κασπίου ὄρους ἑξακισχιλίους ἑξακοσίους, ὁ κεῖται
 κατὰ τὴν ὑπέρθεσιν τὴν ἐπὶ τὸ Κάσπιον πέλαγος ἐκ Κολχίδος·
 ὡς παρατρίακοσίους σαδίους, τὸ ἴσον εἶναι διάστημα ἀπὸ
 τοῦ διὰ Κυανέων μεσημβρινοῦ ἐπὶ τε Θαψάκον καὶ ἐπὶ τὸ
 Κάσπιον· τρόπον δὲ τινα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κεῖσθαι,
 τὴν τε Θαψάκον καὶ τὸ Κάσπιον· τούτῳ δ' ἀκολουθεῖν τὸ
 ἀφεσάναί ἴσον τὰς Κασπίους πύλας, Θαψάκου δὲ καὶ τοῦ
 Κασπίου, πολὺ ἐλάττους ἀφεσάναί τῶν μυρίων, ὅσους φησὶν
 ἀφεσάναί Ἐρατοσθένους τῆς Θαψάκου. Ἄρα πολὺ ἐλάττους ἢ
 μυρίους ἀφεσάναί τοὺς ἐπ' εὐθείας· κυκλοπορίαν ἄρα εἶναι

91. τοὺς μυρίους, οὓς λογίζεται ἐκεῖνος ἐπ' εὐθείας ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς Θάψακον. Ἐροῦμεν δὲ πρὸς αὐτὸν, ὅτι, τοῦ Ἐρατοσθένους ἐν πλάτει λαμβάνοντος τὰς εὐθείας, ὅπερ οἰκείον ἐστὶ γεωγραφίας, ἐν πλάτει δὲ καὶ τὰς μεσημβρινάς, καὶ τὰς ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, ἐκεῖνος γεωμετρικῶς αὐτὸν εὐθύνει, καὶ ὡς ἂν δι' ὀργάνων λάβοι τις τούτων ἕκαστον· οὐδὲ αὐτὸς δι' ὀργάνων, ἀλλὰ μᾶλλον σοχασμῶ λαμβάνων καὶ τὸ πρὸς ὀρθάς καὶ τὸ παραλλήλους. Ἐν μὲν δὴ τοῦτο ἀμάρτημα· ἕτερον δὲ τὸ, μηδὲ τὰ κείμενα παρ' ἐκείνῳ διασρήματα τίθεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, μηδὲ πρὸς ἐκεῖνα τὸν ἔλεγχον προσάγεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ πλαττόμενα. Διόπερ, πρῶτον μὲν ἐκείνου τὸ ἀπὸ τοῦ σφύματος ἐπὶ Φάσιν εἰπόντος σαδίων ὀκτακισχιλίων, καὶ προσθέντος τοὺς εἰς Διοσκουριάδα ἐντεῦθεν ἑξακοσίους, τὴν δ' ἀπὸ Διοσκουριάδος εἰς τὸ Κάσπιον ὑπέρθεσιν ἡμερῶν πέντε, ἧτις κατ' αὐτὸν Ἰππαρχον εἰκάζεται λέγεσθαι ὅσον
92. χιλίων σαδίων, ὡσεὶ τὴν σύμπασαν κατ' Ἐρατοσθένη κεφαλαιοῦσθαι ἐννακισχιλίων ἑξακοσίων· αὐτὸς οὖν τέτμηκε καὶ φησὶν· ἐκ μὲν Κυανέων εἰς Φάσιν πεντακισχιλίους ἑξακοσίους, εἰς δὲ Κάσπιον ἐνθένδε ἄλλους χιλίους. Ὡς' οὐ κατ' Ἐρατοσθένη συμβαίνοι ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πως μεσημβρινοῦ τό τε Κάσπιον εἶναι καὶ τὴν Θάψακον, ἀλλ' κατ' αὐτόν. Φέρε δ' οὖν, κατ' Ἐρατοσθένη· Πῶς οὖν τούτῳ ἔπεται τὸ τὴν ἀπὸ τοῦ Κασπίου ἐπὶ Κασπίους πύλας ἴσην εἶναι τῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον;

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι ἀναλαβὼν πάλιν τὴν αὐτὴν ζήτησιν τὴν περὶ τῶν ὀρῶν τῶν κατὰ τὸν Ταῦρον, περὶ ὧν ἱκανῶς εἰρήκαμεν, μεταβαίνει πρὸς τὰ βόρεια μέρη τῆς οἰκουμένης· εἴτ' ἐκτίθεται τὰ ρηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους περὶ τῶν μετὰ τὸν Πόντον τόπων· ὅτι φησὶ τρεῖς ἄκρας ἀπὸ τῶν ἄρκτων καθήκειν. Μίαν μὲν, ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος, δευτέραν

δὲ τὴν Ἰταλικὴν, τρίτην δὲ τὴν Λιγυσικὴν ὑφ' ὧν κόλπους 92. ἀπολαμβάνεσθαι τὸν τε Ἀδριατικὸν καὶ τὸν Τυρρηνικόν. Ταῦτα δὲ ἐκθέμενος καθόλου, πειράται τὰ καθ' ἕκαστα περὶ αὐτῶν λεγόμενα ἐλέγχειν γεωμετρικῶς μᾶλλον ἢ γεωγραφικῶς. Ἔστι δὲ τοσοῦτο τῶν ἀμαρτανομένων ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους τὸ πλῆθος, καὶ ἔτι Τιμοσθένους τοῦ τοὺς λιμένας συγγράψαντος (ὃν ἐπαινεῖ μὲν ἐκεῖνος μάλιστα τῶν ἄλλων, διαφωνῶν δ' ἐλέγχεται πρὸς αὐτὸν πλείω), ὡς' οὐκ ἄξιον ἡγοῦμαι διαταῖν, οὔτ' ἐκείνους ἐπὶ τοσοῦτον διαμαρτάνοντας τῶν ὄντων, οὔτε τὸν Ἰππαρχον. Καὶ γὰρ οὗτος τὰ μὲν παραλείπει τῶν ἡμαρτημένων, τὰ δ' οὐκ ἐπανορθοῖ, ἀλλ' ἐλέγχει μόνον ὅτι ψευδῶς ἢ μαχομένως εἴρηται. Αἰτιάσαιτο μὲν γὰρ ἂν ἴσως καὶ τοῦτό τις, ὅτι φησὶν ἄκρας τρεῖς τῆς Εὐρώπης· μίαν μὲν τισεῖς, τὴν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος· ἔχει γὰρ τι πολυσχιδές. Καὶ γὰρ τὸ Σούνιον ἀκρωτηριάζει ὁμοίως τῇ Λακωνικῇ, οὐ πολὺ ἦττον μεσημβρινώτερον ὢν τῶν Μαλεῶν, καὶ κόλπον ἀπολαμβάνον ἀξιόλογον· καὶ ἡ Θρακία Χερρόνησος ἀπολαμβάνει πρὸς τὸ Σούνιον τὸν τε Μέλανα κόλπον καὶ τοὺς ἐφεξῆς τοὺς Μακεδονικούς. Εἰ δ' οὖν παρεῖημεν τοῦτο, καὶ τῶν διασημάτων τὰ πλείω, φανερώς ψευδογραφούμενα, ἐλέγχει τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων ὑπερβάλλουσαν, καὶ οὐ θεομένην γεωμετρικῶν ἐλέγχων· ἀλλὰ φανερῶν, καὶ αὐτόθεν ἐμαρτυρεῖσθαι δυναμένων. Οἶον, ὅτι ἐξ Ἐπιδάμνου πρὸς τὸν Θερμαῖον κόλπον ἢ ὑπέρβασίς ἐστι 93. πλειόνων ἢ δισχιλίων σαδίων· ὁ δ' ἐννακοσίων φησὶν· ἐκ δὲ Ἀλεξανδρείας εἰς Καρχηδόνα ὑπὲρ μυρίου καὶ τρισχιλίους, οὐ πλείους ὄντας τῶν ἐννακισχιλίω· εἴπερ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐστι μεσημβρινοῦ, κατὰ τοῦτον, τῇ μὲν Ἀλεξανδρεῖα Καρία καὶ Ρόδος, τῇ δὲ Καρχηδόνη ὁ Πορθμός. Πάντες γὰρ ὁμολογοῦσι μὴ πλειόνων εἶναι τὸν ἐκ Καρίας ἐπὶ Πορθμὸν πλοῦν σαδίων πεντακισχιλίω. Ὅ τε μεσημβρινός, ἐν μεγάλῳ μὲν τινι διαστήματι λαμβανόμενος,

93. δοθείη ἂν ὁ αὐτὸς εἶναι τῷ τοσοῦτον δυσμικωτέρῳ πρὸς τὸν ἑωθινώτερον, ὅσον ἢ Καρχηδῶν ἐς τοῦ Πορθμοῦ πρὸς δύσει μάλλον· ἐν δὲ τρισχιλίοις σταδίοις ἔχει καταφανῆ τὸν ἔλεγχον. Ὁ δὲ καὶ τὴν Ῥώμην τιθεὶς ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ, τὴν τοσοῦτον καὶ Καρχηδόνας δυσμικωτέραν, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς τῶν τόπων ἀπειρίας, καὶ τούτων καὶ τῶν ἐφεξῆς πρὸς δύσιν μέχρι Σηλῶν.

Ἰππάρχῳ μὲν οὖν μὴ γεωγραφοῦντι, ἀλλ' ἐξετάζοντι τὰ λεχθέντα ἐν τῇ γεωγραφίᾳ τοῦ Ἐρατοσθένους, οἰκεῖον ἦν ἐπὶ πλεόν τὰ καθ' ἕκαστα εὐθύνειν. Ἡμεῖς δ', ἐν οἷς μὲν κατορθοῖ, τὸ πλεόν δ' ἔτι ὅπου καὶ πλημμελεῖ, τὸν καθ' ἕκαστα οἰκεῖον λόγον ᾠήθημεν δεῖν προσάγειν, τὰ μὲν ἐπανορθοῦντες, ὑπὲρ ὧν δ' ἀπολυόμενοι τὰς ἐπιφερομένας αἰτίας ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου· καὶ αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον συνεξετάζομεν, ὅπου τί φιλαίτιως εἴρηκεν. Ἐν δὲ τούτοις ὀρῶντες ἤδη τὸν μὲν τελῶς παραπαίοντα, τὸν δὲ δικαίως ἐπικαλοῦντα, ἀρκεῖν ὑπολαμβάνομεν, ἂν ἐν αὐτῇ τῇ γεωγραφίᾳ τὰ ὄντα λέγοντες ἐπανορθῶμεν αὐτόν. Ἐφ' ὧν γὰρ συνεχῆ καὶ ἐπιπολάζοντά ἐστι τὰ ἀμαρτανόμενα, κρεῖττον μὴδὲ μεμνησθαι· πλὴν εἰ σπάνιον τι καὶ καθόλου. Ὅπερ πειρασόμεθα ποιεῖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. Καὶ νῦν δ' εἰρήσθω, ὅτι καὶ Τιμοσθένης καὶ Ἐρατοσθένης, καὶ οἱ ἔτι τούτων πρότεροι τελῶς ἠγνόουν τὰ τε Ἰβηρικὰ καὶ τὰ Κελτικά· μυρίῳ δὲ μάλλον τὰ Γερμανικὰ καὶ τὰ Βρετανικὰ, ὡς δ' αὐτως τὰ τῶν Γετῶν καὶ Βασαρνῶν. Ἐπὶ πολὺ δ' ἀγνοίας ἐτύγχανον ἀφιγμένοι καὶ τῶν κατ' Ἰταλίαν, καὶ τὸν Ἀδρίαν, καὶ τὸν Πόντον, καὶ τῶν ἐφεξῆς μερῶν τῶν προσαρκτικῶν· εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα ἴσως φιλαίτια. Τοῦ γὰρ Ἐρατοσθένους ἐπὶ τῶν πόρρω διεσηκότων τὰ παραδεδομένα φάσκοντος ἐρεῖν διασήματα, μὴ δισχυριζομένου δὲ, καὶ λέγοντος ὡς παρέλαβε, προσιεθέντος δ' ἔστιν ὅπου τὰ ἐπ' εὐθείας μάλλον καὶ ἦττον, οὐ δεῖ προσάγειν τὸν ἀκριβῆ

ἐλεγχον τοῖς μὴ ὁμολογουμένοις πρὸς ἄλληλα διασήμασιν· ὅπερ 94.
 ποιεῖν πειράται ὁ Ἴππαρχος, ἐν τε τοῖς πρότερον λεχθεῖσι, καὶ
 ἐν οἷς τὰ περὶ τὴν Ὑρκανίαν μέχρι Βακτριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα
 ἔθνων ἐκτίθεται διασήματα, καὶ ἔτι τὰ ἀπὸ Κολχίδος ἐπὶ τὴν
 Ὑρκανίαν θαλάτταν. Οὐ γὰρ ὁμοίως ἐπὶ τε τούτων ἐξετασέον
 αὐτὸν, καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν ἠπειρώτιν πάλιν καὶ τοὺς ἄλλους
 τοὺς οὕτω γνωρίμους τόπους· ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τούτων γεωμετρι-
 κῶς, ὅπερ ἔφην, ἀλλὰ γεωγραφικῶς μᾶλλον. Αἰτιασάμενος δ'
 οὖν τινα τῶν Αἰθιοπικῶν ἐπὶ τέλει τοῦ δευτέρου ὑπομνήματος
 τῶν πρὸς τὴν Ἐρατοσθένους γεωγραφίαν πεποιημένων, ἐν τῷ
 τρίτῳ φησὶ, τὴν μὲν πλείω θεωρίαν ἔσσεσθαι μαθηματικὴν,
 ἐπὶ ποσὸν δὲ καὶ γεωγραφικὴν· οὐδ' ἐπὶ ποσὸν μέντοι δοκεῖ μοι
 ποιήσασθαι γεωγραφικὴν, ἀλλὰ πᾶσαν μαθηματικὴν, διδόντος
 καὶ τοῦ Ἐρατοσθένους τὴν τοιαύτην πρόφασιν. Πολλαχοῦ γὰρ
 ἐκπίπτει πρὸς τὸ ἐπισημονικώτερον τῆς προκειμένης ἱστορίας·
 ἐκπεσῶν δὲ, οὐκ ἀκριβεῖς, ἀλλ' ὀλοσχερεῖς ποιεῖται τὰς ἀπο-
 φάσεις, τρόπον τινα ἐν μὲν τοῖς γεωγραφικοῖς μαθηματικῶς, ἐν
 δὲ τοῖς μαθηματικοῖς γεωγραφικῶς ὄν. Ὡς πρὸς ἄμφω δι-
 δῶσιν ἀφορμὰς τοῖς ἀντιλέγουσιν· ἐν δὲ τούτῳ τῷ ὑπομνήματι
 καὶ δικαίας καὶ οὗτος, καὶ ὁ Τιμοσθένης· ὡς' οὐδ' ἡμῖν κατα-
 λείπεται συνεπισκοπεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου
 λεχθεῖσιν.

Κ Ε Φ. Β.

ἸΔΩΜΕΝ δὲ καὶ Ποσειδώνιον, ἃ φησὶν ἐν τοῖς Περὶ ὠκεανοῦ·
 δοκεῖ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ πολλὰ γεωγραφεῖν, τὰ μὲν οἰκείως, τὰ
 δὲ μαθηματικώτερον. Οὐκ ἄτοπον οὖν ἔνια καὶ τῶν ὑπὸ τούτου
 λεγομένων διαιτῆσαι· τὰ μὲν νῦν, τὰ δ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα,
 ὡς ἂν ὑποπίπτῃ μέτρου τινὸς ἐχόμενα· ἔστιν οὖν τι τῶν πρὸς
 γεωγραφίαν οἰκείων, τὸ τὴν γῆν ὅλην ὑποθέσθαι σφαιροειδῆ,

94. καθάπερ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄλλα παραδέξασθαι τὰ ἀκόλουθα τῇ ὑποθέσει ταύτῃ· τούτων δ' ἐστὶ καὶ τὸ πεντάζωνον αὐτὴν εἶναι.

Φησὶ δὴ ὁ Ποσειδώνιος τῆς εἰς πέντε ζώνας διαιρέσεως ἀρχηγὸν γενέσθαι Παρμενίδην· ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν σχεδὸν τι διπλασίαν ἀποφαίνειν τὸ πλάτος τὴν διακεκαυμένην τῆς μεταξύ τῶν τροπικῶν, ὑπερπιπτούσης ἐκατέρων τῶν τροπικῶν εἰς τὸ ἐκτὸς καὶ πρὸς ταῖς εὐκράτους· Ἀριστοτέλη δὲ αὐτὴν καλεῖν τὴν μεταξύ τῶν τροπικῶν, τὰς δὲ μεταξύ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν, εὐκράτους. Ἀμφοτέροις δ' ἐπιτιμᾶ δικάίως. Διακεκαυμένην 95. γὰρ λέγεσθαι τὴν ἀοίκητον διὰ καῦμα· τῆς δὲ μεταξύ τῶν τροπικῶν πλέον ἢ τὸ ἡμισυ τοῦ πλάτους οἰκήσιμόν ἐστιν, ἐκ τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου σοχαζομένοις Αἰθιοπῶν· εἴπερ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ παντὸς πλάτους ἐστίν, ὃ διαιρεῖ ἐφ' ἐκάτερα ὁ ἰσημερινός· τούτου δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς Συήνης, ἥπερ ἐστὶν ὄριον τοῦ Θερينوῦ τροπικοῦ, εἰς Μερόην εἰσὶ πεντακισχίλιοι· τὸ δ' ἐνθένδε ἕως τοῦ τῆς κινναμωμοφόρου παραλλήλου, ὅσπερ ἐστὶν ἀρχὴ τῆς διακεκαυμένης, τρισχιλίων. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ διάστημα πᾶν μετρητόν ἐστι· πλεῖται τε γὰρ καὶ ὁδεύεται· τὸ δ' ἐξῆς, μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ, λόγῳ δεῖκνυται, κατὰ τὴν ὑπ' Ἐρατοσθένους γενομένην ἀναμέτρησιν τῆς γῆς, ὅτι ἐστὶ σαθίων ὀκτακισχιλίων ὀκτακοσίων. Ὅν δὴ λόγον ἔχει τὰ ὀκτακισχίλια, πρὸς τὰ ὀκτακισχίλια ὀκτακόσια, τοῦτον ἂν ἔχοι τὸ μεταξύ τῶν τροπικῶν διάστημα πρὸς τὸ τῆς διακεκαυμένης πλάτος. Κὰν τῶν νεωτέρων δὲ ἀναμετρήσεων εἰσάγῃται ἢ ἐλαχίστην ποιοῦσα τὴν γῆν, οἶαν ὁ Ποσειδώνιος ἐγκρίνει, περὶ ὀκτωκαίδεκα μυριάδας οὔσαν, περὶ ἡμισύ που ἀποφαίνει τὴν διακεκαυμένην τῆς μεταξύ τῶν τροπικῶν, ἢ μικρῶ τοῦ ἡμίσεος μείζονα· ἴσην δὲ καὶ τὴν αὐτὴν οὐδαμῶς. Τοῖς δὲ ἀρκτικοῖς, οὔτε παρὰ πᾶσιν οὔσιν, οὔτε τοῖς αὐτοῖς πανταχοῦ, τίς ἂν διορίζοι τὰς εὐκράτους, αἴπερ

εἰσὶν ἀμετάπτωτοι; Τὸ μὲν οὖν μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι τοὺς ἀρκτι- 95.
κούς, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὸν ἔλεγχον· εἰ γὰρ παρὰ τοῖς τὴν
εὐκρατον οἰκοῦσιν, εἶναι παρὰ πᾶσι, πρὸς οὐσπερ καὶ λέγεται
μόνους εὐκρατος. Τὸ δὲ μὴ πανταχοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ
μεταπίπτειν, καλῶς εἴληπται.

Αὐτὸς δὲ, διαιρῶν εἰς τὰς ζώνας, πέντε μὲν φησιν εἶναι χρη-
σίμους πρὸς τὰ οὐράνια. Τούτων δὲ περισκίους δύο τὰς ὑπὸ
τοῖς πόλοις μέχρι τῶν ἐχόντων τοὺς τροπικοὺς ἀρκτικούς·
έτεροσκίους δὲ τὰς ἐφεξῆς ταύταις δύο, μέχρι τῶν ὑπὸ τοῖς
τροπικοῖς οἰκούντων· ἀμφίσκιον δὲ τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν.
Πρὸς δὲ τὰ ἀνθρώπεια, ταύτας τε καὶ δύο ἄλλας σενὰς τὰς
ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς, καθ' ἃς ἡμισὺ πῶς μηνὸς κατὰ κορυφὴν ἔστιν
ὁ ἥλιος, δίχα διαιρουμένας ὑπὸ τῶν τροπικῶν. ἔχειν γὰρ τι
ἴδιον τὰς ζώνας ταύτας, ἀνχηράς τε ἰδίως καὶ ἀμμώδεις
ὑπαρχούσας, καὶ ἀφόρους, πλὴν σιλφίου καὶ πυρωδῶν τινῶν
καρπῶν συγκεκαυμένων· ὅρη γὰρ μὴ εἶναι πλησίον, ὥστε τὰ
νέφη προσπίπτοντα ὕμβρους ποιεῖν, μηδὲ ποταμοῖς διαρρέι-
σθαι. Διόπερ οὐλότριχας καὶ οὐλόκερως, καὶ προχείλους καὶ 96.
πλατύρινας γενναῖσθαι· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν συσρέφουσθαι· καὶ
τοὺς ἰχθυοφάγους δὲ κατὰ ταύτας τὰς ζώνας οἰκεῖν. Ὅτι δὲ
ταῦτ' ἴδια τῶν ζωνῶν τούτων δηλοῦν φησι τὸ τοὺς νοτιωτέρους
αὐτῶν ἔχειν τὸ περιέχον εὐκρατώτερον, καὶ τὴν γῆν καρπιμω-
τέραν καὶ εὐυδροτέραν.

Κ Ε Φ. Γ.

ΠΟΛΥΒΙΟΣ δὲ ποιῆ ζώνας ἕξ· δύο μὲν τὰς τοῖς ἀρκτικοῖς
ὑποπιπτούσας, δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν τροπικῶν,
καὶ δύο τὰς μεταξὺ τούτων καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. Ἡ μὲν οὖν εἰς
πέντε διαιρέσεις δοκεῖ μοι καὶ φυσικῶς ἅμα καὶ γεωγραφικῶς

96. εἰρησθαι. Φυσικῶς μὲν, ὅτι καὶ πρὸς τὰ οὐράνια, καὶ πρὸς τὴν τοῦ περιέχοντος κράσιν. Πρὸς μὲν τὰ οὐράνια, ὅτι τοὺς περισκίους καὶ τοὺς ἀμφισκίους, οὕτως ἂν ἄριστα διοριζομένους, συνδιορίζεται, καὶ τὰ περὶ τὴν θέαν τῶν ἄστρον ὀλοσχερεῖ τινι μερισμῷ λαμβάνοντα τὴν ἐξάλλαξιν. Πρὸς δὲ τὴν τοῦ περιέχοντος κράσιν, ὅτι τῆς τούτου κράσεως πρὸς τὸν ἥλιον κρινομένης, διαφοραὶ τρεῖς εἰσιν αἱ γενικώταται, καὶ συντείνουσαι πρὸς τε τὰς τῶν ζώων καὶ φυτῶν συσάσεις, καὶ τῶν ἄλλων μεταλλάξεις τῶν ὑπὸ τῷ ἀέρι, καὶ ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ, ὑπερβολὴ θάλπους, καὶ ἔλλειψις, καὶ μεσότης. Αὕτη δὲ τῷ εἰς τὰς ζώνας μερισμῷ λαμβάνει τὴν οἰκείαν διάκρισιν· αἱ τε γὰρ κατεψυγμέναι δύο τὴν ἔλλειψιν τοῦ θάλπους ὑπαγορεύουσιν, εἰς μίαν τοῦ περιέχοντος φύσιν συναγόμεναι· αἱ τε εὐκρατοὶ παραπλησίως εἰς μίαν τὴν μεσότητα ἄγονται· εἰς δὲ τὴν λοιπὴν ἢ λοιπὴ μίαν καὶ διακεκαυμένην. Ὅτι δὲ καὶ γεωγραφικός ἐστιν ὁ μερισμὸς, δῆλον· ζητεῖ γὰρ ἡ γεωγραφία τῆς ἐτέρας τῶν εὐκράτων ἀφορίσαι τὸ οἰκούμενον ὑφ' ἡμῶν τμήμα. Πρὸς δύσει μὲν οὖν καὶ ἀνατολῇ θάλαττά ἐστιν ἡ περατοῦσα· πρὸς δὲ τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια ὁ ἀήρ, ὁ μὲν μέσος, *ὁ* εὐκρατος ὢν καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις, ὁ δὲ ἐφ' ἐκάτερα, δύσκρατος ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει τοῦ θάλπους. Εἰς δὲ τὰς τρεῖς διαφορὰς ταύτας ἐδέησε τῆς εἰς πέντε ζώνας διαιρέσεως. Τῷ γὰρ ἰσημερινῷ τμηθεῖσα δίχα ἡ σφαῖρα τῆς γῆς εἶς τε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐσμὲν, καὶ τὸ νότιον, ὑπέγραψε τὰς τρεῖς διαφορὰς. Τὰ μὲν γὰρ πρὸς τῷ ἰσημερινῷ καὶ τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ διὰ καῦμα ἀοίκητά ἐστι· τὰ δὲ πρὸς τῷ πόλῳ διὰ ψύχος· τὰ δὲ μέσα τὰ εὐκρατα καὶ οἰκήσιμα. Ὁ δὲ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς προσιθεῖς, οὐκ ἀνάλογον ταῖς πέντε ταύτας προσιθήσιν, οὐδ' ὁμοίᾳ κεχρημέναις
97. διαφορᾶ· ἀλλ' ὡς ἂν εἰ καὶ ταῖς ἐθνικαῖς διαφοραῖς ἀπέφαινε

ζώνας, ἄλλην μὲν τὴν Αἰθιοπικὴν, ἄλλην δὲ τὴν Σκυθικὴν 97. καὶ Κελτικὴν, τρίτην δὲ τὴν ἀνά μέσον.

Ὁ δὲ Πολύβιος τοῦτο μὲν οὐκ εὖ, τὸ ποιεῖν τινὰς ζώνας τοῖς ἀρκτικοῖς διοριζομένας, δύο μὲν τὰς ὑποπιπτούσας αὐτοῖς, δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων καὶ τῶν τροπικῶν· εἴρηται γὰρ, ὅτι τοῖς μεταπίπτουσι σημείοις οὐχ ὀρισεόν τὰ ἀμετάπτωτα. Οὐδὲ τοῖς τροπικοῖς δὲ τῆς διακεκαυμένης ὄροις χρησεόν· καὶ γὰρ καὶ τοῦτ' εἴρηται. Τὴν διακεκαυμένην μέντοι δίχα διαιρῶν, πρὸς οὐ φαύλην ἐπίνοιαν φαίνεται κεκινημένος, πρὸς ἣν καὶ ὅλην δίχα διαιροῦμεν εὐφυῶς τὴν γῆν, εἰς τε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον καὶ τὸ νότιον τῷ ἰσημερινῷ· δῆλον γὰρ, ὅτι διαιρεῖται κατὰ ταύτην τὴν τομὴν καὶ ἡ διακεκαυμένη, καὶ ποιεῖ τινὰ ἐπιτηδειότητα, ὥστε καὶ τὸ ἡμισφαίριον ἐκάτερον ἐξ ὅλων συντετάχθαι τριῶν ζωνῶν ὁμοειδῶν ταῖς ἐν θατέρῳ. Ἡ μὲν οὖν τοιαύτη τομὴ δέχεται τὴν εἰς ἕξ ζώνας διαίρεσιν· ἡ δὲ ἐτέρα οὐ πάνυ. Εἰ οὖν τῷ διὰ τῶν πόλων δίχα τέμνοισ τὴν γῆν, οὐκ ἂν εἰκότως ἐκάτερον τῶν ἡμισφαιρίων, τό τε ἐσπέριον, καὶ τὸ ἀνατολικόν, τέμνοισ εἰς ζώνας ἕξ, ἀλλὰ ἢ εἰς πέντε ἀρκούσα ἂν εἴη· τὸ γὰρ ὁμοιοπαθεῖς τῶν τμημάτων ἀμφοτέρων τῆς διακεκαυμένης, ἃ ποιεῖ ὁ ἰσημερινός, καὶ τὸ συγκεῖσθαι, περιττὴν καὶ περιέργον ἀποφαίνει τὴν τομὴν, ὁμοειδῶν μὲν οὐσῶν καὶ τῶν εὐκράτων, καὶ τῶν κατεψυγμένων, ἀλλ' οὐ συγκειμένων. Οὕτως οὖν καὶ τὴν ὅλην τὴν ἐκ τῶν τοιούτων ἡμισφαιρίων ἐπινοουμένην ἀρκούντως ἂν εἰς πέντε διαιροίης. Εἶδ', ὥσπερ Ἐρατοσθένης φησὶν, ἡ ὑποπίπτουσα τῷ ἰσημερινῷ ἐστὶν εὐκράτος, καθάπερ καὶ ὁ Πολύβιος ὁμοδοξεῖ (προσίθησι δ' οὗτος, καὶ διότι ὑψηλοτάτη ἐστὶ· διόπερ καὶ κατομβρεῖται, τῶν βορείων νεφῶν κατὰ τοὺς ἐτησίας ἐκεῖ τοῖς ἀνασθήμασι προσπιπτόντων πλείστων), πολὺ κρεῖττον τρίτην τὴν εὐκράτον ταύτην ποιεῖν ξενὴν τινὰ, ἢ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς εἰσάγειν. Συνηγορεῖ δὲ

97. τούτοις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὧν μέμνηται καὶ Ποσειδώνιος, τὸ καὶ τὰς μεταβάσεις ὀξυτέρας εἶναι τὰς εἰς τὰ πλάγια· ὡς δ' αὐτως, καὶ τὰς ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν τοῦ ἡλίου· ὀξύτεραι γὰρ αἰ κατὰ μεγίστου κύκλου τῶν ὁμοταχῶν κινήσεων.

Ἐνίσταται δ' ὁ Ποσειδώνιος τῷ Πολυβίῳ, διότι φησὶ τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ οἰκῆσιν ὑψηλοτάτην· οὐδὲν γὰρ εἶναι κατὰ τὴν σφαιρικὴν ἐπιφανείαν ὕψος διὰ τὴν ὁμαλότητα, οὐδὲ δὴ ὀρεινὴν
98. εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, ἀλλὰ μᾶλλον πεδιάδα, ἰσόπεδόν πως τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς θαλάττης· τοὺς δὲ πληροῦντας τὸν Νεῖλον ὄμβρους ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν ὀρῶν συμβαίνειν. Ταῦτα δ' εἰπὼν ἐνταῦθα, ἐν ἄλλοις συγχωρεῖ, φήσας ὑπονοεῖν ὅρη εἶναι τὰ ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, πρὸς ἃ ἐκατέρωθεν ἀπὸ τῶν εὐκράτων ἀμφοῖν προσπίπτοντα τὰ νέφη, ποιεῖν τοὺς ὄμβρους. Αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀνομολογία φανερά. Ἀλλὰ, καὶ δοθέντος τοῦ ὀρεινῆν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, ἄλλη τις ἀνακύπτει ἂν δόξειεν· οἱ γὰρ αὐτοὶ σύρρουν φασὶν εἶναι τὸν ὠκεανόν. Πῶς οὖν ὄρη κατὰ μέσον ἰδρύουσιν αὐτὸν; πλὴν εἰ νήσους τινὰς βούλονται λέγειν. Ὅπως δὲ ποτε τοῦτ' ἔχει, τῆς γεωγραφικῆς μερίδος ἔξω πίπτει· δοτέον δ' ἴσως τῷ προθεμένῳ τὴν Περὶ ὠκεανοῦ πραγματείαν ταῦτ' ἐξετάζειν.

Μνησθεῖς δὲ τῶν περιπλεῦσαι λεγομένων τὴν Λιβύην, Ἡρόδοτον μὲν οἶεσθαί φησιν ὑπὸ Δαρείου πεμφθέντας τινὰς τελέσαι τὸν περίπλου· Ἡρακλείδην δὲ τὸν Ποντικὸν ἐν διαλόγῳ ποιεῖν ἀφιγμένον παρὰ Γέλωνι μάγον τινὰ περιπλεῦσαι φάσκοντα. Ἀμάρτυρα δὲ ταῦτ' εἶναι φήσας, Εὐδοξόν τινα Κυζικηνόν, θεωρὸν καὶ σπονδοφόρον τοῦ τῶν Κορινθίων ἀγῶνος ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον ἰσορεῖ κατὰ τὸν δεῦτερον Εὐεργέτην· συσαθῆναι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνάπλους τοῦ Νεῖλου, θαυμαστικὸν ὄντα τῶν τοπικῶν ιδιωμάτων ἅμα καὶ οὐκ ἀπαίδευτον. Τυχεῖν δὴ τινα Ἰνδὸν κομισθέντα

ὡς τὸν βασιλέα ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ Ἀραβίου μυχοῦ, λε- 98.
 γόντων εὐρεῖν αὐτὸν ἡμιθανῆ καταχθέντα μόνον ἐν νηϊ, τίς
 δ' εἶη καὶ πόθεν, ἀγνοεῖν, μὴ συνιέντας τὴν διάλεκτον· τὸν δὲ
 παραδοῦναι τοῖς διδάξουσιν ἑλληνίζειν. Ἐκμαθόντα δὲ διηγῆ-
 σασθαι, διότι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς πλέων περιπέσοι πλάνη, καὶ σω-
 θεῖη δεῦρο, τοὺς σύμπλους ἀποβαλὼν λιμῶ· ἀποδεχθέντα δὲ
 ὑποσχέσθαι τὸν εἰς Ἰνδοὺς πλοῦν ἠγήσεσθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ
 βασιλέως προχειρισθεῖσι· τούτων δὲ γενέσθαι τὸν Εὐδοξον.
 Πλεύσαντα δὴ μετὰ δώρων, ἐπανελθεῖν ἀντιφορτισάμενον ἀρώ-
 ματα καὶ λίθους πολυτελεῖς, ὧν τοὺς μὲν καταφέρουσιν οἱ
 ποταμοὶ μετὰ τῶν ψήφων, τοὺς δ' ὄρυκτοὺς εὐρίσκουσι, πεπη-
 γότας ἐξ ὑγροῦ, καθάπερ τὰ κρυστάλλινα παρ' ἡμῖν. Διαψευσθῆναι
 δὲ τῶν ἐλπίδων· ἀφελέσθαι γὰρ αὐτὸν ἅπαντα τὸν φόρτον τὸν 99.
 Εὐεργέτην· Τελευτήσαντος δ' ἐκείνου τὸν βίον, Κλεοπάτραν
 τὴν γυναῖκα διαδέξασθαι τὴν ἀρχὴν· πάλιν οὖν καὶ ὑπὸ ταύτης
 πεμφθῆναι τὸν Εὐδοξον μετὰ μείζονος παρασκευῆς. Ἐπανιόντα
 δ', ἀνέμοις παρενεχθῆναι ὑπὲρ τὴν Αἰθιοπίαν. Προσφερόμενον
 δὲ τισι τόποις, ἐξοικειοῦσθαι τοὺς ἀνθρώπους μεταδόσει σι-
 τίων τε καὶ οἴνου καὶ παλαθίδων, ὧν ἐκείνοις οὐ μετῆν· ἀντί
 δὲ τούτων ὑδρείας τε τυγχάνειν καὶ καθοδηγίας, ἀπογράφεσθαί τε
 τῶν ῥημάτων ἕνια. Εὐρόντα δ' ἀκρόπρωρον ξύλινον ἐκ ναυαγίου
 ἵππον ἔχον ἐγγεγλυμμένον, πυθόμενον ὡς ἀπὸ τῆς ἑσπέρας
 πλεόντων τινῶν εἶη τὸ ναυάγιον τοῦτο, κομίζειν αὐτὸ ἀναστρέ-
 ψαντα πρὸς τὸν οἰκεῖον πλοῦν. Σωθέντα δ' εἰς Αἴγυπτον, οὐκ-
 ἔτι τῆς Κλεοπάτρας ἠγουμένης, ἀλλὰ τοῦ παιδὸς, ἀφαιρεθῆναι
 πάλιν πάντα· φωραθῆναι γὰρ νενοσφισμένον πολλὰ. Τὸ δ' ἀκρό-
 πρωρον προφέροντα ἐς τὸ ἐμπόριον, θεικνύναι τοῖς ναυκλήροις,
 γινῶναι δὲ Γαδειριτῶν ὄν. Τούτων γὰρ τοὺς μὲν εὐπόρους με-
 γάλα σέλλειν πλοῖα· τοὺς δὲ πένητας μικρά, ἃ καλεῖν Ἴππους,
 ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς πρώραις ἐπισήμων· τούτοις δὲ πλεῖν μέχρι τοῦ

99. Λίξου ποταμοῦ περί τὴν Μαυρουσίαν ἀλιευομένους· ἀλλὰ καὶ τῶν ναυκλήρων τινὰς γνωρίσαι τὸ ἀκρόπρωρον, ἑνὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Λίξου ποταμοῦ πορρώτερον πλευσάντων, καὶ μὴ σωθέντων ὑπάρξαν. Ἐκ δὲ τούτων συμβαλόντα τὸν Εὐδοξον, ὡς δυνατὸς εἶη ὁ περίπλους ὁ Λιβυκὸς, πορευθέντα οἴκαδε, τὴν οὐσίαν ἐνθάδε παῖσαν ἐξορμίσει. Καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δικαιαρχίαν, εἴτ' εἰς Μασσαλίαν ἔλθειν, καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν μέχρι Γαδεΐρων, πανταχοῦ δὲ διακωδωνίζοντα ταῦτα καὶ χρηματιζόμενον κατασκευάσασθαι πλοῖον μέγα, καὶ ἐφόλκια δύο λέμβοις ληστρικοῖς ὅμοια, καὶ ἐμβιδάσασθαι μουσικὰ παιδισκάρια καὶ ἰατροὺς, καὶ ἄλλους τεχνίτας, ἔπειτα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν μετέωρον ζεφύροις συνεχέσι. Καμνόντων δὲ τῷ πλω τῶν συνόντων, ἄκοντα ἐπουρίσαι πρὸς γῆν, δεδοικότα τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰς ἀμπώτεις. Καὶ δὴ καὶ συμβῆναι ὅπερ ἐδεδίδει καθίσαι γὰρ τὸ πλοῖον, ἡσυχῇ δὲ, ὥστε μὴδ' ἀθροῦν διαλυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν, καὶ τῶν ξύλων τὰ πλεῖστα· ἐξ ὧν τρίτον λέμβον συμπηξάμενον, πεντηκοντόρω πάρισον, πλεῖν, ἕως ἀνθρώποις συνέμιξε τὰ αὐτὰ ῥήματα φθεγγομένοις, ἅπερ
100. πρότερον ἀπεγέγραπτο· ἅμα δὲ τοῦτό τε γινῶναι, ὅτι τε οἱ ἐνταῦθα ἄνθρωποι ὁμοεθνεῖς εἶεν τοῖς Αἰθίοψιν ἐκείνοις, καὶ ὅτι ὁμοροῖεν τῇ Βόγου βασιλείᾳ. Ἀφέντα δὴ τὸν ἐπὶ Ἰνδοὺς πλοῦν ἀνασρέφειν· ἐν δὲ τῷ παράπλω νῆσον εὐυδρον καὶ εὐδενδρον ἐρήμην ἰδόντα σημειώσασθαι· σωθέντα δὲ εἰς τὴν Μαυρουσίαν, διαθόμενον τοὺς λέμβους, πεζῇ κομισθῆναι πρὸς τὸν Βόγον, καὶ συμβουλεύειν αὐτῷ τὴν ναυσολίαν ἐπανελέσθαι ταύτην· ἰσχύσαι δ' εἰς τὰναντία τοὺς φίλους, ὑποτείνοντας φόβον, μὴ συμβῆ τὴν χώραν εὐεπιβούλευτον γενέσθαι, δειχθείσης παρόδου τοῖς ἔξωθεν ἐπιστρατεύειν ἐθέλουσιν. Ὡς δ' ἐπύθετο λόγῳ μὲν πεμπόμενον ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν ἀναδειχθεῖσαν ναυσολίαν, ἔργῳ δ' ἐκτεθησόμενον εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον, ἐκφυγεῖν εἰς τὴν

τὴν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, κάκειθεν εἰς τὴν Ἰβηρίαν διάραι, 100.
 Πάλιν δὲ κατασκευασάμενον τρογγύλον πλοῖον, καὶ μακρὸν
 πεντηκόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν, τῷ δὲ πειράσθαι τῆς
 γῆς, ἐνθάμενον γεωργικὰ ἔργαλεῖα καὶ σπέρματα καὶ οἰκοδό-
 μους, ὀρμησαὶ πρὸς τὸν αὐτὸν περίπλουν· διανοούμενον εἰ
 βραδύνουτο ὁ πλοῦς, ἐνδιαχειμάσαι τῇ προσεσκεμμένη νήσῳ,
 καὶ σπείραντα καὶ ἀνελόμενον τοὺς καρπούς, τελέσαι τὸν ἐγνω-
 σμένον ἐξ ἀρχῆς πλοῦν.

Ἐγὼ μὲν οὖν, φησί, μέχρι τῆς περὶ τὸν Εὐδοξὸν ἱστορίας
 ἤκω· τί δ' ὕστερον συνέβη, τοὺς ἐκ Γαδείρων καὶ τῆς Ἰβηρίας
 εἰκὸς εἰδέναι. Ἐκ πάντων δὴ τούτων φησί δεῖκνυσθαι, διότι ἡ
 οἰκουμένη κύκλῳ περιῶρεῖται τῷ ὠκεανῷ·

Οὐ γάρ μιν δεσμὸς περιβάλλεται ἠπειροιο,

Ἄλλ' ἐς ἀπειρεσίην κέχεται, τό μιν οὔτι μαιίνει.

Θαυμαστὸς δὴ κατὰ πάντα ἐστὶν ὁ Ποσειδώνιος, τὸν μὲν τοῦ
 μάγου περίπλουν, ὃν Ἡρακλείδης εἶπεν, ἀμάρτυρον νομίσας,
 καὶ αὐτὸν τῶν ὑπὸ Δαρείου πεμφθέντων, ὃν Ἡρόδοτος ἱστορεῖ·
 τὸ δὲ Βεργαῖον διήγημα τοῦτο ἐν πίσεως μέρει τιθεῖς, εἴθ' ἔ-
 ὑπ' αὐτοῦ πεπλασμένον, εἴτ' ἄλλων πλασάντων πισευθέν. Τίς
 γὰρ ἢ πιθανότης πρῶτον μὲν τῆς κατὰ τὸν Ἰνδὸν περιπετείας;
 ὁ γὰρ Ἀράβιος κόλπος ποταμοῦ δίκην σενός ἐστι καὶ μακρὸς
 ἐπὶ μυρίους πού σαθίους μέχρι τοῦ σώματος, καὶ τούτου σενοῦ
 παντάπασιν ὄντος. Οὐκ εἰκὸς δ' οὔτ' ἔξω πού τὸν πλοῦν ἔχον-
 τας εἰς τὸν κόλπον παρωσθῆναι τοὺς Ἰνδοὺς κατὰ πλάνην· τὰ
 γὰρ σενὰ ἀπὸ τοῦ σώματος δηλώσειν ἐμελλε τὴν πλάνην· οὔτ'
 εἰς τὸν κόλπον ἐπίτηδες καταχθεῖσιν, ἔτι πλάνης ἦν πρό-
 φασις καὶ ἀνέμων ἀσάτων. Λιμῶ τε πῶς περιεῖδον ἅπαντας 101.
 ἀπολλυμένους σφᾶς πλὴν ἑνός; περιγεγόμενός τε πῶς ἰκανὸς
 ἦν μόνος, κατευθύνειν τὸ πλοῖον οὐ μικρὸν ὄν, τὰ γε τηλι-
 καῦτα πελάγη διαίρειν δυνάμενον; Τίς δ' ἡ ὀξύμαθία τῆς δια-

101. λέκτου, ἀφ' ἧς ἱκανὸς ἦν πείσαι τὸν βασιλέα, ὡς δυνάμενος τοῦ πλοῦ καθεγήσασθαι; τίς δ' ἡ σπάνις τῷ Εὐεργέτῃ τῶν τοιούτων καθεγεμόνων, ἤδη γνωριζομένης ὑπὸ πολλῶν τῆς ταύτης θαλάττης; Ὁ δὲ δὴ σπονδοφόρος καὶ θεωρὸς τῶν Κυζικηνῶν πῶς ἀφείς τὴν πόλιν, εἰς Ἰνδοὺς ἔπλει; πῶς δὲ ἐπίσειψεν τηλικαύτην χρεῖαν; πῶς δ' ἐπανιῶν ἀφαιρεθεῖς πάντα παρὰ τὴν ἐλπίδα, καὶ ἀτιμωθεῖς, ἔτι μείζονα ἐπίσειψεν παρασκευὴν δώρων; Ἐπανιῶν δὲ, καὶ παρενεχθεῖς εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, τίνος χάριν ἢ τὰς διαλέκτους ἀπεγράφετο, ἢ τὸ ἀκρόπρωρον ἐπυνθάνετο τῆς ἀλιάδος πόσιν ἐκπέσοι; τὸ γὰρ μαθεῖν ὅτι ἀπὸ δύσεως ἦν πλεόντων ναυάγιον, οὐθενὸς ἔμελλεν ὑπάρξειν σημεῖον, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἔμελλεν ἀπὸ δύσεως πλεῖν κατὰ τὴν ἐπάνοδον. Ἐλθὼν οὖν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, φωραθεῖς ὡς νενοσφισμένος πολλὰ, πῶς οὐκ ἐκολάσθη, ἀλλὰ καὶ περιήει τοὺς ναυκλήρους διαπυνθανόμενος, δεικνὺς ἅμα τὸ ἀκρόπρωρον; Ὁ δὲ γνωρίσας, οὐχὶ θαυμαστός; ὁ δὲ πιτεύσας οὐχὶ θαυμασιώτερος, καὶ κατ' ἐλπίδα τοιαύτην ἐπανιῶν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ μετοικισμὸν ἐκεῖθεν ποιησάμενος εἰς τὰ ἔξω Στηλῶν; Ἀλλ' οὐδ' ἐξοῦ ἦν ἄνευ προσάγματος ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀνάγεσθαι καὶ ταῦτα νενοσφισμένῳ βασιλικὰ χρήματα οὐδέ γε λαθεῖν ἐκπλεύσαντα ἐνεδέχετο τοσαύτη φρουρᾶ κεκλεισμένου τοῦ λιμένος, καὶ τῶν ἄλλων ἐξόδων, ὅσην καὶ νῦν ἔτι διαμένουσαν ἔγνωμεν ἡμεῖς ἐπιδημοῦντες τῇ Ἀλεξανδρείᾳ πολὺν χρόνον. Καίτοι τὰ νῦν πολὺ ἀνεῖται, Ῥωμαίων ἐχόντων· αἱ βασιλικαὶ δὲ φρουραὶ πολὺ ἦσαν πικρότεραι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπῆρεν εἰς τὰ Γάθειρα, καὶ ναυπηγησάμενος ἔπλει βασιλικῶς, διαλυθέντος αὐτῷ τοῦ πλοίου, πῶς μὲν ἐναυπηγήσατο τρίτον λέμβον ἐν τῇ ἐρήμῳ; πῶς δὲ πλέων πάλιν, καὶ εὐρῶν τοὺς ἑσπερίους Αἰθίοπας τοῖς ἐφοῖς ὁμογλώττους, οὐκ ὠρέχθη διανύσαι τὸν ἐξῆς πλοῦν, οὕτω χαῦνος ὢν πρὸς τὸ φιλέκδημον, μικρὸν ἔχειν

ἐλπίσας λοιπὸν τὸ ἄγνωστον, ἀλλ' ἀφείς ταῦτα, τῆς διὰ Βόγου 101.
 ναυτολίας ἐπεθύμησε; πῶς δ' ἔγνω τὴν λάθρα κατ' αὐτοῦ συνισα-
 μένην ἐπιβουλὴν; τί δὲ τοῦτ' ἦν τῷ Βόγῳ πλεονέκτημα, ὁ τοῦ 102.
 ἀνθρώπου ἀφανισμὸς, ἐξὸν ἄλλως ἀποπέμψασθαι; γνοὺς δὲ
 τὴν ἐπιβουλὴν, πῶς ἔφθη φυγὼν εἰς ἀσφαλεῖς τόπους; Ἐκαστον
 γὰρ τῶν τοιούτων οὐκ ἀδύνατον μὲν, ἀλλὰ χαλεπὸν καὶ σπα-
 νίως γινόμενον μετὰ τύχης τινός· τῷ δ' εὐτυχεῖν αἰεὶ συνέβαινε
 εἰς κινδύνους καθισταμένῳ συνεχεῖς. Πῶς δ' οὐκ ἔδεισεν ἀπο-
 δρᾶς τὸν Βόγον, πλεῖν πάλιν παρὰ τὴν Λιβύην σὺν παρασκευῇ
 δυναμένη συνοικίσει νῆσον; Οὐ πολὺ οὖν ἀπολείπεται ταῦτα
 τῶν Πυθέου καὶ Εὐημέρου καὶ Ἀντιφάνους ψευσμάτων. Ἀλλ'
 ἐκείνοις μὲν συγγνώμη, τοῦτ' αὐτὸ ἐπιτηδεύουσιν, ὡσπερ τοῖς
 θαυματοποιοῖς· τῷ δ' ἀποδεικτικῷ, καὶ φιλοσόφῳ, σχεδὸν θέτι
 καὶ περὶ πρωτείων ἀγωνιζομένῳ, τίς ἂν συγγοίη! Ταῦτα μὲν
 οὖν οὐκ εὖ.

Τὸ δὲ ἐξαίρεσθαι τὴν γῆν ποτὲ, καὶ ἰζήματα λαμβάνειν,
 καὶ μεταβολὰς τὰς ἐκ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιού-
 των, ὅσα διηριθμησάμεθα καὶ ἡμεῖς, ὀρθῶς κεῖται παρ' αὐτῷ·
 πρὸς ὃ, καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος εὖ παρατίθησιν, ὅτι ἐνδέχεται
 καὶ μὴ πλάσμα εἶναι τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Ἀτλαντίδος, περὶ
 ἧς ἐκεῖνος ἰσορῆσαι Σόλωνα φησὶ πεπυσμένον παρὰ τῶν Αἰ-
 γυπτίων ἱερέων, ὡς ὑπάρχουσα ποτὲ ἀφανισθεῖη, τὸ μέγεθος
 οὐκ ἐλάττων ἠπειροῦ. Καὶ τοῦτο βέλτιον οἶεται λέγειν, ἢ διότι
 ὁ πλάσας αὐτὴν ἠφάνισεν, ὡς ὁ Ποιητὴς τὸ τῶν Ἀχαιῶν τεῖχος.
 Εἰκάζει δὲ καὶ τὴν τῶν Κίμβρων καὶ τῶν συγγενῶν ἐξανάσασιν
 ἐκ τῆς οἰκείας οὐ γενέσθαι κατὰ θαλάττης ἔφοδον ἀθρόαν
 συμβᾶσαν. Ὑπονοεῖ δὲ τὸ τῆς οἰκουμένης μῆκος ἑπτὰ πού μυ-
 ριάδων σταδίων ὑπάρχον, ἡμισυ εἶναι τοῦ ὅλου κύκλου καθ'
 ὃν εἴληπται· ὥστε, φησὶν, ἀπὸ τῆς δύσεως Εὐρῷ πλέων ἐν το-
 σαύταις μυριάσιν ἔλθοις ἂν εἰς Ἰνδοὺς.

102. Ἐπιχειρήσας δὲ αἰτιάσθαι τοὺς οὕτω τὰς ἠπείρους διορίσαντας, ἀλλὰ μὴ παραλλήλοις τισὶ τῷ ἰσημερινῷ, δι' ὧν ἔμελλον ἐξαλλάξεις δεῖκνυσθαι ζώων τε καὶ φυτῶν καὶ ἀέρων, τῶν μὲν τῇ κατεψυγμένῃ συναπτόντων, τῶν δὲ τῇ διακεκαυμένῃ, ὥσε οἴονεὶ ζώνας εἶναι τὰς ἠπείρους· ἀνασκευάζει πάλιν, καὶ ἐν ἀλύσει διηνεκεῖ γίνεται, ἐπαινῶν πάλιν τὴν οὔσαν διαίρεσιν, Ψετικὴν ποιούμενος τὴν ζήτησιν, πρὸς οὐδὲν χρησίμως. Αἱ γὰρ τοιαῦται διατάξεις οὐκ ἐκ προνοίας γίνονται, καθάπερ οὐδ' αἱ κατὰ τὰ ἔθνη διαφοραὶ, οὐδ' αἱ διάλεκτοι, ἀλλὰ κατὰ περίπτωσιν
103. καὶ συντυχίαν. Καὶ τέχναι δὲ καὶ δυνάμεις καὶ ἐπιτηδεύσεις, ἀρξάντων τινῶν, κρατοῦσιν αἱ πλείους ἐν ὁποιοῦν κλίματι. Ἔστι δὲ τι καὶ παρὰ τὰ κλίματα· ὥσε τὰ μὲν φύσει ἐς ἰν ἐπιχώριά τισι, τὰ δ' ἔθει καὶ ἀσκήσει. Οὐ γὰρ φύσει Ἀθηναῖοι μὲν φιλόλογοι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὐ, καὶ οἱ ἔτι ἐγγυτέρω Θηβαῖοι· ἀλλὰ μάλλον ἔθει. Οὕτως οὐδὲ Βαβυλώνιοι φύσει φιλόσοφοι καὶ Αἰγύπτιοι· ἀλλ' ἀσκήσει καὶ ἔθει. Καὶ ἵππων δὲ καὶ βοῶν ἀρετὰς, καὶ ἄλλων ζώων, οὐ τόποι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεις ποιοῦσιν. Ὁ δὲ συγχεῖ ταῦτα. Ἐπαινῶν δὲ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν τῶν ἠπείρων, οἷα νῦν ἐσι, παραδείγματι χρῆται, τῷ τοῦς Ἰνδοῦς τῶν Αἰθιοπῶν, διαφέρειν τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ· εὐερεσέρους γὰρ εἶναι καὶ ἦττον ἔψεσθαι τῇ ξηρασίᾳ τοῦ περιέχοντος. Διὸ καὶ Ὅμηρον, πάντας λέγοντα Αἰθίοπας, δίχα διελεῖν,

Οἱ μὲν δυσσομένου Ὑπερίουος, οἱ δ' ἀνιόντος·

Κράτητα δὲ, εἰσάγοντα τὴν ἐτέραν οἰκουμένην, ἣν οὐκ εἶδεν Ὅμηρος, δουλεύειν ὑποθέσει. Καὶ ἔδει, φησὶ, μεταγράφειν οὕτως·

Οἱ μὲν ἀπερχομένου Ὑπερίουος,

οἷον ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος.

Πρῶτον μὲν οὖν οἱ πρὸς Αἰγύπτῳ Αἰθίοπες, καὶ αὐτοὶ δίχα διαιροῦνται· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἰσὶν, οἱ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ,

οὐδὲν διαφέροντες ἀλλήλων. Ἐπειθ' Ὀμηρος οὐ διὰ τοῦτο διαιρεῖ 103. τοὺς Αἰθίοπας, ὅτι τοὺς Ἰνδοὺς ἤθει τινὰς τοιούτους τοῖς σώμασιν (οὐ δὲ γὰρ ἀρχὴν εἰδέναι τοὺς Ἰνδοὺς εἰκὸς Ὀμηρον, ὅπου οὐδ' ὁ Εὐεργέτης, κατὰ γε τὸν Εὐδόξειον μῦθον, ἤθει τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικήν, οὐδὲ τὸν πλοῦν τὸν ἐπ' αὐτήν), ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν πρότερον διαίρεσιν. Ἐκεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς γραφῆς τῆς Κρατητείου διηγήσαμεν, ὅτι οὐδὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἐκείνως γράφειν. Ὁ δὲ τοῦτο μὲν διαφέρειν φησὶ κρεῖττον δ' οὕτως εἶναι μεταθεῖναι, Οἱ μὲν ἀπερχομένου. Τί οὖν διαφέρει τοῦτο τοῦ, Οἱ μὲν δυσσομένου; πᾶν γὰρ τὸ τμήμα τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ἐπὶ δύσιν, δύσις καλεῖται, καθ' ἅπερ καὶ τὸ τοῦ ὀρίζοντος ἡμικύκλιον· ὅπερ καὶ Ἄρατος ἐπισημαίνεται,

ἤχιπερ ἄκραι

Μίσγονται δύσιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.

Εἰ δ' ἐπὶ τῆς Κρατητείου γραφῆς βέλτιον οὕτω, φήσει τις καὶ ἐπὶ τῆς Ἀρισταρχείου δεῖν. Τόσαῦτα καὶ πρὸς Ποσειδώνιον. Πολλὰ γὰρ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τυγχάνει τῆς προσηκούσης 104. διαίτης ὅσα γεωγραφικά· ὅσα δὲ φυσικώτερα, ἐπισκεπτέον ἐν ἄλλοις, ἢ οὐδὲ φροντισέον. Πολὺ γὰρ ἔστι τὸ αἰτιολογικὸν παρ' αὐτῶ, καὶ τὸ Ἀριστοτελίζον, ὅπερ ἐκκλίνουσιν οἱ ἡμέτεροι, διὰ τὴν ἐπίκρυψιν τῶν αἰτιῶν.

Κ Ε Φ. Δ.

ΠΟΛΥΒΙΟΣ δὲ, τὴν Εὐρώπην χωρογραφῶν, τοὺς μὲν ἀρχαίους ἔᾶν φησὶ, τοὺς δ' ἐκείνους ἐλέγχοντας ἐξετάζειν, Δικαίταρχόν τε, καὶ Ἐρατοσθένη τὸν τελευταῖον πραγματευσάμενον περὶ γεωγραφίας, καὶ Πυθέαν, ὑφ' οὗ παρακρουσθῆναι πολλούς· ὅλην μὲν τὴν Βρετανικὴν ἐμβαθὸν ἐπελθεῖν φάσκοντος,

104. τὴν δὲ περίμετρον πλείονων ἢ τεττάρων μυριάδων ἀποδόντος τῆς νήσου. Προσιζορήσαντος δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς Θούλης καὶ τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν οἷς οὔτε γῆ, κατ' αὐτὸν, ὑπῆρχεν ἔτι, οὔτε θάλαττα, οὔτ' ἀήρ, ἀλλὰ σύγκριμά τι ἐκ τούτων πλεύμονι θαλαττίῳ ἑοικὸς, ἐν ᾧ φησὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν αἰωρεῖσθαι, καὶ τὰ σύμπαντα, καὶ τοῦτον ὡς ἂν δεσμὸν εἶναι τῶν ὄλων, μήτε πορευτὸν, μήτε πλωτὸν ὑπάρχοντα. Τὸ μὲν οὖν τῷ πλεύμονι ἑοικὸς αὐτὸς ἑωρακέναι, τᾶλλα δὲ λέγειν ἐξ ἀκοῆς. Ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Πυθίου· καὶ διότι ἐπανελθὼν ἐν-θύνθε, πᾶσαν ἐπέλθοι τὴν παρωκεανίτιν τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ Γαδείρων ἕως Ταναΐδος.

Φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἄπιστον καὶ αὐτὸ τοῦτο, πῶς ἰδιώτῃ ἀνθρώπῳ καὶ πένητι τοσαῦτα διασημάτα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γένοιτο; τὸν δ' Ἐρατοσθένη διαπορήσαντα, εἰ χρὴ πιστεύειν τούτοις, ὁμῶς περὶ τε τῆς Βρετανικῆς πεπιστευκέναι καὶ τῶν κατὰ Γάδειρα καὶ τὴν Ἰβηρίαν· πολὺ δὲ φησὶ βέλτιον τῷ Μεσσηνίῳ πιστεύειν ἢ τούτῳ. Ὁ μὲντοι γε εἰς μίαν χώραν τὴν Παγχαίαν λέγει πλεῦσαι· ὁ δὲ καὶ μέχρι τῶν τοῦ κόσμου περάτων κατωπτευκέναι τὴν προσάρκτιον τῆς Εὐρώπης πᾶσαν, ἣν οὐδ' ἂν τῷ Ἐρμῇ πιστεύσαι τις λέγοντι. Ἐρατοσθένη δὲ τὸν μὲν Εὐήμερον Βεργαῖον καλεῖν, Πυθία δὲ πιστεύειν· καὶ ταῦτα μὴδὲ Δικαιάρχου πιστεύσαντος. Τὸ μὲν οὖν, Μὴδὲ Δικαιάρχου πιστεύσαντος, γελοῖον ὡσπερ ἐκείνῳ χρῆσασθαι κανόνι προσῆκον, καθ' οὗ τοσοῦτους ἐλέγχους αὐτὸς προφέρεται. Ἐρατοσθένους δὲ εἴρηται ἢ περὶ τὰ ἐσπέρια καὶ τὰ ἀρκτικά τῆς Εὐρώπης ἄγνοια. Ἄλλ' ἐκείνῳ μὲν καὶ Δικαιάρχῳ συγγνώμη, τοῖς μὴ κατιδοῦσι τοὺς τόπους ἐκείνους· Πολυβίῳ δὲ καὶ Ποσειδωνίῳ τίς ἂν συγγνοίη! Ἄλλὰ μὴν Πολυβίος γέ ἐστιν ὁ λαοδογματικὰς καλῶν ἀποφάσεις, ἃς ποιεῖται περὶ τῶν ἐν τούτοις τοῖς τόποις διασημάτων, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, *ἀλλ'* οὐδ' ἐν οἷς

ἐκείνους ἐλέγχει καθαρεύων. Τοῦ γοῦν Δικαιάρχου μυρίουσ μὲν 105. εἰπόντος τοὺς ἐπὶ Στήλας ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου σαδίους, πλείους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ δ' ἐπὶ Στήλας τὸ μέχρι τοῦ Πορθμοῦ, τρισχιλίους ἀποδόντος, ὡς γίνεσθαι τὸ λοιπὸν ἑπτακισχιλίους τὸ ἀπὸ Πορθμοῦ μέχρι Στηλῶν. τοὺς μὲν τρισχιλίους ἔαν φησὶν, εἴτ' εὖ λαμβάνονται, εἴτε μὴ· τοὺς δ' ἑπτακισχιλίους οὐδετέρως, οὔτε τὴν παραλίαν ἐκμετροῦντι, οὔτε τὴν διὰ μέσου τοῦ πελάγους. Τὴν μὲν γὰρ παραλίαν εἰκέναι μάλισ' ἀμβλεία γωνία βεβηκυία ἐπὶ τε τοῦ Πορθμοῦ καὶ τῶν Στηλῶν, κορυφὴν δ' ἔχούση Ναρβῶνα· ὡσεὶ συνίσασθαι τρίγωνον βάσιν ἔχον τὴν διὰ τοῦ πελάγους εὐθείαν, πλευράς δὲ τὰς τὴν γωνίαν ποιούσας τὴν λεχθεῖσαν ὧν ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ Πορθμοῦ μέχρι Ναρβῶνος, μυρίων ἐστὶ καὶ πλειόνων ἢ διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις· ἡ δὲ λοιπὴ μικρῶ *λοιπὸν* ἑλαττόνων ἢ ὀκτακισχιλίων. Καὶ τὸ πλεῖστον μὲν διάστημα ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Λιβύην ὁμολογεῖσθαι κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος σαδίων οὐ πλειόνων ἢ τρισχιλίων· κατὰ τὸ Σαρδόνιον δὲ λαμβάνειν συναγωγὴν. Ἄλλ' ἔσω, φησὶ, καὶ ἐκεῖνο τρισχιλίων· προσειλήφθω δ' ἐπὶ τούτοις δισχιλίων σαδίων, τὸ τοῦ κόλπου βάθος τοῦ κατὰ Ναρβῶνα, ὡς ἂν κάθετος ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ ἀμβλυγωνίου· δῆλον οὖν φησὶν ἐκ τῆς πεδικῆς μετρήσεως, ὅτι ἡ σύμπασα παραλία ἢ ἀπὸ τοῦ Πορθμοῦ ἐπὶ Στήλας ἔγγιστα ὑπερέχει τῆς διὰ τοῦ πελάγους εὐθείας, πεντακοσίοις σαδίοις. Προσεθέντων δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τὸν Πορθμὸν τρισχιλίων, οἱ σύμπαντες ἔσονται σαδίοι, αὐτοὶ οἱ ἐπ' εὐθείας, πλείους ἢ διπλάσιοι ὧν Δικαίαρχος εἶπε· πλείους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν μυχὸν τὸν Ἀδριατικὸν δεήσει φησὶ τιθέναι κατ' ἐκεῖνον.

Ἄλλ' ὦ φίλε Πολύβιε, φαίη τις ἂν, ὡσπερ τούτου τοῦ ψεύσματος ἐναργῆ παρίσθησι τὸν ἔλεγχον ἢ πείρα ἐξ αὐτῶν ὧν

105. εἶρηκας αὐτὸς, εἰς μὲν Λευκάδα ἐκ Πελοποννήσου ἑπτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ τοὺς ἴσους εἰς Κόρκυραν, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Κεραύνια τοὺς ἴσους, καὶ ἐν δεξιᾷ εἰς τὴν Ἰαπυγίαν, ἀπὸ δὲ τῶν Κεραυνίων τὴν Ἰλλυρικὴν παραλίαν σαθίων ἑξακισχιλίων ἑκατὸν πενήκοντα· οὕτως κακεῖνα ψεύσματα ἔσιν ἀμφοτέρα, καὶ ὁ Δικαίάρχος εἶπε, τὸ ἀπὸ Πορθμοῦ ἐπὶ Στήλας εἶναι σαθίων ἑπτακισχιλίων, καὶ ὁ σὺ δοκεῖς ἀποδείξει. Ὁμολογοῦσι γὰρ οἱ πλείοι λέγοντες τὸ διὰ πελάγους μυρίων εἶναι καὶ δισχιλίων· συμφωνεῖ δὲ τοῦτο καὶ τῇ ἀποφάσει τῇ περὶ τοῦ
106. μήκους τῆς οἰκουμένης. Μάλιστα γὰρ εἶναι φασὶ μυριάδων ἑπτὰ· τούτου δὲ τὸ ἐσπέριον τμήμα τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσικοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Ἰθρηρίας, ἅπερ δυσμικιώτερα ἔστι, μικρὸν ἀπολείπειν τῶν τρισμυρίων. Συντιθέασι δ' οὕτως· ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ροδίας, πεντακισχιλίους· ἐνθένδ' ἐπὶ Σαλμώνιον τῆς Κρήτης, ὅπερ ἔστι τὸ ἐὼν ἄκρον, χιλίους· αὐτῆς δὲ τῆς Κρήτης μῆκος πλείους ἢ δισχιλίους ἐπὶ Κριοῦ μέτωπον· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Πάχυνον τῆς Σικελίας τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἀπὸ Παχύνου ἐπὶ Πορθμὸν πλείους ἢ χιλίους· εἶτα τὸ διάρμα τὸ ἐπὶ Στήλας ἀπὸ Πορθμοῦ μυρίου τρισχιλίους· ἀπὸ Στηλῶν δὲ ἐπὶ τὰ τελευταῖα τοῦ ἱεροῦ ἄκρωτηρίου τῆς Ἰθρηρίας περὶ τρισχιλίους. Καὶ ἡ κάθετος δὲ οὐ καλῶς εἴληπται· εἶπερ ἡ μὲν Ναρβῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου ἴδρυται σχεδὸν τι τῷ διὰ Μασσαλίας, αὕτη δὲ τῷ διὰ Βυζαντίου, καθάπερ καὶ Ἰππαρχος πείθεται· ἡ δὲ διὰ τοῦ πελάγους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἔστι τῷ διὰ τοῦ Πορθμοῦ καὶ τῆς Ροδίας· ἀπὸ δὲ τῆς Ροδίας εἰς Βυζάντιον, ὡς ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων ἀμφοῖν, περὶ πεντακισχιλίους, ὡς εἰρήκασι, σαθίους· τοσοῦτοι γὰρ ἂν εἶεν καὶ οἱ τῆς εἰρημένης καθέτου. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ μέγιστον διάρμα τοῦ πελάγους τούτου τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Λιβύην πεντακισχιλίων που σαθίων λέγουσιν ἀπὸ

τοῦ μυχοῦ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου, δοκεῖ μοι πεπλανημένως λέγε- 106.
σθαι τοῦτο, ἢ πολὺ τὴν Λιβύην κατὰ τοῦτο τὸ μέρος προσ-
νεύειν ἐπὶ τὴν ἄρκτον, καὶ συνάπτειν τῷ διὰ τῶν Στηλῶν παραλ-
λήλῳ. Καὶ τοῦτο οὐκ εὖ λέγεται, τὸ, πλησίον τῆς Σαρδόνος
τὴν λεχθεῖσαν κάψετον τελευτᾶν· οὐ γὰρ παραπλήσιον, ἀλλὰ
πολὺ δυσμικώτερον εἶναι τὸ διάστημα τοῦτο τῆς Σαρδόνος, ὅλον
σχεδόν τι ἀπολαμβάνον ἐν τῷ μεταξύ πρὸς τῷ Σαρδονίῳ τὸ
Λιγυρικὸν πέλαγος. Καὶ τῆς παραλίας δὲ τὰ μήκη πεπλεόνασαι,
πλὴν οὐκ ἐπὶ τοσοῦτόν γε.

Ἐξῆς δὲ τὰ τοῦ Ἐρατοσθένους ἐπανορθοῖ, τὰ μὲν εὖ, τὰ
δὲ χειρὸν λέγων ἢ ἐκεῖνος. Ἐξ Ἰθάκης μὲν γὰρ εἰς Κόρκυραν
τριακοσίους εἰπόντος, πλείους φησὶν εἶναι τῶν ἐννακοσίων· ἐξ
Ἐπιδάμνου δὲ εἰς Θεσσαλονίκειαν ἐννακοσίους ἀποδόντος,
πλείους τῶν δισχιλίων φησὶ ταῦτα μὲν εὖ. Ἀπὸ δὲ Μασσαλίας
ἐπὶ Στήλας λέγοντος ἐπτακισχιλίους, ἀπὸ δὲ Πυρήνης ἑξακισχι-
λίους, αὐτὸς λέγει χειρὸν πλείους ἢ ἐννακισχιλίους τοὺς ἀπὸ
Μασσαλίας, ἀπὸ δὲ Πυρήνης μικρὸν ἐλάττους ἢ ὀκτακισχιλίους·
ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ἀληθείας ἐκεῖνος εἴρηκεν. Οἱ γὰρ νῦν ὁμο-
λογοῦσιν, εἴ τις τὰς τῶν ὁδῶν ἀνωμαλίας ὑποτέμνοιτο, μὴ
μείζω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων εἶναι τὸ μῆκος τὴν σύμπασαν
Ἰθηρίαν ἀπὸ Πυρήνης ἕως τῆς ἐσπερίου πλευρᾶς. Ὁ δ' αὐτὸν 107.
τὸν Τάγον ποταμὸν, ὀκτακισχιλίων σταδίων τίθησι τὸ μῆκος
ἀπὸ τῆς πηγῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν· οὐ δῆπου τὸ σὺν τοῖς σκο-
λιώμασιν (οὐ γὰρ γεωγραφικὸν τοῦτο), ἀλλ' ἐπ' εὐθείας λέγων·
καίτοι γε ἀπὸ Πυρήνης αἱ τοῦ Τάγου πηγαὶ πλέον διέχουσιν
ἢ χιλίους σταδίους. Πάλιν δὲ τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἀποφαίνεται,
ὅτι ἀγνοεῖ τὰ Ἰθηρικά ὁ Ἐρατοσθένης, καὶ διότι περὶ αὐτῆς
ἔσθ' ὅπου τὰ μαχόμενα ἀποφαίνεται· ὅς γε, μέχρι Γαδείρων
ὑπὸ Γαλατῶν περιοικεῖσθαι φήσας τὰ ἔξωθεν αὐτῆς, εἶγε τὰ
πρὸς δύσιν τῆς Εὐρώπης μέχρι Γαδείρων ἔχουσιν ἐκεῖνοι·

107. τούτων ἐκλαθόμενος, κατὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας περίοδον τῶν Γαλατῶν οὐδαμοῦ μέννηται.

Καὶ τὸ μῆκος τῆς Εὐρώπης ὅτι ἔλαττόν ἐστι τοῦ συνάμφω τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Ἀσίας ἐκθείς, οὐκ ὀρθῶς τὴν σύγκρισιν ποιεῖται· τὸ μὲν γὰρ σῶμα τὸ κατὰ Στήλας φησὶν, ὅτι κατὰ τὴν ἰσημερινὴν δύσιν ἐστίν, ὁ δὲ Τάναϊς ρεῖ ἀπὸ Φερινῆς ἀνατολῆς· ἐλαττοῦται δὴ τοῦ συνάμφω μῆκους, τοῦ μεταξὺ τῆς Φερινῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ἀσία προσλαμβάνει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν τοῦ πρὸς τὰς ἄρκτους ἡμικυκλίου. Χωρὶς γὰρ τοῦ περισκελοῦς ἐν πράγμασιν εὐαποδότοις, καὶ ψευδὸς ἐστὶ τὸ ἀπὸ Φερινῆς ἀνατολῆς τὸν Τάναϊν ρεῖν· ἅπαντες γὰρ οἱ ἔμπειροι τῶν τόπων, ἀπὸ τῶν ἄρκτων ρεῖν φασιν εἰς τὴν Μαιῶτιν, ὥστε τὰ σῶματα τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὸ τῆς Μαιωτίδος, καὶ αὐτὸν τὸν ποταμὸν, ἐφ' ὅσον γνῶριμός ἐστιν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κεῖσθαι.

Οὐκ ἄξιοι δὲ λόγου οἵτινες εἶπον, ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Ἰστρον τόπων αὐτὸν τὰς ἀρχὰς ἔχειν, καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας· οὐκ ἐνθυμηθέντες, ὡς μεταξὺ ὁ Τύρας καὶ Βορυσθένης καὶ Ὑπανίς, μεγάλοι ποταμοί, ρέουσιν εἰς τὸν Πόντον· ὁ μὲν τῷ Ἰσρῷ παραλληλός, οἱ δὲ τῷ Ταναΐδι. Οὔτε δὲ τοῦ Τύρα τῶν πηγῶν κατωπευμένων, οὐδὲ τοῦ Βορυσθένου, οὐδὲ τοῦ Ὑπάνιος, πολὺ ἐν εἴῃ ἀγνωστότερα τὰ ἐκείνων ἀρκτικώτερα· ὥσθ' ὁ δι' ἐκείνων ἄγων ἐπὶ τὴν Μαιῶτιν τὸν Τάναϊν, εἴτ' ἐπισρέφων ἐπ' αὐτὴν (αἱ γὰρ ἐκβολαὶ φανερώς ἐν τοῖς προσαρκτίοις μέρεσι τῆς λίμνης δείκνυνται, καὶ τούτοις ἐωθινωτάτοις), πλασὸς ἂν τις εἴη καὶ ἀπέραντος λόγος. Ὡς δ' αὐτῶς ἀπέραντος καὶ ὁ διὰ τοῦ Κανκάσου πρὸς ἄρκτον φήσας ρεῖν, εἴτ' ἐπισρέφειν εἰς τὴν Μαιῶτιν· εἴρηται γὰρ καὶ τοῦτο. Ἀπὸ μέντοι τῆς ἀνατολῆς οὐδεὶς εἴρηκε τὴν ῥύσιν· καὶ γὰρ εἰ ἔρρει οὕτως, οὐκ ἂν ὑπεναντίως τῷ Νείλῳ,
108. καὶ τρόπον τινὰ κατὰ διάμετρον, ρεῖν αὐτὸν ἀπεφαίνοντο οἱ

χαριέστεροι, ὡς ἂν ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ, ἢ παρακειμένου 108. τινός, τῆς ῥύσεως οὔσης ἐκατέρω ποταμῶ.

Ἡ τε τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης μέτρησις, κατὰ παραλλήλου τῷ ἰσημερινῷ ἔστιν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἐπὶ μήκος οὕτως ἐκτέταται ὥστε καὶ τῶν ἠπειρῶν ἐκάστης οὕτω δεῖ λαμβάνειν τὸ μήκος μεταξὺ μεσημβρινῶν δυεῖν κείμενον. Τὰ τε μέτρα τῶν μήκων σαδιασμοί εἰσιν, οὓς θηρεύομεν, ἢ δι' αὐτῶν ἐκείνων ἰόντες, ἢ τῶν παραλλήλων ὁδῶν, ἢ πόρων. Ὁ δὲ, τοῦτον ἀφείδων τὸν τρόπον, καινὸν εἰσάγει, τὸ μεταξὺ τῆς τε θερινῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς τμημά τι τοῦ ἀρκτικοῦ ἡμικυκλίου. Πρὸς δὲ τὰ ἀμετάπτωτα οὐδεὶς καινός τις καὶ μέτροις χρῆται τοῖς μεταπτωτοῖς, οὐδὲ τοῖς κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην σχέσιν λεγομένοις πρὸς τὰ καθ' αὐτά, καὶ διαφορὰν οὐκ ἔχοντα. Τὸ μὲν οὖν μήκος ἀμετάπτωτον, καὶ καθ' αὐτὸ λέγεται ἀνατολὴ δ' ἰσημερινὴ καὶ δύσις, ὡς δ' αὐτως χειμερινὴ τε καὶ θερινὴ, οὐ καθ' αὐτήν, ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς ἡμῶν δ' ἄλλοτ' ἄλλη μεταχωρούντων, ἄλλοτ' ἄλλοι τόποι καὶ δύσεων εἰσὶ καὶ ἀνατολῶν ἰσημερινῶν τε καὶ τροπικῶν· τὸ δὲ μήκος μένει ταυτὸν τῆς ἠπειροῦ. Τάναϊν μὲν οὖν καὶ Νεῖλον οὐκ ἄτοπον πέρας ποιέσθαι, θερινήν δ' ἀνατολήν ἢ ἰσημερινήν καινόν.

Προπεπωκυίας δὲ τῆς Εὐρώπης ἀκρῆς πλείοσι, βέλτιον μὲν οὗτος εἴρηκεν Ἐρατοσθένους περὶ αὐτῶν, οὕτω δὲ ἰκανῶς. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ τρεῖς ἔφη, τὴν ἐπὶ τὰς Στήλας καθήκουσαν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰβηρία, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Πορθμὸν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰταλία, καὶ τρίτην τὴν κατὰ Μαλέας, ἐφ' ἧς τὰ μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τοῦ Εὐξείνου πάντ' ἔσθην, καὶ τοῦ Ταναΐδος. Οὗτος δὲ τὰς μὲν δύο τὰς πρώτας ὁμοίως ἐκτίθεται· τρίτην δὲ τὴν κατὰ Μαλέας καὶ Σούνιον, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλάς πᾶσα καὶ ἡ Ἰλλυρίς καὶ τῆς Θράκης τινα, τετάρτην δὲ τὴν κατὰ τὴν Θρακίαν χερρόνησον, ἐφ' ἧς τὰ κατὰ τὸν Σησόν καὶ Ἄβυδον σενά· ἔχουσι

108. δ' αὐτὴν Θραῖκες· πέμπτην δὲ τὴν κατὰ τὸν Κιμμερικὸν βόσπορον καὶ τὸ σόμα τῆς Μαιώτιδος. Τὰς μὲν οὖν δύο τὰς πρώτας δοτέον. Ἀπλοῖς γάρ τισι περιλαμβάνονται κόλποις, ἡ μὲν τῷ μεταξὺ τῆς Κόλπης καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου, ἐν ἧ τὰ Γάδειρα, καὶ τῷ μεταξὺ σηλῶν καὶ τῆς Σικελίας πελάγει· ἡ δὲ
109. τούτῳ τε καὶ τῷ Ἀδρία· καίτοι ἢ γε τῶν Ἰαπύγων ἄκρα παρεμπίπτουσα, καὶ τὴν Ἰταλίαν δικόρυφον ποιοῦσα ἔχει τινὰ ἀντέμφασιν· αἱ λοιπαὶ δ', ἔτι ἐναργέστερον ποικίλαι καὶ πολυμερεῖς οὔσαι, ζητοῦσιν ἄλλην διαίρεσιν. Ὡς δ' αὐτῶς ἔχει καὶ ἡ εἰς ἕξ διαίρεσις τὴν ὁμοίαν ἔνσασιν ἀκολούθως ταῖς ἄκραις διειλημμένη. Ποιησόμεθα δ' ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὴν προσήκουσαν ἐπανόρθωσιν καὶ τούτων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ διημάρτηται, καὶ ἐν τῇ τῆς Λιβύης περιοδείᾳ. Νῦν δ' ἀρκέσει ταῦτα λεχθέντα πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, ὅσους ᾤθημεν ἱκανοὺς εἶναι παρατεθέντας ἐκμαρτυρεῖν ἡμῖν, ὅτι δικαίως προειλόμεθα καὶ αὐτοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔργον, τοσαύτης ἐπανορθώσεως καὶ προσθήκης δεόμενον.

Κ Ε Φ. Ε.

ἘΠΕΙ δὲ τοῖς πρὸς ἐκείνους λόγοις συνεχῆς ἔστιν ἡ ἐγχείρησις τῆς ἡμετέρας ὑποσχέσεως, λαβόντες ἀρχὴν ἑτέραν λέγωμεν, ὅτι δεῖ τὸν χωρογραφεῖν ἐπιχειροῦντα, πολλὰ τῶν φυσικῶς τε καὶ μαθηματικῶς λεγομένων ὑποθέσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ὑπόνοιάν τε καὶ πίσειν τὰ ἐξῆς πραγματεῦσθαι. Εἴρηται γὰρ, ὅτι οὐδ' οἰκοδόμος, οὐδ' ἀρχιτέκτων, οἰκίαν ἢ πόλιν ἰδρύσαι καλῶς οἷός τε γένοιτ' ἂν, ἀπρονοήτως ἔχων κλιμάτων τε τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν καὶ σχημάτων τε καὶ μεγεθῶν καὶ θαλάσσης καὶ ψύχους, καὶ ἄλλων τοιούτων· μήτι γε τὴν ὅλην οἰκουμένην τοποθετῶν. Αὐτὸ γὰρ τὸ εἰς ἐπίπεδον γράφειν ἐπιφάνειαν μίαν

καὶ τὴν αὐτὴν, τὰ τε Ἰβηρικὰ, καὶ τὰ Ἰνδικὰ, καὶ τὰ μέσα 109.
τούτων, καὶ μηδὲν ἤττον δύσεις καὶ ἀνατολὰς ἀφ' ὁρίζειν, καὶ
μεσουρανήσεις, ὡς ἂν κοινὰς πᾶσι, τῷ μὲν προεπινοήσαντι τὴν
τοῦ οὐρανοῦ διάθεσιν τε καὶ κίνησιν, καὶ λαβόντι ὅτι σφαιρικὴ
μὲν ἔστιν ἢ κατ' ἀλήθειαν τῆς γῆς ἐπιφάνεια, πλάττεται δὲ νῦν
ἐπίπεδος πρὸς τὴν ὄψιν, γεωγραφικὴν ἔχει τὴν παράδοσιν τῷ
δ' ἄλλως, οὐ γεωγραφικὴν. Οὐ γὰρ, ὡσπερ διὰ πεδίων ἰοῦσι
μεγάλων, οἷον τῶν Βαβυλωνίων, ἢ διὰ πελάγους, παρίσται
τὰ πρόσω πάντα καὶ τὰ κατόπιον καὶ ἐκ πλαγίων ἐπίπεδα,
καὶ οὐδεμίαν ἀντέμφασιν παρέχει πρὸς τὰ οὐράνια, καὶ τὰς τοῦ
ἡλίου κινήσεις καὶ σχέσεις πρὸς ἡμᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἀσέρων·
οὕτω καὶ γεωγραφοῦσιν αἰεὶ δεῖ παρίσασθαι τὰ ὅμοια. Ὁ μὲν
γὰρ πελαγίζων, ἢ ὁδεύων διὰ χώρας πεδιάδος, κοινᾶς τισὶ
φαντασίαις ἄγεται, καθ' ἃς καὶ ὁ ἀπαιδευτος καὶ ὁ πολιτικὸς
ἐνεργεῖ ταυτὰ, ἄπειρος ὢν τῶν οὐρανίων, καὶ τὰς πρὸς ταῦτα
ἀντεμφάσεις ἀγνοῶν. Ἀνατέλλοντα μὲν γὰρ ὄρα τὸν ἥλιον καὶ 110.
δύνοντα καὶ μεσουρανοῦντα· τίνα δὲ τρόπον, οὐκ ἐπισκοπεῖ οὐδὲ
γὰρ χρήσιμον αὐτῷ πρὸς τὸ προκειμένον, ὡσπερ οὐδὲ τὸ
παράλληλον ἐξάναι τῷ παρεσῶτι ἢ μή· τάχα δ' ἐπισκοποῖ μὲν
ἂν τι, δόξει δ' ἐν τοῖς μαθηματικῶς λεγομένοις, καθάπερ οἱ
ἐπιχώριοι· ἔχει γὰρ ὁ τόπος τοιαῦτα ἴδια δόγματα. Ὁ δὲ γεωγρα-
φικὸς οὐκ ἐπιχωρίῳ γεωγραφεῖ, οὐδὲ πολιτικῷ τοιούτῳ, ὅστις
μηδὲν ἐφρόντισε τῶν λεγομένων ἰδίως μαθημάτων· οὐδὲ γὰρ
Φερικῆ καὶ σκαπανεῖ, ἀλλὰ τῷ πεισθῆναι δυναμένῳ τὴν γῆν
ἔχειν οὕτω τὴν ὄλην, ὡς οἱ μαθηματικοὶ φασί, καὶ τὰ ἄλλα τὰ
πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην. Κελεύει τε τοῖς προσιούσιν,
ἐκεῖνα προενθυμηθεῖσι τὰ ἐξῆς ἐφορᾶν· ἐκείνοις γὰρ τὰ ἀκόλου-
θα ἐρεῖν, ὥστε μᾶλλον ποιήσασθαι τῶν παραδιδδομένων ἀσφαλῆ
τὴν χρῆσιν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἂν ἀκούωσι μαθηματικῶς· τοῖς
δ' ἄλλως ἔχουσιν, οὐ φησι γεωγραφεῖν.

110. Τὸν μὲν δὴ γεωγραφοῦντα πισεῦσαι δεῖ, περὶ τῶν ἐχόντων αὐτῷ τάξιν ἀρχῆς, τοῖς ἀναμετρήσασι τὴν ὅλην γῆν γεωμέτραις, τούτους δὲ τοῖς ἀστρονομικοῖς, ἐκείνους δὲ τοῖς φυσικοῖς. Ἡ δὲ φυσικὴ ἀρετὴ τις. Τὰς δ' ἀρετὰς ἀνυποθέτους φασὶν ἐξ αὐτῶν ἠρτημένας, καὶ ἐν αὐταῖς ἐχούσας τὰς τε ἀρχάς, καὶ τὰς περὶ τούτων πίσεις. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν φυσικῶν δεικνύμενα τοιαῦτά ἐσι· σφαιροειδῆς μὲν ὁ κόσμος, καὶ ὁ οὐρανός· ἡ ῥοπή δ' ἐπὶ τὸ μέσον τῶν βαρέων. Περὶ τοῦτο τὲ συνεσῶσα ἡ γῆ σφαιροειδῶς, ὁμόκεντρος μὲν τῷ οὐρανῷ μένει καὶ αὐτῇ, καὶ ὁ δι' αὐτῆς ἄξων καὶ τοῦ οὐρανοῦ μέσου τεταμένος· ὁ δ' οὐρανὸς περιφέρεται περὶ τε αὐτήν, καὶ περὶ τὸν ἄξονα ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσειν, σὺν αὐτῷ δὲ οἱ ἀπλανεῖς ἀσέρες ὁμοταχεῖς τῷ ὅλῳ. Οἱ μὲν οὖν ἀπλανεῖς ἀσέρες κατὰ παραλλήλων φέρονται κύκλων· παραλλήλοι δ' εἰσὶ γνωριμώτατοι ὁ τε ἰσημερινὸς καὶ οἱ τροπικοὶ δύο, καὶ οἱ ἀρκτικοί· οἱ δὲ πλάνητες ἀσέρες, καὶ ἥλιος, καὶ σελήνη, κατὰ λοξῶν τινῶν τῶν τεταμένων ἐν τῷ ζωδιακῷ. Τούτοις δὲ πισεύσαντες, ἢ πᾶσιν, ἢ τισίν, οἱ ἀστρονομικοὶ τὰ ἐξῆς πραγματεύονται, κινήσεις, καὶ περιόδους, καὶ ἐκλείψεις, καὶ μεγέθη, καὶ ἀποστάσεις, καὶ ἄλλα μυρία. Ὡς δ' αὐτως οἱ τὴν γῆν ὅλην ἀναμετροῦντες γεωμέτραι προσίθονται ταῖς τῶν ἀστρονομικῶν καὶ τῶν φυσικῶν δόξαις, ταῖς δὲ τῶν γεωμετρῶν πάλιν οἱ γεωγράφοι.

111. Πεντάζωνον μὲν γὰρ ὑποθέσθαι δεῖ τὸν οὐρανὸν, πεντάζωνον δὲ τὴν γῆν, ὁμωνύμους δὲ καὶ τὰς ζώνας τὰς κάτω ταῖς ἄνω· τὰς δ' αἰτίας εἰρήκαμεν τῆς εἰς τὰς ζώνας διαιρέσεως. Διορίζονται δ' ἂν αἱ ζῶναι κύκλοις παραλλήλοις τῷ ἰσημερινῷ γραφομένοις ἐκατέρωθεν αὐτοῦ· δυοὶ μὲν τοῖς ἀπολαμβάνουσι τὴν διακεκαυμένην· δυοὶ δὲ τοῖς μετὰ τούτους, οἱ πρὸς μὲν τῇ διακεκαυμένη τὰς εὐκράτους δύο ποιούσι, πρὸς δὲ ταῖς εὐκράτοις τὰς κατεψυγμένας. Ὑποπίπτει δ' ἐκάστῳ τῶν οὐρανίων κύκλων

ὁ ἐπὶ γῆς ὁμώνυμος αὐτῶ, καὶ ἡ ζώνη δὲ ὡσαύτως τῆ ζώνη. III.
 Εὐκράτους μὲν οὖν φασι τὰς οἰκεῖσθαι δυναμένας· ἀοικήτους
 δὲ τὰς ἄλλας, τὴν μὲν διὰ καῦμα, τὰς δὲ διὰ ψύχος. Τὸν δ'
 αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν, παρ'
 οἷς εἰσὶν ἀρκτικοί, διορίζουσιν, ὁμωνύμως τοῖς ἄνω τοὺς ἐπὶ
 γῆς ποιούντες, καὶ τοὺς ἐκάσους ὑποπίπτοντας. Τοῦ δ' ἰσημε-
 ρينوῦ δίχα τέμνοντος τὸν ὅλον οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν ἀνάγκη
 διαιρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ἰσημερινοῦ. Καλεῖται δὲ τῶν ἡμι-
 σφαιρίων ἑκάτερον τῶν τε οὐρανίων καὶ τῶν ἐπὶ γῆς, τὸ μὲν
 βόρειον, τὸ δὲ νότιον. Οὕτως δὲ καὶ τῆς διακεκαυμένης, ὑπὸ τοῦ
 αὐτοῦ κύκλου δίχα διαιρουμένης, τὸ μὲν ἐστὶ βόρειον αὐτῆς μέρος,
 τὸ δὲ νότιον. Δῆλον δ' ὅτι καὶ τῶν εὐκράτων ζωνῶν ἡ μὲν ἐστὶ βό-
 ρειος, ἡ δὲ νότιος, ὁμωνύμως τῶ ἡμισφαιρίῳ ἐν ᾧ ἐστὶ. Καλεῖται
 δὲ βόρειον μὲν ἡμισφαίριον τὸ τὴν εὐκρατον ἐκείνην περιέχον, ἐν
 ἧ ἐπὶ τὴν δύσιν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς βλέποντι, ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶν ὁ
 πόλος, ἐν ἀριστερᾷ δ' ὁ ἰσημερινός, ἡ ἐν ᾧ πρὸς μεσημβρίαν βλέ-
 πουσιν, ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶ δύσις, ἐν ἀριστερᾷ δ' ἀνατολή· νότιον δὲ
 τὸ ἐναντίως ἔχον. Ὡς δὲ δῆλον ὅτι ἡμεῖς ἐσμεν ἐν θατέρῳ τῶν
 ἡμισφαιρίων, καὶ τῶ βορείῳ γε· ἀμφοτέροις δ' οὐχ οἷόν τε.

Μέσσω γὰρ μεγάλοι ποταμοί·

Ὠκεανὸς μὲν πρῶτα,

ἔπειτα ἡ διακεκαυμένη. Οὔτε δὲ Ὠκεανὸς ἐν μέσσω τῆς καθ'
 ἡμᾶς οἰκουμένης ἐστὶ τέμνων ὅλην, οὔτ' οὖν διακεκαυμένον
 χωρίον· οὐδὲ δὴ μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται τοῖς κλίμασιν ὑπεναν-
 τίως ἔχον τοῖς λεχθεῖσιν ἐν τῇ βορείῳ εὐκράτῳ.

Λαβῶν οὖν ταῦθ' ὁ γεωμέτρης, προσχρησάμενος τοῖς γνω-
 μονικοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀστρονομικοῦ δεικνυμένοις,
 ἐν οἷς οἱ τε παράλληλοι τῶ ἰσημερινῶ εὐρίσκονται οἱ καθ' ἑκάστην
 τὴν οἴκησιν, καὶ οἱ πρὸς ὕρθας τέμνοντες τούτους, γραφό-
 μενοι δὲ διὰ τῶν πόλων, καταμετρεῖ τὴν μὲν οἰκήσιμον ἐμβα-

111. τεύων, τὴν δ' ἄλλην ἐκ τοῦ λόγου τῶν ἀποστάσεων. Οὕτω δ' ἂν εὐρίσκοι πόσον ἂν εἴη τὸ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι πόλου
112. ὅπερ ἐστὶ τεταρτημόριον τοῦ μεγίστου κύκλου τῆς γῆς· ἔχων δὲ τοῦτο, ἔχει καὶ τὸ τετραπλάσιον αὐτοῦ· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ περίμετρος τῆς γῆς. Ὡσπερ οὖν ὁ μὲν τὴν γῆν ἀναμετρῶν παρὰ τοῦ ἀστρονομοῦντος ἔλαβε τὰς ἀρχάς, ὁ δὲ ἀστρονόμος παρὰ τοῦ φυσικοῦ· τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆ καὶ τὸν γεωγράφον παρὰ τοῦ ἀναμμετρηκότος ὅλην τὴν γῆν ὀρμηθέντα, πισεύσαντα τούτῳ, καὶ οἷς ἐπίστευσεν οὗτος, πρῶτον μὲν ἐκθέσθαι τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην πόση τις, καὶ ποία τὸ σχῆμα, καὶ τὴν φύσιν οἷα ἐστὶ, καὶ πῶς ἔχουσα πρὸς τὴν ὅλην γῆν· ἴδιον γὰρ τοῦτο τοῦ γεωγράφου· ἔπειτα περὶ τῶν καθ' ἕκαστα, τῶν τε κατὰ γῆν καὶ τῶν κατὰ θαλάτταν ποιήσασθαι τὸν προσήκοντα λόγον, παρασημαινόμενον ὅσα μὴ ἰκανῶς εἴρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν, τοῖς μάλιστα πεπιστευμένοις ἀρίστοις γεγονέναι περὶ ταῦτα.

Ἰποκείσθω δὴ σφαιροειδῆς ἡ γῆ σὺν τῇ θαλάττῃ, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἴσχουσα τοῖς πελάγεσι· συγκρού-
πτοιτο γὰρ ἂν τὸ ἐξέχον τῆς γῆς ἐν τῷ τοσούτῳ μεγέθει μικρὸν ὄν καὶ λανθάνειν δυνάμενον. Ὡστε τὸ σφαιροειδῆς ἐπὶ τούτων, οὐχ ὡς ἂν ἐκ τόρνου φαμέν, οὐδ' ὡς ὁ γεωμέτρης, πρὸς λόγον· ἀλλὰ πρὸς αἴσθησιν, καὶ ταύτην παχυτέραν. Νοεῖσθω δὴ πεντάζωνος, καὶ ὁ ἰσημερινὸς τεταμένος ἐν αὐτῇ κύκλος, καὶ ἄλλος τούτῳ παράλληλος, ὀρίζων τὴν κατεψυγμένην ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ, καὶ διὰ τῶν πόλων τὶς τέμνων τούτους πρὸς ὀρθάς. Τοῦ δὴ βορείου ἡμισφαιρίου δύο περιέχοντος τεταρτημόρια τῆς γῆς, ἃ ποιεῖ ὁ ἰσημερινὸς πρὸς τὸν διὰ τῶν πόλων, ἐν ἑκατέρῳ τούτων ἀπολαμβάνεται τετράπλευρον χωρίον, οὗ ἡ μὲν βόρειος πλευρὰ, ἡμισυ τοῦ πρὸς τῷ πόλῳ παραλλήλου ἐστίν· ἡ δὲ νότιος τοῦ ἰσημερινοῦ ἡμισυ· αἱ δὲ λοιπαὶ πλευραὶ τμήματά εἰσι τοῦ διὰ τῶν πόλων, ἀντικείμενα ἀλλήλοις,

ἀλλήλοις, ἴσα τὸ μῆκος· ἐν θατέρῳ δὴ τῶν τετραπλεύρων τού- 112.
των (ὅποτέρῳ δ' οὐδὲν ἂν διαφέρειν δόξειεν) ἰδρῦσθαι φαμέν
τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην, περίκλυσον θαλάττη, καὶ ἐοικυῖαν
νῆσω. Εἴρηται γάρ, ὅτι καὶ τῇ αἰσθήσει καὶ τῷ λόγῳ δείκνυται
τοῦτο. Εἰ δ' ἀπισεῖ τις τῷ λόγῳ τούτῳ, διαφέρει ἂν πρὸς τὴν
γεωγραφίαν οὐδὲν, νῆσον ποιεῖν, ἢ ὅπερ ἐκ τῆς πείρας ἐλάβομεν,
τοῦτο συγχωρεῖν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἡοῦς ἐκατέρωθεν περίπλους
ἐσι, καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας, πλὴν ὀλίγων τῶν μέσων χωρίων·
ταῦτα δ' οὐ διαφέρει θαλάττη περατοῦσθαι, ἢ γῆ ἀοικήτῳ. Ὁ
γὰρ γεωγραφῶν ζητεῖ τὰ γνώριμα μέρη τῆς οἰκουμένης εἰπεῖν,
τὰ δ' ἄγνωστα ἐᾷ, καθάπερ καὶ τὰ ἔξω αὐτῆς. Ἀρκέσει δ' 113.
ἐπιζεύξασιν εὐθείαν γραμμὴν ἐπὶ τὰ ὕστατα σημεῖα τοῦ ἐκατέ-
ρωθεν παράπλου, τὸ πᾶν ἐκπληρῶσαι σχῆμα τῆς λεγομένης
νῆσου.

Προκείσθω δὲ ἡ μὲν νῆσος ἐν τῷ λεχθέντι τετραπλεύρῳ.
Δεῖ δὲ λαβεῖν τὸ μέγεθος αὐτῆς τὸ φαινόμενον, ἀφελόντας
ἀπὸ μὲν τοῦ ὅλου μεγέθους τῆς γῆς τὸ ἡμισφαίριον τὸ καθ'
ἡμᾶς· ἀπὸ δὲ τούτου τὸ ἡμισυ, ἀπὸ δ' αὖ τούτου πάλιν τὸ
τετράπλευρον, ἐν ᾧ δὴ κείσθαι τὴν οἰκουμένην φαμέν. Ἀνάλογον
δὲ καὶ περὶ τοῦ σχήματος ὑπολαβεῖν δεῖ, τὸ φαινόμενον τοῖς
ὑποκειμένοις ἐφαρμόττοντα. Ἄλλ' ἐπειδὴ τοῦ μεταξὺ τοῦ ἰσημε-
ρινοῦ, καὶ τοῦ ληφθέντος παραλλήλου τούτῳ πρὸς τῷ πόλῳ
τμήματος τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, σπόνδυλός ἐστι τὸ σχῆμα,
ὃ δὲ διὰ τοῦ πόλου δίχα τέμνων τὸ ἡμισφαίριον, δίχα τέμνει
καὶ τὸν σπόνδυλον, καὶ ποιεῖ τὸ τετράπλευρον· ἔσαι δηλονότι
σπονδύλου ἐπιφανείας ὁμοιον τὸ τετράπλευρον, ᾧ ἐπίκειται τὸ
Ἀτλαντικὸν πέλαγος· ἢ δ' οἰκουμένη χλαμυδοειδῆς ἐν τούτῳ
νῆσος, ἐλάττων ἢ ἡμισυ τοῦ τετραπλεύρου μέρος οὔσα. Φανερόν
δὲ τοῦτο ἐκ τε γεωμετρίας, καὶ τοῦ πλήθους τῆς περικεχυμένης
θαλάττης, καλυπτούσης τὰ ἄκρα τῶν ἡπείρων ἐκατέρωθεν, καὶ

113. συναγούσης εἰς μύουρον σχῆμα, καὶ τρίτου, τοῦ μήκους καὶ πλάτους τρυ̅ μεγίστου· ὧν τὸ μὲν ἑπτὰ μυριάδων σταδίων ἐστίν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περατούμενον θαλάττη, μηκέτι πλείσθαι δυναμένη, διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἐρημίαν· τὸ δ' ἕλαττον τριῶν μυριάδων, ὀριζόμενον τῷ ἀοικήτῳ διὰ θαλπος ἢ ψύχος. Αὐτὸ γὰρ τὸ διὰ θαλπος ἀοίκητον τοῦ τετραπλεύρου, πλάτος μὲν ἔχον ὀκτακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων σταδίων, μήκος δὲ τὸ μέγιστον μυριάδων δώδεκα καὶ ἑξακισχιλίων, ὅσον ἐστὶν ἡμισυ τοῦ ἰσημερινοῦ, [οὐ] πλέον ἂν εἴη τοῦ λοιποῦ.

Τούτοις δὲ συνωδὰ πῶς ἐστὶ, καὶ τὰ ὑπὸ Ἰππάρχου λεγόμενα· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος, ὑποθέμενος τὸ μέγεθος τῆς γῆς ὅπερ εἶπεν Ἐρατοσθένης, ἐντεῦθεν δεῖν ποιεῖσθαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἀφαίρεσιν· οὐ γὰρ πολὺ διοίσειν πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων καθ' ἑκάστην τὴν οἴκησιν, οὕτως ἔχειν τὴν ἀναμέτρησιν, ἢ ὡς οἱ ὕπερον ἀποδεδώκασι. ὄντος δὴ, κατ' Ἐρατοσθένη, τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου σταδίων μυριάδων πέντε καὶ εἴκοσι καὶ διασχιλίων, τὸ τεταρτημόριον εἴη ἂν ἕξ μυριάδες καὶ τρισχιλίοι· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἐπὶ τὸν πόλον, πεντεκαίδεκα ἑξηκοντάδων, οἷων ἐστὶν ὁ ἰσημερινὸς ἑξήκοντα. Τὸ δ' ἀπὸ τοῦ ἰσημε-

114. ρινοῦ ἐπὶ τὸν θερικὸν τροπικόν, τεττάρων· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ διὰ Συήνης γραφόμενος παράλληλος. Συλλογίζεται δὴ τὰ καθ' ἕκαστα διαστήματα ἐκ τῶν φαινομένων μέτρων. Τὸν μὲν γὰρ τροπικὸν κατὰ Συήνην κειῖσθαι συμβαίνει, διότι ἐνταῦθα κατὰ τὰς θερικὰς τροπὰς, ἄσκιός ἐστὶν ὁ γνῶμων μέσης ἡμέρας. Ὁ δὲ διὰ τῆς Συήνης μεσημβρινὸς γράφεται μάλιστα διὰ τῆς τοῦ Νείλου ῥύσεως *ὡς* ἀπὸ Μερῆς ἕως Ἀλεξανδρείας· σταδίοι δ' εἰσὶν οὗτοι περὶ μυρίους· κατὰ μέσον δὲ τὸ διάστημα, τὴν Συήνην ἰδρῦσθαι συμβαίνει, ὥστ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Μερὸν πεντακισχιλίοι. Προϊόντι δ' ἐπ' εὐθείας ὅσον τρισχιλίους σταδίους ἐπὶ μεσημβρίαν, οὐκέτι οἰκίσιμα τάλλα ἐστὶ διὰ καῦμα· ὥστε τὸν διὰ τούτων τῶν

τόπων παράλληλον τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ διὰ τῆς Κιναμωμο- 114.
 φόρου, πέρασ καὶ ἀρχὴν δεῖ τίθεσθαι τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκου-
 μένης πρὸς μεσημβρίαν. Ἐπεὶ οὖν πεντακισχίλιοι μὲν εἰσιν οἱ
 ἀπὸ Συήνης εἰς Μερόην, ἄλλοι δὲ προσγεγόνασι τρισχίλιοι,
 εἶεν ἂν οἱ πάντες ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς οἰκουμένης ὀκτακισχίλιοι.
 Ἐπὶ δὲ γε τὸν ἰσημερινὸν ἀπὸ Συήνης μύριοι ἑξακισχίλιοι ὀκτα-
 κόσιοι (τοσοῦτοι γὰρ εἰσι οἱ τῶν τεττάρων ἑξηκοντάδων, τε-
 θείσης ἐκάστης τετρακισχιλίων καὶ διακοσίων)· ὥστε λοιποὶ εἶεν
 ἂν ἀπὸ τῶν ὄρων τῆς οἰκουμένης ἐπὶ τὸν ἰσημερινὸν ὀκτακισχί-
 λιοι ὀκτακόσιοι, ἀπὸ δὲ Ἀλεξανδρείας δισμύριοι χίλιοι ὀκτακό-
 σιοι. Πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπ' εὐθείας τῇ ῥύσει τοῦ
 Νείλου πάντες ὁμολογοῦσι τὸν ἐπὶ Ῥόδον πλοῦν· κἀντεῦθεν δὲ
 τὸν τῆς Καρίας παράπλου καὶ Ἰωνίας, μέχρι τῆς Τρωάδος
 καὶ Βυζαντίου καὶ Βορυσθένους. Λαβόντες οὖν τὰ διαστήματα
 γνῶριμα καὶ πλεόμενα, σκοποῦσι τὰ ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους
 ἐπ' εὐθείας ταύτῃ τῇ γραμμῇ μέχρι τίνος οἰκήσιμά ἐστι, καὶ
 περατοὶ τὰ προσάρκτια μέρη τῆς οἰκουμένης. Οἰκοῦσι δ' ὑπὲρ
 τοῦ Βορυσθένους ὕστατοι τῶν γνωρίμων Σκυθῶν, Ῥωξολάνοι,
 νοτιώτεροι ὄντες τῶν ὑπὲρ τῆς Βρετανικῆς ἐσχάτων γνωριζο-
 μένων· ἤδη δὲ τὰ ἐπέκεινα διὰ ψύχος ἀοίκητά ἐστι· νοτιώτεροι
 δὲ τούτων καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς Μαιώτιδος Σαυρομάται καὶ Σκύθαι,
 μέχρι τῶν ἐώων Σκυθῶν.

Ὁ μὲν οὖν Μασσαλιώτης Πυθίας τὰ περὶ Θούλην τὴν βο-
 ρειοτάτην τῶν Βρετανικῶν ὕστατα λέγει, παρ' οἷς ὁ αὐτός ἐστι
 τῷ ἀρκτικῷ ὁ θερινὸς τροπικὸς κύκλος· παρὰ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν
 ἰσορῶ, οὔθ' ὅτι Θούλη νῆσος ἐστὶ τις, οὔτ' εἰ τὰ μέχρι δεῦρο
 οἰκήσιμά ἐστιν, ὅπου ὁ θερινὸς τροπικὸς ἀρκτικὸς γίνεται· νομίζω
 δὲ πολὺ εἶναι νοτιώτερον τοῦτο τὸ τῆς οἰκουμένης πέρασ τὸ
 προσάρκτιον. Οἱ γὰρ νῦν ἰσοροῦντες, περαιτέρω τῆς Ἰέρνης 115.
 οὐδὲν ἔχουσι λέγειν, ἢ πρὸς ἄρκτον πρόκειται τῆς Βρετανικῆς

115. πλησίον, ἀγρίων τελέως ἀνθρώπων, κακῶς οἰκούντων διὰ ψύ-
 χος· ὡς' ἐνταῦθα νομίζω τὸ πέρασ εἶναι Ψετέου. Τοῦ δὲ παραλλ-
 λήλου τοῦ διὰ Βυζαντίου καὶ διὰ Μασσαλίας πως ἰόντες, ὡς
 φησὶν Ἴππαρχος πισεύσας Πυθέα (φησὶ γὰρ ἐν Βυζαντίῳ τὸν
 αὐτὸν εἶναι λόγον τοῦ γνώμονος πρὸς τὴν σκιάν, ὃν εἶπεν ὁ
 Πυθέας ἐν Μασσαλία), τοῦ δὲ διὰ Βορυσθέου ἀπὸ τούτου
 διέχοντος περὶ τριτχιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἴη ἂν ἐκ τοῦ δια-
 σήματος, τοῦ ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὴν Βρετανικὴν, ἐνταῦθα
 που πίπτων ὁ διὰ τοῦ Βορυσθέου κύκλος. Πολλαχοῦ δὲ
 παρακρούμενος τοὺς ἀνθρώπους ὁ Πυθέας, κἀνταῦθα *που*
 διέψευσαι. Τὸ μὲν γὰρ τὴν ἀπὸ Στηλῶν γραμμὴν ἐπὶ τοὺς περὶ
 τὸν Πορθμὸν καὶ Ἀθήνας καὶ Ρόδον τόπους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ
 παραλλήλου κείσθαι, ὡμολόγηται παρὰ πολλῶν· ὁμολογεῖται
 δὲ, ὅτι καὶ διὰ μέσου πως τοῦ πελάγους ἐστὶν ἢ ἀπὸ τῶν Στηλῶν
 ἐπὶ τὸν Πορθμὸν. Οἱ τε πλείοντες τὸ μέγιστον διάστημα ἀπὸ τῆς
 Κελτικῆς ἐπὶ τὴν Λιβύην εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου
 σαδίων πεντακισχιλίων· τοῦτο δ' εἶναι καὶ τὸ μέγιστον πλάτος
 τοῦ πελάγους. Ὡς' εἴη ἂν τὸ ἀπὸ τῆς λεχθείσης γραμμῆς ἐπὶ
 τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου σαδίων δισχιλίων πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ
 Μασσαλίαν ἐλαττόνων· νοτιωτέρα γὰρ ἐστὶν ἢ Μασσαλία τοῦ
 μυχοῦ τοῦ κόλπου. Τὸ δὲ γε ἀπὸ τῆς Ροθίας ἐπὶ τὸ Βυζάν-
 τιὸν ἐστὶ τετρακισχιλίων που καὶ ἐννακοσίων σαδίων· ὡσεὶ πολὺ
 ἀρκτικώτερος ἂν εἴη ὁ διὰ Βυζαντίου τοῦ διὰ Μασσαλίας. Τὸ
 δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Βρετανικὴν δύναται συμφωνεῖν τῷ ἀπὸ
 Βυζαντίου ἐπὶ Βορυσθένη· τὸ δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἰέρνην, οὐκέτι
 γνώριμον πόσον ἂν τις θείη, οὐδ', εἰ περαιτέρω ἔτι οἰκήσιμά
 ἐστὶν, οὐδὲν δεῖ φροντίζειν... τοῖς ἐπάνω λεχθεῖσι. Πρὸς τε γὰρ
 ἐπισήμην ἀρκεῖ τὸ λαβεῖν, καθάπερ ἐπὶ τῶν νοτίων μερῶν, ὅτι
 ὑπὲρ Μερόης μέχρι τρισχιλίων σαδίων προελθόντι τῆς οἰκησίμου
 τίθεσθαι [πέρας] προσῆκεν (οὐχ ὡς ἂν τούτου ἀκριβεστάτου

πέρατος ἄντος, ἀλλ' ἐγγύς γε τ' ἀκριβοῦς), οὕτω κάκει τοὺς ὑπὲρ 115.
 τῆς Βρετανικῆς οὐ πλείους τούτων Ξετέον, ἢ μικρῶ πλείους,
 οἶον τετρακισχιλίους. Πρὸς τε τὰς ἡγεμονικὰς χρείας οὐδὲν ἂν
 εἶη πλεονέκτημα τὰς τοιαύτας γνωρίζειν χώρας καὶ τοὺς ἐνοι-
 κοῦντας· καὶ μάλισα εἰ νήσους οἰκοῖεν τοιαύτας, αἱ μῆτε λυ-
 πεῖν, μῆτ' ὠφελεῖν ἡμᾶς δύνανται μηδὲν, διὰ τὸ ἀνεπίπλεκτον.
 Καὶ γὰρ τὴν Βρετανικὴν ἔχειν δυνάμενοι Ῥωμαῖοι κατεφρό-
 νησαν, ὁρῶντες ὅτι οὔτε φόβος ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς ἐστίν (οὐ
 γὰρ ἰσχύουσι τοσοῦτον, ὥς' ἐπιδιαβαίνειν ἡμῖν), οὐτ' ὠφέλεια 116.
 τοσαύτη τις, εἰ κατάσχοιεν. Πλέον γὰρ ἐκ τῶν τελῶν δοκεῖ
 προσφέρεσθαι νῦν, ἢ ὁ φόρος δύναται συντελεῖν, ἀφαιρουμένης
 τῆς εἰς τὸ στρατιωτικὸν δαπάνης, τὸ φρουρησον καὶ φορολο-
 γῆσον τὴν νῆσον. Πολὺ δ' ἂν ἔτι γένοιτο τὸ ἄχρησον ἐπὶ τῶν
 ἄλλων τῶν περὶ ταύτην νήσων.

Εἰ δὲ προσεθεῖη τῷ ἀπὸ τῆς Ῥοδίας μέχρι Βορυσθένους
 διαστήματι τὸ ἀπὸ Βορυσθένους ἐπὶ τὰς ἄρκτους τῶν τετρα-
 κισχιλίων σταδίων διάστημα, γίνεται τὸ πᾶν μύριοι δισχιλίοι
 ἐπτακόσιοι σταδίοι· τὸ δὲ ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ νότιον πέρασ
 ἐστὶ τῆς οἰκουμένης μύριοι ἑξακισχιλίοι ἑξακόσιοι ὥστε τὸ σύμ-
 παν πλάτος τῆς οἰκουμένης εἶη ἂν ἔλαττον τῶν τρισμυρίων,
 ἀπὸ νότου πρὸς ἄρκτον. Τὸ δὲ γε μῆκος περὶ ἑπτὰ μυριάδας
 λέγεται· τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὰς ἀνατολάς, τὸ ἀπὸ
 τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς, τὸ μὲν ὁδοῖς,
 τὸ δὲ ταῖς ναυτιλίαις ἀναμεμετρημένον. Ὅτι δ' ἐντὸς τοῦ λεχ-
 θέντος τετραπλεύρου τὸ μῆκος ἐστὶ τοῦτο, ἐκ τοῦ λόγου τῶν
 παραλλήλων τῶν πρὸς τὸν ἰσημερινὸν δῆλον· ὥστε πλέον ἢ δι-
 πλάσιόν ἐστὶ τοῦ πλάτους τὸ μῆκος. Λέγεται δὲ καὶ χλαμυ-
 δοειδὲς πως τὸ σχῆμα· πολλὴ γὰρ συναγωγὴ τοῦ πλάτους πρὸς
 τοῖς ἄκροις εὐρίσκεται, καὶ μάλισα τοῖς ἐσπερίοις, τὰ καθ'
 ἕκαστα ἐπιόντων ἡμῶν.

116. Νυνὶ μὲν οὖν ἐπιγεγράφαμεν ἐπὶ σφαιρικῆς ἐπιφανείας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ φαμεν ἰδρῦσθαι τὴν οἰκουμένην. Καὶ δεῖ τὸν ἐγγυτάτω διὰ τῶν χειροκμητῶν σχημάτων μιμούμενον τὴν ἀλήθειαν ποιήσαντα σφαῖραν τὴν γῆν, καθάπερ τὴν Κρατήτειον, ἐπὶ ταύτης ἀπολαβόντα τὸ τετράπλευρον, ἐντὸς τοῦτου τιθέναι τὸν πίνακα τῆς γεωγραφίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ μεγάλης δεῖ σφαίρας, ὥστε πολλοσημόριον αὐτῆς ὑπάρχον τὸ λεχθεὶν τμήμα, ἰκανὸν γενέσθαι δέξασθαι σαφῶς τὰ προσήκοντα μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν οἰκίαν παρασχεῖν ὄψιν τοῖς ἐπιδλέπουσι, τῷ μὲν δυναμένῳ κατασκευάσασθαι τηλικαύτην, οὕτω ποιεῖν βέλτιον ἔσω δὲ μὴ μείω δέκα ποδῶν ἔχουσα τὴν διάμετρον. Τῷ δὲ μὴ δυναμένῳ τηλικαύτην, ἢ μὴ πολλῶ ταύτης ἐνδεεσέραν, ἐν ἐπιπέδῳ καταγραπτέον πίνακι τοῦλάχισον ἑπτὰ ποδῶν. Διοίσει γὰρ μικρὸν, ἂν, ἀντὶ τῶν κύκλων τῶν τε παραλλήλων καὶ τῶν μεσημβρινῶν, οἷς τὰ τε κλίματα καὶ τοὺς ἀνέμους διασαφοῦμεν, καὶ τὰς ἄλλας διαφορὰς, καὶ τὰς σχέσεις τῶν τῆς γῆς μερῶν, πρὸς ἄλληλά τε καὶ τὰ οὐράνια, εὐθείας γράφωμεν· τῶν μὲν παραλλήλων παραλλήλους, τῶν δὲ ὀρθῶν πρὸς ἐκείνους
117. ὀρθὰς· τῆς διανοίας ῥαδίως μεταφέρειν δυναμένης τὸ ὑπὸ τῆς ὄψεως ἐν ἐπιπέδῳ θεωρούμενον ἐπιφανείᾳ σχῆμα καὶ μέγεθος, ἐπὶ τὴν περιφερῆ τε καὶ σφαιρικῆν. Ἀναλογον δὲ καὶ περὶ τῶν λοξῶν κύκλων καὶ εὐθειῶν φαμεν. Εἰ δ' οἱ μεσημβρινοὶ οἱ παρ' ἐκάστοις διὰ τοῦ πόλου γραφόμενοι πάντες συννεύουσιν ἐν τῇ σφαίρᾳ πρὸς ἓν σημεῖον, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιπέδῳ γε οὐ διοίσει πίνακι τὰς εὐθείας μικρὸν συννευούσας ποιεῖν μόνον τὰς μεσημβρινὰς. Οὐ δὲ γὰρ πολλαχοῦ τοῦτ' ἀναγκαῖον, οὐδ' ἐκφανῆς ἔστιν, ὥσπερ ἡ περιφέρεια, οὕτω καὶ ἡ σύννευσις, μεταφερομένων τῶν γραμμῶν εἰς τὸν πίνακα τὸν ἐπίπεδον, καὶ γραφομένων εὐθειῶν.

Καὶ δὴ καὶ τὸν ἐξῆς λόγον ὡς ἐν ἐπιπέδῳ πίνακι τῆς γραφῆς

γινομένης ἐκθήσομεν. Ἐροῦμεν δὴ τὴν μὲν ἐπελθόντες αὐτοὶ 117.
 τῆς γῆς καὶ θαλάττης, περὶ ἧς δὲ πισεύσαντες τοῖς εἰποῦσιν,
 ἢ γράψασιν. Ἐπήλθομεν δὲ ἐπὶ δύσιν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας
 μέχρι τῶν κατὰ Σαρδόνα τόπων τῆς Τυρρήνιας· ἐπὶ μεσημ-
 βρίαν δὲ ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν τῆς Αἰθιοπίας ὄρων.
 Οὐδὲ τῶν ἄλλων δὲ οὐδὲ εἰς ἂν εὔρεθῆι τῶν γεωγραφησάντων
 πολὺ τι ἡμῶν μᾶλλον ἐπεληλυθῶς τῶν λεχθέντων διασημάτων·
 ἀλλ' οἱ πλεονάσαντες περὶ τὰ δυσμικὰ μέρη, τῶν πρὸς ταῖς
 ἀνατολαῖς οὐ τοσοῦτον ἤψαντο· οἱ δὲ περὶ τὰναντία, τῶν ἐσπε-
 ρίων ὑσέρησαν· ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τῶν πρὸς νότον καὶ
 τὰς ἄρκτους. Τὸ μέντοι πλεον κακεῖνοι καὶ ἡμεῖς ἀκοῇ παρα-
 λαβόντες συντίθεμεν, *καὶ* τό τε σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὴν
 ἄλλην φύσιν, ὅποια καὶ ὁπόση, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅπερ ἡ
 διάνοια ἐκ τῶν αἰσθητῶν συντίθησι τὰ νοητά. Σχῆμα γὰρ καὶ
 χροᾶν καὶ μέγεθος μήλου, καὶ ὄσμην καὶ ἀφήν καὶ χυμὸν,
 ἀπαγγέλλουσιν αἱ αἰσθήσεις· ἐκ δὲ τούτων συντίθησιν ἡ διά-
 νοια τὴν τοῦ μήλου νόησιν. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μεγάλων σχη-
 μάτων τὰ μέρη μὲν αἰσθήσις ὁρᾷ, τὸ δ' ὅλον ἐκ τῶν ὁραθέντων
 ἢ διάνοια συντίθησιν. Οὕτω δὲ καὶ οἱ φιλομαθεῖς ἄνδρες, ὥσπερ
 αἰσθητηρίοις πισεύσαντες τοῖς ἰδοῦσι καὶ πλανηθεῖσιν οὐς ἔτυχε
 τόπους, ἄλλοις κατ' ἄλλα μέρη τῆς γῆς, συντιθέασιν εἰς ἓν
 διάγραμμα τὴν τῆς ὅλης οἰκουμένης ὄψιν. Ἐπεὶ καὶ οἱ στρα-
 τηγοὶ πάντα μὲν αὐτοὶ πράττουσιν, οὐ πανταχοῦ δὲ πάρισιν·
 ἀλλὰ πλεῖστα κατορθοῦσι δι' ἐτέρων, ἀγγέλοις πισεύοντες, καὶ
 πρὸς τὴν ἀκοὴν διαπέμποντες οἰκείως τὰ προσάγματα. Ὁ δ'
 ἀξιῶν μόνους εἰδέναι τοὺς ἰδόντας, ἀναιρεῖ τὸ τῆς ἀκοῆς κρι-
 τήριον· ἥτις πρὸς ἐπισήμην ὀφθαλμοῦ πολὺ κρείττων ἐστί.

Μάλιστα δ' οἱ νῦν ἔχοιεν ἄμεινον ἂν τι λέγειν περὶ τῶν κατὰ
 Βρετανούς καὶ Γερμανούς καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἰσρον, τοὺς τε 118.
 ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς, Γέτας τε καὶ Τυριγέτας, καὶ Βασάρνας,

118. ἔτι δὲ τοὺς περὶ τὸν Καύκασον, οἷον Ἀλβανούς καὶ Ἰβήρας. Ἀπήγγελλται δ' ἡμῖν καὶ ὑπὸ τῶν τὰ Παρθικά συγγραψάντων τῶν περὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀρτεμείτην, ἃ πολλῶν [ἄλλων] ἐκεῖνοι μᾶλλον ἀφώρισαν, τὰ περὶ τὴν Ὑρκανίαν καὶ τὴν Βακτριανήν· τῶν τε Ῥωμαίων καὶ εἰς τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν ἐμβαλόντων μετὰ Σρατιᾶς νεωσί, ἧς ἠγεῖτο ἀνὴρ φίλος ἡμῖν καὶ ἐταῖρος Αἴλιος Γάλλος· καὶ τῶν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐμπόρων, σόλοις ἤδη πλεόντων διὰ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς, ἃ πολὺ μᾶλλον καὶ ταῦτα ἐγνώσκει τοῖς νῦν ἢ τοῖς πρὸ ἡμῶν. Ὅτε γοῦν Γάλλος ἐπῆρχε τῆς Αἰγύπτου, συνόντες αὐτῷ καὶ συναναβάντες μέχρι Συήνης καὶ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων ἰσοροῦμεν, ὅτι καὶ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι νῆες πλείοιεν ἐκ Μυῶς ὄρου πρὸς τὴν Ἰνδικήν, πρότερον ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊκῶν βασιλέων, ὀλίγων παντάπασι θαρρόντων πλεῖν, καὶ τὸν Ἰνδικὸν ἐμπορεύεσθαι φόρτον.

Τὰ μὲν οὖν πρῶτα καὶ κυριώτατα καὶ πρὸς ἐπισήμην, καὶ πρὸς τὰς χρείας τὰς πολιτικὰς, ταῦτα, σχῆμα καὶ μέγεθος, ὡς εἰπεῖν, ἀπλούστατα ἐγχειρεῖν, τὸ πίπτειν εἰς τὸν γεωγραφικὸν πῖνακα, συμπαραδηλοῦντα καὶ τὸ ποῖόν τι καὶ πόσον μέρος τῆς ὅλης γῆς ἐστὶ· τοῦτο μὲν γὰρ οἰκεῖον τῷ γεωγράφῳ. Τὸ δὲ καὶ περὶ ὅλης ἀκριβολογεῖσθαι τῆς γῆς, καὶ περὶ σπονδύλου παντὸς ἧς ἐλέγομεν ζώνης, ἄλλης τινὸς ἐπισήμης ἐστίν· οἷον εἰ περιεῖκεῖται καὶ κατὰ θάτερον τεταρτημόριον ὁ σπόνδυλος. Καὶ γὰρ, εἰ οὕτως ἔχει, οὐχ ὑπὸ τούτων γε οἰκεῖται τῶν παρ' ἡμῖν· ἀλλ' ἐκείνην ἄλλην οἰκουμένην θετέον· ὅπερ ἐστὶ πιθανόν. Ἡμῖν δὲ τὰ ἐν αὐτῇ ταύτῃ λεκτέον.

Ἐστὶ δὴ τι χλαμυδοειδὲς [τὸ] σχῆμα τῆς γῆς τῆς οἰκουμένης· οὗ τὸ μὲν πλάτος ὑπογράφει τὸ μέγιστον ἢ διὰ τοῦ Νείλου γραμμῆ, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου, καὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων τῶν φυγάδων νήσου,

μέχρι τοῦ διὰ τῆς Ἰέρνης παραλλήλου· τὸ δὲ μῆκος, ἡ ταύτη 118.
 πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας διὰ Στηλῶν καὶ τοῦ Σικελικοῦ
 πορθμοῦ, μέχρι τῆς Ῥοδίας καὶ τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου, παρά
 τὸν Ταῦρον ἰούσα, τὸν διεζωκότα τὴν Ἀσίαν, καὶ κατασρέ-
 φουσα ἐπὶ τὴν ἑῶαν Θαλάτταν, μεταξύ Ἰνδῶν καὶ τῶν ὑπὲρ
 τῆς Βακτριανῆς Σκυθῶν. Δεῖ δὴ νοῆσαι παραλληλόγραμμόν τι,
 ἐν ᾧ τὸ χλαμυδοειδὲς σχῆμα ἐγγέγραπται οὕτως, ὥστε τὸ
 μῆκος τῷ μῆκει ὁμολογεῖν καὶ ἴσον εἶναι τὸ μέγιστον, καὶ τὸ
 πλάτος τῷ πλάτει. Τὸ μὲν δὴ χλαμυδοειδὲς σχῆμα οἰκουμένη
 ἐστὶ. Τὸ δὲ πλάτος ὀρίζεσθαι ἔφαμεν αὐτῆς ταῖς ἐσχάταις
 παραλλήλοις πλευραῖς, ταῖς διοριζούσαις τὸ οἰκήσιμον αὐτῆς 119.
 καὶ τὸ ἀοίκητον ἐφ' ἑκάτερα. Αὗται δ' ἦσαν, πρὸς ἄρκτους μὲν,
 ἡ διὰ τῆς Ἰέρνης, πρὸς δὲ τῇ διακεκαυμένη, ἡ διὰ τῆς Κιννα-
 μωμοφόρου· αὗται δὴ προσεκβαλλόμεναι ἐπὶ τε τὰς ἀνατολάς
 καὶ ἐπὶ τὰς δύσεις μέχρι τῶν ἀνταιρόντων μερῶν τῆς οἰκου-
 μένης, ποιήσουσί τι παραλληλόγραμμον πρὸς τὰς ἐπιζευγνουύ-
 σασ διὰ τῶν ἄρκτων αὐτάς. Ὅτι μὲν οὖν ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ οἰ-
 κουμένη, φανερόν ἐκ τοῦ μῆτε τὸ πλάτος αὐτῆς τὸ μέγιστον
 ἔξω πίπτειν αὐτοῦ, μῆτε τὸ μῆκος. Ὅτι δ' αὐτῆς χλαμυδοει-
 δὲς τὸ σχῆμά ἐστιν, ἐκ τοῦ τὰ ἄκρα μουρίζειν τὰ τοῦ μῆ-
 κους ἐκατέρωθεν, κλυζόμενα ὑπὸ τῆς Θαλάττης, καὶ ἀφαιρεῖν
 τοῦ πλάτους. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν περιπλευσάντων τὰ τε
 ἑῶα μέρη καὶ τὰ δυσμικὰ ἐκατέρωθεν. Τῆς τε γὰρ Ἰνδικῆς νο-
 τιωτέραν πολὺ τὴν Ταπροβάνην καλουμένην νῆσον ἀποφαίνουσι,
 οἰκουμένην ἔτι, καὶ ἀνταίρουσαν τῇ τῶν Αἰγυπτίων νήσῳ, καὶ
 τῇ τὸ κιννάμωμον φερούση γῆ (τὴν γὰρ κράσιν τῶν ἀέρων
 παραπλησίαν εἶναι)· τῆς τε μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς Σκυθίας τῆς
 ὑσάτης, ἀρκτικιώτερά ἐστι τὰ κατὰ τὸ σόμα τῆς Ὑρκανίας Θα-
 λάττης, καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ κατὰ τὴν Ἰέρνην. Ὁμοίως δὲ καὶ
 περὶ τῆς ἔξω Στηλῶν λέγεται. Δυσμικιώτατον μὲν γὰρ σημεῖον

119. τῆς οἰκουμένης, τὸ τῶν Ἰβήρων ἀκρωτήριον, ὃ καλοῦσιν Ἰερόν· κεῖται δὲ κατὰ τὴν γραμμὴν πῶς τὴν διὰ Γαδείρων τε καὶ Στηλῶν, καὶ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ρόδου. Συμφωνεῖν γὰρ καὶ τὰ ὠροσκοπεῖα καὶ τοὺς ἀνέμους φασὶ τοὺς ἐκατέρωσε φοροῦς, καὶ τὰ μήκη τῶν μεγίστων ἡμερῶν τε καὶ νυκτῶν· ἔστι γὰρ τεσσαρεσκαίδεκα ὥρων ἰσημερινῶν ἢ μεγίστη τῶν ἡμερῶν τε καὶ νυκτῶν· ἔν τε τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ Γάδειρα καὶ Ἰβηρας ποτὲ ὀράσθαι τὸν Κάνωβον. Ποσειδώνιος δ' ἐκ τινος ὑψηλῆς οἰκίας, ἐν πόλει διεχούσῃ τῶν τόπων τούτων ὅσον τετρακοσίους σταδίους, φησὶν ἰδεῖν ἀσέρα, ὃν τεκμαίρεσθαι τὸν Κάνωβον αὐτὸν [εἶναι], ἐκ τοῦ τε τοὺς μικρὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας προελθόντα ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ὁμολογεῖν ἀφορᾶν αὐτὸν, καὶ ἐκ τῆς ἰσορίας τῆς ἐν Κνίδῳ. Τὴν γὰρ Εὐδόξου σκοπὴν, οὐ πολὺ τῶν οἰκήσεων ὑψηλοτέρα ἐστὶν· λέγεσθαι δ' ὅτι ἐκεῖνος ἐντεῦθεν ἀφεώρα τὸν Κάνωβον ἀσέρα· εἶναι δ' ἐπὶ τοῦ Ροδιακοῦ κλίματος τὴν Κνίδον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ Γάδειρα, καὶ ἡ ταύτη παραλία.

Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς μὲν τὰ νότια μέρη πλέουσιν, ἢ Λιβύη κεῖται· ταύτης δὲ τὰ δυσμικώτατα, μικρῶ τῶν Γαδείρων πρόκειται μᾶλλον· εἴτ' ἄκραν ποιήσαντα σενὴν ἀναχωρεῖ πρὸς ἕω
120. καὶ νότον, καὶ πλατύνεται κατ' ὀλίγον, ἕως ἂν τοῖς ἐσπερίοις Αἰθίοψι συνάψῃ. Οὗτοι δ' ὑπόκεινται τῶν περὶ Καρχηδόνα τόπων ὕστατοι, συνάπτοντες τῇ διὰ τῆς Κιναμομοφόρου γραμμῇ. Εἰς δὲ τὰναντία πλέουσιν, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῶν Ἀρτάβρων καλουμένων, ὃ πλοῦς ἐστὶ πρὸς ἄρκτον, ἐν δεξιᾷ ἔχουσι τὴν Λυσιτανίαν· εἴθ' ὁ λοιπὸς πρὸς ἕω πᾶς ἀμβλείαν γωνίαν ποιῶν, μέχρι τῶν τῆς Πυρήνης ἄκρων τῶν τελευταίων εἰς τὸν Ὠκεανόν. Τούτοις δὲ τὰ ἐσπέρια τῆς Βρετανικῆς ἀντίκειται πρὸς ἄρκτον· ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Ἀρτάβροις ἀντίκεινται πρὸς ἄρκτον αἱ Καττιτερίδες καλούμεναι νῆσοι, πελάγαι κατὰ τὸ Βρετανικόν πῶς κλίμα ἰδρυμέναι. Ὅστε

δῆλον ἐφ' ὅσον συνάγεται τὰ ἄκρα τῆς οἰκουμένης κατὰ μήκος 120. ὑπὸ τοῦ περιεχυμένου πελάγους εἰς ζενόν.

Τοιοῦτου δὲ ὄντος τοῦ καθόλου σχήματος, χρήσιμον φαίνεται δύο λαβεῖν εὐθείας, αἱ, τέμνουσαι πρὸς ὀρθὰς ἀλλήλας, ἡ μὲν διὰ τοῦ μήκους ἤξει τοῦ μεγίστου παντός, ἡ δὲ διὰ τοῦ πλάτους· καὶ ἡ μὲν τῶν παραλλήλων ἔσαι μία, ἡ δὲ τῶν μεσημβρινῶν· ἔπειτα ταύταις παραλλήλους ἐπινοοῦντας ἐφ' ἑκάτερα, διαιρεῖν κατὰ ταῦτα τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν ἢ χρώμενοι τυγχάνομεν. Καὶ γὰρ τὸ σχῆμα μᾶλλον ἂν καταφανές γένοιτο, ὁποῖον εἰρήκαμεν, καὶ τὸ μέγεθος τῶν γραμμῶν, ἄλλα καὶ ἄλλα μέτρα ἔχουσῶν, τῶν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους· καὶ τὰ κλίματα ἀποδηλωθήσεται βέλτιον, τὰ τε ἐωθινὰ μᾶλλον καὶ τὰ ἐσπέρια, ὡς δ' αὐτως τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια. Ἐπεὶ δὲ διὰ γνωρίμων τόπων λαμβάνεσθαι δεῖ τὰς εὐθείας ταύτας, αἱ μὲν ἐλήφθησαν ἤδη· λέγω δὲ τὰς μέσας δύο, τὴν τε τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, τὰς λεχθεῖσας πρότερον· αἱ δ' ἄλλαι ῥαδίως γνωρίζονται· ἂν διὰ τούτων. Τρόπον γὰρ τινὰ στοιχείοις χρώμενοι τούτοις τὰ παράλληλα μέρη ἐπερχόμεθα καὶ τὰς ἄλλας σχέσεις τῶν οἰκήσεων, τὰς τ' ἐπὶ γῆς καὶ πρὸς τὰ οὐράνια.

Πλεῖστον δ' ἡ θάλαττα γεωγραφεῖ καὶ σχηματίζει τὴν γῆν, κόλπους ἀπεργαζομένη καὶ πελάγη καὶ πορθμούς, ὁμοίως δὲ ἰσθμούς καὶ χερρόνησους καὶ ἄκρας· προσλαμβάνουσι δὲ ταύτη καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ ὄρη. Διὰ γὰρ τῶν τοιούτων ἠπειροὶ τε καὶ ἔθνη, καὶ πόλεων θέσεις εὐφυῶς ἐνενοήθησαν, καὶ τᾶλλα ποικίλματα, ὅσων μεσὸς ἔστιν ὁ χωρογραφικὸς πίναξ. Ἐν δὲ τούτοις καὶ τὸ τῶν νήσων πλῆθος ἔστι, κατεσπαρμένων ἐν τοῖς πελάγεσι καὶ κατὰ τὴν παραλίαν πᾶσαν. Ἄλλων [δ'] ἄλλας ἀρετὰς τε καὶ κακίας, καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν χρείας ἐπιδεικνυμένων ἢ δυσχρησίας, τὰς μὲν φύσει, τὰς δὲ ἐκ κατασκευῆς, τὰς 121. φύσει δεῖ λέγειν· διαμένουσι γὰρ· αἱ δ' ἐπίθετοι δέχονται μετα-

121. Βολιάς. Καί τούτων δὲ τὰς πλείω χρόνον συμμένειν δυναμένας ἐμφανισέον, [ἢ] μὴ πολὺν μὲν, ἄλλως δ' ἐπιφάνειαν ἐχούσας τινὰ καὶ δόξαν, ἢ πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον παραμένουσα τρόπον τινὰ συμφυῆ τοῖς τόποις ποιεῖ, καὶ μηκέτι οὔσαν [τὴν] κατασκευὴν ὥσε δῆλον, ὅτι δεῖ καὶ τούτων μεμνησθαι. Περί πολλῶν γὰρ ἐστὶ πόλεων τοῦτ' εἰπεῖν, ὅπερ εἶπε Δημοσθένης ἐπὶ τῶν περὶ Ὀλυμπον, ἃς οὕτως ἠφανίσθαι φησὶν, ὥσε μὴδ' εἰ πώποτε ᾠκίσθησαν γινῶναι ἂν τινα ἐπελθόντα. Ἄλλ' ὁμως καὶ εἰς τούτους τοὺς τόπους καὶ εἰς ἄλλους ἀφικνοῦνται ἄσμενοι, τὰ γε ἴχνη ποθοῦντες ἰδεῖν τῶν οὕτω διωνομασμένων ἔργων, καθάπερ καὶ τοὺς τάφους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν. Οὕτω δὲ καὶ νομίμων καὶ πολιτικῶν μεμνήμεθα τῶν μηκέτι οὔσων· ἐνταῦθα καὶ τῆς ὠφελείας προκαλουμένης τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων· ἢ γὰρ ζήλου χάριν, ἢ ἀποτροπῆς τῶν τοιούτων.

Λέγωμεν δ' ἀναλαβόντες ἀπὸ τῆς πρώτης ὑποτυπώσεως, ὅτι ἢ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη γῆ, περιρρύτος οὔσα, δέχεται κόλπους εἰς ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης κατὰ τὸν Ὠκεανὸν πολλοὺς, μεγίστους δὲ τέτταρας· ὧν ὁ μὲν βόρειος Κασπία καλεῖται θαλάττα, οἱ δ' Ἰρκανίαν προσαγορεύουσιν· ὁ δὲ Περσικὸς καὶ Ἀράβιος ἀπὸ τῆς νοτίας ἀναχέονται θαλάττης, ὁ μὲν τῆς Κασπίας καταντικρὺ μάλις, ὁ δὲ τῆς Ποντικῆς. Τὸν δὲ τέταρτον, ὅπερ πολὺ τούτους ὑπερβέβληται κατὰ τὸ μέγεθος, ἢ ἐντὸς καὶ καθ' ἡμᾶς λεγομένη θαλάττα ἀπεργάζεται, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας λαμβάνουσα, καὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείους Στήλας πορθμοῦ· μηχανομένη δ' εἰς τὸ πρὸς ἕω μέρος, ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ πλάτει· μετὰ δὲ ταῦτα σχιζομένη καὶ τελευτῶσα εἰς δύο κόλπους πελαγίους, τὸν μὲν ἐν ἀριστερᾷ, ὅπερ Εὐξείνου πόντον προσαγορεύομεν, τὸν δ' ἕτερον τὸν συγκείμενον ἔκ τε τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ Παμφυλίου

καὶ τοῦ Ἰσσηκοῦ. Ἄπαντες δὲ οἱ λεχθέντες ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάτ- 121.
 τῆς κόλποι σενὸν ἔχουσι τὸν εἴσπλουν· μᾶλλον μὲν ὁ τε Ἀράβιος
 καὶ ὁ κατὰ Στήλας, ἦττον δ' οἱ λοιποί. Ἡ δὲ περικλείουσα αὐ-
 τοὺς γῆ τριχῆ νενέμηται, καθάπερ εἴρηται. Ἡ μὲν οὖν Εὐρώπη
 πολυσχημονεσάτη πασῶν ἐστίν· ἡ δὲ Λιβύη τάναντία πέπονθεν·
 ἡ δὲ Ἀσία μέσην πῶς ἀμφοῖν ἔχει τὴν διάθεσιν. Ἄπασαι δ' ἐκ
 τῆς ἐντὸς παραλίας ἔχουσι τὴν αἰτίαν τοῦ τε πολυσχήμονος καὶ 122.
 τοῦ μή· ἡ δ' ἐκτὸς πλὴν τῶν λεχθέντων κόλπων ἀπλῆ καὶ χλα-
 μυδοειδῆς ἐστίν, ὡς εἶπον. Τὰς δ' ἄλλας ἐν μικρῷ διαφορὰς
 ἐατέον· οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖς μεγάλοις τὸ μικρόν. Ἔτι δὲ, ἐπεὶ
 κατὰ τὴν γεωγραφικὴν ἰστορίαν οὐ σχήματα μόνον ζητοῦμεν καὶ
 μεγέθη τόπων, ἀλλὰ καὶ σχέσεις πρὸς ἀλληλα αὐτῶν, ὡσπερ
 ἔφαμεν, καὶ ἐνταῦθα τὸ ποικίλον ἢ ἐντὸς παραλία παρέχεται
 μᾶλλον, ἢ ἢ ἐκτὸς· πολὺ δ' ἐστὶ καὶ τὸ γνῶριμον καὶ τὸ εὐ-
 κρατον, καὶ τὸ πόλεσι καὶ ἔθνεσιν εὐνομουμένοις μᾶλλον συνοι-
 κούμενον ἐνταῦθα, ἢ ἐκεῖ. Ποθοῦμεν δὲ εἰδέναι ταῦτα, ἐν οἷς
 πλείους παραδίδονται πράξεις καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι, καὶ
 τᾶλλα ὅσα εἰς φρόνησιν συνεργεῖ, αἷ τε χρεῖαι συνάγουσιν ἡμᾶς
 πρὸς ἐκεῖνα, ὧν ἐν ἐφικτῷ αἰ ἐπιπλοκαὶ καὶ κοινωνίαι. Ταῦτα
 δ' ἐστὶν ὅσα οἰκεῖται, μᾶλλον δ', οἰκεῖται καλῶς. Πρὸς ἅπαντα
 δὲ τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔφην, ἡ παρ' ἡμῖν θαλάττα πλεονέκτημα
 ἔχει μέγα· καὶ δὴ καὶ ἐνθεν ἀρκτέον τῆς περιγηγήσεως.

Εἴρηται δὲ, ὅτι ἀρχὴ τοῦδε τοῦ κόλπου ἐστὶν ὁ κατὰ τὰς
 Στήλας πορθμός· τὸ δὲ σενώτατον τούτου περὶ ἑβδομήκοντα
 Σταδίους λέγεται. Παραπλεύσαντι δὲ τὸν σενωπὸν ἑκατὸν καὶ εἴ-
 κοσι σταδίων ὄντα, διάσασιν λαμβάνουσιν αἰ ἠϊόνες ἀφρόαν, ἡ
 δ' ἐν ἀρισεραῖ μᾶλλον· εἴτ' ὄψις μεγάλου φαίνεται πελάγους.
 Ὁρίζεται δ' ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ τῆ Λιβυκῆ παραλία
 μέχρι Καρχηδόνας, ἐκ δὲ θατέρου τῆ τε Ἰβηρικῆ, καὶ τῆ Κελ-
 τικῆ κατὰ Ναρβῶνα καὶ Μασσαλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τῆ Λιγυ-

122. Σικη, τελευταία δὲ τῆ Ἰταλικῆ, μέχρι τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ. Τὸ δ' ἑῶν τοῦ πελάγους πλευρὸν ἢ Σικελία ἐστὶ, καὶ οἱ ἑκατέρωθεν αὐτῆς πορθμοί· ὁ μὲν πρὸς τῆ Ἰταλίᾳ ἑπτασάδιος, ὁ δὲ πρὸς τῆ Καρχηδόνι χιλίων καὶ πεντακοσίων σαδίων. Ἡ δ' ἀπὸ τῆς τῶν Στηλῶν ἐπὶ τὸ ἑπτασάδιον γραμμὴ μέρος μὲν ἐστὶ τῆς ἐπὶ Ρόδον καὶ τὸν Ταῦρον, μέσον δὲ πως τέμνει τὸ λεχθέν πέλαγος· λέγεται δὲ σαδίων μυρίων καὶ δισχιλίων. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ μῆκος τοῦ πελάγους. πλάτος δὲ τὸ μέγιστον ὅσον πενταμισχιλίων σαδίων τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου μεταξὺ Μασσαλίας καὶ Ναρβῶνος ἐπὶ τὴν καταντικρὺ Λιβύην. Καλοῦσι δὲ τὸ πρὸς τῆ Λιβύῃ πᾶν μέρος τῆς θαλάττης ταύτης, Λυβικὸν πέλαγος· τὸ δὲ πρὸς τῆ καταντικρὺ γῆ, τὸ μὲν Ἰβηρικὸν, τὸ δὲ Λιγυσικὸν, τὸ δὲ Σαρδόνιον, τελευταῖον δὲ μέχρι τῆς Σικελίας τὸ Τυρρηνικόν. Νῆσοι δ' εἰσὶν ἐν μὲν τῆ παραλίᾳ τῆ κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος μέχρι τῆς Λιγυσικῆς συχναί·
123. μέγισται δὲ Σαρδῶ καὶ Κύρνος μετὰ γε τὴν Σικελίαν· αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ' ἡμᾶς ἐστὶ μεγίστη καὶ ἀρίστη. Πολὺ δὲ τούτων λειπόμεναι, πελάγαι μὲν, Πανδαταρία τε καὶ Ποντία· πρόσγειοι δὲ, Αἰθαλία τε καὶ Πλανασία καὶ Πιθηκοῦσσαι, καὶ Προχύτη, καὶ Καπρέαι, καὶ Λευκωσία, καὶ ἄλλαι τοιαῦται. Ἐπὶ θάτερα δὲ τῆς Λιγυσικῆς, αἱ πρὸ τῆς λοιπῆς ἡϊόνης μέχρι Στηλῶν οὐ πολλαί, ὧν εἰσὶν ἢ τε Γυμνησία καὶ Ἔβυσσος· οὐ πολλαί δὲ οὐδ' αἱ πρὸ τῆς Λιβύης καὶ τῆς Σικελίας· ὧν εἰσι Κόσσουρά τε καὶ Αἰγίμουρος, καὶ αἱ Λιπαραίων νῆσοι, ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι.

Μετὰ δὲ τὴν Σικελίαν καὶ τοὺς ἑκατέρωθεν πορθμοὺς ἄλλα πελάγη συνάπτει, τό τε πρὸ τῶν Σύρτεων καὶ τῆς Κυρηναίας, καὶ αὐταὶ αἱ Σύρτεις, καὶ τὸ Αὐσόνιον μὲν πάλαι, νῦν δὲ καλούμενον Σικελικόν, σύρρουν ἐκείνῳ καὶ συνεχές. Τὸ μὲν οὖν πρὸ τῶν Σύρτεων καὶ τῆς Κυρηναίας καλεῖται Λιβικόν, τελευτᾷ

ὃ εἰς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. Τῶν δὲ Σύρτεων ἡ μὲν ἐλάττων 123.
 ἐστὶν ὅσον χιλίων καὶ ἑξακοσίων σαδίων τὴν περίμετρον. Πρό-
 κεινται δ' ἐφ' ἑκάτερα τοῦ σώματος νῆσοι, Μῆνιγξ τε καὶ Κέρ-
 κινά· τῆς δὲ μεγάλης Σύρτεως φησὶν Ἐρατοσθένους τὸν κύκλον
 εἶναι πεντακισχιλίων, τὸ δὲ βάθος χιλίων ὀκτακοσίων, ἀφ'
 Ἐσπερίδων εἰς Αὐτόμαλα καὶ τὸ τῆς Κυρηναιᾶς μεθόριον πρὸς
 τὴν ἄλλην τὴν ταύτη Λιβύην. Ἄλλοι δὲ τὸν περίπλου τε-
 τρακισχιλίων σαδίων εἶπον· τὸ δὲ βάθος χιλίων καὶ πεντακο-
 σίων, ὅσον καὶ τὸ πλάτος τοῦ σώματος. Τὸ δὲ Σικελικὸν πέ-
 λαγος, πρὸ τῆς Σικελίας ἐστὶ καὶ τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τὸ πρὸς ἕω
 μέρος, καὶ ἔτι τοῦ μεταξύ πόρου τῆς τε Ῥηγίνης, μέχρι Λο-
 κρῶν, καὶ τῆς Μεσσηνίας μέχρι Συρακουσῶν, καὶ Παχύνου.
 Αὕξεται δ' ἐπὶ μὲν τὸ πρὸς ἕω μέρος· μέχρι τῶν ἄκρων τῆς
 Κρήτης· καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ περικλύζει τὴν πλείστην, καὶ
 πληροῖ τὸν Κορινθιακὸν καλούμενον κόλπον· πρὸς ἄρκτους δ'
 ἐπὶ τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ τὸ σῶμα τοῦ Ἰονίου κόλπου, καὶ τῆς
 Ἠπείρου τὰ νότια μέρη, μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, καὶ
 τῆς συνεχοῦς παραλίας τῆς ποιούσης τὸν Κορινθιακὸν κόλπον
 πρὸς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ δ' Ἰόνιος κόλπος μέρος ἐστὶ τοῦ νῦν
 Ἀδρίου λεγομένου. Τούτου δὲ τὴν μὲν ἐν δεξιᾷ πλευρᾷ ἡ
 Ἰλλυρίς ποιεῖ· τὴν δ' εὐώνυμον ἡ Ἰταλία, μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ
 κατὰ τὴν Ἀκυληίαν. Ἐστὶ δὲ πρὸς ἄρκτον ἅμα καὶ πρὸς τὴν
 ἐσπέραν ἀνέχων, στενὸς καὶ μακρὸς· μῆκος μὲν ὅσον ἑξακι-
 σχιλίων σαδίων, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον διακοσίων ἐπὶ τοῖς
 χιλίοις. Νῆσοι δὲ εἰσὶν ἐνταῦθα, συχναὶ μὲν αἱ πρὸ τῆς Ἰλ-
 λυρίδος, αἱ τε Ἀψύρτιδες καὶ Κυρακτικὴ καὶ Λιβυρνίδες, ἔτι 124.
 δ' Ἴσσα καὶ Τραγούριον, καὶ ἡ Μέλαινα Κόρκυρα, καὶ Φάρος·
 πρὸ τῆς Ἰταλίας δὲ αἱ Διομήδαιοι. Τοῦ Σικελικοῦ δὲ τὸ ἐπὶ
 Κρήτην ἀπὸ Παχύνου, τετρακισχιλίων καὶ πεντακοσίων σαδίων
 φασί· τοσοῦτον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς. Τὸ δὲ

124. ἀπὸ ἄκρας Ἰαπυγίας ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, *τῶν μὲν* τρισχιλίων ἐστὶν ἕλαττον· τὸ δ' ἀπὸ ἄκρας Ἰαπυγίας εἰς τὴν Λιδύην πλεόντων, τετρακισχιλίων ἐστὶ. Νῆσοι δ' εἰσὶν ἐνταῦθα ἢ τε Κόρκυρα καὶ Σύβοτα πρὸ τῆς Ἡπειρώτιδος, καὶ ἐφεξῆς πρὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου Κεφαλληνία, καὶ Ἰθάκη, καὶ Ζάκυνθος, καὶ Ἐχινάδες.

Τῷ δὲ Σικελικῷ συνάπτει τὸ Κρητικὸν πέλαγος, καὶ τὸ Σαρωνικόν, καὶ τὸ Μυρτώον, ὃ μεταξὺ τῆς Κρήτης ἐστὶ καὶ τῆς Ἀργείας καὶ τῆς Ἀττικῆς, πλάτος ἔχον τὸ μέγιστον τὸ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς, ὅσον χιλίων καὶ διακοσίων σαδίων· μῆκος δὲ ἕλαττον ἢ διπλάσιον. Ἐν τούτῳ δὲ νῆσοι Κύθηρά τε καὶ Καλαυρία, καὶ αἱ περὶ Αἴγινα καὶ Σαλαμῖνα, καὶ τῶν Κυκλάδων τινές. Τῷδε συνεχές τὸ Αἰγαῖον ἐστὶν ἤδη σὺν τῷ Μέλαινι κόλπῳ καὶ τῷ Ἑλλησπόντῳ, καὶ τὸ Ἰκάριον, καὶ Καρπάθιον μέχρι Ρόδου καὶ Κρήτης καὶ Κύπρου καὶ τῶν πρώτων μερῶν τῆς Ἀσίας· ἐν ᾧ αἱ τε Κυκλάδες νῆσοι εἰσὶ, καὶ αἱ Σποράδες, καὶ αἱ προκείμεναι τῆς Καρίας, καὶ Ἰωνίας, καὶ Αἰολίδος μέχρι τῆς Τρωάδος· λέγω δὲ Κῶ, καὶ Σάμον, καὶ Χίον, καὶ Λέσβον, καὶ Τένεδον· ὡς δ' αὐτῶς αἱ προκείμεναι τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ὁμόρου Θράκης, Εὐβοία τε καὶ Σκύρος, καὶ Πεπάρηθος, καὶ Λῆμνος, καὶ Θάσος, καὶ Ἴμβρος, καὶ Σαμοθράκη, καὶ ἄλλαι πλείους· περὶ ὧν ἐν τοῖς καθ' ἕκασα δηλώσομεν. Ἔστι δὲ τὸ μῆκος τῆς θαλάττης ταύτης περὶ τετρακισχιλίου ἢ μικρῷ πλείους, τὸ δὲ πλάτος περὶ δισχιλίου. Περιέχεται δὲ ὑπὸ τῶν λεχθέντων μερῶν τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς ἀπὸ Σουνίου μέχρι Θερμαίου κόλπου πρὸς ἄρκτον ἐχούσης τὸν πλοῦν παραλίας, καὶ τῶν Μακεδονικῶν κόλπων μέχρι τῆς Θρακίας χερρόνησου.

Κατὰ δὲ ταύτην ἐστὶ τὸ ἑπτασάδιον τὸ κατὰ Σησὸν καὶ Ἄβυδον, δι' οὗ τὸ Αἰγαῖον καὶ ὁ Ἑλλησποντος ἐκδίδωσι πρὸς ἄρκτον

ἄρκτον εἰς ἄλλο πέλαγος, ὃ καλοῦσι Προποντίδα· κακείνο εἰς 124.
 ἄλλο, τὸν Εὐξείνιον προσαγορευόμενον πόντον. Ἔστι δὲ διθάλαττος
 τρόπον τινα οὗτος· κατὰ μέσον γὰρ πῶς ἄκραι δύο προπίπτου-
 σιν, ἡ μὲν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν βορείων μερῶν, ἡ δ' ἐκ
 τῆς Ἀσίας ἐναντία ταύτῃ, συνάγουσαι τὸν μεταξύ πόρον, καὶ
 ποιοῦσαι δύο πελάγη μεγάλα. Τὸ μὲν οὖν τῆς Εὐρώπης ἀκρω-
 τήριον καλεῖται Κριοῦ μέτωπον, τὸ δὲ τῆς Ἀσίας Κάραμβις·
 διέχοντα ἀλλήλων περὶ δισχιλίουσ σαδίουσ καὶ πεντακοσίους. 125.
 Τὸ μὲν οὖν πρὸς ἐσπέραν πέλαγος μῆκός ἐστιν ἀπὸ Βυζαντίου
 μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βορυσθένουσ σαδίων τρισχιλίων ὀκτα-
 κοσίων, πλάτος δὲ δισχιλίων· ἐν τούτῳ δ' ἡ Λευκὴ νῆσός ἐστι.
 Τὸ δ' ἐῶν ἐστι παράμυκτες, εἰς σενὸν τελευτῶν μυχόν, τὸν
 κατὰ Διοσκουριάδα, ἐπὶ πεντακισχιλίους ἢ μικρῶ πλείους σα-
 δίουσ, τὸ δὲ πλάτος περὶ τρισχιλίουσ· ἡ δὲ περίμετροσ τοῦ
 σύμπαντος πελάγουσ ἐστὶ δισμυρίων που καὶ πεντακισχιλίων
 σαδίων. Εἰκάζουσι δὲ τινεσ τὸ σχῆμα τῆσ περιμέτρου ταύτῃσ
 ἐντεταμένῳ Σκυθικῶ τόξῳ, τὴν μὲν νευράν ἐξομοιοῦντεσ τοῖσ
 δεξιοῖσ καλουμένοισ μέρεσι τοῦ Πόντου· ταῦτα δ' ἐστὶν ὁ παρά-
 πλουσ· ὁ ἀπὸ τοῦ σόματος μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ Διοσκου-
 ριάδα· πλὴν γὰρ τῆσ Καραμβιόσ, ἡ γε πᾶσα ἄλλη ἡῶν μι-
 κράσ ἔχει ἐσοχάσ τε καὶ ἐξοχάσ, ὡσ' εὐθεία εἰοικέναι. Τὴν δὲ
 λοιπὴν τῶ κέρατι τοῦ τόξου, διπτὴν ἔχοντι τὴν ἐπιστροφὴν, τὴν
 μὲν ἄνω περιφερεςέραν, τὴν δὲ κάτω εὐθυτέρα· οὕτω δὴ
 κακείνην ἀπεργάζεσθαι δύο κίλπουσ, ὧν ὁ ἐσπέριος πολὺ θα-
 τέρου περιφερέσερός ἐστιν.

Ἰπέρκειται δὲ τοῦ ἐωθινοῦ κόλπου πρὸσ ἄρκτον ἡ Μαιώτισ
 λίμνη, τὴν περίμετρον ἔχουσα ἐννακισχιλίων σαδίων, ἡ καὶ
 μικρῶ πλείωνων· ἐκδίδωσι δ' αὕτη μὲν εἰσ Πόντον κατὰ τὸν
 Κιμμερικὸν καλούμενον βόσπορον· οὗτος δὲ κατὰ τὸν Θράκιον
 εἰσ τὴν Προποντίδα· τὸ γὰρ Βυζαντιακὸν σόμα οὕτω καλοῦσι

125. Θράκιον Βόσπορον, ὃ τετρασάδιόν ἐστιν. Ἡ δὲ Προποντὶς χιλίων καὶ πεντακοσίων λέγεται τὸ μῆκος σαδίων τὸ ἀπὸ τῆς Τρωάδος ἐπὶ τὸ Βυζάντιον· πάρισον δὲ πῶς ἐστὶ καὶ τὸ πλάτος. Ἐνταῦθα δ' ἡ τῶν Κυζικηνῶν ἰδρυται νῆσος καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νησία. Τοιαύτη μὲν ἡ πρὸς ἄρκτον τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀνάχυσις καὶ τοσαύτη.

Πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ρόδου, ἡ τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ποιούσα, καὶ τὸ Παμφύλιον, καὶ τὸ Ἰσσικόν, ἐπὶ μὲν τῆς ἕως καὶ τῆς Κιλικίας κατ' Ἰσσοὺν ἐκτείνεται μέχρι καὶ πεντακισχιλίων σαδίων, παρά τε Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ τὴν Κιλικίων παραλίαν πᾶσαν. Ἐντεῦθεν δὲ Συρίαν τε καὶ Φοινίκη καὶ Αἴγυπτος ἐγκυκλοῖ πρὸς νότον τὴν Θάλατταν καὶ πρὸς δύσιν, ἕως Ἀλεξάνδρειας. Ἐν δὲ τῷ Ἰσσικῷ κόλπῳ καὶ τῷ Παμφυλίῳ κεῖσθαι συμβαίνει τὴν Κύπρον, συνάπτουσαν τῷ Αἰγυπτίῳ πελάγει. Ἐστὶ δ' ἀπὸ Ρόδου διάγραμμα εἰς Ἀλεξάνδρειαν βορρᾶ τετρακισχιλίων πού σαδίων, ὃ δὲ περίπλους διπλάσιος. Ὁ δὲ Ἐρατοσθένης ταύτην μὲν τῶν ναυτικῶν εἶναί φησι τὴν ὑπόληψιν, περὶ τοῦ διαγράματος τοῦ πελάγους, τῶν μὲν οὕτω λεγόντων, τῶν δὲ καὶ πεντακισχι-
 126. λίους οὐκ ὀκνούντων εἰπεῖν· αὐτὸς δὲ διὰ τῶν σκιοθηρικῶν γνωμόνων ἀνευρεῖν τρισχιλίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα. Τούτου δὴ τοῦ πελάγους τὸ πρὸς τῇ Κιλικίᾳ καὶ Παμφυλίᾳ, καὶ τοῦ Ποντικοῦ τὰ καλούμενα δεξιὰ μέρη, καὶ ἡ Προποντὶς, καὶ ἡ ἐφεξῆς παραλία μέχρι Παμφυλίας, ποιεῖ τινα χερρόνησον μεγάλην, καὶ μέγαν ταύτης ἰσθμὸν, τὸν ἀπὸ τῆς πρὸς Ταρσῶν Θαλάττης, ἐπὶ πόλιν Ἀμισόν, καὶ τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίου τὴν Θεμισκυραν. Ἡ γὰρ ἐντὸς τῆς γραμμῆς ταύτης χώρα μέχρι Καρίας καὶ Ἰωνίας, καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλυσος νεμομένων ἔθνων, περίκλυτος ἅπασά ἐστιν ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν ἐκατέρωθεν λεχθέντων τῆς Θαλάττης μερῶν· καὶ δὴ καὶ καλοῦμεν Ἀσίαν ταύτην ἰδίως, καὶ ὁμωνύμως τῇ ὅλῃ.

Συλλήβδην δὲ εἰπεῖν, τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης νοτιώτατον 126.
 μὲν ἐστὶ σημεῖον, ὃ τῆς μεγάλης Σύρτεως μυχός, καὶ μετὰ
 τοῦτον ἢ κατὰ Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρεια, καὶ [αἰ] τοῦ Νείλου προ-
 χοαί, βορειώτατον δὲ τὸ τοῦ Βορυσθέουος στόμα· εἰ δὲ καὶ τὴν
 Μαιώτιν προσθεῖη τις τῷ πελάγει (καὶ γὰρ ἐστὶν ὡς ἂν μέρος τι),
 τὸ τοῦ Ταναΐδος· δυσμικώτατον δὲ ὃ κατὰ τὰς Στήλας πορθμὸς,
 ἑωθινώτατον δ' ὃ λεχθεῖς μυχός κατὰ τὴν Διοσκουριάδα. Ἐρα-
 τοσθένης δ' οὐκ εὔ τὸν Ἰσσηκὸν κόλπον φησὶν· ὃ μὲν γὰρ ἐπὶ
 τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἵδρυται, ἐφ' οὐπὲρ ἢ τε Ἀμισὸς καὶ
 Θεμισκυρα· εἰ δὲ βούλει, πρόσλαβε καὶ τὴν Σιδηνὴν μέχρι
 Φαρνακίας. Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν μερῶν πρὸς ἕω πλοῦς ἐστὶ
 πλειόνων ἢ τρισχιλίων πηλαδίων εἰς Διοσκουριάδα, ὡς ἔσαι
 μᾶλλον ἐκ τῆς ἐν μέρει περιοδίας φανερόν. Ἡ μὲν δὲ καθ' ἡμᾶς
 θαλάττα τοιαύτη τις.

Ἰπογραπτέον δὲ καὶ τὰς περιεχούσας αὐτὴν γᾶς, ἀρχὴν
 λαβοῦσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν, ἀφ' ὧνπερ καὶ τὴν θαλάτταν
 ὑπεγράψαμεν. Εἰσπλέουσι τοίνυν τὸν κατὰ Στήλας πορθμὸν, ἐν
 δεξιᾷ μὲν ἐστὶν ἡ Λιβύη μέχρι τῆς τοῦ Νείλου ῥύσεως· ἐν
 ἀριστερᾷ δὲ ἀντίπορθμος ἡ Εὐρώπη μέχρι τοῦ Ταναΐδος· τελευ-
 τῶσι δ' ἀμφοτέραι περὶ τὴν Ἀσίαν. Ἀρκτέον δ' ἀπὸ τῆς Εὐ-
 ρώπης, ὅτι πολυσχήμεν τε καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν εὐφουε-
 ράτη, καὶ πολιτειῶν, καὶ ταῖς ἄλλαις πλείστον μεταδεδωκυῖα
 τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ἐπειδὴ σύμπασα οἰκήσιμός ἐστι πλὴν ὀλί-
 γης τῆς ἀοικήτου διὰ φύχος· αὕτη δ' ὁμορεῖ τοῖς Ἀμαξοίοις
 τοῖς περὶ τὸν Τάναϊν, καὶ τὴν Μαιώτιν, καὶ τὸν Βορυσθένη.
 Τῆς δ' οἰκησίμου, τὸ μὲν δυσχεῖμερον, καὶ τὸ ὄρεινόν, μοχ-
 θηρῶς οἰκεῖται τῇ φύσει· ἐπιμελητάς δὲ λαβόντα ἀγαθούς καὶ
 τὰ φαύλως οἰκούμενα καὶ λησρικῶς, ἡμεροῦται. Καθάπερ οἱ
 Ἕλληνες, ὄρη καὶ πέτρας κατέχοντες, ὠκοῦν καλῶς διὰ πρόνοιαν 127.
 τὴν περὶ τὰ πολιτικά, καὶ τὰς τέχνας, καὶ τὴν ἄλλην σύνεσιν

127. τὴν περί τὸν βίον. Ῥωμαῖοί τε πολλὰ ἔθνη παραλαβόντες καὶ τὴν φύσιν ἀνήμερα διὰ τοὺς τόπους, ἢ τραχεῖς ὄντας, ἢ ἀλιμένους, ἢ ψυχροὺς, ἢ ἀπ' ἄλλης αἰτίας δυσοικήτους πολλοῖς, τοὺς τε ἀνεπιπλέκτους ἀλλήλοις ἐπέπλεξαν, καὶ τοὺς ἀγριωτέρους πολιτικῶς ζῆν ἐδίδαξαν. Ὅσον δ' ἐστὶν αὐτῆς ἐν ὀμαλῷ καὶ εὐκράτῳ, τὴν φύσιν ἔχει συνεργὸν πρὸς ταῦτα· ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν τῇ εὐδαίμονι χώρα πᾶν ἐστὶν εἰρηνικόν, τὸ δ' ἐν τῇ λυπρᾷ μάχιμον καὶ ἀνδρικόν· καὶ δέχεται τινὰς παρ' ἀλλήλων εὐεργεσίας τὰ γένη ταῦτα. Τὰ μὲν γὰρ ἐπικουρεῖ τοῖς ὄπλοις, τὰ δὲ καρποῖς καὶ τέχναις καὶ ἡθοποιΐαις. Φανεραὶ δὲ καὶ [αἱ] ἐξ ἀλλήλων βλάβαι, μὴ ἐπικουρούντων· ἔχει δὲ τι πλεονέκτημα ἢ βία τῶν τὰ ὄπλα ἐχόντων, πλὴν εἰ τῷ πλήθει κρατοῖτο. Ὑπάρχει δὲ τι καὶ πρὸς τοῦτο εὐφυῆς τῇ ἡπείρῳ ταύτῃ· ὅλη γὰρ διαπεποίκιλται πεδίοις τε καὶ ὄρεσιν, ὥστε πανταχοῦ καὶ τὸ γεωργικόν τε καὶ τὸ πολιτικόν καὶ τὸ μάχιμον παρακεῖσθαι· πλεόν δ' εἶναι θάτερον, τὸ τῆς εἰρήνης οἰκεῖον· ὥστε καὶ ἐπικρατεῖ τοῦτο, προσλαμβάνοντων καὶ τῶν ἡγεμόνων, Ἑλλήνων μὲν πρότερον, Μακεδόνων δὲ καὶ Ῥωμαίων ὕστερον. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ πρὸς εἰρήνην καὶ πρὸς πόλεμον αὐταρκεσάτη ἐστὶ· καὶ γὰρ τὸ μάχιμον πλήθος ἀφθονον ἔχει, καὶ τὸ ἐργαζόμενον τὴν γῆν, καὶ τὸ τὰς πόλεις συνέχον. Διαφέρει δὲ καὶ ταύτῃ, διότι τοὺς καρποὺς ἐκφέρει τοὺς ἀρίστους, καὶ τοὺς ἀναγκαίους τῷ βίῳ, καὶ μέταλλα ὅσα χρήσιμα. Θυώματα δὲ καὶ λίθους πολυτελεῖς ἐξωθεν μέτεισι· ὧν τοῖς σπανιζομένοις οὐδὲν χείρων ὁ βίος ἐστὶν, ἢ τοῖς εὐπορουμένοις. Ὡς δ' αὐτῶς βοσκημάτων μὲν ἀφθονίαν παρέχει, θηρίων δὲ σπάνιν. Τοιαύτη μὲν ἡ ἡπειρος αὕτη καθόλου τὴν φύσιν ἐστὶ.

Κατὰ μέρος δ' ἐστὶ πρώτη πασῶν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἡ Ἰβηρία, βύρση βοεῖα παραπλησία· τῶν ὡς ἀν' τραχηλιαίων μερῶν ὑπερπιπτόντων εἰς τὴν συνεχῆ Κελτικὴν. Ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ πρὸς ἑω· καὶ

τούτοις ἐν ἀποτέμνεται τῶν πλευρῶν, ὄρος ἡ καλουμένη Πυρρήνη. 127.
 Ἡ δ' ἄλλη πᾶσα ἐσι περίρρυτος τῇ Θαλάττῃ· τὸ μὲν νότιον τῇ
 καθ' ἡμᾶς μέχρι Στηλῶν· τὰ δὲ λοιπὰ τῇ Ἀτλαντικῇ μέχρι
 τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρρήνης. Μῆκος δὲ τῆς χώρας ταύτης 128.
 ἐσι περί ἑξακισχιλίους σταδίους τὸ μέγιστον· πεντακισχιλίους δὲ
 πλάτος.

Μετὰ δὲ ταύτην ἐσὶν ἡ Κελτικὴ πρὸς ἑω μέχρι ποταμοῦ
 Ῥήνου, τὸ μὲν βόρειον πλευρὸν τῷ Βρετανικῷ κλυζομένη
 πορθμῷ παντί· ἀντιπαρῆκει γὰρ αὐτῇ παράλληλος ἡ νῆσος
 αὕτη, πᾶσα πάση, μῆκος ὅσον πεντακισχιλίους ἐπέχουσα· τὸ
 δ' ἑωθινὸν τῷ Ῥήνῳ ποταμῷ περιγραφομένη, παράλληλον ἔχοντι
 τὸ ρεῦμα τῇ Πυρρήνῃ· τὸ δὲ νότιον, τὸ μὲν ταῖς Ἄλπεσι τὸ ἀπὸ
 τοῦ Ῥήνου, τὸ δ' αὐτῇ τῇ καθ' ἡμᾶς Θαλάττῃ· καθ' ὃ χωρίον
 ὁ καλούμενος Γαλατικὸς κόλπος ἀναχεῖται, καὶ ἐν αὐτῷ Μασ-
 σαλία τε καὶ Ναρβῶν ἴδρυνται, πόλεις ἐπιφανέσονται. Ἀντίκειται
 δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ κατ' ἀποστροφὴν ἕτερος κόλπος ὁμώνυμος
 αὐτῷ, καλούμενος Γαλατικὸς, βλέπων πρὸς τὰς ἄρκτους καὶ τὴν
 Βρετανικὴν· ἐνταῦθα δὲ καὶ σενώτατον λαμβάνει τὸ πλάτος ἡ
 Κελτικὴ· συνάγεται γὰρ εἰς ἰσθμὸν, ἑλαττόνων μὲν ἢ τρισχι-
 λίων σταδίων, πλειόνων δ' ἢ δισχιλίων. Μεταξὺ δ' ἐσὶ ῥάχις
 ὄρεινῇ πρὸς ὄρθας τῇ Πυρρήνῃ, τὸ καλούμενον Κέμμενον ὄρος·
 τελευτᾷ δὲ τοῦτο εἰς μεσαίτατα τὰ τῶν Κελτῶν πεδιά. Τῶν δὲ
 Ἄλπεων, ἃ ἐσὶν ὄρη σφόδρα ὑψηλὰ, περιφερῆ ποιοῦντα γραμ-
 μὴν, τὸ μὲν κυρτὸν ἔσραπται πρὸς τὰ λεχθέντα τῶν Κελτῶν
 πεδιά καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος· τὸ δὲ κοῖλον πρὸς τὴν Λιγυσικὴν
 καὶ τὴν Ἰταλίαν. Ἔσθη δὲ κατέχει πολλά τὸ ὄρος τοῦτο Κελ-
 τικά, πλὴν τῶν Λιγύων. Οὗτοι δ' ἕτεροεσθνεῖς μὲν εἰσι, παρα-
 πλήσιοι δὲ τοῖς βίοις· νέμονται δὲ μέρος τῶν Ἄλπεων τὸ συν-
 ἄπτου τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μέρος δὲ καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων
 κατέχουσι. Ταῦτα δ' ἐσὶν ὄρεινῇ ῥάχις διὰ τοῦ μήκους ὅλου τῆς

128. Ἰταλίας διαπεφυκυῖα ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν, τελευτῶσα δ' ἐπὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν.

Τῆς δ' Ἰταλίας ἐς τὰ μὲν πρῶτα μέρη, τὰ ὑποπίπτοντα ταῖς Ἄλπεσι πεδιά, μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου, καὶ τῶν πλησίον τόπων· τὰ δ' ἐξῆς, ἄκρα σενή καὶ μακρὰ χερρόνησιάζουσα, δι' ἧς, ὡς εἶπον, ἐπὶ μῆκος τέταται τὸ Ἀπέννινον ὄρος, ὅσον ἑπτακισχιλίων σταδίων, πλάτος δ' ἀνώμαλον. Ποιεῖ δὲ τὴν Ἰταλίαν χερρόνησον, τό τε Τυρρηνικὸν πέλαγος ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ Λιγυσικοῦ, καὶ τὸ Αὐσονίον, καὶ ὁ Ἀδρίας.

Μετὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Κελτικὴν τὰ πρὸς ἕω λοιπά ἐς τὴς Εὐρώπης, ἃ δίχα τέμνεται τῷ Ἰσρω ποταμῷ. Φέρεται δ' οὗτος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἕω καὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον, ἐν ἀρισερᾷ λιπὼν τὴν τε Γερμανίαν ὅλην, ἀρξάμενην ἀπὸ τοῦ Ῥήνου, καὶ τὸ Γετικὸν πᾶν, καὶ τὸ τῶν Τυριγετῶν,

129. καὶ Βασαρνῶν, καὶ Σαυροματῶν, μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης· ἐν δεξιᾷ δὲ τὴν τε Θρακίην ἅπασαν καὶ τὴν Ἰλλυρίδα καὶ Μακεδονίαν, λοιπὴν δὲ καὶ τελευταίαν τὴν Ἑλλάδα. Πρόκεινται δὲ νῆσοι τῆς Εὐρώπης, ἃς ἔφαμεν, ἔξω μὲν Στηλῶν Γάδειρά τε καὶ Καττιτερίδες, καὶ Βρετανικαί· ἐντὸς δὲ Στηλῶν, αἶτε Γυμνησίαι καὶ ἄλλα νησίδια Φοινίκων, καὶ τὰ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ Λιγύων· καὶ αἱ πρὸ τῆς Ἰταλίας μέχρι τῶν Αἰόλου νήσων, καὶ τῆς Σικελίας· ὅσαι τε περὶ τὴν Ἠπειρωτὴν καὶ Ἑλλάδα μέχρι Μακεδονίας καὶ τῆς Θρακίας χερρόνησου.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Ταναΐδος καὶ τῆς Μαιώτιδος τῆς Ἀσίας ἐστὶν ἦδη τὰ ἐντὸς τοῦ Ταύρου συνεχῆ· τούτοις δ' ἐξῆς τὰ ἐκτός. Διαιρουμένης γὰρ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ταύρου δίχα, διατείνοντος ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Παμφυλίας ἐπὶ τὴν ἑῶαν Θαλάτταν κατ' Ἰνδοὺς καὶ τοὺς ταύτη Σκύθας, τὸ μὲν πρὸς ἄρκτους νενευκὸς τῆς ἠπειροῦ μέρος, καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ Ταύρου, τὸ δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἐκτός. Τὰ δὲ συνεχῆ τῆ

Μαιώτιδι καὶ τῷ Ταναΐδι μέρη, τὰ ἐντὸς τοῦ Ταύρου ἐσί. 129.
 Τούτων δὲ τὰ πρῶτα μέρη τὰ μεταξὺ τῆς Κασπίας Θαλάττης
 ἐσί, καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῇ μὲν ἐπὶ τὸν Τάναϊν καὶ τὸν
 Ὠκεανὸν τελευτῶντα τὸν τε ἔξω καὶ τὸν ἐπὶ τῆς Ὑρκανίας Θα-
 λάττης, τῇ δ' ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν, καθ' ὃ ἐγγυτάτω ἐσὶν ἀπὸ τοῦ
 μυχοῦ τοῦ Πόντου, ἐπὶ τὴν Κασπίαν. Ἐπειτα τὰ ἐντὸς τοῦ
 Ταύρου τὰ ὑπὲρ τῆς Ὑρκανίας μέχρι πρὸς τὴν κατὰ Ἰνδοὺς
 καὶ Σκύθας τοὺς πρὸς τὴν αὐτὴν θάλατταν καὶ τὸ Ἴμαον ὄρος.
 Ταῦτα δ' ἔχουσι, τὰ μὲν οἱ Μαιῶται *Σαυρομάται* καὶ οἱ
 μεταξὺ τῆς Ὑρκανίας καὶ τοῦ Πόντου, μέχρι τοῦ Καυκάσου
 καὶ Ἰβήρων καὶ Ἀλβανῶν, Σαυρομάται, καὶ Σκύθαι, καὶ Ἀχαιοί,
 καὶ Ζυγοί, καὶ Ἠνίοχοι. Τὰ δ' ὑπὲρ τῆς Ὑρκανίας Θαλάττης,
 Σκύθαι καὶ Ὑρκανοί καὶ Παρθυσῆες καὶ Βάκτριοι καὶ Σογδια-
 νοί, καὶ τὰλλα τὰ ὑπερκείμενα μέρη τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἄρκτον.
 Πρὸς νότον δὲ τῆς Ὑρκανίας Θαλάττης ἐκ μέρους, καὶ τοῦ
 ἰσθμοῦ παντὸς μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ Πόντου, τῆς τε Ἀρμε-
 νίας ἢ πλείεση κεῖται, καὶ Κολχίς, καὶ Καππαδοκία ζύμπασα
 μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῶν Τιβαρηνικῶν ἔθνων· ἔτι
 δὲ ἢ ἐντὸς Ἄλυος χώρα λεγομένη, περιέχουσα, πρὸς μὲν τῷ
 Πόντῳ καὶ τῇ Προποντίδι, Παφλαγόνας τε καὶ Βιθυνοὺς καὶ
 Μυσοὺς, καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ λεγομένην Φρυγίαν, ἧς ἐσί καὶ
 ἡ Τρωάς· πρὸς δὲ τῷ Αἰγαίῳ καὶ τῇ ἐφεξῆς Θαλάττῃ, τὴν τε
 Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν καὶ Καρίαν καὶ Λυκίαν· ἐν δὲ τῇ μεσο-
 γαίᾳ τὴν τε Φρυγίαν, ἧς ἐσί μέρος καὶ ἡ τῶν Γαλλογραικῶν λεγο- 130.
 μένη Γαλατία, *καὶ ἡ Ἐπίκτητος*, καὶ Λυκάονας, καὶ Λυδοὺς.
 Ἐφεξῆς δὲ τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου, οἱ τε τὰ ὄρη κατέχοντες
 Παροπαμισάδαι, καὶ τὰ Παρθυσῆων τε καὶ Μήδων καὶ Ἀρμε-
 νίων καὶ Κιλικίων ἔθνη, καὶ Λυκάονες καὶ Πισίδαι. Μετὰ δὲ
 τοὺς ὀρείους ἐσί τὰ ἐκτὸς τοῦ Ταύρου. Πρώτη δ' ἐσί τούτων
 ἡ Ἰνδική, ἔθνος μέγιστον τῶν πάντων καὶ εὐδαιμονέστατον,

130. τελευτῶν πρὸς τε τὴν ἑῶαν Θαλάτταν, καὶ τὴν νοτίαν τῆς Ἀτλαντικῆς. Ἐν δὲ τῇ νοτιωτάτῃ Θαλάττῃ πρόκειται τῆς Ἰνδικῆς νῆσος, οὐκ ἐλάττων τῆς Βρετανικῆς, ἢ Ταπροβάνη. Μετὰ δὲ τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια νεύουσιν, ἐν δεξιᾷ δ' ἔχουσι τὰ ὄρη, χώρα ἐσὶ συγνή, φαύλως οἰκουμένη διὰ λυπρότητα ὑπ' ἀνθρώπων τελέως βαρβάρων, οὐχ ὁμοειδῶν· καλοῦσι δ' Ἀριανούς, ἀπὸ τῶν ὀρῶν διατείνοντας μέχρι Γεδρωσίας καὶ Καρμανίας. Ἐξῆς δὲ εἰσὶ πρὸς μὲν τῇ Θαλάττῃ Πέρσαι καὶ Σούσιοι καὶ Βαβυλώνιοι, καθήκοντες ἐπὶ τὴν κατὰ Πέρσας Θαλάτταν, καὶ τὰ περιουκούντα τούτους ἔθνη μικρά· πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσιν οἱ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι Παρθυσῆες, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἀρμένιοι, καὶ τὰ τούτοις πρόσχωρα ἔθνη, καὶ ἡ Μεσοποταμία. Μετὰ δὲ τὴν Μεσοποταμίαν τὰ ἐντὸς Εὐφράτου· ταῦτα δ' ἐσὶν ἢ τε εὐδαίμων Ἀραβία πάσα, ἀφοριζομένη τῷ τε Ἀραβίῳ κόλπῳ παντί, καὶ τῷ Περσικῷ, καὶ ὅσων οἱ Σκηνίται καὶ οἱ Φύλαρχοι κατέχουσιν, οἱ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην καθήκοντες, καὶ τὴν Συρίαν· εἴθ' οἱ πέραν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι τοῦ Νείλου, Αἰθίοπες τε καὶ Ἄραβες, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς Αἰγύπτιοι, καὶ Σύροι, καὶ Κίλικες, οἱ τε ἄλλοι, καὶ οἱ Τραχειῶται λεγόμενοι, τελευταῖοι δὲ Παμφύλιοι.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀσίαν ἐσὶν ἡ Λιβύη, συνεχῆς οὔσα τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ Αἰθιοπία, τὴν μὲν καθ' ἡμᾶς ἠϊόνα ἐπ' εὐθείας ἔχουσα, σχεδόν τι μέχρι Στηλῶν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἀρξαμένην, πλην τῶν Σύρτων, καὶ εἴ πού τις ἄλλη κόλπων ἐπιστροφή μετρία, καὶ τῶν ταύτην ποιοῦντων ἀκρωτηρίων ἐξοχή· τὴν δὲ παρωκεανίτιν ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας μέχρι τινός, ὡς ἂν παράλληλον οὔσαν τῇ προτέρᾳ, μετὰ δὲ ταῦτα συναγομένην ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν εἰς ὀξείαν ἄκραν, μικρὸν ἔξω Στηλῶν προπεπτωκυῖαν, καὶ ποιούσαν τραπέζιον πως τὸ σχῆμα. Ἔστι δ', ὡσπερ οἱ τε ἄλλοι δηλοῦσι, καὶ δη καὶ Γναῖος Πείσων, ἡγεμῶν γενόμενος

τῆς χώρας, διηγείτο ἡμῖν, ἐοικυῖα παρδαλῆ· κατάσικτος γάρ 130.
 ἐσιν οἰκήσεις περιεχομέναις ἐρήμῳ καὶ ἀνύδρῳ γῆ· καλοῦσι
 δὲ τὰς τοιαύτας οἰκήσεις Αὐάσεις οἱ Αἰγύπτιοι. Τοιαύτη δὲ
 οὐσα, ἔχει τινὰς ἄλλας διαφορὰς τριχῆ διαιρουμένας. Τῆς μὲν
 γάρ καθ' ἡμᾶς παραλίας, εὐδαίμων ἐσὶν ἡ πλείστη σφόδρα, 131.
 καὶ μάλισα ἡ Κυρηναία καὶ ἡ περὶ Καρχηδόνα, μέχρι Μαυ-
 ρουσίων καὶ τῶν Ἡρακλείων Στηλῶν· οἰκεῖται δὲ μετρίως *καὶ*
 ἡ παρωκεανῆτις· ἡ δὲ μέση φαύλως, ἡ τὸ σίλφιον φέρουσα, ἔρημος
 ἡ πλείστη καὶ τραχεῖα καὶ ἀμμώδης. Τὸ δ' αὐτὸ πέπονθε καὶ
 τῆς Ἀσίας ἡ ἐπ' εὐθείας ταύτη, διὰ τε τῆς Αἰθιοπίας διήκουσα,
 τῆς τε Τρωγλοδυτικῆς, καὶ τῆς Ἀραβίας, καὶ τῆς Γεδρωσίας [καὶ]
 τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων. Νέμεται δ' ἔθνη τὴν Λιβύην τὰ πλείστα
 ἄγνωστα· οὐ πολλὴν γάρ ἐφοδεύεσθαι συμβαίνει στρατοπέδοις
 οὐδ' ἄλλοφύλοις ἀνδράσιν· οἱ δ' ἐπιχώριοι, καὶ ὀλίγοι παρ'
 ἡμᾶς ἀφικνοῦνται πόρρωθεν, καὶ οὐ πιστὰ, οὐδὲ πάντα λέ-
 γουσιν· ὅμως δ' οὖν τὰ λεγόμενα τοιαῦτά ἐσι. Τοὺς μὲν με-
 σημβρινωτάτους, Αἰθίοπας προσαγορεύουσι· τοὺς δ' ὑπὸ τούτους
 τοὺς πλείστους, Γαράμαντας, καὶ Φαρουσίους, καὶ Νιγρίτας·
 τοὺς δ' ἔτι ὑπὸ τούτους Γαιτούλους· τοὺς δὲ τῆς Θαλάττης
 ἐγγύς ἡ καὶ ἀπτομένους αὐτῆς, πρὸς Αἰγύπτῳ μὲν Μαρμα-
 ρίδας, μέχρι τῆς Κυρηναιίας· ὑπὲρ δὲ ταύτης, καὶ τῶν Σύρ-
 τεων, Ψύλλους καὶ Νασαμῶνας, καὶ τῶν Γαιτούλων τινὰς·
 εἶτα Σύντας, καὶ Βυζακίους, μέχρι τῆς Καρχηδονίας. Πολλὴ
 δ' ἐσὶν ἡ Καρχηδονία· συνάπτουσι δ' οἱ Νομάδες αὐτῇ· τούτων
 δὲ τοὺς γνωριμωτάτους, τοὺς μὲν Μαστυλιεῖς, τοὺς δὲ Μα-
 σαισυλίους προσαγορεύουσιν· ὕστατοι δ' εἰσὶ Μαυρούσιοι. Πᾶσα
 δ' ἡ ἀπὸ Καρχηδόνας μέχρι Στηλῶν ἐσὶν εὐδαίμων· θηριοτρό-
 φος δὲ, ὥσπερ καὶ ἡ μεσογαία πᾶσα. Οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ
 Νομάδας λεχθῆναί τινας ἐξ αὐτῶν, οὐ δυναμένους γεωργεῖν,
 διὰ τὸ πλῆθος τῶν θηρίων τὸ παλαιόν· οἱ δὲ νῦν ἅμα τῇ ἐμπειρίᾳ

131. τῆς Θήρας διαφέροντες, καὶ τῶν Ῥωμαίων προσλαμβανόντων πρὸς τοῦτο διὰ τὴν σπουδὴν τὴν περὶ τὰς Θηριομαχίας, ἀμφοτέρων περιγίγνονται, καὶ τῶν Θηρίων καὶ τῆς γεωργίας. Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ἡπειρῶν λέγομεν.

Λοιπὸν εἰπεῖν περὶ τῶν κλιμάτων, ὅπερ καὶ αὐτὸ ἔχει καθολικὴν ὑποτύπωσιν, ὀρμηθεῖσιν ἐκ τῶν γραμμῶν ἐκείνων, ἃ σοιχεῖα ἐκαλέσαμεν· λέγω δὲ τῆς τε τὸ μῆκος ἀφοριζούσης τὸ μέγιστον, καὶ τῆς τὸ πλάτος, μάλισα δὲ τῆς τὸ πλάτος. Τοῖς μὲν οὖν ἀστρονομικοῖς ἐπὶ πλέον τοῦτο ποιητέον, καθάπερ Ἴππαρχος ἐποίησεν. Ἀνέγραψε γὰρ, ὡς αὐτὸς φησι, τὰς γιγνομένας ἐν τοῖς οὐρανίοις διαφορὰς καθ' ἕκαστον τῆς γῆς τόπον,

132. τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τεταρτημορίῳ τεταγμένων· λέγω δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ βορείου πόλου. Τοῖς δὲ γεωγραφοῦσιν οὔτε τῶν ἔξω τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης φροντιστέον· οὔτ' ἐν αὐτοῖς τοῖς τῆς οἰκουμένης μέρεσι τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας διαφορὰς παραδεκτέον τῷ πολιτικῷ· περισκελεῖς γὰρ εἰσιν. Ἄλλ' ἀρκεῖ τὰς σημειώδεις καὶ ἀπλουστέρως ἐκθέσθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεχθειῶν, ὑποθεμένοις, ὥσπερ ἐκεῖνος, εἶναι τὸ μέγεθος τῆς γῆς σαδίων εἴκοσι πέντε μυριάδων καὶ δισχιλίων· ὡς καὶ Ἐρατοσθένης ἀποδίδωσιν· οὐ μεγάλη γὰρ παρά τοῦτ' ἔσαι διαφορὰ πρὸς τὰ φαινόμενα ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν οἰκήσεων διασημάσιν. Εἰ δὲ τις εἰς τριακόσια ἐξήκοντα τμήματα τέμοι τὸν μέγιστον τῆς γῆς κύκλον, ἔσαι ἑπτακοσίων σαδίων ἕκαστον τῶν τμημάτων· τούτῳ δὴ χρῆται μέτρῳ πρὸς τὰ διασημάτα [τά] ἐν τῷ λεχθέντι διὰ Μερόης μεσημβρινῶ λαμβάνεσθαι μέλλοντα. Ἐκεῖνος μὲν δὴ ἀρχεται ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἰσημερινῷ οἰκούντων· καὶ λοιπὸν ἀεὶ δι' ἑπτακοσίων σαδίων τὰς ἐφεξῆς οἰκήσεις ἐπιὼν κατὰ τὸν λεχθέντα μεσημβρινὸν, πειραῖται λέγειν τὰ παρ' ἑκάστοις φαινόμενα· ἡμῖν δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἀρκτέον. Καὶ γὰρ εἰ οἰκήσιμα καὶ ταῦτά ἐστιν, ὥσπερ οἶονταί τινες, ἴδια γέ τις οἰκουμένη

αὕτη ἐσί, διὰ μέσης τῆς ἀοικήτου διὰ καῦμα σενή τεταμένη, 132.
οὐκ οὔσα μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης. Ὁ δὲ γεωγράφος
ἐπισκοπεῖ ταύτην μόνην τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην. Αὕτη δ'
ἀφορίζεται πέρασι, νοτίῳ μὲν τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου
παραλλήλῳ, βορείῳ δὲ τῷ διὰ τῆς Ἰέρνης· οὔτε δὲ τὰς τοσαύ-
τας οἰκίσεις ἐπιτέον, ὅσας ὑπαγορεύει τὸ λεχθέν μεταξύ
διάστημα· οὔτε πάντα τὰ φαινόμενα θετέον, μεμνημένοις τοῦ
γεωγραφικοῦ σχήματος. Ἄρκτέον δ', ὡσπερ Ἰππαρχος, ἀπὸ τῶν
νοτίων μερῶν.

Φησὶ δὴ τοῖς οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου
παραλλήλῳ, ὅς ἀπέχει τῆς Μερῆς τρισχιλίους σαθίους πρὸς
νότον, τούτου δ' ὁ ἰσημερινὸς ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους,
εἶναι τὴν οἴκησιν ἐγγυτάτῳ μέσῃ τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ
θερινοῦ τροπικοῦ τοῦ κατὰ Σύνηνην· ἀπέχειν γὰρ τὴν Σύνηνην
πεντακισχιλίους τῆς Μερῆς. Παρὰ δὲ τούτοις πρώτοις τὴν
μικρὰν ἄρκτον ὅλην ἐν τῷ ἀρκτικῷ περιέχεσθαι, καὶ αἰεὶ φαί-
νεσθαι· τὸν γὰρ ἐπ' ἄκρας τῆς οὐρᾶς λαμπρὸν ἀστέρα, νοτιώτα-
τον ὄντα, ἐπ' αὐτοῦ ἰδρῦσθαι τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου· ὡς' ἐφ-
άπτεσθαι τοῦ ὀρίζοντος. Τῷ δὲ λεχθέντι μεσημβρινῷ παραλλήλῳ
πως παράκειται ἕωθεν ὁ Ἄραδιος κόλπος· τούτου δ' ἕκβασις 133.
εἰς τὸ ἔξω πέλαγος ἢ Κινναμωμοφόρος ἐστίν, ἐφ' ἧς ἢ τῶν
ἐλεφάντων ἐγίνετο θήρα τὸ παλαιόν. Ἐκπίπτει δ' ὁ παραλλήλος
οὔτος, τῇ μὲν ἐπὶ τοὺς νοτιωτέρους μικρὸν τῆς Ταπροβάνης,
ἢ ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους οἰκοῦντας· τῇ δ' ἐπὶ τὰ νοτιώτατα τῆς
Λιβύης.

Τοῖς δὲ κατὰ Μερὸν καὶ Πτολεμαίδα τὴν ἐν τῇ Τρωγλο-
δυτικῇ ἢ μεγίστῃ ἡμέρα ὠρῶν ἰσημερινῶν ἐστὶ τρισκαίδεκα· ἐστὶ
δ' αὕτη ἢ οἴκησις μέση πως τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ δι'
Ἀλεξανδρείας, παρὰ χιλίους καὶ ὀκτακοσίους, τοὺς πλεονάζοντας
πρὸς τῷ ἰσημερινῷ. Διήκει δ' ὁ διὰ Μερῆς παραλλήλος τῇ μὲν

153. δι' οὐ γνωρίμων μερῶν, τῇ δὲ διὰ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς. Ἐν δὲ Συήνῃ καὶ Βερενίκη τῇ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, καὶ τῇ Τρωγλοδυτικῇ, κατὰ Ψερινὰς τροπὰς ὁ ἥλιος κατὰ κορυφῆς γίγνεται· ἡ δὲ μακροτάτη ἡμέρα ὥρῶν ἰσημερινῶν ἐστὶ τρισκαίδεκα καὶ ἡμιωρίου· ἐν δὲ τῷ ἀρκτικῷ φαίνεται καὶ ἡ μεγάλη ἄρκτος ὅλη σχεδόν τι, πλὴν τῶν σκελῶν καὶ τοῦ ἄκρου τῆς οὐράς, καὶ ἐνθὸς τῶν ἐν τῷ πλινθίῳ ἀσέρων. Ὁ δὲ διὰ Συήνης παράλληλος τῇ μὲν διὰ τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων τῶν κατὰ τὴν Γεθρωσίαν καὶ τῆς Ἰνδικῆς διήκει, τῇ δὲ διὰ τῶν νοτιωτέρων Κυρήνης πεντακισχιλίους σαδίοις παρά μικρόν.

Ἄπασι δὲ τοῖς μεταξὺ κειμένοις τοῦ τε τροπικοῦ καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου μεταπίπτουσιν αἱ σκιαὶ ἐφ' ἑκάτερα, πρὸς τε ἄρκτους καὶ μεσημβρίαν· τοῖς δ' ἀπὸ Συήνης ἐκ τοῦ Ψερινοῦ τροπικοῦ πρὸς ἄρκτους πίπτουσιν αἱ σκιαὶ κατὰ μεσημβρίαν· καλοῦνται δ' οἱ μὲν ἀμφίσκιοι, οἱ δ' ἑτερόσκιοι. Ἔστι δὲ τις καὶ ἄλλη διαφορὰ τοῖς ὑπὸ τῷ τροπικῷ, ἣν προείπομεν ἐν τῷ περὶ τῶν ζωνῶν λόγῳ. Αὐτὴ τε γὰρ ἐστὶ διάμμος, καὶ σιλφιοφόρος, καὶ ξηρὰ, τῶν νοτιωτέρων μερῶν εὐύδρων τε καὶ εὐκάρπων ὄντων.

Ἐν δὲ τοῖς τοῦ δι' Ἀλεξανδρείας καὶ Κυρήνης νοτιωτέροις ὅσον τετρακοσίοις σαδίοις, ὅπου ἡ μεγίστη ἡμέρα ὥρῶν ἐστὶ ἰσημερινῶν δεκατεττάρων, κατὰ κορυφὴν γίγνεται ὁ ἀρκτοῦρος, μικρόν ἐκκλίνων πρὸς νότον. Ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ὁ γνώμων λόγον ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ πέντε πρὸς ἑπτὰ. Καρχηδόνος δὲ νοτιώτεροί εἰσι χιλίοις καὶ τετρακοσίοις σαδίοις, καὶ Ἀλεξανδρείας δὲ νοτιώτεροι· εἴπερ ἐν Καρχηδόνι ὁ γνώμων λόγον ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ ἑνδεκα πρὸς τὰ ἑπτὰ. Διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν διὰ Κυρήνης καὶ τῶν νοτιωτέρων Καρχηδόνας, ἑννακοσίοις σαδίοις, μέχρι Μαυρουσίας μέσης· τῇ δὲ δι' Αἰγύπτου καὶ καίλης Συρίας,

καὶ τῆς ἄνω Συρίας, καὶ Βαβυλῶνος, καὶ Σουσιάδος, Περσίδος, 154.
Καρμανίας, Γεδρωσίας τῆς ἄνω, μέχρι τῆς Ἰνδικῆς.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ Πτολεμαΐδα τὴν ἐν τῇ Φοινίκῃ, καὶ Σιδόνα, καὶ Τύρον, ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκατετάρων καὶ τετάρτου· βορειότεροι δ' εἰσὶν οὔτοι Ἀλεξανδρείας μὲν, ὡς χιλίοις ἑξακοσίοις σταδίαις, Καρχηδόνος δὲ ὡς ἑπτακοσίοις. Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Ῥοδίας καὶ περὶ Ξάνθου τῆς Λυκίας, ἡ τὰ μικρῶ νοτιώτερα, καὶ ἔτι τὰ Συρακουσίων νοτιώτερα τετρακοσίοις σταδίαις, ἑνταῦθα ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκατετάρων καὶ ἡμίτους· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὔτοι Ἀλεξανδρείας *μὲν* τρισχιλίους ἑξακοσίοις τετταράκοντα. Διήκει δ' ὁ παράλληλος οὔτος, κατ' Ἐρατοσθένη, διὰ Καρίας, Λυκαονίας, Καταονίας, Μηδίας, Κασπίων πυλῶν, Ἰνδῶν τῶν κατὰ Καύκασον.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρειαν μέρεσι τῆς Τρωάδος, κατ' Ἀμφίπολιν, καὶ Ἀπολλωνίαν τὴν ἐν Ἠπείρῳ, καὶ τοὺς Ῥώμης μὲν νοτιωτέρους, βορειοτέρους δὲ Νεαπόλεως, ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε. Ἀπέχει δὲ ὁ παράλληλος οὔτος τοῦ μὲν δι' Ἀλεξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ ὡς ἑπτακισχιλίους σταδίους πρὸς ἄρκτον· τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὑπὲρ δυσμυρίους ὀκτακισχιλίους ὀκτακοσίοις· τοῦ δὲ διὰ Ῥόδου τρισχιλίους τετρακοσίοις· πρὸς νότον δὲ Βυζαντίου καὶ Νικαίας καὶ τῶν περὶ Μασσαλίαν χιλίοις πεντακοσίοις. Μικρὸν δ' ἀρκτικώτερός ἐστὶν ὁ διὰ Λυσιμαχίας, ὃν φησὶν Ἐρατοσθένης διὰ Μυσίας εἶναι καὶ Παφλαγονίας, καὶ τῶν περὶ Σινώπην, καὶ Ὑρκανίαν, καὶ Βάκτρα.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον ἡ μεγίστη ἡμέρα ὥρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ τετάρτου· ὁ δὲ γνώμων πρὸς τὴν σκιὰν λόγον ἔχει ἐν τῇ θερινῇ τροπῇ, ὃν τὰ ἑκατὸν εἴκοσι πρὸς τεσσαράκοντα δύο, λείποντα πέμπτῳ. Ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι

134. οὔτοι τοῦ διὰ μέσης τῆς Ροδίας περί τετρακισχιλίους καὶ ἑννακοσίους, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὡς τρισμυρίους τριακοσίους. Εἰσπλεύσασι δὲ εἰς τὸν Πόντον, καὶ προελθοῦσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ὅσον χιλίους καὶ τετρακοσίους, ἢ μεγίστη ἡμέρα γίνεται ὠρῶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ ἡμίσεις. Ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὔτοι ἴσον ἀπὸ τε τοῦ πόλου καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου, καὶ ὁ ἀρκτικός κύκλος κατὰ κορυφὴν αὐτοῖς ἔστιν, ἐφ' οὗ κεῖται ὁ τε ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς Κασσιεπείας, καὶ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ἀγκῶνι τοῦ Περσέως, μικρῷ βορειότερος ὢν.

Ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι Βυζαντίου πρὸς ἄρκτον ὅσον τρισχιλίους ὀκτακοσίους, ἢ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν ἰσημερινῶν δεκάξ· ἢ

135. οὖν δὴ Κασσιέπεια ἐν τῷ ἀρκτικῷ φαίνεται. Εἰσὶ δ' οἱ τόποι οὔτοι περὶ Βορυσθένη καὶ τῆς Μαιώτιδος τὰ νότια· ἀπέχουσι δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ περὶ τρισμυρίους τετρακισχιλίους ἑκατόν. Ὁ δὲ κατὰ τὰς ἄρκτους τόπος τοῦ ὀρίζοντος ἐν ὅλαις σχεδόν τιταῖς θερυναῖς νυξὶ παραυγάζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀπὸ δύσεως ἕως καὶ ἀνατολῆς ἀντιπερισσάμενου τοῦ φωτός. Ὁ γὰρ θερινὸς τροπικὸς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος, ἑνὸς ζωδίου ἡμισυ καὶ δωδέκατον· τοσοῦτον οὖν καὶ ὁ ἥλιος ἀφίσταται τοῦ ὀρίζοντος κατὰ τὸ μεσονύκτιον. Καὶ παρ' ἡμῖν δὲ τοσοῦτον τοῦ ὀρίζοντος ἀποσχῶν, πρὸ τοῦ ὄρθρου καὶ μετὰ τὴν ἑσπέραν ἤδη καταυγάζει τὸν περὶ τὴν ἀνατολὴν ἢ τὴν δύσιν αέρα. Ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ἥλιος τὸ πλεῖστον μετεωρίζεται πῆχεις ἑννέα. Φησὶ δ' Ἐρατοσθένους τούτους τῆς Μερόης διέχειν μικρῷ πλείους, ἢ δισμυρίους τρισχιλίους. Διὰ γὰρ Ἑλλησπόντου εἶναι μυρίους ὀκτακισχιλίους, εἴτα πεντακισχιλίους εἰς Βορυσθένη. Ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τοῦ Βυζαντίου σαδίους περὶ ἑξακισχιλίους τριακοσίους, βορειότεροις οὔσι τῆς Μαιώτιδος, κατὰ τὰς χειμερινὰς ἡμέρας μετεωρίζεται τὸ πλεῖστον ὁ ἥλιος ἐπὶ πῆχεις ἕξ· ἢ δὲ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὠρῶν δεκαεπτὰ.

Τὰ δ' ἐπέκεινα, ἤδη πλησιάζοντα τῇ ἀοικίτῳ διὰ ψύχος, οὐκ ἔτι χρήσιμα τῷ γεωγράφῳ ἐσίν. Ὁ δὲ βουλόμενος καὶ ταῦτα μαθεῖν, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν οὐρανίων Ἰππαρχος μὲν εἴρηκεν, ἡμεῖς δὲ παραλείπομεν, διὰ τὸ τρανώτερα εἶναι τῆς νῦν προκειμένης πραγματείας, παρ' ἐκείνου λαμβανέτω. Τρανώτερα δ' ἐσὶ καὶ τὰ περὶ τῶν περισκίων καὶ ἀμφισκίων καὶ ἑτεροσκίων, ἃ φησι Ποσειδώνιος. Ὅμως γε καὶ τούτων τό γε τοσοῦτον ἐπιμνησέον, ὥστε τὴν ἐπίνοιαν διασαφῆσαι, καὶ πῆ χρήσιμον πρὸς τὴν γεωγραφίαν, καὶ πῆ ἄχρησον. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφ' ἡλίου σκιῶν ὁ λόγος ἐσίν, ὁ δ' ἥλιος πρὸς αἴσθησιν κατὰ παραλλήλου φέρεται, καθ' οὗ καὶ ὁ κόσμος· παρ' οἷς καθ' ἐκάστην κόσμου περιτροπὴν ἡμέρα γίνεται καὶ νύξ, ὅτε μὲν ὑπὲρ γῆς τοῦ ἡλίου φερομένου, ὅτε δ' ὑπὸ γῆν, παρὰ τούτοις οἱ τε ἀμφίσκιοι ἐπινοοῦνται καὶ οἱ ἑτερόσκιοι. Ἀμφίσκιοι μὲν, ὅσοι κατὰ μέσον ἡμέρας, τοτὲ μὲν ἐπὶ τάδε πιπτούσας ἔχουσι τὰς σκιάς, ὅταν ὁ ἥλιος ἀπὸ μεσημβρίας τῷ γνώμονι προσπίπτῃ τῷ ὀρθῷ πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐπίπεδον· τοτὲ δ' εἰς τὸ ὑναντίον, ὅταν ὁ ἥλιος εἰς τὸ ὑναντίον περιστῇ· τοῦτο δὲ συμβέβηκε μόνοις τοῖς μεταξὺ τῶν τροπικῶν οἰκοῦσιν. Ἐτερόσκιοι δ', ὅσοις ἢ ἐπὶ τὴν ἄρκτον αἰεὶ πίπτουσιν, ὥσπερ ἡμῖν, ἢ ἐπὶ τὰ νότια, ὥσπερ τοῖς ἐν τῇ ἐτέρα εὐκράτῳ ζώνῃ οἰκοῦσι. Τοῦτο δὲ συμβαίνει πᾶσι τοῖς ἐλάττονα ἔχουσι τοῦ τροπικοῦ τὸν ἀρκτικόν. Ὅταν δὲ τὸν αὐτὸν, ἢ μείζονα, ἀρχὴ τῶν περισκίων ἐσὶ, μέχρι τῶν οἰκούντων ὑπὸ τῷ πόλῳ. Τοῦ γὰρ ἡλίου καθ' ὅλην τὴν τοῦ κόσμου περιτροπὴν ὑπὲρ γῆς φερομένου, δηλονότι καὶ ἡ σκιά κύκλῳ περιενεχθήσεται περὶ τὸν γνώμονα· καθ' ὃ δὴ καὶ περισκίους αὐτοὺς ἐκάλεσεν, οὐδὲν ὄντας πρὸς τὴν γεωγραφίαν· οὐ γάρ ἐσιν οἰκίσιμα ταῦτα τὰ μέρη διὰ ψύχος· ὥσπερ ἐν τοῖς πρὸς Πυθέαν λόγοις εἰρήκαμεν. Ὡς' οὐδὲ τοῦ μεγέθους τῆς ἀοικίτου

176 ΣΤΡΑΒΩΝ. ΓΕΩΓΡΑΦ. ΒΙΒΛ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

136. ταύτης φροντισέον ἐκ τοῦ λαθεῖν, ὅτι οἱ ἔχοντες ἀρκτικὸν τὸν τροπικὸν, ὑποπεπτώκασι τῷ γραφομένῳ κύκλῳ ὑπὸ τοῦ πόλου τοῦ ζωδιακοῦ, κατὰ τὴν τοῦ κόσμου περιστροφὴν ὑποκειμένου τοῦ μεταξύ διαστήματος, τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ τροπικοῦ, τεττάρων ἐξηκοσῶν τοῦ μεγίστου κύκλου.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐν τῷ τρίτῳ τὴν Ἰβηρίαν καὶ τὰ μέρη αὐτῆς, ἔνθεν μὲν τὰ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι Στηλῶν, καὶ τὰ ἀπὸ τούτου πάλιν μέχρι Νερίου, ἐν οἷς καὶ ἡ Λυσιτανία· ἔνθεν δὲ τὰ ἀπὸ Στηλῶν μέχρι τῆς Πυρήνης· μεθ' ἧ καὶ τὰς παρακειμένας τῇ Ἰβηρίᾳ νήσους, τὰς τε ἐντὸς Στηλῶν, Πιτυούσσας καὶ Γυμνησίας, καὶ τὰ ἐκτὸς Στηλῶν Γάδειρα.

ΚΕΦ. Α.

ἈΠΟΔΕΔΩΚΟΣΙ δ' ἡμῖν τὸν πρῶτον τύπον τῆς γεωγραφίας, 136. οἰκειὸς ἐστὶν ὁ ἐφεξῆς λόγος περὶ τῶν καθ' ἕκαστα· καὶ γὰρ ὑπεσχόμεθα οὕτως· καὶ δοκεῖ μέχρι νῦν ὀρθῶς ἡ πραγματεία μεμερίσθαι. Ἀρκτέον δὲ πάλιν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς τούτων, ἀφ' ὧν περ καὶ πρότερον, κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

Πρῶτον δὲ μέρος αὐτῆς ἐστὶ τὸ ἐσπέριον, ὡς ἔφραμεν, ἡ Ἰβηρία. Ταύτης δὴ τὸ μὲν πλεόν οἰκεῖται φαύλως· ὄρη γὰρ 137. καὶ ὄρυμους καὶ πεδία λεπτήν ἔχοντα γῆν, οὐδὲ ταύτην ὁμαλῶς εὐνδρον οἰκοῦσι τὴν πολλήν· ἡ δὲ πρόσβορρος ψυχρά τε ἐστὶ τελέως πρὸς τῇ τραχύτητι, καὶ παρωκεανῆτις, προσειληφύια τὸ ἄμικτον καὶ ἀνεπίπλεκτον τοῖς ἄλλοις· ὡσθ' ὑπερβάλλει

137. τῆ μοχθηρία τῆς οἰκίσεως. Ταῦτα μὲν δὴ τὰ μέρη τοιαῦτα. Ἡ δὲ νότιος πᾶσα εὐδαίμων σχεδόν τι, καὶ διαφερόντως ἢ ἔξω Στηλῶν· ἔσαι δὲ δῆλον ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ὑπογράψασιν ἡμῖν πρότερον τό τε σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος.

Ἔοικε γὰρ βύρση, κατὰ μῆκος μὲν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἔω, τὰ πρόσθια ἐχούση μέρη πρὸς τῆ ἔω· κατὰ πλάτος δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων πρὸς νότον. ἔχει δὲ σταδίων ἑξακισχιλίων ὁμοῦ τὸ μῆκος· πλάτος δὲ πεντακισχιλίων τὸ μέγιστον· ἔσι δ' ὅπου πολὺ ἔλαττον τῶν τρισχιλίων, καὶ μάλιστα πρὸς τῆ Πυρῆνη τῆ ποιούση τὴν ἐῶαν πλευράν. Ὅρος γὰρ διηνεκὲς ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν τεταμένον, ὀρίζει τὴν Κελτικὴν ἀπὸ τῆς Ἰβηρίας. Οὐσης δὲ καὶ τῆς Κελτικῆς ἀνωμάλου τὸ πλάτος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τὸ σενώτατον τοῦ πλάτους ἑκατέρας ἀπὸ τῆς ἡμετέρας θαλάττης ἐπὶ τὸν Ὠκεανόν ἔσι, τὸ τῆ Πυρῆνη πλησιάζον μάλιστα ἐφ' ἑκάτερον αὐτῆς τὸ μέρος, καὶ ποιοῦν κόλπους τοὺς μὲν ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ, τοὺς δὲ ἐπὶ τῆ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ· μείζους δὲ τοὺς Κελτικούς, οὓς δὴ καὶ Γαλατικούς καλοῦσι, σενώτερον τὸν ἰσθμὸν ποιοῦντας παρά τὸν Ἰβηρικόν. Καὶ δὴ τὸ μὲν ἐῶον πλευρὸν τῆς Ἰβηρίας ἢ Πυρῆνη ποιεῖ· τὸ δὲ νότιον ἢ τε καθ' ἡμᾶς θαλάττα ἀπὸ τῆς Πυρῆνης μέχρι Στηλῶν, καὶ ἢ ἐκτὸς τὸ ἔξῃς, μέχρι τοῦ Ἱεροῦ καλουμένου ἀκρωτηρίου. Τρίτον ἔσι τὸ ἐσπέριον πλευρὸν, παράλληλόν πως τῆ Πυρῆνη, τὸ ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῆς πρὸς Ἀρτάβροις ἄρας, ἣν καλοῦσι Νέριον· τέταρτον δὲ τὸ ἐνθενδε, μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρῆνης.

Ἀναλαβόντες δὲ λέγωμεν τὰ καθ' ἕκαστα, ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἀρξάμενοι. Τοῦτο δὲ ἔσι τὸ δυτικώτατον, οὐ τῆς Εὐρώπης μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης σημειῖον. Περαιοῦται μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν δυεῖν ἡπείρων ἢ οἰκουμένη πρὸς θύσιν, τοῖς τε τῆς Εὐρώπης ἄκροις, καὶ τοῖς πέρασι τῆς

Λιβύης· ὧν τὰ μὲν Ἰθῆρες ἔχουσι, τὰ δὲ Μαυρούσιοι. Προῦχει 137.
δὲ τὰ Ἰθῆρικά ὅσον χιλίοις καὶ πεντακοσίοις σταδίαις κατὰ τὸ
λεχθῆν ἀκρωτήριον. Καὶ δὴ καὶ τὴν προσεχῆ τούτῳ χώραν, τῇ
Λατίνῃ φωνῇ καλοῦσι Κούνεον, σφῆνα σημαίνειν βουλόμενοι.

Αὐτὸ δὲ τὸ ἄκρον καὶ προπεπτωκὸς εἰς τὴν θάλατταν Ἀρτε-
μίδωρος εἰκάζει πλοίῳ, γενόμενος φησὶν ἐν τῷ τόπῳ προσ-
λαμβάνειν δὲ τῷ σχήματι, νησίδια τρία, τὸ μὲν ἐμβόλου τάξιν 138.
ἔχον, τὰ δὲ ἐπωτίδων, ὑφόρμους ἔχοντα μετρίους. Ἡρακλέους
δ' ἱερὸν ἐνταῦθα [μὴ] δείκνυσθαι, ψεύσασθαι δὲ τοῦτο Ἐφορον·
οὔτε γὰρ Ἡρακλέους βωμόν, οὔτ' ἄλλου του θεῶν εἶναι, ἀλλὰ
λίθους συγκεῖσθαι τρεῖς ἢ τέτταρας κατὰ πολλοὺς τόπους, οὓς
ὑπὸ τῶν ἀφικνουμένων σρέφουσθαι κατὰ τι πάτριον, καὶ μετα-
φέρεσθαι σπονδοποιησαμένων. Θύειν δ' οὐκ εἶναι νόμιμον, οὐδὲ
νύκτωρ ἐπιθαίνειν τοῦ τόπου, θεοὺς φασκόντων κατέχειν αὐτὸν
ἐν τῷ τότε χρόνῳ· ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ θεῶν ἤκοντας ἐν κώμῃ πλη-
σίον νυκτερεύειν, εἴτ' ἐπιβάλλειν ἡμέρας, ὕδωρ ἐπιφερομένους
διὰ τὴν ἀνυδρίαν.

Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχειν ἐγγχωρεῖ, καὶ θεῖ πιστεύειν· ἃ δὲ
τοῖς πολλοῖς καὶ χυδαίοις ὁμοίως εἴρηκεν, οὐ πάνυ. Λέγειν γὰρ
δή φησι Ποσειδάωνιος τοὺς πολλοὺς, μείζω δύνειν τὸν ἥλιον ἐν τῇ
παρωκεανίτιδι [καὶ] μετὰ ψόφου παραπλησίως, ὥσανεὶ σίζοντος
τοῦ πελάγους κατὰ σβέσιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν.
Ψεῦδος δ' εἶναι καὶ τοῦτο, καὶ τὸ παραχρῆμα νύκτα ἀκολουθεῖν
μετὰ τὴν δύσιν· οὐ γὰρ παραχρῆμα, μικρὸν δ' ὑστερον, καθ-
άπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πελάγεσι τοῖς μεγάλοις. Ὅπου μὲν γὰρ
εἰς ὄρη δύεται, πλείω τὸν μετὰ δύσιν χρόνον τῆς ἡμέρας συμ-
βαίνειν ἐκ τοῦ παραφωτισμοῦ· ἐκεῖ δὲ, πλείω μὲν οὐκ ἐπακο-
λουθεῖν, μὴ μέντοι μὴδὲ παραχρῆμα συνάπτειν τὸ σκότος,
καθάπερ καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πεδίοις. Τὴν δὲ τοῦ μεγέθους
φαντασίαν αὐξέσθαι μὲν ὁμοίως κατὰ τε τὰς δύσεις καὶ τὰς

158. ἀνατολάς ἐν τοῖς πελάγεσι, διὰ τὸ τὰς ἀναδυμιάσεις πλείους ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι· διὰ δὲ τούτων, ὡς διαυγῶν, κλωμένην τὴν ὄψιν, πλατυτέρας δέχεσθαι τὰς φαντασίας· καθάπερ καὶ διὰ νέφους ξηροῦ καὶ λεπτοῦ βλέπουσαν, δυόμενον ἢ ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον, ἢ τὴν σελήνην, ἡνίκα καὶ ἐνερευθῆς φαίνεσθαι τὸ ἄστρον. Τὸ δὲ ψεῦδος ἐλέγξει φησὶ τριάκονθ' ἡμέρας διατρίψας ἐν Γαδεύροις, καὶ τηρήσας τὰς δύσεις. Ὁ δὲ γε Ἀρτεμίδωρος ἑκατονταπλασίονά φησι δύεσθαι τὸν ἥλιον, καὶ αὐτίκα νύκτα καταλαμβάνειν. Ὡς μὲν οὖν αὐτὸς εἶδε τοῦτο ἐν τῷ Ἰερῷ ἀκρωτηρίῳ, οὐχ ὑποληπτέον, προσέχοντας τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ· ἔφη γὰρ μηδένα νύκτωρ ἐπιβαίνειν· ὡς' οὐδὲ δυνομένου ἡλίου οὐδεὶς ἂν ἐπιβαίνοι, εἴπερ εὐθὺς ἢ νύξ καταλαμβάνει. Ἄλλ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τῆς παρωκεανίτιδος· καὶ γὰρ τὰ Γάδειρα ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ· καὶ ὁ Ποσειδώνιος ἀντιμαρτυρεῖ, καὶ ἄλλοι πλείους.
159. Τῆς δὲ συνεχοῦς τῷ Ἰερῷ ἀκρωτηρίῳ παραλίας, ἡ μὲν ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἑσπερίου πλευροῦ τῆς Ἰβηρίας, μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Τάγου ποταμοῦ· ἡ δὲ, τοῦ νοτίου, μέχρι ἄλλου ποταμοῦ τοῦ Ἄνα, καὶ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ. Φέρεται δ' ἀπὸ τῶν ἐσίων μερῶν ἑκάτερος· ἀλλ' ὁ μὲν ἐπ' εὐθείας εἰς τὴν ἑσπέραν ἀποδίδωσι, πολὺ μείζων ὢν θατέρου· ὁ δ' Ἄνας πρὸς νότον ἐπισρέφει, τὴν μεσοποταμίαν ἀφορίζων, ἣν Κελτικοὶ νέμονται τὸ πλεόν, καὶ τῶν Λυσιτανῶν τινες, ἐκ τῆς περαιᾶς τοῦ Τάγου μετοικισθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων· ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσι καὶ Καρπητανοὶ, καὶ Ὠρητανοὶ, καὶ Οὐεττόνων συχνοὶ νέμονται. Αὕτη μὲν οὖν ἡ χώρα μετρίως ἐστὶν εὐδαίμων· ἡ δ' ἐφεξῆς πρὸς ἔω κειμένη καὶ νότον, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει πρὸς ἅπασαν κρινομένη τὴν οἰκουμένην ἀρετῆς χάριν καὶ τῶν ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἀγαθῶν. Αὕτη δ' ἐστὶν, ἣν ὁ Βαῖτις διαρρέει ποταμὸς ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν τὴν ἀρχὴν ἔχων, ἀφ' ὧν περ καὶ ὁ Ἄνας, καὶ ὁ Τάγος,

μέσος πῶς ἀμφοῖν τούτων ὑπάρχων κατὰ μέγεθος· παραπλη- 139.
σίως μέντοι τῷ Ἄνα καταρχὰς ἐπὶ τὴν ἐσπέραν ῥυεῖς· εἴτ'
ἐπιστρέφει πρὸς νότον, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκδίδωσι τούτω
παραλίαν. Καλοῦσι δ' ἀπὸ μὲν τοῦ ποταμοῦ Βαιτικὴν, ἀπὸ δὲ
τῶν ἐνοικοῦντων, Τουρδητανίαν. Τοὺς δ' ἐνοικοῦντας Τουρδη-
τανούς τε καὶ Τουρδούλους προσαγορεύουσιν· οἱ μὲν τοὺς αὐτοὺς
νομίζοντες, οἱ δ' ἑτέρους· ὧν ἐστὶ καὶ Πολύβιος, συνοίκους
φήσας τοῖς Τουρδητανοῖς πρὸς ἄρκτον τοὺς Τουρδούλους. Νυνὶ
δ' ἐν αὐτοῖς οὐδεὶς φαίνεται διορισμός. Σοφώτατοι δ' ἐξετά-
ζονται τῶν Ἰβήρων οὗτοι, καὶ γραμματικῇ χρῶνται, καὶ τῆς
παλαιᾶς μνήμης ἔχουσι συγγράμματα καὶ ποιήματα, καὶ νόμους
ἐμμέτρους ἑξακισχιλίων ἐτῶν, ὡς φασι. Καὶ οἱ ἄλλοι δ' Ἰβηρες
χρῶνται γραμματικῇ, οὐ μὲν ἰδέα· οὐ δὲ γὰρ γλώττη μὲν.

Τείνει δὲ ἡ χώρα αὕτη ἢ ἐντὸς τοῦ Ἄνα, πρὸς ἕω μὲν μέχρι
τῆς Ὠρητανίας, πρὸς νότον δὲ, ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν μέχρι τῆς
παραλίας τῆς τοῦ Ἄνα [καὶ] μέχρι Στήλων. Ἀνάγκη δὲ διὰ
πλειόνων περὶ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ τῶν σύνεγγυς τόπων, ὅσα συν-
τείνει πρὸς τὸ μαθεῖν τὴν εὐφυΐαν τῶν τόπων καὶ τὴν εὐδαι-
μονίαν.

Τῆς δὲ παραλίας ταύτης, εἰς ἣν ὁ τε Βαῖτις καὶ ὁ Ἄνας ἐκ-
δίδωσι, καὶ τῶν ἐσχάτων τῆς Μαυρουσίας εἰς τὸ μεταξὺ ἐμπίπτου
τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος, ποιεῖ τὸν κατὰ Στήλας πορθμὸν, καθ' ὃν
ἢ ἐντὸς θαλάττα συνάπτει τῇ ἐκτός. Ἐνταῦθα δὲ ὄρος ἐστὶ τῶν
Ἰβήρων τῶν καλουμένων Βασητανῶν, οὓς καὶ Βασούλους καλοῦ-
σιν, ἢ Κάλπη· τῇ περιοχῇ μὲν οὐ μέγα, τῷ δ' ὕψει μέγα καὶ
ὄρθιον, ὥστε πόρρωθεν νησοειδὲς φαίνεσθαι. Ἐκπλέουσιν οὖν
ἐκ τῆς ἡμετέρας θαλάττης εἰς τὴν ἔξω δεξιὸν ἐστὶ τοῦτο· καὶ 140.
πρὸς αὐτῷ Κάλπη πόλις ἐν τετταράκοντα σταδίαις, ἀξιόλογος
καὶ παλαιά, ναύσταθμὸν ποτε γενομένη τῶν Ἰβήρων. Ἐνιοὶ δὲ
καὶ Ἡρακλέους κτίσμα λέγουσιν αὐτὴν, ὧν ἐστὶ καὶ Τιμοσθένης·

140. ὃς φησι καὶ Ἡράκλειαν ὀνομάζεσθαι τὸ παλαιόν· δείκνυσθαι τε μέγαν περίβολον καὶ νεωσοίκους.

Εἶτα Μελλαρία, ταριχεΐας ἔχουσα· καὶ μετὰ ταῦτα Βελῶν πόλις καὶ ποταμός. Ἐντεῦθεν οἱ διάπλοι μάλισα εἰσὶν εἰς Τίγγιν τῆς Μαυρουσίας, καὶ ἐμπορεΐα, καὶ ταριχεΐαι. Ἦν δὲ καὶ Ζέλις τῆς Τίγγιος ἀσυγείτων· ἀλλὰ μετώκισαν ταύτην εἰς τὴν περαιάν Ῥωμαῖοι, καὶ ἐκ τῆς Τίγγιος προσλαβόντες τινάς· ἔπεμψαν δὲ καὶ παρ' ἑαυτῶν ἐποίκους, καὶ ὠνόμασαν Ἰουλίαν Ἰοζαν τὴν πόλιν. Εἶτα Γάδαιρα, πορφυρῶ γενῶ διειργομένη νῆσος ἀπὸ τῆς Τουρῶθτανίας, διέχουσα τῆς Κάλπης περὶ ἑπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους· οἱ δὲ ὀκτακοσίους φασίν. Ἔστι δὲ ἡ νῆσος αὕτη τάλλα μὲν οὐδὲν διαφέρουσα τῶν ἄλλων· ἀνδρεία δὲ τῶν ἐνοικούντων τῇ περὶ τὰς ναυτιλίας, καὶ φιλία πρὸς Ῥωμαίους, τοσαύτην ἐπίδοσιν εἰς πᾶσαν εὐτυχίαν ἔσχεν, ὥστε, καίπερ ἐσχάτη ἰδρυμένη τῆς γῆς, ὀνομαστοτάτη τῶν ἀπασῶν ἐστίν. Ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης ἐροῦμεν, ὅταν καὶ περὶ τῶν ἄλλων νήσων λέγωμεν.

Ἐξῆς δ' ἐστὶν ὁ Μενεσθέως καλούμενος λιμὴν, καὶ ἡ κατὰ Ἄσαν ἀνάχυσις καὶ Νάβρισσαν. Λέγονται δὲ ἀναχύσεις, αἱ πληρούμεναι τῇ θαλάττῃ κοιλάδες ἐν ταῖς πλημμυρίσι, καὶ ποταμῶν δίκην ἀνάπλους ἐπὶ τὴν μεσογαίαν ἔχουσαι, καὶ τὰς ἐπ' αὐταῖς πόλεις. Εἶτ' εὐθύς αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Βαίτιος διχῆ σχιζόμεναι· ἡ δὲ ἀπολαμβάνομένη νῆσος ὑπὸ τῶν σομάτων, ἑκατὸν, ὡς δ' ἔνιοι, καὶ πλείονων σταδίων ἀφορίζει παραλίαν. Ἐνταῦθα δὲ που καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Μενεσθέως ἐστὶ, καὶ ὁ τοῦ Καίπιωνος πύργος, [ὃς] ἴδρυται ἐπὶ πέτρας ἀμφικλύσου, θαυμασίως κατεσκευασμένος, ὥσπερ ὁ Φάρος, τῆς τῶν πλοῖζομένων σωτηρίας χάριν. Ἡ τε γὰρ ἐκβαλλομένη χοῦς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ βράχεια ποιεῖ, καὶ χοιραδῶδης ἐστὶν ὁ πρὸ αὐτοῦ τόπος· ὡς' ἔδει σημείου τινὸς ἐπιφανοῦς. Ἐντεῦθεν δ' ὁ τοῦ Βαίτιος ἀνάπλους

ἔσι, καὶ πόλις Ἐβοῦρα, καὶ τὸ τῆς Φωσφόρου ἱερόν, ἦν κα- 140.
 λοῦσι Λουκεμδουβίαν· εἴθ' οἱ τῶν ἀναχύσεων τῶν ἄλλων ἀνάπλοι·
 καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἄνας ποταμός, δίσομος καὶ οὗτος, καὶ ὁ
 ἐξ αὐτῶν ἀνάπλους. Εἶθ' ὕσατον τὸ ἱερόν ἀκρωτήριον, διέχον
 τῶν Γαδείρων ἐλάττους ἢ δισχιλίους σταδίους. Τινὲς δ' ἀπὸ μὲν
 τοῦ Ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἐπὶ τὸ τοῦ Ἄνα σόμα ἐξήκοντα μίλια
 φασίν· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸ τοῦ Βαίτιος σόμα ἑκατόν· εἶτα εἰς
 Γάδαιρα ἐβδομήκοντα.

Κ Ε Φ. Β.

Τῆς δ' οὖν ἐντὸς τοῦ Ἄνα παραλίας ὑπερκεῖσθαι συμβαίνει 141,
 τὴν Τουρθητανίαν, ἦν ὁ Βαίτις διαρρέει ποταμός. Ἀφορίζει δὲ
 αὐτὴν πρὸς μὲν τὴν ἐσπέραν καὶ ἄρκτον ὁ Ἄνας ποταμός· πρὸς
 δὲ τὴν ἔω Καρπητανῶν τέτινες καὶ Ὀρητανοί· πρὸς νότον δὲ
 Βασητανῶν οἱ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τῶν Γαδείρων σενὴν
 νεμόμενοι παραλίαν· καὶ ἡ ἐξῆς θάλαττα μέχρι Ἄνα. Καὶ οἱ
 Βασητανοὶ δὲ, οὗς εἶπον, τῇ Τουρθητανίᾳ πρόσκεινται· καὶ οἱ
 ἔξω τοῦ Ἄνα, καὶ *οἱ* πολλοὶ τῶν προσχώρων. Μέγεθος δ' οὐ
 πλεῖον ἔσι τῆς χώρας ταύτης ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος, ἢ δισχιλίαι
 σταδίαι. Πόλεις δ' ὑπερβάλλουσαι τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ διακοσίας
 φασί· γνωριμώταται δὲ αἱ ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς ἰδρυμέναι καὶ ταῖς
 ἀναχύσεσι καὶ τῇ θαλάττῃ, διὰ τὰς χρείας. Πλεῖστον δ' ἡ τε
 Κόρδυβα ἠύξεται, Μαρκέλλου κτίσμα, καὶ δόξη καὶ δυνάμει,
 καὶ ἡ τῶν Γαδιτανῶν πόλις· ἡ μὲν διὰ τὰς ναυτιλίας, καὶ διὰ
 τὸ προσθέσθαι Ῥωμαίοις κατὰ συμμαχίαν· ἡ δὲ, χώρας ἀρετῇ
 καὶ μεγέθει, προσλαμβάνοντος καὶ τοῦ ποταμοῦ Βαίτιος μέγα
 μέρος· ὥκησάν τε ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαίων τε καὶ τῶν ἐπιχωρίων
 ἐπιλεκτοὶ ἄνδρες· καὶ δὴ καὶ πρώτην ἀποικίαν ταύτην εἰς τούσδε
 τοὺς τόπους ἔσειλαν οἱ Ῥωμαῖοι. Μετὰ δὲ ταύτην καὶ τὴν τῶν

141. Γαδιτανῶν ἢ μὲν Ἰσπαλις ἐπιφανής, καὶ αὕτη ἄποικος Ῥωμαίων νυνὶ δὲ τὸ μὲν ἐμπόριον συμμένει, τῇ τιμῇ δὲ, καὶ τῷ ἐποικῆσαι νεωστὶ τοὺς Καίσαρος στρατιώτας, ἢ Βαίτις ὑπερέχει, καίπερ οὐ συνοικουμένη λαμπρῶς.

Μετὰ δὲ ταύτας Ἰτάλικα, καὶ Ἰλίπα ἐπὶ τῷ Βαίτει· Ἀσίγα δ' ἀπωτέρω, καὶ Κάρμων, καὶ Ὀβούλων. Ἔτι δὲ ἐν αἷς οἱ Πομπηίου παῖδες κατεπολεμήθησαν, Μούνδα, καὶ Ἀτέτουα, καὶ Οὔρσων, καὶ Τοῦκκις, καὶ Ἰουλία, καὶ Αἴγουα· ἅπασαι δ' αὐταὶ Κορδύβης οὐκ ἄπωθεν. Τρόπον δὲ τινα μητρόπολις κατέστη τοῦ τόπου τούτου Μούνδα· διέχει δὲ Καρτηρίας ἢ Μούνδα σαδίους ἐξήκοντα καὶ τετρακοσίους, εἰς ἣν ἔφυγεν ἠττηθεὶς ὁ Γναῖος, εἴτ' ἐκπλεύσας ἔνθεν, καὶ ἐκβάς εἰς τινα ὑπερκειμένην θαλάττης ὀρεινῆν, διεφθάρη. Ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ Σέξτος, ἐκ Κορδύβης σωθεὶς, καὶ μικρὸν ἐν τοῖς Ἰβηρσι πολεμήσας χρόνον, ὑστερον Σικελίαν ἀπέστησεν· εἴτ' ἐκπεσὼν ἐνθένδε εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀλοὺς ὑπὸ τῶν Ἀντωνίου στρατηγῶν, ἐν Μιλήτῳ κατέστρεψε τὸν βίον. Ἐν δὲ τοῖς Κελτικοῖς Κονίσσορσις ἐστὶ γνωριμωτάτη· ἐπὶ δὲ ταῖς ἀναχύσεσιν ἢ Ἄσσα, εἰς ἣν οἱ Τουρθητανοὶ συνίασι μάλισα, ὑπερκειμένη τοῦ ἐπινείου τῆς νήσου σαδίους οὐ πολὺ πλείους τῶν ἑκατόν.

Παροικεῖται δὲ ὑπὸ πλείστων ὁ Βαίτις, καὶ ἀναπλεῖται σχε-

142. ὄν τι ἐπὶ χιλίους καὶ διακοσίους σαδίους, ἐκ θαλάττης μέχρι Κορδύβης καὶ τῶν μικρῶν ἐπάνω τόπων. Καὶ δὴ καὶ ἐξείργασαι περιττῶς ἢ τε παραποταμία, καὶ τὰ ἐν τῷ ποταμῷ νησίδια. Πρόσεσι δὲ καὶ τὸ τῆς ὄψεως τερπνόν, ἄλσεσι καὶ ταῖς ἄλλαις φυτουργαίαις ἐκπεπονημένων τῶν χωρίων. Μέχρι μὲν οὖν Ἰσπαλιος ὀλκάσιν ἀξιολόγοις ὁ ἀνάπλους ἐστὶν ἐπὶ σαδίους οὐ πολὺ λείποντας τῶν πεντακοσίων· ἐπὶ δὲ τὰς ἄνω πόλεις μέχρι Ἰλίπας ταῖς ἐλάττοσι· μέχρι δὲ Κορδύβης τοῖς ποταμίαις σκάφεσι, πηκτοῖς μὲν τανῦν, τὸ παλαιὸν δὲ καὶ μονοξύλοις· τὸ δ' ἄνω τὸ

ἐπὶ Κασαλῶνος οὐκ ἔτι πλώϊμον. Παράλληλοι δὲ τινες ῥάχεις 142.
 ὄρων παρατείνουσι τῷ ποταμῷ, μᾶλλον τε καὶ ἤττον αὐτῷ
 συνάπτουσαι πρὸς βορρᾶν, μετάλλων πλήρεις· πλείστος δ' ἐστὶν
 ἄργυρος ἐν τοῖς κατὰ Ἰλίπαν τόποις καὶ τοῖς κατὰ Σισάπωνα,
 τὸν τε παλαιὸν λεγόμενον καὶ τὸν νέον. Κατὰ δὲ τὰς Κωτίνας
 λεγομένας χαλκός τε ἅμα γεννᾶται καὶ χρυσός. Ἐν ἀρισερᾷ
 μὲν οὖν ἐστὶ τοῖς ἀναπλέουσι τὰ ὄρη ταῦτα, ἐν δεξιᾷ δὲ πεδίου
 μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ εὐκαρπον, καὶ μεγαλόδενδρον, καὶ εὐ-
 βοτον. ἔχει δὲ καὶ ὁ Ἄνας ἀνάπλους· οὔτε δὲ τηλικούτοις σκάφε-
 σιν, οὔτ' ἐπὶ τοσοῦτον. Ὑπέρκειται δὲ καὶ τούτου μεταλλείας
 ἔχοντα ὄρη· καθήκει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Τάγον. Τὰ μὲν οὖν
 τὰς μεταλλείας ἔχοντα χωρία, ἀνάγκη τραχέα τε εἶναι καὶ
 παράλυπρα, οἷά περ καὶ τὰ τῆ Κερπητανία συνάπτουσα, καὶ
 ἔτι μᾶλλον τοῖς Κελτίβηρσι. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ Βαιτουρία, ξηρὰ
 ἔχουσα πεδία τὰ παρήκοντα τῷ Ἄνα.

Αὐτὴ δ' ἡ Τουρθητανία θαυμασῶς εὐτυχεῖ· παμφόρου δ'
 οὔσης αὐτῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ πολυφόρου, διπλασιάζεται τὰ
 εὐτυχήματα ταῦτα τῷ ἐκκομισμῷ· τὸ γὰρ περιττεῦον τῶν καρ-
 πῶν ἀπεμπολεῖται ῥαδίως τῷ πλήθει τῶν ναυκληρίων. Ποιοῦσι
 δὲ τοῦτο οἱ τε ποταμοὶ καὶ αἱ ἀναχύσεις, ὡς εἶπον, ἐμφερεῖς
 τοῖς ποταμοῖς οὔσαι, καὶ ἀναπλεόμεναι παραπλησίως ἐκ θα-
 λάττης, οὐ μικροῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ μεγάλοις σκάφεσιν, εἰς
 τὰς ἐν τῇ μεσογαίᾳ πόλεις. Ἄπαντα γὰρ ἐστὶ πεδιάς ἢ ὑπὲρ τῆς
 παραλίας ἐπὶ πολὺ τῆς μεταξύ τοῦ τε Ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ
 τῶν Στηλῶν. Ἐνταῦθα δὲ πολλαχοῦ κοιλάδες εἰς τὴν μεσογαίαν
 ἐκ τῆς θαλάττης ἀνέχουσι, φάραγξι μετρίαις, ἢ καὶ ρείθροις
 εἰκυῖαι ποταμίους ἐκτεταμένοις ἐπὶ πολλοὺς σταδίους· ταύτας
 δὲ πληροῦσιν αἱ τῆς θαλάττης ἐπιβάσεις, κατὰ τὰς πλημμυ-
 ρίδας, ὡς ἀναπλεῖσθαι μὴδὲν ἤττον, ἢ τοὺς ποταμοὺς, ἀλλὰ
 καὶ βέλτιον. Τοῖς γὰρ κατάπλοις ἔοικε τοῖς ποταμίους, ἀντι- 143.

143. κόπτοντος μὲν οὐδενός, ἐπουρίζοντος δὲ τοῦ πελάγους, καθάπερ τοῦ ποταμίου ρεύματος, διὰ τὴν πλημμυρίδα. Αἱ δ' ἐπιβάσεις μείζους εἰσὶν ἐνταῦθα ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ὅτι εἰς πόρον συνωθουμένη σενὸν ἢ θάλαττα ἐκ μεγάλου πελάγους, ὃν ἡ Μαυρουσία ποιεῖ πρὸς τὴν Ἰθηρίαν, ἀνακοπὰς λαμβάνει, καὶ φέρεται πρὸς τὰ εἰκοντα μέρη τῆς γῆς εὐπετώως. Ἔναι μὲν οὖν τῶν τοιούτων κοιλάδων κενοῦνται κατὰ τὰς ἀμπώτεις· τινὰς δ' οὐ παντάπασιν ἐπιλείπει τὸ ὕδωρ· ἔναι δὲ καὶ νήσους ἀπολαμβάνουσιν ἐν ἑαυταῖς. Τοιαῦται μὲν οὖν εἰσὶν αἱ ἀναχύσεις, αἱ μεταξὺ τοῦ τε Ἰεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῶν Στηλῶν, ἐπίδοσιν ἔχουσαι σφοδρότεραν παρὰ τὰς ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις. Ἡ τοιαύτη δ' ἐπίδοσις ἔχει μὲν τι καὶ πλεονέκτημα πρὸς τὰς χρείας τῶν πλοιζομένων· πλείους γὰρ καὶ μείζους ποιεῖ τὰς ἀναχύσεις, πολλάκις καὶ ἐπὶ ὀκτακοσίους σταδίους ἀναπλεομένας, ὥστε τρόπον τινὰ πᾶσαν πλωτὴν παρέχεται τὴν γῆν, καὶ εὐπετῆ πρὸς τε τὰς ἐξαγωγὰς τῶν φορτίων καὶ τὰς εἰσαγωγὰς. ἔχει δὲ τι καὶ ὀχληρόν· αἱ γὰρ ἐν τοῖς ποταμοῖς ναυτιλῖαι, διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς πλημμυρίδος, ἰσχυρότερον τῇ ῥύσει τῶν ποταμῶν ἀντιπνέουσιν, κίνδυνον οὐ μικρὸν τοῖς ναυκληρίοις ἐπιφέρουσι κατακομιζομένοις τε ὁμοίως καὶ ἀνακομιζομένοις. Αἱ δὲ ἀμπώτεις ἐν ταῖς ἀναχύσεσιν εἰσὶ βλαβεραί· ταῖς γὰρ πλημμυρίσιν ἀνάλογον, καὶ αὐταὶ παροξύνονται· διὰ τε τὸ τάχος καὶ ἐπὶ ξηρᾶς πολλάκις ἐγκατέλιπον τὴν ναῦν. Τὰ τε βοσκήματα εἰς τὰς νήσους διαβαίνοντα τὰς πρὸ τῶν ποταμῶν, πρὸ τῶν ἀναχύσεων, τότε μὲν *οὖν* καὶ ἐπεκλύσθη, τότε δὲ καὶ ἀπελήφθη· βιαζόμενα δ' ἐπανελθεῖν οὐκ ἴσχυσεν, ἀλλὰ διεφθάρη· τὰς δὲ βοῦς φασὶ καὶ τετηρηκυίας τὸ συμβαῖνον, περιμένειν τὴν ἀναχώρησιν τῆς θαλάττης, καὶ τότε ἀπαίρειν εἰς τὴν ἠπειρον.

Καταμαθόντες δ' οὖν τὴν φύσιν τῶν τόπων οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰς ἀναχύσεις ὁμοίως ὑπουργεῖν τοῖς ποταμοῖς δυναμένας,

πόλεις ἔκτισαν ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἄλλας κατοικίας, καθάπερ καὶ 143.
ἐπὶ τῶν ποταμῶν τούτων ὃ ἐστὶν ἢ τε Ἄσσα καὶ Νάβρισσα, καὶ
Ὀνοβα, *καὶ Σόνοβα*, καὶ Μαίνοβα, καὶ ἄλλαι πλείους. Προσ-
λαμβάνουσι δὲ καὶ διώρυγες, ἔσθ' ὅπου γεγонуῖαι, τῷ πολ-
λαχόθεν εἶναι καὶ πολλαχόσε τὴν κομιθὴν καὶ πρὸς ἀλλήλους,
καὶ πρὸς τοὺς ἕξω. Καὶ αἱ σύρροισι δὲ ὡσαύτως ὠφελοῦσι
κατὰ τὰς ἐπὶ πολὺ πλήμας, τῶν διειρογόντων ἰσθμῶν τοὺς
πόρους πλωτοὺς ἀπεργαζόμεναι, ὥσε πορθμεύεσθαι καὶ ἐκ
τῶν ποταμῶν εἰς τὰς ἀναχυσεῖς, κάκειθεν δεῦρο. Ἄπασα δ'
ἢ ἐμπορεία πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐστὶ καὶ τὴν Ρώμην, ἔχουσα
τὸν πλοῦν μέχρι τῶν Στηλῶν ἀγαθὸν (πλὴν εἴ τις ἐστὶ περὶ
τὸν πορθμὸν δυσκολία), καὶ τὸν πελάγιον, τὸν ἐν τῇ καθ' 144.
ἡμᾶς θαλάττῃ. Διὰ γὰρ εὐδίου κλίματος οἱ ὁρόμοι συντε-
λοῦνται, καὶ μάλισα τῷ πελαγίζοντι. Τοῦτο δὲ πρόσφορόν ἐστι
ταῖς ἐμπορικαῖς ὁλκάσιν. Ἐχουσι δὲ καὶ οἱ ἄνεμοι τάξιν οἱ
πελάγιοι· πρόσσεσι δὲ καὶ ἡ νῦν εἰρήνη, τῶν λησθηρίων κατα-
λυθέντων ὥσθ' ἢ σύμπασα ὑπάρχει ρασιώνῃ τοῖς πλοῖζομένοις.
Ἰδιον δὲ τί φησι Ποσειδώνιος τηρῆσαι κατὰ τὸν ἀνάπλου τὸν
ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ὅτι οἱ εὖροι κατ' ἐκεῖνο τὸ πέλαγος ἕως τοῦ
Σαρδώου κόλπου πνέοιεν ἐτησίαι· διὸ καὶ τρισὶ μῆσιν εἰς Ἰταλίαν
κατάραι μόλις, παρενεχθεῖς περὶ τε τὰς Γυμνησίας νήσους, καὶ
περὶ Σαρδόνα, καὶ τᾶλλα ἀπαντικρὺ τούτων μέρη τῆς Λιβύης.

Ἐξάγεται δ' ἐκ τῆς Τουρθητανίας σῖτός τε καὶ οἶνος πολὺς,
καὶ ἔλαιον, οὐ πολὺ μόνον, ἀλλὰ καὶ κάλλιζον· καὶ κηρὸς
δὲ, καὶ μέλι, καὶ πίττα ἐξάγεται, καὶ κόκκος πολλή, καὶ μιλ-
τος οὐ χείρων τῆς Σινωπικῆς γῆς. Τὰ τε ναυπήγια συνισᾶσιν
αὐτόθι ἐξ ἐπιχωρίας ὕλης. Ἄλες τε ὀρυκτοὶ παρ' αὐτοῖς εἰσι·
καὶ ποταμῶν ἀλμυρῶν ρεύματα οὐκ ὀλίγα· οὐκ ὀλίγη δὲ οὐδ' ἢ
ἐκ τῶν ὄψων ταριχεῖα, οὐκ ἔνθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς
ἄλλης τῆς ἐκτὸς Στηλῶν παραλίας, οὐ χείρων τῆς Ποντικῆς.

144. Πολλή δὲ καὶ ἐσθῆς πρότερον ἤρχετο· νῦν δὲ ἔρια μᾶλλον τῶν Κοραξῶν. Καὶ ὑπερβολὴ δὲ τίς ἐστὶ τοῦ κάλλους· ταλαντιαίους γοῦν ὠνοῦνται τοὺς κριοὺς εἰς τὰς ὀχείας. Ὑπερβολὴ δὲ καὶ τῶν λεπτῶν ὑφασμάτων, ἅπερ οἱ Σαλιτῆται κατασκευάζουσιν. Ἄπρονος δὲ καὶ βοσκημάτων ἀφθονία παντοίων, καὶ κυνηγεσίων. Τῶν δ' ὀλεθρίων θηρίων σπάνις, πλὴν τῶν γεωρύχων λαγιδέων, οὓς ἔνιοι λεβορίδας προσαγορεύουσι. Λυμαίνονται γὰρ φυτὰ καὶ σπέρματα ῥιζοφαγοῦντες· καὶ τοῦτο συμβαίνει καθ' ὅλην τὴν Ἰβηρίαν σχεδόν· διατείνει δὲ καὶ μέχρι Μασσαλίας· ὀχλεῖ δὲ καὶ τὰς νήσους. Οἱ δὲ τὰς Γυμνησίας οἰκοῦντες λέγονται πρεσβεύσασθαι ποτε πρὸς Ῥωμαίους, κατὰ χώρας αἴτησιν· ἐκβάλλεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ζώων τούτων, ἀντέχειν μὴ δυνάμενοι διὰ τὸ πλῆθος. Πρὸς μὲν οὖν τὸν τοσοῦτον ἴσως πόλεμον, ὃς οὐκ αἰεὶ συμβαίνει, ὠρῶν δὲ τινι λοιμικῇ κατασάσει, κατὰπερ ὄφρων καὶ μυῶν τῶν ἀρουραίων, χρεῖα τῆς τοσαύτης ἐπικουρίας. Πρὸς δὲ τὸ μέτριον ἐξεύρηται πλείους θῆραι· καὶ δὴ καὶ γαλαῶς ἀγρίας, ἃς ἡ Λιβύη φέρει, τρέφουσιν ἐπίτηδες· ἃς φιμώσαντες παρίασιν εἰς τὰς ὀπάς· αἱ δ' ἐξέλκουσιν ἔξω τοῖς ὄνουξιν, οὓς ἂν καταλάβωσιν, ἢ φεύγειν ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν· ἐκπεσόντας δὲ θηρεύουσιν οἱ
145. ἐφεσῶτες. Τὴν δὲ ἀφθονίαν τῶν ἐκκομιζομένων ἐκ τῆς Τουρθητανίας, ἐμφανίζει τὸ μέγεθος, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ναυκληρίων· ὀλκάδες γὰρ μέγισται παρὰ τούτων πλέουσιν εἰς τὴν Δικαιαρχίαν, καὶ τὰ Ὠσῖα, τῆς Ῥώμης ἐπίνειον· τό τε πλῆθος μικροῦ δεῖν ἐνάμιλλον τοῖς Λιβυκοῖς.

Τοιαύτης δὲ τῆς μεσογαίας οὔσης τῆς ἐν τῇ Τουρθητανίᾳ, καὶ τὴν παράλιον ἐνάμιλλον εὖροι τις ἂν τοῖς ἐκ θαλάττης ἀγαθοῖς. Τὰ τε γὰρ ὀσρεώδη πάντα καὶ κογχοειδῆ καὶ τοῖς πλήθεσιν ὑπερβάλλει, καὶ τοῖς μεγέθεσι, καθόλου κατὰ τὴν ἔξω θαλάτταν πᾶσαν, ἐνταῦθα δὲ διαφερόντως· ἅτε καὶ τῶν πλημ-

μυρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων ἐνταῦθα αὐξανομένων· ἄς εἰκὸς 145) αἰτίας εἶναι καὶ τοῦ πλήθους καὶ τοῦ μεγέθους διὰ τὴν λιμνασίαν. Ὡς δ' αὐτως ἔχει καὶ περὶ τῶν κητέων ἀπάντων, ὀρύγων τε, καὶ φαλαινῶν, καὶ φουσητήρων· ὧν ἀναφουσησάντων, φαίνεται τις νεφώδους ὄψις κίονος τοῖς πόρρωθεν ἀφορῶσι. Καὶ οἱ γόγγροι δὲ ἀποξηριοῦνται, πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν ὑπερβεβλημένοι κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ αἱ σμύραιναι, καὶ ἄλλα πλείω τῶν τοιούτων ὄψων. Ἐν δὲ Καρτηίᾳ κήρυκας δεκακοτύλους καὶ πορφύρας φασίν· ἐν δὲ τοῖς ἐξωτέροις τόποις καὶ μείζονας ὀγδοήκοντα μῶν τὴν σμύραιναι καὶ τὸν γόγγρον, ταλαντιαῖον δὲ τὸν πολυποδα, διπήχεις δὲ τὰς τευθίδας, καὶ τὰ παραπλήσια. Πολὺς δὲ καὶ ὁ θύννος συνελάνεται δεῦρο ἀπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἐξωθεν παραλίας, πίων καὶ παχύς. Τρέφεται δὲ βαλάνω δρυΐνη, φυομένη κατὰ τῆς θαλάττης, χαμαιζήλω τινὶ παντάπασι δρυΐ, ἀδρότατον δ' ἐκφερούση καρπὸν· ἤπερ καὶ ἐν τῇ γῇ πολλὴ φύεται κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, ρίζας μὲν ἔχουσα μεγάλας ὡς ἂν τελείας δρυὸς, ἐξαιρομένη δὲ θάμνου ταπεινῆς ἤττον. Τοσοῦτον δ' ἐκφέρει καρπὸν, ὥστε μετὰ τὴν ἀκμὴν πλήρη τὴν παραλίαν εἶναι τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς Στηλῶν, ἣν ἐκβάλλουσι αἱ πλημαὶ· ἢ δ' ἐντὸς Στηλῶν ἐλάττων αἰεὶ καὶ μᾶλλον εὐρίσκεται. Λέγει δ' ὁ Πολύβιος, καὶ μέχρι τῆς Λατίνης ἐκπέμπει τὴν βάλανον ταύτην· εἰ μὴ ἄρα, φησί, καὶ ἡ Σαρδὼ φέρει, καὶ ἡ πλησιόχωρος ταύτη. Καὶ οἱ θύννοι δ' ὅσω πλέον συνεγγίζουσι ταῖς Στήλαις ἐξωθεν φερόμενοι, τοσῶνδ' ἰσχυαίνονται πλέον, τῆς τροφῆς ἐπιλειπούσης· εἶναι τε παρὰ τὰλλα πῖον τὸ ζῶον τοῦτο· ἠδυσθαι γὰρ τῇ βαλάνω, καὶ παινεσθαι διαφερόντως ὑπ' αὐτῆς· φορᾶς τε τῆς βαλάνου γινομένης, φορᾶν καὶ τῶν θύννων εἶναι.

Τοσοῦτοις δὲ τῆς προειρημένης χώρας ἀγαθοῖς κεχορηγημένης, οὐχ ἠκιστα, ἀλλὰ καὶ μάλιστα, ἂν τις ἀποδέξαιτο καὶ θαυμάσειε 146.

146. τὸ περί τὰς μεταλλείας εὐφυές· ἅπαντα μὲν γὰρ μεσῆ τῶν τοιούτων ἔσιν ἢ τῶν Ἰβήρων χώρα· οὐ πᾶσα δ' εὐκαρπος, οὐδ' εὐδαίμων οὕτως· καὶ μάλιστ' ἢ τῶν μεταλλῶν εὐποροῦσα. Σπάνιον δ' ἐν ἀμφοτέροις εὐτυχεῖν· σπάνιον δὲ, καὶ τὸ τὴν αὐτὴν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ παντοίοις πληθύνειν μετάλλοις. Ἡ δὲ Τουρθητανία, καὶ ἢ προσεχῆς αὐτῇ, λόγον οὐδένα ἄξιον καταλείπει περὶ τήνδε τὴν ἀρετὴν τοῖς ἐπαινεῖν βουλομένοις. Οὐ γὰρ χρυσός, οὐκ ἄργυρος, οὐδὲ χαλκός, οὐδὲ σίδηρος, οὐδαμοῦ τῆς γῆς, οὔτε τοσοῦτος, οὔθ' οὕτως ἀγαθός ἐξήτασαι γεννώμενος μέχρι νῦν. Ὁ δὲ χρυσός οὐ μεταλλεύεται μόνον, ἀλλὰ καὶ σύρεται· καταφέρουσι δ' οἱ πεταμοὶ καὶ οἱ χεῖμαρροι τὴν χρυσίτιν ἄμμον, πολλαχοῦ καὶ ἐν τοῖς ἀνύδροις τόποις οὔσαν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀφανῆς ἔσιν, ἐν δὲ τοῖς ἐπικλύσεσι ἀπολάμπει τὸ τοῦ χρυσοῦ ψῆγμα· καὶ τοὺς ἀνύδρους δὲ φορητῶ ἐπικλύζοντες ὕδατι, σιλπνὸν ποιοῦσι τὸ ψῆγμα. Καὶ φρέατα δ' ὀρύσσοντες, καὶ ἄλλας τέχνας ἐπινοοῦντες, πλύσει τῆς ἄμμου τὸν χρυσὸν ἐκλαμβάνουσι· καὶ πλείω τῶν χρυσωρυχείων ἐστὶ νῦν τὰ χρυσοπλύσια προσαγορευόμενα. Ἀξιοῦσι δὲ Γαλάται τὰ παρ' ἑαυτοῖς εἶναι κρεῖττω μέταλλα, τὰ τε ἐν τῷ Κεμμένῳ ὄρει, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῇ κείμενα τῇ Πυρήνῃ· τὸ μέντοι πλείον τάντεῦθεν εὐδοκιμεῖ. Ἐν δὲ τοῖς ψήγμασι τοῦ χρυσοῦ φασὶν εὐρίσκεισθαι ποτε καὶ ἡμιλιτριαίας βώλους, ἃς καλοῦσι Πάλας, μικρᾶς καθάρσεως δεομένας. Φασὶ δὲ καὶ λίθων σχιζομένων εὐρίσκειν βωλάρια θηλαῖς ὅμοια· ἐκ δὲ τοῦ χρυσοῦ ἐψομένου καὶ καθαιρομένου συπτηριώδει τινὶ γῆ, τὸ κάθαρμα ἤλεκτρον εἶναι· πάλιν δὲ τούτου καθεψομένου, μίγμα ἔχοντος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τὸν μὲν ἄργυρον ἀποκαίεσθαι, τὸν δὲ χρυσὸν ὑπομένειν· εὐδιάχυτος γὰρ ὁ τύπος καὶ λιπώδης· διὰ τοῦτο καὶ τῷ ἀχύρῳ τήκεται μάλλον ὁ χρυσός· ὅτι ἢ φλόξ, μαλακὴ οὔσα, συμμέτρως ἔχει πρὸς τὸ εἶκον, καὶ διαχεόμενον ῥαδίως· ὁ δὲ ἀνθραξ ἀπαναλίσκεται

πολὺ, ὑπερτήκων τῇ σφοδρότητι, καὶ ἐξαίρων. Ἐν δὲ τοῖς ρεί- 146.
θροις σύρεται καὶ πλύνεται πλησίον ἐν σκάφαις, ἢ ὀρύττεται
φρέαρ, ἢ δὲ ἀνενεχθεῖσα γῆ πλύνεται. Τὰς δὲ τοῦ ἀργύρου
καμίλους ποιοῦσιν ὑψηλὰς, ὥστε τὴν ἐκ τῶν βώλων λιγνὺν με-
τέωρον ἐξαίρεσθαι· βαρεῖα γὰρ ἐσι καὶ ὀλέθριος. Τῶν δὲ χαλ-
κουργείων τινὰ καλεῖται χρυσεῖα· ἐξ ὧν τεκμαίρονται χρυσὸν ἐξ
αὐτῶν ὀρύττεσθαι πρότερον.

Ποσειδώνιος δὲ, τὸ πληθὺς τῶν μετάλλων ἐπαινῶν καὶ τὴν 147.
ἀρετὴν, οὐκ ἀπέχεται τῆς συνήθους ῥητορείας, ἀλλὰ συνευθου-
σιᾶ ταῖς ὑπερβολαῖς. Οὐ γὰρ ἀπισεῖν τῷ μύθῳ φησὶν, ὅτι,
τῶν ὄρυμῶν ποτε ἐμπρησθέντων, ἢ γῆ τακεῖσα, ἅτε ἀργυρίτις
καὶ χρυσίτις, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐξέξεσε διὰ τὸ πᾶν ὄρος καὶ
πάντα βουνὸν ὕλην εἶναι νομίσματος, ὑπὸ τινος ἀφθόρου τύχης
σεσωρευμένην. Καθόλου δ' ἂν εἶπε (φησὶν) ἰδῶν τις τοὺς τόπους,
θησαυροὺς εἶναι φύσεως ἀενάους, ἢ ταμιεῖον ἡγεμονίας ἀν-
ἐκλείπτον· οὐ γὰρ πλουσία μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπόπλοτος ἦν,
φησὶν, ἢ χώρα· καὶ παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον
τόπον, οὐχ ὁ Ἄθης, ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ. Τοιαῦτα μὲν
οὖν ἐν ὠραίῳ σχήματι εἶρηκε περὶ τούτων, ὡς ἂν ἐκ μεταλλου
καὶ αὐτὸς πολλῶ χρώμενος τῷ λόγῳ. Τὴν δ' ἐπιμέλειαν φράζων
τὴν τῶν μεταλλευόντων, παρατίθησι τὸ τοῦ Φαληρέως· ὅτι φησὶν
ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν ἀργυρείων οὕτω συντόνως ὀρύττειν
τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἂν προσδοκῶντας αὐτὸν ἀνάξειν τὸν
Πλούτωνα. Καὶ τούτων οὖν ἐμφανίζει παραπλησίαν τὴν σπουδὴν
καὶ τὴν φιλεργίαν, σχολιάς τεμνόντων καὶ βαθείας τὰς σύριγ-
γας, καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς ἀπαντῶντας ποταμοὺς πολλάκις τοῖς
Αἰγυπτίοις ἀναντλούντων κοχλίας. Τὸν δὲ λόγον οὐ τὸν αὐτὸν
εἶναι τούτοις καὶ ποτὲ τοῖς Ἀττικοῖς· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν αἰνίγ-
ματι εἰοικέναι τὴν μεταλλείαν· ὅσα μὲν γὰρ ἀνέλαβον, φησὶν,
οὐκ ἔλαβον· ὅσα δὲ εἶχον, ἀπέβαλον· τούτοις δ' ὑπεράγαγον

147. λυσιτελῆ· τοῖς μὲν γὰρ χαλκουργοῖς τέταρτον μέρος ἐξάγουσι τῆς γῆς τὸν χαλκόν, τῶν δὲ ἀργυρευόντων τινὲς ἰδιωτῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις Εὐβοϊκὸν τάλαντον ἐξαίρουσι. Τὸν δὲ καττίτερον οὐκ ἐπιπολῆς εὐρίσκεσθαι φησιν, ὡς τοὺς ἱστορικοὺς Θρυλλεῖν, ἀλλ' ὀρύττεσθαι· γεννᾶσθαι δ' ἐν τε τοῖς ὑπὲρ τοὺς Λυσιτανοὺς βαρβάρους, καὶ ἐν ταῖς Καττιτερίσι νήσοις· καὶ ἐκ τῶν Βρετανικῶν δὲ εἰς τὴν Μασσαλίαν κομίζεσθαι. Ἐν δὲ τοῖς Ἀρτάβροις, οἱ τῆς Λυσιτανίας ὕστατοι πρὸς ἄρκτον καὶ δύσιν εἰσὶν, ἐξανθεῖν φησιν ἀργύρῳ τὴν γῆν, καττιτέρῳ, χρυσῷ λευκῷ· ἀργυρομιγῆς γὰρ ἔστι τὴν δὲ γῆν ταύτην φέρειν τοὺς ποταμούς· τὴν δὲ σκαλίσι τὰς γυναῖκας διαμύσας πλύνειν ἐν ἠθνητήριοις πλεκτοῖς ἐπὶ κίση. Οὗτος μὲν περὶ τῶν μετάλλων τοιαῦτ' εἴρηκε.

Πολύβιος δὲ, τῶν περὶ Καρχηδόνα νέαν ἀργυρείων μνησθεὶς, μέγιστα μὲν εἶναί φησι· διέχειν δὲ τῆς πόλεως ὅσον εἴκοσι σταδίους, περιειληφότα κύκλον τετρακοσίων σταδίων, ὅπου τέταρτας μυριάδας ἀνθρώπων μένειν τῶν ἐργαζομένων, ἀναφέροντας τότε τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν δισμυρίας καὶ πεντακισχιλίας δραχμάς. Τὴν δὲ κατεργασίαν τὴν μὲν ἄλλην ἐὼ· μακρὰ γὰρ ἔστι τὴν δὲ συρτὴν βῶλον τὴν ἀργυρίτιν φησι κόπτεσθαι, καὶ κοσκίνοις εἰς ὕδωρ διαττάσθαι· κόπτεσθαι δὲ πάλιν τὰς ὑπόσσεις, καὶ πάλιν διηθουμένας ἀποχεομένων τῶν ὑδάτων κόπτεσθαι· τὴν δὲ πέμπτην ὑπόσσειν χωνευθεῖσαν, ἀποχυθέντος τοῦ μολύβδου, καθαρὸν τὸν ἀργυρον ἐξάγειν. Ἔστι δὲ καὶ νῦν τὰ ἀργυρεῖα, οὐ μέντοι δημόσια, οὔτε ἐνταῦθα, οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις· ἀλλ' εἰς ἰδιωτικὰς μετέστησαν ἐγκτήσεις· τὰ δὲ χρυσεῖα δημοσιεύεται τὰ πλείω. Ἐν δὲ Κασαλῶνι καὶ ἄλλοις τόποις ἰδίον ἔστι μέταλλον ὀρυκτοῦ μολύβδου· παραμέμικται δὲ τι καὶ τούτῳ τοῦ ἀργύρου μικρὸν, οὐχ ὥστε λυσιτελεῖν ἀποκαθαίρειν αὐτόν.

Οὐ

Οὐ πολὺ δ' ἄπωθεν τοῦ Κασαλῶνός ἐστι καὶ τὸ ὄρος, ἐξ 148.
 οὗ ρεῖν φασὶ τὸν Βαῖτιν, ὃ καλοῦσιν Ἀργυροῦν, διὰ τὰ ἀργυρεῖα
 τὰ ἐν αὐτῷ. Πολύβιος δὲ καὶ τὸν Ἄναν καὶ τοῦτον ἐκ τῆς
 Κελτιβηρίας ρεῖν φησὶ, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ἐννακοσίους
 σταδίους· αὐξηθέντες γὰρ οἱ Κελτίβηρες, ἐποίησαν καὶ τὴν
 πλησιόχωρον πᾶσαν ὁμώνυμον ἑαυτοῖς. Ἐοίκασι δ' οἱ παλαιοὶ
 καλεῖν τὸν Βαῖτιν, Ταρτησσόν· τὰ δὲ Γάδαιρα, καὶ τὰς περὶ
 αὐτὴν νήσους, Ἐρύθειαν. Διόπερ οὕτως εἶπεῖν ὑπολαμβάνουσι
 Στησίχορον περὶ τοῦ Γηρούνου βουκολίου, διότι γεννηθεῖη

σχεδὸν ἀντιπέρας κλεινᾶς Ἐρυθείας,
 Ταρτησσοῦ ποταμοῦ παρὰ παγὰς ἀπείρουας ἀργυρορίζους,
 Ἐν κευθμώνων πέτραις.

Δυεῖν δὲ οὐσῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ, πόλιν ἐν τῷ μεταξὺ χώρῳ
 κατοικεῖσθαι πρότερόν φασιν, ἣν καλεῖσθαι Ταρτησσόν, ὁμώνυ-
 μον τῷ ποταμῷ, καὶ τὴν χώραν, Ταρτησσίδα *καλεῖσθαι φασίν*,
 ἣν νῦν Τουρδοῦλοι νέμονται. Καὶ Ἐρατοσθένης δὲ τὴν συνεχῆ
 τῇ Καλπῇ Ταρτησσίδα καλεῖσθαι φησὶ, καὶ Ἐρύθειαν νῆσον εὐ-
 δαίμονα. Πρὸς ὃν Ἀρτεμίδωρος ἀντιλέγων, καὶ ταῦτά φησι ψευ-
 δῶς λέγεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, καθάπερ καὶ τὸ ἀπὸ Γαδείρων ἐπὶ τὸ
 Ἱερὸν ἀκρωτήριον διάστημα ἀπέχειν ἡμερῶν πέντε πλοῦν, οὐ πλει-
 ὄνων ὄντων ἢ χιλίων καὶ ἐπτακοσίων σταδίων· καὶ τὸ τὰς ἀμπώτεις
 μέχρι δεῦρο περατοῦσθαι, ἀντὶ τοῦ κύκλω περὶ πᾶσαν τὴν οἰ-
 κουμένην συμβαίνειν· καὶ τὸ τὰ προσαρκτικά μέρη τῆς Ἰβηρίας
 εὐπροδώτερα εἶναι πρὸς τὴν Κελτικὴν, ἢ κατὰ τὸν Ωκεανὸν
 πλέουσι· καὶ ὅσα δὴ ἄλλα εἴρηκε, Πυθέα πισειύσας δι' ἀλαζονείαν.

Ὁ δὲ Ποιητής, πολύφωνός τις ὢν, καὶ πολυῖσωρ, δίδωσιν 149.
 ἀφορμὰς, ὡς οὐδὲ τούτων ἀνήκοός ἐστι τῶν τόπων, εἴ τις ὀρθῶς
 βούλοιο συλλογίζεσθαι ἀπ' ἀμφοῖν, τῶν τε χειρόν λεγομένων
 περὶ αὐτῶν, καὶ τῶν ἄμεινον καὶ ἀληθέστερον. Χειρόν μὲν, ὅτι

149. πρὸς δύσιν ἔσχατην ἤκουεν αὐτὴν, ὅπου, καθάπερ φησὶν αὐτὸς, εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἐμπίπτει

λαμπρὸν φάος ἡλίου,

Ἐλκον νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ζεῖδωρον ἄρουραν·

ἢ δὲ νύξ ὅτι δύσφημον καὶ τῷ ἄδη πλησιάζον δῆλον· ὁ δὲ ἄδης τῷ ταρτάρῳ· εἰκάζοι ἂν τις ἀκούοντα τὰ περὶ Ταρτησοῦ τὸν τάρταρον ἐκείθεν παρονομάσαι τὸν ἔσχατον τῶν ὑποχθονίων τόπων· προσθεῖναι δὲ καὶ μῦθον, τὸ ποιητικὸν σώζοντα. Καθάπερ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς ἐν βορείοις καὶ ζοφεροῖς οἰκήσαντας τόποις τοῖς κατὰ τὸν Βόσπορον, ἴδρυσεν αὐτοὺς πρὸς τῷ ἄδη, τάχα καὶ κατὰ τι κοινὸν τῶν Ἰώνων ἔχθος πρὸς τὸ φύλον τοῦτο· καὶ γὰρ κατ' Ὅμηρον, ἢ πρὸ αὐτοῦ μικρὸν, λέγουσι τὴν τῶν Κιμμερίων ἔφοδον γενέσθαι, τὴν μέχρι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Ἰωνίας. Ταῖς δὲ Κυανέαις ἐποίησε παραπλησίως τὰς Πλαγκτὰς, αἰεὶ τοὺς μύθους ἀπὸ τινῶν ἱστοριῶν ἐνάγων. Χαλεπὰς γὰρ τινὰς μυθεύει πέτρας, καθάπερ τὰς Κυανέας φασίν· ἐξ οὗ καὶ Συμπληγάδες καλοῦνται· διόπερ καὶ τὸν Ἰάσονος παρέθηκε δι' αὐτῶν πλοῦν. Καὶ ὁ κατὰ τὰς Στήλας δὲ πορθμὸς καὶ ὁ κατὰ Σικελίαν ὑπηγόρευον αὐτῷ τὸν περὶ τῶν Πλαγκτῶν μῦθον. Πρὸς μὲν δὴ τὸ χεῖρον, ἀπὸ τῆς τοῦ Ταρτάρου μυθοποιίας αἰνίττοιτό τις ἂν τὴν τῶν τόπων μνήμην τῶν περὶ Ταρτησσόν.

Πρὸς δὲ τὸ βέλτιον, ἐκ τούτων. Ἡ τε γὰρ Ἡρακλέους στρατεία μέχρι δεῦρο προελθοῦσα, καὶ [ἡ] τῶν Φοινίκων, ὑπέγραφεν αὐτῷ πλοῦτόν τινα, καὶ ῥαθυμίαν τῶν ἀνθρώπων· οὗτοι γὰρ Φοίνιξιν οὕτως ἐγένοντο σφόδρα ὑποχείριοι, ὥστε τὰς πλείους τῶν ἐν τῇ Τουρθητανίᾳ πόλεων καὶ τῶν πλησίον τόπων ὑπ' ἐκείνων νῦν οἰκεῖσθαι. Καὶ ἡ τοῦ Ὀδυσσέως δὲ στρατεία δοκεῖ μοι δεῦρο γενηθεῖσα, καὶ ἰσορηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, παραδοῦναι πρόφασιν· ὥστε καὶ τὴν Ὀδύσειαν, καθάπερ τὴν Ἰλιάδα, ἀπὸ τῶν

συμβάντων μεταγαγεῖν εἰς ποιήσιν, καὶ τὴν συνήθη τοῖς ποιηταῖς 149.
 μυθοποιίαν. Οὐ γὰρ μόνον οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν
 τόποι καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν τοιούτων σημεῖα ὑπογράφουσιν, ἀλλὰ
 καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Ὀδύσσεια πόλις δεικνύται, καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν,
 καὶ ἄλλα μυρία ἔχνη τῆς τε ἐκείνου πλάνης, καὶ ἄλλων τῶν ἐκ
 τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου περιγενομένων, ἐπίσης κακώσαντος τούς
 τε πολεμηθέντας καὶ τοὺς ἐλόντας τὴν Τροίαν· καὶ γὰρ οὗτοι
 Καδμείαν νίκην ἐτύγχανον ἡρμένοι, τῶν τε οἴκων αὐτοῖς κατ- 150.
 εφθαρμένων, καὶ τῶν λαφύρων εἰς ἕκαστον ὀλίγων ἐληλυθότων.
 Συνέβη οὖν τοῖς περιλειφθεῖσιν, ἀπιούσιν ἐκ τῶν κινδύνων, κατὰ
 λησείας τρέπεσθαι, καὶ τοῖς Ἕλλησι· τοῖς μὲν διὰ τὸ ἐκπεπορ-
 θῆσθαι, τοῖς δὲ διὰ τὴν αἰσχύνην, ἐκάστου ὑπολαβόντος,
 Αἰσχρὸν τοι δηρὸν τε μένειν,
 ἄνευ τῶν οἰκείων,

κενεὸν τε νέεσθαι

παρ' αὐτοὺς παλιν. Ἡ τε τοῦ Αἰνείου παραδέδοται πλάνη, καὶ
 Ἀντήνορος, καὶ ἡ τῶν Ἐνετῶν· ὡσαύτως καὶ ἡ Διομήδους τε,
 καὶ Μενελάου, καὶ Μενεσθέως, καὶ ἄλλων πλειόνων. Ὁ τοίνυν
 Ποιητὴς τὰς τοσαύτας στρατείας ἐπὶ τὰ ἔσχατα τῆς Ἰβηρίας ἰσο-
 ρηκῶς, πυνθανόμενος δὲ καὶ πλοῦτον καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς (οἱ
 γὰρ Φοῖνικες ἐδήλουν τοῦτο), ἐνταῦθα τὸν τῶν εὐσεβῶν ἔπλασε
 χῶρον, καὶ τὸ Ἠλύσιον πεδίου, οὗ φησιν ὁ Πρωτεὺς ἀποικίσειν
 τὸν Μενέλαον·

Ἀλλὰ σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίου καὶ πείρατα γαίης
 Ἀθάνατοι πέμψουσιν, ὅθι ξυθὸς Ῥαδάμανθυς·
 Τῆ περ ῥήϊση βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν·
 Οὐ νιφετὸς, οὐτ' ἄρ χειμῶν πολὺς, οὔτε ποτ' ὄμβρος,
 Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνεύοντος ἀήτας
 Ὠκεανὸς ἀνίησιν, ἀναψύχειν ἀνθρώπους.

Τό τε γὰρ εὐάερον καὶ τὸ εὐπνοῦν τοῦ ζεφύρου ταύτης ἐς τῆς

150. χώρας οἰκείον, ἑσπερίου τε καὶ ἀλεινῆς οὔσης· τό τε ἐπὶ τοῖς πέρασι τῆς γῆς, ἐφ' οἷς καὶ τὸν ἄδην μεμυθεῦσθαί φαμεν. Ὁ τε Ῥαδάμανθυς παρατεθείς, ὑπογράφει τὸν πλησίον τῷ Μίνῳ τόπον, περὶ οὗ φησιν·

Ἐνθ' ἦτοι Μίνῳ ἴδον Διὸς ἀγλαὸν υἱόν,
Χρῦσειον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσι.

Καὶ οἱ μετὰ ταῦτα δὲ ποιηταὶ παραπλήσια θρυλλοῦσι, τὴν τε ἐπὶ τὰς Γηρυόου βόας στρατείαν, καὶ τὴν ἐπὶ τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων τὰ χρύσεια ὡσαύτως στρατείαν· καὶ Μακάρων τινὰς νήσους κατονομάζοντες, ἅς καὶ νῦν δεικνυμένας ἴσμεν, οὐ πολὺ ἄπωθεν τῶν ἄκρων τῆς Μαυρουσίας, τῶν ἀντικειμένων τοῖς Γαδεύροις.

- Τοὺς δὲ Φοίνικας λέγω μνηστὰς· καὶ [γὰρ] τῆς Ἰβηρίας καὶ τῆς Λιβύης τὴν ἀρίστην οὔτοι κατέσχον πρὸ τῆς ἡλικίας τῆς Ὀμήρου, καὶ διετέλεσαν κύριοι τῶν τόπων ὄντες, μέχρις οὗ Ῥωμαῖοι κατ-
151. ἔλυσαν αὐτῶν τὴν ἡγεμονίαν. Τοῦ δ' Ἰβηρικοῦ πλούτου καὶ ταῦτα μαρτύρια· Καρχηδόνιοι μετὰ τοῦ Βάρκα στρατεύσαντες κατέλαβον, ὡς φασιν οἱ συγγραφεῖς, φιάλαις ἀργυραῖς καὶ πίθους χρωμένους τοὺς ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ. Ὑπολάβοι δ' ἂν τις ἐκ τῆς πολλῆς εὐδαιμονίας καὶ μακραίωνας ὀνομασθῆναι τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα τοὺς ἡγεμόνας· καὶ διὰ τοῦτο Ἀνακρέοντα μὲν οὕτως εἰπεῖν·

Ἐγὼ δ' οὔτ' ἂν Ἀμαλθείης
Βουλοίμην κέρας, οὔτ' ἔτεα
Πεντήκοντά τε χήκατον
Ταρτησσοῦ βασιλεῦσαι.

Ἡρόδοτον δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως καταγράψαι, καλέσαντα Ἀργανθώνιον. Ἡ γὰρ οὕτω δέξαιτ' ἂν τις, Μὴ ἴσον τούτῳ, τὸ τοῦ Ἀνακρέοντος, ἢ κοινότερον, Οὔτε Ταρτησσοῦ πολὺν χρόνον βασιλεῦσαι. Ἐνιοὶ δὲ Ταρτησσὸν τὴν νῦν Καρτηίαν προσαγορεύουσι.

Τῇ δὲ τῆς χώρας εὐδαιμονία καὶ τὸ ἡμερον καὶ τὸ πολιτικὸν 151. συνηκολούθησε τοῖς Τουρθητανοῖς· καὶ τοῖς Κελτικοῖς δὲ, διὰ τὴν γειτνίασιν, ὡς εἶρηκε Πολύβιος, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν. Ἄλλ' ἐκείνοις μὲν ἦττον· τὰ πολλὰ γὰρ κωμηδὸν ζῶσιν. Οἱ μὲν τοὶ Τουρθητανοὶ, καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὸν Βαίτιν, τελέως εἰς τὸν Ῥωμαίων μεταβέβληται τρόπον, οὐδὲ τῆς διαλέκτου τῆς σφετέρως ἔτι μεμνημένοι. Λατῖνοί τε οἱ πλείστοι γεγόνασιν, καὶ ἐποίκουσιν εἰλήφασιν Ῥωμαίους· ὥστε μικρὸν ἀπέχουσι τοῦ πάντες εἶναι Ῥωμαῖοι. Αἱ τε νῦν συνωκισμεναι πόλεις, ἢ τε ἐν τοῖς Κελτικοῖς Παξουγούσα, καὶ ἢ ἐν τοῖς Τουρδούλοις Αὐγούσα Ἡμερίτα, καὶ ἢ περὶ τοὺς Κελτίθηρας Καισαραυγούσα, καὶ ἄλλαι ἔνιαι κατοικίαι, τὴν μεταβολὴν τῶν λεχθεισῶν πολιτειῶν ἐμφανίζουσι. Καὶ δὴ τῶν Ἰβήρων ὅσοι ταύτης εἰσὶ τῆς ιδέας, Στολάτοι λέγονται *ἢ Τογάτοι*· ἐν δὲ ταύτοις εἰσὶ καὶ οἱ Κελτίθηρες, οἱ πάντων νομισθέντες ποτὲ θηριωδέστατοι. Ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

Κ Ε Φ · Γ.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἱεροῦ πάλιν ἀκρωτηρίου τὴν ἀρχὴν λαμβάνουσιν ἐπὶ θάτερον μέρος τῆς παραλίας, τὸ πρὸς τὸν Τάγον, κόλπος ἐξίν· ἔπειτα ἄκρα τὸ Βαρβάριον, καὶ αἱ τοῦ Τάγου ἐκβολαὶ πλησίον, ἐφ' ἃς εὐθυπλοία σαδίοι διακόσιοι δέκα. Ἐνταῦθα δὲ καὶ ἀναχύσεις· ὧν μία ἐπὶ πλείους ἢ τετρακοσίους σαδίους ἀπὸ τοῦ λεχθέντος πύργου, καθ' ἣν ἴδρυνται Ὀλισίπων καὶ Λάκεια. Ὁ δὲ Τάγος καὶ τὸ πλάτος ἔχει τοῦ σώματος εἴκοσι πού σαδίων, καὶ τὸ βάθος μέγα, ὥστε μυριαγωγῶς ἀναπλεῖσθαι. Δύο δ' ἀναχύσεις ἐν τοῖς ὑπερκειμένοις ποιεῖται πεδίοις, ὅταν αἱ πλημαί γένωνται· ὥστε πελαγίζειν μὲν ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πενήκοντα 152. σαδίους, καὶ ποιεῖν πλωτὸν τὸ πεδίον· ἐν δὲ τῇ ἐπάνω ἀναχύσει καὶ νησίον ἀπολαμβάνειν ὅσον τριάκοντα σαδίων τὸ μῆκος·

152. πλάτος δὲ μικρὸν ἀπολείπον τοῦ μήκους, εὐάλσες καὶ εὐάμπελον. Κεῖται δ' ἡ νῆσος κατὰ Μόρωνά πόλιν, κειμένην ἐν ὄρει, τοῦ ποταμοῦ πλησίον, ἀφεςῶσαν τῆς θαλάττης ὅσον πεντακοσίους σταδίους, ἔχουσαν δὲ καὶ χῶραν ἀγαθὴν τὴν πέριξ, καὶ τοὺς ἀνάπλους εὐπετεῖς, μέχρι μὲν πολλοῦ, καὶ μεγάλοις σκάφεσι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῖς ποταμίαις λέμβοις. Καὶ ὑπὲρ τὸν Μόρωνά δ' ἔτι μακρότερος ἀνάπλους ἐστὶ. Ταύτη δὲ τῇ πόλει Βροῦτος, ὁ Καλλαϊκὸς προσαγορευθεὶς, ὀρμητηρίῳ χρώμενος, ἐπολέμησε πρὸς τοὺς Λυσιτανούς, καὶ κατέσρεψε τούτους· ταῖς δὲ τοῦ ποταμοῦ πλημμύραις ἐπεχείρησε τὴν ἄλωσιν, ὡς ἂν ἔχοι τοὺς ἀνάπλους ἐλευθέρους, καὶ τὰς ἀνακομιδὰς τῶν ἐπιτηδείων· ὥστε καὶ τῶν περὶ τὸν Τάγον πόλεων αὐταὶ κράτισται. Πολύιχθος δ' ὁ ποταμὸς, καὶ ὀσρακίων πλήρης. Ρεῖ δ', ἔχων τὰς ἀρχὰς ἐκ Κελτιβήρων, διὰ Οὐεττώνων καὶ Καρπητανῶν καὶ Λυσιτανῶν, ἐπὶ δύοσιν ἰσημερινῇν, μέχρι ποσοῦ παράλληλος ὢν τῷ τε Ἄνα καὶ τῷ Βαίτει, μετὰ δὲ ταῦτα ἀφιστάμενος ἐκείνων, ἀποκλινόντων πρὸς τὴν νότιον παραλίαν.

Οἱ δ' ὑπερκείμενοι τῶν λεχθέντων ὄρων, Ὠρητανοὶ μὲν εἰσι νοτιώτατοι, καὶ μέχρι τῆς παραλίας διήκοντες ἐκ μέρους τῆς ἐντὸς Στηλῶν· Καρπητανοὶ τε μετὰ τούτους πρὸς ἄρκτους· εἶτα Οὐέττωνες καὶ Οὐακκαῖοι, δι' ὧν ὁ Δούριος ρεῖ, κατ' Ἀκοντίαν πόλιν τῶν Οὐακκαίων ἔχων διάβασιν. Καλλαϊκοὶ δ' ὕστατοι, τῆς ὀρεινῆς ἐπέχοντες πολλήν· διὸ καὶ δυσμαχώτατοι ὄντες, τῷ τε καταπολεμήσαντι τοὺς Λυσιτανούς, αὐτοὶ παρέσχον τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ νῦν ἤδη τοὺς πλείους τῶν Λυσιτανῶν Καλλαϊκοὺς καλεῖσθαι παρεσκεύασαν. Τῆς μὲν οὖν Ὠρητανίας κρατισεύουσα ἔστι πόλις Καίτουλον καὶ Ὠρία.

Τοῦ δὲ Τάγου τὰ πρὸς ἄρκτον, ἡ Λυσιτανία ἐστὶ μέγιστον τῶν Ἰβηρικῶν ἐθνῶν, καὶ πλείους χρόνοις ὑπὸ Ῥωμαίων πολεμηθέν. Περιέχει δὲ τῆς χώρας ταύτης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν

ὁ Τάγος, τὸ δ' ἐσπέριον καὶ τὸ ἀρκτικὸν ὁ Ὠκεανὸς, τὸ δ' 152.
 ἑωθινὸν οἱ τε Καρπητανοὶ καὶ οἱ Ουέττωνες καὶ Οὐακκαῖοι καὶ
 Καλλαῖκοι, τὰ γνώριμα ἔθνη· τάλλα δὲ οὐκ ἄξιον ὀνομάζειν,
 διὰ τὴν μικρότητα καὶ τὴν ἀδοξίαν· ὑπεναντίως δὲ τοῖς νῦν
 ἔνιοι καὶ τούτους Λυσιτανοὺς ὀνομάζουσιν. Ὅμοροι δ' εἰσὶν ἐκ
 τοῦ πρὸς ἑω μέρους οἱ μὲν Καλλαῖκοι τῶ τῶν Ἀσουρίων ἔθνει
 καὶ τοῖς Ἰβήρσιν, οἱ δ' ἄλλοι τοῖς Κελτιβήρσι. Τὸ μὲν οὖν
 μῆκος *μυριάων καὶ* τρισχιλίων σαδίων· τὸ δὲ πλάτος πολὺ ἔλατ- 153.
 τον, ὃ ποιεῖ τὸ ἑωθινὸν πλευρὸν, εἰς τὴν ἀντικειμένην παρα-
 λίαν. Ὑψηλὸν δ' ἐστὶ τὸ ἑωθινὸν καὶ τραχύ· ἡ δὲ ὑποκειμένη
 χώρα, πεδιάς πάσα, καὶ μέχρι θαλάττης, πλὴν ὀλίγων ὄρων
 οὐ μεγάλων· ἧ δὴ καὶ τὸν Ἀριστοτέλη φησὶν ὁ Ποσειδώνιος οὐκ
 ὀρθῶς αἰτιασθαι τὴν παραλίαν τὴν κατὰ τὴν Μαυρουσίαν τῶν
 πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων· παλιρροεῖν γὰρ φάναι τὴν θα-
 λατταν, διὰ τὸ τὰς ἄκρας ὑψηλὰς τε καὶ τραχεῖας εἶναι, δεχομένας
 τὸ κῦμα σκληρῶς, καὶ ἀνταποδιδούσας τῇ Ἰβηρίᾳ· τὰναντία
 γὰρ θινώδεις εἶναι καὶ ταπεινάς τὰς πλείστας, ὀρθῶς λέγων.

Ἡ δ' οὖν χώρα, περὶ ἧς λέγομεν, εὐδαίμων τέ ἐστι, καὶ
 ποταμοῖς διαρρέεται μεγάλοις τε καὶ μικροῖς, ἅπασιν ἐκ τῶν
 ἑωθινῶν μερῶν, παραλλήλοις τῶ Τάγῳ· ἔχουσι δὲ καὶ ἀνάπλους
 οἱ πλείους καὶ ψῆγμα τοῦ χρυσοῦ πλείστον. Γνωριμώτατοι δὲ
 τῶν ποταμῶν, ἐφεξῆς τῶ Τάγῳ Μούνδας, ἀνάπλους ἔχων
 μικροῦς, καὶ Οὐακούα, ὡσαύτως· μετὰ δὲ τούτους Δούριος,
 μακρόθεν τε ῥέων παρὰ Νουμαντίαν, καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν
 Κελτιβήρων καὶ Οὐακκαίων κατοικίας, μεγάλοις τ' ἀναπλεό-
 μενος σκάφειν, ἐπὶ ὀκτακοσίους σχεδόν τι σαδίους. Εἴτ' ἄλλοι
 ποταμοί. καὶ μετὰ τούτους ὁ τῆς Λήθης, ὃν τινες Λιμαίαν, οἱ
 δὲ Βελιῶνα καλοῦσι. Καὶ οὗτος δ' ἐκ Κελτιβήρων καὶ Οὐακ-
 καίων ῥεῖ· καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Βαῖνις (οἱ δὲ Μίνιον φασί), πολὺ
 μέγιστος τῶν ἐν Λυσιτανίᾳ ποταμῶν, ἐπὶ ὀκτακοσίους καὶ αὐτὸς

153. ἀναπλεόμενος ραδίους. Ποσειδώνιος δὲ ἐκ Καντάβρων καὶ αὐτὸν ρεῖν φησὶ· πρόκειται δὲ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ νῆσος, καὶ χηλαὶ δύο ὄρμους ἔχουσαι. Ἐπαιεῖν δ' ἄξιον τὴν φύσιν, ὅτι τὰς ὄχθας ὑψηλὰς ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ, καὶ ἱκανὰς δέχεσθαι τοῖς ρεῖθροις τὴν θάλατταν πλημμυροῦσαν, ὥστε μὴ ὑπερχειῖσθαι, μὴ δ' ἐπιπολάζειν ἐν τοῖς πεδίοις. Τῆς μὲν οὖν Βρούτου στρατείας ὄρος οὗτος· περαιτέρω δ' εἰσὶν ἄλλοι πλείους ποταμοὶ παράλληλοι τοῖς λεχθεῖσιν.

Ἰσατοὶ δ' οἰκοῦσιν Ἄρταβροι περὶ τὴν ἄκραν, ἣ καλεῖται Νέριον, ἣ καὶ τῆς ἐσπερίου πλευρᾶς καὶ τῆς βορείου πέρας ἐστὶ. Περιιοκοῦσι δ' αὐτὴν Κελτικοὶ, συγγενεῖς τῶν ἐπὶ τῷ Ἄνα· καὶ γὰρ τούτους καὶ Τουρδούλους στρατεύσαντας ἐκεῖσε, ρασιάσαι φασὶ μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Λιμαίου ποταμοῦ. Πρὸς δὲ τῆς ράσει καὶ ἀποβολῆς τοῦ ἡγεμόνος γενομένης, καταμεῖναι σκεδασθέντας αὐτόθι· ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸν ποταμὸν Λήθης [ἀν]αγορευθῆναι. Ἐχουσι δὲ οἱ Ἄρταβροι πόλεις συχνὰς, ἐν κόλπῳ συνοικουμένας· ὃν οἱ πλείοντες καὶ χρώμενοι τοῖς τόποις, Ἀρτάβρων λιμένα προσαγορεύουσιν· οἱ δὲ νῦν τοὺς Ἀρτάβρους, Ἀροτρέβας καλοῦσιν. Ἔθνη μὲν οὖν περὶ πεντήκοντα τὴν χώραν νέμεται, τὴν μεταξὺ Τάγου καὶ τῶν Ἀρτάβρων. Εὐδαίμονος δὲ τῆς χώρας ὑπαρχούσης, κατὰ τε καρποὺς καὶ βοσκήματα, καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν παραπλησίων πλῆθος, ὅμως οἱ πλείους αὐτῶν, τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφέντες βίον, ἐν λησηρίοις διετέλουν καὶ πολέμῳ συνεχεῖ, πρὸς τε ἀλλήλους, καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς, διαβαίνοντες τὸν Τάγον, ἕως ἔπαυσαν αὐτοὺς Ῥωμαῖοι ταπεινώσαντες, καὶ κώμας ποιήσαντες τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς πλείστας, ἐνίας δὲ καὶ συνοικίζοντες βέλτιον. Ἡρξάντο δὲ τῆς ἀνομίας ταύτης οἱ ὄρεινοί, καθάπερ εἰκός· λυπρὰν γὰρ νεμόμενοι, καὶ μικρὰ κεκτημένοι, τῶν ἀλλοτρίων ἐπεθύμουν. Οἱ δὲ, ἀμυνόμενοι τούτους, ἄκυροι τῶν ἰδίων ἔργων καθίσταντο

ἐξ ἀνάγκης· ὡς' ἀντὶ τοῦ γεωργεῖν ἐπολέμου καὶ οὗτοι· καὶ 154.
συνέβαινε τὴν χώραν ἀμελουμένην, σείραν εἶναι τῶν ἐμφύτων
ἀγαθῶν, οἰκεῖσθαι δ' ὑπὸ λησῶν.

Τοὺς δ' οὖν Λυσιτανούς φασιν ἐνεδρευτικούς, ἐξερευνητι-
κούς, ὄξεις, κούφους, εὐεξελίκτους· ἀσπίδιον δ' αὐτοὺς δέπουν
ἔχειν τὴν διάμετρον, κοῖλον εἰς τὸ πρόσθεν, τελαμῶσιν ἐξηρ-
τημένον· οὔτε γὰρ πόρπακας, οὔτ' ἀντιλαβὰς ἔχει. Παραξίφίς
πρὸς τούτοις, ἡ κοπίς· λινοθώρακες οἱ πλείους· σπάνιοι δὲ
άλυσιδωτοῖς χρῶνται, καὶ τριλοφίαις, οἱ δ' ἄλλοι νευρίνοις
κράνεσιν· οἱ πεζοὶ δὲ καὶ κνημίδας ἔχουσιν. Ἀκόντια δ' ἕκαστος
πλείω· τινὲς δὲ καὶ δόρατι χρῶνται· ἐπιδορατίδες δὲ χαλκεαί.
Ἐνίους δὲ τῶν προσοικούντων τῷ Δουρίῳ ποταμῷ Λακωνικῶς
διάγειν φασιν, ἀλειπτηρίοις χρωμένους δις, καὶ πυρίαις ἐκ
λίθων διαπύρων, καὶ ψυχρολουτροῦντας, καὶ μονοτροφοῦντας
καθαρίως καὶ λιτῶς. Θυτικοὶ δ' εἰσὶ Λυσιτανοὶ, τὰ τε σπλάγχνα
ἐπιβλέπουσιν οὐκ ἐκτέμνοντες· προσεπιβλέπουσι δὲ καὶ τὰς ἐν
τῇ πλευρᾷ φλέδας· καὶ ψηλαφῶντες δὲ τεκμαίρονται. Σπλαγ-
χνεύονται δὲ καὶ δι' ἀνθρώπων αἰχμαλώτων, καλύπτοντες σά-
γοις· εἰθ', ὅταν πληγῇ ὑπὸ τὰ σπλάγχνα ὑπὸ τοῦ ἱεροσκοποῦ,
μαντεύονται, πρῶτον ἐκ τοῦ πτώματος. Τῶν δ' ἀλόντων τὰς
χεῖρας ἀποκόπτοντες τὰς δεξιὰς ἀνατιθέασιν.

Ἄπαντες δὲ οἱ ὄρειοι λιτοὶ, ὑδροπόται, χαμαιεῦναι, βα-
θεῖαν κατακεχυμένοι τὴν κόμην, γυναικῶν δίκην· μιτρωσά-
μενοι δὲ τὰ μέτωπα, μάχονται. Τραγοφαγοῦσι δὲ μάλισα, 155.
καὶ τῷ Ἄρει τράγον θύουσι, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἵππους.
Ποιοῦσι δὲ καὶ ἑκατόμβας ἑκάστου γένους Ἑλληνικῶς, ὡς καὶ
Πίνδαρός φησι,

Πάντα θύειν ἑκατόν.

Τελοῦσι δὲ καὶ ἀγῶνας γυμνικούς καὶ ὀπλιτικούς καὶ ἵππι-
κούς, πυγμῇ, καὶ δρόμῳ, καὶ διακροβολισμῷ, καὶ τῇ σπειρηθῶν

155. μάχη. Οἱ δ' ὄρειοι τὰ δύο μέρη τοῦ ἔτους δρυοβαλάνω χρῶνται, ξηράναντες καὶ κόψαντες, εἶτα ἀλέσαντες καὶ ἀρτοποιησάμενοι, ὥστε ἀποτίθεσθαι εἰς χρόνον. Χρῶνται δὲ καὶ ζύθει· οἶνω δὲ σπανίζονται· τὸν δὲ γινόμενον ταχὺ ἀναλίσκουσι κατευωχούμενοι μετὰ τῶν συγγενῶν· ἀντ' ἐλαίου δὲ βουτύρω χρῶνται. Καθήμενοί τε δειπνοῦσι, περὶ τοὺς τοίχους καθέδρας οἰκοδομητὰς ἔχοντες. Προκάθηνται δὲ καθ' ἡλικίαν καὶ τιμὴν· περιφορητὸν δὲ τὸ δεῖπνον. Καὶ παρὰ πότον ὄρχουνται πρὸς αὐλὸν καὶ σάλπιγγα, χορεύοντες *ἀλλά* καὶ ἀναλλόμενοι καὶ ὀκλάζοντες. Ἐν Βασητανίᾳ δὲ καὶ γυναῖκες ἀναμίξ ἀντιπροσλαμβάνόμεναι τῶν χειρῶν. Μελανεῖμονες ἅπαντες· τὸ πλεόν ἐν σάγοις, ἐν οἷσπερ καὶ ριβαδοκοιτοῦσι. Κεραμέοις δὲ ἀγγεῖοις χρῶνται, καθάπερ καὶ οἱ Κελτοί. Αἱ δὲ γυναῖκες ἐν ἐνδύμασι καὶ ἀνθιναιῖς ἐσθῆσι διάγουσιν. Ἄντι δὲ νομίσματος, οἱ λίαν ἐν βάρει φορτίων ἀμοιβῆ χρῶνται, ἢ τοῦ ἀργυροῦ ἐλάσματος ἀποτέμνοντες διδόασιν. Τοὺς δὲ θανατουμένους καταπετροῦσι· τοὺς δὲ πατραλοίας ἔξω τῶν ὄρων ἢ τῶν πόλεων καταλεύουσι. Γαμοῦσι δ' ὥσπερ οἱ Ἕλληνες. Τοὺς δὲ ἀρρώστους, ὥσπερ οἱ Αἰγύπτιοι τὸ παλαιὸν, προτιθέασιν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῖς πεπειραμένοις τοῦ πάθους, ὑποθήκης χάριν. Διφθερίοις τε πλοίοις ἐχρῶντο, ἕως ἐπὶ Βρούτου, διὰ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰ τενάγη· νυνὶ δὲ καὶ τὰ μονόξυλα *ἀ δὴ* σπάνια. Ἄλες πορφυροῖ, τριφθέντες δὲ, λευκοί. Ἔστι δὲ τῶν ὀρειῶν ὁ βίος οὗτος, ὧν περ ἔφη· λέγω [δὲ] τοὺς τὴν βόρειον πλευρὰν ἀφορίζοντας τῆς Ἰβηρίας, Καλλαϊκοὺς καὶ Ἄσυρας καὶ Καντάβρους, μέχρι Οὐασκῶνων· καὶ τῆς Πυρήνης· ὁμοειδεῖς γὰρ ἀπάντων οἱ βίοι. Ὀκνῶ δὲ τοῖς ὀνόμασι πλεονάζειν, φεύγων τὸ ἀηδὲς τῆς γραφῆς· εἰ μὴ τι πρὸς ἡδονῆς ἔστιν ἀκούειν Πλευταύρους καὶ Βαρδυήτας καὶ Ἀλλότριγας, καὶ ἄλλα χεῖρω καὶ ἀσημότερα τούτων ὀνόματα.

Τὸ δὲ δυσήμερον καὶ ἀγριῶδες, οὐκ ἐκ τοῦ πολεμεῖν συμ-

βέβηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν· καὶ γὰρ ὁ πλοῦς 155.
 ἐπ' αὐτοὺς μακρὸς, καὶ αἱ ὁδοί· δυσεπίμικτοι δ' ὄντες, ἀπο-
 βεβλήκασι τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ φιλόφρωνον. Ἦττον δὲ νῦν
 τοῦτο πάσχουσι, διὰ τὴν εἰρήνην, καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπι- 156.
 δημίαν· ὅσοις δὲ μὴ τοῦτο συμβαίνει, χαλεπώτεροί εἰσι καὶ
 θηριωδέστεροι. Τοιαύτης δ' οὔσης καὶ [τῆς] ἀπὸ τῶν τόπων λυ-
 πρότητος ἐνίοις, καὶ τῶν ὄρων, εἰκὸς ἐπιτείνεσθαι τὴν τοιαύτην
 ἀτοπίαν. Ἀλλὰ νῦν, ὡς εἶπον, πέπαυται πολεμοῦντα πάντα·
 τοὺς τε γὰρ συνέχοντας ἔτι νῦν *μάλισα* τὰ λησῆρια Καντά-
 βρους, καὶ τοὺς γειτονεύοντας αὐτοῖς, κατέλυσεν ὁ Σεβασὸς
 Καῖσαρ· καὶ ἀντὶ τοῦ πορθεῖν τοὺς τῶν Ῥωμαίων συμμάχους,
 στρατεύουσι νῦν ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων, οἱ τε Κωνιακοί, καὶ οἱ
 πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰβήρος οἰκοῦντες, πλὴν Τουῖσοι. Ὁ τ'
 ἐκεῖνον διαδεξάμενος Τιβέριος, τριῶν ταγμάτων στρατιωτικῶν
 ἐπισήσας τοῖς τόποις, τὸ ἀποδειχθὲν ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καί-
 σαρος, οὐ μόνον εἰρηνικοὺς, ἀλλὰ καὶ πολιτικοὺς ἤδη τινὰς
 αὐτῶν ἀπεργασάμενος τυγχάνει.

Κ Ε Φ. Δ.

ΛΟΙΠΗ δ' ἐστὶ τῆς Ἰβηρίας ἢ τε ἀπὸ τῶν Στηλῶν μέχρι τῆς
 Πυρήνης καθ' ἡμᾶς παραλία, καὶ ἡ ταύτης ὑπερκειμένη με-
 σογαία πάσα, τὸ μὲν πλάτος ἀνώμαλος, τὸ δὲ μῆκος μικρῶν
 πλειόνων ἢ τετρακισχιλίων σταδίων· τὰ δὲ τῆς παραλίας ἐπὶ
 πλεῖον δισχιλίοις σταδίοις εἴρηται. Φασὶ δὲ ἀπὸ μὲν Κάλπης τοῦ
 κατὰ Στήλας ὄρους ἐπὶ Καρχηδόνα νέαν, δισχιλίους καὶ δια-
 κοσίους σταδίους· οἰκεῖσθαι δὲ τὴν ἡῖονα ταύτην ὑπὸ Βασητα-
 νῶν, οὓς καὶ Βασούλους καλοῦσιν· ἐκ μέρους δὲ καὶ ὑπὸ
 Ὠρητανῶν. Ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸν Ἰβήρα ἄλλους τοσοῦτους σχε-
 δόν τι ταύτην δ' ἔχειν Αἰλητανούς. Ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰβήρος μέχρι

156. Πυρήνης καὶ τῶν Πομπηίου ἀναθημάτων, χίλιοι καὶ ἑξακόσιοι· οἰκεῖν δὲ Αἰλητανῶν τε ὀλίγους, καὶ λοιπῶν τοὺς προσαγορευομένους Ἰνδικήτας, μεμερισμένους τέτραχα.

Κατὰ μέρος δὲ ἀρξαμένοις ἀπὸ Κάλπης, ῥάχισ ἐστὶν ὄρεινῆ τῆς Βασιγτανίας καὶ τῶν Ὠρητανῶν, δασεῖαν ὕλην ἔχουσα καὶ μεγαλόδενδρον, διορίζουσα τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς μεσογαίας. Πολλαχοῦ δὲ κάνταυθά ἐστι χρυσεῖα, καὶ ἄλλα μέταλλα. Πόλις δὲ ἐστὶν ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ πρώτη Μάλακα, ἴσον διέχουσα τῆς Κάλπης, ὅσον καὶ τὰ Γάδαιρα· ἐμπορεῖον δ' ἐστὶ τοῖς ἐν τῇ περαίᾳ σύμπασι· καὶ ταριχείας δὲ ἔχει μεγάλας. Ταύτην τινὲς τῇ Μαινάκῃ τὴν αὐτὴν νομίζουσιν, ἣν ὕσάτην τῶν Φωκαϊκῶν πόλεων πρὸς δύσει κειμένην παρειλήφαμεν· οὐκ ἔστι δέ. Ἄλλ' ἐκεῖνη μὲν ἀπωτέρω τῆς Κάλπης ἐστὶ κατεσκευασμένη, τὰ δ' ἴχνη σώζουσα Ἑλληνικῆς πόλεως· ἡ δὲ Μάλακα πλησίον μᾶλλον, Φοινικικῆ τε τῷ σχήματι. Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις, ἐξ ἧς καὶ τὰ ταρίχη ἐπωνύμως λέγεται.

157. Μετὰ ταύτην Ἄβδηρα, Φοινίκων κτίσμα καὶ αὕτη. Ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων [τούτων] ἐν τῇ ὄρεινῃ δείκνυται Ὀδύσσεια καὶ τὸ ἱερόν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ, ὡς Ποσειδώνιος τε εἶρηκε καὶ Ἀρτεμίδωρος, καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρθητανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμματικά, καὶ περιήγησίν τινα τῶν ἔθνῶν ἐκδεδωκὼς τῶν ταύτη. Οὗτος δὲ φησὶν ὑπομνήματα τῆς πλάνης τῆς Ὀδυσσείως ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς, ἀσπίδας προσπεπατταλευσθαι καὶ ἀκροσόλια. Ἐν Καλλαϊκοῖς δὲ τῶν μετὰ Τεύκρου στρατευσάντων τινὰς οἰκῆσαι· καὶ ὑπάρξαι πόλεις αὐτόθι· τὴν μὲν καλουμένην Ἑλληνας, τὴν δὲ, Ἀμφίλοχοι, ὡς καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου τελευτήσαντος δεῦρο, καὶ τῶν συνόντων πλανηθέντων μέχρι τῆς μεσογαίας. Καὶ τῶν μεθ' Ἡρακλέους δὲ τινὰς καὶ τῶν ἀπὸ Μεσσήνης ἱστορησθαι φησὶν ἐποικῆσαι τὴν Ἰβηρίαν· τῆς δὲ Κανταβρίας μέρος τι κατασχεῖν

Λάκωνας, καὶ οὗτος φησὶ, καὶ ἄλλοι. Ἐνταῦθα δὲ, καὶ Ὠψι- 157.
κέλλαν πόλιν, Ὠκέλλα κτίσμα λέγουσι, τοῦ μετὰ Ἀντήνορος
καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἰταλίαν. Καὶ ἐν τῇ
Λιβύῃ δὲ πεπιστεύκασί τινες, τοῖς τῶν Γαδειριτῶν ἐμπόροις
προσέχοντες, ὡς καὶ Ἀρτεμίδωρος εἶρηκεν, ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς
Μαυρουσίας οἰκοῦντες πρὸς τοῖς ἐσπερίοις Αἰθίοψι, Λωτοφά-
γοι καλοῦνται, σιτούμενοι λωτῶν, πόαν τινὰ καὶ ρίζαν· οὐ
δεόμενοι δὲ ποτοῦ, οὐδὲ ἔχοντες, διὰ τὴν ἀνυδρίαν, διατεί-
νοντες μέχρι τῶν ὑπὲρ τῆς Κυρήνης τόπων. Ἄλλοι τε πάλιν
καλοῦνται Λωτοφάγοι, τὴν ἐτέραν οἰκοῦντες τῶν πρὸ τῆς μικρᾶς
Σύρτεως νήσων, τὴν Μήνιγγα.

Οὐ δὴ θαυμάζοι τις ἂν, οὔτε τοῦ Ποιητοῦ, τὰ περὶ τὴν
Ὀδυσσέως πλάνην μυθογραφήσαντος τοῦτον τὸν τρόπον, ὡς
ἔξω Στηλῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει τὰ πολλὰ διαθέσθαι τῶν
λεγομένων περὶ αὐτοῦ (τὰ γὰρ ἰσορούμενα ἐγγὺς ἦν καὶ [τοῖς]
τόποις καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ὑπ' ἐκείνου πεπλασμένων, ὥστε οὐκ
ἀπίθανον ἐποίησε τὸ πλάσμα), οὔτ' εἴτινες αὐταῖς τε ταύταις ταῖς
ἰσορίαις πιστεύσαντες, καὶ τῇ πολυμαθίᾳ τοῦ Ποιητοῦ, καὶ πρὸς
ἐπισημονικὰς ὑποθέσεις ἔτρεψαν τὴν Ὀμήρου ποίησιν, καθάπερ
Κράτης τε ὁ Μαλλώτης ἐποίησε, καὶ ἄλλοι τινές. Οἱ δ' οὕτως
ἀγροίκως ἐδέξαντο τὴν ἐπιχείρησιν τὴν τοιαύτην, ὥστε οὐ μόνον
τὸν Ποιητὴν, σκαπανέως ἢ Φερισοῦ δίκην, ἐκ πάσης τῆς τοιαύτης
ἐπιστήμης ἐξέβαλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀψαμένους τῆς τοιαύτης
πραγματείας μαινομένους ὑπέλαβον· συνηγορίαν δὲ, ἢ ἐπ-
ανόρθωσιν, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον, εἰς τὰ λεχθέντα ὑπ' ἐκείνων,
εἰσενεγκεῖν οὐκ ἐθάρρησεν, οὔτε τῶν γραμματικῶν, οὔτε τῶν
περὶ τὰ μαθήματα δεινῶν οὐδεὶς. Καίτοι ἐμοί γε δοκεῖ δυνα-
τὸν εἶναι καὶ συνηγορῆσαι πολλοῖς τῶν λεχθέντων, καὶ εἰς 158.
ἐπανόρθωσιν ἀγαγεῖν· καὶ μάλιστα εἰς ταῦτα, ὅσα Πυθέας παρ-
εκρούσατο τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ κατὰ ἄγνοιαν τῶν τε ἐσπερίων

158. τόπων, καὶ τῶν προσβόρρων, τῶν παρὰ τὸν Ὠκεανόν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰσὶν, λόγον ἔχοντα ἴδιον καὶ μακρόν.

Τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων πλάνης τῆς εἰς τὰ βάρβαρα ἔθνη νομίζοι τις ἂν αἴτιον τὸ διεσπᾶσθαι κατὰ μέρη μικρά, καὶ δυναστείας ἐπιπλοκὴν οὐκ ἔχουσας πρὸς ἀλλήλους κατ' αὐθάδειαν· ὥστε ἐκ τούτου πρὸς τοὺς ἐπιόντας ἔξωθεν ἀσθενεῖς εἶναι. Τοῦτο δὲ τὸ αὐθάδες ἐν τοῖς Ἰβηρσι μάλις ἐπέτεινε, προσλαβοῦσι καὶ τὸ πανοῦργον φύσει, καὶ τὸ μὴ ἀπλοῦν ἐπιθετικοὶ γὰρ καὶ λησρικοὶ τοῖς βίοις ἐγένοντο, τὰ μικρὰ τολμῶντες, μεγάλοις δ' οὐκ ἐπιβαλλόμενοι, διὰ τὸ μεγάλας μὴ κατασκευάζεσθαι δυνάμεις καὶ κοινωνίας. Εἰ γὰρ δὴ συνασπίζειν ἐβούλοντο ἀλλήλοις, οὔτε Καρχηδονίοις ὑπῆρξεν ἂν κατασρέψασθαι ἐπελθοῦσι τὴν πλείστην αὐτῶν ἐκ περιουσίας, καὶ ἔτι πρότερον Τυρίοις, εἶτα Κελτοῖς, οἱ νῦν Κελτίβηρες καὶ Βήρωνες καλοῦνται· οὔτε τῷ λησῆϊ Οὐριάθῳ, καὶ Σερτωρίῳ μετὰ ταῦτα, καὶ εἴ τινας ἕτεροι δυναστείας ἐπεθύμησαν μείζονος. Ῥωμαῖοί τε τῷ κατὰ μέρη πρὸς τοὺς Ἰβηρας πολεμεῖν κατ' ἐκάστην, διὰ ταύτην τὴν δυναστείαν, πολὺν τινα διετέλεσαν χρόνον, ἄλλοτ' ἄλλους κατασρεφόμενοι τέως, ἕως ἅπαντας ὑποχειρίους ἔλαβον διακοσιοσῶ σχεδόν τι ἔτει, ἢ μακρότερον. Ἐπάνεμι δὲ ἐπὶ τὴν περιήγησιν.

Μετὰ τοίνυν τὰ Ἄβδηρά ἐστιν ἡ Καρχηδὼν ἢ νέα, κτίσμα Ἀσδρούβα, τοῦ διαδεξαμένου Βάρκαν τὸν Ἀννίβα πατέρα, κρατίστη πολὺ τῶν ταύτη πόλεων· καὶ γὰρ ἐρυμνοτάτη, καὶ τεῖχει κατεσκευασμένῳ καλῶς, καὶ λιμέσι καὶ λίμνῃ κεκόσμηται, καὶ τοῖς τῶν ἀργυρίων μεταλλοῖς, περὶ ὧν εἰρήκαμεν. Κάνταῦθα δὲ καὶ ἐν τοῖς πλησίον τόποις πολλὴ ἡ ταριχεία· καὶ ἔστι τοῦτο μέγιστον ἐμπορεῖον τῶν μὲν ἐκ θαλάττης τοῖς ἐν τῇ μεσογαίᾳ τῶν δ' ἐκεῖθεν τοῖς ἔξω πάσιν. Ἡ δ' ἐνθενδε μέχρι τοῦ Ἰβηρος παραλία, κατὰ μέσον πῶς τὸ διάστημα ἔχει τὸν Σούκρωνα

ποταμόν, καὶ τὴν ἐκβολὴν αὐτοῦ, καὶ πόλιν ὁμώνυμον· ρεῖ δὲ 158.
 ἐκ τοῦ συνεχοῦς ὄρους τῇ ὑπερκειμένη ῥάχει τῆς τε Μαλάκας
 καὶ τῶν περὶ Καρχηδόνα ὑπερκειμένων τόπων, περατὸς πεζῆ,
 παράλληλος δὲ πῶς τῷ Ἴβηρι· μικρὸν δὲ διέχει τῆς Καρχηδόνας 159.
 καὶ τοῦ Ἴβηρος. Μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Σούκρωνος καὶ τῆς Καρ-
 χηδόνας τρία πολίχνια Μασσαλιωτῶν εἰσὶν οὐ πολὺ ἄπωθεν τοῦ
 ποταμοῦ· τούτων δ' ἐστὶ γνωριμώτατον τὸ Ἡμεροσκοπεῖον, ἔχον
 ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἱερὸν σφόδρα τιμώμενον,
 ᾧ ἐχρήσατο ὀρμητηρίῳ κατὰ Θάλατταν Σερτώριος· ἐρυμνὸν
 γάρ ἐστι καὶ λησρικὸν, κάτοπτόν τε ἐκ πολλοῦ ταῖς προσ-
 πλέουσι· καλεῖται δὲ Διάνιον, οἷόν Ἀρτεμίσιον, ἔχον σιδηρεῖα
 εὐφυῆ πλησίον· καὶ νησιδία, Πλανησίαν καὶ Πλουμβαρίαν, καὶ
 λιμνοθάλατταν ὑπερκειμένην, ἔχουσαν κύκλον σαδίων τετρα-
 κοσίων. Εἰδ' ἢ τοῦ Ἡρακλέους νῆσος, ἥδη πρὸς Καρχηδόνη,
 ἣν καλοῦσι Σκομβραρίαν ἀπὸ τῶν ἀλισκομένων σκόμβρων, ἐξ
 ὧν τὸ ἄριστον σκευάζεται γάρον· εἴκοσι δὲ διέχει σαδίους καὶ
 τέτταρας τῆς Καρχηδόνας. Πάλιν δ' ἐπὶ Θάτερα τοῦ Σούκρωνος
 ἰόντι ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἴβηρος, Σαγοῦντον, κτίσμα Ζακυν-
 θίων· ἦν Ἀννίβας κατασκάψας παρὰ τὰ συγκείμενα πρὸς Ῥω-
 μαίους, τὸν δεύτερον αὐτοῖς ἐξῆψε πόλεμον πρὸς Καρχηδονίους.
 Πλησίον δὲ πόλεις εἰσὶ, Χερρόνησός τε, καὶ Ὀλέασρον, καὶ
 Καρταλίας· ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ διαβάσει τοῦ Ἴβηρος, Δερτῶσσα
 κατοικία. Ρεῖ δὲ ὁ Ἴβηρ, ἀπὸ Καντάβρων ἔχων τὰς ἀρχάς, ἐπὶ
 μεσημβρίαν διὰ πολλοῦ πεδίου, παράλληλος τοῖς Πυρηναίοις
 ὄρεσι.

— Μεταξὺ δὲ τῶν τοῦ Ἴβηρος ἐκτροπῶν καὶ τῶν ἄκρων τῆς
 Πυρήνης, ἐφ' ὧν ἱδρυταὶ τὰ ἀναθήματα τοῦ Πομπηίου, πρώτη
 Ταράκων ἐστὶ πόλις, ἀλίμενος μὲν, ἐν κόλπῳ δὲ ἱδρυμένη,
 καὶ κατεσκευασμένη τοῖς ἄλλοις ἰκανῶς, καὶ οὐχ ἥττον εὐαν-
 δροῦσα νυνὶ τῆς Καρχηδόνας. Πρὸς γὰρ τὰς τῶν ἡγεμόνων

159. ἐπιδημίας εὐφυῶς ἔχει, καὶ ἔστιν ὡσπερ μητρόπολις οὐ τῆς ἐντὸς Ἰβήρος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτὸς τῆς πολλῆς· αἱ τε Γυμνησίαι * νῆσοι* προκείμεναι πλησίον, καὶ ἡ Ἔβυσσος, ἀξιόλογοι νῆσοι, τὴν θέσειν εὐκαιρον τῆς πόλεως ὑπαγορεύουσιν. Ἐρατοσθένης δὲ καὶ ναύσταθμον ἔχειν φησὶν αὐτήν· οὐδὲ ἀγκυροβολίοις σφόδρα εὐτυχοῦσαν, ὡς ἀντιλέγων εἴρηκεν Ἄρτεμίδωρος.

Καὶ ἡ σύμπασα δ' ἀπὸ Στηλῶν σπανίζεται λιμέσι μέχρι δεῦρο· ἐντεῦθεν δ' ἤδη τὰ ἐξῆς εὐλίμενα· καὶ χώρα ἀγαθῆ, τῶν τε Λεητανῶν, καὶ Λαρτολαιητῶν, καὶ ἄλλων τοιούτων μέχρι Ἐμπορείου. Αὐτὸ δ' ἐστὶ Μασσαλιωτῶν κτίσμα, ὅσον τετρακοσίους διέχου τῆς Πυρήνης σταδίους, καὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἰβηρίας πρὸς τὴν Κελτικὴν· καὶ αὕτη δ' ἐστὶ πᾶσα ἀγαθὴ καὶ
160. εὐλίμενος. Ἐνταῦθα δὲ ἐστὶ καὶ ἡ Ρόδος, πολίχνιον Ἐμποριτῶν· τινὲς δὲ κτίσμα Ροδίων φασί. Κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν τῷ Ἐμπορείῳ τὴν Ἄρτεμιν τὴν Ἐφρυσίαν τιμῶσιν· ἐροῦμεν δὲ τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς περὶ Μασσαλίας. Ὤκουσιν [οὖν] οἱ Ἐμπορίται πρότερον νησίον τι προκείμενον, ὃ νῦν καλεῖται Παλαιάπολις· νῦν δ' οἰκοῦσιν ἐν τῇ ἠπειρῳ. Δίπολις δ' ἐστὶ, τείχει διωρισμένη, πρότερον τῶν Ἰνδικητῶν τινὰς προσοίκους ἔχουσα, οἱ, καίπερ ἰδίᾳ πολιτευόμενοι, κοινὸν ὁμῶς περίβολον ἔχειν ἐβούλοντο πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀσφαλείας χάριν, διπλοῦν δὲ τοῦτον, τείχει μέσῳ διωρισμένον· τῷ χρόνῳ δ' εἰς ταῦτ' οὗτο πολίτευμα συνήλθον μικτόν τι ἐκ τε βαρβάρων καὶ Ἑλληνικῶν νομίμων, ὅπερ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν συνέβη.

Ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς πλησίον, ἐκ τῆς Πυρήνης ἔχων τὰς ἀρχάς· ἡ δ' ἐκβολὴ λιμὴν ἐστὶ τοῖς Ἐμπορίταις. Λιουργοὶ δὲ ἰκανῶς οἱ Ἐμπορίται· χώραν δὲ τὴν μεσογαίαν ἔχουσι, τὴν μὲν ἀγαθὴν, τὴν δὲ σπαρτοφόρον, τῆς ἀχρηστοτέρας καὶ ἐλείας σχοίνου· καλοῦσι δὲ Ἰουγκάριον πεδίον· τινὰ δὲ καὶ τῶν τῆς Πυρήνης ἄκρων νέμονται, μέχρι τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου,

πήτου, δι' ὧν βαδίζουσιν εἰς τὴν ἔξω καλουμένην Ἰβηρίαν ἐκ 160
 τῆς Ἰταλίας, καὶ μάλισα τὴν Βαιτικὴν. Αὕτη δ' ἡ ὁδὸς, ποτὲ
 μὲν πλησιάζει τῇ Θαλάττῃ, ποτὲ δ' ἀφέστηκε, καὶ μάλισα ἐν
 τοῖς πρὸς ἐσπέραν μέρεσι. Φέρεται δ' ἐπὶ Ταράκωνα, ἀπὸ τε
 τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου, διὰ τοῦ Ἰουγκαρίου πεδίου,
 καὶ Βεττέρων, καὶ τοῦ Μαραθῶνος καλουμένου πεδίου τῇ Λα-
 τίνῃ γλώττῃ, φύοντος πολὺ τὸ μάραθρον· ἐκ δὲ Ταράκωνος
 ἐπὶ τὸν πόρον τοῦ Ἰβηρος, κατὰ Δερτῶσσαν πόλιν· ἐντεῦθεν
 διὰ Σαγούντου καὶ Σετάβιος πόλεως ἐνεχθεῖσα, κατὰ μικρὸν
 ἀφίσταται τῆς Θαλάττης, καὶ συνάπτει τῷ Σπαρταρίῳ, ὡς ἂν
 Σχοινοῦντι, καλουμένῳ πεδίῳ. Τοῦτο δ' ἐστὶ μέγα καὶ ἄνυδρον,
 τὴν σχοινοπλοικὴν φύον σπάρτον, ἐξαγωγὴν ἔχουσαν εἰς πάντα
 τόπον, καὶ μάλισα εἰς τὴν Ἰταλίαν. Πρότερον μὲν οὖν διὰ μέ-
 σου τοῦ πεδίου καὶ Ἐγελάσας συνέβαιεν εἶναι τὴν ὁδὸν, χα-
 λεπτήν καὶ πολλήν· νυνὶ δὲ ἐπὶ τὰ πρὸς Θαλάττη μέρη πε-
 ποιήκασιν αὐτὴν, ἐπιψάφουσιν μόνον τοῦ Σχοινοῦντος, εἰς
 ταυτὸ δὲ τείνουσαν τῇ προτέρᾳ, τὰ περὶ Κασαλῶνα καὶ Ὀβούλ-
 κωνα· δι' ὧν εἰς τε Κορδύθην καὶ εἰς Γάθειρα ἡ ὁδὸς, τὰ
 μέγιστα τῶν ἐμπορειῶν. Διέχει δὲ τῆς Κορδύθης ἡ Ὀβούλκων
 περὶ τριακοσίους σταδίους. Φασὶ δ' οἱ συγγραφεῖς, ἔλθειν Καί-
 σαρα ἐκ Ρώμης ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ἡμέραις εἰς τὴν Ὀβούλκωνα,
 καὶ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐνταῦθα, ἠνίκα ἔμελλε συνάπτειν *εἰς* τὸν
 περὶ τὴν Μούνθαν πόλεμον.

Ἡ μὲν δὴ παραλία πᾶσα ἢ ἀπὸ Στηλῶν μέχρι τῆς μεθορίας 161.
 τῆς Ἰβήρων καὶ Κελτῶν, τοιαύτη. Ἡ δ' ὑπερκειμένη μεσογαία,
 λέγω δὲ τὴν ἐντὸς τῶν τε Πυρρηναίων ὄρων καὶ τῆς προσαρ-
 κτίου πλευρᾶς μέχρις Ἀσύρων, δυοῖν μάλισα ὄρεσι διορίζεται.
 Τούτων δὲ τὸ μὲν παράλληλόν ἐστι τῇ Πυρρήνῃ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ
 τῶν Καντάβρων ἔχον, τελευτῶν δ' ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς Θαλατ-
 ταν· καλοῦσι δὲ τοῦτο Ἰδοῦδεταν· ἕτερον δ' ἀπὸ τοῦ μέσου,

161. διήκον ἐπὶ τὴν δύσιν, ἐκκλίνον δὲ πρὸς νότον, καὶ τὴν ἀπὸ Στηλῶν παραλίαν· ὁ καταρχὰς μὲν γεώλοφόν ἐστι καὶ ψιλόν, διέξεισι δὲ τὸ καλούμενον Σπαρτάριον πεδῖον· εἶτα συνάπτει τῷ δρυμῶ τῷ ὑπερκειμένῳ τῆς τε Καρχηδονίας καὶ τῶν περὶ τὴν Μαλακκὰν τόπων· καλεῖται δὲ Ὀρόσπεδα. Μεταξὺ μὲν δὴ τῆς Πυρήνης καὶ τῆς Ἰδουβέδας ὁ Ἴβηρ ρεῖ ποταμὸς, παράλληλος τοῖς ὄρεσιν ἀμφοτέροις, πληρούμενος ἐκ τῶν ἐντεῦθεν καταφερομένων ποταμῶν, καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων. Ἐπὶ δὲ τῷ Ἴβηρι πόλις ἐστὶ Καισαραυγούσα καλουμένη· καὶ Κέλσα κατοικία τις, ἔχουσα γεφύρας λιθίνης διάβασιν. Συνοικεῖται δὲ ὑπὸ πλειόνων ἐθνῶν ἢ χώρα· γνωριμωτάτου δὲ τοῦ τῶν Ἰακκητανῶν λεγομένου. Τοῦτο δ' ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς παρορίας τῆς κατὰ τὴν Πυρήνην εἰς τὰ πεδία πλατύνεται, καὶ συνάπτει τοῖς περὶ Ἰλέρδαν καὶ Ἰλεόσκαν χωρίοις τοῖς τῶν Ἰβηργετῶν, οὐ πολὺ ἀπώθεν τοῦ Ἴβηρος. Ἐν δὲ ταῖς πόλεσι ταύταις ἐπολέμει τὸ τελευταῖον Σερτώριος, καὶ ἐν Καλαγούρει Οὐασκῶνων πόλει, καὶ τῆς παραλίας ἐν Ταράκωνι, καὶ ἐν τῷ Ἡμεροσκοπέῳ, μετὰ τὴν ἐκ Κελτιβήρων ἔκπτωσιν· ἐτελεύτα δ' ἐν Ὄσκα. Καὶ περὶ Ἰλέρδαν ὕψερρον Ἀφράνιος καὶ Πετρήϊος, οἱ τοῦ Πομπηίου στρατηγοί, κατεπολεμήθησαν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ Θεοῦ. Διέχει δὲ ἡ Ἰλέρδα τοῦ μὲν Ἴβηρος, ὡς ἐπὶ δύσιν ἰόντι, σαδίους ἑκατὸν ἐξήκοντα· Ταράκωνος δὲ πρὸς νότον περὶ τετρακοσίους ἐξήκοντα, πρὸς ἄρκτον δὲ Ὄσκας πεντακοσίους τεσσαράκοντα. Διὰ τούτων δὲ τῶν ὄρων ἢ ἐκ Ταράκωνος ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ Οὐάσκωνας τοὺς κατὰ Πομπέλωνα, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ τῷ Ὠκεανῷ Οἰασῶνα πόλιν, ὁδὸς ἐστὶ σαδίων δισχιλίων τετρακοσίων, πρὸς αὐτὰ τὰ τῆς Ἀκυϊτανίας ὄρια καὶ τῆς Ἰβηρίας. Ἰακκητανοὶ δ' εἰσὶν ἐν οἷς τότε μὲν Σερτώριος ἐπολέμει πρὸς Πομπηῖον, ὕψερρον δ' ὁ τοῦ Πομπηίου υἱὸς Σέξτος, πρὸς τοὺς Καίσαρος στρατηγούς.

Ἰπέρκειται δὲ τῆς Ἰακκητανίας πρὸς ἄρκτον τὸ τῶν Οὐασκῶνων 161.
ἔθνος, ἐν ᾧ πόλις Πομπέλων, ὡς ἂν Πομπηϊόπολις.

Αὐτῆς δὲ τῆς Πυρήνης τὸ μὲν Ἰβηρικὸν πλευρὸν εὐδενδρὸν
ἔστι παντοδαπῆς ὕλης καὶ τῆς ἀειθαλοῦς· τὸ δὲ Κελτικὸν ψιλόν· 162.
τὰ δὲ μέσα περιέχει καλῶς οἰκειῖσθαι δυναμένους αὐλῶνας.
ἔχουσι δ' αὐτοὺς Κεῖρηταιοὶ τὸ πλεον, τοῦ Ἰβηρικοῦ φύλου·
παρ' οἷς πέρναι διάφοροι συντίθενται ταῖς Κανταβρिकाῖς ἐνάμιλλοι,
πρόσοδον οὐ μικρὰν τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσαι.

Ἰπερβαλόντι δὲ τὴν Ἰδούβεδαν, ἡ Κελτιβηρία παραχρῆμα
πολλὴ καὶ ἀνώμαλος· τὸ μὲν πλεον αὐτῆς ἔστι τραχὺ, καὶ ποτα-
μόκλυσον· διὰ γὰρ τούτων ὅ τε Ἄνας φέρεται, καὶ ὁ Τάγος, καὶ
οἱ ἐφεξῆς ποταμοὶ οἱ πλείους, οἱ ἐπὶ τὴν ἐσπερίαν θάλατταν
καταφερόμενοι, τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐκ τῆς Κελτιβηρίας· ὧν ὁ
Δούριος φέρεται παρὰ τὴν Νομαντίαν καὶ τὴν Σεργουντίαν. ὁ δὲ
Βαῖτις ἐκ τῆς Ὀροσπέδας τὰς ἀρχὰς ἔχων, διὰ τῆς Ὀρητανίας
εἰς τὴν Βαιτικὴν ῥεῖ. Οἰκοῦσι δ' ἐκ μὲν τῶν πρὸς ἄρκτον μερῶν
τοῖς Κελτιβηρσι Βήρωνες, Καντάβροις ὁμοροὶ τοῖς Κενίσκοις,
καὶ αὐτοὶ τοῦ Κελτικοῦ γόλου γεγονότες· ὧν ἔστι πόλις Οὐαρία
κατὰ τὴν τοῦ Ἰβηρος διάβασιν κειμένη· συνεχεῖς δ' εἰσὶ καὶ
Βαρδυῖταις, οὓς οἱ νῦν Βαρδυάλους καλοῦσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐσπε-
ρίου τῶν τε Ἀσύρων τινὲς καὶ τῶν Καλλαϊκῶν καὶ Οὐακκαίων·
ἔτι δὲ Οὐεττόνων καὶ Καρπητανῶν· ἐκ δὲ τῶν νοτίων, Ὀρη-
τανοὶ τε, καὶ ὅσοι ἄλλοι τὴν Ὀρόσπεδαν οἰκοῦσι Βασητανῶν τε
καὶ Διττανῶν· πρὸς ἔω δὲ Ἰδούβεδα.

Αὐτῶν δὲ τῶν Κελτιβήρων εἰς τέσσαρα μέρη διηρημένων, οἱ
κράτιστοι μάλιστα πρὸς ἔω εἰσὶ, καὶ πρὸς νότον, οἱ Ἀρεουάκοι, συ-
νάπτουτες Καρπητανοῖς, καὶ ταῖς τοῦ Τάγου πηγαῖς· πόλις δ' αὐ-
τῶν ὀνομασσοτάτη Νομαντία. Ἐδειξαν δὲ τὴν ἀρετὴν τῷ Κελτιβη-
ρικῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Ῥωμαίους, εἰκοσαετῆ γενομένῳ· πολλὰ γὰρ
στρατεύματα σὺν ἡγεμόσιν ἐφθάρη· τὸ δὲ τελευταῖον οἱ Νομαντινοὶ

162. πολιορκούμενοι διεκαρτέρησαν, πλὴν ὀλίγων τῶν ἐνδόντων τῷ τεῖχος. Καὶ οἱ Λούσωνες δὲ ἑῷσι εἰσὶ, συνάπτοντες καὶ αὐτοὶ ταῖς τοῦ Τάγου πηγαῖς. Τῶν δ' Ἀρεουάκων ἐστὶ καὶ Σέγιδα πόλις, καὶ Παλλαντία. Διέχει δὲ Νομαντία τῆς Καισαραυγούσας, ἣν ἔφαμεν περὶ τῷ Ἰθῆρι ἰδρῦσθαι, Σαθίους περὶ ὀκτακοσίους. Καὶ Σεγόβριγα δ' ἐστὶ τῶν Κελτιθῆρων πόλις, καὶ Βίλβιλις, περὶ ἃς Μέτελλος καὶ Σερτώριος ἐπολέμησαν. Πολύβιος δὲ τὰ τῶν Οὐακκαίων καὶ τῶν Κελτιθῆρων ἔθνη καὶ χωρία διεξιὼν, συλλέγει ταῖς ἄλλαις πόλεσι καὶ Σεγεσάμαν καὶ Ἰντερκατίαν. Φησὶ δὲ Ποσειδώνιος, Μάρκον Μάρκελλον πράξασθαι φόρον ἐκ τῆς Κελτιθῆρας τάλαντα ἑξακόσια· ἐξ οὗ τεκμαίρεσθαι πάρεσιν, ὅτι καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ Κελτίθῆρες, καὶ χρημάτων εὐποροῦντες, καίπερ οἰκοῦντες χώραν παραλυπρον.
163. Πολυβίου δ' εἰπόντος τριακοσίας αὐτῶν καταλύσαι πόλεις Τιθέριον Γράγχον, κωμωδῶν φησὶ τοῦτο τῷ Γράγχῳ χαρίσασθαι τὸν ἄνδρα, τοὺς πύργους καλοῦντα πόλεις, ὥσπερ ἐν ταῖς Θριαμβικαῖς πομπαῖς. Καὶ ἴσως οὐκ ἄπιστον τοῦτο λέγει· καὶ γὰρ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς ῥαδίως ἐπὶ τοῦτο φέρονται τὸ ψεῦσμα, καλλωπίζοντες τὰς πράξεις· ἐπεὶ καὶ οἱ φάσκοντες πλείους ἢ χιλίας τὰς τῶν Ἰθῆρων ὑπάρξαι πόλεις, ἐπὶ τοῦτο φέρεσθαι μοι δοκοῦσι, τὰς μεγάλας κώμας πόλεις ὀνομάζοντες. Οὔτε γὰρ ἡ τῆς χώρας φύσις πόλεων ἐπιδεκτικὴ πολλῶν ἐστὶ διὰ τὴν λυπρότητα, ἢ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν, καὶ τὸ ἀνήμερον· οὐδ' οἱ βίοι καὶ αἱ πράξεις αὐτῶν (ἔξω τῶν κατὰ τὴν παραλίαν τὴν καθ' ἡμᾶς) ὑπαγορεύουσι τοιοῦτον οὐδέν· ἄγριοι γὰρ οἱ κατὰ κώμας οἰκοῦντες. Τοιοῦτοι δ' οἱ πολλοὶ τῶν Ἰθῆρων· αἱ δὲ πόλεις ἡμεροῦσιν· οὐδ' αὐταὶ ῥαδίως, ὅταν πλεονάζῃ τὸ τὰς ὕλας ἐπὶ κακῷ τῶν πλησίον οἰκοῦν.

Μετὰ δὲ τοὺς Κελτίθῆρας πρὸς νότον εἰσὶν οἱ τὸ ὄρος οἰκοῦντες, τὴν Ὀροσπέδαν, καὶ τὴν περὶ τὸν Σούκρωνα χώραν, Σιδητανοὶ

μέχρι Καρχηδόνος, καὶ Βασητανοί, καὶ Ωρητανοί, σχεδὸν *δὲ* τι 163.
καὶ μέχρι Μαλάκας.

Πελτασαὶ δ' ἅπαντες, ὡς εἰπεῖν, ὑπῆρξαν οἱ Ἰβηρες, καὶ κοῦφοι κατὰ τὸν ὄπλισμὸν διὰ τὰς λησιείας, οἷους ἔφαμεν τοὺς Λυσιτανούς· ἀκοντίῳ καὶ σφενδόνη καὶ μαχαίρα χρώμενοι. Ταῖς δὲ πεζαῖς δυνάμεσι παρεμέμικτο καὶ ἵππεία, δεδιδαγμένων ἵππων ὀρειθατεῖν καὶ κατοκλάζεσθαι ῥαδίως ἀπὸ προσάγμα-
τος, ὅτε τούτου δέοι. Φέρει δὲ ἡ Ἰβηρία δορκάδας πολλὰς, καὶ ἵππους ἀγρίου. Ἔσι δ' ὅπου καὶ αἱ λίμναι πληθύνουσιν [ἔρμισιν]· ἔρμεις δὲ, κύκνοι καὶ τὰ παραπλήσια· πολλὰ δὲ καὶ ὠτίδες. Κά-
σoras φέρουσι μὲν οἱ ποταμοί· τὸ δὲ κασόριον οὐκ ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν τῷ Ποντικῷ· ἴδιον γὰρ τῷ Ποντικῷ πάρεςσι τὸ φαρμα-
κῶδες, καθάπερ ἄλλοις πολλοῖς. Ἐπεὶ φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, καὶ ὁ Κύπριος χαλκὸς μόνος φέρει τὴν καθμείαν λίθου, καὶ τὸ χαλκανθές, καὶ τὸ σπόδιον. Ἰδιον δ' εἴρηκεν ἐν Ἰβηρία ὁ Πο-
σειδώνιος, καὶ τὸ τὰς κορώνας μὴ μελαίνας εἶναι· καὶ τὸ τοὺς ἵππους τῶν Κελτιβήρων ὑποψάρους ὄντας, ἐπειδὴν εἰς τὴν ἔξω μεταχθῶσιν Ἰβηρίαν μεταβάλλειν τὴν χροάν. Ἐοικέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων.

Καὶ τῶν ῥιζῶν τῶν εἰς βαφὴν χρησίμων πλῆθος. Ἐλαίας δὲ πέρι καὶ ἀμπέλου καὶ συκῆς, καὶ τῶν παραπλησίων φυτῶν, ἢ καθ' ἡμᾶς Ἰβηρικὴ παραλία πάντων εὐπορεῖ· συχνὴ δὲ καὶ 164.
τῶν ἐκτός. Ἡ μέντοι παρωκεανῆτις ἢ πρόσβορος ἀμοιρεῖ διὰ τὰ φύχη· ἢ δ' ἄλλη τὸ πλεον διὰ τὴν ὀλιγωρίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ μὴ πρὸς διαγωγὴν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀνάγκην καὶ ὀρμὴν θηριώδη μετὰ ἔθους φαύλου ζῆν· εἰ μὴ τις οἶεται πρὸς διαγω-
γὴν ζῆν, τοὺς οὐρῶ λουομένους ἐν δεξαμεναῖς παλαιουμένῳ, καὶ τοὺς ὀδόντας σμηχομένους, καὶ αὐτοὺς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καθάπερ τοὺς Καντάβρους φασί, καὶ τοὺς ὀμόρους

164. αὐτοῖς. Καὶ τοῦτο δὲ, καὶ τὸ χαμευεῖν, κοινόν ἐστι τοῖς Ἰβησι πρὸς τοὺς Κελτούς. Ἐνιοὶ δὲ τοὺς Καλλαϊκοὺς ἀθέους φασὶ τοὺς δὲ Κελτίθρας, καὶ τοὺς προσδόρρους τῶν ὁμόρων αὐτοῖς, ἀνωλύμῳ τινὶ θεῷ [Θύειν] ταῖς πανσελήνοις νύκτωρ πρὸ τῶν πυλῶν, πανοικίους τε χορευεῖν καὶ παννυχίζειν. Τοὺς δὲ Ουέττωνας, ὅτε πρῶτον εἰς τὸ τῶν Ῥωμαίων παρήλαον στρατόπεδον, ἰδόντας τῶν ταξιαρχῶν τινὰς ἀνακάμπτοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς, περιπάτου χάριν, μανίαν ὑπολαβόντας, ἠγεῖσθαι τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς σκηνάς· ὡς δέον ἢ μένειν καθ' ἡσυχίαν ἰδρυθέντας, ἢ μάχεσθαι.

Τῆς δὲ βαρβαρικῆς ἰδέας καὶ τὸν τῶν γυναικῶν ἐνίων κόσμον θεῖη τις ἂν, ὃν εἶρηκεν Ἀρτεμίδωρος. Ὄπου μὲν γὰρ περιτραχήλια σιδηρᾶ φορεῖν αὐτάς φησιν, ἔχοντα κόρακας καμπτομένους ὑπὲρ κορυφῆς, καὶ προπίπτοντας πρὸ τοῦ μετώπου πολὺ, κατὰ τούτων δὲ τῶν κοράκων, ὅτε βούλονται, κατασπᾶν τὸ κάλυμμα, ὥστε ἐμπετασθὲν, σιαδίον τῷ προσώπῳ παρέχειν, καὶ νομίζειν κόσμον. Ὄπου δὲ τυμπάνιον περικεῖσθαι, πρὸς μὲν τῷ ἰνίῳ περιφερές, καὶ σφίγγον τὴν κεφαλὴν μέχρι τῶν παρωτίδων, εἰς ὕψος δὲ καὶ πλάτος ἐξυπτιασμένον κατ' ὀλίγον· ἄλλας δὲ τὰ προκόμια φιλοῦν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥς ἀποσιλβεῖν τοῦ μετώπου μᾶλλον· τὰς δ' ὅσον ποδιαῖον τὸ ὕψος ἐπιθεμένας συλίσκον, περιπλέκειν αὐτῷ τὴν χαιτήν, εἶτα καλύπτρα μελαίνῃ περισέλλειν. Πρὸς δὲ τῇ ἀληθείᾳ τοιαῦτα πολλὰ καὶ εὔρηται καὶ μεμύθειται περὶ πάντων κοινῇ τῶν Ἰβηρικῶν ἐθνῶν, διαφερόντως δὲ τῶν προσδόρρων, οὐ μόνον τὰ πρὸς ἀνδρείαν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς ὠμότητα καὶ ἀπόνοιαν Σηριώδη. Καὶ γὰρ τέκνα μητέρες ἔκτειναν, πρὶν ἀλῶναι, κατὰ τὸν πόλεμον τὸν ἐν Καντάβροις· καὶ παιδίον δὲ, δεδεμένον αἰχμαλώτων τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν, ἔκτεινε πάντας, κελύσαντος τοῦ πατρὸς, σιδήρου κυριεῦσαν· γυνὴ δὲ τοὺς

συναλόντας. Κληθεῖς δὲ τις εἰς μεθυσκομένους, ἔβαλεν αὐτὸν 165, εἰς πυράν. Κοινὰ δὲ καὶ ταῦτα πρὸς τὰ Κελτικά ἔθνη, καὶ τὰ Θράκια καὶ Σκυθικά· κοινὰ δὲ καὶ τὰ πρὸς ἀνδρείαν, τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν τῶν γυναικῶν. Γεωργοῦσι γὰρ αὗται, τεκοῦσαί τε διακονοῦσι τοῖς ἀνδράσιν, ἐκείνους ἀνθ' ἑαυτῶν κατακλίνασαι· ἔν τε τοῖς ἔργοις πολλάκις αὐταὶ καὶ λούουσι καὶ σπαργανοῦσιν, ἀποκλίνασαι πρὸς τι ρεῖθρον. Ἐν δὲ τῇ Λιγυρικῇ φησιν ὁ Ποσειδώνιος διηγήσασθαι τὸν ξένον ἑαυτῷ Χαρμόλεων, Μασσαλιώτην ἄνδρα, ὅτι μισθώσαιτο ἄνδρας ὁμοῦ καὶ γυναῖκας ἐπὶ σκαφητόν· ὠδίνασα δὲ μία τῶν γυναικῶν ἀπέλθοι ἀπὸ τοῦ ἔργου πλησίον· τεκοῦσα δ' ἐπανέλθοι ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτίκα, ὅπως μὴ ἀπολέσειε τὸν μισθόν. Αὐτὸς δ' ἐπιπόνως ἰδὼν ἐργαζομένην, οὐκ εἰδὼς τὴν αἰτίαν πρότερον, ὀψὲ μάθοι, καὶ ἀφείη, δοὺς τὸν μισθόν· ἢ δ' ἐκκομίσασα τὸ νήπιον πρὸς τι κρηνίον, λούσασα καὶ σπαργανώσασα οἷς εἶχε διασώσειεν οἴκαδε.

Οὐκ ἴδιον δὲ τῶν Ἰβήρων οὐδὲ τοῦτο, σύνδυο ἐφ' ἵππων κομίζεσθαι, κατὰ δὲ τὰς μάχας τὸν ἕτερον πεζὸν ἀγωνίζεσθαι. Οὐδὲ τὸ τῶν μυῶν πληθὸς ἴδιον· ἀφ' οὗ καὶ λοιμικαὶ νόσοι πολλάκις ἠκολούθησαν. Συνέβη δ' ἐν τῇ Κανταβρία τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις ὥστε καὶ μισθοὺς ἄρνησθαι, μυοθηροῦντας πρὸς μέτρον ἀποδειχθέν· καὶ διεσώζοντο μόλις· προσελάμβανε δὲ καὶ ἄλλων σπάνις καὶ σίτου. Ἐπεισιτίζοντο δὲ ἐκ τῆς Ἀκυϊτανίας χαλεπῶς διὰ τὰς δυσχωρίας. Τῆς δ' ἀπονοίας καὶ τοῦτο λέγεται τῆς Καντάβρων, ὅτι ἀλόντες τινές, ἀναπεπηγότες ἐπὶ τῶν σαυρῶν, ἐπαιάνιζον. Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν ἡθῶν, ἀγριότητός τινος παραδείγματ' ἂν εἴη. Τὰ δὲ τοιαῦτα, ἦττον μὲν ἴσως πολιτικά, οὐ θηριώδη δέ· οἷον τὸ παρὰ τοῖς Καντάβροις, τοὺς ἄνδρας διδόναι ταῖς γυναιξὶ προῖκα· τὸ τὰς θυγατέρας κληρονόμους ἀποδείκνυσθαι, τοὺς τε ἀδελφοὺς ὑπὸ τούτων

165. ἐκδίδοσθαι γυναιξίν. ἔχει γάρ τινα γυναικοκρασίαν· τοῦτο δ' οὐ πάνυ πολιτικόν. Ἰβηρικόν δὲ καὶ τὸ ἐν ἔθει παρατίθεσθαι τοξικόν, ὃ συντιθέασιν ἐκ βοτάνης σελίνω προσομοίας, ἄπονον, ὡς' ἔχειν ἐν ἐτοιμῷ πρὸς τὰ ἀβούλητα· καὶ τὸ κατασπένδειν αὐτούς, οἷς ἐὰν προσθῶνται, ὥστε ἀποθνήσκειν αὐτούς ὑφ' ἑαυτῶν.

Τινὲς μὲν οὖν εἰς μέρη τέτταρα διηρῆσθαι φασὶ τὴν χώραν ταύτην, καθάπερ εἶπομεν· ἄλλοι δὲ πενταμερῆ λέγουσιν. Οὐκ ἔστι δὲ τάκριβες ἐν τούτοις ἀποδιδόναι, διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ τὴν
 166. ἀδοξίαν τῶν τόπων. Ἐν γὰρ τοῖς γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις, αἶ τε μεταναστᾶσεις γνώριμοι, καὶ οἱ μερισμοὶ τῆς χώρας, καὶ αἱ μεταβολαὶ τῶν ὀνομάτων, καὶ εἴ τι ἄλλο παραπλήσιον· θρυλλεῖται γὰρ ὑπὸ πολλῶν, καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων, οἱ λαλίστατοι πάντων γέγονασι. Ὅσα δὲ *καὶ* βάρβαρα, καὶ ἐκτετοπισμένα, καὶ μικρόχωρα, καὶ διεσπασμένα, τούτων ὑπομνήματα, οὔτ' ἀσφαλῆ ἔστιν, οὔτε πολλὰ· ὅσα δὲ καὶ πόρρω τῶν Ἑλλήνων, ἐπιτείνει τὴν ἄγνοιαν. Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεῖς μιμοῦνται μὲν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· καὶ γὰρ ἅ λέγουσι, παρὰ τῶν Ἑλλήνων μεταφέρουσιν, ἐξ ἑαυτῶν δ' οὐ πολὺ *μὲν* προσφέρονται τὸ φιλείδημον. Ὡσθ', ὀπόταν ἔλλειψις γένηται παρ' ἐκείνων, οὐκ ἔστι πολὺ τὸ ἀναπληρούμενον ὑπὸ τῶν ἐτέρων· ἄλλως τε καὶ τῶν ὀνομάτων, ὅσα ἐνδοξότατα, τῶν πλείστων ὄντων Ἑλληνικῶν.

Ἐπεὶ καὶ Ἰβηρίαν ὑπὸ μὲν τῶν προτέρων καλεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἔξω τοῦ Ῥοδανοῦ, καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν Γαλατικῶν κόλπων σφιγγομένου· οἱ δὲ νῦν ὄριον αὐτῆς τίθενται τὴν Πυρρήνην, συνωνύμως τε τὴν αὐτὴν Ἰβηρίαν λέγουσι, καὶ Ἰσπανίαν· [οἱ δ' Ἰβηρίαν] μόνην ἐκάλουσαν τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰβηρος· οἱ δ' ἔτι πρότερον, αὐτοὺς τούτους Ἰγλήτας, οὐ πολλὴν χώραν νεμομένους, ὡς φησὶν Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός. Ῥωμαῖοι δὲ, τὴν σύμπασαν καλέσαντες

ὁμωνύμως Ἰβηρίαν τε καὶ Ἰσπανίαν, τὸ μὲν αὐτῆς μέρος εἶπον 166.
τὴν ἐκτὸς, τὸ δὲ ἕτερον τὴν ἐντὸς· ἄλλοτε δ' ἄλλως διαιροῦσι,
πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενοι.

Νυνὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν, τῶν μὲν ἀποδειχθεῖσων τῷ δήμῳ
τε καὶ τῇ συγκλήτῳ, τῶν δὲ τῷ ἡγεμόνι τῶν Ῥωμαίων, ἡ
μὲν Βαιτικὴ πρόσκειται τῷ δήμῳ, καὶ πέμπεται στρατηγὸς ἐπ'
αὐτήν, ἔχων ταμίαν τε καὶ πρεσβευτήν· ὄριον δ' αὐτῆς τε-
θείκασι πρὸς ἡῶ πλησίον Κασαλῶνος. Ἡ δὲ λοιπὴ Καίσαρός
ἐστὶ πέμπονται δ' ὑπ' αὐτοῦ δύο πρεσβευταί, στρατηγικός τε
καὶ ὑπατικός· ὁ μὲν στρατηγικός, ἔχων σὺν αὐτῷ πρεσβευ-
τήν, δικαιοδοτήσων Λυσιτανοῖς τοῖς παρακειμένοις τῇ Βαι-
τικῇ, καὶ διατείνουσι μέχρι τοῦ Δουρίου ποταμοῦ, καὶ τῶν
ἐκβολῶν αὐτοῦ. Καλοῦσι γὰρ τὴν χώραν ταύτην ἰδίως οὕτως
ἐν τῷ παρόντι. Ἐνταῦθα δὲ ἐστὶ καὶ ἡ Αὐγούστα Ἡμερίτα.
Ἡ [δὲ] λοιπὴ, αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πλείστη τῆς Ἰβηρίας, ὑπὸ τῷ
ὑπατικῷ ἡγεμόνι, στρατιάν τε ἔχοντι ἀξιόλογον τριῶν που ταγ-
μάτων, καὶ πρεσβευτὰς τρεῖς· ὧν ὁ μὲν, δύο ἔχων τάγματα
παραφρουρεῖ τὴν πέραν τοῦ Δουρίου πᾶσαν ἐπὶ τὰς ἄρκτους,
ἦν οἱ μὲν πρότερον Λυσιτανοὺς ἔλεγον, οἱ δὲ νῦν Καλλαϊκοὺς 167-
καλοῦσι· συνάπτει δὲ τούτοις τὰ προσάρκτια μέρη μετὰ τῶν
Ἀσύρων καὶ τῶν Καντάβρων. Ῥεῖ δὲ διὰ τῶν Ἀσύρων Μέλσος
ποταμός· καὶ μικρὸν ἀποτέρω πόλις Νοίγα· καὶ πλησίον ἐκ
τοῦ Ὠκεανοῦ ἀνάχυσις, ὀρίζουσα τοὺς Ἀσυράς ἀπὸ τῶν Καν-
τάβρων. Τῆς δ' ἐξῆς παραλίας μέχρι Πυρήνης, ὁ δεύτερος τῶν
πρεσβευτῶν μετὰ τοῦ ἐτέρου τάγματος. Ἐπισκοπεῖ δὲ ὁ τρίτος τὴν
μεσογαίαν· συνέχει δὲ τὰ τῶν ἤδη λεγομένων [Τογάτων], ὡς ἂν
εἰρηνικῶν, καὶ εἰς τὸν ἡμερον καὶ τὸν Ἰταλικὸν τύπον μετακει-
μένων ἐν τῇ τηβεννικῇ ἐσθῆτι. Οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ Κελτίβηρες,
καὶ οἱ πλησίον τοῦ Ἰβηρος ἐκατέρωθεν οἰκοῦντες, μέχρι τῶν πρὸς
Σαλάττη μερῶν. Αὐτὸς δὲ ὁ ἡγεμὼν διαχειμάζει μὲν ἐν τοῖς

167. ἐπιθαλαττίοις μέρεσι, καὶ μάλιστα τῇ Καρχηδόνι καὶ τῇ Ταράκωνι, δικαιοδοτῶν· Ξέρους δὲ περίεισιν, ἐφορῶν ἀεὶ τινα τῶν δεομένων ἐπονορθώσεως. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐπίτροποι τοῦ Καίσαρος, ἰππικοὶ ἄνδρες, οἱ διανέμοντες τὰ χρήματα τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ βίου.

Κ Ε Φ. Ε.

Τῶν δὲ προκειμένων νήσων τῆς Ἰβηρίας, τὰς μὲν Πιτυούσας δύο, καὶ τὰς Γυμνησίας δύο (καλοῦσι δὲ καὶ Βαλεαρίδας), προκείσθαι συμβαίνει τῆς μεταξύ Ταράκωνος καὶ Σούκρωνος παραλίας· ἐφ' ἧς ἴδρυται τὸ Σαγοῦντον· εἰσὶ δὲ καὶ πελάγαι μᾶλλον αἱ Πιτυούσσαι, καὶ πρὸς ἐσπέραν κεκλιμέναι τῶν Γυμνησίων. Καλεῖται δ' αὐτῶν ἡ μὲν Ἔβυσος, πόλιν ἔχουσα ὁμώνυμον· κύκλος δὲ τῆς νήσου τετρακόσιοι σταδίοι, παρώμαλος τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος· ἡ δὲ Ὀφιοῦσσα, ἔρημος καὶ πολὺ ἐλάττων, ταύτης πλησίον κειμένη. Τῶν δὲ Γυμνησίων ἡ μὲν μείζων ἔχει δύο πόλεις, Πάλμαν καὶ Πολλεντίαν, τὴν μὲν πρὸς ἑὼ κειμένην, τὴν Πολλεντίαν, τὴν δ' ἑτέραν πρὸς δύσιν. Μῆκος δὲ τῆς νήσου μικρὸν ἀπολείπον τῶν ἑξακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ διακοσίων. Ἀρτεμίδωρος δὲ διπλάσιον εἶρηκε καὶ τὸ πλάτος, καὶ τὸ μῆκος. Ἡ δ' ἐλάσσων ὡς [διακοσίους] ἑβδομήκοντα διέχει σταδίους τῆς Πολλεντίας· κατὰ μέγεθος μὲν οὖν πολὺ τῆς μείζονος ἀπολείπεται· κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν οὐδὲν αὐτῆς χείρων ἐστίν. Ἄμφω γὰρ εὐδαίμονες καὶ εὐλίμενοι· χοιραδῶδεις δὲ εἰσι κατὰ τὰ σόματα, ὥστε δεῖν προσοχῆς τοῖς εἰσπλέουσι· διὰ δὲ τὴν ἀρετὴν τῶν τόπων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰρηναῖοι, καθάπερ καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἔβυσον. Κακούργων δὲ τινων ὀλίγων κοινωρίας συνησαμένων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πελάγεσι λησῆς, διεβλήθησαν ἅπαντες· καὶ διέβη Μέτελλος ἐπ' αὐτοὺς, ὁ Βαλεαρικὸς προσ-

αγορευθεῖς, ὅστις καὶ τὰς πόλεις ἔκτισε. Διὰ δὲ τὴν αὐτὴν 167.
 ἀρετὴν ἐπιβουλεύομενοι, καίπερ εἰρηναῖοι ὄντες, ὅμως σφενδο-
 νῆται ἄριστοι λέγονται· καὶ τοῦτ' ἤσκησαν, ὡς φασι, διαφερόν-
 τως, ἐξότου Φοίνικες κατέσχον τὰς νήσους. Οὗτοι δὲ καὶ ἐνδύσαι 168.
 λέγονται πρῶτοι τοὺς ἀνθρώπους χιτῶνας πλατυσήμους· Ἄζωσοι
 δ' ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας ἐξήεσαν, αἰγίδα περὶ τῆ χειρὶ ἔχοντες καὶ
 πεπυρακτωμένον ἀκόντιον, σπάνιον δὲ καὶ λελογχωμένον σι-
 δήρω μικρῷ. Σφενδόνας δὲ περὶ τῆ κεφαλῇ τρεῖς μελαγκρα-
 νίας (1), ἢ τριχίνας, ἢ νευρίνας· τὴν μὲν μακρόκωλον, πρὸς
 τὰς μακροβολίας· τὴν δὲ βραχύκωλον, πρὸς τὰς ἐν βραχεῖ
 βολάς· τὴν δὲ μέσην, πρὸς τὰς μέσας. Ἠσκοῦντο δ' ἐκ παίδων
 οὕτως ταῖς σφενδύναις, ὥσε οὐδ' ἄλλως τοῖς παισὶν ἄρτον
 ἐδίδουσαν ἄνευ τοῦ τῆ σφενδόνῃ τυχεῖν. Διόπερ ὁ Μέτελλος
 προσπλέων πρὸς τὰς νήσους, δέῃρεις ἔτεινεν ὑπὲρ τῶν κατα-
 σρωμάτων, σκέπην πρὸς τὰς σφενδόνας. Εἰσήγαγε δ' ἐποίκους
 τρισχιλίους τῶν ἐκ τῆς Ἰβηρίας Ῥωμαίων.

Πρὸς δὲ τῆ εὐκαρπία τῆς γῆς, καὶ τὸ μηδὲν τῶν σινομένων
 θηρίων εὐρίσκεσθαι ῥαδίως ἐνταῦθα πρόσσεσιν· οὐδὲ γὰρ τοὺς
 λαγιδεῖς ἐπιχωρίους εἶναι φασι, ἀλλὰ, κομισθέντων ἐκ τῆς
 περαιίας, ὑπό τινος ἄρρενος καὶ θηλείας γενέσθαι τὴν ἐπιγονήν·
 ἢ τοσαύτη κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχεν, ὥσε καὶ οἴκους ἀνατρέπειν ἐκ
 τῆς ὑπονομῆς καὶ δένδρα· καὶ ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, ὥσπερ εἶπον,

(1) Ἐν τῇ πρὸ τῆς ἡμετέρας ἐκδόσει, ἀμέσως μετὰ τὸ, μελαγκρα-
 νίας [ἴσ. γρ. μελαγκρανίας], φέρεται ταῦτα· «Σχοίνου
 » εἶδος, ἐξ οὗ πλέκεται τὰ σχοινία· καὶ Φιλητᾶς δὲ ἐν Ἑρμηνείᾳ·

» Δευγαλέος δὲ χιτῶν πεπινωμένος· ἀμφὶ δ' ἀραιάς

» Ἰξὺς εἰλεῖται ἄμμα μελαγκραίνου,

» ὡς σχοίνῳ ἐζωσμένου μελαγκραίνας». Ταῦτα, προδήλως οὐκ ὄντα
 τοῦ Στράβωνος, ἀλλ' ἐτέρου τινός, ἐξηγήσασθαι βουληθέντος τῆς
 μελαγκρανίας τοῦνομα, ἀποχωρίσαι τοῦ κειμένου δεῖν ἔγνω.

168. ἀναγκασθῆναι καταφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους. Νῦν μέντοι τὸ εὐμεταχειρίσον τῆς Θήρας ἐπικρατεῖν οὐκ ἔα τὴν βλάβην, ἀλλὰ λυσιτελῶς οἱ ἔχοντες καρποῦνται τὴν γῆν. Αὗται μὲν οὖν ἐντὸς Στηλῶν τῶν Ἡρακλείων καλουμένων.

Πρὸς αὐταῖς δὲ δύο νησίδια, ὧν θάτερον Ἡρας νῆσον ὀνομάζουσι· καὶ δὴ τινες καὶ ταύτας Στήλας καλοῦσιν. Ἐξω δὲ Στηλῶν τὰ Γάδειρα, περὶ ὧν τοσοῦτον μόνον εἰρήκαμεν, ὅτι τῆς Κάλπης διέχει περὶ ἑπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους· τῆς δὲ ἐκβολῆς τοῦ Βαίτιδος πλησίον ἴδρυται. Πλείους δ' εἰσὶ λόγοι περὶ αὐτῆς. Οὔτοι γάρ εἰσιν οἱ ἄνδρες, οἱ τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα ναυκλήρια σέλλοντες, εἰς τε τὴν κατ' ἡμᾶς θάλατταν, καὶ εἰς τὴν ἐκτός· οὔτε μεγάλην οἰκοῦντες νῆσον, οὔτε τῆς περαιίας νεμόμενοι πολλήν· οὔτ' ἄλλων εὐποροῦντες νήσων· ἀλλὰ πλεόν οἰκοῦντες τὴν θάλατταν, ὀλίγοι δ' οἰκουροῦντες, ἢ ἐν Ῥώμῃ διατρίβοντες. Ἐπεὶ πλήθει γε οὐδεμιᾶς ἀν' ἀπολείπεσθαι

169. δόξειε τῶν ἔξω Ῥώμης πόλεων· ἤκουσα γοῦν ἐν μιᾷ τῶν κατ' ἡμᾶς τιμῆσεων, πεντακοσίους ἄνδρας τιμηθέντας ἵππικούς Γαδειρανοὺς, ὅσους οὐδένας οὐδὲ τῶν Ἰταλιωτῶν πλὴν τῶν Παταουίνων. Τοσοῦτοι δ' ὄντες, νῆσον ἔχουσιν οὐ πολὺ μείζονα τῶν ἑκατὸν σταδίων τὸ μῆκος, πλάτος δ' ἔσθ' ὅπου καὶ σταδιαῖον· Πόλιν δὲ καταρχὰς μὲν ὤκουν παντάπασι μικράν· προσέκτισε δ' αὐτοῖς Βάλβος Γαδειτανὸς ὁ θριαμβεύσας ἄλλην, ἣν Νέαν καλοῦσι· τὴν δ' ἐξ ἀμφοῖν Διδύμην, οὐ πλείονων εἰκοσι σταδίων οὔσαν τὴν περίμετρον, οὐδὲ ταύτην σενοχωρομένην. Ὀλίγοι γὰρ οἰκουροῦσιν ἐν αὐτῇ, διὰ τὸ πάντας θαλατεύειν τὸ πλεόν· τοὺς δὲ καὶ τὴν περαιίαν οἰκεῖν, καὶ μάλιστα τὴν ἐπὶ τῆς προκειμένης νησίδος διὰ τὴν εὐφυΐαν, ἣν ὥσπερ ἀντίπολιν πεποιήκασιν τῇ Διδύμῃ, χαίροντες τῷ τόπῳ. Ὀλίγοι δὲ κατὰ σύγκρισιν καὶ ταύτην οἰκοῦσι καὶ τὸ ἐπίνειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτοῖς Βάλβος ἐν τῇ περαιίᾳ τῆς ἠπείρου. Κεῖται δὲ

ἐπὶ τῶν ἑσπερίων τῆς νήσου μερῶν ἢ πόλις· προσεχῆς δ' αὐτῇ 169.
 τελευταῖόν ἐστι τὸ Κρόνιον πρὸς τῇ νησίδι· τὸ δ' Ἡράκλειον ἐπὶ
 θάτερα τέτραπται τὰ πρὸς ἔω, καθ' ὃ δὴ μάλισα τῇ ἠπειρῷ
 συνάπτουσα τυγχάνει ἢ νήσος ὅσον σαδιαῖον πορθμὸν ἀπολεί-
 πουσα. Καὶ λέγουσι μὲν διέχειν τῆς πόλεως δώδεκα μίλια τὸ
 ἱερόν, ἴσον ποιῶντες τὸν τῶν ἄθλων καὶ τὸν τῶν μιλίων
 ἀριθμὸν· ἐστὶ δὲ μείζον, καὶ σχεδόν τι τοσοῦτον ὅσον ἐστὶ τὸ
 τοῦ μήκους τῆς νήσου, τὸ ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τῆν ἀνατολήν.

Ἐρύθειαν δὲ τὰ Γάθειρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ἣ
 τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύουσιν. Ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλη-
 μένην ταύτη τῇ πόλει νήσον, πορθμῷ σαδιαῖῳ διειργομένην·
 τὸ εὖβοτον ὀρώντες, ὅτι τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ
 γάλα, ὀρόν οὐ ποιεῖ· τυροποιουσί τε πολλῶ ὕδατι μίξαντες
 διὰ τὴν πλιότητα· ἐν πεντήκοντά τε ἡμέραις πνίγεται τὸ ζῶον,
 εἰ μὴ τις ἀποσχάξοι τι τοῦ αἵματος. Ξηρὰ δὲ ἐστὶν ἢν νέμονται
 βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα. Τεκμαίρονται δ' ἐκ τούτου
 πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια τοῦ Γηρυόνου.
 Κοιῆ μέντοι συνώκισαι πᾶς ὁ αἰγιαλός.

Περὶ δὲ τῆς κτίσεως τῶν Γαθείρων τοιαῦτα λέγεται· μέμνην-
 ται Γαθειρανοὶ χρησιμοῦ τινος, ὃν γενέσθαι φασὶ Τυρίοις κε-
 λεύοντα ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους Στήλας ἀποικίαν πέμψαι· τοὺς δὲ
 πεμφθέντας κατασκοπῆς χάριν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν πορθμὸν ἐγένον-
 το τὸν κατὰ τὴν Κάλπην, νομίσαντας τέρμονας εἶναι τῆς οἰκου-
 μένης καὶ τῆς Ἡρακλέους στρατείας τὰ ἄκρα [τὰ] ποιῶντα τὸν
 πορθμὸν (ταῦτα δ' αὐτὰ καὶ Στήλας ὀνομάζειν τὸ λόγιον) κατα- 170.
 σχεῖν εἰς τι χωρίον ἐντὸς τῶν σευῶν, ἐν ᾧ νῦν ἐστὶν ἢ τῶν
 Ἐξιτανῶν πόλις· ἐνταῦθα δὲ θύσαντας, μὴ γενομένων καλῶν
 τῶν ἱερείων, ἀνακάμψαι πάλιν. Χρόνῳ δ' ὕστερον τοὺς πεμ-
 φθέντας προελθεῖν ἔξω τοῦ πορθμοῦ περὶ χιλίους καὶ πεντα-
 κοσίους σαδίους εἰς νήσον Ἡρακλέους ἱεράν, κειμένην κατὰ

170. πόλιν Ὀνόβαν τῆς Ἰβηρίας· καὶ νομίσαντας ἐνταῦθα εἶναι τὰς Στήλας, θύσαι τῷ θεῷ· μὴ γενομένων δὲ πάλιν καλῶν τῶν ἱερείων, ἐπανελθεῖν οἴκαδε. Τῷ δὲ τρίτῳ σόλῳ τοὺς ἀφικομένους Γάδειρα κτίσαι, καὶ ἰδρύσασθαι τὸ ἱερόν ἐπὶ τοῖς ἐώοις τῆς νήσου· τὴν δὲ πόλιν ἐπὶ τοῖς ἐσπερίοις. Διὰ δὲ τοῦτο τοῖς μὲν δοκεῖν τὰ ἄκρα τοῦ πορθμοῦ τὰς Στήλας εἶναι, τοῖς δὲ τὰ Γάδειρα, τοῖς δ' ἔτι πορρότερον τῶν Γαδείρων ἔξω προκειῖσθαι. Ἐνιοὶ δὲ Στήλας ὑπέλαβον τὴν Κάλπην καὶ τὴν Ἀβύλυκα, τὸ ἀντικείμενον ὄρος τῆς Λιδύης, ὃ φησιν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Μεταγωνίῳ, Νομαδικῷ ἔθνει, ἰδρύσθαι· οἱ δὲ τὰς πλησίον ἐκατέρου νησίδας, ὧν τὴν ἐτέραν Ἡρας νῆσον ὀνομάζουσιν. Ἀρτεμίδωρος δὲ τὴν μὲν τῆς Ἡρας νῆσον καὶ ἱερόν λέγει αὐτῆς· ἄλλην δ' [οὔ] φησιν εἶναί τινα, οὐδ' Ἀβύλυκα ὄρος, οὐδὲ Μεταγώνιον ἔθνος. Καὶ τὰς Πλαγκτὰς [δὲ] καὶ τὰς Συμπληγάδας ἐνθάδε μεταφέρουσί τινες, ταύτας εἶναι νομίζοντες Στήλας, ἃς Πίνδαρος καλεῖ πύλας Γαδειρίδας, εἰς ταύτας ὑστάτας ἀφίχθαι φάσκων τὸν Ἡρακλέα. Καὶ Δικαίαρχος δὲ, καὶ Ἐρατοσθένης, καὶ Πολύβιος, καὶ οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων, περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφαίνουσι τὰς Στήλας. Οἱ δὲ Ἰβηρες καὶ Λίβυες ἐν Γαδείροις εἶναί φασιν· οὐδὲν γὰρ εἰκέναι σήλαις τὰ περὶ τὸν πορθμὸν. Οἱ δὲ τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδείροις χαλκᾶς ὀκταπήχεις, ἐν αἷς ἀναγέγραπται τὸ ἀνάλωμα τῆς κατασκευῆς τοῦ ἱεροῦ, ταύτας λέγεσθαι φασιν· ἐφ' ἃς ἐρχόμενοι οἱ τελέσαντες τὸν πλοῦν, καὶ θύοντες τῷ Ἡρακλεῖ, διαβοηθῆναι παρεσκεύασαν, ὡς τοῦτ' εἶναι καὶ γῆς καὶ θαλάττης τὸ πέρασ. Τοῦτον δ' εἶναι πιθανώτατον καὶ Ποσειδώνιος ἠγεῖται τὸν λόγον· τὸν δὲ χρησμόν, καὶ τοὺς πολλοὺς ἀποσόλους, ψεῦσμα Φοινικικόν. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀποσόλων, ὃ τι ἂν τις δισχυρίσαιτο πρὸς ἔλεγχον, ἢ πίσειν, οὐδετέρως παράλογον. Τὸ δὲ τὰς νησίδας ἢ τὰ ὄρη μὴ φάσκειν εἰκέναι σήλαις, ἀλλὰ ζητεῖν ἐπὶ τῶν κυρίως λεγο-

μένων σηλῶν τοὺς τῆς οἰκουμένης ὄρους ἢ τῆς στρατείας τῆς 170.
 Ἡρακλέους, ἔχει μὲν τινα νοῦν ἔθος γὰρ παλαιὸν ὑπῆρξε τὸ
 τίθεσθαι τοιοῦτους ὄρους, καθάπερ οἱ Ῥηγῆνοι τὴν σηλίδα 171.
 ἔθεσαν τὴν ἐπὶ τῷ πορθμῷ κειμένην, πυργίον τι καὶ ὁ τοῦ
 Πελώρου λεγόμενος πύργος ἀντίκειται ταύτῃ τῇ σηλίδι. Καὶ οἱ
 Φιλαίνων λεγόμενοι βωμοί, κατὰ μέσσην που τὴν μεταξὺ τῶν
 Σύρτεων γῆν. Καὶ ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῷ Κορινθιακῷ μνημονεύεται
 σῆλη τις ἰδρυμένη πρότερον ἢν ἔστησαν κοινῇ οἱ τὴν Ἀττικὴν
 σὺν τῇ Μεγαρίδι κατασχόντες Ἴωνες, ἐξελαθέντες ἐκ τῆς Πελο-
 ποννήσου, καὶ οἱ κατασχόντες τὴν Πελοπόννησον ἐπιγράψαντες
 ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς τῇ Μεγαρίδι μέρους,

Τάδ' οὐχὶ Πελοπόννησος, ἀλλ' Ἰωνία,

ἐκ δὲ Σατέρου,

Τάδ' ἐστὶ Πελοπόννησος, οὐκ Ἰωνία.

Ἀλέξανδρος δὲ τῆς Ἰνδικῆς στρατείας ὄρια βωμοὺς ἔθετο ἐν τοῖς
 τόποις, εἰς οὓς ὑστάτους ἀφίκετο τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς
 Ἰνδῶν, μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Διόνυσον. Ἦν μὲν δὴ
 τὸ ἔθος τοῦτο.

Ἀλλὰ καὶ τοὺς τόπους εἰκὸς ἐστὶ μεταλαμβάνειν τὴν αὐτὴν
 προσηγορίαν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁ χρόνος διαφθεῖρη τοὺς τε-
 θέντας ὄρους. Οὐ γὰρ νῦν οἱ Φιλαίνων μένουσι βωμοί· ἀλλ' ὁ
 τόπος μετέβηκε τὴν προσηγορίαν. Οὐδὲ ἐν τῇ Ἰνδικῇ σήλας
 φασὶν ὄραθῆναι κειμένας, οὔτ' Ἡρακλέους, οὔτε Διονύσου·
 καὶ λεγομένων μόντοι, καὶ δεικνυμένων τόπων τινῶν, οἱ Μα-
 κεδόνες ἐπίστευον τοῦτους εἶναι σήλας, ἐν οἷς τι σημεῖον εὐ-
 ρισκόν ἢ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ἰσορουμένων, ἢ τῶν περὶ τὸν
 Ἡρακλέα. Κάνταῦθα δὴ τοὺς μὲν πρώτους οὐκ ἂν ἀπισήσαι
 τις ὄροις χρήσασθαι, χειροκμήτοις τισὶ βωμοῖς, ἢ πύργοις,
 ἢ σηλίσι ἐπὶ τῶν τόπων, εἰς οὓς ὑστάτους ἤκον τοὺς ἐπιφα-
 νεστάτους. Ἐπιφανέστατοι δὲ οἱ πορθμοί, καὶ τὰ ἐπικείμενα ὄρη,

171. καὶ αἱ νησίδες, πρὸς τὸ ἀποδηλοῦν ἐσχατιάς τε καὶ ἀρχὰς τόπων ἐκλιπόντων δὲ τῶν χειροκμήτων ὑπομνημάτων, μετενεχθῆναι τοῦνομα εἰς τοὺς τόπους, εἴτε τὰς νησίδας τις βούλεται λέγειν, εἴτε τὰς ἄκρας τὰς ποιούσας τὸν πορθμόν. Τοῦτο γὰρ ἤδη διορίσασθαι χαλεπὸν, ποτέροις χρῆ προσάψαι τὴν ἐπίκλησιν, διὰ τὸ ἀμφοτέροις εἰκέναι τὰς σήλας. Λέγω δὲ εἰκέναι, διότι ἐν τοῖς τοιούτοις ἴδρυνται τόποις, οἱ σαφῶς ὑπαγορεύουσι τὰς ἐσχατιάς· καὶ ὁ καὶ σῶμα εἴρηται ὁ πορθμὸς, καὶ οὗτος, καὶ ἄλλοι πλείους· τὸ δὲ σῶμα πρὸς μὲν εἰσπλοῦν ἀρχὴ ἐστὶ, πρὸς δὲ ἐκπλοῦν ἐσχατον. Τὰ οὖν ἐπὶ τῷ σῶματι νησίδια, ἔχοντα τὸ εὐπερίγραφόν τε καὶ σημειῶδες, οὐ φαύλως σήλαις ἀπεικάζοι τις ἂν· ὡς δ' αὐτῶς καὶ τὰ ὄρη τὰ ἐπικείμενα τῷ πορθμῷ, καὶ ἐξοχὴν τινα τοιαύτην ἐμφαίνοντα
172. οἶαν αἱ σηλίδες, ἢ αἱ σήλαι. Καὶ ὁ Πίνδαρος οὕτως ἂν ὀρθῶς λέγοι πύλας Γαδειρίδας, εἰ ἐπὶ τοῦ σῶματος νοοῖντο αἱ σήλαι· πύλαις γὰρ ἔοικε τὰ σῶματα. Τὰ δὲ Γάδειρα οὐκ ἐν τοιούτοις ἴδρυνται τόποις, ὡς ἀποδηλοῦν ἐσχατιάν· ἀλλ' ἐν μέσῃ πως κεῖται μεγάλη παραλία κολπώδει. Τὸ δὲ ἐπ' αὐτάς ἀναφέρειν τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ Στήλας τῷ ἐνθάδε, ἦττον εὐλογον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται. Οὐ γὰρ ἐμπόρων, ἀλλ' ἡγεμόνων μᾶλλον ἀρξάντων τοῦ ὀνόματος τούτου, κρατῆσαι πιθανὸν τὴν δόξαν, καὶ ἀπερ καὶ ἐπὶ τῶν Ἰνδικῶν σηλῶν· ἄλλως τε καὶ ἡ ἐπιγραφή, ἦν φασιν, οὐκ ἀφίδρυμα ἱερὸν δηλοῦσα, ἀλλὰ ἀναλώματος κεφάλαιον, ἀντιμαρτυρεῖ τῷ λόγῳ· τὰς γὰρ Ἡρακλείους Στήλας μνημεῖα εἶναι δεῖ τῆς ἐκείνου μεγαλουργίας, οὐ τῆς Φοινίκων δαπάνης.

Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδειρίοις εἶναι, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν ἔχουσαν εἰς τὸ ὕδωρ, πότιμον δὲ εἶναι· ἦν ταῖς παλιρροίαις τῆς θαλάττης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν, κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεις πληρουμένην.

πληρουμένην. Αίτιᾶται δ' ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ βάθους 172.
εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐκπίπτου, καλυφθείσης μὲν αὐτῆς
ὑπὸ τοῦ κύματος κατὰ τὰς ἐπιβάσεις τῆς θαλάττης, εἴργεται
τῶν οἰκείων ἐξόδων· ἀναστρέψαν δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ἐμφράττει
τοὺς τῆς πηγῆς πόρους, καὶ ποιεῖ λειψυδρίαν· γυμνωθείσης
δὲ πάλιν, εὐθυπορῆσαν ἔλευθεροῖ τὰς φλέβας τῆς πηγῆς, ὡς'
ἀναβλύειν εὐπόρως. Ἄρτεμίδωρος δὲ, ἀντιπῶν τούτῳ, καὶ ἅμα
παρ' αὐτοῦ τινα θεῖς αἰτίαν, μνησθεῖς δὲ καὶ τῆς Σιλανοῦ
δόξης τοῦ συγγραφέως, οὐ μοι δοκεῖ μνήμης ἄξια εἶπεῖν, ὡς
ἂν ἰδιώτης περὶ ταῦτα, καὶ αὐτὸς καὶ Σιλανός. Ποσειδώνιος
δὲ, ψευδῆ λέγων εἶναι τὴν ἰσορίαν ταύτην, δύο φησὶν εἶναι
φρέατα ἐν τῷ Ἡρακλείῳ, καὶ τρίτον ἐν τῇ πόλει· τῶν δὲ ἐν τῷ
Ἡρακλείῳ τὸ μὲν μικρότερον, ὑδρευομένων συνεχῶς, αὐθωρὸν
καὶ ἐκλείπειν, καὶ διαλειπόντων τῆς ὑδρείας πληροῦσθαι πάλιν·
τὸ δὲ μείζον, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τὴν ὑδρίαν ἔχον, μειούμενον
μέντοι, καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα φρέατα πάντα, νύκτωρ πλη-
ροῦσθαι, μηκέτι ὑδρευομένων· ἐπειδὴ δὲ συμπίπτει κατὰ τὸν
τῆς συμπληρώσεως καιρὸν ἢ ἄμπωτις πολλάκις, πεπισθεῖσθαι
κενώς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τὴν ἀντιπάθειαν. Ὅτι μὲν οὖν ἡ
ἰσορία πεπίστυται, καὶ οὗτος εἴρηκε, καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς παρα-
δόξοις θρυλλομένην παρελήφαμεν. Ἠκούομεν δὲ καὶ φρέατα 173.
εἶναι, τὰ μὲν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τοῖς κήποις, τὰ δ' ἐντὸς· διὰ δὲ
τὴν μοχθηρίαν τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν πόλιν δεξαμενὰς ἐπιπο-
λάζειν τοῦ λακκαίου ὕδατος. Εἰ μέντοι καὶ τούτων τι τῶν φρεάτων
ἐπιδείκνυται τὴν τῆς ἀντιπαθείας ὑπόνοιαν, οὐκ ἴσμεν· τὰς δ'
αἰτίας, εἴπερ συμβαίνει ταῦτα οὕτως, ὡς ἐν χαλεποῖς ἀποδέ-
χεσθαι δεῖ. Εἰκὸς μὲν γὰρ οὕτως ἔχειν, ὡς ὁ Πολύβιός φησιν·
εἰκὸς δὲ καὶ τῶν φλεβῶν τινὰς τῶν πηγαίων νοτισθείσας ἔξωθεν
χαυνοῦσθαι, καὶ παρέκχυσιν εἰς τὰ πλάγια μᾶλλον διδόναι τοῖς
ὑδασιν, ἢ ἀναβλύειν κατὰ τὸ ἀρχαῖον ρεῖθρον εἰς τὴν κρήνην·

173. νοτίζεσθαι δ' ἀναγκαῖον, ἐπικλύσαντος τοῦ κύματος. Εἰ δ', ὡσπερ Ἀθηνόδωρός φησιν, εἰσπνοῇ τε καὶ ἐκπνοῇ τὸ συμβαῖνον περὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ περὶ τὰς ἀμπώτεις ἔοικεν, [εἰκὸς] εἶναι τινὰ τῶν ρεόντων ὑδάτων, ἃ κατ' ἄλλους μὲν πόρους ἔχει τὴν ἔκρυσιν κατὰ φύσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν (ὧν δὴ τὰ σώματα πηγὰς καὶ κρήνας καλοῦμεν), κατ' ἄλλους δὲ πόρους συνέλκεται πρὸς τὸ τῆς θαλάττης βάθος· καὶ συνεξαίρουτα μὲν ἐκείνην, ὡσεὶ πλημμυρεῖν, ὅταν οἶον ἐκπνοῇ γένηται, τὸ οἰκεῖον ἀπολείπειν ρεῖθρον· πάλιν [δ'] ἀναχωρεῖν πρὸς τὸ οἰκεῖον ρεῖθρον, ὅταν κακείνη λάβῃ τὴν ἀναχώρησιν.

Οὐκ οἶδα δὲ, πῶς κατ' ἄλλα δεινὸς ἀποφαίνων ὁ Ποσειδώνιος τοὺς Φοίνικας, ἐνταῦθα μωρίαν μᾶλλον, ἢ δριμύτητα, αὐτῶν κατέγνωκεν. Ἡμέρα μὲν γὰρ καὶ νύξ τῆ τοῦ ἡλίου περιφορᾶ μετρεῖται, τοτὲ μὲν ὑπὸ γῆς ὄντος, τοτὲ δὲ ὑπὲρ γῆς φαινομένου· φησὶ δὲ τὴν τοῦ Ὠκεανοῦ κίνησιν ὑπέχειν ἄσροειδῆ περίοδον, τὴν μὲν ἡμερήσιον ἀποδιδούσαν, τὴν δὲ μηνιαίαν, τὴν δ' ἐνιαυσιαίαν, συμπαθῶς τῇ σελήνῃ. Ὅταν γὰρ αὕτη ζώδιου μέγεθος ὑπερέχη τοῦ ὀρίζοντος, ἄρχεσθαι τε διοιδεῖν τὴν θαλάτταν καὶ ἐπιθαίνειν τῆς γῆς αἰσθητῶς μέχρι μεσουρανήσεως· ἐκκλίναντος δὲ τοῦ ἄσρου, πάλιν ἀναχωρεῖν [εἰς] τὸ πέλαγος κατ' ὀλίγον, ἕως ἂν ζώδιον ὑπέρσχη τῆς δύσεως ἢ σελήνη· εἶτα μένειν τοσοῦτον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει χρόνον, ὅσον ἢ σελήνη συνάπτει πρὸς αὐτὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον, ὅσον κινήσεια ὑπὸ γῆς ζώδιον ἀπόσχη ἂν τοῦ ὀρίζοντος· εἴτ' ἐπιθαίνειν πάλιν ἕως τοῦ ὑπὸ γῆν μεσουρανήματος· εἴτ' ἀναχωρεῖν, ἕως ἂν πρὸς τὰς ἀνατολάς περιχωρήσασα ἢ σελήνη ζώδιον τοῦ ὀρίζοντος ἀπόσχη· μένειν δὲ, μέχρι ἂν ζώδιον ὑπὲρ γῆς με-
174. τεωρισθῇ, καὶ πάλιν ἐπιθαίνειν. Ταύτην μὲν εἶναι λέγει τὴν ἡμερησίαν περίοδον. Τὴν δὲ μηνιαίαν, ὅτι μέγισται μὲν αἱ παλίρροιαι γίνονται περὶ τὰς συνόδους, εἶτα μειοῦνται, μέχρι διχο-

τόμου· πάλιν δ' αὖξονται, μέχρι πανσελήνου, καὶ μειοῦνται 174. πάλιν ἕως διχοτόμου φθινάδος· εἴθ' ἕως τῶν συνόδων αἱ αὐξήσεις· πλεονάζει δὲ καὶ χρόνῳ καὶ τάχει τὰς αὐξήσεις. Τὰς δ' ἐνιαυσιαίας παρὰ τῶν ἐν Γαδεύροις πυθέσθαι φησί, λεγόντων, ὡς κατὰ Φερινὰς τροπὰς μάλισα αὖξοιντο καὶ αἱ ἀναχωρήσεις, καὶ αἱ ἐπιβάσεις. Εἰκάζει δ' αὐτὸς ἀπὸ τῶν τροπῶν μειοῦσθαι μὲν ἕως ἰσημερίας· αὖξασθαι δὲ ἕως χειμερινῶν τροπῶν· εἶτα μειοῦσθαι μέχρι ἑαρινῆς ἰσημερίας· εἶτα αὖξασθαι μέχρι Φερινῶν τροπῶν. Τῶν δὴ περιόδων τούτων οὐσῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα, τὸν συναμφω χρόνον, δις μὲν ἐπιβαινούσης τῆς θαλάττης, δις δὲ ἀναχωρούσης, τεταγμένως δὲ καὶ τὸν ἡμερήσιον χρόνον καὶ τὸν νυκτερινόν, πῶς οἶόν τε πολλάκις μὲν συμβαίνειν κατὰ τὰς ἀμπώτεις τὴν πλήρωσιν τοῦ φρέατος, μὴ πολλάκις δὲ τὴν λειψυδρίαν, ἢ πολλάκις μὲν, μὴ ἰσάκις δέ; ἢ τοὺς Γαδειρίτας ταῦτα μὲν μὴ ἱκανοὺς γενέσθαι τηρῆσαι καθ' ἡμέραν γινόμενα, τὰς δ' ἐνιαυσίους περιόδους, ἐκ τῶν ἀπαξ συμβαινόντων κατ' ἔτος τηρῆσαι; Ἀλλὰ μὴν, ὅτι γε πι-
 σεύει αὐτοῖς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ προσεικάζει γίνεσθαι τὰς μειώσεις, καὶ πάλιν αὐξήσεις, ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπὰς τε ἐτέρας, κάκειθεν πάλιν ἐπανόδους. Καὶ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο εἰκὸς, ὅτι τηρητικοὶ ὄντες, τὰ μὲν συμβαίνοντα οὐκ εἶδον, τοῖς δὲ μὴ συμβαίνουσιν ἐπί-
 στευσαν.

Φησί δ' οὖν Σέλευκον τὸν ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης, καὶ ἀνωμαλίαν τινὰ ἐν τούτοις καὶ ὁμαλότητα λέγειν κατὰ τὰς τῶν ζωδίων διαφορὰς· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἰσημερινοῖς ζωδίοις τῆς σελήνης οὐσης ὁμαλίζειν τὰ πάθη, ἐν δὲ τοῖς τροπικοῖς ἀνωμαλίαν εἶναι, καὶ πλήθει καὶ τάχει· τῶν δ' ἄλλων ἐκάστου κατὰ τοὺς συνεγγισμοὺς εἶναι τὴν ἀνωμαλίαν. Αὐτὸς δὲ, κατὰ τὰς Φερινὰς τροπὰς περὶ τὴν πανσέληνόν φησιν, ἐν τῷ Ἡρακλείῳ γενόμενος

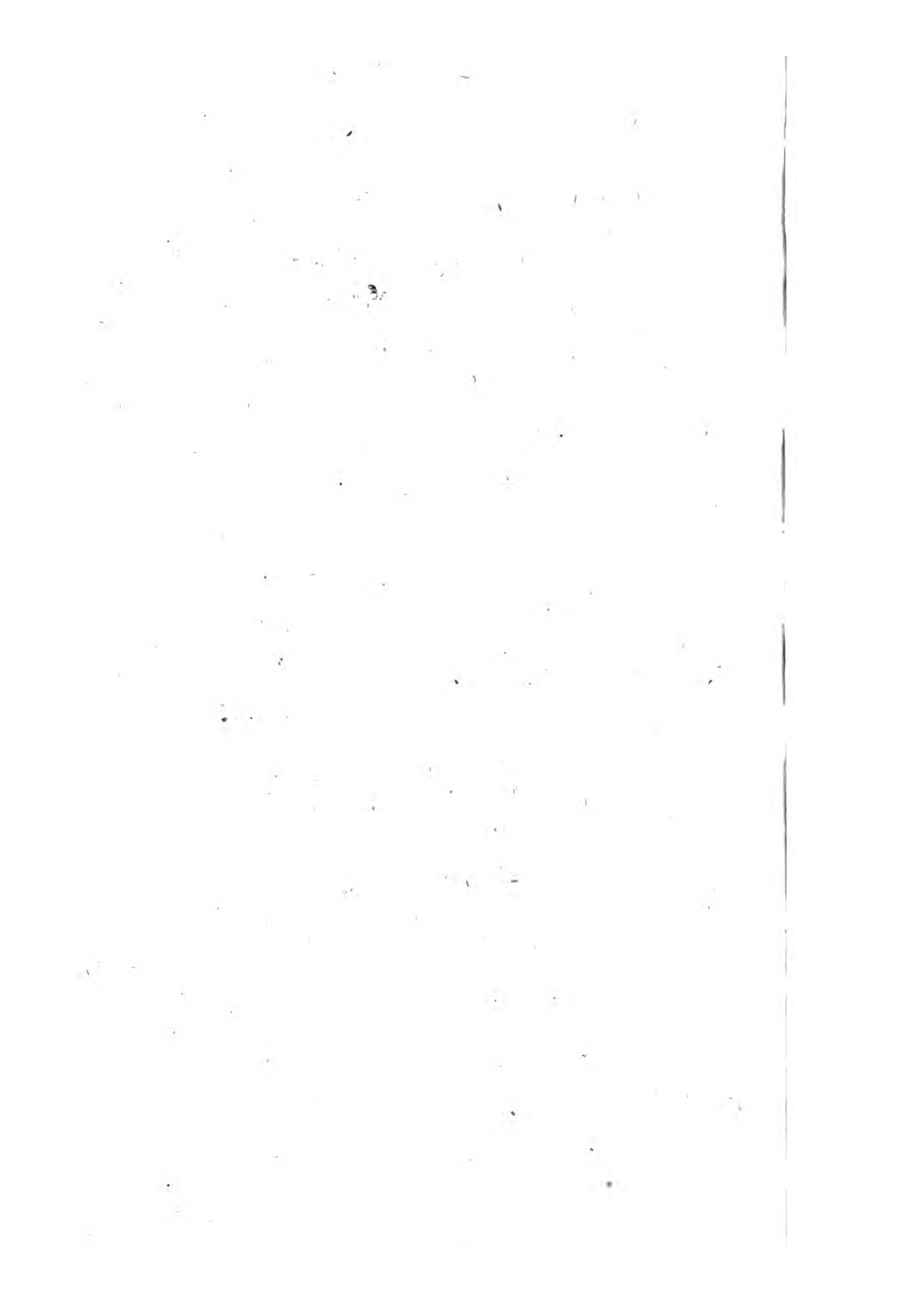
174. τῷ ἐν Γαδείροις πλείους ἡμέρας, μὴ δύνασθαι συνεῖναι τὰς ἐνιαυσίους διαφοράς· περί μέντοι τὴν σύνοδον ἐκείνου τοῦ μηνός, τηρῆσαι μεγάλην παραλλαγὴν ἐν Ἰλίπα τῆς τοῦ Βαίτιος ἀνακοπῆς παρά τὰς ἔμπροσθεν, ἐν αἷς οὐδὲ ἕως ἡμίσεως τὰς
175. ὄχθας ἔβρεχε· τότε δ' ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ, ὡς δ' ὑδρεύεσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι (διέχει δ' ἡ Ἰλίπα τῆς θαλάττης περί ἑπτακοσίους σταδίους)· τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ πεδίων καὶ ἐπὶ τριάκοντα σταδίους εἰς βάθος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ὥστε καὶ νήσους ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ τῆς κρηπίδος ὕψος, τῆς τε τοῦ νεῶ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ, καὶ τῆς τοῦ χώματος, ὃ τοῦ λιμένος πρόκειται, τοῦ ἐν Γαδείροις, οὐδ' ἐπὶ δέκα πήχεις καλυπτόμενον, ἀναμετρησαί φησι· κὰν προσθῆ δέ τις τὸ διπλάσιον τούτου, κατὰ τὰς γινομένας ποτὲ παραυξήσεις, οὐδ' οὕτω παρασχεῖν ἂν τὴν ἔμφασιν, ἣν ἐν τοῖς πεδίοις παρέχεται τὸ μέγεθος τῆς πλημμυρίδος. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ πάθος κοινὸν ἰσορεῖται κατὰ πᾶσαν τὴν κύκλῳ παρωκεανίτιν.

Τὸ δὲ τοῦ Ἰθῆρος ποταμοῦ καινὸν καὶ ἰδιὸν φησιν οὗτος· πλημμυρεῖ γὰρ ἔσθ' ὅπου καὶ χωρὶς ὄμβρων καὶ χιόνων, ἐπειδὴν τὰ βόρεια πνεύματα πλεονάσῃ· αἰτίαν δ' εἶναι τὴν λίμνην, δι' ἧς ῥεῖ· συνεκβάλλεσθαι γὰρ τὸ λιμναῖον ὑπὸ τῶν ἀνέμων.

Ἴσορεῖ δὲ καὶ δένδρον ἐν Γαδείροις, ὄζους ἔχον, καμπτομένους εἰς ἔδαφος πολλάκις, καὶ φύλλα ξιφοειδῆ, πηχυαῖα τὸ μῆκος, πλάτος δὲ τετραδάκτυλα. Περί δὲ νέαν Καρχηδόνα, δένδρον ἐξ ἀκάνθης φλοιὸν ἀφιέναι, ἐξ οὗ ὑφάσματα γίνεται κάλλις. Τῷ μὲν οὖν ἐν Γαδείροις, καὶ ἡμεῖς εἶδομεν ὅμοιον ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν τῶν κλάδων κατάκαμψιν· τοῖς δὲ φύλλοις ἀνόμοιον, οὐδὲ καρπὸν ἔχον· τοῦτο δ' ἔχειν φησί. Τὰ δ' ἀκάνθινα ὑφαίνεται καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ· φέρει δ' οὐ δένδρον τὴν ἀκάνθαν, ἐξ ἧς ὁ φλοιός, ἀλλὰ χαμαιζήλος βοτάνη. Τῷ δὲ δένδρῳ τῷ ἐν Γαδείροις καὶ τοῦτο προσιζόρηται, ὅτι κλάδου μὲν ἀπο-

κλωμένου, γάλα ρεῖ· ρίζης δὲ τεμνομένης, μιλτώδες ὑγρὸν 175.
ἀναφέρεται. Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν Γαδεύρων.

Αἱ δὲ Καττιτερίδες, δέκα μὲν εἰσι, κεῖνται δ' ἐγγὺς ἀλλήλων, πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρτάβρων λιμένος πελάγμαι· μία δ' αὐτῶν ἔρημος ἐστὶ. Τὰς δ' ἄλλας οἰκοῦσιν ἄνθρωποι μελάγχλαινοι, ποδήρεις ἐνδεδυκότες τοὺς χιτῶνας, ἐξωσμένοι περὶ τὰ σέρνα, μετὰ ῥάβδων περιπατοῦντες, ὅμοιοι ταῖς τραγικαῖς Ποιναῖς· ζῶσι δ' ἀπὸ βοσκημάτων νομαδικῶς τὸ πλεόν. Μετάλλα δὲ ἔχοντες καττιτέρου καὶ μολύβδου, κέραμον ἀντι τούτων καὶ τῶν δερμάτων διαλλάττονται, καὶ ἄλας, καὶ χαλκώματα, πρὸς τοὺς ἐμπόρους. Πρότερον μὲν οὖν Φοίνικες μόνου τὴν ἐμπορίαν ἔξελλον ταύτην ἐκ τῶν Γαδεύρων, κρύπτοντες ἅπανσι τὸν πλοῦν· τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐπακολουθούτων ναυκλήρω τινί, ὅπως καὶ αὐτοὶ γνοῖεν τὰ ἐμπορεῖα, φθόνῳ ὁ ναύκληρος 176.
ἐκὼν εἰς τέναγος ἐξέβαλε τὴν ναῦν· ἐπαγαγὼν δ' εἰς τὸν αὐτὸν ὄλεθρον καὶ τοὺς ἐπομένους, αὐτὸς ἐσώθη διὰ ναυαγίου, καὶ ἀπέλαβε δημοσίᾳ τὴν τιμὴν ὧν ἀπέβαλε φορτίων. Οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ὁμῶς, πειρώμενοι πολλάκις, ἐξέμαθον τὸν πλοῦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ Πόπλιος Κραῆσσος, διαβὰς ἐπ' αὐτούς, ἔγνω τὰ μέταλλα ἐκ μικροῦ βάρους ὀρυττόμενα, καὶ τοὺς ἄνδρας εἰρηναίους, ἐκ περιουσίας ἤδη τὴν θαλάτταν ἐργάζεσθαι ταύτην τοῖς ἐθέλουσιν ἐπέδειξε, καίπερ οὔσαν πλείω τῆς διειργούσης τὴν Βρετανικὴν. Καὶ περὶ μὲν τῆς Ἰβηρίας καὶ τῶν προκειμένων νήσων ταῦτα.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἐν τῷ τετάρτῳ τὰ περὶ Γαλλίαν· καὶ ὅσα διείργουσιν αἱ Ἄλπεις τῆς Ἰταλίας ἔνδον· ἐν οἷς καὶ Βρετανία, καὶ τῶν ὠκεανιτίδων νήσων τινές, ὅσαι καὶ δοκοῦσιν οἰκεῖσθαι. Καὶ βαρβάρων χώραν, καὶ ἔθνη παροικούντα τοῦ Ἰστροῦ πέραν.

ΚΕΦ. Α.

ΕΦΕΞΗΣ δ' ἐσὶν ἡ ὑπὲρ τῶν Ἄλπεων Κελτική. Ταύτης δὲ 176. καὶ τὸ σχῆμα ὑπογέγραπται πρότερον τυπωδῶς, καὶ τὸ μέγεθος· νυνὶ δὲ λεκτέον τὰ καθ' ἕκαστα. Οἱ μὲν δὴ, τριχῆ διήρουν, Ἀκυϊτανούς καὶ Βέλγας καλοῦντες καὶ Κέλτας· τοὺς μὲν Ἀκυϊτανούς, τελέως ἐξηλλαγμένους, οὐ τῇ γλώττῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς σώμασιν, ἐμφερεῖς Ἰθηρσι μάλλον, ἢ Γαλάταις· τοὺς δὲ λοιπούς Γαλατικὴν μὲν τὴν ὄψιν, ὁμογλώττους δ' οὐ πάντας, ἀλλ' ἐνίους μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτταις· καὶ [ἡ] πολιτεία δὲ καὶ οἱ βίοι μικρὸν ἐξηλλαγμένοι εἰσίν. Ἀκυϊτανούς μὲν οὖν καὶ Κέλτας ἔλεγον τοὺς πρὸς τῇ Πυρρήνῃ, διωρισμένους τῷ Κεμμένῳ ὄρει. Εἴρηται γάρ, ὅτι τὴν Κελτικὴν ταύτην ἀπὸ μὲν τῆς δύσεως ὀρίζει τὰ Πυρρηναῖα ὄρη, τῆς ἐκατέρωθεν Θολάσσης,

177. τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτὸς προσαπτόμενα· ἀπὸ δὲ τῶν ἀνατολῶν ὁ Ῥήνος, παράλληλος ὦν τῇ Πυρρήνῃ· τὰ δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων καὶ τῆς μεσημβρίας, τὰ μὲν ὁ Ὠκεανὸς περιεῖληφεν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρρήνης μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου· τὰ δ' ἐξ ἐναντίας, ἢ κατὰ Μασσαλίαν καὶ Ναρβῶνα θάλαττα, καὶ αἱ Ἄλπεις, ἀπὸ τῆς Λιγυσιτικῆς ἀρξάμεναι μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Ῥήνου. Τῇ δὲ Πυρρήνῃ πρὸς ὄρθας ἦκται τὸ Κέμμενον ὄρος διὰ μέσων τῶν πεδίων, καὶ παύεται κατὰ μέσσα, πλησίον Λουγδούνου, περὶ δισχιλίους ἑκταθὲν σταδίους. Ἀκυϊτανοὺς μὲν τοίνυν ἔλεγον τοὺς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης μέρη κατέχοντας καὶ τῆς Κεμμένης μέχρι πρὸς τὸν Ὠκεανὸν, τὰ ἐντὸς Γαρούνα ποταμοῦ. Κέλτας δὲ, τοὺς ἐπὶ θάτερα μέρη κατέχοντας, καὶ τὴν κατὰ Μασσαλίαν καὶ Ναρβῶνα θάλατταν, ἀπτομένους δὲ καὶ τῶν Ἀλπειῶν ὄρων ἐνίων. Βέλγας δ' ἔλεγον τοὺς λοιπούς τε τῶν παρωκεανιτῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, καὶ τινὰς τῶν παροικούντων τὸν Ῥήνον καὶ τὰς Ἄλπεις. Οὕτω δὲ καὶ ὁ Θεὸς Καῖσαρ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἶρηκεν. Ὁ δὲ Σεβαστὸς Καῖσαρ, τετραχῆ διελῶν, τοὺς μὲν Κέλτας τῆς Ναρβωνίτιδος ἐπαρχίας ἀπέφηεν· Ἀκυϊτανοὺς δ' οὕσπερ κάκεινος· προσέθηκε δὲ τεσσαρεσκαίδεκα ἔθνη τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα, καὶ τοῦ Λείγηρος ποταμοῦ νεμομένων· τὴν δὲ λοιπὴν διελῶν δίχα, τὴν μὲν Λουγδούνω προσώρισε μέχρι τῶν ἄνω μερῶν τοῦ Ῥήνου, τὴν δὲ τοῖς Βέλγαις. Ὅσα μὲν οὖν φυσικῶς διώρισται, δεῖ λέγειν τὸν γεωγράφον, καὶ ὅσα ἐθνικῶς, ὃ τι ἂν ἦ καὶ μνήμης ἄξιον· ὅσα δ' οἱ ἡγεμόνες, πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενοι, διατάττουσι ποικίλως, ἀρκεῖ καὶ ἐν κεφαλαίῳ τις εἶπῃ· τοῦ δ' ἀκριβοῦς, ἄλλοις παραχωρητέον.

§ 2.

Ἄπαντα μὲν οὖν ἐσιν αὕτη ποταμοῖς κατάρρυτος ἡ χώρα, τοῖς

μὲν ἐκ τῶν Ἄλπεων καταφερομένοις, τοῖς δ' ἐκ τοῦ Κεμμένου, 177.
καὶ τῆς Πυρήνης, καὶ τοῖς μὲν εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἐκβάλλουσι,
τοῖς δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν Θάλατταν. Δι' ὧν δὲ φέρονται χωρίων,
πεδιά ἐς τὰ πλεῖστα, καὶ γεωλοφίαι, διάρρους ἔχουσαι πλω-
τούς. Οὕτως δ' εὐφυῶς ἴσχει τὰ ρεῖθρα πρὸς ἄλληλα, ὥς' ἐξ
ἐκατέρας τῆς θαλάττης εἰς ἐκατέραν κατακομίζεσθαι, πο-
ρευομένων ἐπ' ὀλίγον τῶν φορτίων καὶ διὰ πεδίων εὐμαρῶς, τὸ
δὲ πλεον τοῖς ποταμοῖς, τοῖς μὲν ἀναγομένων, τοῖς δὲ κατα-
γομένων. ἔχει δὲ τι πλεονέκτημα πρὸς τοῦτο ὁ Ῥοδανός· καὶ
γὰρ πολλαχόθεν ἐς τὸν σύρρους, καὶ συνάπτει πρὸς τὴν ἡμετέ-
ραν Θάλατταν, κρείττω τῆς ἐκτὸς οὔσαν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ διὰ
χώρας διέξεισι τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ταύτη. Τοὺς δ' αὐτοὺς 178.
ἐκφέρει καρπούς ἡ Ναρβωνίτις ἅπασα, οὐσπερ ἡ Ἰταλία. Προ-
ϊόντι δ' ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, ἡ μὲν ἐλαιόφυ-
τος καὶ συκοφόρος ἐκλείπει, τὰλλα δὲ φύεται. Καὶ ἡ ἄμπελος
δὲ προῖοῦσιν οὐ ῥαδίως τελεσφορεῖ· ἡ δ' ἄλλη πᾶσα σῖτον
φέρει πολὺν καὶ κέγχρον καὶ βάλανον, καὶ βοσκήματα παν-
τοῖα· ἄργον δ' αὐτῆς οὐδὲν, πλὴν εἴ τι ἔλεσι κεκώλυται καὶ
δρυμοῖς· καὶ τοι καὶ τοῦτο συνοικεῖται πολυανθρωπία μᾶλλον,
ἢ ἐπιμελεία. Καὶ γὰρ τοκάδες αἱ γυναῖκες, καὶ τρέφειν ἀγαθαί·
οἱ δ' ἄνδρες μαχηταὶ μᾶλλον, ἢ γεωργοί. Νῦν δ' ἀναγκάζονται
γεωργεῖν, καταθέμενοι τὰ ὄπλα. Κοινῇ μὲν οὖν ταῦτα λέγομεν
περὶ τῆς ἐκτὸς πάσης Κελτικῆς· περὶ δὲ τῶν τεταρτημορίων
ἐκάστου διαλαβόντες λέγωμεν νυνὶ, μεμνημένοι τυπωδῶς· καὶ
πρῶτον περὶ τῆς Ναρβωνίτιδος.

§ 3.

Ταύτης δὲ τὸ σχῆμα παραλληλόγραμμόν πως ἐστίν, ἐκ μὲν
τῆς ἐσπέρας γραφόμενον τῇ Πυρήνῃ, πρὸς δὲ τὰς ἄρκτους τῷ
Κεμμένῳ· τὰς δὲ λοιπὰς, τὴν μὲν νότιον ἢ Θάλαττα ποιεῖ,

178. μεταξύ Πυρήνης καὶ Μασσαλίας· τὴν δ' ἐωθινήν αἰ Ἄλπεις ἐκ μέρους, καὶ τὸ μεταξύ διάστημα τῶν Ἄλπεων, ἐπ' εὐθείας αὐταῖς ληφθέν, καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Κεμμένου τῶν καθηκουσῶν ἐπὶ τὸν Ῥοδανόν, καὶ ποιουσῶν ὀρθὴν γωνίαν πρὸς τὴν λεχθεῖσαν ἀπὸ τῶν Ἄλπεων εὐθεῖαν. Τῷ δὲ νοτίῳ πρόσκειται παρὰ τὸ λεχθέν σχῆμα ἡ ἐφεξῆς παραλία, ἣν ἔχουσιν οἱ τε Μασσαλιῶται καὶ οἱ Σάλυες μέχρι Λιγύων, ἐπὶ τὰ πρὸς Ἰταλίαν μέρη, καὶ τὸν Οὔαρον ποταμόν. Οὔτος δ' ἐστίν, *ὡς εἶπον πρότερον*, ὄριον τῆς Ναρβωνίτιδος· ὑπάρχει δὲ καὶ τῆς Ἰταλίας, θέρους μὲν μικρὸς, χειμῶνος δὲ καὶ μέχρι ἑπτὰ σταδίῳ πλατυνόμενος. Ἐντεῦθεν μὲν οὖν ἡ παραλία παρατείνει μέχρι τοῦ ἱεροῦ τῆς Πυρηνάϊας Ἀφροδίτης· καὶ τοῦτο δ' ἐστίν ὄριον ταύτης τε τῆς ἐπαρχίας, καὶ τῆς Ἰβηρικῆς. Ἐνιοὶ δὲ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐστὶ τὰ Πομπηίου τρόπαια, ὄριον Ἰβηρίας ἀποφαίνουσι καὶ τῆς Κελτικῆς. Ἐστὶ δ' ἔνθεν μὲν εἰς Ναρβῶνα μίλια ἐξήκοντα τρία, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Νέμαυσον, ὀγδοήκοντα ὀκτώ, ἐκ Νεμαύσου δὲ διὰ Οὐγέρνου καὶ Ταράσκωνος εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα τὰ Σέξτια καλούμενα, ἅπερ πλησίον Μασσαλίας ἐστὶ, πενήκοντα τρία, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἀντίπολιν καὶ τὸν Οὔαρον ποταμόν ἑβδομήκοντα τρία· ὥστε τὰ σύμπαντα γίνεται μίλια διακόσια ἑβδομήκοντα ἑπτὰ. Ἐνιοὶ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀφροδισίου μέχρι τοῦ Οὔαρου σταδίους ἀνέγραψαν δισχιλίους ἑξακοσίους· οἱ δὲ καὶ διακοσίους προσιθέασιν· οὐ γὰρ ὁμολογεῖται περὶ τῶν διασημάτων. Κατὰ δὲ τὴν ἐτέραν ὁδὸν τὴν διὰ Οὐοκοντίων καὶ τῆς Κοττίου, μέχρι μὲν Οὐγέρνου, καὶ Τα-
179. ράσκωνος κοινὴ ὁδὸς ἢ ἀπὸ Νεμαύσου· ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς Οὐοκοντίων ὄρους καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναβάσεως τῶν Ἄλπεων, διὰ Δρουεντία καὶ Καβαλλίωνος, μίλια ἐξήκοντα τρία· πάλιν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἐτέρους ὄρους τῶν Οὐοκοντίων πρὸς τὴν Κοττίου μίλια ἑκατὸν ἑνὸς δέοντα, ἐπ' Ἐβρόδουνοῦ κώμην· εἴτ' ἄλλοι τοσοῦτοι διὰ Βριγαντίου κώμης, καὶ Σκιγγομάγου,

καὶ τῆς τῶν Ἄλπεων ὑπερθέσεως, ἐπὶ Ὠκελον τὸ πέρασ τῆς 179. Κοττίου γῆς· καὶ ἡ ἀπὸ Σκιγγομάγου δὲ ἤδη Ἰταλία λέγεται· ἔσι δὲ ἐνθένδε ἐπὶ Ὠκελον, μίλια εἰκοσιεπτὰ.

§. 4.

Κτίσμα δ' ἐστὶ Φωκαιέων ἡ Μασσαλία· κεῖται δ' ἐπὶ χωρίου πετρώδους. Ὑποπέπτωκε δ' αὐτῆς ὁ λιμὴν Θεατροειδεῖ πέτρα, βλεπούση πρὸς νότον. Τετείχισαι δὲ καλῶς καὶ αὐτὴ καὶ ἡ πόλις σύμπασα, μέγεθος ἔχουσα ἀξιόλογον. Ἐν δὲ τῇ ἄκρᾳ τὸ Ἐφέσιον ἰδρυται, καὶ τὸ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος ἱερόν· τοῦτο μὲν κοινὸν Ἰώνων ἀπάντων· τὸ δὲ Ἐφέσιον, τῆς Ἀρτέμιδος ἐστὶ νεὼς τῆς Ἐφεσίας. Ἀπαίρουσι γὰρ τοῖς Φωκαιεῦσιν ἐκ τῆς οἰκείας, λόγιον ἐκπεσεῖν φασιν, ἡγεμόνι χρήσασθαι τοῦ πλοῦ παρὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος λαβοῦσι. Τοὺς μὲν δὴ, προσαχθέντας τῇ Ἐφέσῳ, ζητεῖν ὄντινα τρόπον ἐκ τῆς Θεοῦ πορίσαιντο τὸ προσαχθέν. Ἀρισάρχῃ δὲ τῶν ἐντίμων σφόδρα γυναικῶν, παρασηῆναι κατ' ὄναρ τὴν Θεόν, καὶ κελεῦσαι συναπαίρειν τοῖς Φωκαιεῦσιν, ἀφίδρυμά τι τῶν ἱερῶν λαβούση· γενομένου δὲ τούτου, καὶ τῆς ἀποικίας λαβούσης τέλος, τό τε ἱερόν ἰδρύσασθαι, καὶ τὴν Ἀρισάρχῃν τιμῆσαι διαφερόντως ἰέρειαν ἀποδείξαντας· ἐν τε ταῖς ἀποίκιαις πόλεσι πανταχοῦ τιμᾶν ἐν τοῖς πρώτοις ταύτην τὴν Θεόν, καὶ τοῦ ξοάνου τὴν διάθεσιν τὴν αὐτὴν, καὶ ἄλλα νόμιμα φυλάττειν τὰ αὐτὰ ἅπερ ἐν τῇ μητροπόλει νενόμισαι.

§. 5.

Διοικοῦνται δ' ἀριστοκρατικῶς οἱ Μασσαλιῶται πάντων εὐνομώτατα, ἀνδρῶν ἑξακοσίων κατασῆσαντες συνέδριον, διὰ βίου ταύτην ἔχόντων τὴν τιμὴν, οὓς Τιμούχους καλοῦσι. Πεντεκαίδεκα δ' εἰσὶ τοῦ συνεδρίου προεσῶτες· τούτοις δὲ τὰ πρόχειρα διοικεῖν

179. δέδοται. Πάλιν δὲ τῶν πεντεκαίδεκα προκάθηνται τρεῖς οἱ πλεῖστον ἰσχύοντες· τούτων δ' οὐδεὶς Τιμοῦχος γίνεται μὴ τέκνα ἔχων, μηδὲ διὰ τριγωνίας ἐκ πολιτῶν γεγονώς. Οἱ δὲ νόμοι Ἰωνικοί, πρόκεινται δὲ δημοσία. Χώραν δ' ἔχουσιν ἐλαιόφυτον μὲν καὶ κατάμπελον, σίτω δὲ λυπροτέραν, διὰ τὴν τραχύτητα ὥστε πεποιθότες τῇ θαλάττῃ μᾶλλον ἢ τῇ γῇ, τὸ πρὸς ναυ-
180. τιλίας εὐφυῆς εἶλοντο μᾶλλον. Ὑστερον μέντοι ταῖς ἀνδραγαθίαις ἰσχυσαν προσλαβεῖν τινα τῶν πέριξ πεδίων, ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἀφ' ἧς καὶ τὰς πόλεις ἔκτισαν, ἐπιτειχίσματα τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τοῖς Ἰβηρσιν, οἷς καὶ τὰ ἱερά τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος παρέδωσαν τὰ πάτρια, ὥσε Ἕλληνας ἔθειν· τὴν δὲ *Ρόην* Ἀγάθην τοῖς περὶ τὸν ποταμὸν οἰκοῦσι τὸν Ῥοθανὸν βαρβάρους· τὸ δὲ Ταυροέντιον, καὶ τὴν Ὀλβίαν, καὶ Ἀντίπολιν, καὶ Νίκαιαν, τῶ τῶν Σαλύων ἔθνει καὶ τοῖς Λίγυσι τοῖς τὰς Ἄλπεις οἰκοῦσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ νεώσοικοι παρ' αὐτοῖς, καὶ ὀπλοθήκη πρότερον δὲ καὶ πλοίων εὐπορία, καὶ ὄπλων, καὶ ὀργάνων τῶν τε πρὸς τὰς ναυτιλίας χρησίμων, καὶ τῶν πρὸς πολιορκίας, ἀφ' ὧν πρὸς τε τοὺς βαρβάρους ἀντέσχον, καὶ Ῥωμαίους ἐκτήσαντο φίλους, καὶ πολλὰ καὶ αὐτοὶ χρήσιμοι κατέστησαν ἐκείνοις, κάκεινοι προσελάβοντο τῆς αὐξήσεως αὐτῶν. Σέξτιος γοῦν ὁ καταλύσας τοὺς Σάλυας, οὐ πολὺ ἄπωθεν τῆς Μασσαλίας, κτίσας πόλιν ὁμώνυμον ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινα μεταβεβληκέναι φασὶν εἰς ψυχρά, ἐνταῦθά τε φρουρὰν κατώκισε Ῥωμαίων, καὶ ἐκ τῆς παραλίας τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀγούσης ἀπὸ Μασσαλίας, ἀνέσειλε τοὺς βαρβάρους, οὐ δυναμένων τῶν Μασσαλιωτῶν ἀνείργειν αὐτοὺς τελέως. Οὐδ' αὐτὸς δὲ πλέον ἰσχυσεν, ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον, ὅσον κατὰ μὲν τὰ εὐλίμενα, ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀπελθεῖν τοὺς βαρβάρους, ἐπὶ δώδεκα σταδίους. Κατὰ δὲ τοῦ τράχωνος ἐπὶ ὀκτώ· τὴν δὲ λειψθεῖσαν ὑπ' ἐκείνων τοῖς Μασσαλιώταις παρέδωκεν. Ἀνάκει-

ται δ' ἐν [τῇ] πόλει συχνὰ τῶν ἀκροθινίων, ἃ ἔλαβον καταναυ- 180.
μαχοῦντες αἰεὶ τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῆς θαλάττης ἀδίκως.

Πρότερον μὲν οὖν εὐτύχουν διαφερόντως, περί τε τὰ ἄλλα, καὶ περί τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν· ἥς πολλὰ ἂν τις λάβοι σημεῖα, καὶ δὴ καὶ τὸ ξόανον τῆς Ἀρτέμιδος τῆς ἐν τῷ Ἄβεντίνῳ, ὃ Ῥωμαῖοι, τὴν αὐτὴν διάθεσιν ἔχον τῷ παρὰ τοῖς Μασσαλιώταις, ἀνέθεσαν. Κατὰ δὲ τὴν Πομπηίου πρὸς Καίσαρα ζάσειν, τῷ κρατηθέντι μέρει προσθέμενοι, τὴν πολλὴν τῆς εὐδαιμονίας ἀπέβαλον· ὁμῶς δ' οὖν ἴχνη λείπεται τοῦ παλαιοῦ ζήλου παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ μάλιστα περί τὰς ὀργανοποιίας, καὶ τὴν ναυτικὴν παρασκευὴν. Ἐξημερουμένων δ' αἰεὶ τῶν ὑπερκειμένων βαρβάρων, καὶ ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν τετραμμένων ἤδη πρὸς πολιτείας καὶ γεωργίας, διὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, οὐδ' αὐτοῖς ἔτι τούτοις συμβαίνοι ἂν περί τὰ λεχθέντα τοσαύτη σπουδῇ. Δηλοῖ δὲ τὰ καθεστηκότα νυνί. Πάντες γὰρ οἱ χαρίεντες 181.
πρὸς τὸ λέγειν τρέπονται καὶ φιλοσοφεῖν· ὡςδ' ἡ πόλις μικρῶ μὲν πρότερον τοῖς βαρβάροις ἀνεῖτο παιδευτήριον, καὶ φιλέλληνας κατεσκεύαζε τοὺς Γαλάτας, ὥσε καὶ τὰ συμβόλαια Ἑλληניσι γράφειν· ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ τοὺς γνωριμωτάτους Ῥωμαίων πέπεικεν, ἀντὶ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποδημίας, ἐκεῖσε φοιτᾶν φιλομαθεῖς ὄντας. Ὀρῶντες δὲ τούτους οἱ Γαλάται, καὶ ἅμα εἰρήνην ἄγοντες, τὴν σχολὴν ἄσμενοι πρὸς τοιούτους διατίθενται βίους, οὐ κατ' ἀνδρα μόνον, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ· σοφιστὰς γοῦν ὑποδέχονται τοὺς μὲν ἰδίᾳ, τοὺς δὲ αἰ πόλεις κοινῇ μισθούμεναι, καθάπερ καὶ ἰατρούς. Τῆς δὲ λιτότητος τῶν βίων καὶ τῆς σωφροσύνης τῶν Μασσαλιωτῶν, οὐκ ἐλάχισον ἂν τις θεῖη τοῦτο τεκμήριον· ἡ γὰρ μεγίστη προῖξ αὐτοῖς ἐσιν ἑκατὸν χρυσοῖ, καὶ εἰς ἐσθῆτα πέντε, καὶ πέντε εἰς χρυσοῦν κόσμον· πλέον δ' οὐκ ἔξεισι. Καὶ ὁ Καῖσαρ δὲ, καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον ἡγεμόνες, πρὸς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ γενηθεῖσας ἀμαρτίας

181. ἐμετρίασαν, μεμνημένοι τῆς φιλίας, καὶ τὴν αὐτονομίαν ἐφύλαξαν, ἣν ἐξάρχῃς εἶχεν ἡ πόλις· ὥστε μὴ ὑπακούειν τῶν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν πεμπομένων στρατηγῶν, μήτε αὐτὴν, μήτε τοὺς ὑπηκόους. Περὶ μὲν Μασσαλίας ταῦτα.

§. 6.

- Ἄμα δ' ἡ τε τῶν Σαλύων ὄρεινὴ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας κλίνει μᾶλλον, καὶ τῆς θαλάττης ἀφίσταται κατὰ μικρὸν, καὶ ἡ παραλία παρά τὴν ἐσπέραν περινεύει. Μικρὸν δ' ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Μασσαλιωτῶν προελθοῦσα ὅσον ἑκατὸν σταδίους ἐπὶ ἄκραν εὐμεγέθη πλησίον λατομιῶν τινων, ἐντεῦθεν ἄρχεται κολποῦσθαι, καὶ ποιεῖν τὸν Γαλατικὸν κόλπον, πρὸς τὸ Ἄφροδισίον, τὸ τῆς Πυρήνης ἄκρον· καλοῦσι δ' αὐτὸν καὶ Μασσαλιωτικόν. Ἔστι δ' ὁ κόλπος διπλοῦς· ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ περιγραφῇ, δύο κόλπους ἀφορίζον ἔκκειται τὸ Σήτιον ὄρος, προσλαθὸν καὶ τὴν Βλάσκωνα νῆσον πλησίον ἰδρυμένην. Τῶν δὲ κόλπων ὁ μὲν μείζων ἰδίως πάλιν καλεῖται Γαλατικός, εἰς ὃν ἐξερεύγεται τὸ τοῦ Ῥοδανοῦ σῶμα· ὁ δ' ἐλάττων ὁ κατὰ Ναρθῶνά ἐστι μέχρι Πυρήνης. Ἡ μὲν οὖν Ναρθῶν ὑπέγκεται τῶν τοῦ Ἄτακος ἐκβολῶν καὶ τῆς λίμνης τῆς Ναρθωνίτιδος, μέγιστον ἐμπορεῖον τῶν ταύτη. Πρὸς δὲ τῷ Ῥοδανῷ πόλις ἐστὶ καὶ ἐμπορεῖον οὐ
 182. μικρὸν, Ἀρελάται· ἴσον δὲ πῶς διέχει τὰ ἐμπορεῖα ταῦτα, ἀλλήλων τε καὶ τῶν εἰρημέμων ἄκρων, ἡ μὲν Ναρθῶν τοῦ Ἄφροδισίου, τὸ δ' Ἀρελάται τῆς Μασσαλίας. Ἐκατέρωθεν δὲ τῆς Ναρθῶνος ἄλλοι ποταμοὶ ρέουσιν, οἱ μὲν ἐκ τῶν Κεμμένων ὄρων, οἱ δ' ἐκ τῆς Πυρήνης, πόλεις ἔχοντες, εἰς ἃς ἀνάπλους οὐ πολὺς ἐστὶ μικροῖς πλοίοις· ἐκ μὲν τῆς Πυρήνης ὁ τε Ῥουσκίνων καὶ ὁ Ἰλλιβίρρις, πόλιν ἔχων ὁμώνυμον ἐκάτερος αὐτῶν. Τοῦ δὲ Ῥουσκίνωνος καὶ λίμνη πλησίον ἐστὶ, καὶ χωρίον ὑψυδρον, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἀλυκίδων μεσόν, τὸ τοὺς

ὄρυκτους κερρεῖς ἔχον· δύο γὰρ ἢ τρεῖς ὀρύξαντι πόδας, καὶ 182.
καθέντι τριόδοντα εἰς ὕδωρ ἰλυῶδες, ἔστι περιπειραὶ *τὸν* ἰχθῦν
ἀξιόλογον τὸ μέγεθος. Τρέφεται δὲ ὑπὸ τῆς ἰλύος, καθάπερ αἱ
ἐγγέλυες. Οὗτοι μὲν ἐκ τῆς Πυρήνης ῥέουσιν οἱ ποταμοί, μεταξὺ
Ναρβῶνος καὶ τοῦ Ἀφροδισίου. Ἐπὶ δὲ θάτερα μέρη τῆς Ναρ-
βῶνος, ἐκ τοῦ Κεμμένου φέρονται πρὸς τὴν θάλατταν (ἐξ
οὔπερ καὶ ὁ Ἄταξ), ὅτε Ὄβρις, καὶ ὁ Ραύραρις. Τούτων ἐφ' οὗ
μὲν Βηττέρα πόλις ἀσφαλῆς ἰδρυται, πλησίον τῆς Ναρβῶνος·
ἐφ' οὗ δὲ Ἀγάθη, κτίσμα Μασσαλιωτῶν.

§. 7.

Ἐν μὲν οὖν ἔχει παράδοξον ἢ προειρημένη παραλία τὸ περὶ
τοὺς ὄρυκτους ἰχθῦς· ἕτερον δὲ μεῖζον τούτου σχεδόν τι, τὸ
λεχθησόμενον. Μεταξὺ γὰρ τῆς Μασσαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν
τοῦ Ροδανοῦ πεδῖον ἐστὶ, τῆς θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν στα-
δίους, τοσοῦτον δὲ καὶ τὴν διάμετρον, κυκλωτέρες τὸ σχῆμα·
καλεῖται δὲ Λιθῶδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. Μεσὸν γὰρ ἐστὶ λίθων
χειροπληθῶν, ὑποπεφυκυῖαν ἐχόντων αὐτοῖς ἄγρωσιν· ἀφ' ἧς
ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασιν εἰσιν· ἐν μέσῳ δ' ὕδατα, καὶ ἀλυκί-
δες συνίστανται, καὶ ἄλλες. Ἄπαντα μὲν οὖν ἢ ὑπερκειμένη χώρα
προσήμερός ἐστι· διαφερόντως δ' εἰς τὸ πεδῖον τοῦτο [τὸ]
μελαμβόριον καταγιγίσει, πνεῦμα βίαιον καὶ φρικῶδες. Φασὶ γοῦν
σύρεσθαι καὶ κυλινδεῖσθαι τῶν λίθων ἐνίους· κατακλᾶσθαι δὲ
τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ὀχημάτων, καὶ γυμνοῦσθαι καὶ
ὄπλων καὶ ἐσθῆτος ἀπὸ τῆς ἐμπνοῆς. Ἀριστέλης μὲν οὖν
φησιν ὑπὸ σεισμῶν, τῶν καλουμένων Βραζῶν, ἐκπεσόντας τοὺς
λίθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, συνολισθεῖν εἰς τὰ κοῖλα τῶν χω-
ρίων. Ποσειδώνιος δὲ, λίμνην οὔσαν, παγῆναι μετὰ κλυδασμοῦ·
καὶ διὰ τοῦτο εἰς πλείονας μερισθῆναι λίθους, καθάπερ τοὺς
ποταμίους κάχληκας, καὶ τὰς ψήφους τὰς αἰγιαλίτιδας· ὁμοίως

182. δὲ καὶ λείους, καὶ ἰσομεγέθεις τῇ ὁμοιότητι· καὶ ταύτην αἰτίαν ἀποδεδώκασιν ἀμφοτέροι. Πιθανὸς μὲν οὖν ὁ παρ' ἀμφοῖν λόγος· ἀνάγκη γὰρ τοὺς οὕτω συνεσῶτας λίθους *οὐ* καθ' ἑαυτοὺς, ἢ ἐξ ὑγροῦ παγέντας μεταβαλεῖν, [ἢ] ἐκ πετρῶν μεγάλων, ῥήγματα συνεχῆ λαβουσῶν ἀποκριθῆναι. Τὸ μέντοι δυσασπολόγητον Αἰσχύλος καταμαθῶν, ἢ παρ' ἄλλου λαβῶν,
183. εἰς μῦθον ἐξετόπισε. Φησὶ γοῦν Προμηθεὺς παρ' αὐτῶ, καθ-
ηγούμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Καυκάσου πρὸς τὰς Ἑσπερίδας·

Ἢξεις δὲ Λιγύων εἰς ἀτάρβητον σρατόν·
Ἐνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θοῦρός περ ὦν,
Μέμψει. Πέπρωται γὰρ σε καὶ βέλη λιπεῖν
Ἐνταῦθ'· ἐλέσθαι θ' οὐ τιν' ἐκ γαίας λίθου
Ἐξεις, ἐπεὶ πᾶς χῶρός ἐσι μαλθακός.
Ἰδὼν δ' ἀμηχανοῦντά σ' ὁ Ζεὺς, οἰκτερεῖ·
Νεφέλην δ' ὑπερσχῶν, υφάδι γογγύλων πέτρων
Ἰπόσκιον θήσει χθόνα, οἷς ἔπειτα σὺ
Βάλλων διώσει ῥαδίως Αἴγυιν σρατόν·

ὥσπερ οὐ κρεῖττον ὄν, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, εἰς αὐτοὺς τοὺς Λίγυας ἐμβαλεῖν τοὺς λίθους, καὶ καταχῶσαι πάντας, ἢ τοσοῦτων δεόμενον ποιῆσαι λίθων τὸν Ἡρακλέα. Τὸ μὲν οὖν τοσοῦτων, ἀναγκαῖον ἦν, εἴπερ καὶ πρὸς ὄχλον παμπληθῆ· ὥστε ταύτη γε πιθανώτερος ὁ μυθογράφος τοῦ ἀνασκευάζοντος τὸν μῦθον. Ἀλλὰ καὶ τᾶλλα, πεπρωσθαι φήσας ὁ ποιητής, οὐκ ἔα μέμφεσθαι φιλαίτιως. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς εἰμαρμένης λόγοις, εὔροι τις ἂν πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τῶν φύσει γινομένων, ὥς' ἐπ' αὐτῶν φάναι· πολὺ κρεῖττον εἶναι τόδε, ἢ τόδε, γενέσθαι, οἷον εὐομβρον εἶναι τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ μὴ τὴν Αἰθιοπίαν ποτιζεῖν τὴν γῆν· καὶ, τὸν Πάριον εἰς τὴν Σπάρτην πλέοντα, ναυαγίῳ περι-
πεσεῖν·

πεσεῖν· ἀλλὰ μὴ τὴν Ἑλένην ἀρπάσαντα, δίκας τίσαι τρεῖς 183.
ἀδικηθεῖσιν ὕσερον, ἠνίκά τοσοῦτον ἀπείργαστο φθόρον Ἑλ-
λήνων καὶ βαρβάρων· ὅπερ Εὐριπίδης ἀνήνεγκεν εἰς τὸν Δία·

Ζεὺς γάρ, κακὸν μὲν Τρωσὶ, πῆμα δ' Ἑλλάδι
Θέλων γενέσθαι, ταῦτ' ἐβούλευσεν πατήρ.

§. 8.

Περὶ δὲ τῶν τοῦ Ῥοδανοῦ σομάτων, Πολύβιος μὲν ἐπιτιμᾷ
Τιμαίῳ, φήσας εἶναι μὴ πεντάσομον, ἀλλὰ δίσομον· Ἀρτεμί-
δωρος δὲ τρίσομον λέγει. Μάριος δὲ ὕσερον, ὄρων τυφλόσομον
γινόμενον ἐκ τῆς προσχώσεως, καὶ δυσείσβολον, καινὴν ἔτεμε
διώρυχα, καὶ ταύτη δεξάμενος τὸ πλεόν τοῦ ποταμοῦ, Μασ-
σαλιώταις ἔδωκεν ἀρισεῖον, κατὰ τὸν πρὸς Ἄμβρωνας καὶ
Τωϋγενοὺς πόλεμον· ἐξ οὗ πλοῦτον ἠνέγκαντο πολὺν, τέλη πρατ-
τόμενοι τοὺς ἀναπλέοντας, καὶ τοὺς καταγομένους. Ὅμως οὖν
ἔτι μένει δυσείσπλοα διὰ τε τὴν λαβρότητα, καὶ τὴν πρόσ-
χωσιν, καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς χώρας, ὥστε μὴ καθοράσθαι
μηδ' ἐγγὺς ἐν ταῖς δυσασερίαις. Διόπερ οἱ Μασσαλιῶται πύρ- 184.
γους ἀνέστησαν σημεῖα, ἐξοικειούμενοι πάντα τρόπον τὴν χώραν·
καὶ δὴ καὶ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος κἀνταῦθα ἰδρύσαντο ἱερόν,
χωρίον ἀπολαβόντες, ὃ ποιεῖ νῆσον τὰ σόματα τοῦ ποταμοῦ.
ὑπέρεκειται δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ, λιμνοθάλαττα· κα-
λοῦσι δὲ Στομαλίμνην· ὁσράκια δ' ἔχει πάμπολλα, καὶ ἄλλως
εὐοφεῖ. Ταύτην δ' ἔνιοι συγκατηρίθμησαν τοῖς σόμασι τοῦ Ῥο-
δανοῦ, καὶ μάλιστα οἱ φήσαντες πεντάσομον αὐτόν, οὔτε τοῦτ' εὖ
λέγοντες, οὔτ' ἐκεῖνο· ὅρος γάρ ἐστι μεταξύ τὸ διεῖργον ἀπὸ τοῦ
ποταμοῦ τὴν λίμνην. Ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Πυρήνης ἐπὶ Μασ-
σαλίαν παραλία τοιαύτη καὶ τοσαύτη τίς.

§. 9.

Ἡ δ' ἐπὶ τὸν Οὐάρον ποταμὸν, καὶ τοὺς ταύτη Λίγυας,

184. τὰς τε τῶν Μασσαλιωτῶν ἔχει πόλεις, Ταυροέντιον, καὶ Ὀλβίαν, καὶ Ἀντίπολιν, καὶ Νίκαιαν, καὶ τὸ ναύσταθμον τὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, ὃ καλοῦσι Φόρον Ἰούλιον. Ἰδρυται δὲ τοῦτο μεταξὺ τῆς Ὀλβίας καὶ τῆς Ἀντιπόλεως, διέχον Μασσαλίας εἰς ἐξκοσίους σταδίους. Ὁ δὲ Οὐαρος μέσος ἐστὶ τῆς Ἀντιπόλεως καὶ Νικαίας, τῆς μὲν ὅσον εἴκοσι, τῆς δὲ ὅσον ἐξήκοντα σταδίους διέχων. ὡσθ' ἡ Νίκαια τῆς Ἰταλίας γίνεται κατὰ τὸν νῦν ἀποδεδειγμένον ὄρον, καίπερ οὐσα Μασσαλιωτῶν ἐπετείχισαν γὰρ τὰ κτίσματα ταῦτα τοῖς ὑπερκειμένοις βαρβάροις οἱ Μασσαλιῶται, τὴν γε θάλατταν ἔχειν ἐλευθέραν βουλόμενοι, τῆς χώρας ὑπ' ἐκείνων κρατουμένης· ὀρεινὴ γὰρ ἐστὶ καὶ ἐρυμνὴ, πρὸς μὲν τῇ Μασσαλίᾳ πλάτος τι μέτριον καταλείπουσα τῶν ἐπιπέδων χωρίων· προΐοντι δὲ ἐπὶ τὴν ἕω παντάπασιν ἀποθλίβουσα πρὸς τὴν θάλατταν, καὶ μόλις ἕωσα πορεύσιμον αὐτὴν τὴν ὁδόν. Κατέχουσι δὲ τὰ μὲν πρῶτα Σάλυες· τὰ δὲ τελευταῖα πρὸς τὴν Ἰταλίαν συνάπτοντες Λίγυες· περὶ ὧν λεχθήσεται μετὰ ταῦτα. Νυνὶ δὲ τοσοῦτον προσθετέον, ὅτι, τῆς μὲν Ἀντιπόλεως ἐν τοῖς τῆς Ναρβωνίτιδος μέρεσι κειμένης, τῆς δὲ Νικαίας ἐν τοῖς τῆς Ἰταλίας, ἡ μὲν Νίκαια ὑπὸ τοῖς Μασσαλιώταις μένει, καὶ τῆς Ἐπαρχίας ἐστίν· ἡ δ' Ἀντίπολις τῶν Ἰταλιωτῶν ἐξετάζεται, κριθεῖσα πρὸς τοὺς Μασσαλιώτας, καὶ ἐλευθερωθεῖσα τῶν παρ' ἐκείνων προσαγμάτων.

§. 10.

Πρόκεινται δὲ τῶν γενῶν τούτων, ἀπὸ Μασσαλίας ἀρξαμένοις, αἱ Στοιχάδες νῆσοι, τρεῖς μὲν ἀξιόλογοι, δύο δὲ μικραὶ γεωργοῦσι δ' αὐτὰς Μασσαλιῶται. Τὸ δὲ παλαιὸν καὶ φρουρὰν εἶχον, ἰδρυμένην αὐτόθι πρὸς τὰς τῶν ληστηρίων ἐφόδους, εὐποροῦντες καὶ λιμένων. Μετὰ δὲ τὰς Στοιχάδας ἡ Πλανασία
185. καὶ Λήρων, ἔχουσαι κατοικίας· ἐν δὲ τῇ Λήρωνι καὶ ἡρώων ἐστὶ

τὸ τοῦ Λήρωνος· κεῖται δ' αὐτὴ πρὸ τῆς Ἀντιπόλεως. Ἄλλα 185.
 δ' ἐσὶ νησίδια οὐκ ἄξια μνήμης, τὰ μὲν πρὸ τῆς Μασσαλίας
 αὐτῆς, τὰ δὲ πρὸ τῆς ἄλλης τῆς λεχθεΐσης ἠϊόνος. Τῶν δὲ
 λιμένων, ὁ μὲν κατὰ τὸ ναύσταθμον ἀξιόλογος, καὶ ὁ τῶν
 Μασσαλιωτῶν, οἱ δ' ἄλλοι μέτριοι· τούτων δ' ἐσὶ καὶ ὁ Ὄξύβιος
 καλούμενος λιμὴν, ἐπώνυμος τῶν Ὄξύβιων Λιγύων. Περὶ μὲν
 τῆς παραλίας ταῦτα λέγομεν.

§. ΙΙ.

Τὴν δ' ὑπερκειμένην αὐτῆς χώραν, μάλιστα γεωγραφεῖ τὰ τε
 ὄρη τὰ περιεκείμενα, καὶ οἱ ποταμοί· διαφερόντως δὲ ὁ Ῥοδανός,
 μέγιστός τε ὢν καὶ πλεῖστον ἀνάπλου ἔχων, ἐκ πολλῶν πλη-
 ρούμενος ρευμάτων λεκτέον οὖν ἐφεξῆς περὶ τούτων. Ἀπὸ Μασ-
 σαλίας τοίνυν ἀρξαμένοις, καὶ προϊούσιν ἐπὶ τὴν μεταξὺ χώραν
 τῶν τε Ἄλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, μέχρι μὲν τοῦ Δρουεντία
 ποταμοῦ, Σάλυες οἰκοῦσιν ἐπὶ πεντακοσίους σταδίους· πορθμείω
 δὲ διαβάσιν εἰς Καβαλλίωνα πόλιν, ἣ ἐφεξῆς πᾶσα χώρα
 Καουάρων ἐσὶ μέχρι τῶν τοῦ Ἰσαρος συμβολῶν πρὸς τὸν Ῥο-
 δανόν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ Κέμμενον συνάπτει πῶς τῷ Ῥοδανῷ.
 Μῆκος τὸ μέχρι δεῦρο ἀπὸ τοῦ Δρουεντία, σταδίων ἐστὶν ἑπτακο-
 σίων. Οἱ μὲν οὖν Σάλυες ἐν αὐτοῖς τὰ τε πεδία καὶ τὰ ὑπερκεί-
 μενα ὄρη κατοικοῦσι· τῶν δὲ Καουάρων ὑπέρκεινται Οὐοκόντιοί
 τε, καὶ Τρικόριοι, καὶ Ἰόνιοι, καὶ Μέδυλλοι. Μεταξὺ δὲ τοῦ
 Δρουεντία καὶ τοῦ Ἰσαρος, καὶ ἄλλοι ποταμοὶ ρέουσιν ἀπὸ
 τῶν Ἄλπεων ἐπὶ τὸν Ῥοδανόν, δύο μὲν οἱ περιρρέοντες πόλιν
 Καουάρων *καὶ Οὐάρων*, κοινῶ ρεΐθρῳ συμβάλλοντες εἰς τὸν
 Ῥοδανόν· τρίτος δὲ Σούλγας, ὁ κατὰ Οὐίνδαλον πόλιν μισγό-
 μενος τῷ Ῥοδανῷ, ὅπου Γναῖος Αἰνόβαρβος μεγάλη μάχῃ
 πολλὰς ἐτρέψατο Κελτῶν μυριάδας. Εἰσὶ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ
 πόλεις Αὐενιῶν, καὶ Ἀραυσίων, καὶ Ἀερία· τῷ ὄντι φησὶν

185. Ἀρτεμίδωρος ἀερία, διὰ τὸ ἐφ' ὕψους ἰδρῦσθαι μεγάλου. Ἡ μὲν οὖν ἄλλη πᾶσα ἐστὶ πεδιάς καὶ εὐβοτος· ἡ δ' ἐκ τῆς Ἀερίας εἰς τὸν Δρουεντίαν ὑπερθέσεις ἔχει σενὰς καὶ ὑλώδεις. Καθ' ὃ δὲ συμπύπτουσιν ὁ Ἰσαρ ποταμὸς καὶ ὁ Ῥοδανὸς, καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, Κόϊντος Φάβιος Μάξιμος Αἰμιλιανὸς, οὐχ ὅλαις τρισὶ μυριάσιν, εἴκοσι μυριάδας Κελτῶν κατέκοψε· καὶ ἔσκησε τρόπαιον αὐτόθι λευκοῦ λίθου, καὶ νεῶς δύο, τὸν μὲν Ἄρεως, τὸν δ' Ἡρακλέους. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰσαρος εἰς τὴν Οὐϊένναν τὴν τῶν Ἀλλοβρόγων μητρόπολιν, κειμένην ἐπὶ τῷ Ῥοδανῷ, σάδιαι εἰσὶ
186. τριακόσιοι εἴκοσι. Πλησίον δ' ὑπέγκειται τῆς Οὐϊένης τὸ Λούγδουνον, ἐφ' οὗ συμμίσγουσιν ἀλλήλοις ὁ τε Ἄραρ καὶ ὁ Ῥοδανὸς· σάδιαι δ' εἰσὶν ἐπ' αὐτὸ, πεζῆ μὲν περὶ διακοσίους διὰ τῆς Ἀλλοβρόγων, ἀνάπλω δὲ, μικρῶ πλείους. Ἀλλόβρογες δὲ μυριάσι πολλαῖς πρότερον μὲν ἐσράτευον, νῦν δὲ γεωργοῦσι τὰ πεδιά καὶ τοὺς αὐλώνας τοὺς ἐν ταῖς Ἄλπεσι· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κωμηδὸν ζῶσιν, οἱ δ' ἐπιφανέσαστο τὴν Οὐϊένναν ἔχοντες, κώμην πρότερον οὔσαν, μητρόπολιν δ' ὅμως τοῦ ἔθνους λεγόμενην, κατεσκευάασιν πόλιν. Ἰδρυται δ' ἐπὶ τῷ Ῥοδανῷ. Φέρεται δ' ἀπὸ τῶν Ἄλπεων οὗτος πολὺς καὶ σφοδρὸς· ὅς γε καὶ διὰ λίμνης ἐξίῳν τῆς Λεμάνης, φανερόν δείκνυσι τὸ ρεῖθρον ἐπὶ πολλοὺς σαδίους. Κατελθὼν δὲ εἰς τὰ πεδιά τῆς χώρας τῆς Ἀλλοβρόγων καὶ Σεγοσιανῶν, συμβάλλει τῷ Ἄραρι κατὰ Λούγδουνον πόλιν τῶν Σεγοσιανῶν. Ρεῖ δὲ καὶ ὁ Ἄραρ ἐκ τῶν Ἄλπεων, ὀρίζων Σηκουανούς τε καὶ Αἰδούους καὶ Λίγγονας· παραλαβὼν δ' ὕσερον τὸν Δοῦβιν, ἐκ τῶν αὐτῶν ὁρῶν φερόμενον πλωτὸν, ἐπικρατήσας τῷ ὀνόματι, καὶ γενόμενος ἐξ ἀμφοῖν Ἄραρ, συμμίσγει τῷ Ῥοδανῷ. Πάλιν δ' ἐπικρατήσας ὁ Ῥοδανὸς, εἰς τὴν Οὐϊένναν φέρεται. Συμβαίνει δὲ καταρχὰς μὲν τοὺς τρεῖς ποταμοὺς φέρεσθαι πρὸς ἄρκτον, εἶτα πρὸς δύσιν· εἰς ἐν δ' ἤδη συμπεσόντων ρεῖθρον, πάλιν ἄλλην καμπὴν λαβὼν

νότιον φέρεται τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δεξάμενον καὶ 186. τοὺς ἄλλους ποταμούς· ἀκεῖθεν ἤδη τὴν λοιπὴν ποιεῖται μέχρι τῆς Θαλάττης ῥύσιν. Ἡ μὲν οὖν μεταξύ τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανῶ, τοιαύτη τις.

§. 12.

Τὴν δ' ἐπὶ θάτερα μέρη τοῦ ποταμοῦ, Οὐῶλκαι νέμονται τὴν πλείσθην, οὗς Ἀρηκομικοὺς προσαγορεύουσι. Τούτων δ' ἐπίνειον ἢ Ναρβῶν λέγεται· δικαιότερον δ' ἂν καὶ τῆς ἄλλης Κελτικῆς λέγοιτο· τοσοῦτον ὑπερβέβληται τῷ πλήθει τῶν χρόνων τὸ ἐμπορεῖον. Οἱ μὲν οὖν Οὐῶλκαι γειτονέουσι τῷ ποταμῷ τῷ Ῥοδανῶ, τοὺς Σάλυας ἔχοντες ἀντιπαρήκοντας αὐτοῖς ἐν τῇ περαίᾳ, καὶ τοὺς Καουάρους. Ἐπικρατεῖ δὲ τὸ τῶν Καουάρων ὄνομα· καὶ πάντας οὕτως ἤδη προσαγορεύουσι τοὺς ταύτη βαρβάρους, οὐδὲ βαρβάρους ἔτι ὄντας, ἀλλὰ μετακειμένους τὸ πλέον εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων τύπον καὶ τῇ γλώττῃ καὶ τοῖς βίοις, τινὰς δὲ καὶ τῇ πολιτείᾳ. Ἄλλα δὲ ἐξω ἄδοξα ἔθνη καὶ μικρά, παρακείμενα τοῖς Ἀρηκομικοῖς μέχρι Πυρήνης. Μητρόπολις δὲ τῶν Ἀρηκομικῶν ἐστὶ Νέμαυσος, κατὰ μὲν τὸν ἀλλότριον ὄχλον καὶ τὸν ἐμπορικόν, πολὺ Ναρβῶνος λειπομένη, κατὰ δὲ τὸν πολιτικὸν ὑπερβάλλουσα· ὑπηκόους γὰρ ἔχει κώμας τέτταρας καὶ εἴκοσι τῶν ὁμοεθνῶν, εὐανδρία διαφερούσας, συντελούσας εἰς αὐτὴν, ἔχουσα καὶ τὸ καλούμενον Λάτιον· ὥστε τοὺς ἀξιωθέντας ἀγορανομίας καὶ ταμείας ἐν Νεμαύσῳ 187. Ῥωμαίους ὑπάρχειν. Διὰ δὲ τοῦτο οὐδ' ὑπὸ τοῖς προστάγμασι τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης στρατηγῶν ἐστὶ τὸ ἔθνος τοῦτο. Ἰδρυται δ' ἢ πόλις κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς Ἰβηρίας εἰς τὴν Ἰταλίαν, θέρους μὲν εὐδατον οὔσαν, χειμῶνος δὲ καὶ ἕαρος, πηλώδη καὶ ποταμόκλυσον. Τινὰ μὲν οὖν τῶν ρευμάτων, πορθμείους περᾶται, τινὰ δὲ γεφύραις, ταῖς μὲν ξύλων πεποιημέναις, ταῖς δὲ λίθων.

187. Ποιοῦσι δὲ τὰς ἐκ τῶν ὑδάτων δυσκολίας οἱ χεῖμαρροι, καὶ μέχρι τοῦ Θέρους ἔσθ' ὅτε ἐκ τῶν Ἄλπεων καταφερόμενοι, μετὰ τὴν ἀπότηξιν τῶν χιόνων. Τῆς δ' ὁδοῦ τῆς λεχθεΐσης, ἡ μὲν εὐθὺς ἐπὶ τὰς Ἄλπεις ἐσὶ, καθάπερ εἵπομεν, ἡ σύντομος διὰ Οὐοκοντίων· ἡ δὲ διὰ τῆς παραλίας τῆς Μασσαλιωτικῆς καὶ τῆς Λιγυσιτικῆς, μακροτέρα μὲν, τὰς δ' ὑπερθέσεις τὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν εὐμαρεςέρας ἔχει, ταπεινουμένων ἐνταῦθα ἤδη τῶν ὄρων. Διέχει δ' ἡ Νέμαυσος τοῦ μὲν Ροδανοῦ περὶ ἑκατὸν σταδίους, καθ' ὃ ἐν τῇ περαιᾷ πολίχμιόν ἐστι Ταρασκῶν· τῆς δὲ Ναρβῶνος ἑπτακοσίους καὶ εἴκοσι. Πρὸς δὲ τὸ Κέμμενον ὄρος συνάπτοντες, ἐπιλαμβάνοντες δὲ καὶ τὸ νότιον πλευρὸν αὐτοῦ, μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων, οἰκοῦσι τῶν τε Οὐωλικῶν οἱ Τεκτοσάγες καλούμενοι, καὶ ἄλλοι τινές. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἐροῦμεν ὕστερον.

§. 13.

Οἱ δὲ Τεκτοσάγες καλούμενοι τῇ Πυρρήνῃ πλησιάζουσιν· ἐφάπτονται δὲ μικρὰ καὶ τοῦ προσαρκτίου πλευροῦ τῶν Κεμμένων, πολύχρυσόν τε νέμονται γῆν. Εἰοίκασι δὲ καὶ δυνασεῦσαι ποτὲ, καὶ εὐανδρῆσαι τοσοῦτον, ὥστε, σάσεως ἐμπεσοῦσης, ἐξελάσαι πολὺ πλῆθος ἐξ ἑαυτῶν ἐκ τῆς οἰκείας· κοινωνῆσαι δὲ τούτοις καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων ἐθνῶν· τούτων δ' εἶναι καὶ τοὺς κατασχόντας τὴν Φρυγίαν, τὴν ὁμορον τῇ Καππαδοκίᾳ, καὶ τοῖς Παφλαγόσι. Τούτου μὲν οὖν ἔχομεν τεκμήριον, τοὺς ἔτι καὶ νῦν λεγομένους Τεκτοσάγας. Τριῶν γὰρ ὄντων ἐθνῶν, ἓν ἐξ αὐτῶν, τὸ περὶ Ἄγκυραν πόλιν, Τεκτοσάγων λέγεται· τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἐσὶ Τρόκμοι καὶ Τολισοβόγιοι. Τούτους δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς Κελτικῆς ἀπωκίσθησαν, μηνύει τό γε πρὸς τοὺς Τεκτοσάγας σύμφυλον· ἐξ ὧν δὲ χωρίων ὠρμήθησαν, οὐκ ἔχομεν φράζειν· οὐ γὰρ παρειλήφαμεν οἰκοῦντάς τινας νυνί

Τρόκμους ἢ Τολισβογίους ἐκτός τῶν Ἄλπεων, οὐτ' ἐν αὐταῖς, 187. οὐτ' ἐντός. Εἰκὸς δ' ἐκλελοιπέναι διὰ τὰς ἀθρόας ἀπανασάσεις, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλων συμβαίνει πλειόνων. Ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων Βρέννον τὸν ἐπελθόντα ἐπὶ Δελφούς, Πραῦσόν τινές φασιν ἄλλ' οὐδὲ τοὺς Πραύσους ἔχομεν εἰπεῖν, ὅπου γῆς ὤκησαν 188. πρότερον. Καὶ τοὺς Τεκτοσάγας δὲ φασι μετασχεῖν τῆς ἐπὶ Δελφούς στρατείας, καὶ τοὺς* τε* θησαυροὺς τοὺς εὐρεθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ Καιπίωνος τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν πόλει Τολώσση, τῶν ἐκεῖθεν χρημάτων μέρος εἶναι φασί· προσθεῖναι δὲ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν ἀνιεροῦντας καὶ ἐξίλασκομένους τὸν θεόν. Προσαψάμενον δ' αὐτῶν τὸν Καιπίωνα, διὰ τοῦτο ἐν δυσυχήμασι κατασρέψαι τὸν βίον, ὡς ἱερόσυλον ἐκβληθέντα ὑπὸ τῆς πατρίδος, διαδόχους δ' ἀπολιπόντα παῖδας, αἷς συνέβη καταπορνευθεῖσαις, ὡς εἶρηκε Τιμαγένης, αἰσχυρῶς ἀπολέσθαι. Πιθανώτερος δ' ἐστὶν ὁ Ποσειδωνίου λόγος. Τὰ μὲν γὰρ εὐρεθέντα ἐν τῇ Τολώσση χρήματα, μυρίων που καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γενέσθαι φησὶ, τὰ μὲν ἐν σηκοῖς ἀποκείμενα, τὰ δ' ἐν λίμναις ἱεραῖς, οὐδεμίαν κατασκευὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἄργον χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Τὸ δ' ἐν Δελφοῖς ἱερόν κατ' ἐκείνους ἤδη τοὺς χρόνους ὑπάρξει κενὸν τῶν τοιούτων, σεσυλημένον ὑπὸ τῶν Φωκέων κατὰ τὸν ἱερόν πόλεμον· εἰ δὲ καὶ τι ἐλείφθη, διανείμασθαι πολλούς· οὐδὲ σωθῆναι δὲ αὐτοὺς εἰκὸς εἰς τὴν οἰκίαν, ἀθλίως ἀπαλλάξαντας μετὰ τὴν ἐκ Δελφῶν ἀποχώρησιν, καὶ σκεδασθέντας ἄλλους ἐπ' ἄλλα μέρη κατὰ διχουσίαν. Ἄλλ', ὡσπερ ἐκεῖνός τε εἶρηκε καὶ ἄλλοι πλείους, ἡ χώρα πολὺχρυσος οὔσα, καὶ δεισιδαίμωνων ἀνθρώπων, καὶ οὐ πολυτελῶν τοῖς βίοις, πολλαχοῦ τῆς Κελτικῆς ἔσχε θησαυρούς· μάλιστα δ' αὐτοῖς αἱ λίμναι τὴν ἀσυλίαν παρεῖχον, εἰς ἃς καθίσσαν ἀργύρου, ἢ καὶ χρυσοῦ, βάρη. Οἱ γοῦν Ῥωμαῖοι, κρατήσαντες τῶν τόπων, ἀπέδοντο τὰς

188. λίμνας δημοσία, καὶ τῶν ὠνησαμένων πολλοὶ μύλους εὖρον σφυρηλάτους ἀργυροῦς. Ἐν δὲ τῇ Τολώσση καὶ τὸ ἱερόν ἦν ἅγιον, τιμώμενον σφόδρα ὑπὸ τῶν περιοίκων, καὶ τὰ χρήματα ἐπλεόνασε διὰ τοῦτο, πολλῶν ἀνατιθέντων, καὶ μηδενὸς προσάπτεσθαι θαρρόντος.

§. 14.

- Ἰδρυται δ' ἡ Τολῶσσα κατὰ τὸ σενώτατον τοῦ ἰσθμοῦ, τοῦ διείργοντος ἀπὸ τῆς κατὰ Ναρβῶνα θαλάττης τὸν Ὠκεανόν, ὃν φησι Ποσειδώνιος, ἐλάττω τῶν τρισχιλίων σταδίων. Ἄξιον δ' ἀντὶ πάντων ἐπισημῆνασθαι πάλιν, ὅπερ εἵπομεν πρότερον, τὴν ὁμολογίαν τῆς χώρας πρὸς τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὴν θάλατταν, τὴν τ' ἐκτὸς ὁμοίως καὶ τὴν ἐντός. Εὖροι γὰρ ἂν τις, ἐπισήσας, οὐκ ἐλάχισον μέρος τοῦθ' ὑπάρχον τῆς τῶν τόπων ἀρετῆς· λέγω δὲ τὸ τὰς χρείας ἐπιπλέεσθαι τὰς τοῦ βίου μετὰ
189. ῥασιῶνης ἅπασι πρὸς ἅπαντας, καὶ τὰς ὠφελείας ἀνεῖσθαι κοινὰς, μάλιστα δὲ νῦν, ἡνίκα ἄγοντες σχολὴν ἀπὸ τῶν ὀπλων ἐργάζονται τὴν χώραν ἐπιμελῶς, καὶ τοὺς βίους κατασκευάζονται πολιτικούς· ὥστε ἐπὶ τῶν τοιούτων καὶ τὸ τῆς προνοίας ἔργον ἐπιμαρτυρεῖσθαι τις ἂν δόξειεν, οὐχ ὅπως ἔτυχεν, ἀλλ' ὡς ἂν μετὰ λογισμοῦ τινος διακειμένων τῶν τόπων. Ὁ μὲν γε Ῥοδανὸς πολὺν τε ἔχει τὸν ἀνάπλου, καὶ μεγάλοις φορτίοις, καὶ ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς χώρας, διὰ τὸ τοὺς ἐμπύπτοντας εἰς αὐτὸν ποταμοὺς ὑπάρχειν πλωτοὺς, καὶ διαδέχεσθαι τὸν φόρτον πλείστον. Ὁ δ' Ἄραρ ἐκδέχεται, καὶ ὁ Δουῖβις ὁ εἰς τοῦτον ἐμβάλλων· εἶτα πεζεύεται μέχρι τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ· καὶ τεῦθεν ἤδη καταφέρεται εἰς τὸν Ὠκεανόν, καὶ τοὺς Ληξοβίους, καὶ Καλέτους· ἐκ δὲ τούτων εἰς τὴν Βρετανικὴν ἐλάττων ἡ ἡμερήσιος δρόμος ἐστίν. Ἐπεὶ δ' ἐστίν οἷός τε καὶ δυσανάπλους ὁ Ῥοδανὸς, τινὰ τῶν ἐντεῦθεν φορτίων πεζεύεται μᾶλλον ταῖς

ἀρμαμάξαις, ὅσα εἰς Ἀρουέρνους κομίζεται, καὶ τὸν Λείγηρα 189. ποταμὸν, καίπερ τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τούτοις πλησιάζοντος ἐκ μέρους· ἀλλ' ἡ ὁδὸς, πεδιάς οὔσα καὶ οὐ πολλή, περὶ ὀκτακοσίους σαδίους, ἐπάγεται μὴ χρῆσθαι τῷ ἀνάπλω, διὰ τὸ πεζεύεσθαι ῥᾶον. Ἐντεῦθεν δ' ὁ Λείγηρ εὐφυῶς ἐκδέχεται· ῥεῖ δὲ ἐκ τῶν Κεμμένων εἰς τὸν Ὠκεανόν. Ἐκ δὲ Ναρβῶνος ἀναπλεῖται μὲν ἐπὶ μικρὸν τῷ Ἄτακι, πεζεύεται δὲ πλεον ἐπὶ τὸν Γαρούνα ποταμὸν, καὶ τοῦθ' ὅσον ὀκτακοσίων, ἢ ἑπτακοσίων σαδίων· ῥεῖ δὲ καὶ ὁ Γαρούνας εἰς τὸν Ὠκεανόν. Ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν νεμομένων τὴν Ναρβωνίτιν ἐπικράτειαν λέγομεν, οὓς οἱ πρότερον Κέλτας ὠνόμαζον. Ἀπὸ τούτων δ' οἶμαι καὶ τοὺς σύμπαντας Γαλάτας Κελτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευθῆναι, διὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἢ καὶ προσλαβόντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Μασσαλιωτῶν, διὰ τὸ πλησιόχωρον.

Κ Ε Φ. Β.

§. 1. •

ΕΞΗΣ δὲ περὶ τῶν Ἀκυϊτανῶν λεκτέον, καὶ τῶν προσωρισμένων αὐτοῖς ἔθνων τεσσαρεσκαίδεκα Γαλατικῶν, τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα κατοικούντων καὶ τοῦ Λείγηρος, ὧν ἓνια ἐπιλαμβάνει καὶ τῆς τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμίας, καὶ τῶν πεδίων τῶν κατὰ τὴν Ναρβωνίτιν. Ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, οἱ Ἀκυϊτανοὶ διαφέρουσι τοῦ Γαλατικοῦ φύλου, κατὰ τε τὰς τῶν σωμάτων κατασκευάς, καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν· εἰκόμασι δὲ μᾶλλον Ἰβηρσιν. Ὄριζονται δὲ τῷ Γαρούνα ποταμῷ, ἐντὸς τούτου καὶ τῆς Πυρήνης οἰκοῦντες. Ἔσι δὲ ἔθνη τῶν Ἀκυϊτανῶν πλείω μὲν τῶν εἴκοσι· μικρὰ δὲ καὶ ἄδοξα, τὰ πολλὰ μὲν παρωκεανιτικά, τὰ δ' εἰς τὴν μεσογαίαν, καὶ τὰ ἄκρα τῶν Κεμμένων ὄρων, μέχρι Τεκτοσάγων ἀνέχοντα. Ἐπειδὴ δὲ μικρὰ μερίς ἦν ἡ τοσαύτη, 190.

190. προσέθεσαν καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Λείγηρος. Παράλληλοι δὲ πῶς εἰσὶν οἱ ποταμοὶ τῆ Πυρήνη, καὶ δύο ποιοῦσι παραλληλόγραμμα πρὸς αὐτὴν χωρία, ὀριζόμενα κατὰ τὰς ἄλλας πλευρὰς τῷ τε Ὠκεανῷ, καὶ τοῖς Κεμμένοις ὄρεσι· δισχιλίων δ' ὁμοῦ τι σαθίων ἐσὶν ὁ πλοῦς ἐκατέρων τῶν ποταμῶν. Ἐκβάλλει δ' ὁ μὲν Γαρούνας, τρισὶ ποταμοῖς αὐξηθεῖς, εἰς τὸ μεταξὺ Βιτουρίγων τε τῶν Οὐϊβίσκων ἐπικαλουμένων, καὶ Σαντόνων, ἀμφοτέρων Γαλατικῶν ἔθνων· μόνον γὰρ δὴ τὸ τῶν Βιτουρίγων τούτων ἔθνος ἐν τοῖς Ἀκυϊτανοῖς ἀλλόφυλον ἴδρυνται, καὶ οὐ συντελεῖ αὐτοῖς· ἔχει δὲ ἐμπορεῖον Βουρδίγαλα ἐπικείμενον λιμνοθαλάττη τινί, ἣν ποιοῦσιν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ. Ὁ δὲ Λείγηρ μεταξὺ Πικτόνων τε καὶ Ναμνητῶν ἐκβάλλει. Πρότερον δὲ Κορβιλῶν ὑπῆρχεν ἐμπορεῖον ἐπὶ τούτῳ τῷ ποταμῷ· περὶ ἧς εἶρηκε Πολύβιος, μνησθεῖς τῶν ὑπὸ Πυθέου μυθολογηθέντων, ὅτι Μασσαλιωτῶν μὲν τῶν συμμιζάντων Σκηπίωνι, οὐδεὶς εἶχε λέγειν οὐδὲν μνήμης ἄξιον, ἐρωτηθεῖς ὑπὸ τοῦ Σκηπίωνος περὶ τῆς Βρετανικῆς, οὐδὲ τῶν ἐκ Ναρβῶνος, οὐδὲ τῶν ἐκ Κορβιλῶνος, αἵπερ ἦσαν ἄρισται πόλεις τῶν ταύτη, Πυθέας δ' ἐθάρρησε ψεύσασθαι τσαῦτα. Τῶν δὲ Σαντόνων πόλις ἐστὶ Μεδιολάνιον. Ἔστι δ' ἡ μὲν παρωκεανίτις τῶν Ἀκυϊτανῶν ἀμμώδης ἢ πλείστη καὶ λεπτή, κέγχρω τρέφουσα, τοῖς δ' ἄλλοις καρποῖς ἀφορωτέρα. Ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ὁ κόλπος ὁ ποιωὶν τὸν ἰσθμὸν πρὸς τὸν ἐν τῇ Ναρβωνίτιδι παραλίᾳ Γαλατικὸν κόλπον, ὁμώνυμος ἐκείνῳ καὶ αὐτός. Ἔχουσι δὲ Τάρβελλοι τὸν κόλπον, παρ' οἷς εἰσι τὰ χρυσεῖα σπουδαιότατα πάντων. Ἐν γὰρ βόθροις ὀρυχθεῖσιν ἐπὶ μικρὸν εὐρίσκονται καὶ χειροπληθεῖς χρυσοῦ πλάκες, ἔσθ' ὅτε μικρὰς ἀποκαθάρσεως δεόμεναι· τὸ δὲ λοιπὸν ψῆγμα ἐστὶ καὶ βῶλοι, καὶ αὗται κατεργασίαν οὐ πολλὴν ἔχουσαι. Ἡ δὲ μεσόγειος καὶ ὄρεινή, βελτίω γῆν ἔχει· πρὸς μὲν τῇ Πυρήνῃ τὴν τῶν Κονουενῶν, [δ'] ἐστὶ

συνηλύδων, ἐν ἣ πόλις Λούγδουνον, καὶ τὰ τῶν Ὀνησιῶν Φερμά 190.
 κάλλιφα ποτιμωτάτου ὕδατος. Καλὴ δὲ καὶ ἡ τῶν Αὐσκίων.

§. 2.

Τὰ δὲ μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Λείγηρος ἔθνη, τὰ προσκείμενα τοῖς Ἀκυϊτανοῖς ἐσιν· Ἐλουοὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Ροδανουῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, Οὐέλαιοι δὲ μετὰ τούτους, οἱ προσωρίζοντο ποτὲ Ἀρουέρνοις, νῦν δὲ τάττονται καθ' ἑαυτούς· εἶτα Ἀρουέρνοι καὶ Λεμόδικες καὶ Πετροκόριοι· πρὸς δὲ τούτοις, Νιτιόβριγες καὶ Καδοῦρκοι καὶ Βιτούριγες, οἱ Κούβοι καλούμενοι· πρὸς δὲ τῷ Ὠκεανῷ, Σάντονοί τε καὶ Πίκτονες, οἱ μὲν τῷ Γαρούνα παροικεῦντες, ὡς εἶπομεν, οἱ δὲ τῷ Λείγηρι. Ρουτήνοι δὲ καὶ Γαβάλεις τῇ Ναρβωνίτιδι πλησιάζουσι. 191.
 Παρὰ μὲν οὖν τοῖς Πετροκορίοις σιδηρουργεῖα ἐσιν ἀσειᾶ, καὶ τοῖς Κούβοις Βιτούριξι· παρὰ δὲ τοῖς Καδοῦρκοις λινουργεῖα· παρὰ δὲ τοῖς Ρουτήνοις ἀργυρεῖα. ἔχουσι δ' ἀργυρεῖα καὶ οἱ Γαβάλεις· δεδώκασι δὲ Λάτιον οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τῶν Ἀκυϊτανῶν τισι, καθάπερ Αὐσκίοις καὶ Κονουέναις.

§. 3.

Ἀρουέρνοι δὲ ἴδρυνται μὲν ἐπὶ τῷ Λείγηρι· μητρόπολις δ' αὐτῶν ἐστὶ Νεμωσσός, ἐπὶ τῷ ποταμῷ κειμένη. Ρυεῖς δ' οὗτος παρὰ Γήναβον τὸ τῶν Καρνούτων ἐμπορεῖον, κατὰ μέσον που τὸν πλοῦν συνοικούμενον, ἐκβάλλει πρὸς τὸν Ὠκεανόν. Τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρότερον Ἀρουέρνοι μέγα τεκμήριον παρέχονται τὸ πολλάκις πολεμῆσαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, τοτὲ μὲν μυριάσιν εἴκοσι, πάλιν δὲ διπλασίαις. Τοσαύταις γὰρ πρὸς Καίσαρα τὸν Θεὸν διηγωνίσαντο μετὰ Οὐερκιγγετόριγος· πρότερον δὲ καὶ εἴκοσι πρὸς Μάξιμον τὸν Αἰμιλιανόν· καὶ πρὸς Δομήτιον δ' ὡσαύτως Ἀηνόβαρβον. Πρὸς μὲν οὖν Καίσαρα περί τε

191. Γεργοουίαν πόλιν τῶν Ἀρουέρνων, ἐφ' ὑψηλοῦ ὄρους κειμένην, συνέσκησαν οἱ ἀγῶνες, ἐξ ἧς ἦν ὁ Οὐερκιγγετόριξ· καὶ περὶ Ἀλησίαν πόλιν Μανδουβίων, ἔθνους ὁμόρου τοῖς Ἀρουέρνοις, καὶ ταύτην ἐφ' ὑψηλοῦ λόφου κειμένην, περιεχομένην δ' ὄρεσι καὶ ποταμοῖς δυσίν· ἐν ἧ ἑάλω ὁ ἡγεμῶν, καὶ ὁ πόλεμος τέλος ἔσχε. Πρὸς δὲ Μάξιμον Αἰμιλιανὸν κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τ' Ἰσαρος καὶ τοῦ Ῥοδανῶ, καθ' ἣν καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος πλησιάζει τῷ Ῥοδανῶ· πρὸς δὲ Δομήτιον κατωτέρω ἔτι, κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τε Σούλγα καὶ τοῦ Ῥοδανῶ. Διέτειναν δὲ τὴν ἀρχὴν οἱ Ἀρουέρνοι καὶ μέχρι Ναρβῶνος καὶ τῶν ὄρων τῆς Μασσαλιώτιδος. Ἐκράτουν δὲ καὶ τῶν μέχρι Πυρήνης ἔθνων, καὶ μέχρι Ὠκεανοῦ καὶ Ῥήνου. Βιτίτου δὲ, τοῦ πρὸς τὸν Μάξιμον καὶ τὸν Δομήτιον πολεμήσαντος, ὁ πατὴρ Λουέριος τοσοῦτον πλοῦτῳ λέγεται καὶ τρυφῇ διενεγκεῖν, ὥστε ποτὲ, ἐπίδειξιν ποιούμενος τοῖς φίλοις τῆς εὐπορίας, ἐπ' ἀπῆνης φέρεσθαι διὰ πεδίου, χρυσοῦ νόμισμα καὶ ἀργύρου δεῦρο κάκεισε διασπείρων, ὥστε συλλέγειν ἐκείνους ἀκολουθοῦντας.

Κ Ε Φ. Γ.

§. 1.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Ἀκυϊτανὴν μερίδα, καὶ τὴν Ναρβωνίτην, ἡ ἐφεξῆς ἐστὶ, μέχρι τοῦ Ῥήνου παντός, ἀπὸ τοῦ Λείγηρος ποταμοῦ καὶ τοῦ Ῥοδανῶ, καθ' ἣν συνάπτει πρὸς τὸ Λούγδουνον ἀπὸ τῆς πηγῆς κατενεχθεῖς ὁ Ῥοδανός. Ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν ἄνω μέρη τὰ πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Ῥοδανῶ, μέχρι μέσων σχεδόν τι τῶν πεδίων, ὑπὸ τῷ Λουγδούνῳ τέτακται· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παρωκεανικὰ ὑπ' ἄλλῃ τέτακται μερίδι, ἣν ἰδίως Βέλγαις προσνέμουσιν. Ἡμεῖς δὲ κοινότερον τὰ καθ' ἕκαστα δηλώσομεν.

§. 2.

Αὐτὸ μὲν δὴ τὸ Λούγδουνον, ἐκτισμένον ἐπὶ λόφῳ κατὰ 192
τὴν συμβολὴν τοῦ τε Ἄραρος ποταμοῦ καὶ τοῦ Ροδανοῦ,
κατέχουσι Ῥωμαῖοι. Εὐανδρεῖ δὲ μάλισα τῶν ἄλλων, πλὴν Ναρ-
βῶνος· καὶ γὰρ ἐμπορείῳ χρῶνται, καὶ τὸ νόμισμα χαράττουσι
ἐνταῦθα, τό τε ἀργυροῦν καὶ τὸ χρυσοῦν, οἱ τῶν Ῥωμαίων
ἡγεμόνες. Τό τε ἱερὸν, τὸ ἀναδειχθὲν ὑπὸ πάντων κοινῇ τῶν
Γαλατῶν Καίσαρι τῷ Σεβασῶ, πρὸ ταύτης ἰδρυται τῆς πό-
λεως, ἐπὶ τῇ συμβολῇ τῶν ποταμῶν· ἔστι δὲ βωμὸς ἀξιόλογος
ἐπιγραφὴν ἔχων τῶν ἔθνῶν ἐξήκοντα τὸν ἀριθμὸν, καὶ εἰκόνες
τούτων ἐκάστου μία, καὶ ἄλλος μέγας. Προκάθεται δὲ τοῦ
ἔθνους τοῦ Σεγοσιανῶν ἡ πόλις αὕτη, κειμένου μεταξὺ τοῦ Ρο-
δανοῦ καὶ τοῦ Δούβιος· τὰ δ' ἐξῆς ἔθνη τὰ συντείνοντα πρὸς τὸν
Ῥήνον, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Δούβιος ὀρίζεται, τὰ δ' ὑπὸ τοῦ Ἄρα-
ρος. Οὗτοι μὲν οὖν, ὡς εἴρηται πρότερον, ἀπὸ τῶν Ἄλπεων
καὶ αὐτοὶ κατενεχθέντες, ἔπειτ' εἰς ἓν ρεῖθρον συμπεσόντες,
εἰς τὸν Ροδανὸν καταφέρονται. Ἄλλος δ' ἐστὶν, ὁμοίως ἐν ταῖς
Ἄλπεσι τὰς πηγὰς ἔχων, Σηκουάνας ὄνομα. Ρεῖ δ' εἰς τὸν
Ὠκεανὸν, παράλληλος τῷ Ῥήνῳ, διὰ ἔθλους ὁμωνύμου, συν-
άπτοντος τῷ Ῥήνῳ τὰ πρὸς ἔω, τὰ δ' εἰς τὰναντία τῷ Ἄραρι·
ὄθεν αἱ κάλλισαι ταριχεῖαι τῶν ὑείων κρεῶν εἰς τὴν Ῥώμην
κατακομίζονται. Μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Δούβιος καὶ τοῦ Ἄραρος
οἰκεῖ τὸ τῶν Αἰδούων ἔθνος· πόλιν ἔχον Καβυλλῖνον ἐπὶ τῷ
Ἄραρι καὶ φρούριον Βίβρακτα. Οἱ δὲ Αἰδοῦοι καὶ συγγενεῖς
Ῥωμαίων ὠνομάζοντο, καὶ πρῶτοι τῶν ταύτη προσῆλθον πρὸς
τὴν φιλίαν καὶ συμμαχίαν. Πέραν δὲ τοῦ Ἄραρος οἰκοῦσιν οἱ
Σηκουανοί, διάφοροι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ πολλοῦ γεγονότες
καὶ τοῖς Αἰδοῦοις, ὅτι πρὸς Γερμανοὺς προσεχώρουν πολλάκις,
κατὰ τὰς ἐφόδους αὐτῶν τὰς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐπεδεί-

192. νυντό γε οὐ τὴν τυχοῦσαν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ κοινωνοῦντες, αὐτοῖς ἐποίουν μεγάλους, καὶ ἀφιστάμενοι, μικρούς. Πρὸς δὲ τοὺς Αἰδοῦους, καὶ διὰ ταῦτα μὲν, ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν ἔχθραν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἔρις, τοῦ διειργοντος αὐτούς, ἑκατέρου ἔθνους ἴδιον ἀξιοῦντος εἶναι τὸν Ἄραρα, καὶ ἑαυτῷ προσήκειν τὰ διαγωγικά τελέη νυνὶ δὲ ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις ἅπαντ' ἐσί.

§. 3.

Τὴν δ' ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ πρῶτοι τῶν ἀπάντων οἰκοῦσιν Ἐλουήτιοι, παρ' οἷς εἰσὶν αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ ἐν τῷ Ἀδούλα ὄρει. Τοῦτο δ' ἐστὶ μέρος τῶν Ἄλπεων, ὅθεν καὶ ὁ Ἀδδούας εἰς τὰναντία μέρη ῥεῖ, τὰ πρὸς τὴν ἐντὸς Κελτικῆν, καὶ πληροῖ τὴν Λάριον λίμνην, πρὸς ἣ ἔκτισαι τὸ Κῶμον· εἴτ' ἐνθένδε εἰς τὸν Πάθον συμβάλλει, περὶ ὧν ὕψερον ἐροῦμεν. Καὶ ὁ Ῥήνος δὲ εἰς ἔλη μεγάλα καὶ λίμνην ἀναχεῖται μεγάλην, ἧς

193. ἐφάπτονται καὶ Ῥαιτοὶ καὶ Οὐίνδελικοὶ τῶν Ἀλπειῶν τινές, καὶ τῶν ὑπεραλπειῶν. Φησὶ δὲ τὸ μῆκος αὐτοῦ, σαδίων ἑξακισχιλίων Ἀσίμιος· οὐκ ἔστι δέ. Ἄλλ' ἐπ' εὐθείας μὲν τοῦ ἡμίσεος ὀλίγον ἂν ὑπερβάλλοι· τοῖς δὲ σκολιώμασι καὶ χίλιοι προσθεθέντες ἰκανῶς ἂν ἔχοιεν. Καὶ γὰρ ὀξύς ἐστι· διὰ τοῦτο δὲ καὶ δυσγεφύρωτος, καὶ διὰ πεδίων ὑπτίος φέρεται τὸ λοιπὸν καταβάς ἀπὸ τῶν ὄρων. Πῶς οὖν οἶόν τε μένειν ὄξυν καὶ βίαιον, εἰ τῷ ὑπτιασμῷ προσδοίημεν καὶ σκολιότητος πολλὰς καὶ μακράς. Φησὶ δὲ καὶ δίσομον εἶναι, μεμψάμενος τοὺς πλείω λέγοντας. Ἐγκυκλοῦνται μὲν δὴ τινὰ χώραν ταῖς σκολιότησι καὶ οὗτος, καὶ ὁ Σηκουάνας, [ἀλλ'] οὐ τοσαύτην· ἀμφότεροι δὲ ῥέουσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν· πρόκειται δ' αὐτῶν ἢ Βρετανικῆ, τοῦ μὲν Ῥήνου καὶ ἐγγύθεν, ὥστε καθοραῖσθαι τὸ Κάντιον, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐξῶν ἄκρον τῆς νήσου· τοῦ δὲ Σηκουάνα μικρὸν ἀπωτέρω. Ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ναυπήγιον συνεσήσατο

Καῖσαρ ὁ Θεὸς, πλέων εἰς τὴν Βρετανικὴν. Τοῦ δὲ Σηκουάνα 193.
 τὸ πλεόμενον ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ Ἄραρος δεχομένων τὰ φορτία
 μικρῶ πλέον ἐστίν, ἢ τὸ τοῦ Λείγηρος, καὶ τὸ τοῦ Γαρούνα·
 τὸ δὲ ἀπὸ Λουγδούνου μέχρι τοῦ Σηκουάνα χιλίων σαδίων
 ἐστίν· ἔλαττον δὲ, ἢ διπλάσιον τούτου, τὸ ἀπὸ τῶν εἰσβολῶν τοῦ
 Ροδανοῦ μέχρι Λουγδούνου. Φασὶ δὲ καὶ πολυχρύσους τοὺς
 Ἐλουητίους εἶναι· μηδὲν μέντοι ἦττον ἐπὶ ληϊσίαν τραπέσθαι,
 τὰς τῶν Κίμβρων εὐπορίας ἰδόντας· ἀφανισθῆναι δ' αὐτῶν τὰ
 δύο φύλα, τριῶν ὄντων, κατὰ στρατείας· ὅμως δ' ἐκ τῶν λοι-
 πῶν *τόπων* τὸ τῶν ἐπιγόνων πλῆθος ἐδήλωσεν ὁ πρὸς Καίσαρα
 τὸν Θεὸν πόλεμος, ἐν ᾧ περὶ τετταράκοντα μυριάδες σωματίων
 διεφθάρησαν· τοὺς δὲ λοιποὺς σώζεσθαι μεθῆκεν εἰς ὀκτακισ-
 χιλίους, ὅπως μὴ τοῖς Γερμανοῖς, ὁμόροις οὖσιν, ἔρημον
 τὴν χώραν ἀφῆ.

§. 4.

Μετὰ δὲ τοὺς Ἐλουητίους, Σηκουανοὶ καὶ Μεδιοματρικοὶ
 κατοικοῦσι τὸν Ῥήνον· ἐν οἷς ἴδρυται Γερμανικὸν ἔθνος περαιωθὲν
 ἐκ τῆς οἰκείας, Τριβόχοι. Ἐν δὲ τοῖς Σηκουανοῖς ἐστὶ τὸ ὄρος
 ὁ Ἰουράσιος· διορίζει δ' Ἐλουητίους καὶ Σηκουανούς. Ὑπὲρ
 οὖν τῶν Ἐλουητίων καὶ Σηκουανῶν Αἰδοῦοι καὶ Λίγγονες οἰ-
 κοῦσι πρὸς δύσιν· ὑπὲρ δὲ τῶν Μεδιοματρικῶν, Λεῦκοι καὶ τῶν
 Λιγγόνων τὶ μέρος. Τὰ δὲ μεταξύ ἔθνη τοῦ τε Λείγηρος καὶ
 τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ, τὰ πέραν τοῦ Ροδανοῦ τε καὶ τοῦ
 Ἄραρος, παράκειται πρὸς ἄρκτον τοῖς τε Ἀλλόβροξι καὶ τοῖς
 περὶ τὸ Λούγδουνον. Τούτων δ' ἐπιφανέστατον ἐστὶ τὸ τῶν
 Ἀρουέρνων καὶ τὸ τῶν Καρνούτων· δι' ὧν ἀμφοῖν ἐνεχθεῖς ὁ
 Λείγηρ, εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἔξεισι. Δίαιμα δ' ἐστὶν εἰς τὴν Βρε-
 τανικὴν ἀπὸ τῶν ποταμῶν τῆς Κελτικῆς, εἴκοσι καὶ τριακόσιοι
 σαδίοι· ὑπὸ γὰρ τὴν ἄμπωτιν ἀφ' ἐσπέρας ἀναχθέντες, τῇ ὕσε- 194.

194. ραία περί ὀγδόην ὥραν καταίρουσιν εἰς τὴν νῆσον. Μετὰ δὲ τοὺς Μεδιοματρικοὺς καὶ Τριβόκχους, παροικοῦσι τὸν Ῥήνον Τρηουῖροι· κατ' οὓς πεποιήται τὸ ζευῆμα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων νυνί, τῶν στρατηγούντων τὸν Γερμανικὸν πόλεμον. Πέραν δὲ ὄκουν Οὐβιοὶ κατὰ τοῦτον τὸν τόπον· οὓς μετήγαγεν Ἀγρίππας ἐκόντας εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ῥήνου. Τρηουῖροις δὲ συνεχεῖς Νερούϊοι, καὶ τοῦτο Γερμανικὸν ἔθνος· τελευταῖοι δὲ Μενάπιοι, τῶν ἐκβολῶν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ποταμοῦ κατοικοῦντες ἔλη καὶ δρυμοὺς, οὐχ ὑψηλῆς, ἀλλὰ πυκνῆς ὕλης καὶ ἀκανθώδους. Κατὰ τούτους δ' ἴδρυνται Σούγαμβροὶ Γερμανοί. Πάσης δ' ὑπέρκεινται τῆς ποταμίας ταύτης οἱ Σόηβοι προσαγορευόμενοι Γερμανοί, καὶ δυνάμει καὶ πλήθει διαφέροντες τῶν ἄλλων· ὑφ' ὧν οἱ ἐξελαινόμενοι, κατέφευγον εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ῥήνου* νυνί*· καὶ ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλους τόπους δυνασεύουσι, καὶ διαδέχονται τὰ ζώπυρα τοῦ πολέμου, τῶν πρότερον αἰεὶ καταλυομένων.

§. 5.

Τῶν δὲ Τρηουῖρων καὶ Νερούϊων, Σένονες καὶ Ῥῆμοι πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦσιν· ἔτι δ' Ἄτρεδάτιοι καὶ Ἐβούρωνες. Τοῖς Μενάπιοις δ' εἰσὶ συνεχεῖς ἐπὶ τῇ θαλάττῃ Μορινοὶ, καὶ Βελλόακοι, καὶ Ἀμβιανοί, καὶ Σουεσσιῶνες, καὶ Καλέτοι, μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ. Ἐμφορῆς δ' ἐστὶ τῆ τῶν Μενάπιων ἢ τε τῶν Μορινῶν, καὶ ἢ τῶν Ἄτρεδατιῶν, καὶ Ἐβουρώνων· ὕλη γάρ ἐστιν οὐχ ὑψηλῶν δένδρων, πολλή μὲν, οὐ τοσαύτη δὲ, ὅσην οἱ συγγραφεῖς εἰρήκασιν, τετρακισχιλίων σαδίων· καλοῦσι δ' αὐτὴν Ἄρδουένναν. Κατὰ δὲ τὰς πολεμικὰς ἐφόδους συμπλέκοντες τὰς τῶν Θάμνων λύγους, βατώδεις οὐσας, ἀνέφραττον τὰς παρόδους. Ἔστι δ' ὅπου καὶ σκόλοπας κατέπηττον· αὐτοὶ δὲ κατέδυνον εἰς τὰ βάθη πανοίκοι, νησιδία ἔχοντες ἐν τοῖς ἔλεσιν. Ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐπομβρίαις ἀσφαλεῖς τὰς καταφυγὰς

καταφυγὰς εἶχον, ἐν δὲ τοῖς ἀνχομοῖς ἠλίσκοντο ῥαδίως. Νυνὶ 194.
 δ' ἅπαντες οἱ ἐντὸς Ῥήνου, καθ' ἡσυχίαν ὄντες, ὑπακούουσι Ῥω-
 μαίων. Περί δὲ τὸν Σηκουάναν ποταμόν εἰσι καὶ οἱ Παρίσιοι,
 νῆσον ἔχοντες ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ πόλιν Λουκοτοκίαν· καὶ
 Μέλδοι, καὶ Ληξοοῦιοι, παρωκεανῖται οὗτοι. Ἀξιολογώτατον
 δ' ἐστὶν ἔθνος τῶν ταύτη, Ῥῆμοι, καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῶν,
 Δουρικόρτορα, μάλισα συνοικεῖται, καὶ δέχεται τοὺς τῶν
 Ῥωμαίων ἡγεμόνας.

Κ Ε Φ. Δ.

§. 1.

ΜΕΤΑ δὲ τὰ λεχθέντα ἔθνη, τὰ λοιπὰ Βελγῶν ἐστὶν ἔθνη
 τῶν παρωκεανιτῶν, ὧν Οὐένετοι μὲν εἰσιν οἱ ναυμαχήσαντες
 πρὸς Καίσαρα· ἔτοιμοι γὰρ ἦσαν κωλύειν τὸν εἰς τὴν Βρε-
 τανικὴν πλοῦν, χρώμενοι τῷ ἐμπορείῳ. Κατεναυμάχησε δὲ
 ῥαδίως, οὐκ ἐμβόλοις χρώμενος (ἦν γὰρ παχέα τὰ ξύλα), 195.
 ἀλλ' ἀνέμῳ φερομένων ἐπ' αὐτὸν, κατέσπων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ
 ἰξία δορυδρεπάνοις· ἦν γὰρ σκύτινα διὰ τὴν βίαν τῶν ἀνέμων
 ἀλύσει δ' ἔτεινον ἀντὶ κάλων. Πλατύφυγα δὲ ποιουῖσι, καὶ ὑψί-
 πρυμνα καὶ ὑψόπρωρα, διὰ τὰς ἀμπώτεις, δρυίνης ὕλης, ἧς ἐστὶν
 εὐπορία· διόπερ οὐ συνάγουσι τὰς ἀρμονίας τῶν σανίδων, ἀλλ'
 ἀραιώματα καταλείπουσι· ταῦτα δὲ βρύοις διανάπτουσι, τοῦ μὴ
 κατὰ τὰς νεωλκίας καπυροῦσθαι τὴν ὕλην μὴ νοτιζομένην· τοῦ
 μὲν βρύου νοτιωτέρου ὄντος τῇ φύσει, τῆς δὲ δρυὸς ξηρᾶς καὶ
 ἀλιποῦς. Τούτους οἶμαι τοὺς Οὐενέτους οἰκιστὰς εἶναι τῶν
 κατὰ τὸν Ἀδρίαν· καὶ γὰρ οἱ ἄλλοι πάντες σχεδόν τι οἱ ἐν τῇ
 Ἰταλίᾳ Κελτοὶ μετανέστησαν ἐκ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἄλπεων γῆς,
 καθάρπερ καὶ οἱ Βοῖοι καὶ οἱ Σένονες· διὰ δὲ τὴν ὁμωνυμίαν
 Παφλαγόνας φασὶν αὐτούς. Λέγω δ' οὐκ ἰσχυριζόμενος· ἀρκεῖ

195. γὰρ περὶ τῶν τοιούτων τὸ εἶκος. *Εὐθὲνδε οἱ* Ὀσίσμιοι δ' εἰσὶν, οὓς Τιμίους ὀνομάζει Πυθίας, ἐπὶ τινος προπεπτωκυίας ἱκανῶς ἄκρας εἰς τὸν Ὠκεανὸν οἰκοῦντες· οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ, ἐφ' ὅσον ἐκεῖνός φησι, καὶ οἱ πιεσεύσαντες ἐκεῖνω. Τῶν δὲ μεταξύ ἔθνων τοῦ τε Σηκουάνα καὶ τοῦ Λεῖγρος, οἱ μὲν τοῖς Σηκουανοῖς, οἱ δὲ τοῖς Ἀρουέροισι ὁμοροῦσι.

§. 2.

- Τὸ δὲ σύμπαν φύλον, ὃ νῦν Γαλλικόν τε καὶ Γαλατικόν καλοῦσιν, ἀρειμάνιον τε καὶ θυμικόν ἐστὶ, καὶ ταχὺ πρὸς μάχην· ἄλλως δὲ ἀπλοῦν, καὶ οὐ κακότητες. Διὰ δὲ τοῦτο ἐρεθισθέντες μὲν, ἀθρόοι συνίασι πρὸς τοὺς ἀγῶνας, καὶ φανερώς, καὶ οὐ μετὰ περισκέψεως· ὥστε καὶ εὐμεταχείριστοι γίνονται τοῖς καταστρατηγεῖν ἐθέλουσι. Καὶ γὰρ, ὅτε βούλεται, καὶ ὅπου, καὶ ἀφ' ἧς ἔτυχε προφάσεως, παροξύνας τίς αὐτοὺς, ἐτοιμοὺς ἔσχε πρὸς τὸν κίνδυνον, πλὴν βίας καὶ τόλμης, οὐδὲν ἔχοντας τὸ συναγωνιζόμενον. Παραπεισθέντες δὲ, εὐμαρῶς ἐνδιδοῦσι πρὸς τὸ χρήσιμον· ὥστε καὶ παιδείας ἀπτεσθαι, καὶ λόγων. Τῆς δὲ βίας τὸ μὲν ἐκ τῶν σωμάτων ἐστὶ, μεγάλων ὄντων, τὸ δ' ἐκ τοῦ πλήθους· συνίασι δὲ κατὰ πλήθος ῥαδίως, διὰ τὸ ἀπλοῦν καὶ αὐθέκασον, συναγανακτοῦντες τοῖς ἀδικεῖσθαι δοκοῦσιν αἰ τῶν πλησίων. Νυνὶ μὲν οὖν ἐν εἰρήνῃ πάντες εἰσὶ δεδουλωμένοι, καὶ ζῶντες κατὰ τὰ προσάγματα τῶν ἐλόντων αὐτοὺς Ῥωμαίων· Ἄλλ' ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων τοῦτο λαμβάνομεν περὶ αὐτῶν, [καὶ] ἐκ τῶν μέχρι νῦν συμμενόντων παρὰ τοῖς Γερμανοῖς νομίων.
196. Καὶ γὰρ τῇ φύσει, καὶ τοῖς πολιτεύμασιν, ἐμφερεῖς εἰσὶν οὗτοι καὶ συγγενεῖς ἀλλήλοις, ὁμορόν τε οἰκοῦσι χώραν, διοριζομένην τῷ Ῥήνω ποταμῷ, καὶ παραπλήσια ἔχουσαν τὰ πλείιστα. Ἀρκτικωτέρα δ' ἐστὶν ἡ Γερμανία, κρινομένων τῶν τε νοτίων μερῶν πρὸς τὰ νότια, καὶ τῶν ἀρκτικῶν πρὸς τὰ ἀρκτικά. Διὰ τοῦτο

δὲ καὶ τὰς μετανασάσεις αὐτῶν ῥαθίας ὑπάρχειν συμβαίνει, φερο- 196.
 μένων ἀγγεληθὸν καὶ πανσρατιᾶ, μᾶλλον δὲ καὶ πανοικίων ἐξαι-
 ρόντων, ὅταν ὑπ' ἄλλων ἐκβάλλωνται κρείττωνων. Οἱ τε Ῥωμαῖοι
 πολὺ ῥᾶον τούτους ἐχειρώσαντο, ἢ τοὺς Ἰθηρας· καὶ γὰρ ἤρ-
 ξαντο πρότερον, καὶ ἐπαύσαντο ὕστερον, ἐκείνοις πολεμοῦντες·
 τούτους δ' ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ πάντας κατέλυσαν, τοὺς ἀνά-
 μέσον Ῥήνου καὶ τῶν Πυρρηναίων ὁρῶν *σύμπαντας*. Ἀθρόοι γὰρ
 καὶ κατὰ πλῆθος ἐμπίπτοντες, ἀθρόοι [καὶ] κατελύοντο· οἱ δ'
 ἐταμίεον καὶ κατεκερμάτιζον τοὺς ἀγῶνας, ἄλλοτε ἄλλοι, καὶ
 κατ' ἄλλα μέρη, ληστρικῶς πολεμοῦντες. Εἰσὶ μὲν οὖν μαχηταὶ
 πάντες τῇ φύσει, κρείττους δ' ἰππόται ἢ πεζοί· καὶ ἔσι Ῥωμαίοις
 τῆς ἰππείας ἀρίστη ἢ παρὰ τούτων. Αἰεὶ δὲ οἱ προσβορρότεροί
 καὶ παρωκεανῖται μαχιμώτεροι.

§. 3.

Τούτων δὲ τοὺς Βέλγας ἀρίστους φασίν, εἰς πεντεκαίδεκα
 ἔθνη διηρημένους, τὰ μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Λείγηρος
 παροικοῦντα τὸν Ὠκεανόν· ὥςτε μόνους ἀντέχειν πρὸς τὴν τῶν
 Γερμανῶν ἔφοδον, Κίμβρων καὶ Τευτόνων. Αὐτῶν δὲ τῶν Βελ-
 γῶν Βελλοάκουσ ἀρίστους φασί· μετὰ δὲ τούτους, Σουεσιῶνας.
 Τῆς δὲ πολυανθρωπίας σημεῖον· εἰς γὰρ τριάκοντα μυριάδας ἐξ-
 ετάζεσθαι φασὶ τῶν Βελγῶν πρότερον τῶν δυναμένων φέρειν
 ὄπλα. Εἴρηται δὲ καὶ τὸ τῶν Ἐλουητίων πλῆθος, καὶ τὸ τῶν
 Ἀρουέρνων καὶ τῶν συμμάχων, ἐξ ὧν ἢ πολυανθρωπία φαί-
 νεται, καὶ ὅπερ εἶπον, ἢ τῶν γυναικῶν ἀρετὴ πρὸς τὸ τίκτειν
 καὶ ἐκτρέφειν τοὺς παῖδας. Σαγηφοροῦσι δὲ καὶ κομοτροφοῦσι,
 καὶ ἀναξυρίσι χρώνται περιτεταμέναις· ἀντὶ δὲ χιτώνων, σχισοὺς
 χειριδωτοὺς φέρουσι μέχρις αἰδοίων καὶ γλουτῶν. Ἡ δ' ἐρέα,
 τραχεῖα μὲν, μακρόμαλλος δέ· ἀφ' ἧς τοὺς δασεῖς σάγους
 ἐξυφαίνουσιν, οὓς λαίνας καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι. Ἐν μέντοι

196. τοῖς προσβορρότατοις ὑποδιφθέρους τρέφουσι ποιμένας, ἱκανῶς ἀσειάας ἐρέας. Ὀπλισμὸς δὲ σύμμετρος τοῖς τῶν σωμάτων μεγέθεσι· μάχαιρα μακρὰ, παρηρτημένη παρὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν, καὶ θυρεὸς μακρὸς, καὶ λόγχαι κατὰ λόγον, καὶ μάταρις *παλτοῦ τι εἶδος*. Χρῶνται δὲ καὶ τόξοις ἔνιοι, καὶ σφενδόνας. Ἔσι δὲ τι καὶ γρόσφω ἐοικὸς ξύλον, ἐκ χειρὸς, οὐκ ἐξ ἀγκύλης
197. ἀφιέμενον, τηλεβολώτερον καὶ βέλους, ὧ μάλισα καὶ πρὸς τὰς τῶν ὀρνέων χρῶνται θήρας. Χαμεινοῦσι δὲ καὶ μέχρι νῦν οἱ πολλοὶ, καὶ καθεζόμενοι δειπνοῦσιν ἐν σιβάσι. Τροφή δὲ πλείσῃ μὲν ἀπὸ γάλακτος καὶ κρεῶν παντοίων, μάλισα δὲ τῶν ὑείων, καὶ νέων καὶ ἀλιζῶν. Αἱ δ' ὕες καὶ ἀγραυλοῦσιν, ὕψει τε καὶ ἀλκῇ καὶ τάχει διαφέρουσαι· κίνδυνος γοῦν ἐσι τῷ ἀήθει προσιόντι, ὡσαύτως καὶ λύκῳ. Τοὺς δ' οἴκους ἐκ σανίδων καὶ γέρρων ἔχουσι μεγάλους, θολοειδεῖς, ὄροφον πολὺν ἐπιβάλλοντες. Οὕτως δ' ἐσι δαψιλῇ καὶ τὰ ποιμνία καὶ τὰ ὑοφόρβια, ὥστε τῶν σάγων καὶ τῆς ταριχείας ἀφθονίαν μὴ τῇ Ρώμῃ χορηγεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις μέρεσι τῆς Ἰταλίας. Ἄριστοκρατικά δ' ἦσαν αἱ πλείους τῶν πολιτειῶν· ἓνα δ' ἡγεμόνα ἠροῦντο κατ' ἐνιαυτὸν τὸ παλαιόν· ὡς δ' αὐτως εἰς πόλεμον εἰς ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπεδείκνυτο στρατηγός· νυνὶ δὲ προσέχουσι τοῖς τῶν Ρωμαίων προσάγμασι τὸ πλεόν. Ἰδίον δὲ τὸ ἐν τοῖς συνεδρίοις συμβαῖνον. Ἐὰν γάρ τις θορυβῇ τὸν λέγοντα, καὶ ὑποκρούσῃ, προσιῶν ὁ ὑπηρέτης, ἐσπασμένος τὸ ξίφος, κελεύει σιγαῖν μετ' ἀπειλῆς· μὴ παυομένου δὲ, καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ποιεῖ τὸ αὐτό· τελευταῖον δὲ, ἀφαιρεῖ τοῦ σάγου τοσοῦτον, ὅσον ἄχρηστον ποιῆσαι τὸ λοιπόν. Τὸ δὲ περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, τὸ διηλλάχθαι τὰ ἔργα ὑπεναντίως τοῖς παρ' ἡμῖν, κοινὸν καὶ πρὸς ἄλλους συχνούς τῶν Βαρβάρων ἐσί.

§. 4.

Παρ' ἅπασιν δ' ὡς ἐπίπαν τρία φύλα τῶν τιμωμένων διαφε- 197.
ρόντως ἐσὶ, Βάρδοι τε, καὶ Οὐάτεις, καὶ Δρυΐδαι· Βάρδοι μὲν,
ὑμνηταὶ καὶ ποιηταί· Οὐάτεις δὲ, ἱεροποιοὶ καὶ φυσιολόγοι.
Δρυΐδαι δὲ πρὸς τῇ φυσιολογίᾳ, καὶ τὴν ἡθικὴν φιλοσοφίαν
ἀσκούσι· δικαιότατοι δὲ νομίζονται, καὶ διὰ τοῦτο πιεζέονται
τάς τε ἰδιωτικὰς κρίσεις καὶ τὰς κοινὰς· ὥς τε καὶ πολέμους
διήτων πρότερον, καὶ παρατάττεσθαι μέλλοντας ἔπαυον. Τὰς δὲ
φονικὰς δίκας μάλιστα τούτοις ἐπετέτραπτο διακάζειν· ὅταν τε
φορὰ τούτων ᾗ, φορὰν καὶ τῆς χώρας νομίζουσιν ὑπάρχειν.
Ἀφθάρτους δὲ λέγουσι καὶ οὗτοι, καὶ [οἱ] ἄλλοι, τὰς ψυχὰς
καὶ τὸν κόσμον ἐπικρατήσειν δὲ ποτε καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ.

§. 5.

Τῷ δ' ἀπλῶ καὶ θυμικῷ πολὺ τὸ ἀνόητον καὶ ἀλαζονικὸν
πρόσσει, καὶ τὸ φιλόκοσμον· χρυσοφοροῦσί τε γάρ, περὶ μὲν
τοῖς τραχήλοις σρεπτά ἔχοντες, περὶ δὲ τοῖς βραχίονσι καὶ τοῖς
καρποῖς ψέλια, καὶ τὰς ἐσθῆτας βαπτὰς φοροῦσι καὶ χρυσοπά-
σους οἱ ἐν ἀξιώματι. Ὑπὸ τῆς τοιαύτης δὲ κουφότητος ἀφόρητοι
μὲν νικῶντες, ἐκπλαγεῖς δ' ἠττηθέντες, ὀρῶνται. Πρόσσει δὲ
τῇ ἀνοίᾳ καὶ τὸ βάρβαρον, καὶ τὸ ἐκφυλον, ὃ τοῖς προσδόρροις
ἔθνεσι παρακολουθεῖ πλείσων, τὸ ἀπὸ τῆς μάχης ἀπιόντας,
τὰς κεφαλὰς τῶν πολεμίων ἐξάπτειν ἐκ τῶν ἀυχένων τῶν ἵπ-
πων, κομίσαντας δὲ προσπατταλεύειν τὴν θέαν τοῖς προπυ- 198.
λαίοις. Φησὶ γοῦν Ποσειδώνιος αὐτὸς ἰδεῖν ταύτην πολλαχοῦ,
καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀηθίζεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα φέρειν πράως
διὰ τὴν συνήθειαν. Τὰς δὲ τῶν ἐνδόξων κεφαλὰς κεδροῦντες
ἐπεδείκνυον τοῖς ξένοις, καὶ οὐδὲ πρὸς ἰσοσάσιον χρυσὸν ἀπο-
λυτροῦν ἤξιον. Καὶ τούτων δ' ἔπαυσαν αὐτοὺς Ῥωμαῖοι, καὶ

198. τῶν κατὰ τὰς Θυσίας καὶ μαντείας ὑπεναντίων τοῖς παρ' ἡμῶν νομίμοις. Ἄνθρωπον γὰρ κατεσπείσμενον παίσαντες εἰς νῶτον μαχαίρα, ἐμαντεύοντο ἐκ τοῦ σφασμασμοῦ. Ἔθου δὲ οὐκ ἄνευ Δρυϊδῶν. Καὶ ἄλλα δὲ ἀνθρωποθυσιῶν εἶδη λέγεται· καὶ γὰρ κατετόξευόν τινες, καὶ ἀνεσαύρουν ἐν τοῖς ἱεροῖς· καὶ κατασκευάσαντες κολοσσὸν χόρτου καὶ ξύλων, ἐμβαλόντες εἰς τούτον βοσκήματα καὶ παντοῖα θηρία, καὶ ἀνθρώπους, ὠλοκαύτουσιν.

§. 6.

Ἐν δὲ τῷ Ὠκεανῷ φησὶν εἶναι νῆσον μικράν, οὐ πάνυ πελαγίαν, προκειμένην τῆς ἐκβολῆς τοῦ Λεῖγῆρος ποταμοῦ· οἰκεῖν δὲ ταύτην τὰς τῶν Ναμνητῶν γυναῖκας, Διονύσω κατεχομένης, καὶ ἰλασκομένης τὸν θεῖον τοῦτον τελεταῖς τε καὶ ἄλλαις ἱεροποιαῖς ἐξηλλαγμέναις· οὐκ ἐπιβαίνειν δὲ ἄνδρα τῆς νήσου, τὰς δὲ γυναῖκας αὐτὰς πλεούσας, κοινωνεῖν τοῖς ἀνδράσι, καὶ πάλιν ἐπαινεῖναι. Ἔθος δ' εἶναι κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ τὸ ἱερόν ἀποσεγάζεσθαι, καὶ σεγάζεσθαι πάλιν αὐθημερόν πρό δύσεως, ἐκάστης φορτίον ἐπιφερούσης· ἧς δ' ἂν ἐκπέσῃ τὸ φορτίον, διασπᾶσθαι ταύτην ὑπὸ τῶν ἄλλων· φερούσας δὲ τὰ μέλη περὶ τὸ ἱερόν μετ' εὐασμοῦ, μὴ παύεσθαι πρότερον, πρὶν παύσωνται τῆς λύττης· αἰεὶ δὲ συμβαίνειν, ὥς τε τινὰ ἐμπίπτειν τὴν τοῦτο πεισομένην. Τούτου δ' ἔτι μυθωδέστερον εἴρηκεν Ἀρτεμίδωρος τὸ περὶ τοὺς κόρακας συμβαῖνον. Λιμένα γὰρ τινα τῆς παρωκεανίτιδος ἰσορεῖ Δύο κοράκων ἐπονομαζόμενον· φαίνεσθαι δ' ἐν τούτῳ δύο κόρακας τὴν δεξιὰν πτέρυγα παράλευκον ἔχοντας. Τοὺς οὖν περὶ τινῶν ἀμφισθητοῦντας, ἀφικομένους θεῦρο, ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου σανίδα θέντας, ἐπιβάλλειν ψαισὰ ἐκάτερον χωρὶς· τοὺς δ' ὄρνεις ἐπιπτάντας τὰ μὲν ἐσθίειν, τὰ δὲ σκορπιζεῖν· οὗ δ' ἂν σκορπισθῇ τὰ ψαισὰ, ἐκεῖνον νικᾶν. Ταῦτα μὲν οὖν μυθωδέστερα λέγει. Περὶ δὲ τῆς Δήμητρος καὶ τῆς

Κόρης, πισότερα· ὅτι φησὶν εἶναι νῆσον πρὸς τῇ Βρετανικῇ, 198. καὶ ἦν ὁμοία τοῖς ἐν Σαμοθράκῃ περὶ τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην ἱεροποιεῖται. Καὶ τοῦτο δὲ τῶν πισευομένων ἐστίν, ὅτι ἐν τῇ Κελτικῇ φύεται δένδρον ὁμοιον συκῇ, καρπὸν δ' ἐκφέρει παραπλήσιον κιονοκράνω Κορινθιουργεῖ· ἐπιτηθεῖς δ' οὗτος, ἀφήσιν ὁπὸν θανάσιμον πρὸς τὰς ἐπιχρίσεις τῶν βελῶν. Καὶ 199. τοῦτο δὲ τῶν θρυλλομένων ἐστίν, ὅτι πάντες Κελτοὶ φιλό-νεικοὶ τε εἰσι· καὶ οὐ νομίζεται παρ' αὐτοῖς αἰσχρὸν τὸ τῆς ἀμῆς ἀφειδεῖν τοὺς νέους. Ἐφορος δὲ ὑπερβάλλουσαν τε τῷ μεγέθει λέγει τὴν Κελτικὴν, ὡς ε, ἥσπερ νῦν Ἰθρηίας καλοῦμεν, ἐκείνοις τὰ πλεῖστα προσνέμειν μέχρι Γαδείρων· φιλέλληνας τε ἀποφαίνει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πολλὰ ἰδίως λέγει περὶ αὐτῶν οὐκ ἐοικότα τοῖς νῦν. Ἴδιον δὲ καὶ τοῦτο· ἀσκεῖν γὰρ αὐτοὺς, μὴ παχεῖς εἶναι, μηδὲ προγάσοντας· τὸν δ' ὑπερβαλλόμενον τῶν νέων τὸ τῆς ζώης μέτρον ζημιοῦσθαι. Ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἄλπεων Κελτικῆς.

Κ Ε Φ. Ε.

§. Ι.

Ἡ ΔΕ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ, τρίγωνος μὲν ἐστὶ τῷ σχήματι· παραβέβληται δὲ τὸ μέγιστον αὐτῆς πλευρὸν τῇ Κελτικῇ, τοῦ μήκους οὐθ' ὑπερβάλλον, οὐτ' ἑλλείπον. Ἐστὶ γὰρ ὅσον τετρακισχιλίων καὶ τριακοσίων ἢ τετρακοσίων σταθίων ἑκάτερον, τό τε Κελτικὸν τὸ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου μέχρι πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πυρήνης ἄκρα τὰ κατὰ Ἀκυϊτανίαν, καὶ τὸ ἀπὸ Καντίου τοῦ κατανατικρῦ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, ἐσθινωτάτου σημείου τῆς Βρετανικῆς, μέχρι πρὸς τὸ ἐσπέριον ἄκρον τῆς νήσου, τὸ κατὰ τὴν Ἀκυϊτανίαν καὶ τὴν Πυρήνην ἀντικείμενον. Τοῦτο μὲν δὴ τοῦλάχιστον

199. διάστημα ἀπὸ τῆς Πυρήνης ἐπὶ τὸν Ῥήνόν ἐσιν· ἐπεὶ τὸ μέγιστον εἶρηται, ὅτι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων ἐσίν. Ἄλλ' εἰκὸς εἶναί τινα σύννευσιν ἐκ τῆς παραλλήλου θέσεως τῷ ποταμῷ πρὸς τὸ ὄρος, ἀμφοτέρωθεν ἐπιστροφῆς τινὸς γινομένης, κατὰ τὰς πρὸς τὸν Ὠκεανὸν ἐσχατίας.

§. 2.

- Τέτταρα δ' ἐσὶ διάρματα, οἷς χρῶνται συνήθως ἐπὶ τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἠπείρου, τὰ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου, καὶ τοῦ Σηκουάνα, καὶ τοῦ Λείγηρος, καὶ τοῦ Γαρούνα. Τοῖς δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὸν Ῥήνον τόπων ἀναγομένοις, οὐκ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐκβολῶν ὁ πλοῦς ἐσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὁμορούντων τοῖς Μενάπιοις Μορινῶν, παρ' οἷς ἐσὶ καὶ τὸ Ἴτιον, ᾧ ἐχρήσατο ναυσάθμῳ Καῖσαρ ὁ Θεὸς, διαίρων εἰς τὴν νῆσον. Νύκτωρ δ' ἀνήχθη, καὶ τῇ ὑσераία κατῆρε περὶ τετάρτην ὥραν, τριακοσίους καὶ εἴκοσι σταδίους τοῦ διάπλου τελέσας· κατέλαβε δ' ἐν ἀρούραις τὸν σῖτον. Ἐσὶ δ' ἡ πλείστη τῆς νήσου πεδιάς, καὶ κατάδρυμος· πολλὰ δὲ καὶ γέωλοφα τῶν χωρίων ἐσὶ· φέρει δὲ σῖτον καὶ βοσκήματα, καὶ χρυσὸν, καὶ ἄργυρον, καὶ σίδηρον. Ταῦτά [τε] δὴ κομίζεται ἐξ αὐτῆς, καὶ δέρματα, καὶ ἀνδράποδα, καὶ
200. κύνες εὐφρεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας. Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις, καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. Οἱ δὲ ἄνδρες εὐμηκέσεροι τῶν Κελτῶν εἰσι, καὶ ἦσσαν ξανθότριχες, χαυνότεροι δὲ τοῖς σώμασι. Σημεῖον δὲ τοῦ μεγέθους· ἀντίπαιδας γὰρ ἡμεῖς εἶδομεν ἐν Ῥώμῃ, τῶν ὑψηλοτάτων αὐτόθι ὑπερέχοντας καὶ ἠμποδίῳ βλαισοῦς δὲ, καὶ τάλλα οὐκ εὐγράμμους τῇ συσάσει. Τὰ δ' ἦθη τὰ μὲν ὅμοια τοῖς Κελτοῖς, τὰ δ' ἀπλούστερα καὶ βαρβαρώτερα, ὡς' ἐνίους γάλακτος εὐποροῦντας μὴ τυροποιεῖν, διὰ τὴν ἀπειρίαν· ἀπείρους δ' εἶναι καὶ κηπεΐας, καὶ ἄλλων γεωργικῶν. Δυνασεῖται δ' εἰσὶ παρ' αὐτοῖς,

Πρὸς δὲ τοὺς πολέμους, ἀπὴναις χρῶνται τὸ πλεόν, καθάπερ 200.
καὶ τῶν Κελτῶν ἔνιοι. Πόλεις δ' αὐτῶν εἰσιν οἱ δρυμοί· περι-
φράξαντες γὰρ δένδρεσι καταβεβλημένοις εὐρυχωρῇ κύκλον, ἐν-
ταῦθα καὶ αὐτοὶ καλυβοποιοῦνται, καὶ τὰ βοσκήματα κατασαθ-
μείουσιν, οὐ πρὸς πολὺν χρόνον. Ἐπομβροὶ δ' εἰσιν οἱ ἀέρες
μᾶλλον, ἢ νιφετώδεις· ἐν δὲ ταῖς αἰθρίαις ὁμίχλη κατέχει πολὺν
χρόνον, ὥστε δι' ἡμέρας ὅλης ἐπὶ τρεῖς μόνον, ἢ τέτταρας ὥρας,
τὰς περὶ τὴν μεσημβρίαν, ὁρᾶσθαι τὸν ἥλιον. Τοῦτο δὲ καὶ
τοῖς Μορινοῖς συμβαίνει, καὶ τοῖς Μεναπίοις, καὶ ὅσοι τούτων
πλησιόχωροι.

§. 3.

Δίς δὲ διέβη Καῖσαρ εἰς τὴν νῆσον ὁ Θεός· ἐπανῆλθε δὲ
διὰ ταχέων οὐδὲν μέγα διαπραξάμενος, οὐδὲ προελθὼν ἐπὶ
πολὺ τῆς νήσου, διὰ τε τὰς ἐν τοῖς Κελτοῖς γενομένας σάσεις
τῶν τε βαρβάρων καὶ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν· καὶ διὰ τὸ πολλὰ
τῶν πλοίων ἀπολέσθαι κατὰ τὴν πανσέληνον, αὐξῆσιν λαβου-
σῶν τῶν ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρίδων. Δύο μέντοι ἢ τρεῖς
νίκας ἐνίκησε τοὺς Βρετανούς, καίπερ δύο τάγματα μόνον
περαιώσας τῆς στρατίας, καὶ ἀπήγαγεν ὄμηρά τε καὶ ἀνδρά-
ποδα, καὶ τῆς ἄλλης λείας πλῆθος. Νυνὶ μέντοι τῶν δυνα-
στῶν τινες τῶν αὐτόθι πρεσβεύουσι καὶ θεραπεΐαις κατασκευ-
ασάμενοι τὴν πρὸς Καίσαρα τὸν Σεβαστὸν φιλίαν, ἀναθήματά τε
ἀνέθηκαν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, καὶ οἰκείαν σχεδὸν τι παρεσκευάσαν
τοῖς Ῥωμαίοις ὅλην τὴν νῆσον. Τέλη τε οὐπω ὑπομένουσι
βαρέα, τῶν τε εἰσαγομένων εἰς τὴν Κελτικὴν ἐκεῖθεν, καὶ τῶν
ἐξαγομένων ἐνθένδε· ταῦτα δ' ἐστὶν ἐλεφάντινα ψάλια καὶ
περιαυχένια, καὶ λιγγούρια, καὶ ὑαλᾶ σκεύη, καὶ ἄλλος ῥῶπος
τοιούτος· ὥστε μηδὲν δεῖν φρουρᾶς τῆς νήσου. Τοῦλάχιστον μὲν
γὰρ ἐνὸς τάγματος χρήζοι ἂν, καὶ ἵππικου τινος, ὥσε καὶ

200. φόρους ἀπάγεσθαι παρ' αὐτῶν. Εἰς ἴσον δὴ καθίστατο πᾶν τὸ ἀνάλωμα τῆ στρατιᾶ τοῖς προσφερομένοις χρήμασιν· ἀνάγκη
 201. γὰρ μειοῦσθαι τὰ τέλη φόρων ἐπιβαλλομένων, ἅμα δὲ καὶ κινδύνους ἀπαντᾶν τινας, βίας ἐπαγομένης.

§. 4.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι περὶ τὴν Βρετανικὴν νῆσοι μικραὶ μεγάλη δ' ἡ Ἰέρνη, πρὸς ἄρκτον αὐτῇ παραβεβλημένη, προμήκης μᾶλλον, ἢ πλάτος ἔχουσα. Περὶ ἧς οὐδὲν ἔχομεν λέγειν σαφές, πλὴν ὅτι ἀγριώτεροι τῶν Βρετανῶν ὑπάρχουσιν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν, ἀνθρωποφάγοι τε ὄντες καὶ πολυφάγοι, τοὺς τε πατέρας τελευτήσαντας κατεσθίειν ἐν καλῷ τιθέμενοι, καὶ φανερώς μίσγεσθαι ταῖς τε ἄλλαις γυναίξι, καὶ μητράσι, καὶ ἀδελφαῖς. Καὶ ταῦτα δ' οὕτω λέγομεν, ὡς οὐκ ἔχοντες ἀξιοπίστους μάρτυρας. Καίτοι τό γε τῆς ἀνθρωποφαγίας καὶ Σκυδικὸν εἶναι λέγεται· καὶ ἐν ἀνάγκαις πολιορκητικαῖς, καὶ Κελτοί, καὶ Ἰθηρες, καὶ ἄλλοι πλείους, ποιῆσαι τοῦτο λέγονται.

§. 5.

Περὶ δὲ τῆς Θούλης ἐτι μᾶλλον ἀσαφὴς ἡ ἱστορία, διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν ταύτην γὰρ τῶν ὀνομαζομένων ἀρκτικωτάτην τιθέασιν. Ἄ δ' εἴρηκε Πυθέας περὶ τε ταύτης, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ταύτη τόπων, ὅτι μὲν πέπλασαι, φανερόν ἐκ τῶν γνωριζομένων χωρίων· κατέψευσαι γὰρ αὐτῶν τὰ πλείιστα, ὡσπερ καὶ πρότερον εἴρηται ὡς ε δὴλός ἐστιν ἐψευσμένος μᾶλλον περὶ τῶν ἐκτετοπισμένων. Πρὸς μέντοι τὰ οὐράνια καὶ τὴν μαθηματικὴν θεωρίαν ἰκανῶς [ἀν] δόξειε κεχρηῆσθαι τοῖς πράγμασι, τοῖς τῇ κατεψυγμένῃ ζώνῃ πλησιάζουσι· τὸ τῶν καρπῶν εἶναι τῶν ἡμέρων καὶ ζώων, τῶν μὲν ἀφορίαν παντελῆ, τῶν δὲ σπάνιν, κέγχρω δὲ καὶ ἄλλοις λαχάνοις, καὶ καρποῖς καὶ ρίζαις τρέφε-

σθαι· παρ' οἷς δὲ σῖτος καὶ μέλι γίνεταί, καὶ τὸ πόμα ἐντεῦθεν 201.
ἔχειν. Τὸν δὲ σῖτον, ἐπειδὴ τοὺς ἡλίους οὐκ ἔχουσι καθαροὺς,
ἐν οἴκοις μεγάλοις κόπτουσι, συγκομισθέντων δεῦρο τῶν σα-
χύων· αἱ γὰρ ἄλω ἄχρηστοι γίνονται διὰ τὸ ἀνήλιον, καὶ τοὺς
ὄμβρους.

Κ Ε Φ. Ζ.

§. 1.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν Ἄλπεων Κελτικὴν, καὶ τὰ ἔθνη τὰ
ἔχοντα τὴν χώραν ταύτην, περὶ αὐτῶν τῶν Ἄλπεων λεκτέον,
καὶ τῶν κατοικούντων αὐτάς, ἔπειτα περὶ τῆς συμπάσης Ἰτα-
λίας, φυλάττουσιν ἐν τῇ γραφῇ τὴν αὐτὴν τάξιν, ἥνπερ δίδωσιν
ἢ τῆς χώρας φύσις. Ἄρχονται μὲν οὖν αἱ Ἄλπεις οὐκ ἀπὸ Μο-
νοϊκου λιμένας, ὡς εἰρήκασί τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῶν αὐτῶν χωρίων
ἀφ' ὧνπερ καὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη κατὰ Γένουαν ἐμπορεῖον Λι-
γύων, καὶ τὰ καλούμενα Σαβάτων Οὐάδα, ὅπερ ἐστὶ Τενάγη·
τὸ μὲν γὰρ Ἀπέννινον ἀπὸ Γενούας, αἱ δὲ Ἄλπεις ἀπὸ τῶν 202.
Σαβάτων ἔχουσι τὴν ἀρχήν. Σταδίοι δ' εἰσὶ μετὰξὺ Γενούας
καὶ Σαβάτων, διακόσιοι πρὸς τοῖς ἐξήκοντα· μετὰ δὲ τριακοσίους
πρὸς τοῖς ἐβδομήκοντα, Ἀλδίγγαυνόν ἐστὶ πόλισμα, οἱ δ' ἐνοικοῦν-
τες Λίγυες Ἰγγαυνοὶ καλοῦνται· ἐντεῦθεν δ' εἰς Μονοϊκου λιμένα
τετρακόσιοι καὶ ὀγδοήκοντα. Ἐν δὲ τῷ μετὰξὺ πόλις εὐμεγέθης,
Ἄλδιον Ἰντεμέλιον, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰντεμέλιοι. Καὶ δὴ καὶ
σημεῖον τίθενται τοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Σαβάτων εἶναι τοῖς
Ἄλπεσιν ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων· τὰ γὰρ Ἄλπεια, καλεῖσθαι
πρότερον Ἄλβια, καθάπερ καὶ Ἀλπιόνια. Καὶ γὰρ νῦν ἔτι τὸ
ἐν τοῖς Ἰάποσιν ὄρος ὑψηλόν, συνάπτου πῶς τῇ Ὀκρᾷ καὶ ταῖς
Ἄλπεσιν, Ἄλδιον λέγεσθαι, ὡς ἂν μέχρι δεῦρο τῶν Ἄλπεων
ἐκτεταμένων.

§. 2.

202. Τῶν οὖν Λιγύων τῶν μὲν ὄντων Ἰγγαύων, τῶν δὲ Ἰντεμελίων, εἰκότως τὰς ἀποικίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ, τὴν μὲν ὀνομάζεσθαι Ἄλβιον Ἰντεμελίον, οἷον Ἄλπειον τὴν δὲ ἐπιτετημένως μᾶλλον, Ἀλβίγγαυνον. Πολύβιος δὲ προσέθησι τοῖς δυσι φύλοις τῶν Λιγύων τοῖς λεχθεῖσι τό τε τῶν Ὄξυβίων καὶ τὸ τῶν Δεικητῶν. Ὅλως δὲ ἡ παραλία αὕτη πᾶσα μέχρι τῆς Τυρρῆνίας ἀπὸ Μονοίκου λιμένος, προεχθῆς τέ ἐστι, καὶ ἀλίμενος, πλὴν βραχέων ὄρμων καὶ ἀγκυροβολίων. Ὑπέρκεινται δὲ οἱ τῶν ὄρων ἐξαίσιοι κρημνοὶ, σενὴν ἀπολείποντες πρὸς τῇ θαλάττῃ πάροδοι. Κατοικοῦσι δὲ Λίγυες, ζῶντες ἀπὸ θρεμμάτων τὸ πλεόν, καὶ γαλακτος, καὶ κριθίνου πόματος, νεμόμενοι τὰ τε πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρία, καὶ τὸ πλεόν τὰ ὄρη. Ἐχουσι δ' ὕλην ἐνταῦθα παμπόλλην ναυπηγήσιμον, καὶ μεγαλόδενδρον, ὡς ἐνίων τοῦ πάχους τὴν διάμετρον ὀκτῶ ποδῶν εὐρίσκεσθαι πολλά, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν θυίνων οὐκ ἔστι χεῖρω πρὸς τὰς τραπεζοποιίας. Ταῦτά τε δὴ κατάγουσιν εἰς τὸ ἐμπορεῖον τὴν Γένουαν, καὶ θρέμματα, καὶ δέρματα, καὶ μέλι· ἀντιφορτίζονται δὲ ἔλαιον, καὶ οἶνον τὸν ἐκ τῆς Ἰταλίας· ὁ δὲ παρ' αὐτοῖς ὀλίγος ἐστὶ, πιττίτης, αὐσηρός. Ἐντεῦθεν δὲ εἰσὶν οἱ τε Γίννοι λεγόμενοι, ἵπποι τε καὶ ἡμίονοι, καὶ οἱ λιγυσινοὶ τε χιτῶνες καὶ σάγοι. Πλεονάζει δὲ καὶ τὸ λιγγούριον παρ' αὐτοῖς, ὃ τινες ἤλεκτρον προσαγορεύουσι. Στρατεύονται δ' ἵππεῖς μὲν οὐ πάνυ, ὀπλῖται δὲ ἀγαθοὶ καὶ ἀκροβολισαί· ἀπὸ δὲ τοῦ χαλκιάσπιδας εἶναι τεκμαίρονται τινες Ἕλληνας αὐτοὺς εἶναι.

§. 3.

Ὁ δὲ τοῦ Μονοίκου λιμὴν ὄρμος ἐστὶν, οὐ μεγάλας, οὐδὲ πολλαῖς ναυσὶν, ἔχων ἱερὸν Ἡρακλέους Μονοίκου καλουμένου·

ἔοικε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος καὶ μέχρι δεῦρο διατείνειν ὁ Μασσαλιωτικὸς παράπλους· διέχει δ' Ἀντιπόλεως μικρῶ πλείους, ἢ διακοσίους σταδίους. Τὸν τεῦθεν δ' ἤδη, μέχρι Μασσαλίας καὶ μικρὸν προσωτέρω, τὸ τῶν Σαλύων ἔθνος οἰκεῖ τὰς Ἄλπεις τὰς ὑπερκειμένας, καὶ τινὰ τῆς αὐτῆς παραλίας ἀναμιξὶ τοῖς Ἑλλήσι. Καλοῦσι δὲ τοὺς Σάλυας οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων Λίγυας, καὶ τὴν χώραν ἣν ἔχουσιν οἱ Μασσαλιῶται Λιγυσικήν· οἱ δ' ὕστερον Κελτολίγυας ὀνομάζουσι, καὶ τὴν μέχρι Δρουεντία καὶ τοῦ Ροδανοῦ πεδιάδα τούτοις προσνέμουσι, ἀφ' ἧς οὐ πεζὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰππικὴν ἔσελλον στρατιάν, εἰς δέκα μέρη διηρημένοι. Πρώτους δ' ἐχειρώσαντο Ῥωμαῖοι τούτους τῶν ὑπεραλπειῶν Κελτῶν, πολὺν χρόνον πολεμήσαντες καὶ τούτοις καὶ τοῖς Λίγυσι, ἀποκεκλεικόσι τὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρόδους, τὰς διὰ τῆς παραλίας. Καὶ γὰρ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐληίζοντο· καὶ τοσοῦτον ἴσχυον, ὥστε μόλις στρατοπέδοις μεγάλοις πορευτὴν εἶναι τὴν ὁδόν. Οὐδοηκοσὸν δ' ἔτος πολεμοῦντες, διεπράξαντο μόλις, ὥς' ἐπὶ δώδεκα σταδίους τὸ πλάτος ἀνεῖσθαι τὴν ὁδὸν τοῖς ὀδεύουσι δημοσίᾳ. Μετὰ ταῦτα μέντοι κατέλυσαν ἅπαντας, καὶ διέταξαν αὐτοὶ τὰς πολιτείας, ἐπιστήσαντες φόβον.

§. 4.

Μετὰ δὲ τοὺς Σάλυας Ἀλβιεῖς καὶ Ἀλβίοικοι καὶ Οὐοκόντιοι νέμονται τὰ προσάρκτια μέρη τῶν ὄρων. Παρατείνουσι δὲ οἱ Οὐοκόντιοι μέχρι Ἀλλοβρόγων, ἔχοντες αὐλῶνας ἐν βάρβει τῆς ὄρεινῆς ἀξιολόγους, καὶ οὐ χείρους ὧν ἔχουσιν ἐκεῖνοι. Ἀλλόβρογες μὲν οὖν καὶ Λίγυες ὑπὸ τοῖς στρατηγοῖς τάττονται τοῖς ἀφικνουμένοις εἰς τὴν Ναρβωνίτιν. Οὐοκόντιοι δὲ, καθάπερ τοὺς Οὐώλκας ἔφαμεν τοὺς περὶ Νέμαυσον, τάττονται κατ' αὐτούς. Τῶν δὲ μεταξὺ τοῦ Οὐάρου καὶ τῆς Γενούας Λιγύων,

203. οἱ μὲν ἐπὶ τῇ Θαλάττῃ τοῖς Ἰταλιώταις εἰσὶν οἱ αὐτοί· ἐπὶ δὲ τοὺς ὄρεινους πέμπεται τις ὑπαρχος τῶν ἰππικῶν ἀνδρῶν, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλους τῶν τελέως βαρβάρων.

§. 5.

Μετὰ δὲ Οὐοκοντίους Ἰκόνιοι, καὶ Τρικόριοι, καὶ μετ' αὐτοὺς Μέδουλλοι, οἵπερ τὰς ὑψηλοτάτας ἔχουσι κορυφαί· τὸ γοῦν ὄρθιώτατον αὐτῶν ὕψος, σαδίων ἑκατὸν ἔχειν φασὶ τὴν ἀνάβασιν, κἀνθένδε πάλιν τὴν ἐπὶ τοὺς ὄρους τῆς Ἰταλίας κατάβασιν. Ἄνω δ' ἐν τισὶ κοίλοις χωρίοις λίμνη τε συνίσταται μεγάλη, καὶ πηγαὶ δύο οὐ πολὺ ἄπωθεν ἀλλήλων· ὧν ἓκ μὲν τῆς ἐτέρας ἔξεισιν ὁ Δρουεντίας, ποταμὸς χαραδρώδης, ὃς ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καταράττει, καὶ ὁ Δουρίας εἰς τάναντία· τῷ γὰρ Πάδῳ συμμίσγει, κατενεχθεὶς διὰ Σαλασσῶν εἰς τὴν ἐντὸς τῶν Ἄλπεων Κελτικὴν. Ἐκ δὲ τῆς ἐτέρας πολὺ ταπεινότερος τῶν χωρίων τούτων ἀναδίδωσιν αὐτὸς ὁ Πάδος, πολὺς τε καὶ ὀξύς· προΐων δὲ γίνεται μείζων καὶ πραότερος. Ἐκ πολλῶν

204. γὰρ λαμβάνει τὴν αὔξησιν, ἐν τοῖς πεδίοις ἤδη γενόμενος, καὶ πλατύνεται· τῇ οὖν διαχύσει περισπᾶ καὶ ἀμβλύνει τὸν ῥοῦν. Εἰς δὲ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλατταν ἐκπίπτει, μέγιστος γενόμενος τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ποταμῶν, πλὴν τοῦ Ἰσρου. Ὑπέρκεινται δ' οἱ μὲν Μέδουλλοι μάλιστα τῆς συμβολῆς τοῦ Ἰσαρος πρὸς τὸν Ῥοδανόν.

§. 6.

Ἐπὶ δὲ θάτερα μέρη τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κεκλιμένα τῆς λεχθεΐσης ὄρεινῆς, Ταυρινοὶ τε οἰκοῦσι, Λιγυρικὸν ἔθνος, καὶ ἄλλοι Λίγυες. Τούτων δ' ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ Ἰδεόνου λεγομένη γῆ, καὶ ἡ τοῦ Κοττίου. Μετὰ δὲ τούτους καὶ τὸν Πάδον Σαλασσοί· ὑπὲρ δὲ τούτων ἐν ταῖς κορυφαῖς Κέντρωνες, καὶ Κατόριγες

καὶ Οὐάραγροι, καὶ Ναντουάται, καὶ ἡ Λεμάνα λίμνη, δι' 204.
 ἧς ὁ Ροδανὸς φέρεται, καὶ ἡ πηγὴ τοῦ ποταμοῦ. Οὐκ ἄπω-
 θεν δὲ τούτων οὐδὲ τοῦ Ρήνου αἱ πηγαί, οὐδ' ὁ Ἀδούλας τὸ
 ὄρος, ἐξ οὗ ρεῖ καὶ ὁ Ρήνος ἐπὶ τὰς ἄρκτους, καὶ ὁ Ἀδούλας
 εἰς τὰναντία, ἐμβαλλων εἰς τὴν Λάριον λίμνην τὴν πρὸς τῷ
 Κώμῳ. Ὑπέρκεινται δὲ τοῦ Κώμου, πρὸς τῇ ρίζῃ τῶν Ἄλπεων
 ἰδρυμένοι, τῇ μὲν Ραιτοὶ καὶ Οὐέννωνες, ἐπὶ τὴν ἔω κεκλιμένοι·
 τῇ δὲ Ληπόντιοι καὶ Τριθεντεῖνοι καὶ Στόνοι, καὶ ἄλλα πλείω
 μικρὰ ἔθνη, κατέχοντα τὴν Ἰταλίαν ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις,
 λησρικὰ, καὶ ἄπορα. Νυνὶ δὲ, τὰ μὲν ἐξέφθαρται, τὰ δ' ἡμέρω-
 ται τελέως· ὥσε τὰς δι' αὐτῶν ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους, πρότερον
 οὔσας ὀλίγας καὶ δυσπεράτους, νυνὶ πολλαχόθεν εἶναι, καὶ ἀσφα-
 λεῖς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εὐδάτους, ὡς ἔνεσι, διὰ τὴν
 κατασκευὴν. Προσέζηκε γὰρ ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῇ καταλύσει
 τῶν λησῶν τὴν κατασκευὴν τῶν ὁδῶν, ὅσον οἶόντ' ἦν· οὐ γὰρ
 δυνατὸν πανταχοῦ βιάσασθαι τὴν φύσιν διὰ πετρῶν καὶ κρη-
 μνῶν ἐξαισίων, τῶν μὲν ὑπερκειμένων τῆς ὁδοῦ, τῶν δ' ὑποπι-
 πτόντων, ὥσε καὶ μικρὸν ἐκβάσειν ἄφυκτον εἶναι τὸν κίνδυνον,
 εἰς φάραγγας ἀθύσσους τοῦ πτώματος ὄντος. Οὕτω δὲ ἔσι ξενὴ
 κατὰ τι αὐτοῦ ἢ ὁδὸς, ὥσ' ἱλιγγον φέρειν τοῖς πεζῇ βαδίζουσι
 καὶ αὐτοῖς καὶ ὑποζυγίοις τοῖς ἀήθεσι· τὰ δ' ἐπιχώρια κομί-
 ζει τοὺς φόρτους ἀσφαλῶς. Οὕτ' οὖν ταῦτα ἰάσιμα, οὐδ' αἱ
 κατολισθαίνουσαι πλάκες τῶν κρυσάλλων ἀνωθεν ἐξαίσιοι, συν-
 οδίαν ὄλην ἀπολαμβάνειν δυνάμεναι, καὶ συνεξωθεῖν εἰς τὰς
 ὑποπιπτούσας φάραγγας. Πολλαὶ γὰρ ἀλλήλαις ἐπίκεινται πλά-
 κες, πάγων ἐπὶ πάγοις γινομένων χιόνος κρυσαλλοειδῶν, καὶ
 τῶν ἐπιπολῆς αἰεὶ ραδίως ἀπολυομένων ἀπὸ τῶν ἐντὸς, πρὶν
 διαλυθῆναι τελέως ἐν τοῖς ἡλίοις.

§. 7.

205. Ἡ δὲ τῶν Σαλασσῶν, πολλή μὲν ἐστὶ ἐν αὐλῶνι βαθεῖ, τῶν ὄρων ἀμφοτέρωθεν κλειόντων τὸ χωρίον· μέρος δὲ τι αὐτῶν ἀνατείνει καὶ πρὸς τὰς ὑπερκειμένας κορυφάς. Τοῖς οὖν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπερτιθεῖσι τὰ ὄρη, διὰ τοῦ λεχθέντος αὐλῶνός ἐστι ἡ ὁδός. Εἶτα σχίζεται δίχα· καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ Ποινίου λεγομένου φέρεται, ζεύγεσιν οὐ βατῆ, κατὰ τὰ ἄκρα τῶν Ἄλπεων· ἡ δὲ διὰ Κεντρῶνων δυσμικωτέρα. ἔχει δὲ καὶ χρυσεῖα ἢ τῶν Σαλασσῶν, ἃ κατεῖχον ἰσχύοντες οἱ Σαλασσοὶ πρότερον, καθάπερ καὶ τῶν παρόδων ἦσαν κύριοι. Προσελάμβανε δὲ πλείστον εἰς τὴν μεταλλεῖαν αὐτοῖς ὁ Δουρίας ποταμὸς εἰς τὰ χρυσοπλῦσια· διόπερ, ἐπὶ πολλοὺς τόπους σχίζοντες εἰς τὰς ἐξοχετείας τὸ ὕδωρ, τὸ κοινὸν ρεῖθρον ἐξεκένουν. Τοῦτο δ' ἐκείνοις μὲν συνέφερε πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ θήραν· τοὺς δὲ γεωργοῦντας τὰ ὑπ' αὐτοῖς πεδία, τῆς ἀρδεῖας στερουμένους, ἐλύπει, τοῦ ποταμοῦ δυναμένου ποτίζειν τὴν χώραν, διὰ τὸ ὑπερδέξιον ἔχειν τὸ ρεῖθρον. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς αἰτίας πόλεμοι συνεχεῖς ἦσαν ἀμφοτέροις τοῖς ἔθνεσι πρὸς ἀλλήλους. Κρατησάντων δὲ Ῥωμαίων, τῶν μὲν χρυσοουργεῖων ἐξέπεσον καὶ τῆς χώρας οἱ Σαλασσοί· τὰ δ' ὄρη κατέχοντες ἀκμὴν τὸ ὕδωρ ἐπώλουν τοῖς δημοσιῶναις τοῖς ἐργολαθήσασι τὰ χρυσεῖα· καὶ πρὸς τούτους δ' ἦσαν αἰεὶ διαφοραὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν τῶν δημοσιωνῶν. Οὕτω δὲ συνέβαινε τοὺς κρατηγιῶντας αἰεὶ τῶν Ῥωμαίων, καὶ πεμπομένους ἐπὶ τοὺς τόπους, εὐπορεῖν προφάσεων, ἀφ' ὧν πολεμήσουσι. Μέχρι μὲν δὴ τῶν νεωστὶ χρόνων, τότε μὲν πολεμούμενοι, τότε δὲ καταλυόμενοι τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον, ἰσχυοὺν ὁμως, καὶ πολλὰ κατέβλαπτον τοὺς δι' αὐτῶν ὑπερβάλλοντας τὰ ὄρη, κατὰ τὸ ληστρικὸν ἔθος. Οἱ γὰρ καὶ Δέκιμον Βροῦτον, φεύγοντα ἐκ Μουτίνης, ἐπράξαντο δραχμὴν κατ' ἀγδρά.

Μεσσαλάς

Μεσσαλάς δὲ πλησίον αὐτῶν χειμαδεύων, τιμὴν ξύλων κατέβαλε, 205.
 τῶν τε καυσίμων, καὶ τῶν πετελείων ἀκοντισμάτων, καὶ τῶν
 γυμνασικῶν. Ἐσύλησαν δὲ ποτε καὶ χρήματα Καίσαρος οἱ
 ἄνδρες οὗτοι, καὶ ἐπέβαλον κρημνοὺς στρατοπέδοις, πρόφασιν
 ὡς ὁδοποιοῦντες, ἢ γεφυροῦντες ποταμούς· ὕσερον μέντοι
 κατεσρέψατο αὐτοὺς ἄρδην ὁ Σεβαστὸς, καὶ πάντας ἐλαφυρο-
 πώλησε, κομισθέντας εἰς Ἐποραιδίαν, Ῥωμαίων ἀποικίαν· ἦν
 συνώκισαν μὲν, φρουρὰν εἶναι βουλόμενοι τοῖς Σαλασσοῖς·
 ὀλίγον δ' ἀντέχειν ἐδύνατο οἱ αὐτόθι, ἕως ἠφανίσθη τὸ ἔθνος.
 Τῶν μὲν οὖν ἄλλων σωμάτων τρεῖς μυριάδες ἐξητάσθησαν ἐπὶ
 τοῖς ἑξακισχιλίοις, τῶν δὲ μαχίμων ἀνδρῶν ὀκτακισχιλιοί· πάν-
 τας δ' ἐπώλησε Τερέντιος Οὐάργων ὑπὸ δόρυ, κατασρεψά- 206.
 μενος αὐτοὺς στρατηγός· τρισχιλίους δὲ Ῥωμαίων πέμψας,
 ὤκισε τὴν πόλιν Αὐγούσαν· ὁ Καῖσαρ, ἐν ᾧ ἐστρατοπέδευσε
 χωρίῳ Οὐάργων· καὶ νῦν εἰρήνην ἄγει πᾶσα ἡ πλησιόχωρος,
 μέχρι τῶν ἄκρων ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους.

§. 8.

Ἐξῆς δὲ τὰ πρὸς ἕω μέρη τῶν ὄρων, καὶ τὰ ἐπιστρέφοντα
 πρὸς νότον, Ῥαιτοὶ καὶ Οὐίνδελικοὶ κατέχουσι, συνάπτοντες
 Ἐλουητίους καὶ Βοίοις· ἐπίκεινται γὰρ τοῖς ἐκείνων πεδίσις. Οἱ
 μὲν οὖν Ῥαιτοὶ μέχρι τῆς Ἰταλίας καθήκουσι, τῆς ὑπὲρ Οὐηρῶ-
 νος καὶ Κώμου· καὶ ὅγε Ῥαιτικὸς οἶνος τῶν ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς
 ἐπαινουμένων οὐκ ἀπολείπεσθαι δοκῶν, ἐν ταῖς τούτων ὑπ-
 ωρείαις γίνεται. Διατείνουσι δὲ καὶ μέχρι τῶν χωρίων, δι' ὧν ὁ
 Ῥῆνος φέρεται· τούτου δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ Ληπόντιοι, καὶ
 Καμοῦνοι. Οἱ δὲ Οὐίνδελικοὶ καὶ Νωρικαὶ τὴν ἐκτὸς παρ-
 ωρείαν κατέχουσι τὸ πλεον μετὰ Βρεύνων καὶ Γεναύνων, ἤδη
 τούτων Ἰλλυριῶν. Ἄπαντες δ' οὗτοι, καὶ τῆς Ἰταλίας τὰ γειτο-
 νεύοντα μέρη κατέτρεχον αἰεὶ, καὶ τῆς Ἐλουητίων, καὶ Ση-

206. κουανῶν, καὶ Βοίῶν, καὶ Γερμανῶν. Ἰταμώτατοι δὲ τῶν μὲν Οὐίνδελικῶν ἐξητάζοντο, Λικάτιοι, καὶ Κλαυτινάτιοι, καὶ Οὐένωνες· τῶν δὲ Ραιτῶν, Ρουκάντιοι, καὶ Κοτουάντιοι. Καὶ οἱ Ἐσίωνες δὲ τῶν Οὐίνδελικῶν εἰσι, καὶ Βριγάντιοι· καὶ πόλεις αὐτῶν, Βριγάντιον καὶ Καμπόδουνον; καὶ ἡ τῶν Λικατίων, ὡσπερ ἀκρόπολις Δαμασσία. Τῆς δὲ πρὸς τοὺς Ἰταλιώτας τῶν ληστῶν τούτων χαλεπότητος, λέγεται τι τοιοῦτον· ὡς ἐπειδὴν ἔλῳσι κώμην, ἢ πόλιν, οὐ μόνον ἠβηδὸν ἀνδροφονοῦντας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν νηπίων προϊόντας τῶν ἀρρένων, καὶ μηδ' ἐνταῦθα παυομένους, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγκύους γυναῖκας κτείνοντας, ὅσας φαῖεν οἱ μάντιες ἀρρένοκυεῖν.

§. 9.

Μετὰ δὲ τούτους, οἱ ἐγγὺς ἤδη τοῦ Ἀδριατικοῦ μυχοῦ, καὶ τῶν κατὰ Ἀκυληίαν τόπων οἰκοῦσι, Νωρικῶν τέτινες καὶ Κάρνοι· τῶν δὲ Νωρικῶν εἰσι καὶ οἱ Ταυρίσκοι. Πάντας δ' ἔπαυσε τῶν ἀνέδην καταδρομῶν Τιβέριος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δροῦσος Φερεῖα μᾶ· ὡς' ἤδη τρίτον καὶ τριακοσὸν ἔτος ἐσίν, ἐξ οὗ, καθ' ἡσυχίαν ὄντες, ἀπευτακτοῦσι τοὺς φόρους. Κατὰ πᾶσαν δὲ τὴν τῶν Ἄλπεων ὄρεινὴν ἐσὶ μὲν καὶ γεώλοφα χωρία, καλῶς γεωργεῖσθαι δυνάμενα, καὶ αὐλῶνες εὖ συνεκτισμένοι· τὸ μέντοι πλέον, καὶ μάλις ἀπερὶ τὰς κορυφὰς, περὶ ὃ δὴ καὶ συνίσταντο οἱ λησαί, λυπρὸν καὶ ἄκαρπον διὰ τε τὰς πάχνας, καὶ τὴν τραχύτητα τῆς γῆς. Κατὰ σπάνιν οὖν τροφῆς τε καὶ ἄλλων, ἐφείδοντο ἔσθ' ὅτε τῶν ἐν τοῖς πεδίοις, ἵνα ἔχοιεν

207. χορηγούς· ἀντεδίδοσαν δὲ ῥητίνην, πίτταν, δάδα, κηρὸν, μέλι, τυρόν· τούτων γὰρ εὐπόρου. Ὑπέρκειται δὲ τῶν Κάρνων, τὸ Ποίνινον ὄρος, λίμνην ἔχον ἐξεῖσαν εἰς τὸν Ἰσαρον ποταμόν· ὃς παραλαβὼν Ἄταγιν ἄλλον ποταμόν, εἰς τὸν Ἀδριανὸν ἐκβάλλει. Ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς λίμνης καὶ ἄλλος ποταμὸς εἰς τὸν Ἰστρον ρεῖ,

καλούμενος Ἀττησινός. Καὶ γὰρ ὁ Ἴσρος τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τού- 207.
των λαμβάνει τῶν ὄρων, πολυσχιδῶν ὄντων καὶ πολυκεφάλων.
Μέχρι μὲν γὰρ δεῦρο, ἀπὸ τῆς Λιγυσιτικῆς, συνεχῆ τὰ ὑψηλά
τῶν Ἄλπεων διέτεινε, καὶ ἐνὸς ὄρους φαντασίαν παρείχεν· εἴτ'
ἀνεθύντα καὶ ταπεινωθέντα ἐξαίρεται πάλιν εἰς πλείω μέρη καὶ
πλείους κορυφάς. Πρώτη δ' ἐστὶ τούτων ἡ τοῦ Ρήνου πέραν,
καὶ τῆς λίμνης, κεκλιμένη πρὸς ἕω ῥάχιν μετρίως ὑψηλή, ὅπου
αἱ τοῦ Ἴσρου πηγαὶ πλησίον Σοήθων, καὶ τοῦ Ἐρκυνίου ὄρου-
μοῦ· ἄλλαι δ' εἰσὶν ἐπιστρέφουσαι πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὸν
Ἀδρίαν, ὧν ἐστὶ τό τε Ποίνινον ὄρος τὸ λεχθέν, καὶ τὸ Τοῦλ-
λον, καὶ Φλυγαδία, καὶ τὰ ὑπερκείμενα τῶν Οὐϊνδελικῶν, ἐξ
ἧν ὁ Δούρας, καὶ ὁ Κλάνις, καὶ ἄλλοι πλείους χαραδρώδεις
ποταμοὶ συμβαλλουσιν εἰς τὸ τοῦ Ἴσρου ῥεῖθρον.

§. 10.

Καὶ οἱ Ἰάποδες δὲ (τοῦτο ἤδη ἐπίμικτον Ἰλλυριοῖς καὶ Κελ-
τοῖς ἔθνος) περὶ τούτους οἰκοῦσι τοὺς τόπους· καὶ ἡ Ὀκρα
πλησίον τούτων ἐστίν. Οἱ μὲν οὖν Ἰάποδες πρότερον καὶ εὐαν-
δροῦντες, καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ἐκάτερα τὴν οἴκησιν ἔχοντες,
καὶ τοῖς λησηρίοις ἐπικρατοῦντες, ἐκπεπόνηται τελέως ὑπὸ
τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος καταπολεμηθέντες. Πόλεις δ' αὐτῶν
Μέτουλον, Ἀρούπεινον, Μονήτιον, Οὐένδων. Μεθ' οὗς ἡ
Σεγεσική πόλις ἐν πεδίῳ παρ' ἣν ὁ Νάρος αὐτὸς παραρρεῖ
ποταμὸς, ἐκδιδούς εἰς τὸν Ἴσρον. Κεῖται δὲ ἡ πόλις εὐφυῶς,
πρὸς τὸν κατὰ τῶν Δάκων πόλεμον· ἡ δ' Ὀκρα τὸ ταπεινότατον
μέρος τῶν Ἄλπεων ἐστὶ, καθ' ὃ συνάπτουσι τοῖς Κάρνοις,
καὶ δι' οὗ τὰ ἐκ τῆς Ἀκυληίας φορτία κομίζουσιν ἄρμαμάξαις,
εἰς τὸ καλούμενον Νάυπορτον, σαδίων ὁδὸν οὐ πολὺ πλειόνων
ἢ τετρακοσίων. Ἐκεῖθεν δὲ τοῖς ποταμοῖς κατάγεται μέχρι τοῦ
Ἴσρου καὶ τῶν ταύτη χωρίων. Παραρρεῖ γὰρ δὴ τὸ Νάυπορτον

207. ποταμός, ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος φερόμενος, πλωτός· ἐκβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον· ὥσε εὐμαρῶς εἰς τὴν Σεγεσικὴν κατάγεται, καὶ τοὺς Παννονίους, καὶ Ταυρίσκους. Συμβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον κατὰ τὴν πόλιν, καὶ ὁ Κόλαπις· ἀμφοτέρω δ' εἰσὶ πλωτοὶ, ρέουσι δ' ἀπὸ τῶν Ἄλπεων. Ἔχουσι δ' αἱ Ἄλπεις καὶ ἵππους ἀγρίους, καὶ βόας. Φησὶ δὲ Πολύβιος καὶ ἰδιόμορφόν τι ζῶον γενναῖσθαι
208. ἐν αὐταῖς, ἐλαφοειδὲς τὸ σχῆμα, πλὴν ἀυχένος καὶ τριχώματος· ταῦτα δ' εἰκέναι κάπρω, ὑπὸ δὲ τῷ γενεῖω πυρῆνα ἴσχειν ὅσον σπιθαμαῖον, ἀκρόκομον, πωλικῆς κέρκου τὸ πάχος.

§. 11.

Τῶν δ' ὑπερθέσεων τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν ἔξω Κελτικὴν, καὶ τὴν προσάρκτιον, ἢ διὰ Σαλασσῶν ἐσὶν ἄγουσα ἐπὶ Λούγδουνον. Διττὴ δ' ἐστὶν· ἢ μὲν ἀμαξεύεσθαι δυναμένη, διὰ μήκους πλείονος, ἢ διὰ Κεντρῶνων· ἢ δὲ ὀρθία καὶ σενή, σύντομος δὲ, ἢ διὰ τοῦ Ποινίνου. Τὸ δὲ Λούγδουνον ἐν μέσῳ τῆς χώρας ἐστὶν, ὥσπερ ἀκρόπολις, διὰ τε τὰς συμβολὰς τῶν ποταμῶν, καὶ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι πᾶσι τοῖς μέρεσι. Διόπερ καὶ Ἀγρίππας ἐντεῦθεν τὰς ὁδοὺς ἔτεμε, τὴν διὰ τῶν Κεμμένων ὁρῶν μέχρι Σαντόνων καὶ τῆς Ἀκυϊτανίας, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ῥῆνον, καὶ τρίτην τὴν ἐπὶ τὸν Ὠκεανόν, τὴν πρὸς Βελλοάκοις, καὶ Ἀμβιανοῖς· τετάρτη δ' ἐστὶν ἐπὶ τὴν Ναρδωνίτιν, καὶ τὴν Μασσαλιωτικὴν παραλίαν. Ἔστι δὲ καὶ ἐν ἀρισερᾷ ἀφείσι τὸ Λούγδουνον, καὶ τὴν ὑπερκειμένην χώραν, ἐν αὐτῷ τῷ Ποινίνῳ πάλιν ἐκτροπῆ, διαβάντι τὸν Ῥοδανόν ἢ τὴν λίμνην τὴν Λεμάνην, εἰς τὰ Ἐλουητίων πεδία, κἀντεῦθεν εἰς Σηκουανούς ὑπέρθεις διὰ τοῦ Ἰόρα ὄρους, καὶ εἰς Λίγγονας· διὰ τε τούτων ἐπ' ἄμφω καὶ ἐπὶ τὸν Ῥῆνον καὶ ἐπὶ τὸν Ὠκεανόν δίοδοι σχίζονται.

§. 12.

Ἔτι φησὶ Πολύβιος ἐφ' ἑαυτοῦ κατ' Ἀκυληϊαν μάλιχα, ἐν 208. τοῖς Ταυρίσκοις τοῖς Νωρικοῖς, εὐρεθῆναι χρυσεῖον οὕτως εὐφυές, ὡς' ἐπὶ δύο πόδας ἀποσύραντι τὴν ἐπιπολῆς γῆν, εὐθύς ὄρυκτὸν εὐρίσκεσθαι χρυσόν· τὸ δ' ὄρυγμα μὴ πλείονων ὑπάρχειν ἢ πεντεκαίδεκα ποδῶν· εἶναι δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸν μὲν αὐτόθεν καθαρὸν, κυάμου μέγεθος ἢ θέρμου, τοῦ ὑγδίου μέρους μόνον ἀφεψηθέντος, τὸν δὲ δεῖσθαι μὲν χωνείας πλείονος, σφόδρα δὲ λυσιτελοῦς. Συνεργασαμένων δὲ τοῖς βαρβάροις τῶν Ἰταλιωτῶν ἐν διμήνῳ, παραχρῆμα τὸ χρυσίον εὐωνότερον γενέσθαι τῷ τρίτῳ μέρει κατ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν· αἰσθημένους δὲ τοὺς Ταυρίσκους, μονοπωλεῖν, ἐκβαλόντας τοὺς συνεργαζομένους. Ἀλλὰ νῦν ἅπαντα τὰ χρυσεῖα ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐσί. Κάνταυθα δ', ὡσπερ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, φέρουσιν οἱ ποταμοὶ χρυσοῦ ψῆγμα πρὸς τῷ ὄρυκτῷ, οὐ μέντοι τοσοῦτον. Ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ, περὶ τοῦ μεγέθους τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ ὕψους λέγων, παραβάλλει τὰ ἐν τοῖς Ἑλλησιν ὄρη τὰ μέγιστα, τὸ Ταύγετον, τὸ Λύκαιον, Παρνασσόν, Ὀλυμπον, Πήλιον, Ὀσσαν, ἐν δὲ Θράκη, Αἶμον, Ροδόπην, Δούνακα· καὶ φησὶν, ὅτι τούτων μὲν ἕκαστον μικροῦ δεῖν αὐθημερὸν εὐζώνοις ἀναδῆναι 209. δυνατὸν, αὐθημερὸν δὲ καὶ παρελθεῖν· τὰς δ' Ἄλπεις, οὐδ' ἂν πεμπταιὸς ἀναβαίη τίς· τὸ δὲ μῆκος ἐστὶ δισχιλίῳν καὶ διακοσίων σταδίῳν, τὸ παρῆκον παρὰ τὰ πεδία. Τέτταρας δ' ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον· διὰ Λιγύων μὲν τὴν ἔγγιστα τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει· εἶτα τὴν διὰ Ταυρίνων, ἣν Ἀννίβας διήλθεν· εἶτα τὴν διὰ Σαλασσῶν· τετάρτην δὲ, τὴν διὰ Ραιτῶν· ἀπάσας κρημνώδεις. Λιμνας δὲ εἶναι φησὶν ἐν τοῖς ὄρεσι πλείους μὲν, τρεῖς δὲ μεγάλας· ὧν ἡ μὲν Βήνακος ἔχει μῆκος πεντακοσίων σταδίῳν, πλάτος δὲ ἑκατὸν πενήκοντα, ἐκρεῖ δὲ ποταμὸς

209. Μίγκιος ἡ δ' ἐξῆς Οὐερβανός, τετρακοσίων· πλάτος δὲ σενωτέρα τῆς πρότερον· ἐξίησι δὲ ποταμὸν τὸν Τίκινον· τρίτη δὲ Λάριος μῆκος ἐγγὺς τριακοσίων σαδίων, πλάτος δὲ τριάκοντα· ποταμὸν δὲ ἐξίησι μέγαν Ἀδδοῦαν· πάντες δ' εἰς τὸν Πάδον συρρέουσι. Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ὄρων ἔχομεν λέγειν τῶν Ἀλπιῶν.
-

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ἐν τῷ πέμπτῳ τὰ περὶ Ἰταλίας ἀπὸ τῆς ὑπώρειας τῶν Ἄλπεων, μέχρι τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ, καὶ Ταραντίνου κόλπου, καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου· ἐν οἷς Οὐγεντία, Λιγουρία, Πίκηνον, Τουσκία, Ρώμη, Καμπανία, Λευκανία, Ἀπουλία· καὶ ὅσαι νῆσοι τῇ ταύτῃ θαλάττῃ παράκεινται ἀπὸ Γενουιτῶν μέχρι Σικελίας.

ΚΕΦ. Α.

§. 1.

ΜΕΤὰ δὲ τὴν ὑπώρειαν τῶν Ἄλπεων, ἀρχὴ τῆς νῦν Ἰταλίας. 209.
Οἱ γὰρ παλαιοὶ τὴν Οἰνωτρίαν, ἐκάλουν Ἰταλίαν, ἀπὸ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ, μέχρι τοῦ Ταραντίνου κόλπου, καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου διήκουσαν· ἐπικρατήσαν δὲ τοῦνομα, καὶ μέχρι τῆς ὑπώρειας τῶν Ἄλπεων προὔθη. Προσέλαβε δὲ καὶ τῆς Λιγυρικῆς τὰ μέχρι Οὐάρου ποταμοῦ καὶ τῆς ταύτης θαλάττης, ἀπὸ τῶν ὀρίων τῶν Τυρρήνικων, καὶ τῆς Ἰσρίας μέχρι Πόλας. Εἰκάσαι δ' ἂν τις εὐτυχήσαντας τοὺς πρώτους ὀνομασθέντας 210.
Ἰταλοὺς, μεταδοῦναι καὶ τοῖς πλησιοχώροις· εἶδ' οὕτως ἐπίδοσιν

210. λαβεῖν, μέχρι τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας. Ὅψε δέ ποτε, ἀφ' οὗ μετέδοσαν Ῥωμαῖοι τοῖς Ἰταλιώταις τὴν ἰσοπολιτείαν, ἔδοξε καὶ τοῖς ἐντὸς Ἄλπεων Γαλάταις καὶ Ἐνετοῖς τὴν αὐτὴν ἀπονεῖμαι τιμὴν, προσαγορευῆσαι δὲ καὶ Ἰταλιώτας πάντας καὶ Ῥωμαίους· ἀποικίας τε πολλὰς σείλαι, τὰς μὲν πρότερον, τὰς δ' ὕστερον, ὧν οὐ ῥάδιον εἰπεῖν ἀμείνους ἑτέρας.

§. 2.

Ἐνὶ μὲν οὖν σχήματι σύμπασαν τὴν νῦν Ἰταλίαν, οὐ ῥάδιον περιλαβεῖν γεωμετρικῶς· καίτοι φασὶν ἄκραν εἶναι τρίγωνον, ἐκκειμένην πρὸς νότον καὶ χειμερινὰς ἀνατολάς, κορυφουμένην δὲ πρὸς τῷ Σικελικῷ πορθμῷ, βάσιν δ' ἔχουσαν τὰς Ἄλπεις·... συγχωρῆσαι δὲ καὶ τῶν πλευρῶν μίαν, τὴν ἐπὶ τὸν πορθμὸν τελευτῶσαν, κλυζομένην δὲ ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους. Τρίγωνον δὲ ἰδίως τὸ εὐθύγραμμον καλεῖται σχῆμα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ βάσις καὶ αἱ πλευραὶ περιφερεῖς εἰσιν· ὥστε, εἰ φημί δεῖν συγχωρεῖν, περιφερογράμμου σχήματος θετέον καὶ τὴν βάσιν καὶ τὴν πλευρὰν· συγχωρητέον δὲ καὶ τὴν λόξωσιν ταύτης τῆς πλευρᾶς τὴν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς. Τάλλα δ' οὐχ ἰκανῶς εἰρήκασιν, ὑποθέμενοι μίαν πλευρὰν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου μέχρι τοῦ πορθμοῦ· πλευρὰν γὰρ λέγομεν τὴν ἀγώνιον γραμμὴν· ἀγώνιος δ' ἐστίν, ὅταν ἡ μὴ συννεύῃ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη, ἢ μὴ ἐπὶ πολὺ. Ἡ δὲ ἀπὸ Ἀριμίνου ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν, καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἄκραν, πάμπολύ τι συννεύουσιν. Ὁμοίως δ' ἔχειν οἶομαι καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἰαπυγίας· συμπίπτουσαι γὰρ ἐπὶ τοὺς περὶ Ἀρίμινον καὶ Ῥαουένναν τόπους, γωνίαν ποιοῦσιν· εἰ δὲ μὴ γωνίαν, περιφέρειάν γε ἀξιόλογον. Ὡς', εἰ ἄρα, τοῦτ' ἂν εἴη μία πλευρὰ ὁ παράπλους, ὁ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ ἐπὶ τὴν Ἰαπυγίαν, οὐκ εὐθεῖα· τὸ δὲ λοιπὸν, τὸ ἐνθένδε ἐπὶ τὸν πορθμὸν,

ἄλλην ἂν ὑπογράφοι πλευράν, οὐδὲ ταύτην εὐθείαν. Οὕτω δὲ 210.
 τετράπλευρον μάλλον, ἢ τρίπλευρον φαίη ἂν τις τὸ σχῆμα·
 τρίγωνον δ' οὐδοπωσοῦν, πλὴν εἰ καταχρώμενος. Βέλτιον δ'
 ὁμολογεῖν, ὅτι τῶν ἀγεωμετρήτων σχημάτων οὐκ εὐπερίγραφος
 ἢ ἀπόδοσις.

§. 3.

Κατὰ μέρος δ' οὕτως εἰπεῖν δυνατόν, ὅτι τῶν μὲν Ἄλπεων
 περιφερῆς ἢ ὑπώρειά ἐστι, καὶ κολπώδης, τὰ κοῖλα ἔχουσα
 ἐσραμμένα πρὸς τὴν Ἰταλίαν. Τοῦ δὲ κόλπου τὰ μὲν μέσα πρὸς
 τοῖς Σαλασσοῖς ἐστὶ· τὰ δ' ἄκρα ἐπιστροφὴν λαμβάνει, τὰ μὲν, 211.
 μέχρι τῆς Ὀκρας καὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀδρίαν, τὰ δ',
 εἰς τὴν Λιγυσικὴν παραλίαν μέχρι Γενούας, τοῦ τῶν Λιγύων
 ἐμπορείου, ὅπου τὰ Ἀπέννινα ὄρη συνάπτει ταῖς Ἄλπεσιν. Ὑπό-
 κείται δ' εὐθύς πεδίου ἀξιόλογον, πᾶριστόν πως ἔχον τὸ πλάτος
 καὶ τὸ μῆκος, σταδίων ἑκατὸν καὶ διαχιλίων· τὸ δὲ μεσημβρινὸν
 αὐτοῦ πλευρὸν κλείεται τῇ τε τῶν Ἐνετῶν παραλίᾳ, καὶ τοῖς
 Ἀπεννίνοις ὄρεσι, τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ Ἀγκῶνα καθήκουσι.
 Ταῦτα γὰρ ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς Λιγυσικῆς εἰς τὴν Τυρρήνιαν
 ἐμβάλλει, σενὴν παραλίαν ἀπολείποντα· εἶτα ἀναχωροῦντα εἰς
 τὴν μεσογαίαν κατ' ὀλίγον, ἐπειδὴν γένηται κατὰ τὴν Πεισάτιν,
 ἐπισρέφει πρὸς ἕω, καὶ πρὸς τὸν Ἀδρίαν ἕως τῶν περὶ Ἀρίμινον
 καὶ Ἀγκῶνα τόπων, συνάπτοντα ἐπ' εὐθείας τῇ τῶν Ἐνετῶν παρα-
 λίᾳ. Ἡ μὲν οὖν ἐντὸς Ἄλπεων Κελτικὴ, τούτοις κλείεται τοῖς
 ὄροις· καὶ ἔστι τῆς μὲν παραλίας τὸ μῆκος ὅσον τριακοσίων στα-
 δίων ἐπὶ τοῖς ἑξακισχιλίοις, μετὰ τῶν ὄρων· μικρὸν δ' ἔλαττον τὸ
 πλάτος τῶν χιλίων. Ἡ λοιπὴ δ' Ἰταλία σενὴ καὶ παραμήκης ἐστὶ, κο-
 ρυφουμένη διχῶς, τῇ μὲν πρὸς τὸν Σικελικὸν πορθμὸν, τῇ δὲ πρὸς
 τὴν Ἰαπυγίαν σφιγγομένη δ' ἐκατέρωθεν, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδρίου,
 τῇ δ' ὑπὸ τοῦ Τυρρήνικοῦ πελάγους. Ἐστὶ δ' ὁμοιον τὸ σχῆμα

211. τοῦ Ἀδρίου καὶ τὸ μέγεθος τῆ Ἰταλίας, τῆ ἀφοριζομένη τοῖς τε Ἀπεννίνοις ὄρεσι, καὶ τῆ Θαλάττῃ ἑκατέρα, μέχρι τῆς Ἰαπυγίας καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ταραντῖνον καὶ τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον· τὸ τε γὰρ πλάτος τὸ μέγιστον ἀμφοῖν ἔστι περί χιλίους καὶ τριακοσίους σταδίους, τὸ δὲ μῆκος ἔλαττον οὐ πολὺ τῶν ἑξακισχιλίων. Ἡ λοιπὴ δ' ἔστιν ὅσην κατέχουσι Βρέττιοι καὶ Λευκανοί. Φησὶ δὲ Πολύβιος, πεζῇ μὲν εἶναι τὴν παραλίαν τὴν ἀπὸ Ἰαπυγίας μέχρι πορθμοῦ καὶ τρισχιλίων σταδίων, κλύζεσθαι δ' αὐτὴν τῷ Σικελικῷ πελάγει· πλέοντι δὲ, πέντακοσίων δέουσιν. Τὰ δὲ Ἀπέννινα ὄρη, συνάψαντα τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ Ἀγκῶνα τόποις, καὶ ἀφορίσαντα τὸ ταύτῃ πλάτος τῆς Ἰταλίας ἀπὸ Θαλάττης ἐπὶ Θαλάτταν, ἐπιστροφήν λαμβάνει πάλιν, καὶ τέμνει τὴν χώραν ὅλην ἐπὶ μῆκος. Μέχρι μὲν δὴ Πευκετίων καὶ Λευκανῶν, οὐ πολὺ ἀφίσταται τοῦ Ἀδρίου· συνάψαντα δὲ Λευκανοῖς, ἐπὶ τὴν ἐτέραν Θαλάτταν ἀποκλίνει μᾶλλον, καὶ λοιπὸν διὰ μέσων τῶν Λευκανῶν καὶ Βρεττίων διεξιόντα τελευτᾷ πρὸς τὴν Λευκόπετραν τῆς Ῥηγίνης καλουμένην. Τυπωδῶς μὲν οὖν εἴρηται περὶ τῆς νῦν Ἰταλίας ἀπάσης ταῦτα· πειρασόμεθα δὲ ἀναλαβόντες εἰπεῖν περὶ τῶν καθ' ἕκαστα, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑπὸ ταῖς Ἄλπεσιν.

§. 4.

212. Ἐστὶ δὲ πεδίον εὐδαιμον σφόδρα, καὶ γεωλοφίαις εὐκάρποις πεποικιλμένον· Διαιρεῖ δ' αὐτὸ μέσον πῶς ὁ Πάδος· καὶ καλεῖται τὸ μὲν, ἐντὸς τοῦ Πάδου, τὸ δὲ πέραν. Ἐντὸς μὲν ὅσον ἔστι πρὸς τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ Λιγυσικῇ· πέραν δὲ, τὸ λοιπόν. Οἰκεῖται δὲ τὸ μὲν, ὑπὸ τῶν Λιγυσικῶν ἔθνων καὶ τῶν Κελτικῶν, τῶν μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκούντων, τῶν δ' ἐν τοῖς πεδίοις· τὸ δ', ὑπὸ τῶν Κελτῶν καὶ Ἐνετῶν. Οἱ μὲν οὖν Κελτοὶ τοῖς ὑπεραλπειοῖς ὁμοεθνεῖς εἰσι. Περὶ δὲ τῶν Ἐνετῶν, διττός

ἔσι λόγος. Οἱ μὲν γὰρ καὶ αὐτοὺς φασὶν εἶναι Κελτῶν ἀποίκους 212. τῶν ὁμωνύμων παρωκεανιτῶν· οἱ δ' ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μετ' Ἀντήνορος σωθῆναι δευρό φασι τῶν ἐκ τῆς Παφλαγοῦίας Ἐνετῶν τινας. Μαρτύριον δὲ τούτου προφέρονται, τὴν περὶ τὰς ἵπποτροφίας ἐπιμέλειαν, ἣ νῦν μὲν τελέως ἐκλέλοιπε, πρότερον δ' ἐτιμᾶτο παρ' αὐτοῖς, ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ζήλου, τοῦ κατὰ τὰς ἡμιονίτιδας ἵππους. Τούτου δὲ καὶ Ὅμηρος μέμνηται·

Ἐξ Ἐνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος ἀγροτεράων.

Καὶ Διούσιος, ὁ τῆς Σικελίας τύραννος, ἐντεῦθεν τὸ ἵππο-τροφεῖον συνεσήσατο τῶν ἀθλητῶν ἵππων· ὥστε καὶ ὄνομα ἐν τοῖς Ἑλλήσι γενέσθαι τῆς Ἐνετικῆς πωλείας, καὶ πολὺν χρόνον εὐδοκιμῆσαι τὸ γένος.

§. 5.

Ἄπαντα μὲν οὖν ἡ χώρα ποταμοῖς πληθύνει, καὶ ἔλεσι, μάλιστα δ' ἡ τῶν Ἐνετῶν· πρόσσει δὲ ταύτη καὶ τὰ τῆς Θαλάττης πάση. Μόνα γὰρ ταῦτα τὰ μέρη σχεδόν τι τῆς καθ' ἡμᾶς Θαλάττης, ὁμοιοπαθεῖ τῷ Ὠκεανῷ, καὶ παραπλησίους ἐκείνῳ ποιεῖται τὰς τε ἀμπώτεις καὶ τὰς πλημμυρίδας· ὑφ' ὧν τὸ πλεόν τοῦ πεδίου λιμνοθαλάττης γίνεται μεσόν. Διώρυξι δὲ καὶ παραχώμασι, καθάπερ ἡ Κάτω λεγομένη χώρα τῆς Αἰγύπτου, διοχετεύεται· καὶ τὰ μὲν ἀνέψυκται καὶ γεωργεῖται, τὰ δὲ διάπλους ἔχει. Τῶν δὲ πόλεων αἱ μὲν νησίζουσιν, αἱ δ' ἐκ μέρους κλύζονται. Ὅσαι δὲ ὑπὲρ τῶν ἐλῶν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κεῖνται, τοὺς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀνάπλους θαυμασοὺς ἔχουσι, μάλιστα δ' ἐκ τοῦ Πάδου· μέγιστός τε γὰρ ἔσι, καὶ πληροῦται πολλάκις ἐκ τε ὄμβρων καὶ χιόνων· διαχεόμενος δ' εἰς πολλὰ μέρη κατὰ τὰς ἐκβολὰς, τυφλὸν τὸ σόμα ποιεῖ, καὶ δυσείσβολός ἐστιν· ἢ δ' ἐμπειρία περιγίγνεται καὶ τῶν χαλεπωτάτων.

§. 6.

212. Τὸ μὲν οὖν ἀρχαῖον, ὡσπερ ἔφην, ὑπὸ Κελτῶν περιωκεῖτο τὸ πλεῖστον ὁ ποταμός. Μέγιστα δ' ἦν τῶν Κελτῶν ἔθνη Βοῖοι καὶ Ἰνσουβροί, καὶ οἱ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐξ ἐφόδου καταλαβόντες Σένονες μετὰ Γαισατῶν· Τούτους μὲν οὖν ἐξέφθειραν ὕστερον τελείως
213. Ῥωμαῖοι· τοὺς δὲ Βοίους ἐξήλασαν ἐκ τῶν τόπων. Μεταστάντες δ' εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἰστρον τόπους, μετὰ Ταυρίσκων ὄκουν πολεμοῦντες πρὸς Δάκους, ἕως ἀπώλοντο πανεθνεί· τὴν δὲ χώραν, οὐσαν τῆς Ἰλλυρίδος, μηλόβοτον τοῖς περιοικοῦσι κατέλιπον. Ἰνσουβροί δὲ καὶ νῦν εἰσὶ. Μεδιολάνιον δ' ἔσχον μητρόπολιν, πάλαι μὲν κώμην (ἅπαντες γὰρ ὄκουν κωμηδόν), νῦν δ' ἀξιόλογον πόλιν, πέραν τοῦ Πάδου, συνάπτουσάν πως ταῖς Ἄλπεσι. Πλησίον δὲ καὶ Οὐηρών· καὶ αὕτη πόλις μεγάλη. Ἐλάτους δὲ τούτων Βριξία, καὶ Μάντουα, καὶ Ῥήγιον, καὶ Κῶμον. Αὕτη δ' ἦν μὲν κατοικία μετρία· Πομπηῖος δὲ Στράβων, ὁ Μάγνου πατήρ, κακωθεῖσαν ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων Ῥαιτῶν συνώκισεν· εἶτα Γαῖος Σκηπίων περὶ τρισχιλίουσ προσέθηκεν· εἶτα ὁ Θεὸς Καῖσαρ πεντακισχιλίουσ ἐπισυνώκισεν, ὧν οἱ πεντακόσιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν οἱ ἐπιφανέστατοι. Τούτοις δὲ καὶ πολιτείαν ἔδωκε, καὶ ἐνέγραψεν αὐτοὺς εἰς τοὺς συνοίκους. Καὶ οὐ μόνον συνώκησαν αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τοῦνομα τῷ κτίσματι ἐκεῖνοι κατέλιπον· Νεοκωμῖται γὰρ ἐκλήθησαν ἅπαντες· τοῦτο δὲ μεθερμηνευθὲν Νοβουμκώμουμ λέγεται. Ἐγγὺς δὲ τοῦ χωρίου τούτου λίμνη Λάριος καλουμένη· πληροῖ δ' αὐτὴν ὁ Ἀδδούας ποταμός· εἴτ' ἐξίησιν εἰς τὸν Πάδον· τὰς δὲ πηγὰς ἔσχηκεν ἐν τῷ Ἀδούλα ὄρει, ὅπου καὶ ὁ Ῥῆνος.

§. 7.

Αὗται μὲν οὖν πολὺ ὑπὲρ τῶν ἐλῶν ὤκηνται· πλησίον δὲ τὸ

Παταούϊον, πασῶν ἀρίστη τῶν ταύτη πόλεων, ἣ γε νεωστὶ λέγε- 213.
 ται τιμήσασθαι πεντακοσίους ἰππικούς ἀνδρας· καὶ τὸ παλαιὸν
 δὲ ἔσελλε δώδεκα μυριάδας στρατιάς. Δηλοῖ δὲ καὶ τὸ πλῆ-
 θος τῆς πεμπομένης κατασκευῆς εἰς τὴν Ῥώμην κατ' ἐμπορίαν,
 τῶν τε ἄλλων καὶ ἐσθῆτος παντοδαπῆς, τὴν εὐανδρίαν τῆς
 πόλεως, καὶ τὴν εὐτεχνίαν. ἔχει δὲ θαλάττης ἀνάπλου ποταμῶ
 διὰ τῶν ἐλῶν φερομένῳ σαδίων πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐκ λι-
 μένος μεγάλου. Καλεῖται δ' ὁ λιμὴν Μεδόακος ὁμωνύμως τῷ
 ποταμῶ. Ἐν δὲ τοῖς ἔλσει μεγίστη μὲν ἐστὶ Ῥαουέννα, ξυλοπαγῆς
 ὄλη, καὶ διάρρυτος, γεφύραις καὶ πορθμείοις ὀδευομένη. Δέχε-
 ται δ' οὐ μικρὸν τῆς θαλάττης μέρος ἐν ταῖς πλημμυρίσιν,
 ὥστε καὶ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ ποταμῶν ἐκκλυζόμενον τὸ βορ-
 βορῶδες πᾶν, ἰάται τὴν δυσαιρίαν. Οὕτως γοῦν ὑγιεινὸν ἐξ-
 ἴσασθαι τὸ χωρίον, ὥστε ἐνταῦθα τοὺς μονομάχους τρέφειν καὶ
 γυμνάζειν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες. Ἐστὶ μὲν οὖν καὶ τοῦτο θαυ-
 μασιῶν τῶν ἐνθάδε, τὸ ἐν ἔλει τοὺς ἀέρας ἀβλαβεῖς εἶναι,
 καθάπερ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ τοῦ θέρους ἢ 214.
 λίμνη τὴν μοχθηρίαν ἀποβάλλει διὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ ποταμοῦ,
 καὶ τὸν τῶν τελεμάτων ἀφανισμόν. Ἄλλὰ καὶ τὸ περὶ τὴν ἄμπελον
 πάθος θαυμάζειν ἄξιον. Φύει μὲν γὰρ αὐτὴν τὰ ἔλη, καὶ
 ποιεῖ ταχὺ, καὶ πολὺν ἀποθιδοῦσαν καρπὸν. Φθείρεται δὲ ἐν
 ἔτεσι τέτρασιν ἢ πέντε. Ἐστὶ δὲ καὶ τὸ Ἄλτινον ἐν ἔλει, παρα-
 πλήσιον ἔχον τῇ Ῥαουέννῃ τὴν θέσιν. Μεταξὺ δὲ, Βούτριον
 τῆς Ῥαουέννης πόλισμα· καὶ ἡ Σπίνα, νῦν μὲν κωμίον, πάλαι
 δὲ Ἑλληνίς πόλις ἐνδοξός. Θησαυρὸς γοῦν Σπινιτῶν ἐν Δελφοῖς
 δεῖκνυται· καὶ τᾶλλα ἰσορεῖται περὶ αὐτῶν, ὡς θαλαττοκρατη-
 σάντων. Φασὶ δὲ καὶ ἐπὶ θαλάττῃ ὑπάρξαι· νῦν δ' ἐστὶν ἐν
 μεσογαίᾳ τὸ χωρίον περὶ ἑννεήκοντα τῆς θαλάττης σαδίους
 ἀπέχον. Καὶ ἡ Ῥαουέννα δὲ Θετταλῶν λέγεται κτίσμα· οὐ φέ-
 ροντες δὲ τὰς τῶν Τυρρηνῶν ὕβρεις ἐδέξαντο ἐκόντες τῶν

214. Ὀμβρικῶν τινας, οἳ καὶ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν· αὐτοὶ δ' ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. Αὗται μὲν οὖν ἐπὶ πλέον περιέχονται τοῖς ἔλεσιν, ὥς τε καὶ κλύζεσθαι.

§. 8.

Ὀπιτέργιον δὲ, καὶ Κωνκορδία, καὶ Ἀτρία, καὶ Οὐϊκετία, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολισμάτια, ἦττον μὲν ὑπὸ τῶν ἔλῶν ἐνοχλεῖται· μικροῖς δ' ἀνάπλοισ πρὸς τὴν θάλατταν συνῆπται. Τὴν δ' Ἀτρίαν ἐπιφανῆ γενέσθαι πόλιν φασίν, ἀφ' ἧς καὶ τοῦνομα τῷ κόλπῳ γενέσθαι τῷ Ἀδρία, μικρὰν μετάφρασιν λαβόν. Ἀκυληία δ', ἥπερ μάλισα τῷ μυχῷ πλησιάζει, κτίσμα μὲν ἐστὶ Ῥωμαίων, ἐπιτειχισθὲν τοῖς ὑπερκειμένοις βαρβάροις. Ἀναπλεῖται δὲ ὀλκάσι κατὰ τὸν Νατίσωνα ποταμὸν ἐπὶ πλείστους ἐξήκοντα σταδίους. Ἀνεῖται δ' ἐμπορεῖον τοῖς περὶ τὸν Ἰστρον τὸν Ἰλλυρικὸν ἔθνεσι. Κομίζουσι δ' οὗτοι μὲν τὰ ἐκ θαλάττης, καὶ οἶνον ἐπὶ ξυλίνων πίθων, ἀρμαμάξαις ἀναθέντες, καὶ ἔλαιον ἐκεῖνοι δ' ἀνδράποδα, καὶ βοσκήματα, καὶ δέρματα. Ἐξω δ' ἐστὶ τῶν Ἐνετικῶν ὄρων ἡ Ἀκυληία. Διορίζονται δὲ ποταμῶ, ῥέοντι ἀπὸ τῶν Ἀλπειῶν ὄρων, ἀνάπλου ἔχοντι *καὶ* διακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις εἰς Νωρηΐαν πόλιν, περὶ ἣν Γναῖος Κάρβων συμβαλὼν Κίμβροις, οὐδὲν ἔπραξεν. ἔχει δὲ ὁ τόπος οὗτος χρυσοπλύσια εὐφυῆ καὶ σιδηρουργεῖα. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ μυχῷ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἱερὸν τοῦ Διομήδους ἐστὶν ἄξιον μνήμης, τὸ Τίμαυον· λιμένα γὰρ ἔχει, καὶ ἄλσος ἐκπρεπὲς, καὶ πηγὰς ἑπτὰ ποτίμου ὕδατος εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν ἐκπίπτοντος πλατεῖ καὶ βαθεῖ ποταμῷ. Πολύβιος δ' εἴρηκε, πλὴν μᾶς, τὰς ἄλλας ἀλμυροῦ ὕδατος· καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐπιχωρίους, πηγὴν καὶ μητέρα τῆς θαλάττης ὀνομάζειν τὸν τόπον.

215. Ποσειδώνιος δὲ φησι ποταμὸν τὸν Τίμαυον ἐκ τῶν ὄρων φερόμενον, καταπίπτειν εἰς βέρεθρον· εἶθ' ὑπὸ γῆς ἐνεχθέντα

περί ἑκατὸν καὶ τριάκοντα σταδίου, ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν ἐκ- 215.
βολὴν ποιῆσθαι.

§. 9.

Τῆς δὲ τοῦ Διομήδους δυναστείας περὶ τὴν θαλάτταν ταύτην, αἱ τε Διομήδειοι νῆσοι μαρτύρια, καὶ τὰ περὶ Δαυνίου καὶ τὸ Ἄργος τὸ Ἴππιον ἰσορούμενα· περὶ ὧν ἐροῦμεν, ἐφ' ὅσον πρὸς ἰσορίαν χρήσιμον. Τὰ δὲ πολλὰ τῶν μυθευομένων ἢ κατεψευσμένων ἄλλως, ἔαν δεῖ, οἷον τὰ περὶ τὸν Φαέθοντα, καὶ τὰς Ἠλιάδας τὰς ἀπαιγειρουμένας περὶ τὸν Ἡριδανόν, τὸν μηδαμοῦ γῆς ὄντα, πλησίον δὲ τοῦ Πάδου λεγόμενον· καὶ τὰς Ἠλεκτρίδας νήσους τὰς πρὸ τοῦ Πάδου, καὶ μελεαγρίδας ἐν αὐταῖς· οὐδὲ γὰρ τούτων οὐδὲν ἐστὶν ἐν τοῖς τόποις. Τῷ δὲ Διομήδει παρὰ τοῖς Ἐνετοῖς ἀποδειγμέναι τινὲς ἰσοροῦνται τιμαί· καὶ γὰρ θύεται λευκὸς ἵππος αὐτῷ· καὶ δύο ἄλση, τὸ μὲν Ἡρας Ἀργείας δείκνυται, τὸ δ' Ἀρτέμιδος Αἰτωλίδος. Προσμυθεύουσι δ', ὡς εἰκὸς, τὸ ἐν τοῖς ἄλσεσι τούτοις ἡμεροῦσθαι τὰ θηρία, καὶ λύκοις ἐλάφους συναγελάζεσθαι· προσιόντων δὲ τῶν ἀνθρώπων, καὶ καταψώντων, ἀνέχεσθαι· τὰ δὲ διωκόμενα ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἐπειδὰν καταφύγῃ δεῦρο, μηκέτι διώκεσθαι. Φασὶ δὲ τινὰ τῶν πάνυ γνωριζομένων ὡς εἶη φιλέγγυος, καὶ σκωπτόμενον ἐπὶ τούτῳ, περιτυχεῖν κυνηγέταις, λύκον ἐν τοῖς δικτύοις ἔχουσιν· εἰπόντων δὲ κατὰ παιδιὰν, εἰ ἐγγυᾶται τὸν λύκον, ἐφ' ὅτε τὰς ζημίας ἄς εἴργασο διαλύσειν, ἀφήσειν αὐτὸν ἐκ τῶν λίνων, ὁμολογήσαι. Ἀφεθέντα δὲ τὸν λύκον, ἵππων ἀγέλην ἀπελάσαντα ἀκαυσηριάσων ἱκανὴν προσαγαγεῖν πρὸς τὸν τοῦ φιλεγγύου σταθμόν· τὸν δ', ἀπολαβόντα τὴν χάριν, καυσηριάσαι τε τὰς ἵππους λύκον, καὶ κληθῆναι Λυκοφόρους, τάχει μᾶλλον ἢ κάλλει διαφερούσας· τοὺς δ' ἀπ' ἐκείνου διαδεξαμένους τό τε καυσηρίον φυλάξαι, καὶ τοῦνομα τῷ γένει

215. τῶν ἵππων ἔθος δὲ ποιῆσαι, θήλειαν μὴ ἐξαλλοτριοῦν, ἵνα μένοι παρά μόνοις τὸ γνήσιον γένος, ἐνδόξου γενομένης ἐνθένδε ἵππειας. Νυνὶ δὲ, ὡσπερ ἔφαμεν, πᾶσα ἐκλείπειν ἢ τοιαύτη ἄσκησις. Μετὰ δὲ τὸ Τίμαυον, ἢ τῶν Ἰσρίων ἐς παραλία μέχρι Πόλας, ἢ πρόσκειται τῇ Ἰταλίᾳ. Μεταξὺ δὲ φρούριον Τεργέσαι, Ἀκυλῆϊας διέχον ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίου. Ἡ δὲ Πόλα ἰδρύται μὲν ἐν κόλπῳ λιμενοειδεῖ, νησίδια ἔχοντι εὖορμα καὶ εὐκαρπα. Κτίσμα δ' ἐστὶν ἀρχαῖον Κόλχων, τῶν ἐπὶ τὴν Μήθειαν
216. ἐκπεμφθέντων, διαμαρτόντων δὲ τῆς πράξεως, καὶ καταγνόντων ἑαυτῶν φυγὴν, ὡς Καλλίμαχος εἶρηκε,

Τὸ κεν ΦΥΓΛΩΝ τις ἐνίσποι

Γραικός, ἀτὰρ κείνων γλῶσσ' ὀνόμηγε ΠΟΛΛΣ.

Τὰ μὲν δὴ πέραν τοῦ Πάδου χωρία οἱ τε Ἐνετοὶ νέμονται καὶ οἱ μέχρι Πόλας. Ὑπὲρ δὲ τῶν Ἐνετῶν Κάρνοι, καὶ Κενομάνοι, καὶ Μεδόακοι, καὶ Ἰνσουβροὶ ὧν οἱ μὲν πολέμιοι τοῖς Ῥωμαίοις ὑπῆρξαν, Κενομάνοι δὲ καὶ Ἐνετοὶ συνεμάχουν, καὶ πρὸ τῆς Ἀννίβα στρατείας, ἠνίκα πρὸς Βοίους καὶ Ἰνσούβρους ἐπολέμουν, καὶ μετὰ ταῦτα.

§. 10.

Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ Πάδου κατέχουσι μὲν ἅπασαν, ὅσῃ ἐγκυκλοῦνται τὰ Ἀπέννινα ὄρη πρὸς τὰ Ἄλπεια μέχρι Γενοῦας, καὶ τῶν Σαβάτων. Κατεῖχον δὲ Βόιοι καὶ Λίγυες, καὶ Σένονες, καὶ Γαισάται τὸ πλεόν τῶν δὲ Βοίων ἐξελαθέντων, ἀφανισθέντων δὲ καὶ τῶν Γαισατῶν, καὶ Σενόνων, λείπεται τὰ Λιγυζικὰ φύλα, καὶ τῶν Ῥωμαίων αἱ ἀποικίαι. Τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἀναμέμικται καὶ τὸ τῶν Ὀμβρικῶν φύλον, ἐς δ' ὅπου καὶ Τυρρήνων. Ταῦτα γὰρ ἄμφω τὰ ἔθνη, πρὸ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ

ἐπὶ πλέον αὐξήσεως, εἶχέ τινα πρὸς ἄλληλα περὶ πρωτείων 216. ἄμιλλαν, καὶ μέσον ἔχοντα τὸν Τίβεριν ποταμὸν, ῥαδίως ἐπιδιέβαινον ἀλλήλοις· καὶ εἴ που τινὰς ἐκστρατείας ἐποιούντο ἐπ' ἄλλους οἱ ἕτεροι, καὶ τοῖς ἐτέροις ἔρις ἦν μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους ἐξόδου. Καὶ δὴ καὶ τῶν Τυρρήνων σειλάντων στρατιὰν εἰς τοὺς περὶ τὸν Πάδον βαρβάρους, καὶ πραξάντων εὖ, ταχὺ δὲ πάλιν ἐκπεσόντων διὰ τὴν τρυφήν, ἐπεστράτευσαν οἱ ἕτεροι τοῖς ἐκβαλοῦσιν· εἴτ' ἐκ διαδοχῆς τῶν τόπων ἀμφισβητοῦντες, πολλὰς τῶν κατοικιῶν τὰς μὲν Τυρρήνικας ἐποίησαν, τὰς δ' Ὀμβρικὰς, πλείους δὲ τῶν Ὀμβρικῶν ἐγγυτέρω γὰρ ἦσαν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παραλαβόντες, καὶ πέμψαντες ἐποίκους πολλαχοῦ, συνεφύλαξαν καὶ τὰ τῶν προεποικησάντων γένη. Καὶ νῦν Ῥωμαῖοι μὲν εἰσιν ἅπαντες· οὐδὲν δ' ἦττον Ὀμβρικοὶ τέ τινες λέγονται καὶ Τυρρήνικοι, καθάπερ Ἐνετοὶ, καὶ Λίγυες, καὶ Ἰνσουβροὶ.

§. 11.

Πόλεις δ' εἰσὶν ἐντὸς τοῦ Πάδου καὶ περὶ τὸν Πάδον ἐπιφανεῖς, Πλακεντία μὲν καὶ Κρεμώνη πλησιαίταται κατὰ μέσην που τὴν χώραν· μεταξύ δὲ τούτων τε καὶ Ἀριμίνου Πάρμα, καὶ Μουτίνη, καὶ Βονωνία πλησίον ἤδη Ῥαουέννης, καὶ μικρὰ πολίσματα ἀνα μέσον τούτων, δι' ὧν ἢ εἰς Ῥώμην ὁδὸς, Ἀχέραι, Ρήγιον Λέπιδον, Μακροὶ Κάμποι, ὅπου πανήγυρις συντελεῖται κατ' ἔτος, Κλίτερνα, Φόρον Κορνήλιον. Φαουεντία δὲ καὶ Καισήνα πρὸς τῷ Σάπει ποταμῷ καὶ τῷ 217. Ῥουβίκωνι ἤδη συνάπτουσι τῷ Ἀριμίνω. Τὸ δὲ Ἀρίμινον Ὀμβρικῶν ἐστὶ κατοικία, καθάπερ καὶ ἡ Ῥαουέννα· δέδεκται δ' ἐποίκους Ῥωμαίους ἑκατέρω. ἔχει δὲ τὸ Ἀρίμινον λιμένα, καὶ ὁμώνυμον ποταμὸν. Ἀπὸ δὲ Πλακεντίας εἰς Ἀρίμινον σάδιοι χίλιοι καὶ τριακόσιοι. Ὑπὲρ δὲ Πλακεντίας, ἐπὶ μὲν τοὺς ὄρους

217. τῆς Κοττίου γῆς, Τίκινον ἐν ἑξ καὶ τριάκοντα μιλίοις πόλις, καὶ ὁμώνυμος ὁ παραρρέων ποταμὸς, συμβάλλων τῷ Πάδῳ, καὶ Κλασίδιον, καὶ Δέρθων, καὶ Ἀκούαι Στατιέλλαι, μικρὸν ἐν παρόδῳ. Ἡ δ' εὐθεῖα εἰς Ὠκελον, παρά τὸν Πάδον καὶ τὸν Δουρίαν ποταμὸν, βαραθρώδης ἢ πολλή, πλείους καὶ ἄλλους ἔχουσα ποταμοὺς, ὧν καὶ τὸν Δρουεντίαν· μιλίων δ' ἐς ἰ περι ἐξήκοντα. Ἐντεῦθεν δὲ ἤδη τὰ Ἄλπεια ὄρη καὶ ἡ Κελτική. Πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσιν ἐς ἰ πόλις τοῖς ὑπερκειμένοις τῆς Λούνης Λοῦκα. Ἐνιοὶ δὲ κωμηθὸν οἰκοῦσιν. Εὐανδρεῖ δ' ὁμοῦς ἡ χώρα, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλεόν ἐς ἰ, καὶ τὸ τῶν ἱππικῶν πλῆθος, ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν σύνταξιν. Ἐς ἰ δὲ ἡ Δέρθων πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσην τὴν ὁδὸν, τὴν ἀπὸ Γενούας εἰς Πλακεντίαν, ἑκατέρας διέχουσα σαδίους τετρακοσίους· κατὰ δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν, καὶ Ἀκούαι Στατιέλλαι. Ἀπὸ δὲ Πλακεντίας εἰς μὲν Ἀρίμινον, εἴρηται. Εἰς δὲ Ῥαουένναν κατάπλους τῷ Πάδῳ θυεῖν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν. Πολὺ δὲ καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ Πάδου κατείχετο ὑπὸ ἐλῶν, δι' ὧν Ἀννίβας χαλεπῶς διῆλθε προῖων ἐπὶ Τυρρήνιαν. Ἄλλ' ἀνέψυξε τὰ πεδία ὁ Σκαῦρος διωρυγαῖς πλωταῖς, ἀπὸ τοῦ Πάδου μέχρι Παρμητῶν. Κατὰ γὰρ Πλακεντίαν ὁ Τρεβίας συμβάλλων τῷ Πάδῳ, καὶ ἔτι πρότερον ἄλλοι πλείους, πληροῦσι πέραν τοῦ μετρίου. Οὗτος δὲ ὁ Σκαῦρός ἐστιν ὁ καὶ τὴν Αἰμιλίαν ὁδὸν ἐρώσας, τὴν διὰ Πεισῶν καὶ Λούνης μέχρι Σαβάτων, κἀντεῦθεν διὰ Δέρθωνος. Ἄλλη δ' ἐστὶν Αἰμιλία διαδοχομένη τὴν Φλαμινίαν. Συννυπάτευσαν γὰρ ἀλλήλοις Μάρκος Λέπιδος, καὶ Γαῖος Φλαμίνιος· καθελόντες δὲ Λίγυας, ὁ μὲν τὴν Φλαμινίαν ἐσρωσεν ἐκ Ῥώμης διὰ Τυρρήνων, καὶ τῆς Ὀμβρικῆς, μέχρι τῶν περι Ἀρίμινον τόπων· ὁ δὲ τὴν ἐξῆς μέχρι Βονωνίας, κἀκεῖθεν εἰς Ἀκυληίαν παρά τὰς ρίζας τὰς τῶν Ἄλπεων, ἐγκυκλούμενος τὰ ἔλη. Ὅριον δὲ τῆς χώρας ταύτης, ἦν Ἐντὸς

Κελτικήν καλοῦμεν, πρὸς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν, τό τε Ἀπέν- 217.
 νινον ὄρος τὸ ὑπὲρ τῆς Τυρρήνιας ἀπεδέδεικτο, καὶ ὁ Αἴσις
 ποταμός· ὕψερυν δὲ ὁ Ρουβίκων, εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκδιδόντες
 ἀμφότεροι.

§. 12.

Τῆς δ' ἀρετῆς τῶν τόπων τεκμήριον, ἢ τ' εὐανδρία καὶ τὰ 218.
 μεγέθη τῶν πόλεων καὶ ὁ πλοῦτος, οἷς πᾶσιν ὑπερεβέβληντο
 τὴν ἄλλην Ἰταλίαν οἱ ταύτη Ρωμαῖοι. Καὶ γὰρ ἡ γεωργουμένη γῆ
 πολλοὺς καὶ παντοίους ἐκφέρει καρπούς· καὶ αἱ ὕλαι τοσαύτην
 ἔχουσι βάλανον, ὥστ' ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ὑφορβίων ἡ Ρώμη τρέ-
 φεται τὸ πλεόν. Ἔστι δὲ καὶ κεγχροφόρος διαφερόντως, διὰ τὴν
 εὐυδρίαν· τοῦτο δὲ μέγιστον λιμοῦ ἐστὶν ἄκος· πρὸς ἅπαντας γὰρ
 καιροὺς ἀέρων ἀντέχει, καὶ οὐδέποτε ἐπιλείπειν δύναται, κἂν
 τοῦ ἄλλου σίτου γένηται σπάνις. ἔχει δὲ καὶ πιττουργεῖα θου-
 μασά. Τοῦ δ' οἴνου τὸ πλῆθος μηνύουσιν οἱ πίθοι· ξύλινοι γὰρ
 μείζους οἴκων εἰσὶ· προσλαμβάνει δὲ πολὺ ἢ τῆς πίττης εὐπορία
 πρὸς τὸ εὐώνητον. Ἐρέαν δὲ τὴν μὲν μαλακὴν, οἱ περὶ Μουτίνην
 τόποι καὶ τὸν Σκουτάναν ποταμὸν φέρουσι πολὺ πασῶν καλ-
 λίστην· τὴν δὲ τραχεῖαν ἢ Αἰγυσικὴ καὶ ἡ τῶν Ἰνσούβρων, ἐξ ἧς
 τὸ πλεόν τῆς οἰκειᾶς τῶν Ἰταλιωτῶν ἀμπέχεται· τὴν δὲ μέσσην οἱ
 περὶ Παταούϊον, ἐξ ἧς οἱ τάπητες οἱ πολυτελεῖς, καὶ γαυσάπαι,
 καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος πᾶν, ἀμφίμαλλον τε καὶ ἑτερόμαλλον. Τὰ
 δὲ μέταλλα νυνὶ μὲν οὐχ ὁμοίως τὰ ἐνταῦθα σπουδάζεται, διὰ
 τὸ λυσιτελέστερα ἴσως εἶναι τὰ ἐν τοῖς ὑπεραλπειοῖς Κελτοῖς καὶ
 τῇ Ἰθηρία· πρότερον δὲ ἐσπουδάζετο. Ἐπεὶ καὶ ἐν Οὐερκέλλοις
 χρυσορυχεῖον ἦν· κώμη δ' ἐστὶ πλησίον Ἰκτουμούλων, καὶ ταύ-
 τῆς κώμης· ἄμφω δ' εἰσὶ περὶ Πλακεντίαν. Αὕτη μὲν δὴ πρώτη
 μερὶς τῆς Ἰταλίας, μέχρι δεῦρο περιωδύσθω.

Κ Ε Φ. Β.

§. Ι.

218. ΔΕΥΤΕΡΑ δὲ λεγέσθω ἡ Λιγυσικὴ ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μεταξὺ ἰδρυμένη τῆς νῦν λεχθεῖσης Κελτικῆς καὶ τῆς Τυρρηνίας, οὐδὲν ἔχουσα περιγησίσεως ἄξιον, πλὴν ὅτι κωμηδὸν ζῶσι, τραχεῖαν γῆν ἀρουῦντες, καὶ σκάπτοντες, μᾶλλον δὲ λατομοῦντες, ὡς φησι Ποσειδώνιος. Τρίτοι δ' εἰσὶ συνεχεῖς τούτοις οἱ Τυρρῆνοί, τὰ πεδία ἔχοντες τὰ μέχρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριδος, κλυζόμενοι τὰ μὲν πρὸς ἕω μάλιστα μέρη τῷ ποταμῷ μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ· κατὰ δὲ θάτερα, τῷ Τυρρηνικῷ καὶ Σαρδῶν πελάγει. Ρεῖ δὲ ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων ὁ Τίβερις· πληροῦται δ' ἐκ πολλῶν ποταμῶν, μέρος μὲν τι δι' αὐτῆς φερόμενος τῆς Τυρρηνίας, τῷ δ' ἐφεξῆς διορίζων ἀπ' αὐτῆς, πρῶτον μὲν τὴν Ὀμβρικὴν, εἶτα τοὺς Σαβίνους, καὶ Λατίνους τοὺς πρὸς τῇ Ρώμῃ μέχρι τῆς παραλίας. Παραβέβληται δὲ πως τῷ ποταμῷ μὲν καὶ τοῖς Τυρρηνοῖς κατὰ πλάτος, ἀλλήλοις δὲ κατὰ
219. μῆκος· ἀνέχουσι δὲ πρὸς τὰ Ἀπέννινα ὄρη τὰ πλησιάζοντα τῷ Ἀδρίᾳ, πρῶτοι μὲν Ὀμβρικοί, μετὰ δὲ τούτους Σαβῖνοι, τελευταῖοι δ' οἱ τὴν Λατίνην ἔχοντες, ἀρξάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. Ἡ μὲν οὖν τῶν Λατίνων χώρα, μεταξὺ κεῖται τῆς τε ἀπὸ τῶν Ὠσίων παραλίας, μέχρι πόλεως Σινουέσσης καὶ τῆς Σαβίνης (τὰ δ' Ὠσιά ἐσιν ἐπίνειον τῆς Ρώμης, εἰς ὃ ἐκδίδωσιν ὁ Τίβερις παρ' αὐτὴν ῥυεῖς)· ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ μῆκος μέχρι τῆς Καμπανίας, καὶ τῶν Σαυνιτικῶν ὄρων· ἡ δὲ Σαβίνη μεταξὺ τῶν Λατίνων κεῖται καὶ τῶν Ὀμβρικῶν· ἐκτείνεται δὲ καὶ αὐτὴ πρὸς τὰ Σαυνιτικὰ ὄρη, καὶ μᾶλλον συνάπτει τοῖς Ἀπεννίνοις τοῖς κατὰ Οὐησίνοους τε, καὶ Πελιγνοῦς, καὶ Μαρσούς· οἱ δ' Ὀμβρι-

κοὶ μέσοι μὲν κεῖνται τῆς Σαβίνης καὶ τῆς Τυρρηνίας, μέχρι δ' 219.
 Ἀρμίνου καὶ Ραουέννης προΐασιν ὑπερβάλλοντες τὰ ὄρη. Τυρ-
 ρηνοὶ δὲ παύονται ὑπ' αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι, τοῖς περικυκλοῦσιν ἐκ
 τῆς Λιγυρικῆς εἰς τὸν Ἀδρίαν, ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρξάμενοι Θα-
 λάττης, καὶ τοῦ Τιβέριδος. Τὰ κατ' ἕκαστα δὲ διέξιμεν, ἀπ'
 αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι.

§. 2.

Οἱ Τυρρῆνοὶ τοίνυν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις Ἐτροῦσκοι καὶ
 Τοῦσκοι προσαγορεύονται. Οἱ δ' Ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν αὐ-
 τοὺς ἀπὸ Τυρρηνοῦ τοῦ Ἄττυς, ὡς φασί, τοῦ σειλαντος ἐκ
 Λυδίας ἀποίκους δεῦρο. Ὑπὸ γὰρ λιμοῦ καὶ ἀφορίας ὁ Ἄττυς, εἰς
 τῶν ἀπογόνων Ηρακλέους καὶ Ομφάλης, δυεῖν παίδων ὄντων,
 κλήρω Λυδὸν μὲν κατέσχε, τῷ δὲ Τυρρηνῷ τὸν πλείω συστήσας
 λαὸν, ἐξέσειλεν. Ἐλθὼν δὲ, τὴν χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ Τυρρηνίαν
 ἐκάλεσε, καὶ δώδεκα πόλεις ἔκτισεν, οἰκιστὴν ἐπιστήσας Τάρκωνα,
 ἀφ' οὗ Ταρκυνία ἢ πόλις· ὃν διὰ τὴν ἐκ παίδων σύνεσιν, πολλὸν
 γεγεννησθαι μυθεύουσι. Τότε μὲν οὖν ὑφ' ἐνὶ ἡγεμόνι ταπτόμενοι,
 μέγα ἴσχυον. Χρόνοις δ' ὕστερον διαλυθῆναι τὸ σύστημα εἰκὸς,
 καὶ κατὰ πόλεις διασπασθῆναι, βία τῶν πλησιοχώρων εἴξαντας·
 οὐ γὰρ ἂν, χώραν εὐδαίμονα ἀφέντες, τῇ Θαλάττῃ κατὰ λησιείαν
 ἐπέθεντο, ἄλλοι πρὸς ἄλλα τραπόμενοι πελάγη· ἐπεὶ, ὅπου γε συμ-
 πνεύσαιεν, ἱκανοὶ ἦσαν οὐκ ἀμύνασθαι μόνον τοὺς ἐπιχειροῦντας
 αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀντεπιχειρεῖν, καὶ μακρὰς στρατείας ποιεῖσθαι.
 Μετὰ δὲ τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν Δημάρατος ἀφικνεῖται, λαὸν
 ἄγων ἐκ Κορίνθου· καὶ δεξαμένων αὐτῶν Ταρκυνιτῶν, γενναῖον
 Λουκούμωνα ἐξ ἐπιχωρίας γυναικὸς· γενόμενος δὲ Ἄγκω Μαρκίω
 τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων φίλος, ἐβασίλευσεν οὗτος, καὶ μετ-
 ωνομάσθη Λεύκιος Ταρκύνιος Πρίσκος. Ἐκόσμησέ δ' οὖν τὴν Τυρρ- 220.
 ρηνίαν καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ πατὴρ πρότερον· ὁ μὲν εὐπορία δημιουρ-

220 γῶν τῶν συνακολουθησάντων οἰκοθεν· ὁ δὲ ταῖς ἐκ τῆς Ῥώμης ἀφορμαῖς. Λέγεται δὲ καὶ ὁ Θριαμβικός κόσμος καὶ ὑπατικός, καὶ ἀπλῶς ὁ τῶν ἀρχόντων, ἐκ Ταρκυνίων δεῦρο μετενεχθῆναι, καὶ ράβδοι, καὶ πελέκεις, καὶ σάλπιγγες, καὶ ἱεροποιῖαι, καὶ μαντική, καὶ μουσική, ὅση δημοσία χρῶνται Ῥωμαῖοι. Τούτου δ' υἱὸς ἦν ὁ δεύτερος Ταρκύνιος ὁ Σούπερβος, ὅσπερ καὶ τελευταῖος βασιλεύσας ἐξέπεσε. Πορσίνας δ' ὁ τῶν Κλουσίνων βασιλεὺς, πόλεως Τυρρηνίδος, κατὰγειν αὐτὸν ἐπιχειρήσας δι' ὄπλων, ὡς οὐχ οἴός τε ἦν, καταλυσάμενος τὴν ἔχθραν, ἀπῆλθε φίλος μετὰ τιμῆς καὶ δωρεῶν μεγάλων.

§. 3.

Περὶ μὲν τῆς ἐπιφανείας τῶν Τυρρηνῶν ταῦτα. Καὶ ἔτι τὰ τοῖς Καιρετανοῖς πραχθέντα· καὶ γὰρ τοὺς ἐλόντας τὴν Ῥώμην Γαλάτας κατεπολέμησαν, ἀπιούσιν ἐπιθέμενοι κατὰ Σαβίνους· καὶ ἅ παρ' ἐκόντων ἔλαβον Ῥωμαίων ἐκεῖνοι λάφυρα, ἄκοντας ἀφείλοντο· πρὸς δὲ τούτοις, τοὺς καταφυγόντας παρ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Ῥώμης ἔσωσαν, καὶ τὸ ἀθάνατον πῦρ, καὶ τὰς τῆς Ἑστίας ἱερείας. Οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι διὰ τοὺς τότε φαύλως διοικοῦντας τὴν πόλιν, οὐχ ἰκανῶς ἀπομνημονεῦσαι τὴν χάριν αὐτοῖς θεοῦσι· πολιτεῖαν γὰρ δόντες, οὐκ ἐνέγραψαν εἰς τοὺς πολίτας· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς μὴ μετέχοντας τῆς ἰσονομίας, εἰς τὰς δέλτους ἐξώριζον τὰς Καιρετανῶν. Παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκίμησεν ἡ πόλις αὕτη, διὰ τε ἀνδρίαν καὶ δικαιοσύνην· τῶν τε γὰρ λησθηρίων ἀπέσχετο, καίπερ δυναμένη πλείστον, καὶ Πυθοῖ τὸν Ἀγυλλαίων καλούμενον ἀνέθηκε Θησαυρόν. Ἀγυλλα γὰρ ὠνομάζετο τὸ πρότερον ἢ νῦν Καιρέα, καὶ λέγεται Πελασγῶν κτίσμα τῶν ἐκ Θετταλίας ἀφυγμένων· τῶν δὲ Λυδῶν, ὅσπερ Τυρρηνοὶ μετωνομάσθησαν, ἐπιστρατευσάντων τοῖς Ἀγυλλαίοις, προσίων τῷ τείχει τίς,

ἐπυνθάνετο τοῦνομα τῆς πόλεως· τῶν δ' ἀπὸ τοῦ τείχους Θετ- 220.
ταλλῶν τινος ἀντὶ τοῦ ἀποκρίνασθαι, προσαγορεύσαντος αὐτὸν,
ΧΑΪΡΕ, δεξάμενοι τὸν οἰωνὸν οἱ Τυρρῆνοί τοῦτον, ἀλοῦσαν τὴν
πόλιν μετωνόμασαν. Ἡ δὲ οὕτω λαμπρὰ καὶ ἐπιφανὴς πόλις,
νῦν ἵχνη σώζει μόνον· εὐανδρεῖ δ' αὐτῆς μᾶλλον τὰ πλησίον
Φερμά, ἃ καλοῦσι Καιρετανά, διὰ τοὺς φοιτῶντας Φεραπείας
χάριν.

§. 4.

Τοὺς δὲ Πελασγούς, ὅτι μὲν ἀρχαῖον τὸ φύλον, [καὶ] κατὰ
τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπεπόλασε, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Αἰο-
λεῦσι τοῖς κατὰ Θετταλίαν, ὁμολογοῦσιν ἅπαντες σχεδόν τι.
Νομίζω δὲ (φησὶν Ἐφορος) τὸ ἀνέκαθεν Ἀρκάδας ὄντας 221.
εἰλέσθαι στρατιωτικὸν βίον, εἰς δὲ τὴν αὐτὴν ἀγωγήν προτρέ-
ποντας πολλούς, ἅπανσι τοῦ ὀνόματος μεταδοῦναι, καὶ πολλὴν
ἐπιφάνειαν κτήσασθαι, καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, καὶ παρὰ τοῖς
ἄλλοις, παρ' ὅσους ποτὲ ἀφιγμένοι τετυχήκασι. Καὶ γὰρ τῆς
Κρήτης ἔποικοι γεγόνασιν, ὡς φησὶν Ὅμηρος· λέγει γοῦν Ὀδυσ-
σεὺς πρὸς Πηνελόπην·

Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοὶ,
Ἐν δ' Ἐτεόκρητες μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες,
Δωριεὲς τε τριχάϊκες, δῖοί τε Πελασγοί.

Καὶ τὸ Πελασγικὸν Ἄργος, ἢ Θετταλία λέγεται, τὸ μεταξὺ
τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, ἕως τῆς ὄρει-
νῆς τῆς κατὰ Πίνδον, διὰ τὸ ἐπάρξαι τῶν τόπων τούτων τοὺς
Πελασγούς. Τόν τε Δία τὸν Δωδωναῖον αὐτὸς ὁ Ποιητὴς ὀνομά-
ζει Πελασγικόν·

Ζεῦ ἄνα, Δωδωναῖε, Πελασγικέ.

Πολλοὶ δὲ καὶ τὰ Ἡπειρωτικὰ ἔθνη, Πελασγικὰ εἰρήκασιν· ὡς
καὶ μέχρι δεῦρο ἐπαρξάντων. Πελασγούς τε πολλούς καὶ τῶν

221. ἡρώων ὀνόματα καλέσαντες, *οἱ* ὕπερον ἀπ' ἐκείνων πολλά τῶν ἔθνων ἐπώνυμα πεποιήκασι· καὶ γὰρ τὴν Λέσβον Πελασγίαν εἰρήκασι, καὶ τοῖς ἐν τῇ Τρωάδι Κίλιξιν Ὀμηρος εἴρηκε τοὺς ὀμόρους, Πελασγούς·

Ἰππόθοος δ' ἄγε φύλα Πελασγῶν ἐγχεσιμῶρων,
 τῶν, οἱ Λάρισσαν ἐριβόλακκα ναιετάασκον.

Τῷ δ' Ἐφόρῳ τοῦ ἐξ Ἀρκαδίας εἶναι τὸ φύλον τοῦτο ἤρξεν Ἡσίοδος· φησὶ γάρ,

Υἱαῖς ἐξεγένοντο Λυκάουος ἀντιθέοιο,
 ὅν ποτε τίχτε Πελασγός.

Αἰσχύλος δ' ἐκ τοῦ περὶ Μυκῆνας Ἄργους φησὶν ἐν Ἰκέτισιν, ἢ Δαναΐσι, τὸ γένος αὐτῶν. Καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ Πελασγίαν φησὶν Ἐφορος κληθῆναι. Καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Ἀρχελαΐῳ φησὶν, ὅτι

Δαναός ὁ πενήκοντα θυγατέρων πατήρ
 Ἑλλῶν εἰς Ἄργος, ᾤκησεν Ἰνάχου πόλιν.
 Πελασγίωτας δ' ὠνομασμένους τὸ πρὶν,
 Δαναούς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἀν' Ἑλλάδα.

Ἀντικλείδης δὲ πρώτους φησὶν αὐτοὺς τὰ περὶ Ἀἴμνον καὶ Ἴμβρον κτίσαι· καὶ δὴ τούτων τινὰς, καὶ μετὰ Τυρρῆνου τοῦ Ἄττος εἰς Ἰταλίαν συναῖραι. Καὶ οἱ τὴν Ἀτθίδα συγγράψαντες, ἰσοροῦσι περὶ τῶν Πελασγῶν, ὡς καὶ Ἀθήνησι γενομένων *τῶν Πελασγῶν*· διὰ δὲ τὸ πλανήτας εἶναι, καὶ δίκην ὀρνέων ἐπιφοιτᾶν ἐφ' οὓς ἔτυχε τόπους, Πελαργούς ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν κληθῆναι.

§. 5.

222. Τῆς δὲ Τυρρηνίας, μῆκος μὲν τὸ μέγιστον εἰναί φασι τὴν παραλίαν ἀπὸ Λούνης μέχρι Ὠσίων δισχιλίων πού καὶ πεντακασίων σαδίων· πλάτος δὲ τοῦ ἡμίσους ἔλαττον τὸ πρὸς τοῖς

ἔρεσιν. Εἰς μὲν οὖν Πείσας ἀπὸ Λούνης πλείους τῶν τετρα- 222
 κοσίων σταδίων εἰσίν· ἐντεῦθεν δὲ εἰς Οὐολατέρρας διακόσιοι
 ὀγδοήκοντα· πάλιν δὲ ἐνθένδε εἰς Ποπλώνιον διακόσιοι ἐβδομή-
 κοντα· ἐκ δὲ Ποπλωνίου εἰς Κόσσαν, ἐγγὺς ὀκτακοσίων, οἱ δὲ
 ἐξακοσίων φασί. Πολύβιος δ' οὖν εἶναι τοὺς πάντας χιλίους τε-
 τρακοσίους τριάκοντα λέγει. Τούτων δ' ἡ μὲν Λοῦνα, πόλις
 ἐστὶ, καὶ λιμὴν. Καλοῦσι δ' οἱ Ἕλληνες Σελήνης λιμένα, καὶ
 πόλιν. Ἡ μὲν οὖν πόλις οὐ μεγάλη· ὁ δὲ λιμὴν μέγιστός τε
 καὶ κάλλιστος, ἐν αὐτῷ περιέχων πλείους λιμένας, ἀγχιβαθεῖς
 πάντας, οἷον ἂν γένοιτο ὀρμητήριον θαλαττοκρατησάντων ἀν-
 θρώπων τοσαύτης μὲν θαλάττης, τοσοῦτον δὲ χρόνον. Περι-
 κλείεται δ' ὁ λιμὴν ἔρεσιν ὑψηλοῖς, ἀφ' ὧν τὰ πελάγη κατ-
 οπτεύεται, καὶ ἡ Σαρδῶν, καὶ τῆς ἠϊόνος ἐκατέρωθεν πολὺ
 μέρος. Μέταλλα δὲ λίθου λευκοῦ τε καὶ ποικίλου γλαυκίζοντος
 τοσαῦτ' ἐστὶ καὶ τηλικαῦτα, μονολίθους ἐκδιδόντα πλάκας καὶ
 σύλους, ὥσε τὰ πλείεστα τῶν ἐκπρεπῶν ἔργων τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ,
 καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ἐντεῦθεν ἔχειν τὴν χορηγίαν· καὶ
 γὰρ εὐεξάγωγός ἐστιν ἡ λίθος, τῶν μετάλλων ὑπερκειμένων
 τῆς θαλάττης πλησίον· ἐκ δὲ τῆς θαλάττης διαδεχομένου τοῦ
 Τιβέριδος τὴν κομιδὴν. Καὶ τὴν ξυλείαν τὴν εἰς τὰς οἰκοδομὰς,
 σελμάτων εὐφυτάτων καὶ εὐμηκεσάτων, ἡ Τυρρηνία χορηγεῖ
 τὴν πλείετην, τῷ ποταμῷ κατάγουσα ἐκ τῶν ὄρων εὐθύς. Με-
 ταξὺ δὲ Λούνης καὶ Πείσης, ὁ Μάαρης ἐστὶ χωρίον, ὃ πέρατι
 τῆς Τυρρηνίας καὶ τῆς Λιγυσικῆς κέχρηται τῶν συγγραφέων
 πολλοί. Ἡ δὲ Πείσα, κτίσμα μὲν ἐστὶ τῶν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ
 Πεισατῶν, οἱ μετὰ Νέσφορος ἐπὶ Ἴλιον στρατεύσαντες, κατὰ
 τὸν ἀνάπλουον ἐπλανήθησαν, οἱ μὲν εἰς τὸ Μεταπόντιον, οἱ
 δ' εἰς τὴν Πεισατίν, ἅπαντες Πύλιοι καλούμενοι. Δυεῖν δὲ πο-
 ταμῶν κεῖται μεταξὺ κατ' αὐτὴν τὴν συμβολήν, Ἄρνου τε
 καὶ Αἴσαρος· ὧν ὁ μὲν ἐξ' Ἀρρηντίου φέρεται πολὺς, οὐχὶ πᾶς,

222. ἀλλὰ τριχῆ σχισθεῖς· ὁ δ', ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὀρῶν. Συμπε-
 σόντες δ' εἰς ἓν ρεῖθρον, μετεωρίζουσι ἀλλήλους ταῖς ἀντικο-
 παῖς ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τοὺς ἐπὶ τῶν ἠϊόνων ἐςῶτας ἀμφο-
 τέρων, μηδέτερον ὑπὸ θατέρου καθοραῖσθαι· ὥστ' ἀνάγκη
 δυσανάπλωτα ἐκ θαλάττης εἶναι· ζάδιοι δ' εἰσὶ τοῦ ἀνάπλου
 περί εἴκοσι. Μυθεύουσι δ', ὅτε πρῶτον ἐκ τῶν ὀρῶν κατ-
 εφέροντο οἱ ποταμοὶ οὔτοι, κωλυομένους ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων,
 μὴ συμπεσόντες εἰς ἓν κατακλύσοιεν τὴν χώραν, ὑποσχέσθαι
 223. μὴ κατακλύσειν, καὶ φυλάξαι τὴν πίσιν. Δοκεῖ δ' ἡ πόλις εὐ-
 τυχησαί ποτε, καὶ νῦν οὐκ ἀδοξεῖ, διὰ τε εὐκαρπίαν, καὶ τὰ
 λιθουργεῖα, καὶ τὴν ὕλην τὴν ναυπηγήσιμον· ἢ τὸ μὲν παλαιὸν
 ἐχρῶντο πρὸς τοὺς κατὰ θαλάτταν κινδύνους (καὶ γὰρ μα-
 χιμώτεροι Τυρρῆνῶν ὑπῆρξαν, καὶ παρώξυνον αὐτοὺς οἱ Λί-
 γυες, πονηροὶ γείτονες παρὰ πλευρὰν ὄντες), νῦν δὲ τὸ πλέον
 εἰς τὰς οἰκοδομὰς ἀναλίσκεται τὰς ἐν Ῥώμῃ, καὶ ταῖς ἐπαύλεσι,
 βασιλεία κατασκευαζομένων Περσικῶν.

§. 6.

Τῶν δὲ Οὐολατερράνων, ἡ μὲν χώρα κλύζεται τῇ θαλάττῃ.
 Τὸ δὲ κτίσμα ἐν φάραγγι βαθεῖα λόφος ἐστὶν ὑψηλὸς περι-
 κρημνός πάντη, τὴν κορυφὴν ἐπίπεδος, ἐφ' ἣ ἰδρυται τὸ τεῖχος
 τῆς πόλεως. Ἡ δ' ἐπ' αὐτὴν ἀνάβασις πεντεκαίδεκα ζαδίων
 ἐστὶν ἀπὸ τῆς βάσεως, ὀξεῖα πᾶσα καὶ χαλεπή. Ἐνταῦθα συν-
 ἔσησάν τινες τῶν Τυρρῆνῶν καὶ τῶν προγεγραμμένων ὑπὸ
 Σύλλα· πληρώσαντες δὲ τέτταρα τάγματα στρατιᾶς, διετῆ χρό-
 νον ἐπολιορκήθησαν, εἰδ' ὑπόσπονδοι παρεχώρησαν τοῦ τόπου.
 Τὸ δὲ Ποπλώνιον ἐπ' ἄκρας ὑψηλῆς ἰδρυται, κατερρώγυιās εἰς
 τὴν θαλάσσαν, καὶ χερρόνησιζούσης, πολιορκίαν καὶ αὐτὸ δε-
 δεγμένον περὶ τοὺς αὐτοὺς καιροὺς. Τὸ μὲν οὖν πολίχμιον πᾶν
 ἔρημόν ἐστι, πλὴν τῶν ἱερῶν, καὶ κατοικιῶν ὀλίγων· τὸ δ'

ἐπένειον οἰκεῖται βέλτιον, πρὸς τῇ ρίζῃ τοῦ ὄρους λιμένιον 223. ἔχον, καὶ νεωσοίκους· διὸ καὶ δοκεῖ μοι μόνη τῶν Τυρρήνιδων τῶν παλαιῶν αὕτη πόλεων, ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ἰδρῦσθαι. Αἴτιον δ' ἐς τὸ τῆς χώρας ἀλίμενον· διόπερ παντάπασιν ἔφευγον οἱ κτίσαι τὴν θαλάτταν, ἢ προεβάλλοντο ἐρύματα πρὸ αὐτῆς, ὥστε μὴ λάφυρον ἔτοιμον ἐκκεῖσθαι τοῖς ἐπιπλεύσασιν. Ἔστι δὲ καὶ θυνοσκοπεῖον ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ. Κατοπτεύεται δ' ἀπὸ τῆς πόλεως πόρρωθεν μὲν καὶ μόλις ἡ Σαρδῶν, ἐγγυτέρω δ' ἡ Κύρνος, ἐξήκοντά πωσ διέχουσα τῆς Σαρδόνος σταδίους· πολὺ δὲ μᾶλλον τούτων ἡ Αἰθαλία προσεχεστέρα τῇ ἠπείρῳ ἐστίν, ὅσον τριακοσίους διέχουσα σταδίους, ὅσους καὶ τῆς Κύρνου διέχει. Ἄριστον δ' ἀφετήριον τοῦτο τὸ χωρίον ἐστίν ἐπὶ τὰς τρεῖς τὰς λεχθεῖσας νήσους. Εἶδομεν δὲ καὶ ταύτας ἡμεῖς, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ Ποπλώνιον, καὶ μέταλλά τινα ἐν τῇ χώρᾳ ἐκλελειμμένα. Εἶδομεν δὲ καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὸν σίδηρον τὸν ἐκ τῆς Αἰθαλίας κομιζόμενον· οὐ γὰρ δύναται συλλιπαίνεσθαι καμινευόμενος ἐν τῇ νήσῳ· κομίζεται δ' εὐθύς ἐκ τῶν μεταλλῶν εἰς τὴν ἠπειρον. Τοῦτό τε δὴ παράδοξον ἡ νῆσος ἔχει, καὶ τὸ τὰ ὀρύγματα ἀναπληροῦσθαι πάλιν τῷ χρόνῳ τὰ μεταλλευθέντα, καθάπερ τοὺς πλαταμῶνας φασι τοὺς ἐν 224. Ρόδῳ, καὶ τὴν ἐν Πάρῳ πέτραν τὴν μάρμαρον, καὶ τοὺς ἐν Ἰνδοῖς ἄλας, οὓς φησι Κλείταρχος. Οὐτ' οὖν Ἐρατοσθένης ὀρθῶς, ὁ φήσας μὴ καθορᾶσθαι, μήτε τὴν Κύρνον ἐκ τῆς ἠπείρου, μήτε τὴν Σαρδόνα· οὐτ' Ἀρτεμίδωρος, ὁ φήσας ἐν χιλίοις εἶναι καὶ διακοσίοις σταδίοις πελαγίας ἀμφοτέρας. Καὶ γὰρ, εἴ τιςιν, ἡμῖν γε οὐκ ἂν ὑπῆρξαν ὄραται, ἢ [οὐκ] ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον σαφεῖς ἐωρῶντο, καὶ μάλισα ἡ Κύρνος. Ἔστι δὲ κατὰ τὴν Αἰθαλίαν λιμὴν Ἀργῶος, ἀπὸ τῆς Ἀργοῦς, ὡς φασι. Ἐκεῖσε γὰρ πλεῦσαι τὴν τῆς Κίρκης οἴκησιν ζητοῦντα τὸν Ἰάσονα, τῆς Μηδείας ἐθελούσης ἰδεῖν τὴν Θεάν· καὶ δὴ καὶ

224. ἀπὸ τῶν ἀποσπλεγγισμάτων παγόντων, ἃ ἐποίουν οἱ Ἄργοναῦται, διαμένειν ἔτι καὶ νῦν διαποικίλους τὰς ἐπὶ τῆς ἠϊόνοσ φήφους. Αἱ δὲ τοιαῦται μυθοποιῖαι τεκμήρια τῶν λεγομένων ὑφ' ἡμῶν εἰσὶν, ὅτι οὐ πάντα Ὅμηρος αὐτὸς ἔπλαττεν· ἀλλ' ἀκούων θρυλλουμένων τῶν τοιούτων πολλῶν, αὐτὸς προσετίθει μήκη διασημάτων καὶ ἐκτοπισμῶν· καὶ καθάπερ τὸν Ὀδυσσεῖα εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἐξέβαλε, παραπλησίως καὶ τὸν Ἰάσονα, γενομένησ καὶ τούτῳ πλάνης τινὸς κάκεινῳ, καθάπερ καὶ Μενελάῳ. Περί μὲν οὖν τῆσ Αἰθαλίας τοσαῦτα.

§. 7.

Ἡ δὲ Κύρνος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλεῖται Κόρσικα. Οἰκεῖται δὲ φαύλως τραχεῖά τε οὔσα, καὶ τοῖσ πλείστοισ μέρεσι δύσβατος τελείως, ὥστε τοὺσ κατέχοντας τὰ ὄρη, καὶ ἀπὸ λησειῶν ζῶντας, ἀγριωτέρουσ εἶναι θηρίων. Ὅπότεν γοῦν ὀρμήσωσιν οἱ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ, καὶ προσπεσόντες τοῖσ ἐρύμασι, πολὺ πλῆθος ἔλωσι τῶν ἀνδραπόδων, ὄραν ἔσιν ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ θαυμάζειν, ὅσον ἐμφαίνεται τὸ θηριῶδες καὶ τὸ βοσκηματώδες ἐν αὐτοῖσ· ἢ γὰρ οὐχ ὑπομένουσι ζῆν, ἢ ζῶντες, ἀπαθεία καὶ ἀναισθησία τοὺσ ὠνησαμένουσ ἐπιτρέβουσιν· ὥστε, καίπερ τὸ τυχὸν καταβαλοῦσιν ὑπὲρ αὐτῶν, ὅμως μεταμέλειν. Ἔσιν δ' ὅμως οἰκήσιμά τινα μέρη, καὶ πολίσματά που, Βλησίνων τε, καὶ Χάραξ, καὶ Ἐνικονίαι, καὶ Οὐάπανες. Μῆκος δὲ τῆσ νήσου φησὶν ὁ χωρογράφος μίλια ἑκατὸν ἐξήκοντα, πλάτος δὲ, ἑβδομήκοντα. Σαρδόνοσ δὲ μῆκος διακόσια εἴκοσι, πλάτος δὲ ἑννεήκοντα καὶ ὀκτώ. Κατ' ἄλλουσ δὲ, Κύρνου μὲν περίμετροσ περί τρισχιλίουσ λέγεται καὶ διακοσίουσ σταδίουσ, τῆσ δὲ Σαρδόνοσ καὶ τετρακισχιλίουσ. Ἔσιν δὲ αὐτῆσ *τὸ* πολὺ μέρος τραχὺ, καὶ οὐκ εἰρηναῖον, πολὺ δὲ καὶ χώραν ἔχον εὐδαίμονα τοῖσ πᾶσι, σίτῳ δὲ καὶ διαφερόντως. Πόλεισ δ' εἰσὶ μὲν πλείουσ,

ἀξιόλογοι δὲ Κάλαις, καὶ Σούλχοι. Τῇ δ' ἀρετῇ τῶν τόπων 225.
ἀντιτάσσεται τις καὶ μοχθηρία· νοσερὰ γὰρ ἡ νῆσος τοῦ Θέρους,
καὶ μάλισα ἐν τοῖς εὐκαρποῦσι χωρίοις· τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα,
καὶ πορθεῖται συνεχῶς ὑπὸ τῶν ὀρείων, οἱ καλοῦνται Διαγη-
σβεῖς, Ἰολαεῖς πρότερον ὀνομαζόμενοι. Λέγεται γὰρ Ἰόλαος
ἄγων τινὰς τῶν παιδῶν τοῦ Ἡρακλέους ἐλθεῖν δεῦρο, καὶ
συνοικῆσαι τοῖς τὴν νῆσον ἔχουσι βαρβάροις· Τυρρῆνοί δ'
ἦσαν. Ὑστερον δὲ Φοίνικες ἐπεκράτησαν οἱ ἐκ Καρχηδόνας,
καὶ μετὰ τούτων Ῥωμαίοις ἐπολέμουν. Καταλυθέντων δὲ ἐκεί-
νων, πάνθ' ὑπὸ Ῥωμαίοις ὑπῆρξε. Τέτταρα δ' ἐστὶ τῶν ὀρείων
ἔθνη, Πάρατοι, Σωσινάτοι, Βάλαροι, Ἀκόνιτες, ἐν σπηλαίοις
οἰκοῦντες· εἰ δὲ τινα γῆν ἔχουσι σπόριμον, οὐδὲ ταύτην ἐπι-
μελῶς σπεύροντες, ἀλλὰ τὰς τῶν ἐργαζομένων καθαρπάζοντες,
τοῦτο μὲν, τῶν αὐτόθι, τοῦτο δ', ἐπιπλέοντες τοῖς ἐν τῇ περαιᾷ,
Πεισάταις μάλισα. Οἱ δὲ πεμπόμενοι στρατηγοὶ τὰ μὲν ἀντι-
έχουσι, πρὸς ἃ δ' ἀπαυδῶσι. Ἐπεὶ δ' οὐ λυσιτελεῖ τρέφειν
συνεχῶς ἐν τόποις νοσεροῖς στρατόπεδον, λείπεται δὴ στρατη-
γεῖν τέχνας τινὰς· καὶ δὴ τηρήσαντες ἔθος τί τῶν βαρβάρων
(πανηγυρίζουσι γὰρ ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἀπὸ τῆς λεηλασίας),
ἐπιτίθενται τότε καὶ χειροῦνται πολλούς. Γίνονται δ' ἐνταῦθα
οἱ τρίχα φύοντες αἰγείαν ἀντ' ἐρέας κριοὶ, καλούμενοι δὲ Μού-
σμονες· ὧν ταῖς ὄραϊς θωρακίζονται. Χρῶνται δὲ πέλτη, καὶ
ξιφιδίω.

§. 8.

Ἀπὸ πάσης δὲ τῆς μεταξὺ Ποπλωνίου καὶ Πείσης ἰκανῶς
αἱ νῆσοι κατοπτεύονται· ἐπιμήκεις δ' εἰσὶ καὶ παράλληλοι σχεδὸν
αἱ τρεῖς, ἐπὶ νότον καὶ Λιβύην τετραμμένοι· πολὺ μόντοι τῶ
μεγέθει λείπεται τῶν ἄλλων ἢ Αἰθαλία. Ἀπὸ τε τῆς Λιβύης
τὸ ἐγγυτάτω διάστημα φησὶν ὁ χωρογράφος εἰς τὴν Σαρδῶν μίλια

225. τριακόσια. Μετά δὲ τὸ Ποπλώνιον Κόσσαι πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς Θαλάττης· ἔστι δ' ἐν κόλπῳ βουνὸς ὑψηλὸς, ἐφ' οὗ τὸ κτίσμα ὑπόκειται δ' Ἡρακλέους λιμὴν καὶ πλησίον λιμνοθάλαττα, καὶ παρὰ τὴν ἄκραν τὴν ὑπὲρ τοῦ κόλπου θυννοσκοπεῖον. Ἀκολουθεῖ γὰρ ὁ θύννος οὐ τῇ βαλάνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πορφύρᾳ παρὰ γῆν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ἔξω Θαλάττης, μέχρι καὶ Σικελίας. Ἀπὸ δὲ τῶν Κοσσῶν εἰς Ὠσίαν παραπλεύουσι πολίχνια ἐςί, Γραουίσκιον, καὶ Πύργοι, καὶ Ἄλσιον, καὶ Φρεγῆνα· εἰς μὲν δὴ Γραουίσκους σαδίοι τριακόσιοι. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τόπος ἐςί καλούμενος Ῥηγισουίλλα· ἰσορεῖται δὲ γενέσθαι τοῦτο
226. βασιλεῖον Μαλαιώτου Πελαγοῦ, ὃν φασὶ δυνασεύσαντα ἐν τοῖς τόποις μετὰ τῶν συνοίκων Πελασγῶν, ἀπελθεῖν ἐνθεν εἰς Ἀθήνας. Τούτου δ' εἰσὶ τοῦ φύλου, καὶ οἱ τὴν Ἄγυλλαν κατεσχηκότες. Ἀπὸ δὲ Γραουίσκων εἰς Πύργους, μικρὸν ἐλάττους τῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα· ἔστι δ' ἐπίνειον τῶν Καιρετανῶν ἀπὸ πεντήκοντα σαδίων· ἔχει δὲ Εἰληθυίας ἱερὸν, Πελασγῶν ἴδρυμα, πλούσιόν ποτε γενόμενον· ἐσύλησε δ' αὐτὸ Διονύσιος ὁ τῶν Σικελιωτῶν τύραννος κατὰ τὸν πλοῦν τὸν ἐπὶ Κύρνον. Ἀπὸ δὲ τῶν Πύργων εἰς Ὠσίαν διακόσιοι ἐξήκοντα· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τὸ Ἄλσιον καὶ ἡ Φρεγῆνα. Περί μὲν τῆς παραλίας τῆς Τυρρηνικῆς, ταῦτα.

§. 9.

Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ, πόλεις πρὸς ταῖς εἰρημέναις, Ἀρρήτιόν τε καὶ Περουσία, καὶ Οὐολσίνοι, καὶ Σούτριον· πρὸς δὲ ταύταις πολίχλαι συχναί, Βλήρα τε καὶ Φερεντῖνον, καὶ Φαλέριοι, καὶ Φαλίσκον, καὶ Νέπιτα, καὶ Στατωνία, καὶ ἄλλαι πλείους, αἱ μὲν ἐξαρχῆς συνεσῶσαι, τινὲς δὲ, τῶν Ῥωμαίων οικισάντων, ἢ ταπεινωσάντων, καθάπερ τοὺς Οὐηίους, πολεμήσαντας πολλάκις, καὶ τὰς Φιδήνας. Ἐνιοὶ δ' οὐ Τυρρηνούς φασὶ τοὺς Φα-

λερίους, ἀλλὰ Φαλίσκους, ἴδιον ἔθνος· τινὲς δὲ καὶ τοὺς Φα- 226.
 λίσκους, πόλιν ἰδιόγλωσσον (οἱ δὲ, Αἰκουουμφαλίσκον) λέγουσιν
 ἐπὶ τῇ Φλαμινίᾳ ὁδῷ κείμενον μεταξὺ Οὐκρίκων καὶ Ρώμης.
 Ὑπὸ δὲ τῷ Σωράκτιω ὄρει Φερωνία πόλις ἐστίν, ὁμώνυμος
 ἐπιχωρία τινὶ δαίμονι, τιμωμένη σφόδρα ὑπὸ τῶν περιούκων,
 ἧς τέμενός ἐστιν ἐν τῷ τόπῳ Σαυμασῆν ἱεροποιῖαν ἔχον. Γυ-
 μνοῖς γὰρ ποσὶ διεξίασιν ἀνδρακιάν καὶ σποδιάν μεγάλην οἱ
 κατεχόμενοι ὑπὸ τῆς δαίμονος ταύτης ἀπαθεῖς· καὶ συνέρχε-
 ται πλῆθος ἀνθρώπων ἅμα τῆς τε πανηγύρεως χάριν, ἣ συν-
 τελεῖται κατ' ἔτος, καὶ τῆς λεχθείσης Θεάς. Μάλισα δ' ἐστίν ἐν
 μεσογαίᾳ τὸ Ἀρρήτιον πρὸς τοῖς ὄρεσιν· ἀπέχει γοῦν τῆς Ρώ-
 μης χιλίους καὶ διακοσίους σταδίους· τὸ δὲ Κλούσιον ὀκτακοσίους.
 Ἐγγὺς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἡ Περουσία. Προσλαμβάνουσι δὲ
 πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας καὶ λίμναι, μεγάλαι τε καὶ
 πολλαὶ οὔσαι· καὶ γὰρ πλέονται, καὶ τρέφουσιν ὄψον πολὺ, καὶ
 τῶν πτηνῶν τὰ λιμναῖα· τύφη τε καὶ πάπυρος, ἀνθήλη τε
 πολλή, κατακομίζεται ποταμοῖς εἰς τὴν Ρώμην, οὓς ἐκδιδόασιν
 αἱ λίμναι μέχρι τοῦ Τιβέρεως· ὧν ἐστὶν ἡ τε Κιμινία καὶ ἡ
 περὶ Οὐολσινίου καὶ ἡ περὶ Κλούσιον, καὶ ἡ ἐγγυτάτω τῆς
 Ρώμης καὶ τῆς Θαλάττης Σαβάτα· ἀπωτάτω δὲ, καὶ ἡ πρὸς
 Ἀρρήτιῳ ἤδη Τρασυμένα, καθ' ἣν αἱ ἐκ τῆς Κελτικῆς εἰς
 τὴν Τυρρήνιαν ἐμβολαὶ στρατοπέδοις· αἷς περ καὶ Ἀνίβας ἐχρή-
 σατο, θυεῖν οὐσῶν, ταύτης τε, καὶ τῆς ἐπ' Ἀριμίνου διὰ τῆς
 Ὀμβρικῆς. Βελτίων μὲν οὖν ἡ ἐπ' Ἀριμίνου· ταπεινοῦται γὰρ
 ἐνταῦθα ἰκανῶς τὰ ὄρη φρουρουμένων δὲ τῶν παρόδων τού- 227.
 των ἐπιμελῶς, ἠναγκάσθη τὴν χαλεπωτέραν ἐλέσθαι· καὶ ἐκρά-
 τησεν ὁμως νικήσας μάχας μεγάλας Φλαμίνιον. Πολλὴ δὲ καὶ
 τῶν θερμῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυρρήνιαν, ἅπερ, τῷ
 πλησίον εἶναι τῆς Ρώμης, οὐχ ἥττον εὐανδρεῖ τῶν ἐν Βαίαις,
 ἔ διωνόμασαι πολὺ πάντων μάλισα.

§. 10.

227. Τῇ δὲ Τυρρήνιᾳ παραβέβληται κατὰ τὸ πρὸς ἑὸ μέρος ἡ Ὀμβρική, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων λαβοῦσα, καὶ ἔτι περαιτέρω μέχρι τοῦ Ἀδρίου. Ἀπὸ γὰρ δὴ Ραουέννης ἀρξάμενοι κατέχουσιν οὗτοι τὰ πλησίον καὶ ἐφεξῆς, Σάρσιναν, Ἀρίμινον, Σήναν, καὶ Καμαρίνον. Αὐτοῦ δ' ἐστὶ καὶ ὁ Αἴσις ποταμὸς, καὶ τὸ Γιγγοῦνον ὄρος, καὶ Σεντῖνον, καὶ Μέταυρος ποταμὸς, καὶ τὸ ἱερόν τῆς Τύχης. Περὶ γὰρ τούτους τοὺς τόπους εἰσὶ τὰ ὅρια τῆς Ἰταλίας τῆς πρότερον, καὶ τῆς Κελτικῆς, κατὰ τὸ πρὸς τῇ θαλάττῃ ταύτης μέρος· καίπερ μετατιθέντων πολλάκις τῶν ἡγεμόνων. Πρότερον μὲν γε τὸν Αἴσιον ἐποίουντο ὄριον· πάλιν δὲ τὸν Ρουβίκωνα ποταμόν. Ἐστὶ δ' ὁ μὲν Αἴσις μεταξὺ Ἀγκῶνος καὶ Σηνογαλλίας· ὁ δὲ Ρουβίκων μεταξὺ Ἀριμίμου καὶ Ραουέννης· ἄμφω δ' ἐκπίπτουσιν εἰς τὸν Ἀδρίαν. Νυνὶ δὲ, συμπάσης τῆς μέχρι τῶν Ἄλπεων ἀποδειχθείσης Ἰταλίας, τούτους μὲν τοὺς ὄρους ἔσθ' ὁμῶς τὴν δ' Ὀμβρικὴν κατ' ἑαυτὴν οὐδὲν ἤττον μέχρι καὶ Ραουέννης ὁμολογοῦσιν ἅπαντες διατείνειν· οἰκεῖται γὰρ ὑπὸ τούτων. Εἰς μὲν δὲ Ἀρίμινον ἐνθένδε, περὶ τριακοσίους φασίν· ἐκ δὲ Ἀριμίμου τὴν ἐπὶ Ρώμης ἰόντι, κατὰ τὴν Φλαμινίαν ὁδόν, διὰ τῆς Ὀμβρικῆς ἅπασα ἡ ὁδὸς ἐστὶ, μέχρι Ὀκρίκλων καὶ τοῦ Τιβέρεως, σαδίων πεντήκοντα καὶ τριακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. Τοῦτο μὲν δὴ μῆκος· τὸ δὲ πλάτος ἀνώμαλόν ἐστι. Πόλεις δ' εἰσὶν αἱ ἐντὸς τῶν Ἀπεννίνων ὄρων ἀξίαι λόγου, κατ' αὐτὴν μὲν τὴν Φλαμινίαν ὁδόν, οἳ τε Ὀκρίκλοι πρὸς τῷ Τιβέρει, καὶ Λάρολον, καὶ Νάρνα, δι' ἧς ῥεῖ ὁ Νάρ ποταμὸς, συμβάλλων τῷ Τιβέρει ὑπὲρ Ὀκρίκλων, πλωτὸς δ' οὐ μεγάλοις σκάφεσιν· εἴτα Κάρσουλοι, καὶ Μηουανία, παρ' ἣν ῥεῖ ὁ Τενέας, καὶ οὗτος ἐλάττοσι σκάφεσι κατάγων ἐπὶ τὸν Τίβεριν τὰ ἐκ τοῦ πεδίου. Καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶ κατοικίαι, διὰ τὴν ὁδὸν πληθυνόμεναι μάλλον,

λον, ἢ διὰ πολιτικὸν σύστημα, Φόρον Φλαμίνιον, καὶ Νου- 227.
κερία, ἢ τὰ ξύλινα ἀγγεῖα ἐργαζομένη, καὶ Φόρον Σεμπρώνιον.
Ἐν δεξιᾷ δὲ τῆς ὁδοῦ βαδίζοντι ἐκ τῶν Ὀκρίκλων εἰς Ἀρίμινον,
Ἰντέραμνά ἐσι, καὶ Σπολήτιον, καὶ Αἴσιον, καὶ Καμέρτη, ἐν
αὐτοῖς τοῖς ὀρίζουσι τὴν Πικεντίνην ὄρεσι. Κατὰ δὲ θάτερα
μέρη, Ἀμερία τε, καὶ Τοῦδερ, εὐερκῆς πόλις, καὶ Εἰσπελλον,
καὶ Ἴτουρον, πλησίον τοῦτ' ἤδη τῶν ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους.
Ἄπασα δ' εὐδαίμων ἡ χώρα, μικρῶ δ' ὄρειοτέρα· ζειᾷ μᾶλλον
ἢ πυρῶ τοὺς ἀνθρώπους τρέφουσα. Ὀρεινὴ δὲ καὶ ἡ Σαβίνη, 228.
ἐφεξῆς οὕσα ταύτη, παραβεβλημένη τὸν αὐτὸν τρόπον, ὄνπερ
αὕτη, τῇ Τυρρήνικῃ. Καὶ τῆς Λατίνης δὲ ὅσα πλησιάζει
τούτοις τε καὶ τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, τραχύτερα ἐσιν. Ἄρχε-
ται μὲν οὖν τὰ δύο ἔθνη ταῦτα ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως καὶ τῆς
Τυρρήνιας· ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη πρὸς τῷ Ἀδρία
λοξᾷ παρεμβάλλοντα. Ἡ δὲ Ὀμβρικὴ καὶ παραλλάττουσα, ὡς
εἴρηται, μέχρι τῆς θαλάττης. Περὶ μὲν οὖν τῶν Ὀμβρικῶν
ἱκανῶς εἴρηται.

Κ Ε Φ. Γ.

§. 1.

ΣΑΒΙΝΟΙ δὲ σενὴν οἰκοῦσι χώραν, ἐπὶ μῆκος *δὲ* διήκουσαν
καὶ χιλίων σταδίων ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως καὶ Νωμέντου πολίχνης,
μέχρις Οὐησίνων. Πόλεις δ' ἔχουσιν ὀλίγας καὶ τεταπεινωμέ-
νας, διὰ τοὺς συνεχεῖς πολέμους, Ἀμίτερνον, καὶ Ρεάτον, ᾧ πλη-
σιάζει κώμη Ἰντεροκρέα, καὶ τὰ ἐν Κωτιλίαῖς ψυχρὰ ἕδατα,
ἀφ' ὧν καὶ πίνουσι, καὶ ἐγκαθίζοντες θεραπεύουσι νόσους. Σα-
βίνων δ' εἰσὶ, καὶ οἱ Φόρουλοι, πέτραι πρὸς ἀπόσασιν μᾶλλον,
ἢ κατοικίαν, εὐφυεῖς. Κύρις δὲ νῦν μὲν κωμίον ἐσίν· ἦν δὲ
πόλις ἐπίσημος, ἐξ ἧς ὤρμητο οἱ τῆς Ρώμης βασιλεύσαντες,

328. Τίτος Τάτιος καὶ Νουμᾶς Πομπήλιος· ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κυρίτας ὀνομάζουσιν οἱ δημηγοροῦντες, τοὺς Ῥωμαίους. Τρηβούλα δὲ καὶ Ἡρητον, καὶ ἄλλαι κατοικίαι τοιαῦται, κῶμαι μᾶλλον ἢ πόλεις ἐξετάζουσιντ' ἄν. Ἄπαντα δ' αὐτῶν ἡ γῆ διαφερόντως ἐλαιόφυτος ἔστι καὶ ἀμπελόφυτος, βάλανόν τε ἐκφέρει πολλήν· σπουδαία δὲ καὶ βοσκήμασι τοῖς τε ἄλλοις, καὶ δὴ [καί] τὸ τῶν ἡμιόνων γένος τῶν Ῥεατίνων διωνόμασαι Θαυμασῶς. Ὡς δ' εἰπεῖν, ἅπαντα ἡ Ἰταλία θρεμμάτων τε ἀρίστη τροφὸς καὶ καρπῶν ἔστιν· ἄλλα δ' εἶδη κατ' ἄλλα μέρη τῶν πρωτείων τυγχάνει. Ἔστι δὲ καὶ παλαιότατον γένος οἱ Σαβῖνοι, καὶ αὐτόχθονες· τούτων δ' ἀποικοὶ Πικεντῖνοί τε καὶ Σαυνῖται· τούτων δὲ Λευκανοί, τούτων δὲ Βρέττιοι. Τὴν δ' ἀρχαιότητα τεκμήριον ἄν τις ποιήσαιο ἀνδρίας, καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ἀφ' ἧς ἀνέσχον μέχρι πρὸς τὸν παρόντα χρόνον. Φησὶ δ' ὁ συγγραφεὺς Φάβιος, Ῥωμαίους αἰσθῆσθαι τοῦ πλούτου τότε πρῶτον, ὅτε τοῦ ἔθνους τούτου κατέστησαν κύριοι. Ἔσρωται δὲ δι' αὐτῶν ἡ *τε* Σαλαρία ὁδὸς, οὐ πολλὴ οὔσα, εἰς ἣν καὶ ἡ Νωμεντανὴ συμπίπτει, κατὰ Ἡρητον τῆς Σαβίνης κώμην, ὑπὲρ τοῦ Τιβέρεως κειμένην, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης ἀρχομένη τῆς Κολλίνης.

§. 2.

Ἐξῆς δ' ἡ Λατίνη κεῖται, ἐν ἧ καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων πόλις, πολλὰς συνειληφύια καὶ τῆς μὴ Λατίνης πρότερον. Αἰκουοὶ γάρ, καὶ Οὐόλσκοι, καὶ Ἔρνικοι, Ἀβοριγῖνές τε οἱ περὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην, καὶ Ρούτουλοι οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀρδέαν ἔχοντες, καὶ ἄλλα συστήματα μείζω καὶ ἐλάττω, τὰ περιοικοῦντα τοὺς τότε Ῥωμαίους ὑπῆρξαν, ἠνίκα πρῶτον ἔκτισε ἡ πόλις· ὧν ἕνα κατὰ κώμας αὐτονομεῖσθαι συνέβαιεν, ὑπ' οὐδενὶ κοινῶ φύλῳ τεταγμένα. Φασὶ δὲ Αἰνεΐαν μετὰ τοῦ πατρὸς Ἀγχίσου, καὶ τοῦ παιδὸς Ἀσκανίου, κατάραντα εἰς Λαυρεντὸν, τῆς πλησίον τῶν Ὠσίων

καὶ τοῦ Τιβέρεως ἡϊόνος, μικρὸν ὑπὲρ τῆς Θαλάττης, ὅσον ἐν 229·
 τέτταρσι καὶ εἴκοσι σταδίοις, κτίσαι πόλιν. Ἐπελθόντα δὲ Λα-
 τῖνον τὸν τῶν Ἀθοριγίνων βασιλέα, τῶν οἰκούντων τὸν τόπον
 τοῦτον, ὅπου νῦν ἡ Ρώμη ἐστὶ, συμμάχοις χρήσασθαι τοῖς
 περὶ τὸν Αἰνεΐαν ἐπὶ τοὺς γειτονεύοντας Ρουτούλους τοὺς Ἀρ-
 δέαν κατέχοντας (σταδίοι δ' εἰσὶν ἀπὸ τῆς Ἀρδέας εἰς τὴν Ρώμην
 ἑκατὸν ἐξήκοντα)· νικήσαντα δ', ἀπὸ τῆς θυγατρὸς Λαυυΐνας
 ἐπώνυμον κτίσαι πλησίον πόλιν· Πάλιν δὲ τῶν Ρουτούλων συμβα-
 λόντων εἰς μάχην, τὸν μὲν Λατῖνον πεσεῖν, τὸν δὲ Αἰνεΐαν
 νικήσαντα βασιλεῦσαι, καὶ Λατίνους καλέσαι τοὺς ὑφ' αὐτῶ.
 Καὶ τούτου δὲ τελευτήσαντος καὶ τοῦ πατρὸς, τὸν Ἀσκανίον,
 Ἄλβαν κτίσαι ἐν τῷ Ἄλβανῶ ὄρει, διέχοντι τῆς Ρώμης τοσοῦ-
 του, ὅσον καὶ ἡ Ἀρδέα (Ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι σὺν τοῖς Λατίνοις
 Διὶ θύουσιν, ἅπαντα ἡ συναρχία ἀθροισθεῖσα· τῇ πόλει δ'
 ἐπίσησιν ἄρχοντα πρὸς τὸν τῆς θυσίας χρόνον τῶν γνωρίμων
 τινὰ νέων). Ἰςερὸν δὲ τετρακοσίοις ἔτεσιν ἰσορεῖται τὰ περὶ
 Ἀμώλιον καὶ τὸν ἀδελφὸν Νουμήτορα, τὰ μὲν μυθώδη, τὰ
 δ' ἐγγυτέρω πίσειως. Διεδέξαντο μὲν γὰρ τὴν τῆς Ἄλβας ἀρχὴν
 ἀμρότεροι παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀσκανίου, διατείνουσαν
 μέχρι τοῦ Τιβέρεως. Παραγκωνισάμενος δ' ὁ νεώτερος τὸν
 πρεσβύτερον ἤρχεν, ὁ Ἀμώλιος· υἱοῦ δ' ὄντος καὶ θυγατρὸς
 τῷ Νουμήτορι, τὸν μὲν ἐν κυνηγίᾳ δολοφονεῖ, τὴν δὲ, ἵνα
 ἄτεκνος διαμείνη, τῆς Ἑσίας ἰέρειαν κατέστησε, παρθενίας χάριν·
 καλοῦσι δ' αὐτὴν Ρέαυ Σιλδίαν. Εἶτα φθορὰν φωράσας, διδυ-
 μων αὐτῇ παίδων γενομένων, τὴν μὲν εἶρξεν ἀντὶ τοῦ κτείνειν,
 χαριζόμενος τὰδελφῶ, τοὺς δ' ἐξέδηκε πρὸς τὸν Τίβεριν,
 κατὰ τί πάτριον. Μυθεύονται μὲν οὖν ἐξ Ἄρεος γενέσθαι τοὺς
 παῖδας· ἐκτεθέντας δ', ὑπὸ λυκαίνης ὄραθῆναι σκυλακευομένους.
 Φαυσύλον δὲ τινα, τῶν περὶ τὸν τόπον συφορβῶν, ἀνελόμενον
 ἐκθρέψαι· (δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τῶν δυνατῶν τινα, ὑπηκόων δὲ

229. τῷ Ἀμωλίῳ, λαβόντα ἐκθρέψαι)· καλέσαι δὲ τὸν μὲν, Ῥωμύλον, τὸν δὲ, Ρῶμον. Ἀνδρωθέντας δ' ἐπιθέσθαι τῷ Ἀμωλίῳ, καὶ τοῖς παισὶ. Καταλυθέντων δ' ἐκείνων, καὶ τῆς ἀρχῆς εἰς τὸν Νουμήτορα περιστάσης, ἀπελθόντας οἴκαδε, κτίσαι τὴν Ῥώμην ἐν τόποις, οὐ πρὸς αἵρεσιν μᾶλλον, ἢ πρὸς ἀνάγκην ἐπιτηδείους. Οὔτε γὰρ ἐρυμνὸν τὸ ἔδαφος, οὔτε χώραν οἰκείαν ἔχον τὴν πέριξ, ὅση πόλει πρόσφορος, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώπους τοὺς συνοικήσοντας· οἱ γὰρ ὄντες ὄκουν καθ' αὐτοὺς, συναίπτοντες πρὸς τοῖς τεύχεσι τῆς κτιζομένης πόλεως, οὐδὲ τοῖς Ἀλβανοῖς πάνυ προσέχοντες. Κολλατία δ' ἦν, καὶ Ἀντέμναι, καὶ Φιδῆναι, καὶ Λαβικὸν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τότε μὲν πολίχνια, νῦν δὲ κῶμαι, κτήσεις ἰδιωτῶν, ἀπὸ τριάκοντα ἢ *τεσσαράκοντα* μικρῶ πλείονων τῆς Ῥώμης σαδίων. Μεταξὺ γοῦν τοῦ πέμπτου καὶ τοῦ ἕκτου λίθου τῶν τὰ μίλια διασημαινόντων τῆς Ῥώμης καλεῖται τόπος Φῆσοι· τοῦτον δ' ὄριον ἀποφαίνουσι τῆς τότε Ῥωμαίων γῆς, οἱ δ' ἱερομνήμονες θυσίαν ἐπιτελοῦσιν ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ἄλλοις τόποις πλείοσιν, ὡς ὀρίοις, αὐθημερόν, ἦν καλοῦσιν Ἀμβαρουαλίαν. Γενομένης δ' οὖν σάσεώς φασι κατὰ τὴν κτίσιν, ἀναιρεθῆναι τὸν Ρῶμον. Μετὰ δὲ τὴν κτίσιν ἀνθρώπους συνήλυδας ὁ Ῥωμύλος ἤθροισεν, ἀποδείξας ἄσυλόν τι τέμενος μεταξὺ τῆς ἄκρας καὶ τοῦ Καπιτωλίου· τοὺς δ' ἐκεῖ καταφεύγοντας τῶν ἀσυγειτόνων, πολίτας ἀποφαίνων. Ἐπιγαμίας δὲ τούτοις οὐ τυγχάνων, ἐπήγγειλεν ἀγῶνα ἵππικὸν τοῦ Ποσειδῶνος ἱερὸν, τὸν καὶ νῦν ἐπιτελούμενον. Συνελθόντων δὲ πολλῶν, πλείστων δὲ Σαβίνων, ἐκέλευσε τὰς παρθένους ἀρπάσαι τὰς ἀφιγμένας τοῖς δεομένοις γάμου· μετιῶν δὲ τὴν ὕβριν δι' ὀπλων Τίτος Τάτιος ὁ βασιλεὺς τῶν Κυριτῶν, ἐπὶ κοινωσίᾳ τῆς ἀρχῆς καὶ πολιτείας συνέβη πρὸς Ῥωμύλον· δολοφονηθέντος δ' ἐν Λαουνίῳ τοῦ Τατίου, μόνος ἤρξεν ἐκόντων τῶν Κυριτῶν ὁ Ῥωμύλος. Μετὰ δὲ τοῦτον διεδέξατο τὴν ἀρχὴν

Νουμάς Πομπήλιος, πολίτης τοῦ Τατίου, παρ' ἐκόντων τῶν 230. ὑπηκόων λαθῶν. Αὕτη μὲν οὖν ἡ μάλισα πισευομένη τῆς Ρώμης κτίσις ἐστίν.

§. 3.

Ἄλλη δέ τις προτέρα καὶ μυθώδης, Ἀρκαδικὴν λέγουσα γενέσθαι τὴν ἀποικίαν ὑπ' Εὐάνδρου. Τούτῳ δ' ἐπιξενωθῆναι φασὶ τὸν Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνου βοῦς. Πυθόμενον δὲ τῆς μητρὸς Νικοςράτης τὸν Εὐάνδρον (εἶναι δ' αὐτὴν μαντικῆς ἔμπειρον), ὅτι τῷ Ἡρακλεῖ πεπρωμένον εἶη τελέσαντι τοὺς ἄθλους, θεῶν γενέσθαι, φράσαι τε πρὸς τὸν Ἡρακλέα ταῦτα, καὶ τέμενος ἀναδειῆσαι, καὶ θυσαί θυσίαν Ἑλληνικὴν ἦν καὶ νῦν ἔτι φυλάττεσθαι τῷ Ἡρακλεῖ. Καὶ ὁ Καικίλιος, ὁ τῶν Ρωμαίων συγγραφεὺς, τοῦτο τίθεται σημεῖον τοῦ Ἑλληνικὸν εἶναι κτίσμα τὴν Ρώμην, τὸ παρ' αὐτῇ τὴν πατρίον θυσίαν Ἑλληνικὴν εἶναι τῷ Ἡρακλεῖ. Καὶ τὴν μητέρα δὲ τοῦ Εὐάνδρου τιμῶσι Ρωμαῖοι, μίαν τῶν νυμφῶν εἶναι νομίσαντες, Καρμέντην μετονομασθεῖσαν.

§. 4.

Οἱ δ' οὖν Λατῖνοι καταρχὰς μὲν ἦσαν ὀλίγοι, καὶ οἱ πλείους 251. οὐ προσεῖχον Ρωμαίοις· ὕστερον δὲ, καταπλαγέντες τὴν ἀρετὴν τοῦ τε Ρωμύλου καὶ τῶν μετ' ἐκεῖνον βασιλέων, ὑπήκοοι πάντες ὑπῆρξαν. Καταλυθέντων δὲ τῶν τε Αἰκούων καὶ τῶν Οὐόλσκων καὶ Ἐρνίκων, ἔτι δὲ πρότερον, Ρουτούλων τε καὶ Ἀβοριγίνων, πρὸς δὲ τούτοις, Ραικῶν, καὶ Ἀργυρούσκων δέ τινων καὶ Πριβέρνων, ἡ τούτων χώρα Λατίνη προσηγόρευται πᾶσα. Ἦν δὲ τῶν Οὐόλσκων καὶ τὸ Πωμεντίνον πεδίον, ὁμορον τοῖς Λατίνοις, καὶ πόλις Ἀπίολα, ἣν κατέσκαψε Ταρχύνιος Πρίσκος. Αἰκούοι δὲ, γειτονεύοντες μάλισα τοῖς Κυρί-

231. ταις· καὶ τούτων δ' ἐκεῖνος τὰς πόλεις ἐξεπόρθησεν· ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ τὴν Σούεσσαν εἶλε τὴν μητρόπολιν τῶν Οὐόλσκων. Ἐρ- νικοὶ δὲ πλησίον ὄκουν τῷ τε Λαουίνιῳ καὶ τῇ Ἄλβα, καὶ αὐτῇ τῇ Ρώμῃ· οὐκ ἄπωθεν δ' οὐδ' Ἀρικήα, καὶ Τελλῆναι, καὶ Ἄντιον. Ἄλβανοὶ δὲ, καταρχὰς μὲν ὠμονόουν τοῖς Ρωμαίοις, ὁμόγλωττοὶ τε ὄντες καὶ Λατῖνοι· βασιλευόμενοι δ' ἑκάτεροι χωρὶς ἐτύγχανον· οὐδὲν δ' ἦττον ἐπιγαμίαι τε ἦσαν πρὸς ἀλλή- λους, καὶ ἱερά κοινὰ τὰ ἐν Ἄλβα, καὶ ἄλλα δίκαια πολιτικά. Ὑσερον δὲ, πολέμου συζάντος, ἡ μὲν Ἄλβα κατεσκάφη, πλὴν τοῦ ἱεροῦ, οἱ δ' Ἄλβανοὶ πολῖται Ρωμαίων ἐκρίθησαν. Καὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν περιοικίδων πόλεων, αἱ μὲν ἀνηρέθησαν, αἱ δὲ ἐταπεινώθησαν, ἀπειθοῦσαι· τινὲς δὲ καὶ ἠϋξήθησαν διὰ τὴν εὐνοίαν. Νυνὶ μὲν οὖν ἡ παραλία μέχρι πόλεως Σινουέσσης ἀπὸ τῶν Ὠσίων Λατίνη καλεῖται· πρότερον δὲ μέχρι τοῦ Κιρ- καίου μόνον ἐσχῆκει τὴν ἐπίδοσιν· καὶ τῆς μεσογαίας δὲ πρότερον μὲν οὐ πολλή, ὕσερον δὲ καὶ μέχρι Καμπανίας διέτεινε, καὶ Σαυνιτῶν, καὶ Πελιγνῶν, καὶ ἄλλων τῶν τὸ Ἀπέννινον κατοικούντων.

§. 5.

Ἄπασα δ' ἐστὶν εὐδαίμων καὶ παμφόρος, πλὴν ὀλίγων χωρίων τῶν κατὰ τὴν παραλίαν, ὅσα ἐλώδη καὶ νοσερά, οἷα τὰ τῶν Ἀρδεατῶν, καὶ τὰ μεταξὺ Ἀντίου καὶ Λαουινίου μέχρι Πωμεν- τίνου, καὶ τινῶν τῆς Σητίνης χωρίων, καὶ τῆς περὶ Ταρρακίαν, καὶ τὸ Κιρκαῖον· ἢ εἴ τινα ὄρεινά καὶ πετρώδη. Καὶ ταῦτα δ' οὐ τελέως ἀργά, οὐδ' ἄχρηστα· ἀλλὰ νομάς παρέχει δαψιλῆς, ἢ ὕλην, ἢ καρπούς τινας ἐλείους, ἢ πετραίους· τὸ δὲ Καίκου- βον, ἐλώδες ὄν, εὐοινοτάτην ἄμπελον τρέφει, τὴν δεινρίτιν. Πόλεις δ' ἐπὶ Θαλάττῃ μὲν εἰσι τῶν Λατίνων, τὰ *τε* Ὠσια, πύλις ἀλίμενος διὰ τὴν πρόσχωσιν, ἣν ὁ Τίβερις παρασκευάζει,

πληρούμενος ἐκ πολλῶν ποταμῶν. Παρακινδύνως μὲν οὖν ὄρ- 251.
 μίζονται μετέωρα ἐν τῷ σάλῳ τὰ ναυκλήρια· τὸ μέντοι λυσι-
 τελὲς νικᾷ. Καὶ γὰρ ἡ τῶν ὑπηρητικῶν σκαφῶν εὐπορία, τῶν 252.
 ἐκδεχομένων τὰ φορτία, καὶ ἀντιφορτιζόντων, ταχὺν ποιεῖ τὸν
 ἀπόπλου, πρὶν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἄψασθαι· ἔσι δ' ἂ καὶ, μέρους ἀπο-
 κουφισθέντος, εἰσπλεῖ καὶ ἀνάγεται μέχρι τῆς Ῥώμης, σαδίους
 ἑκατὸν ἑννεήκοντα. Κτίσμα δ' ἐστὶ τὰ Ὠστία Ἄγκου Μαρκίου.
 Αὕτη μὲν ἡ πόλις τοιαύτη. Ἐξῆς δ' ἐστὶν Ἄντιον, ἀλίμενος καὶ
 αὕτη πόλις· ἰδρυται δ' ἐπὶ πέτραις· διέχει δὲ τῶν Ὠσίων περι-
 διακοσίους ἑξήκοντα σαδίους. Νυνὶ μὲν οὖν ἀνεῖται τοῖς ἡγεμό-
 μόσι, εἰς σχολὴν καὶ ἀνεσι τῶν πολιτικῶν, ὅτε λάβοιεν καιρόν·
 καὶ διὰ τοῦτο κατωκοδόμηνται πολυτελεῖς οἰκῆσεις ἐν τῇ πόλει
 συχναί, πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιδημίας. Καὶ πρότερον δὲ ναῦς
 ἐκέκτηντο, καὶ ἐκοινώνουν τῶν λησηρίων τοῖς Τυρρῆνοῖς, καί-
 περ ἤδη τοῖς Ῥωμαίοις ὑπακούοντες. Διόπερ καὶ Ἀλέξανδρος
 πρότερον ἐγκαλῶν ἐπέσειλε, καὶ Δημήτριος ὕστερον, τοὺς ἀλόν-
 τας τῶν λησῶν ἀναπέμπων τοῖς Ῥωμαίοις, χαρίζεσθαι μὲν
 αὐτοῖς ἔφη τὰ σώματα, διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συγγένειαν·
 οὐκ ἀξιοῦν δὲ τοὺς αὐτοὺς ἀνδρας, στρατηγεῖν τε ἅμα τῆς Ἰτα-
 λίας, καὶ λησῆρια ἐκπέμπειν· καὶ ἐν μὲν τῇ ἀγορᾷ Διοσκούρων
 ἱερὸν ἰδρυσάμενος τιμᾶν, οὓς πάντες Σωτῆρας ὀνομάζουσι,
 εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα πέμπειν τοὺς τὴν ἐκείνων πατρίδα λεηλατή-
 σοντας. Ἐπαυσαν δ' αὐτοὺς Ῥωμαῖοι τῆς τοιαύτης ἐπιτηδεύσεως.
 Ἀνὰ μέσον δὲ τούτων τῶν πόλεων ἐστὶ τὸ Λαουίνιον, ἔχον
 κοινὸν τῶν Λατίνων ἱερὸν Ἀφροδίτης· ἐπιμελοῦνται δ' αὐτοῦ
 διὰ προπόλων Ἀρδεάται. Εἶτα Λαυρεντόν. Ὑπέρκειται δὲ τού-
 των ἡ Ἀρδέα, κατοικία Ῥουτούλων, ἐν ἑβδομήκοντα σαδίοις ἀπὸ
 τῆς Θαλάττης. Ἐστὶ δὲ καὶ ταύτης πλησίον Ἀφροδίσιον, ὅπου
 πανηγυρίζουσι Λατῖνοι. Σαυνῖται δ' ἐπόρθησαν τοὺς τόπους.
 Καὶ λείπεται μὲν ἴχνη τῶν ποτῶν πόλεων· ἐνδοξα δὲ, διὰ τὴν

232. Αἰνεῖον γέγονεν ἐπιδημίαν, καὶ τὰς ἱεροποιίας, [ἄς] ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων παραδεδῶσθαι φασί.

§. 6.

Μετὰ δὲ Ἄντιον τὸ Κιρκαῖον ἐστίν, ἐν διακοσίαις καὶ ἐννε-
νήκοντα σταδίαις ὄρος, νησίζον θαλάττη τε καὶ ἔλεσι φασί
δὲ καὶ πολύρριζον εἶναι, τάχα τῷ μύθῳ τῷ περὶ τῆς Κίρκης
συνοικειοῦντες. ἔχει δὲ πολίχνιον Κίρκης ἱερὸν, καὶ Ἀθη-
νάς βωμόν· δεῖκνυσθαι δὲ καὶ φιάλην τινὰ φασιν Ὀδυσσέως.
Μεταξὺ δὲ ὁ τε Στόρας ποταμός, καὶ ὑπ' αὐτῷ ὕφορμος·
ἔπειτα προεχῆς αἰγιαλὸς ἀλίμενος, πρὸς αὐτῷ μόνον τῷ
Κιρκαίῳ λιμένιον ἔχον. Ὑπέρεκειται δ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ τὸ Πω-
μεντῖνον πεδίον· τὴν δὲ συνεχῆ ταύτη πρότερον Αὔσονες ὄκουν,
οἵπερ καὶ τὴν Καμπανίαν εἶχον. Μετὰ δὲ τούτους Ὀσκοί·
233. καὶ τούτοις δὲ μετῆν τῆς Καμπανίας· νῦν δ' ἅπαντα Λατίνων
ἐστὶ μέχρι Σινουέσσης, ὡς εἶπον. Ἰδίον δὲ τι τοῖς Ὀσκοῖς, καὶ
τῷ τῶν Αὔσωνων ἔθνη συμβέβηκε. Τῶν μὲν γὰρ Ὀσκῶν ἐκλε-
λοιπότην, ἢ διάλεκτος μένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις· ὥστε καὶ
ποιήματα σκηνοβατεῖσθαι κατὰ τινὰ ἀγῶνα πάτριον, καὶ μιμο-
λογεῖσθαι· τῶν δ' Αὔσωνων οὐδ' ἅπαξ οἰκησάντων ἐπὶ τῇ Σι-
κελικῇ θαλάττη, τὸ πέλαγος ὁμῶς Αὔσόνιον καλεῖται. Ἐξῆς
δ' ἐν ἑκατὸν σταδίαις τῷ Κιρκαίῳ Ταρράκίνα ἐστὶ, Τραχινὴ κα-
λουμένη πρότερον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. Πρόκειται δὲ αὐτῆς
μέγα ἔλος, ὃ ποιοῦσι δύο ποταμοί· καλεῖται δ' ὁ μείζων Αὔφιδος.
Ἐνταῦθα δὲ συνάπτει τῇ θαλάττη πρῶτον ἡ Ἀππία ὁδός,
ἐσρωμένη μὲν ἀπὸ τῆς Ῥώμης μέχρι Βρεντεσίου, πλείζον δ'
ὁδευομένη· τῶν δ' ἐπὶ θαλάττη πόλεων τούτων ἐφαπτομένη
μόνον, τῆς τε Ταρράκίνης, καὶ τῶν ἐφεξῆς, Φορμιῶν καὶ
Μιντούρνης καὶ Σινουέσσης, καὶ τῶν ἐσχάτων, Τάραντός τε
καὶ Βρεντεσίου. Πλησίον δὲ τῆς Ταρράκίνης βαδίζοντι ἐπὶ τῆς

Ῥώμης, παραδέβληται τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία διώρυξ, ἐπὶ πολλοὺς 233.
 τόπους πληρουμένη τοῖς ἐλείοις τε καὶ τοῖς ποταμίοις ὕδασι.
 Πλείται δὲ μάλισα μὲν νύκτωρ, ὥστ' ἐμβάντας ἀφ' ἑσπέρας ἐκ-
 βαίνειν πρωίας, καὶ βαδίζειν τὸ λοιπὸν τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία· ἀλλὰ
 καὶ μετ' ἡμέραν ῥυμουλκεῖται [δὲ] δι' ἡμιόνων. Ἐξῆς δὲ Φορμῖαι
 Λακωνικὸν κτίσμα ἐστίν, Ὀρμῖαι λεγόμενον πρότερον διὰ τὸ
 εὐορμον. Καὶ τὸν μεταξὺ δὲ κόλπον ἐκεῖνοι Καιάταν ὠνό-
 μασαν, τὰ γὰρ κοῖλα πάντα Καιάτας οἱ Λάκωνες προσαγο-
 ρεῦουσιν· ἔνιοι δ' ἐπώνυμον τῆς Αἰνείου τροφοῦ τὸν κόλπον
 φασίν. ἔχει δὲ μῆκος σαδίων ἑκατὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς
 Ταρράκινης μέχρι τῆς ἄκρας τῆς ὁμωνύμου· ἀνέωγέ τ' ἐνταῦ-
 θα σπήλαια ὑπερμεγέθη, κατοικίας μεγάλας καὶ πολυτε-
 λεῖς δεδεγμένα· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰς Φορμῖας τετταράκοντα.
 Ταύτης δ' ἀνά μέσον εἰσὶ καὶ Σινοῦεσσης αἱ Μιντούρναι,
 σαδίους ἑκατέρας διέχουσαι περὶ ὀγδοήκοντα. Διαρρέει δὲ Λεῖ-
 ρις ποταμὸς, Κλάνις δ' ἐκαλεῖτο πρότερον. Φέρεται δ' ἄνωθεν
 ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων, καὶ τῆς Οὐησίνης παρὰ Φρεγέλλας
 κώμην (πρότερον δ' ἦν πόλις ἑνδοξος)· ἐκπίπτει δ' εἰς ἄλσος
 ἱερὸν, τιμώμενον περιττῶς ὑπὸ τῶν ἐν Μιντούρναις, ὑποκεί-
 μενον τῇ πόλει. Τῶν δὲ σπηλαίων ἐν ὄψει μάλισα πρόκεινται
 δύο νῆσοι πελάγαι, Πανδαταρία τε καὶ Ποντία, μικραὶ μὲν,
 οἰκούμεναι δὲ καλῶς, οὐ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων διέχουσαι· τῆς
 ἠπείρου δὲ, πεντήκοντα ἐπὶ τοῖς διακοσίοις. ἔχεται δὲ τοῦ
 Καιάτου κόλπου τὸ Καΐκουβον, τούτου δὲ Φοῦνδοι, πόλις ἐν
 τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία κειμένη. Πάντες δ' εἰσὶν οἱ τόποι οὗτοι, 234.
 σφόδρα εὖοινοι· ὁ δὲ Καΐκουβος καὶ ὁ Φουνδανὸς καὶ ὁ Σητίνος
 τῶν διωνομασμένων εἰσὶ, κατὰπερ καὶ ὁ Φαλερνὸς, καὶ ὁ
 Ἀλθανὸς, καὶ ὁ Στατανὸς. Ἡ δὲ Σινοῦεσσα ἐν Σητίνῳ κόλπῳ
 ἰδρυται, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα (Σίνος γὰρ ὁ κόλπος)· πλησίον

234. ἐςί δ' αὐτῆς θερμά λουτρά κάλλιστα, ποιῶντα πρὸς νόσους ἐνίας. Αὗται μὲν αἰ ἐπὶ Σαλαττή τῶν Λατίνων πόλεις.

§. 7.

Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ, πρώτη μὲν ὑπὲρ τῶν Ὠσίων ἐστὶν ἡ Ρώμη, καὶ μόνη γε ἐπὶ τῷ Τιβέρει κεῖται· περὶ ἧς, ὅτι πρὸς ἀνάγκην, οὐ πρὸς αἵρεσιν ἔκτισαι, εἴρηται. Προσθετέον δ', ὅτι οὐδ' οἱ μετὰ ταῦτα προσκτίσαντές τινα μέρη, κύριοι τοῦ βελτίανος ἦσαν, ἀλλ' ἐδούλευον τοῖς προὔποκειμένοις. Οἱ μὲν γε πρῶτοι τὸ Καπιτώλιον, καὶ τὸ Παλάτιον, καὶ τὸν Κουῖρινον λόφον ἐτείχισαν, ὅς ἦν οὕτως εὐεπίβατος τοῖς ἔξωθεν, ὥστ' ἐξ ἐφόδου Τίτος Τάτιος εἶλεν ἐπελθῶν, ἠνίκα μετῆει τὴν τῶν ἀρπαγισῶν παρθένων ὕβριν. Ἄγκος δὲ Μάρκιος προσλαβὼν τὸ Καίλιον ὄρος, καὶ τὸ Ἄβεντινον ὄρος, καὶ τὸ μεταξύ τούτων πεδίον, διηρημένα καὶ ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ τῶν προτετειχισμένων, προσέθηκεν ἀναγκαίως· οὔτε γὰρ οὕτως ἔρυμνους λόφους ἔξω τείχους εἶσαι τοῖς βουλομένοις ἐπιτειχίσματα καλῶς εἶχεν, οὔθ' ὅλον ἐκπληρῶσαι τὸν κύκλον ἴσχυσε τὸν μέχρι τοῦ Κουῖρίνου. Ἢλεγξε δὲ Σερούϊος τὴν ἐκλειψῶ ἀνεπλήρωσε γὰρ προσθεῖς τὸν τε Ἐσκυλῖνον λόφον, καὶ τὸν Οὐϊμιναλίον. Καὶ ταῦτα δ' εὐέφοδα τοῖς ἔξωθεν ἐστὶ· διόπερ τάφρον βαθεῖαν ὀρύξαντες, εἰς τὸ ἐντὸς ἐδέξαντο τὴν γῆν, καὶ ἐξέτειναν ὅσον ἑξασάδιον χῶμα ἐπὶ τῇ ἐντὸς ὀφρυῖ τῆς τάφρου, καὶ ἐπέβαλον τεῖχος καὶ πύργους ἀπὸ τῆς Κολλίνης πύλης, μέχρι τῆς Ἐσκυλίνης. Ὑπὸ μέσῳ δὲ τῷ χῶματι τρίτη ἐστὶ πύλη ὁμώνυμος τῷ Οὐϊμιναλίῳ λόφῳ. Τὸ μὲν οὖν ἔρυμα τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῆς πόλεως, ἐρυμάτων ἐτέρων δεόμενον. Καί μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶτοι τὸν αὐτὸν λαβεῖν διαλογισμὸν περὶ τῶν σφῶν αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν ὕσερον, διότι Ῥωμαίοις προσῆκεν οὐκ ἀπὸ τῶν ἐρυμάτων, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὄπλων καὶ τῆς οἰ-

κείας ἀρετῆς ἔχειν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἄλλην εὐπορίαν· προ- 234.
 βλήματα νομίζοντας οὐ τὰ τείχη τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ τοὺς
 ἄνδρας τοῖς τείχεσι. Καταρχὰς μὲν οὖν ἀλλοτρίας τῆς κύκλω
 χώρας οὔσης, ἀγαθῆς τε καὶ πολλῆς, τοῦ δὲ τῆς πόλεως ἐδά-
 φους εὐεπιχειρήτου, τὸ μακαρισθῆσόμενον οὐδὲν ἦν τοπικὸν
 εὐκλήρημα· τῇ δ' ἀρετῇ καὶ τῷ πόνῳ τῆς χώρας οἰκείας γενο-
 μένης, ἐφάνη συνδρομὴ τις ἀγαθῶν, ἅπασαν εὐφυΐαν ὑπερ- 235.
 βάλλουσα. Δι' ἣν ἐπὶ τοσοῦτον αὐξηθεῖσα ἡ πόλις ἀντέχει,
 τοῦτο μὲν τροφῇ, τοῦτο δὲ ξύλοις καὶ λίθοις πρὸς τὰς οἰκο-
 δομίας, ἃς ἀδιαλείπτους ποιοῦσιν αἱ συμπτώσεις, καὶ ἐμπρήσεις,
 καὶ μεταπράσεις, ἀδιαλείπτοι καὶ αὐταὶ οὔσαι· καὶ γὰρ αἱ
 μεταπράσεις, ἐκούσιοί τινες συμπτώσεις εἰσὶ, καταβαλλόντων
 καὶ ἀνοικοδομούντων πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἕτερα ἐξ ἐτέρων.
 Πρὸς ταῦτ' οὖν, τό τε τῶν μετάλλων πλῆθος, καὶ ἡ ὕλη,
 καὶ οἱ κατακομίζοντες ποταμοὶ, Θαυμασὴν παρέχουσι τὴν ὑπο-
 χορηγίαν· πρῶτος μὲν Ἀνίων, ἐξ' Ἄλβας ῥέων τῆς πρὸς Μαρ-
 σοῖς Λατίνης πόλεως *καὶ* διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῇ πεδίου μέχρι τῆς
 πρὸς τὸν Τίβεριν συμβολῆς· ἔπειθ' ὁ Νάρ, καὶ ὁ Τενέας, οἱ
 διὰ τῆς Ὀμβρικῆς εἰς τὸν αὐτὸν καταφερόμενοι ποταμὸν τὸν
 Τίβεριν· διὰ δὲ Τυρρηνίας καὶ τῆς Κλουσίνης, ὁ Κλάνις. Ἐπ-
 εμελήθη μὲν οὖν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῶν τοιούτων ἐλαττωμά-
 των τῆς πόλεως, πρὸς μὲν τὰς ἐμπρήσεις, συντάξας στρατιω-
 τικὸν ἐκ τῶν ἀπελευθέρων τὸ βοηθῆσον· πρὸς δὲ τὰς συμπτώ-
 σεις, τὰ ὕψη τῶν καινῶν οἰκοδομημάτων καθελῶν, καὶ κωλύσας
 ἐξαίρειν ποδῶν ἐβδομήκοντα τὸ πρὸς ταῖς ὁδοῖς ταῖς δημοσίαις.
 Ἄλλ' ὅμως ἐπέλιπεν ἂν ἡ ἐπανόρθωσις, εἰ μὴ τὰ μέταλλα καὶ
 ἡ ὕλη, καὶ τὸ τῆς πορθμείας εὐμεταχείριστον ἀντεῖχε.

§. 8.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡ φύσις τῆς χώρας παρέχεται τὰ εὐτυχί-

235. ματα τῆ πόλει· προσέθεσαν δὲ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ ἐκ τῆς προνοίας. Τῶν γὰρ Ἑλλήνων περὶ τὰς κτίσεις μάλιστα εὐστοχηῖσαι δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐσοχάζοντο, καὶ ἐρυμνότητος, καὶ λιμένων, καὶ χώρας εὐφυοῦς· οὗτοι προύνοησαν μάλιστα ὧν ὠλιγόρησαν ἐκεῖνοι, σρώσεως ὁδῶν, καὶ ὑδάτων εἰσαγωγῆς, καὶ ὑπονόμων τῶν δυναμένων ἐκκλύζειν τὰ λύματα τῆς πόλεως εἰς τὸν Τίβεριν. Ἐσρωσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν ὁδοὺς, προσθέντες ἐκκοπὰς τε λόφων, καὶ ἐγχώσεις κοιλάδων, ὥστε τὰς ἀρμαμάξας δέχεσθαι πορθμείων φορτία· οἱ δ' ὑπόνομοι, συννόμῳ λίθῳ κατακαμφθέντες, ὁδοὺς, ἀμάξαις χόρτου πορευτὰς ἐνίας, ἀπολελοίπασιν. Τοσοῦτον δ' ἐστὶ τὸ εἰσαγώγιμον ὕδωρ διὰ τῶν ὑδραγωγείων, ὥστε ποταμοὺς διὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν ὑπονόμων ρεῖν· ἅπασαν δὲ οὐκίαν σχεδὸν δεξαμενὰς καὶ σίφωνας, καὶ κρουνοὺς ἔχειν ἀφθόνοους, ὧν πλείστην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο Μάρκος Ἀγρίππας, πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἀναθήμασι
236. κοσμήσας τὴν πόλιν. Ὡς δ' εἰπεῖν, οἱ παλαιοὶ μὲν τοῦ κάλλους τῆς Ῥώμης ὠλιγόρουσαν, πρὸς ἄλλοις μείζοσι καὶ ἀναγκαιοτέροις ὄντες· οἱ δ' ὕστερον, καὶ μάλιστα οἱ νῦν καθ' ἡμᾶς, οὐδὲ τούτου καθυστέρησαν, ἀλλ' ἀναθημάτων πολλῶν, καὶ καλῶν ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν. Καὶ γὰρ Πομπηῖος, καὶ ὁ Θεὸς Καῖσαρ, καὶ ὁ Σεβαστὸς, καὶ οἱ τούτου παῖδες, καὶ οἱ φίλοι, καὶ ἡ γυνή, καὶ ἡ ἀδελφή, πᾶσαν ὑπερεβάλλοντο σπουδὴν καὶ δαπάνην εἰς τὰς κατασκευὰς. Τούτων δὲ τὰ πλείστα ὁ Μάρτιος ἔχει κάμπος, πρὸς τῆ φύσει προσλαβὼν καὶ τὸν ἐκ τῆς προνοίας κόσμον. Καὶ γὰρ τὸ μέγεθος τοῦ πεδίου Θαυμαστὸν ἅμα, καὶ τὰς ἀρματοδρομίας, καὶ τὴν ἄλλην ἵππασίαν, ἀκώλυτον παρέχοντος τοσοῦτω πλήθει τῶν σφαίρα, καὶ δίσκῳ, καὶ παλαίστρα, γυμναζομένων· καὶ τὰ περικείμενα ἔργα, καὶ τὸ ἔδαφος ποάζον δι' ἔτους, καὶ [αἰ] τῶν λόφων σφάναι τῶν ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ ρείθρου σκηνογραφικὴν ὄψιν ἐπιδεικνυμένων, δυσάπαλλα

κτον παρέχουσι τὴν θέαν. Πλησίον δ' ἐστὶ τοῦ πεδίου τούτου, 256. καὶ ἄλλο πεδῖον, καὶ ἑκατὶ κύκλῳ παμπληθεῖς, καὶ ἄλση, καὶ θέατρα τρία, καὶ ἀμφιθέατρον, καὶ ναοὶ πολυτελεῖς, καὶ συνεχεῖς ἀλλήλοισ· ὡς πάρεργον ἂν δόξαιεν ἀποφαίνειν τὴν ἄλλην πόλιν. Διόπερ ἱεροπρεπέσατον νομίσαντες τὸν τόπον τοῦτον, καὶ τὰ τῶν ἐπιφανεστάτων μνήματα ἐνταῦθα κατεσκεύασαν ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν. Ἀξιολογώτατον δὲ τὸ Μαυσωλεῖον καλούμενον, ἐπὶ κρηπίδος ὑψηλῆς λευκολίθου πρὸς τῷ ποταμῷ χῶμα μέγα, ἄχρι κορυφῆς τοῖς ἀειθαλέσι τῶν δένδρων συνηρηφές· ἐπ' ἄκρῳ μὲν οὖν εἰκὼν ἐστὶ χαλκῆ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος· ὑπὸ δὲ τῷ χῶματι θῆκαί εἰσιν αὐτοῦ, καὶ τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων· ὅπισθεν δὲ μέγα ἄλσος, περιπάτους θαυμαστὸς ἔχον· ἐν μέσῳ δὲ τῷ πεδίῳ ὁ τῆς καύσρας αὐτοῦ περίβολος, καὶ οὗτος λίθου λευκοῦ, κύκλῳ μὲν περικείμενον ἔχων σιδηροῦν περίφραγμα, ἐντὸς δ' αἰγείροις κατὰφυτος. Πάλιν δ' εἴ τις, εἰς τὴν ἀγορὰν παρελθὼν τὴν ἀρχαίαν, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἴσοι παραβεβλημένην ταύτη, καὶ βασιλικὰς ἑορὰς καὶ ναοὺς, ἴσοι δὲ καὶ τὸ Καπιτώλιον, καὶ τὰ ἐνταῦθα ἔργα καὶ τὰ ἐν τῷ Παλατίῳ, καὶ τῷ τῆς Λιβίας περιπάτῳ, ῥαδίως ἐκλάθουτ' ἂν τῶν ἔξωθεν. Τοιαύτη μὲν ἡ Ρώμη.

§. 9.

Τῶν δ' ἄλλων τῆς Λατίνης πόλεων, τὰς μὲν ἐτέροις γνωρίσμασι, τὰς δὲ ταῖς ὁδοῖς ἀφορίζουσι· ἂν τις ταῖς γνωριμωτάταις, ὅσαι διὰ τῆς Λατίνης ἔσρωνται· ἢ γὰρ ἐπὶ ταύταις, ἢ παρὰ ταύταις, ἢ μεταξὺ ἴδρυνται. Γνωριμώταται δὲ τῶν ὁδῶν, ἢ τε Ἀππία, καὶ ἡ Λατίνη, καὶ ἡ Οὐαλερία· ἢ μὲν τὰ πρὸς 237. θαλάτταν ἀφορίζουσα μέρη τῆς Λατίνης, μέχρι Σινουέσσης, ἢ δὲ τὰ πρὸς τῇ Σαβίνῃ μέχρι Μαρσῶν· μέση δ' αὐτῶν ἡ συμπίπτουσα τῇ Ἀππίᾳ κατὰ Κασιλῖνον πόλιν, διέχουσαν Καπύης

257. ἑννεακαίδεκα σταδίους. Ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Ἀππίας ἐν ἀριστερᾷ ἀπ' αὐτῆς ἐκτρεπομένη πλησίον Ρώμης, εἶτα διὰ Τουσκλάου ὄρους ὑπερβάσα, μεταξύ Τουσκλου πόλεως, καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους, κάτεισιν ἐπὶ Ἄλγιδον πολίχνιον, καὶ Πικτὰς πανδοχεῖα. Εἶτα συμπίπτει καὶ ἡ Λαδικανῆ, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς Ἐσκυλίνης πύλης, ἀφ' ἧς καὶ ἡ Πραϊνεσίνη· ἐν ἀριστερᾷ δ' ἀφεῖσα καὶ ταύτην, καὶ τὸ πεδίον τὸ Ἐσκυλῖνον, πρόεισιν ἐπὶ πλείους τῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίων, καὶ πλησιάσασα τῷ παλαιῷ Λαδικῷ, κτίσματι κατεσπασμένῳ, κειμένῳ δ' ἐφ' ὕψους, τοῦτο μὲν καὶ τὸ Τουσκλον ἐν δεξιῶις ἀπολείπει, τελευτᾷ δὲ πρὸς τὰς Πικτὰς καὶ τὴν Λατίνην· διέχει δὲ τῆς Ρώμης τὸ χωρίον τοῦτο διακοσίους καὶ δέκα σταδίους. Εἶθ' ἐξῆς μὲν ἐπ' αὐτῆς τῆς Λατίνης, εἰσὶν ἐπίσημοι κατοικίαι, καὶ πόλεις, Φερεντῖνον, Φρουσίνων, παρ' ἣν ὁ Κόσας ρεῖ ποταμὸς, Φαβρατερία, παρ' ἣν ὁ Τρῆρος ρεῖ. Ἀκούϊνον [δὲ] μεγάλη πόλις ἐστὶ, παρ' ἣν ὁ Μέλπις ρεῖ ποταμὸς μέγας· Ἰντεράμνιον, ἐν συμβολῇ δυεῖν ποταμῶν κείμενον, Λεῖριός τε καὶ ἐτέρου· Κασῖνον, καὶ αὕτη πόλις ἀξιόλογος ὑστάτη τῶν Λατίνων. Τὸ γὰρ Τέανον τὸ καλούμενον Σιδικῖνον, ἐφεξῆς κείμενον, ἐκ τοῦ ἐπιθέτου δηλοῦται, διότι τῶν Σιδικίνων ἐστίν. Οὗτοι δὲ Ὅσκοι, Καμπανῶν ἔθνος ἐκλελοιπός· ὥσε λέγοιτ' ἂν τῆς Καμπανίας καὶ αὕτη, μεγίστη οὔσα τῶν ἐπὶ τῇ Λατίνῃ πόλεων, καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ τῶν Καληνῶν, καὶ αὕτη ἀξιόλογος, συνάπτουσα τῷ Κασιλίνῳ.

§. 10.

Ἐφ' ἑκάτερα δὲ τῆς Λατίνης, ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσὶν αἱ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀππίας, Σητία τε καὶ Σιγνία, φέρουσαι οἶνον, ἡ μὲν τῶν πολυτελῶν ἓνα, ἡ δὲ τὸν σαλτικώτατον κοιλίας, τὸν Σίγνιον λεγόμενον. Πρὸ δὲ ταύτης ἐστὶ Πρίβερνον καὶ Κόρα,

καὶ Σούεσσα τῶν Πωμεντίνων, καὶ Οὐελίτραι, καὶ Ἀλέτριον· 237.
 ἔτι δὲ Φρεγέλλαι, παρ' ἣν ὁ Λεῖρις ῥεῖ, ὁ εἰς τὰς Μιντούρ-
 νας ἐκδιδούς· νῦν μὲν κώμη, πόλις δὲ ποτε γεγονυῖα ἀξιόλογος,
 καὶ τὰς πολλὰς τῶν ἄρτι λεχθεισῶν περιοικίδας πρότερον ἐσχη-
 κυῖα, αἱ νῦν εἰς αὐτὴν συνέρχονται, ἀγῶνάς τε ποιούμεναι καὶ
 ἱεροποιίας τινάς· κατεσκάφη δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἀποσᾶσα. Πλει-
 ςαι δ' εἰσὶ, καὶ τούτων τῶν ἐν τῇ Λατίνῃ, καὶ τῶν ἐπέκεινα,
 ἐν τῇ Ἐρνίκων τε καὶ Αἰκούων καὶ Οὐόλσκων ἰδρυμένοι, Ῥω-
 μαίων δ' εἰσὶ κτίσματα. Ἐν ἀρισεραῖ δὲ τῆς Λατίνης αἱ μεταξὺ 238.
 αὐτῆς, καὶ τῆς Οὐαλερίας, Γάβιοι μὲν ἐν τῇ Πραίνεσίνῃ ὁδῷ
 κειμένη, λατόμιον ἔχουσα ὑπουργοῦν τῇ Ῥώμῃ μάλισα τῶν ἄλ-
 λων, διέχουσα τὸ ἴσον τῆς Ῥώμης τε καὶ Πραίνεσος περὶ ἑκατὸν
 σαδίους. Εἰδ' ἡ Πραίνεσος, περὶ ἧς αὐτίκα ἐροῦμεν. Εἰδ' αἱ
 ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ Πραίνεσον, ἧ τε τῶν Ἐρνίκων πολίχνη,
 Καπίτουλον, καὶ Ἀναγνία πόλις ἀξιόλογος, καὶ Κερεάται, καὶ
 Σώρα, παρ' ἣν ὁ Λεῖρις παρεξιών εἰς Φρεγέλλας ῥεῖ, καὶ Μιν-
 τούρνας. Ἐπειτα ἄλλα τινὰ, καὶ Οὐέναφρον, ὅθεν τὸ κάλλι-
 στον ἔλαιον. Ἡ μὲν οὖν πόλις ἐφ' ὑψοῦς κεῖται· παραρρεῖ δὲ
 τὴν τοῦ λόφου ρίζαν ὁ Οὐουλτοῦρνος· ὅς καὶ παρὰ τὸ Κασι-
 λῖνον ἐνεχθεῖς, ἐκδίδωσι κατὰ τὴν ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν. Αἰ-
 σερνία δὲ καὶ Ἀλλίφαι ἤδη Σαυνιτικαὶ πόλεις εἰσὶν, ἧ μὲν
 ἀνηρημένη κατὰ τὸν Μαρσικὸν πόλεμον, ἧ δ' ἔτι συμμένουσα.

§. 11.

Ἡ Οὐαλερία δ' ἀρχεται μὲν ἀπὸ Τιβούρων, ἄγει δ' ἐπὶ
 Μαρσοῦς, καὶ Κορφίνιον τὴν τῶν Πελιγνῶν μητρόπολιν. Εἰσὶ
 δ' ἐν αὐτῇ Λατῖναι πόλεις Οὐαλερία τε, καὶ Καρσέολοι, καὶ
 Ἄλβα· πλησίον δὲ καὶ πόλις Κούκουλον. Ἐν ὄψει δ' εἰσὶ τοῖς
 ἐν Ῥώμῃ Τίβουρά τε, καὶ Πραίνεσος, καὶ Τοῦσκλον. Τίβουρα
 μὲν, [ἐν] ἧ τὸ Ἡράκλειον, καὶ ὁ καταρράκτης, ὃν ποιεῖ πλωτὸς ὢν

258. ὁ Ἀνίων, ἀφ' ὕψους μεγάλου καταπίπτων εἰς φάραγγα βαθεῖαν, καὶ καταρράσσεων πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. Ἐντεῦθεν δὲ διέξεισι πεδίου εὐκαρπύτατον, παρὰ τὰ μέταλλα τοῦ λίθου τοῦ Τιβουρτίνου, καὶ τοῦ ἐν Γαβίοις, *καὶ* τοῦ ἐρυθροῦ λεγομένου· ὥστε τὴν ἐκ τῶν μετάλλων ἐξαγωγήν καὶ τὴν πορθμείαν εὐμαρῇ τελέως εἶναι, τῶν πλείστων ἔργων τῆς Ῥώμης ἐντεῦθεν κατασκευαζομένων. Ἐν δὲ τῷ πεδίῳ τούτῳ, [ὁ] ὁ Ἀνίων διέξεισι, καὶ τὰ Ἄλβουλα καλούμενα ρεῖ ὕδατα ψυχρὰ ἐκ πολλῶν πηγῶν, πρὸς ποικίλας νόσους, καὶ πίνουσι καὶ ἐγκαθήμενοις ὑγιεινά· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ Λαβανὰ, οὐκ ἄποθεν τούτων, ἐν τῇ Νωμεντανῇ καὶ τοῖς περὶ Ἡρητον τόποις. Πραίνεσος δ' ἐστίν, ὅπου τὸ τῆς Τύχης ἱερὸν ἐπίσημον χρησηριάζον. Ἀμφότεραι δ' αἱ πόλεις αὐταὶ τῇ αὐτῇ προσιδρυμέναι τυγχάνουσιν ὀρεινῇ· διέχουσι δ' ἀλλήλων ὅσον σαδίους ἑκατόν· τῆς δὲ Ῥώμης Πραίνεσος μὲν καὶ διπλάσιον, Τίβουρα δ' ἔλαττον. Φασὶ δ' Ἑλληνίδας ἀμφοτέρας· Πραίνεσον γοῦν Πολυσέφανον καλεῖσθαι πρότερον. Ἐρυμνή μὲν οὖν ἑκατέρα, πολὺ δ' ἐρυμνοτέρα Πραίνεσος· ἄκραν γὰρ ἔχει τῆς μὲν πόλεως ὑπερθεῖν ὄρος ὑψηλόν, ὀπισθεν δ' ἀπὸ τῆς συνεχούσης ὀρεινῆς ἀνχένη διεξευγμένον, ὑπεραιῖρον καὶ δυσὶ σαδίοις τούτου πρὸς ὄρθιαν ἀνάβασιν. Πρὸς δὲ τῇ ἐρυ-
259. μνότητι καὶ διώρυξι κρυπταῖς διατέτρηται πανταχόθεν, μέχρι τῶν πεδίων, ταῖς μὲν, ὑδρείας χάριν, ταῖς δ', ἐξόδων λαθραίων· ὧν ἐν μιᾷ Μάριος πολιορκούμενος ἀπέθανε. Ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις πόλεσι πλείστον τὸ εὐεργὲς πρὸς ἀγαθοῦ τίθεται· Πραίνεσίνουσι δὲ συμφορὰ γεγένηται διὰ τὰς Ῥωμαίων σάσεις. Καταφεύγουσι γὰρ ἐκεῖσε οἱ νεωτερίσαντες· ἐκπολιορκηθέντων δὲ, πρὸς τῇ κακώσει τῆς πόλεως, καὶ τὴν χώραν ἀπαλλοτριούσθαι συμβαίνει, τῆς αἰτίας μεταφερομένης ἐπὶ τοὺς ἀναίτιους. Ῥεῖ δὲ διὰ τῆς χώρας Οὐέρεσις ποταμός. Πρὸς ἔω δὲ τῆς Ῥώμης εἰσὶν αἱ λεχθεῖσαι πόλεις.

§. 12.

Ἐνδοτέρω δὲ τῆς κατ' αὐτὰς ὄρεινῆς ἄλλη ῥάχις ἐστὶ, με- 239.
 ταξὺ αὐλῶνα καταλείπουσα τὸν κατὰ Ἄλγιδον, ὑψηλὴ μέχρι
 τοῦ Ἄλβανου ὄρους. Ἐπὶ ταύτης δὴ τὸ Τοῦσκλον ἵδρυται, πό-
 λις οὐ φαύλως κατεσκευασμένη· κεκόσμηται δὲ ταῖς κύκλω φυ-
 τεύαις καὶ οἰκοδομίαις, καὶ μάλιστα ταῖς ὑποπιπτούσαις ἐπὶ τὸ
 κατὰ τὴν Ῥώμην μέρος. Τὸ γὰρ Τοῦσκλον ἐνταῦθα ἐστὶ λόφος
 εὐγεωσ καὶ εὐυδρος, κορυφούμενος ἡρέμα πολλαχοῦ, καὶ δεχό-
 μενος βασιλείων κατασκευὰς ἐκπρεπεστάτας. Συνεχῆ δ' ἐστὶ καὶ
 τὰ τῷ Ἄλβανῷ ὄρει ὑποπίπτοντα, τὴν αὐτὴν τε ἀρετὴν ἔχοντα,
 καὶ κατασκευήν. Ἐφεξῆς δ' ἐστὶ πεδία, τὰ μὲν πρὸς τὴν Ῥώμην
 συνάπτοντα, καὶ τὰ προάστια αὐτῆς, τὰ δὲ πρὸς τὴν Θαλάτ-
 ταν· τὰ μὲν οὖν πρὸς τὴν Θαλάτταν ἡττόν ἐσιν ὑγιεινά, τὰ δὲ
 ἄλλα εὐάγωγά τε καὶ παραπλησίως ἐξησκημένα. Μετὰ δὲ τὸ
 Ἄλβανὸν Ἀρικία ἐστὶ πόλις ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία· σταδίαι δ'
 εἰσὶν ἐκ τῆς Ῥώμης ἑκατὸν ἐξήκοντα· κοῖλος δ' ἐστὶν ὁ τόπος,
 ἔχει δ' ὁμῶς ἐρυμνὴν ἄκραν. Ὑπέρεκειται δ' αὐτῆς τὸ μὲν
 Λαουίνιον, πόλις Ῥωμαίων ἐν δεξιᾷ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, ἀφ' ἧς
 ἔποπτος ἢ τε Θαλάττα ἐστὶ, καὶ τὸ Ἄντιον. Τὸ δ' Ἀρτεμίσιον,
 ὃ καλοῦσι Νέμος, ἐκ τοῦ ἐν ἀρισεραῖ μέρους τῆς ἰδοῦ τῆς
 ἐξ Ἀρικίας ἀναβαίνουσιν εἰς τὸ τῆς Ἀρικίνης ἱερόν. Λέγουσι δ'
 εἶναι ἀφίδρυμα τῆς Ταυροπόλου· καὶ γὰρ τι βαρβαρικὸν κρατεῖ
 καὶ σκυθικὸν περὶ τὸ ἱερόν ἔθος. Καθίσταται γὰρ ἱερεὺς, ὁ γεννη-
 θεὶς αὐτόχειρ τοῦ ἱερωμένου πρότερον, δραπέτης ἀνὴρ· ξιφῆρης
 οὖν ἐστὶν αἰεὶ, περισκοπῶν τὰς ἐπιθέσεις, ἔτοιμος ἀμύνεσθαι.
 Τὸ δ' ἱερόν ἐν ἄλσει. Πρόκειται δὲ λίμνη πελαγίζουσα. Κύκλω
 δ' ὄρεινὴ συνεχῆς ὄφρυς περικείται, λίαν ὑψηλὴ, καὶ τὸ ἱερόν καὶ
 τὸ ὕδωρ ἀπολαμβάνουσα ἐν κοίλῳ τόπῳ καὶ βαθεῖ. Τὰς μὲν
 οὖν πηγὰς ὄραν ἐσιν, ἐξ ὧν ἡ λίμνη πληροῦται· τούτων δ'

240. ἐστὶ καὶ ἡ Ἠγερία καλουμένη, δαίμονός τινος πώνυμος· αἱ δ' ἀπορρύσεις, ἐνταῦθα μὲν ἄθηλοί εἰσιν, ἔξω δὲ δείκνυνται πόρρω πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἀνέχουσαι.

§. 13.

Πλησίον δ' ἐστὶ τῶν χωρίων τούτων καὶ Ἄλβανόν ὄρος, πολὺ ὑπερκύπτον τοῦ Ἄρτεμισίου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸ ὄφρύων, καί-περ ὑψηλῶν οὐσῶν, καὶ ὄρθίων ἰκανῶς. ἔχει δὲ καὶ τοῦτο λίμνην πολὺ μείζω τῆς κατὰ τὸ Ἄρτεμισιον *ὄρος*. Προσωτέρω δὲ τούτων αἱ λεχθεῖσαι πρότερον πόλεις τῆς Λατίνης εἰσὶ. Μάλισα δὲ ἐν μεσογαίᾳ τῶν Λατίνων πόλεων ἐστὶν ἡ Ἄλβα, ὁμοροῦσα Μαρσοῖς· ἰδρυταὶ δὲ ἐφ' ὑψηλοῦ πάγου ἔστι δὲ καὶ λίμνη Φουκίνα πλησίον, πελαγία τὸ μέγεθος· χρῶνται δ' αὐτῇ μάλισα μὲν Μαρσοὶ, καὶ πάντες οἱ πλησιόχωροι. Φασὶ δ' αὐτὴν καὶ πληροῦσθαι ποτε μέχρι τῆς ὄρεινῆς, καὶ ταπεινοῦσθαι πάλιν, ὥς' ἀναψύχειν τοὺς λιμνωθέντας τόπους, καὶ γεωργεῖσθαι παρέχειν· εἴτε μετασάσεις τῶν κατὰ βάρους ὑγρῶν σποράδην καὶ ἀδήλως γίνονται, πάλιν δ' ἐπισυρρέουσιν, εἴτε τελέως ἐκλείπουσιν αἱ πηγαί, καὶ πάλιν συνθλίβονται· καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἀμενάνου συμβαίνειν φασὶ, τοῦ διὰ Κατάνης ῥέοντος· ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, καὶ πάλιν ῥεῖ Ἐκ δὲ τῆς Φουκίνας εἶναι τὰς πηγὰς ἰσοροῦσι τοῦ Μαρκίου ὕδατος, τοῦ τὴν Ῥώμην ποτίζοντος καὶ παρὰ τὰλλα εὐδοκιμοῦντος ὕδατα. Τῇ δὲ Ἄλβα, διὰ τὸ ἐν βάρει τῆς χώρας ἰδρῦσθαι, καὶ διὰ τὸ εὐερκές, ἀντὶ φρουρᾶς ἐχρήσαντο πολλάκις Ῥωμαῖοι, τοὺς φυλακῆς δεομένους ἐνταῦθα καθεύγοντες.

Κ Ε Φ. Δ.

§. 1.

ἘΠΕΙ δ' ἀπὸ τῶν προσαλπίων ἐθνῶν ἀρξάμενοι καὶ τῶν πρὸς αὐτοῖς ὄρων τῶν Ἀπεννίνων, ἔπειθ' ὑπερβάντες ταῦτα, τὴν ἐντὸς

ἐπὶ ἄλλοις παῖσιν, ὅση μεταξὺ κεῖται τοῦ Τυρρῆνικοῦ πελά- 240.
γους, καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων τῶν κεκλιμένων πρὸς τὸν Ἀδρίαν
μέχρι Σαυνιτῶν καὶ Καμπανῶν· νῦν ἐπανιόντες, δηλώσομεν τὰ
ἐν τοῖς ὄρεσι τούτοις οἰκοῦντα καὶ ταῖς ὑπωρεῖαις τῆς τε ἐκτός,
μέχρι τῆς παραλίας τῆς Ἀδριατικῆς, καὶ τῆς ἐντός. Ἄρκτεον δὲ
παλιν ἀπὸ τῶν Κελτικῶν ὄρων.

§. 2.

Ἔσι δ' ἡ Πικεντίνη μετὰ τὰς τῶν Ὀμβρικῶν πόλεις τὰς
μεταξὺ Ἀριμίνου καὶ Ἀγκῶνος. Ὀρμηται δὲ ἐκ τῆς Σαδίνης οἱ
Πικεντῖνοι, δρυοκολάπτου τὴν ὁδὸν ἠγησαμένου τοῖς ἀρχηγέ-
ταις, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· Πῖκον γὰρ τὸν ὄρνιν τοῦτον ὀνο-
μάζουσι, καὶ νομίζουσι Ἄρεος ἱερόν. Οἰκοῦσι δ' ἀπὸ τῶν
ὄρων ἀρξάμενοι, μέχρι τῶν πεδίων καὶ τῆς θαλάττης, ἐπὶ μῆ-
κος ἔχοντες ἠΰξημένην μᾶλλον ἢ πλάτος τὴν χώραν, ἀγαθὴν
πρὸς ἅπαντα, βελτίω δὲ τοῖς ξυλίνοις καρποῖς, ἢ τοῖς σιτικοῖς.
Ἔσι δ' εὖρος μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ θαλάτταν ἀνώμαλον 241.
τοῖς διασῆμασι μῆκος δ' ἀπὸ Αἴσιος ποταμοῦ μέχρι Κάσρου,
παράπλου ἔχον σαδίων ὀκτακοσίων. Πόλεις δὲ, Ἀγκῶν μὲν Ἑλ-
ληνίς, Συρακουσίων κτίσμα, τῶν φυγόντων τὴν Διονύσου τυ-
ραννίδα· κεῖται δ' ἐπ' ἄκρας μὲν λιμένα ἐμπεριλαμβανούσης,
τῇ πρὸς τὰς ἄρκτους ἐπιστροφῇ· σφόδρα δ' εὖοινός ἐστι καὶ
πυροφόρος. Πλησίον δ' αὐτῆς Αὐξουμον, πόλις μικρὸν ὑπὲρ
τῆς θαλάττης. Εἶτα Σεπτέμπεδα καὶ Πνευεντία, καὶ Ποτεντία,
καὶ Φίρμον Πικηνόν· ἐπίνειον δὲ ταύτης, Κασέλλον. Ἐφεξῆς
δὲ τὸ τῆς Κύπρας ἱερόν, Τυρρῆνων ἴδρυμα καὶ κτίσμα· τὴν
δ' Ἦραν ἐκεῖνοι Κύπραν καλοῦσιν. Εἶτα Τρουεντῖνος ποταμὸς
καὶ πόλις ἐπώνυμος. Εἶτα Κασρουμνόβουμ, καὶ ὁ Ματρῖνος
ποταμὸς, ῥέων ἀπὸ τῆς Ἀδριανῶν πόλεως, ἔχων ἐπίνειον τῆς
Ἀδρίας, ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. Ἔσι δ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ καὶ αὕτη,

241. καὶ τὸ Ἄσκλον τὸ Πικηνὸν, ἐρυμνότατον χωρίον, *καὶ* ἐφ' ᾧ κεῖται τὸ τεῖχος, καὶ τὰ περικείμενα ὄρη στρατοπέδοις οὐ βάσιμα. Ὑπὲρ δὲ τῆς Πικεντίνης Οὐησίνοι τε καὶ Μαρσοί, καὶ Πελιγνοί, καὶ Μαῤῥουκῖνοι, καὶ Φρεντανοί Σαυνιτικὸν ἔθνος, τὴν ὄρεινὴν κατέχουσιν, ἐφαπτόμενοι μικρὰ τῆς θαλάττης. Ἔστι δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα μικρὰ μὲν, ἀνδρικότατα δὲ, καὶ πολλάκις τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐπιδεδειγμένα Ῥωμαίοις· πρῶτον μὲν, ἡνίκα ἐπολέμουν· δεύτερον δὲ, ὅτε συνεστράτευον· τρίτον δ', ὅτε δεόμενοι τυχεῖν ἐλευθερίας καὶ πολιτείας, μὴ τυγχάνοντες, ἀπέστησαν, καὶ τὸν Μαρσικὸν καλούμενον ἐξήψαν πόλεμον, Κορφίνιον τὴν τῶν Πελιγνῶν μητρόπολιν κοινὴν ἅπασιν τοῖς Ἰταλιώταις ἀποδείξαντες πόλιν, ἀντὶ τῆς Ῥώμης, ὀρμητήριον τοῦ πολέμου, μετονομασθεῖσαν Ἰταλικήν· καὶ ἐνταῦθα *δὲ* τοὺς συνεπομένους ἀθροίσαντες, καὶ χειροτονήσαντες ὑπάτους καὶ στρατηγούς. Δύο δ' ἔτη συνέμειναν ἐν τῷ πολέμῳ, μέχρι διεπράξαντο τὴν κοινωνίαν, περὶ ἧς ἐπολέμουν. Μαρσικὸν δὲ ὠνόμασαν τὸν πόλεμον, ἀπὸ τῶν ἀρχάντων τῆς ἀποστάσεως, καὶ μάλισα ἀπὸ Πομπεδίου. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα κωμηδὸν ζῶσιν· ἔχουσι δὲ καὶ πόλεις ὑπὲρ μὲν τῆς θαλάττης τό τε Κορφίνιον, καὶ Σουλμον, καὶ Μαῤῥούδιον, καὶ Τεάτον τὴν τῶν Μαῤῥουκίνων μητρόπολιν. Ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ θαλάττῃ τό τε Ἄτερνον, ὁμορον τῇ Πικεντίνῃ, ὁμώνυμον δὲ τῷ ποταμῷ τῷ διορίζοντι τὴν τε Οὐησίνην, καὶ τὴν Μαῤῥουκίνην. Ρεῖ γὰρ ἐκ τῆς Ἀμιτερνίνης, διὰ *δὲ* Οὐησίνων, παραλιπὼν ἐν δεξιᾷ τοὺς Μαῤῥουκίνοὺς ὑπὲρ τῶν Πελιγνῶν κειμένους, ζεύγματι περατός. Τὸ δὲ πόλισμα τὸ
242. ἐπώνυμον αὐτοῦ Οὐησίνων μὲν ἔστι, κοινῶ δ' ἐπινεῖω χρῶνται καὶ οἱ Πελιγνοί, καὶ οἱ Μαῤῥουκῖνοι· διέχει δὲ τὸ ζεύγμα τέταρτας καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπὸ Κορφινίου. Μετὰ δὲ Ἄτερνον Ὀρτων, ἐπίνειον Φρεντανῶν, καὶ Βοῦκα, καὶ αὐτὸ Φρεντανῶν, ὁμορον Τεάνῳ τῷ Ἀπούλῳ. Ὀρτώνιον δ' ἔστιν ἐν τοῖς Φρεντανοῖς

πέτρα ληστρικῶν ἀνθρώπων, οἷς αἱ οἰκήσεις ἀπὸ τῶν ναυαγίων 242. πήγνυνται· καὶ τᾶλλα θηριώδεις εἶναι δὲ λέγονται. Μεταξὺ δὲ Ὄρτωνος καὶ Ἀτέρνου ὁ Σάγγρος ποταμὸς, ὀρίζων τοὺς Φρεντανοὺς ἀπὸ τῶν Πελιγνῶν. Ὁ δὲ παράπλους ἀπὸ τῆς Πικεντίνης ἐπὶ τοὺς Ἀπούλους, οὓς οἱ Ἕλληνες Δαυνίους καλοῦσι, σαδίων ἐστὶν ὅσον τετρακοσίων ἐννεήκοντα.

§. 3.

Ἐξῆς δὲ μετὰ τὴν Λατίνην ἐστὶν ἡ τε Καμπανία, παρήκουσα τῇ Θαλάττῃ, καὶ ὑπὲρ ταύτην ἡ Σαυνίτις ἐν μεσογαίᾳ, μέχρι Φρεντανῶν, καὶ τῶν Δαυνίων· εἴτ' αὐτοὶ Δαύνιοι, καὶ τᾶλλα ἔθνη τὰ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ. Πρῶτον δὲ περὶ τῆς Καμπανίας ρητέον. Ἔστι δ' ἀπὸ τῆς Σινοῦέσσης, ἐπὶ μὲν τὴν ἐξῆς παραλίαν, κόλπος εὐμεγέθης, μέχρι Μισηνοῦ· κακεῖθεν ἄλλος κόλπος πολὺ μείζων τοῦ προτέρου· καλοῦσι δ' αὐτὸν Κρατῆρα, ἀπὸ τοῦ Μισηνοῦ μέχρι τοῦ Ἀθηναίου (δυεῖν ἀκρωτηρίων) κολπούμενον. Ὑπὲρ δὲ τούτων τῶν ἡϊόνων Καμπανία πᾶσα ἴδρυται, πεδῖον εὐδαιμονέστατον τῶν ἀπάντων· περὶκενται δ' αὐτῷ γεωλοφίαι τε εὐκαρποὶ καὶ ὄρη τὰ τε τῶν Σαυνιτῶν καὶ τὰ τῶν Ὀσκων. Ἀντίοχος μὲν οὖν φησι τὴν χώραν ταύτην Ὀπικοὺς οἰκῆσαι, τούτους δὲ καὶ Αὔσονας καλεῖσθαι. Πολύβιος δ' ἐμφαίνει δύο ἔθνη νομίζων ταῦτα· Ὀπικοὺς γὰρ φησι καὶ Αὔσονας οἰκεῖν τὴν χώραν ταύτην τὴν περὶ τὸν Κρατῆρα. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν, οἰκούντων Ὀπικῶν πρότερον, καὶ Αὔσωνων μετ' ἐκείνους, κατασχεῖν ὕστερον Ὀσκων τὸ ἔθνος· τούτους δ' ὑπὸ Κυμαίων, ἐκείνους δ' ὑπὸ Τυρρῆνων ἐκπεσεῖν· διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν περιμάχητον γενέσθαι τὸ πεδῖον. Δώδεκα δὲ πόλεις ἐγκατοικίσαντας, τὴν οἷον κεφαλὴν ὀνομάσαι Καπύην. Διὰ δὲ τὴν τρυφὴν εἰς μαλακίαν τραπομένους, καθάπερ τῆς περὶ τὸν Πάδον χώρας ἐξέσθησαν, οὕτω καὶ ταύτης παρα-

242. χωρῆσαι Σαυνίταις, τούτους δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκπεσεῖν. Τῆς δ' εὐκαρπίας ἐσὶ σημεῖον, τὸ σῖτον ἐνταῦθα γίνεσθαι τὸν καλλιστον· λέγω δὲ τὸν πύρινον, ἐξ οὗ καὶ ὁ χόνδρος, κρείττων ὢν πάσης καὶ ὀρύξης, καὶ ἐν ὀλίγῳ στικῆς τροφῆς. Ἴσορεῖται δ' ἔνια τῶν πεδίων σπεύρεσθαι δι' ἔτους, δις μὲν τῇ ζειᾷ, τὸ δὲ
243. τρίτον ἐλύμῳ· τινὰ δὲ καὶ λαχανεύεσθαι *τῷ* τετάρτῳ σπόρῳ. Καὶ μὴν τὸν οἶνον τὸν κράτιστον ἐντεῦθεν ἔχουσι Ῥωμαῖοι τὸν Φαλερνὸν, καὶ τὸν Στατανὸν, καὶ [τὸν] Καληνὸν· ἤδη δὲ καὶ ὁ Συρρέντινος ἐνάμιλλος καθίσταται τούτοις, νεωστὶ πείραθεις, ὅτι παλαιώσιν δέχεται. Ὡς δ' αὐτως εὐέλαιός ἐστι καὶ πᾶσα ἢ περὶ τὸ Οὐέναφρον, ὁμορον τοῖς πεδίοις ὄν.

§. 4.

Πόλεις δ' ἐπὶ μὲν τῇ Θαλλάττῃ μετὰ τὴν Σινούεσσαν, Λίτερνον, ὅπου τὸ μνημα Σκιπίωνος τοῦ πρώτου προσαγορευθέντος Ἀφρικανοῦ· διέτριψε γὰρ ἐνταῦθα τὸ τελευταῖον, ἀφείρας πολιτείας κατ' ἀπέχθειαν τὴν πρὸς τινος. Παραρρεῖ δ' ὁμώνυμος τῇ πόλει ποταμός, Ὡς δ' αὐτως καὶ Οὐουλτοῦρνος, ὁμώνυμός ἐστι τῇ παρ' αὐτὸν πόλει ἐφεξῆς κειμένη· ρεῖ δ' οὗτος διὰ Οὐέναφρου καὶ τῆς Καμπανίας μέσης. Ταύταις δ' ἐφεξῆς ἐσὶ Κύμη, Χαλκιδέων καὶ Κυμαίων παλαιότατον κτίσμα· πασῶν γὰρ ἐσὶ πρεσβυτάτη τῶν τε Σικελικῶν, καὶ τῶν Ἰταλιωτίδων. Οἱ δὲ τὸν σόλον ἄγοντες, Ἴπποκλῆς ὁ Κυμαῖος καὶ Μεγασθένης ὁ Χαλκιδεὺς, διωμολογήσαντο πρὸς σφᾶς αὐτούς, τῶν μὲν [τὴν] ἀποικίαν εἶναι, τῶν δὲ τὴν ἐπωνυμίαν· ὅθεν νῦν μὲν προσαγορεύεται Κύμη, κτίσαι δ' αὐτὴν Χαλκιδεῖς δοκοῦσι. Πρότερον μὲν οὖν ἠτύχει, καὶ τὸ Φλεγραῖον καλούμενον πεδίον, ἐν ᾧ τὰ περὶ τοὺς Γίγαντας μυθεύουσιν, οὐκ ἄλλοθεν, ὡς εἰκὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ περιμάχητον τὴν γῆν εἶναι δι' ἀρετὴν ὕστερον δὲ οἱ Καμπανοὶ, κύριοι κατασάντες τῆς πόλεως,

ὑβρισαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πολλά· καὶ δὴ καὶ ταῖς γυναῖξιν αὐ- 243.
τῶν συνώκησαν αὐτοί. Ὅμως δ' οὖν ἔτι σώζεται πολλά ἔχνη τοῦ
Ἑλληνικοῦ κόσμου, καὶ τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν νομίμων. Ὠνο-
μασθαι δ' ἔνιοι Κύμην ἀπὸ τῶν κυμάτων φασί· ῥαχιώδης γὰρ
καὶ προεχῆς ὁ πλησίον αἰγιαλός. Εἰσὶ δὲ καὶ κητεῖαι παρ'
αὐτοῖς ἄρισται. Ἐν δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ καὶ ὕλη τίς ἐστὶ θα-
μνώδης, ἐπὶ πολλοὺς ἐκτεινομένη σαδίους, ἀνυδρος καὶ ἀμμώ-
δης, ἣν Γαλλιναρίαν ὕλην καλοῦσιν. Ἐνταῦθα τὰ λησῆρια
συνεσῆσαντο οἱ Πομπηίου Σέξτου ναύαρχοι, καθ' ὃν καιρὸν
Σικελίαν ἀπέσκησεν ἐκεῖνος.

§. 5.

Πλησίον δὲ τῆς Κύμης, τὸ Μισσηνὸν ἀκρωτήριον, καὶ ἐν
τῷ μεταξύ Ἀχερουσία λίμνη, τῆς θαλάττης ἀνάχυσίς τις τε-
ναγώδης. Κάμφαντι δὲ τὸ Μισσηνὸν, λιμὴν εὐθύς ὑπὸ τῇ
ἄκρᾳ· καὶ μετὰ τοῦτον ἐγκολπιζουσα ἡῶν εἰς βιάδος, ἐν ἣ
αἱ Βαΐαι, καὶ τὰ Θερμά ὕδατα, τὰ καὶ πρὸς τρυφήν καὶ 244.
πρὸς Θεραπείαν νόσων ἐπιτήδεια. Ταῖς δὲ Βαΐαις συνεχῆς
ὁ τε Λοκρῖνος κόλπος, καὶ ἐντὸς τούτου ὁ Ἄορνος, χερρόνη-
σον ποιῶν τὴν ἀπολαμβανομένην μέχρι Μισσηνοῦ γῆν, ἀπὸ τῆς
παραλίας τῆς μεταξύ Κύμης καὶ αὐτοῦ. Λοιπὸς γὰρ ἐστὶν ὀλί-
γων σαδίων διὰ τῆς διώρυγος ἰσθμὸς ἐπ' αὐτὴν [τὴν] Κύμην,
καὶ τὴν πρὸς αὐτῇ θαλάτταν. Ἐμύθευον δ' οἱ πρὸ ἡμῶν ἐν
τῷ Ἄορνῳ τὰ περὶ τὴν νεκυίαν τὴν Ὀμηρικὴν· καὶ δὴ καὶ
νεκυομαντεῖον ἰσοροῦσιν ἐνταῦθα γενέσθαι, καὶ Ὀδυσσεά εἰς
τοῦτο ἀφικέσθαι. Ἔστι δ' ὁ μὲν Ἄορνος κόλπος ἀγχιβαθῆς καὶ
ἀρτίσομος, λιμένος καὶ μέγεθος καὶ φύσιν ἔχων, χρεῖαν δ'
οὐ παρεχόμενος λιμένος, διὰ τὸ προκεῖσθαι τὸν Λοκρῖνον
κόλπον προσβραχῆ καὶ πολύν. Περικλείεται δ' ὁ Ἄορνος ὀφρύσιν
ὄρθαις, ὑπερκειμέναις πανταχόθεν πλὴν τοῦ εἰσπλου, νῦν μὲν

244. ἡμέρως ἐκπεπονημέναις, πρότερον δὲ συνηρεφῆσιν ἀγρία ὕλη μεγαλοδένδρῳ καὶ ἀδάτῳ, αἱ κατὰ δεισιδαιμονίαν κατάσκιον ἐποίουν τὸν κόλπον. Προσεμύθευον δ' οἱ ἐπιχώριοι καὶ τοὺς ὄρνεις, τοὺς ὑπερπετεῖς γινομένους, καταπίπτειν εἰς τὸ ὕδωρ, φθειρομένους ὑπὸ τῶν ἀναφερομένων ἀέρων, καθάπερ ἐν τοῖς Πλουτωνίοις. Καὶ τοῦτο χωρίον Πλουτώνιον τι ὑπελάμβανον, καὶ τοὺς Κιμμερίους ἐνταῦθα λέγεσθαι καὶ εἰσέπλεόν γε προθυσάμενοι καὶ ἱλασάμενοι τοὺς καταχθονίους δαίμονας, ὄντων τῶν ὑψηλομένων τὰ τοιαῦτα ἱερέων, ἡργολαθηκότων τὸν τόπον. Ἔστι δὲ πηγὴ τις αὐτόθι ποτίμου ὕδατος ἐπὶ τῇ Θαλάττῃ· τούτου δ' ἀπείχοντο πάντες, τὸ τῆς Στυγὸς ὕδωρ νομίσαντες· καὶ τὸ μαντεῖον ἐνταῦθα που ἴδρυτο· τὸν τε Πυριφλεγέθοντα ἐκ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἐτεκμαίροντο τῶν πλησίον καὶ τῆς Ἀχερουσίας. Ἐφορος δὲ τοῖς Κιμμερίοις προσοικειῶν τὸν τόπον, φησὶν αὐτοὺς ἐν καταγείοις οἰκίαις οἰκεῖν, ἃς καλοῦσιν Ἀργίλλας, καὶ διὰ τινῶν ὀρυγμάτων παρ' ἀλλήλους τε φοιτᾶν, καὶ τοὺς ξένους εἰς τὸ μαντεῖον δέχεσθαι, πολὺ ὑπὸ γῆς ἰδρυμένον· ζῆν δ' ἀπὸ μαντείας καὶ τῶν μαντευσόμενων, καὶ τοῦ βασιλέως ἀποδείξαντος αὐτοῖς συντάξεις. Εἶναι δὲ τοῖς περὶ τὸ χρησῆριον ἔθος πάτριον, μηδένα τὸν ἥλιον ὄραν, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς ἔξω πορεύεσθαι τῶν χασμάτων· καὶ διὰ τοῦτο τὸν Ποιητὴν περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, ὡς ἄρα

οὐδέ ποτ' αὐτοὺς

Ἥλιος φάεθων ἐπιδέρεται.

245. Ὑστερον δὲ διαφθάρηται τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ βασιλέως τινός, οὐκ ἀποβάντος αὐτῷ τοῦ χρησμοῦ· τὸ δὲ μαντεῖον ἔτι συμμένειν, μεθεςσηκὸς εἰς ἕτερον τόπον. Τοιαῦτα μὲν οἱ πρὸ ἡμῶν ἐμυθολόγουν. Νυνὶ δὲ, τῆς μὲν ὕλης τῆς περὶ τὸν Ἄορνον κοπίσης ὑπὸ Ἀγρίππα, τῶν δὲ χωρίων κατοικοδομηθέντων, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἄορνου διώρυγος ὑπονόμου τμηθείσης μέχρι Κύμης,

ἅπαντ' ἐκεῖνα ἐφάνη μῦθος· τοῦ Κοκκηίου τοῦ ποιήσαντος τὴν 245.
διώρυγα ἐκείνην τε, καὶ [τὴν] ἐπὶ Νέαν πόλιν ἐκ Δικαιαρχίας [τῆς]
ἐπὶ ταῖς Βαίαις, ἐπακολουθήσαντός πως τῷ περὶ τῶν Κιμμερίων
ἀρτίως λεχθέντι λόγῳ, τυχὸν ἴσως καὶ πάτριον νομίσαντος τῷ
τόπῳ τούτῳ δι' ὀρυγμάτων εἶναι τὰς ὁδοὺς.

§. 6.

Ὁ δὲ Λοκρῖνος κόλπος πλατύνεται μέχρι Βαϊῶν, χώματι
εἰργόμενος ἀπὸ τῆς ἔξω Θαλάττης ὀκτασαδῖω τὸ μήκος, πλά-
τος δὲ ἀμαξίτου πλατείας, ὃ φασιν Ἡρακλέα διαχῶσαι, τὰς
βοῦς ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόου. Δεχόμενον δ' ἐπιπολῆς τὸ κῦμα
τοῖς χειμῶσιν, ὥστε μὴ πεζεύεσθαι ῥαδίως, Ἀγρίππας ἐπ-
εσκεύασεν. Εἰσπλουὺν δ' ἔχει πλοίοις ἐλαφροῖς, ἐνορμίσασθαι
μὲν ἄχρηστος, τῶν ὀσρέων δὲ θήραν ἔχων ἀφθονωτάτην. Ἐνιοὶ
δὲ τοῦτον αὐτὸν, τὴν λίμνην εἶναι τὴν Ἀχερουσίαν φασίν. Ἀρτε-
μίδωρος δὲ αὐτὸν τὸν Ἄορνον. Τὰς δὲ Βαίας ἐπωνύμους εἶναι
λέγουσι Βαίου, τῶν Ὀδυσσεῶς ἐταίρων τινὸς, [ὡς] καὶ τοῦ Μιση-
νοῦ [τὸ Μισηνό]. Ἐξῆς δ' εἰσὶν αἱ περὶ Δικαιαρχίαν ἀκταί, καὶ
αὕτη ἡ πόλις. Ἦν δὲ πρότερον μὲν ἐπίνειον Κυμαίων, ἐπ' ὄφρυος
ἰδρυμένον, κατὰ δὲ τὴν Ἀννίβα στρατείαν, συνώκισαν Ῥωμαῖοι,
καὶ μετωνόμασαν Ποτιόλους, ἀπὸ τῶν φρεάτων, οἱ δ', ἀπὸ τῆς
δυσωδίας τῶν ὑδάτων· ἅπαν γὰρ τὸ χωρίον ἐκεῖνο μέχρι Βαϊῶν,
καὶ τῆς Κυμαίας, θείου πλήρῃ ἐσι καὶ πυρὸς, καὶ θερμῶν
ὑδάτων. Τινὲς δὲ καὶ Φλέγραν διὰ τοῦτο τὴν Κυμαίαν νομί-
ζουσι κληθῆναι, καὶ τῶν πεπτωκότων γιγάντων τὰ κεράννια
τραύματα, ἀναφέρειν τὰς τοιαύτας προχοὰς τοῦ πυρὸς καὶ
τοῦ ὕδατος. Ἡ δὲ πόλις ἐμπορεῖον γεγένηται μέγιστον, χειρο-
ποιήτους ἔχουσα ὄρμους διὰ τὴν εὐφυΐαν τῆς ἄμμου· σύμμετρος
γὰρ ἐσι τῇ τιτάνῳ, καὶ κόλλησιν ἰσχυρὰν καὶ πῆξιν λαμβάνει.
Διόπερ τῇ χάλικι καταμίξαντες τὴν ἄμμοκονίαν, προβάλλουσι

245. χώματα εἰς τὴν θάλατταν, καὶ κολποῦσι τὰς ἀναπεπταμένας ἠϊόνας, ὥστ' ἀσφαλῶς ἐνορμίζεσθαι τὰς μεγίστας ὀλκιάδας.
246. Ὑπέρκειται δὲ τῆς πόλεως εὐθύς ἡ τοῦ Ἡφαίστου ἀγορὰ, πεδῖον περικεκλεισμένον διαπύροις ὄφρῦσι, καμινώδεις ἐχούσαις ἀναπνοᾶς πολλαχοῦ, καὶ βρομώδεις ἱκανῶς· τὸ δὲ πεδῖον θείου πλήρες ἐστὶ συρτοῦ.

§. 7.

Μετὰ δὲ Δικαιαρχίαν ἐστὶ Νεάπολις Κυμαίων· ὕστερον δὲ καὶ Χαλκιδεῖς ἐπώκησαν, καὶ Πιθηκουσσιῶν τινές, καὶ Ἀθηναίων, ὥστε καὶ Νεάπολις ἐκλήθη διὰ τοῦτο, ὅπου δαίκενυται μνημα τῶν Σειρήνων μιᾶς, Παρθενόπης, καὶ ἀγῶν συντελεῖται γυμνικός κατὰ μαντείαν· Ὑστερον δὲ Καμπανῶν τινὰς ἐδέξαντο συνοίκους διχοσατήσαντες· καὶ ἠναγκάσθησαν τοῖς ἐχθρίοις, ὡς οἰκειοτάτοις χρήσασθαι, ἐπειδὴ τοὺς οἰκείους ἀλλοτρίους ἔσχον. Μηνύει δὲ τὰ τῶν δημάρχων ὀνόματα, τὰ μὲν πρῶτα Ἑλληνικὰ ὄντα, τὰ δ' ὕστερα τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀναμίξ τὰ Καμπανικά. Πλεῖστα δ' ἔχνη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνάσιά τε καὶ ἐφηβεία καὶ φρατρίαι, καὶ ὀνόματα Ἑλληνικὰ, καίπερ ὄντων Ῥωμαίων. Νυνὶ δὲ πεντετηρικός ἱερός ἀγῶν συντελεῖται παρ' αὐτοῖς, μουσικός τε καὶ γυμνικός ἐπὶ πλείους ἡμέρας, ἐνάμιλλος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἔστι δὲ καὶ ἐνθάδε διώρυξ κρυπτὴ τοῦ μεταξὺ ὄρους, τῆς τε Δικαιαρχίας καὶ τῆς Νεαπόλεως, ὑπεργασθέντος ὁμοίως, ὥσπερ ἐπὶ τὴν Κύμην, ὁδοῦ τε ἀνοιχθείσης ἐναντίοις ζεύγεσι πορευτῆς ἐπὶ πολλοὺς σαδίους· τὰ δὲ φῶτα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὄρους, πολλαχόθεν ἐκκοπεισῶν θυρίδων, διὰ βάρους πολλοῦ κατάγεται. ἔχει δὲ καὶ ἡ Νεάπολις θερμῶν ὑδάτων ἐκβολάς, καὶ κατασκευὰς λουτρῶν οὐ χείρους τῶν ἐν Βαίαις, πολὺ δὲ τῷ πλήθει λειπομένας· ἐκεῖ γὰρ ἄλλη πόλις

γεγένηται, συνωκοδομημένων βασιλείων άλλων ἐπ' άλλοις οὐκ 246.
 ἐλάττων τῆς Δικαιοαρχίας. Ἐπιτείνουσι δὲ τὴν ἐν Νεαπόλει δια-
 γωγὴν τὴν Ἑλληνικὴν οἱ ἐκ τῆς Ῥώμης ἀναχωροῦντες δεῦρο,
 ἡσυχίας χάριν, τῶν ἀπὸ παιδείας ἐργασαμένων, ἢ καὶ άλλως
 διὰ γῆρας ἢ ἀσθένειαν ποθοῦντων ἐν ἀνέσει ζῆν· καὶ τῶν
 Ῥωμαίων δ' ἔνιοι χαίροντες τῷ βίῳ τούτῳ, θεωροῦντες τὸ
 πληθος τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς ἐπιδημούντων ἀνδρῶν,
 ἄσμενοι φιλοχωροῦσι, καὶ ζῶσιν αὐτόθι.

§. 8.

Ἐχόμενον δὲ φρούριόν ἐστιν Ἡράκλειον, ἐκκειμένην εἰς τὴν
 θάλατταν ἄκραν ἔχον, καταπνεομένην Λιβί θουμασῶς, ὡσθ' 247.
 ὑγιεινὴν ποιεῖν τὴν κατοικίαν. Ὅσκι δὲ εἶχον καὶ ταύτην, καὶ
 τὴν ἐφεξῆς Πομπηίαν, ἣν παραρρεῖ ὁ Σάρνος ποταμός· εἶτα
 Τυρρήνοι καὶ Πελασγοί· μετὰ ταῦτα δὲ Σαυνῖται· καὶ οὔτοι δ'
 ἐξέπεσον ἐκ τῶν τόπων. Νώλης δὲ καὶ Νουκερίας καὶ Ἀχερῶν,
 ὁμωνύμου κατοικίας τῆς περὶ Κρεμώνην, ἐπίνειόν ἐστιν ἡ Πομ-
 πηία, παρὰ τῷ Σάρνῳ ποταμῷ, καὶ δεχομένῳ τὰ φορτία καὶ
 ἐκπέμποντι. Ὑπέρκειται δὲ τῶν τόπων τούτων ὄρος τὸ Οὐε-
 σοῦιον, ἀγροῖς περιοικούμενον παγκαλοῖς, πλὴν τῆς κορυφῆς.
 Αὕτη δ' ἐπίπεδος μὲν πολὺ μέρος ἐστίν, ἄκαρπος δ' ὅλη, ἐκ δὲ
 τῆς ὄψεως πεφρώδης· καὶ κοιλάδας φαίνει σηραγγώδεις πετρῶν
 αἰθαλωδῶν κατὰ τὴν χροάν, ὡς ἂν ἐκβεβρωμένων ὑπὸ πυρός·
 ὥστε τεκμαίροιτ' ἂν τις τὸ χωρίον τοῦτο, καίεσθαι πρότερον,
 καὶ ἔχειν κρατῆρας πυρός, σβεσθῆναι δ' ἐπιλιπούσης τῆς ὕλης.
 Τάχα δὲ καὶ τῆς εὐκαρπίας τῆς κύκλω τοῦτ' αἴτιον, ὡσπερ ἐν τῇ
 Κατάνη φασί, τὸ κατατεφρωθὲν μέρος ἐκ τῆς σποδοῦ τῆς ἀνενεχ-
 θείσης ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρός, εὐάμπελον τὴν γῆν ἐποίησεν.
 Ἐχειν *μὲν* γὰρ τὸ λιπαῖνον *καὶ* τὴν ἐκπυρουμένην βῶλον,
 καὶ τὴν ἐκφέρουσαν τοὺς καρπούς· πλεονάζουσα μὲν οὖν τῷ

247. λίπει πρὸς ἐλπύρωσιν ἐπιτηδεία, καθάπερ ἡ Θειώδης πᾶσα ἐξικμασθεῖσα δὲ, καὶ λαβοῦσα σβέσιν καὶ ἐκτέφρωσιν, εἰς καρπογονίαν μετέβαλε. Συνεχῆς δὲ ἐστὶ τῇ Πομπηΐα τὸ Σύρρεντον τῶν Καμπανῶν, ὅθεν πρόκειται τὸ Ἀθήναιον, ὃ τινες Σειρηνοῦσσῶν ἀκρωτήριον καλοῦσιν. Ἐστὶ δὲ ἐπ' ἄκρῳ μὲν Ἀθηναῶς ἱερόν, ἴδρυμα Ὀδυσσεύως· διάπλους δ' ἐνθενδε βραχὺς εἰς Καπρέας, νῆσον. Κάμψαντι δὲ τὴν ἄκραν νησίδες εἰσὶν ἔρημοι πετρώδεις, ἃς καλοῦσι Σειρηνοῦσσας. Ἐκ δὲ τοῦ πρὸς Σύρρεντον μέρους, ἱερόν τι δείκνυται, καὶ ἀναθήματα παλαιά, τιμῶντων τῶν πλησίον τὸν τόπον. Μέχρι μὲν δεῦρο ἔχει τέλος ὁ κόλπος, ὁ Κρατῆρ προσαγορευόμενος, ἀφοριζόμενος δυσὶν ἀκρωτηρίοις, βλέπουσι πρὸς μεσημβρίαν, τῷ τε Μισηνῶ καὶ τῷ Ἀθηναίῳ. Ἄπας δ' ἐστὶ κατεσκευασμένος, τοῦτο μὲν ταῖς πόλεσιν, ἃς ἔφαμεν, τοῦτο δὲ ταῖς οἰκοδομίαις καὶ φυτεῖαις, αἱ μεταξύ συνεχεῖς οὔσαι μιᾶς πόλεως ὄψιν παρέχονται.

§. 9.

Τοῦ μὲν οὖν Μισηνοῦ πρόκειται νῆσος, ἡ Προχύτη, Πιθηκουσσῶν δ' ἐστὶν ἀπόσπασμα. Πιθηκούσσας δὲ Ἐρετριεῖς ὤκισαν, καὶ Χαλκιδεῖς. Εὐτυχῆσαντες [δὲ] δι' εὐκαρπίαν, καὶ διὰ τὰ χρυσεῖα, ἐξέλιπον τὴν νῆσον κατὰ ζάσιν· ὕστερον * δὲ * καὶ ὑπὸ σεισμῶν ἐξελαθέντες καὶ ἀναφυσημάτων πυρὸς καὶ θαλάττης καὶ θερμῶν ὑδάτων. ἔχει γὰρ τοιαύτας ἀποφοράς ἡ νῆσος, ὑφ' ὧν καὶ οἱ πεμφθέντες παρὰ Ἰέρωνος, τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσίων, ἐξέλιπον τὸ κατασκευασθὲν ὑφ' ἑαυτῶν τεῖχος καὶ τὴν νῆσον· ἐπελθόντες δὲ Νεαπολίται κατέσχον. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ μῦθος, ὅτι φασὶ τὸν Τυφῶνα ὑποκεῖσθαι τῇ νήσῳ ταύτῃ, σρεφομένου δὲ, τὰς φλόγας ἀναφυσᾶσθαι καὶ τὰ ὕδατα, ἔστι δ' ὅτε καὶ νησίδας ἐχούσας ζέον ὕδωρ. Πιθανώτερον δὲ Πίνδαρος εἶρηκεν ἐκ τῶν φαινομένων ὀρμηθεῖς· ὅτι πᾶς ὁ πόρος οὗτος,

ἀπὸ τῆς Κυμαίας ἀρξάμενος μέχρι τῆς Σικελίας, διάπυρός 248. ἔστι, καὶ κατὰ βάθους ἔχει κοιλίας τινάς, εἰς ἓν συναπτούσας πρὸς τε [τάς] νήσους καὶ πρὸς τὴν ἠπειρον. Διόπερ ἢ τε Αἴτνη τοιαύτην ἔχειν δείκνυται φύσιν, οἷαν ἰσοροῦσιν ἅπαντες, καὶ αἱ τῶν Λιπαραιῶν νῆσοι, καὶ τὰ περὶ τὴν Δικαιαρχίαν καὶ Νεάπολιν, καὶ Βαίας χωρία, καὶ αἱ Πιθηκούσσαι. Ταῦτ' οὖν διανοηθεῖς, τῷ παντὶ τόπῳ τούτῳ φησὶν ὑποκεῖσθαι τὸν Τυφῶνα·

Νῦν γε μάν
Ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἀλιερκέες ὄχθαι,
Σικελία τ' αὐτοῦ πιέζει
Στέρνα λαχνάεντα.

Καὶ Τίμαιος δὲ περὶ τῶν Πιθηκουσσῶν φησὶν ὑπὸ τῶν παλαιῶν πολλὰ παραδοξολογεῖσθαι· μικρὸν δὲ πρὸ ἑαυτοῦ, τὸν Ἐπωπέα λόφον ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ τιναγέντα ὑπὸ σεισμῶν ἀναβαλεῖν πῦρ, καὶ τὸ μετὰ αὐτοῦ καὶ τῆς θαλάττης ἐξῶσαι πολὺ ὄν ἐπὶ τὸ πέλαγος· τὸ δ' ἐκτεφρωθὲν τῆς γῆς, μετεωρισμὸν λαβὼν, κατασκήψαι πάλιν τυφωνοειδῶς εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐπὶ τρεῖς τὴν θάλατταν ἀναχωρῆσαι σαδίους· ἀναχωρήσασαν δὲ, [μετ'] οὐ πολὺ ὑποσρέψαι, καὶ τῇ παλιρρότῃ κατακλύσαι τὴν νῆσον· καὶ γενέσθαι σθέσιν τοῦ ἐν αὐτῇ πυρός· ἀπὸ δὲ τοῦ ἤχου τοὺς ἐν τῇ ἠπέιρῳ φυγεῖν ἐκ τῆς παραλίας εἰς τὴν ἄνω Καμπανίαν. Δοκεῖ δὲ τὰ θερμὰ ὕδατα ἐνταῦθα θεραπεύειν τοὺς λιθιῶντας. Αἱ δὲ Καπρέαι δύο πολίχνας εἶχον τὸ παλαιὸν, ὕσερον δὲ μίαν. Νεαπολίται δὲ καὶ ταύτην κατέσχον, πολέμῳ δὲ ἀποβαλόντες τὰς Πιθηκούσσας, ἀπέλαβον πάλιν, δόντος αὐτοῖς Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, τὰς δὲ Καπρέας ἴδιον ποιηταμένου κτήμα, καὶ κατοικοδομήσαντος. Αἱ μὲν οὖν παράλιοι πόλεις τῶν Καμπανῶν καὶ αἱ προκείμεναι νῆσοι τοιαῦται.

§. 10.

248. Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ Καπύη μὲν ἔστιν ἡ μητρόπολις, κεφαλὴ τῶν ὄντι κατὰ τὴν ἐτυμότητα τοῦ ὀνόματος· τὰ γὰρ ἄλλα, πολίχνια νομίζοιτ' ἂν κατὰ τὴν σύγκρισιν, πλὴν Τεάνου Σιδικίνου· καὶ
249. γὰρ αὕτη ἀξιόλογος. Κεῖται δ' ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία αὕτη τε καὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπὶ Βρεντέσιον ἄγουσαι ἀπ' αὐτῆς, Καλλατερία, καὶ Καύδιον, καὶ Βενεοῦεντον. Ἐπὶ δὲ Ῥώμης, Κασιλῖνον ἰδρυταὶ ἐπὶ τῷ Οὐουλτούρνῳ ποταμῷ, ἐν ᾗ πολιορκούμενοι Πραίνεσίνων ἄνδρες τεταράκοντα καὶ πεντακόσιοι πρὸς ἀκμάζοντα Ἀννίβαν, ἐπὶ τοσοῦτον ἀντέσχον, ὥσθ' ὑπὸ λιμοῦ διακοσίων δραχμῶν πρᾶθέντος μυδός, ὁ μὲν πωλήσας ἀπέθανεν, ἐσώθη δ' ὁ πριάμενος. Ἰδὼν δ' αὐτοὺς πλησίον τοῦ τείχους σπεύροντας γογγύλην, ἐθαύμαζεν, ὡς ἔοικεν, ὁ Ἀννίβας τῆς μακροθυμίας, εἰ ἐλπίζοιεν τέως ἀνθέξειν, ἕως τελεσφορήσειεν ἡ γογγύλη· καὶ δὴ περιγενέσθαι πάντας φασί, πλὴν ἀνδρῶν ὀλίγων τῶν ἢ λιμῷ διαλυθέντων, ἢ ἐν ταῖς μάχαις.

§. 11.

Πρὸς δὲ ταῖς ῥηθείσαις ἔτι καὶ αὗται Καμπαναὶ πόλεις εἰσὶν, ὧν ἐμνήσθη προτέρων, Κάλη τε καὶ Τεάνου Σιδικίνου, ἃς διορίζουσιν αἱ δύο Τύχαι ἐφ' ἐκάτερα ἰδρυμέναι τῆς Λατίνης ὁδοῦ· καὶ ἔτι Σουέσσουλα, καὶ Ἀτέλλα, καὶ Νῶλα, καὶ Νουκερία, καὶ Ἀχέραι, καὶ Ἀβέλλα, καὶ ἄλλαι ἔτι ἐλάττους τούτων κατοικίαι, ὧν ἐνίας Σαυνίτιδας φασὶν εἶναι. Σαυνίται δὲ πρότερον μὲν καὶ μέχρι τῆς Λατίνης τῆς περὶ Ἀρδέαν ἐξοδείας ποιούμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὴν τὴν Καμπανίαν πορθοῦντες, πολλὴν ἐκέκτηντο δύναμιν· καὶ γὰρ ἄλλως δεσποτικῶς ἄρχεσθαι μεμαθηκότες, ταχὺ ὑπουργοῦν τοῖς προσάγμασι. Νυνὶ δ' ἐκπεπόνηται τελέως ὑπὸ τε ἄλλων, καὶ τὸ τελευταῖον ὑπὸ Σύλλα τοῦ μοναρχήσαντος Ῥωμαίων· ὅς, ἐπειδὴ πολλαῖς

ράχαις καταλύσας τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἐπανάστασιν, τούτους 249.
 σχεδόν τι μόνους συμμένοντας ἑώρα, καὶ ὁμόσε χωροῦντας,
 ὥστε καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἔλθειν, συνέστη πρὸ τοῦ τείχους
 αὐτοῖς· καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ κατέκοψε, κελύσας μὴ ζω-
 γρεῖν· τοὺς δὲ ρίψαντας τὰ ὄπλα περὶ τρισχιλίους ἄνδρας, ἢ
 τετρακισχιλίους φασίν, εἰς τὴν δημοσίαν ἔπαυλιν τὴν ἐν τῷ
 Μαρτίῳ κάμπῳ καταγαγὼν εἶρξε· τρισὶ δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐπι-
 πέμψας στρατιώτας, ἅπαντας ἀπέσφαξε· προγραφάς τε ποιού-
 μενος οὐκ ἐπαύσατο, πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν ὀνόματι Σαυ-
 νιτῶν διέφθειρεν, ἢ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξέβαλε. Πρὸς δὲ τοὺς
 αἰτιωμένους τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὀργὴν, ἔφη καταμαθεῖν ἐκ τῆς
 πείρας, ὡς οὐδὲ ποτ' ἂν εἰρήνην ἀγάγοι Ῥωμαίων οὐδὲ εἰς,
 ἕως ἂν συμμένωσι καθ' ἑαυτοὺς Σαυνῖται. Καὶ γὰρ τοὶ νῦν
 κῶμαι γεγόνασιν αἱ πόλεις· ἔναιαι δ' ἐκλελοίπασιν τελέως,
 Βοϊάνον, Αἰσερνία, Πάννα, Τελεσία, συνεχῆς Οὐενάφρω, 250.
 καὶ ἄλλαι τοιαῦται, ὧν οὐδεμίαν ἄξιον ἡγεῖσθαι πόλιν· ἡμεῖς
 δ' ἐπέξιμεν μέχρι τοῦ μετρίου διὰ τὴν τῆς Ἰταλίας δόξαν καὶ
 δύναμιν. Βενεοῦεντον δ' ὁμῶς συνέστηκεν εὖ, καὶ Οὐενουσία.

§. 12.

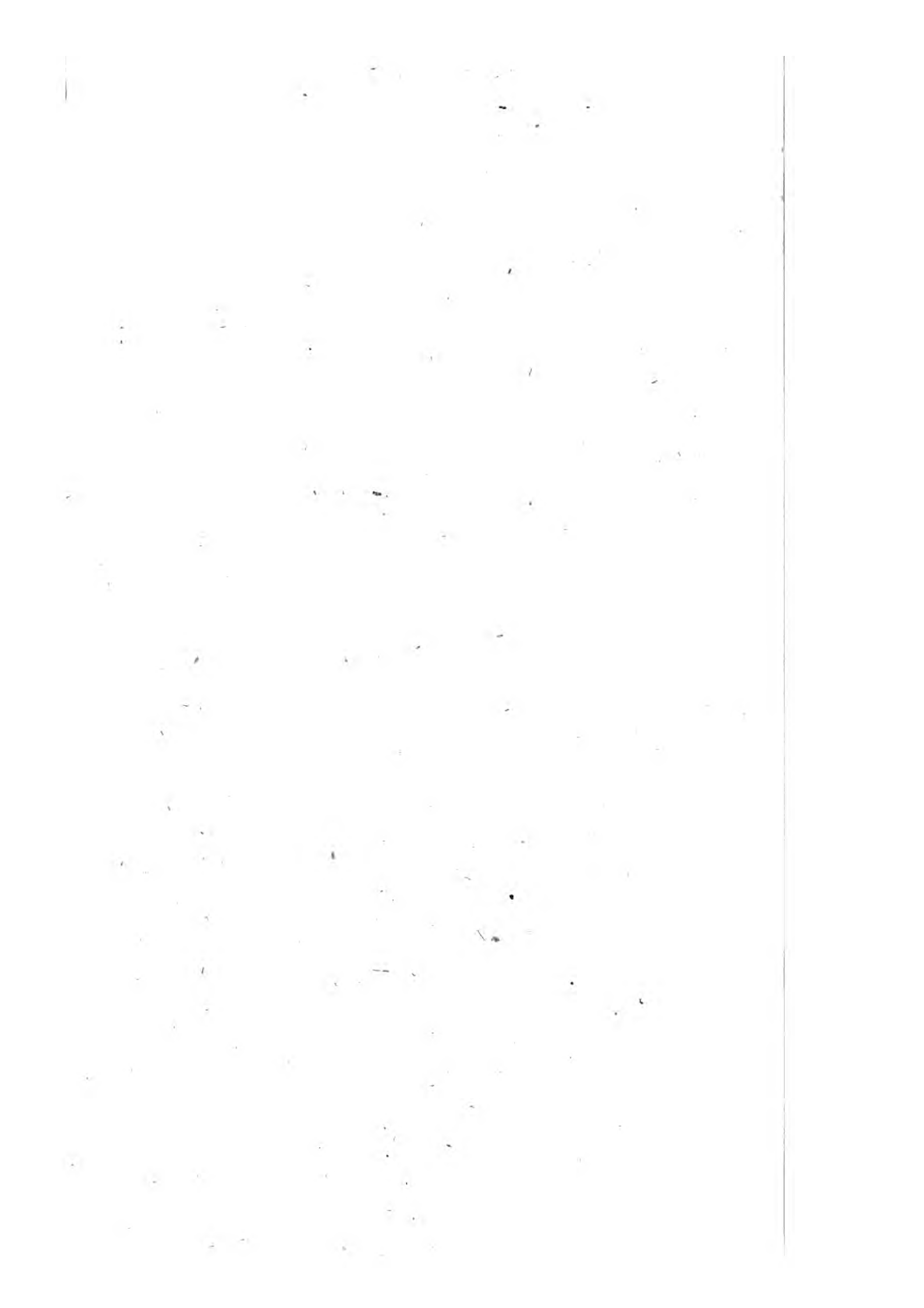
Περὶ δὲ Σαυνιτῶν καὶ τοιοῦτός τις λόγος φέρεται, διότι
 πολεμοῦντες Σαβῖνοι πολὺν χρόνον πρὸς τοὺς Ὀμβρικοὺς, εὖ-
 ξαιντο, καθάπερ τῶν Ἑλλήνων τινὲς, τὰ γενόμενα τῷ ἔτει
 τούτῳ καθιερώσαι· νικήσαντες δὲ, τῶν γενομένων, τὰ μὲν
 κατέθυσαν, τὰ δὲ καθιέρωσαν· ἀφορίας δὲ γενηθείσης, εἶπέ-
 τις, ὡς ἐχρῆν καθιερώσαι καὶ τὰ τέκνα. Οἱ δ' ἐποίησαν τοῦτο,
 καὶ τοὺς γενομένους τότε παῖδας Ἄρεως ἐπεφήμισαν, ἀνδρω-
 θέντας δ' ἔσειλαν εἰς ἀποικίαν· ἠγήσατο δὲ ταῦρος· ἐν δὲ τῇ
 τῶν Ὀπικῶν κατευνασθέντος (ἐτύγχανον δὲ κωμηδὸν ζῶντες),
 ἐκβαλόντες ἐκείνους ἰδρύθησαν αὐτόθι, καὶ τὸν ταῦρον ἐσφα-

250. γίασαν τῷ Ἄρει, τῷ δόντι αὐτὸν ἡγεμόνα κατὰ τὴν τῶν μάντεων ἀπόφασιν. Εἰκὸς δὲ διὰ τοῦτο καὶ Σαβέλλους αὐτοὺς ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τῶν γονέων προσαγορευθῆναι· Σαμνίτας δ' ἀπ' ἄλλης αἰτίας, οὓς οἱ Ἕλληνες Σαυνίτας λέγουσι. Τινὲς δὲ καὶ Λάκωνας συνοίκους αὐτοῖς γενέσθαι φασί, καὶ διὰ τοῦτο καὶ φιλέλληνας ὑπάρξαι, τινὰς δὲ καὶ Πιτανάτας καλεῖσθαι. Δοκεῖ δὲ *καὶ* Ταραντίνων πλάσμα τοῦτ' εἶναι, κολακευόντων ὁμόρους, καὶ μέγα δυναμένους ἀνθρώπους, καὶ ἅμα ἐξοικειομένων, οἳ γε καὶ ὀκτῶ μυριάδας ἔσελλον ποτὲ τῆς πεζῆς στρατιᾶς, ἰππέας δ' ὀκτακισχιλίους. Φασὶ δὲ νόμον εἶναι τοῖς Σαυνίταις καλὸν καὶ προτρεπτικὸν πρὸς ἀρετὴν· οὐ γὰρ ἔξεσι διδόναι τὰς θυγατέρας οἷς ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλὰ κρίνεσθαι κατὰ ἔτος δέκα μὲν παρθένους, δέκα δὲ τῶν νέων, τοὺς ἀρίστους καὶ τὰς ἀρίστας. Τούτων τῷ πρώτῳ τὴν πρώτην δίδουσαι, τῷ δευτέρῳ τὴν δευτέραν, καὶ ἕξῃς οὕτως· ἐὰν δ' ὁ λαβὼν τὸ γέρας μεταβαλόμενος γένηται πονηρὸς, ἀτιμάζουσι καὶ ἀφαιροῦνται τὴν δοθεῖσαν. Ἐξῆς δ' εἰσὶν Ἴρπινοι, καὶ αὐτοὶ Σαυνῖται· τοῦνομα δ' ἔσχον ἀπὸ τοῦ ἡγησαμένου λύκου τῆς ἀποικίας. Ἴρπον γὰρ καλοῦσιν οἱ Σαυνῖται τὸν λύκον. Συνάπτουσι δὲ Λευκανοῖς τοῖς μεσογαίοις. Περὶ μὲν οὖν Σαυνιτῶν ταῦτα.

§. 13.

Καρπανοῖς δὲ συνέβη διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν, ἐπ' ἴσον ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι καὶ κακῶν. Ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἐτρέφθησαν, ὥς' ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλουν πρὸς ζεύγη μονομάχων, ὀρίζοντες ἀριθμὸν κατὰ τὴν τῶν δειπνούντων ἀξίαν. Ἀννίβα δ'
251. ἐξ ἐνδόσεως λαβόντος αὐτοὺς, δεξάμενοι χειμαδίους τὴν στρατιάν, οὕτως ἐξεδήλυναν ταῖς ἡδοναῖς, ὥσθ' ὁ Ἀννίβας ἔφη, νικῶν κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γενέσθαι, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν τοὺς στρατιώτας ἀπολαβών· Ῥωμαῖοι δὲ κρατήσαντες, πολλοῖς

πολλοῖς κακοῖς ἐσωφρόνισαν αὐτούς· ὕδατα δὲ καὶ κατεκλή- 251.
 ρούχησαν τὴν γῆν. Νυνὶ μέντοι μετ' εὐπραγίας διάγουσι, τοῖς
 ἐποίκοις ὁμονοήσαντες, καὶ τὸ ἀξίωμα φυλάττουσι τὸ ἀρχαῖον,
 καὶ τῷ μεγέθει τῆς πόλεως, καὶ κατ' εὐανδρίαν. Μετὰ δὲ
 τὴν Καμπανίαν καὶ τὴν Σαυνίτιν μέχρι τῶν Φρεντανῶν, ἐπὶ
 μὲν τῇ Τυρρῆνικῇ Θαλάττῃ, τὸ τῶν Πικεντίνων ἔθνος οἰκεῖ,
 μικρὸν ἀπόσπασμα τῶν ἐν τῷ Ἀδρία Πικεντίνων, ὑπὸ Ῥωμαίων
 μετωκισμένον εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον, ὃς νῦν Παισανὸς
 καλεῖται· καὶ ἡ πόλις ἡ Ποσειδωνία, Παῖσος, ἐν μέσῳ τῷ
 κόλπῳ κειμένη. Συβαριῖται μὲν οὖν ἐπὶ Θαλάττῃ τεῖχος ἔθεντο,
 οἱ δ' οἰκισθέντες ἀνωτέρω μετέστησαν· ὕστερον δὲ Λευκανοὶ
 μὲν ἐκείνους, Ῥωμαῖοι δὲ Λευκανοὺς ἀφείλοντο τὴν πόλιν.
 Ποιεῖ δὲ αὐτὴν ἐπίνοσον ποταμὸς πλησίον εἰς ἔλη ἀναχεόμενος.
 Μεταξὺ δὲ τῶν Σειρηνουσσῶν καὶ τῆς Ποσειδωνίας, Μάρκινα,
 Τυρρῆνῶν κτίσμα, οἰκούμενον ὑπὸ Σαυνιτῶν. Ἐντεῦθεν εἰς
 Πομπηίαν διὰ Νουκερίας οὐ πλείονων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι στα-
 δίων ἐστὶν ὁ ἰσθμὸς. Διήκουσι δ' οἱ Πικέντες μέχρι τοῦ Σιλά-
 ριδος ποταμοῦ, τοῦ ὀρίζοντος ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας τὴν
 ἀρχαίαν Καμπανίαν· ἐφ' οὗ τοῦτ' ἴδιον ἰσοροῦσιν περὶ τοῦ
 ὕδατος* τοῦ ὄντος τοῦ ποταμοῦ τούτου*, τὸ καθεύμενον εἰς
 αὐτὸ φυτὸν ἀπολιθοῦσθαι, φυλάττον τὴν χροάν καὶ τὴν μορ-
 φήν. Τῶν δὲ Πικέντων ὑπῆρχε μητρόπολις Πικεντία· νυνὶ δὲ
 κωμηδὸν ζῶσιν, ἀπωσθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων, διὰ τὴν πρὸς Ἀν-
 νίδαν κοινωσίαν· ἀντὶ δὲ στρατείας, ἡμεροδρομεῖν καὶ γραμματο-
 φορεῖν ἀπεδείχθησαν ἐν τῷ τότε δημοσίῳ, καθάπερ καὶ Λευ-
 κανοὶ καὶ Βρέττιοι, κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. Ἐπετείχισαν δ' αὐτοῖς
 Σάλερνον Ῥωμαῖοι, φρουρᾶς χάριν, μικρὸν ὑπὲρ τῆς Θαλάττης.
 Εἰσὶ δ' ἀπὸ Σειρηνουσσῶν ἐπὶ Σίλαριν σταδίοι διακόσιοι ἐξήκοντα.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Ἐν τῷ ἕκτῳ τὰ ἐφεξῆς τῆς Ἰταλίας, καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ Ἀδρίου, μέχρι Μακεδονίας· ἐν οἷς Ἀπουλία, Καλαβρία, καὶ ὅσα κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον, ἅμα ταῖς παρακειμέναις νήσοις ἀπὸ Σικελίας, ἕως τῶν Κεραυνίων, καὶ τοῦ ἄλλου μέρους, ἕως Καρχηδόνας καὶ τῶν ταύτης παρακειμένων νησιδίων.

ΚΕΦ. Α.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ σῶμα τοῦ Σιλάριδος, Λευκανία, καὶ τὸ τῆς 252. Ἦρας ἱερόν τῆς Ἀργωνίας, Ἰάσονος ἰδρυμα, καὶ πλησίον ἐν πεντήκοντα σταδίοις ἢ Ποσειδωνία. Ἐντεῦθεν δ' ἐκπλέοντι τὸν πόντον, νῆσος Λευκωσία, μικρὸν ἔχουσα πρὸς τὴν ἠπειρον διάπλου, ἐπώνυμος μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἐκπεσούσης δεῦρο μετὰ τὴν μυθευομένην ῥίψιν αὐτῶν εἰς τὸν βυθόν. Τῆς δὲ νήσου πρόκειται τὸ ἀντακρωτήριον ταῖς Σειρηνούσσαις, ποιοῦν τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον. Κάμψαντι δ', ἄλλος συνεχῆς κόλπος, ἐν ᾧ πόλις ἦν οἱ μὲν κτίσαντες Φωκαιεῖς Ὑέλην, οἱ δὲ, Ἐλήν, ἀπὸ κρήνης τινός, οἱ δὲ νῦν, Ἐλέαν ὀνομάζουσιν· ἐξ ἧς Παρμενίδης καὶ Ζήνων ἐγένοντο, ἄνδρες Πυθαγόρειοι. Δοκεῖ δέ μοι καὶ δι' ἐκείνους, καὶ ἔτι πρότερον εὐνομηθῆναι· διὸ καὶ πρὸς

252. Λευκανούς ἀντίσχοι, καὶ πρὸς Ποσειδωνιάτας, καὶ κρείττους ἀπήεσαν, καίπερ ἐνδεέστεροι καὶ χώρα καὶ πλήθει σωμαίων οὗτες. Ἀναγκάζονται γοῦν, διὰ τὴν λυπρότητα τῆς γῆς, τὰ πολλὰ θαλαττουργεῖν, καὶ ταριχείας συνίσσασθαι, καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐργασίας. Φησὶ δ' Ἀντίσχος, Φωκίης ἀλούσης ὑφ' Ἀρπάγου τοῦ Κύρου στρατηγοῦ, τοὺς δυναμένους ἐμβάντας εἰς τὰ σκάφη πανοικίους, πλεῦσαι πρῶτον εἰς Κύρνον καὶ Μασσαλίαν μετὰ Κρεοντιάδου ἀποκρουσθέντας δὲ, τὴν Ελέαν κτίσαι. Ἐνιοὶ δὲ τούνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἑλέητος. Διέχει δὲ τῆς Ποσειδωνίας ὅσον διακοσίους σταδίους ἢ πόλις. Μετὰ δὲ ταύτην ἀκρωτήριον Παλίνουρος. Πρὸ δὲ τῆς Ἑλεάτιδος αἱ Οἰνωτρίδες,
253. νῆσοι δύο, ὑφόρους ἔχουσαι. Μετὰ δὲ Παλίνουρον Πυξοῦς, ἄκρα καὶ λιμὴν καὶ ποταμός· ἐν γὰρ τῶν τριῶν ὄνομα. Ὄκισε δὲ Μίκυθος, ὁ Μεσσηνίας ἀρχὼν τῆς ἐν Σικελίᾳ· πάλιν δ' ἀπῆραν οἱ ἰδρυθέντες, πλην ὀλίγων. Μετὰ δὲ Πυξοῦντα, Λᾶος κόλπος, καὶ ποταμός Λᾶος, καὶ πόλις [Λᾶος], ἐσχάτη τῶν Λευκανίδων, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἀποικὸς Συβαριτῶν, εἰς ἣν ἀπὸ Ἑλῆς σταδίοι τετρακόσιοι. Οὗ δὲ πᾶς τῆς Λευκανίας παράπλους, ἑξακόσιοι πενήκοντα. Πλησίον δὲ τὸ τοῦ Δράκοντος ἡρώων, ἐνὸς τῶν Ὀδυσσεῶς ἐταίρων, ἀφ' οὗ ὁ χρησμὸς τοῖς Ἰταλιώταις ἐγένετο,

Λαῖον ἀμφὶ Δράκοντα, πολὺν ποτε λαὸν ὀλεῖσθαι·

ἐπὶ γὰρ ταύτην λαοὶ στρατεύσαντες, οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν Ἕλληνας, ὑπὸ Λευκανῶν ἠτύχησαν, ἑξαπατηθέντες τῷ χρησμῷ.

§ 2.

Κατὰ μὲν δὴ τὴν Τυρρηνικὴν παραλίαν ταῦτά ἐσι τὰ τῶν Λευκανῶν χωρία, οἱ τῆς ἐτέρας οὐχ ἤπτοντο θαλάττης πρότερον, ἀλλ' οἱ Ἕλληνας ἐπεκράτουν, οἱ τὸν Ταραντῖνον ἔχοντες κόλπον. Πρὶν δὲ τοὺς Ἕλληνας εἰσεῖν, οὐδ' ἦσαν πω Λευκα-

νοί Χῶνες δὲ καὶ Οἰνωτροί τοὺς τόπους ἐνέμοντο. Τῶν δὲ 253.
 Σαυνιτῶν αὐξηθέντων ἐπὶ πολὺ, καὶ τοὺς Χῶνας καὶ τοὺς Οἰ-
 νωτροὺς ἐκβαλόντων, Λευκανοὺς δ' εἰς τὴν μερίδα ταύτην
 ἀποικισάντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐκατέρωθεν παρα-
 λίαν μέχρι πορθμοῦ κατεχόντων, πολὺν χρόνον ἐπαλέμουσι οἱ
 τε Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι πρὸς ἀλλήλους. Ἰσχυρὸν μὲντοι γε καὶ
 τῆς μεσογαίας πολλὴν [οἱ Ἕλληνες] ἀφήρητο, ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν
 ἀρξάμενοι χρόνων· καὶ δὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἠῤῥητο, ὥστε τὴν μεγάλην
 Ἑλλάδα ταύτην ἔλεγον καὶ τὴν Σικελίαν. Μετὰ δὲ τοὺς Ἕλλη-
 νας, οἱ τε τῆς Σικελίας τύραννοί, καὶ μετὰ ταῦτα Καρχη-
 δόνιοι, τοτὲ μὲν περὶ τῆς Σικελίας πολεμοῦντες πρὸς Ῥωμαίους,
 τοτὲ δὲ περὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, ἅπαντας τοὺς ταύτη κακῶς
 διέβηκαν. Νυνὶ δὲ, πλὴν Τάραντος, καὶ Ῥηγίου, καὶ Νεα-
 πόλεως, ἐκβεβαρβαρῶσθαι συμδέβηκεν ἅπαντα, καὶ τὰ μὲν
 Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους κατέχειν, τὰ δὲ Καμπανοὺς· καὶ
 τούτους λόγῳ, τὸ δ' ἀληθὲς Ῥωμαίους· καὶ γὰρ αὐτοὶ Ῥω-
 μαῖοι γεγόνασιν. Ὅμως δὲ τῷ πραγματευομένῳ τὴν τῆς γῆς
 περίοδον, καὶ τὰ νῦν ὄντα λέγειν ἀνάγκη, καὶ τῶν ὑπαρξάντων
 ἔνια, καὶ μάλιστα ὅταν ἐνδοξα ᾗ. Τῶν δὲ Λευκανῶν οἱ μὲν
 ἀπτόμενοι τῆς Τυρρηνικῆς θαλάττης εἴρηνται· οἱ δὲ τὴν μεσο-
 γαίαν ἔχοντες, εἰσὶν οἱ ὑπεροικοῦντες τοῦ Ταραντίνου κόλπου.
 Οὕτω δ' εἰσὶ κεκακωμένοι τελέως αὐτοὶ τε, καὶ Βρέττιοι, καὶ
 αὐτοὶ Σαυνῖται οἱ τούτων ἀρχηγέται, ὥστε καὶ διορίσαι χαλε-
 πὸν τὰς κατοικίας αὐτῶν· αἴτιον δ', ὅτι οὐδὲν ἔτι σύστημα κοινὸν 254.
 τῶν ἔθνῶν ἐκάστου συμμένει, τὰ τε ἔθνη διαλέκτων τε καὶ
 ὀπλισμοῦ, καὶ ἐσθῆτος, καὶ τῶν παραπλησίων ἐκλέλοιπεν·
 ἄλλως τε ἄδοξοι παντάπασιν εἰσιν αἱ καθ' ἕκαστα καὶ ἐν μέρει
 κατοικίαι.

§ 3.

254. Ἐροῦμεν δὲ κοινῶς ἃ παρειλίφραμεν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο ποιούμενοι τοὺς τὴν μεσογαίαν οἰκοῦντας, Λευκανοὺς τε καὶ τοὺς προσεχεῖς αὐτοῖς Σαυνίτας. Πετηλία μὲν οὖν μητρόπολις νομίζεται τῶν Χώνων, καὶ συνοικεῖται μέχρι νῦν ἰκανῶς. Κτίσμα δ' ἐστὶ Φιλοκλήτου, φυγάντος τὴν Μελίβοιαν κατὰ σάσιν. Ἐρυμνή δ' ἐστίν, ὥσε καὶ Σαυνίταις ποτὲ φρούριον ἐπετείχισαν αὐτήν. Φιλοκλήτου δ' ἐστὶ καὶ ἡ παλαιὰ Κρίμισα περὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς Περί νεῶν, τοῦ Φιλοκλήτου μνησθεῖς, λέγειν τινὰς φησιν, ὡς εἰς τὴν Κρότωνιάτιν ἀφικόμενος, Κρίμισαν ἄκραν οἰκίσαι, καὶ Χώνην πόλιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀφ' ἧς οἱ ταύτη Χώνες ἐκλήθησαν· παρ' αὐτοῦ δὲ τινες σαλέντες εἰς Σικελίαν περὶ Ἐρυκα μετὰ Αἰφύσου τοῦ Τρωῶς, Αἴγεσαν τειχίσαι. Καὶ Γρούμεντον δὲ καὶ Οὐερτίνας, τῆς μεσογαίας εἰσὶ, καὶ Καλασάρνα, καὶ ἄλλαι μικραὶ κατοικίαι, μέχρι Οὐενουσίας πόλεως ἀξιολόγου· ταύτην δ' οἶμαι, καὶ τὰς ἐφεξῆς, ἐπὶ Καμπανίας ἰόντι, Σαυνίτιδας εἶναι. Ὑπὲρ δὲ τῶν Θουρίων καὶ ἡ Ταυριανὴ χώρα λεγομένη ἰδρυται. Οἱ δὲ Λευκανοὶ τὸ μὲν γένος εἰσὶ Σαυνίται. Ποσειδωνιατῶν δὲ καὶ τῶν συμμάχων κρατήσαντες πολέμῳ, κατέσχον τὰς πόλεις αὐτῶν. Τὸν μὲν οὖν ἄλλον χρόνον, ἐδημοκρατοῦντο, ἐν δὲ τοῖς πολέμοις ἠρεῖτο βασιλεὺς ἀπὸ τῶν νεμομένων [τὰς] ἀρχάς· νῦν δ' εἰσὶ Ῥωμαῖοι.

§ 4.

Τὴν δ' ἐξῆς παραλίαν Βρέττιοι μέχρι τοῦ Σικελικοῦ κατέχουσι πορθμοῦ, σαδίων πεντήκοντα καὶ τριακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. Φησὶ δ' Ἀντίοχος, ἐν τῷ Περί τῆς Ἰταλίας συγγράμματι, ταύτην Ἰταλίαν κληθεῖναι, καὶ περὶ ταύτης συγγράφειν, πρότερον δ'

Οἰνωτρίαν προσαγορεύεσθαι. Ὅριον δ' αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς 254.
 μὲν τῷ Τυρρῶνικῷ πελάγει, τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τῆς Βρεττίας
 ἔφαμεν, τὸν Λᾶον ποταμόν· πρὸς δὲ τῷ Σικελικῷ, τὸ Μετα-
 πόντιον. Τὴν δὲ Ταραντίνην, ἣ συνεχῆς τῷ Μεταποντίῳ ἐστίν,
 ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας ὀνομάζει, Ἰάπυγας καλῶν· Ἐτι δ' ἀνώτερον,
 Οἰνωτρούς τε καὶ Ἰταλοὺς μόνους ἔφη καλεῖσθαι τοὺς ἐντὸς
 τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς τὸν Σικελικὸν κεκλιμένους πορθμόν. Ἐστὶ δ'
 αὐτὸς ὁ ἰσθμὸς ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα σάδιοι, μεταξὺ δυεῖν 255.
 κόλπων, τοῦ τε Ἰππωνιάτου, ὃν Ἀντίοχος Ναπιτῖνον εἴρηκε,
 καὶ τοῦ Σκυλλητικοῦ. Περίπλους δ' ἐστὶ τῆς ἀπολαμβανομένης
 χώρας πρὸς τὸν πορθμόν ἐντὸς, σάδιοι δισχιλιοί. Μετὰ δὲ
 ταῦτα, ἐπεκτείνεται (φησί) τοῦνομα καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ τὸ
 τῶν Οἰνωτρῶν, μέχρι τῆς Μεταποντίνης καὶ τῆς Σειρίτιδος·
 οἰκῆσαι γὰρ τοὺς τόπους τούτους Χῶνας, Οἰνωτρικὸν ἔθνος
 κατακοσμούμενον, καὶ τὴν γῆν ὀνομάσαι Χῶνην. Οὗτος μὲν
 οὖν ἀπλousέρως εἴρηκε καὶ ἀρχαϊκῶς, οὐδὲν διορίσας περὶ
 τῶν Λευκανῶν καὶ τῶν Βρεττίων. Ἐστὶ δ' ἡ μὲν Λευκανία
 μεταξὺ τῆς τε παραλίας τῆς Τυρρῶνικῆς καὶ τῆς Σικελικῆς·
 τῆς μὲν ἀπὸ τοῦ Σιλάριδος μέχρι Λάου, τῆς δ' ἀπὸ Μετα-
 ποντίου μέχρι Θουρίων· κατὰ δὲ τὴν ἠπειρον ἀπὸ Σαυνιτῶν
 μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἀπὸ Θουρίων εἰς Κηρίλλους, πλησίον
 Λάου· σάδιοι δ' εἰσὶ τοῦ ἰσθμοῦ, τριακόσιοι. Ὑπὲρ δὲ τού-
 των Βρέττιοι, χερρρόνησον οἰκοῦντες· ἐν ταύτῃ δ' ἄλλη περι-
 εἰληπται χερρρόνησος ἡ τὸν ἰσθμόν ἔχουσα τὸν ἀπὸ Σκυλλητίου
 ἐπὶ τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. Ὠνόμασαι δὲ τὸ ἔθνος ὑπὸ Λευκα-
 νῶν [Βρέττιοι]· Βρεττίους γὰρ καλοῦσι τοὺς ἀποστάτας. Ἀπέστησαν
 δ', ὡς φασὶ, ποιμαίνοντες αὐτοῖς πρότερον, εἶθ' ὑπὸ ἀνάσεως
 ἐλευθεριάσαντες, ἠνίκα ἐπεστράτευσε Δίων Διονυσίῳ, καὶ ἐτά-
 ραξεν ἅπαντας πρὸς ἅπαντας. Τὰ καθόλου μὲν δὴ ταῦτα περὶ
 Λευκανῶν καὶ Βρεττίων λέγομεν.

§. 5.

255. Ἀπὸ δὲ Λάου πρώτη πόλις ἐστὶ τῆς Βρεττίας Τεμέση (Τέμφαν δ' οἱ νῦν καλοῦσιν), Αὐσόνων κτίσμα, ὕπερον δὲ καὶ Αἰτωλῶν τῶν μετὰ Θόαντος, οὗς ἐξέβαλον Βρέττιοι. Βρεττίους δὲ ἐπέτριψαν Ἀννίβας τε καὶ Ρωμαῖοι. Ἔστι δὲ πλησίον τῆς Τεμέσης ἡρώων, ἀγριελαίοις συνηρεφές, Πολίτου τῶν Ὀδυσσεύς ἐταίρων, ὃν, δολοφονηθέντα ὑπὸ τῶν βαρβάρων, γενέσθαι βαρύμηνην, ὥστε τοὺς περιόικους θασμολογεῖν αὐτῷ κατὰ τι λόγιον· καὶ παροιμίαν εἶναι πρὸς αὐτοὺς, Μηδεῖς τὸν ἥρωα τὸν ἐν Τεμέσῃ, λεγόντων... ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς. Λοκρῶν δὲ τῶν Ἐπιζεφυρίων ἐλόντων τὴν πόλιν, Εὐθύμον μυθεύουσι τὸν πύκτην καταβάντα ἐπ' αὐτὸν, κρατῆσαι τῇ μάχῃ, καὶ βιάσασθαι παραλῦσαι τοῦ θασμοῦ τοὺς ἐπιχωρίους. Ταύτης τε τῆς Τεμέσης φασὶ μεμνηῖσθαι τὸν Ποιητὴν, οὐ τῆς ἐν Κύπρῳ Ταμασοῦ (λέγεται γὰρ ἀμφοτέρως τὸ,

256. Ἔς Τεμέσῃν μετὰ χαλκόν),

καὶ δεικνύται χαλκουργεῖα πλησίον, ἃ νῦν ἐκλείπεται. Ταύτη δὲ συνεχῆς Τερίνα, ἣν Ἀννίβας καθεῖλεν, οὐ δυνάμενος φυλάττειν, ὅτε δὴ εἰς αὐτὴν καταπέφευγε τὴν Βρεττίαν. Εἶτα Κωνσεντία μητρόπολις Βρεττίων. Μικρὸν δ' ὑπὲρ ταύτης Πανδοσία, φρούριον ἐρυμνόν, περὶ ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Μολοττός διεφθάρη. Ἐξῆπάτησε δὲ καὶ τοῦτον ὁ ἐκ Δωδώνης χρησμὸς, φυλάττεσθαι κελεύων τὸν Ἀχέροντα καὶ τὴν Πανδοσίαν· δεικνυμένων γὰρ ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ ὀμνυμένων τούτοις, ἐνταῦθα κατέσρεψε τὸν βίον. Τρικόρυφον δ' ἐστὶ τὸ φρούριον, καὶ παραρρεῖ ποταμὸς Ἀχέρων. Προσηπάτησε δὲ καὶ ἄλλο λόγιον,

Πανδοσία τρικόλωνε πολὺν ποτε λαὸν ὀλέσσεις·

ἔδοξε γὰρ πολεμίων φθοράν, οὐκ οἰκείων δηλοῦσθαι. Φασὶ δὲ καὶ βασιλείον ποτε γενέσθαι τῶν Οἰνωτρικῶν βασιλέων τὴν

Πανδοσίαν. Μετά δὲ τὴν Κωνσεντίαν, Ἰππώνιον, Λοκρῶν κτίσμα· 256.
 Βρεττίους δὲ κατέχοντας ἀφείλοντο Ῥωμαῖοι, καὶ μετωνόμασαν
 Οὐϊβῶναν Οὐαλεντίαν. Διὰ δὲ τὸ εὐλείμωνα εἶναι τὰ περι-
 κείμενα καὶ ἀνθηρὰ, τὴν Κόρην ἐκ Σικελίας πεπισεύκασιν
 ἀφικνεῖσθαι δεῦρο ἀνθολογήσουσαν· ἐκ δὲ τούτου ταῖς γυναιξίν
 ἐν ἔθει γεγονέναι ἀνθολογεῖν τε καὶ σεφανηπλοκεῖν, ὥς τε ταῖς
 ἑορταῖς αἰσχροῦ εἶναι σεφάνους ὠνητοῦς φορεῖν. ἔχει δ' ἐπίνειον,
 ὃ κατεσκευάσε ποτε Ἀγαθοκλῆς ὁ τύραννος τῶν Σικελιωτῶν,
 κρατήσας τῆς πόλεως. Ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὴν Ἡρακλέους λιμένα
 πλεύσασιν, ἄρχεται ἐπιστρέφειν τὰ ἄκρα τῆς Ἰταλίας, τὰ πρὸς
 τῷ πορθμῷ, πρὸς τὴν ἐσπέραν. Ἐν δὲ τῷ παράπλῳ τούτῳ Με-
 δάμα, πόλις Λοκρῶν τῶν αὐτῶν, ὁμώνυμος κρήνη μεγάλη,
 πλησίον ἔχουσα ἐπίνειον, καλούμενον Ἐμπόριον. Ἐγγὺς δὲ καὶ
 Μέταυρος ποταμὸς, καὶ ὕφορμος ὁμώνυμος. Πρόκεινται δὲ τῆς
 ἡϊόνος ταύτης αἱ τῶν Λεπαραίων νῆσοι, διέχουσαι τοῦ ποταμοῦ
 σαδίους διακοσίους. Οἱ δ', Αἰόλου φασίν, οὗ καὶ τὸν Ποιητὴν
 μεμνησθαι κατὰ τὴν Ὀδύσειαν· εἰσὶ δ' ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἐν
 ἀπόψει πάσαι καὶ τοῖς ἐκ τῆς Σικελίας, καὶ τοῖς ἐκ τῆς
 ἡπείρου τοῖς κατὰ Μεδάμαν ἀφορῶσι· περὶ ὧν ἐροῦμεν, ὅταν
 περὶ τῆς Σικελίας λέγωμεν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Μεταύρου ποταμοῦ,
 Μέταυρος ἕτερος... Ἐκδέχεται δ' ἐντεῦθεν τὸ Σκύλλαιον,
 πέτρα χερρῶνησίζουσα ὑψηλὴ, τὸν ἰσθμὸν ἀμφίδυμον καὶ τα- 257.
 πεινὸν ἔχουσα, ὃν Ἀναξίλας ὁ τύραννος τῶν Ῥηγίνων ἐπ-
 ετείχισε τοῖς Τυρρῆνοῖς κατασκευάσας ναύσταθμον, καὶ ἀφείλετο
 τοὺς λησᾶς τὸν διὰ τοῦ πορθμοῦ διάπλουν. Πλησίον γὰρ ἔστι
 καὶ ἡ Κᾶινυς, διέχουσα τῆς Μεδάμης σαδίους πεντήκοντα καὶ
 διακοσίους, ἡ τελευταῖα ποιοῦσα τὰ ἄκρα σεναὶ τοῦ πορθμοῦ,
 πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας ἄκραν τὴν Πελωριάδα· ἔστι δ' αὕτη
 μία τῶν τριῶν τῶν ποιουσῶν τρίγωνον τὴν νῆσον· νεύει δὲ
 ἐπὶ Θερριάς ἀνατολᾶς, καθάπερ καὶ ἡ Κᾶινυς πρὸς τὴν ἐσπέραν,

257. ἀνταποστροφὴν τινα ἀπ' ἀλλήλων ποιουμένων αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ Καίνυος μέχρι τοῦ Ποσειδωνίου, [καί] τῆς Ῥηγίων Στηλίδος, τοῦ πορθμοῦ διήκει σενωπὸς ὅσον ἑξατάδιος, [οὔ] μικρῶ πλέον τὸ ελάχισον διαπέραμα· ἀπὸ δὲ Στηλίδος ἑκατὸν εἰς Ῥήγιον, ἤδη τοῦ πορθμοῦ πλατυνομένου, προῖοῦσι πρὸς τὴν ἔξω καὶ πρὸς ἔω θάλατταν, τὴν τοῦ Σικελικοῦ πελάγους καλουμένου.

§. 6.

Κτίσμα δ' ἐστὶ τὸ Ῥήγιον Χαλκιδέων· οὗς, κατὰ χρησμὸν δεκατευθέντας τῷ Ἀπόλλωνι δι' ἀφορίαν, ὕσερον ἐκ Δελφῶν ἀποικῆται δεῦρο φασί, παραλαβόντας καὶ ἄλλους τῶν οἴκοθεν. Ὡς δ' Ἀντίοχος φησι, Ζαγυλαῖοι μετεπέμψαντο τοὺς Χαλκιδέας, καὶ οἰκιστὴν Ἀντίμνησον συνέστησαν ἐκείνων. Ἦσαν δὲ τῆς ἀποικίας καὶ οἱ Μεσσηνίων φυγάδες τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, κατασασιασθέντες ὑπὸ τῶν μὴ βουλομένων δοῦναι δίκας, ὑπὲρ τῆς φθορᾶς τῶν παρθένων τῆς ἐν Λίμναις γενομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις· ἃς καὶ αὐτοὶ ἐδιόσαντο, πεμφθείσας ἐπὶ τὴν ἱεοουργίαν, καὶ τοὺς ἐπιβοηθοῦντας ἀπέκτειναν. Παραχωρήσαντες οὖν εἰς Μάκισον οἱ φυγάδες, πέμπουσιν εἰς Θεοῦ μεμφόμενοι τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν, εἰ τοιούτων τυγχάνοιεν, ἀνθ' ὧν ἐτιμώρουσιν αὐτοῖς, καὶ πυνθανόμενοι, πῶς ἂν σωθεῖεν ἀπολωλότες. Ὁ δ' Ἀπόλλων ἐκέλευσε σέλλεσθαι μετὰ Χαλκιδέων εἰς τὸ Ῥήγιον, καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ χάριν ἔχειν· οὐ γὰρ ἀπολωλέναι αὐτοὺς, ἀλλὰ σεσωῆσθαι, μέλλοντάς γε δὴ μὴ συναφανισθῆσεσθαι τῇ πατρίδι, ἀλωσομένη μικρὸν ὕσερον ὑπὸ Σπαρτιατῶν· οἱ δ' ὑπήκουσαν. Διόπερ οἱ τῶν Ῥηγίων ἡγεμόνες, μέχρι Ἀναξίλα, τοῦ Μεσσηνίων γένους αἰεὶ καθίζαντο. Ἀντίοχος δὲ τὸ παλαιὸν ἅπαντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκῆσαι Σικελούς φησί, καὶ Μόργητας· διαῖραι δ' εἰς τὴν Σικελίαν ὕσερον, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῶν Οἰνωτρῶν. Φασὶ δὲ τινες καὶ τὸ Μοργάντιον ἐντεῦ-

Θεν τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τῶν Μοργήτων ἔχειν. Ἰσχυσε δὲ 258.
 μέγιστον ἢ τῶν Ῥηγίνων πόλις, καὶ περιοικίδας ἔσχε συχνὰς,
 ἐπιτείχισμα τε ὑπῆρξεν αἰεὶ τῇ νήσῳ, καὶ πάλαι, καὶ νεωστὶ ἐφ'
 ἡμῶν, ἠνίκα Σέξτος Πομπήϊος ἀπέσκησε τὴν Σικελίαν. Ὠνο-
 μάσθη δὲ Ῥήγιον, εἴθ', ὡς φησὶν Αἰσχύλος, διὰ τὸ συμβᾶν
 πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ· ἀπορράγαῖν γὰρ ἀπὸ τῆς ἠπείρου τὴν
 Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν, ἄλλοι τε, κάκεινος εἴρηκεν·

ἀφ' οὗ δὴ Ῥήγιον κικλήσκειται.

Τεκμαίρονται δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Αἴτνην συμπτωμάτων, καὶ
 τῶν κατ' ἄλλα μέρη τῆς Σικελίας, καὶ τῶν κατὰ Λιπάραν,
 καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, ἔτι δὲ τῶν κατὰ τὰς Πιθηκούσας,
 καὶ τὴν προσεχῆ περαιάν ἅπασαν, οὐκ ἀπεικὸς ὑπάρχειν καὶ
 τοῦτο συμβῆναι. Νυνὶ μὲν οὖν, ἀνεωγμένων *τούτων* τῶν σομά-
 των, δι' ὧν τὸ πῦρ ἀναφυσᾶται, καὶ μύδροι καὶ ὕδατα ἐκ-
 πίπτει, σπάνιον τι σείεσθαι φασι τὴν περὶ τὸν πορθμὸν γῆν·
 τότε δὲ, πάντων ἐμπεφραγμένων τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πόρων,
 ὑπὸ γῆς σμυχόμενον τὸ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα, σειμοὺς ἀπειρ-
 γάζετο σφοδρούς. Μοχλευόμενοι δ' οἱ τόποι πρὸς τὴν βίαν τῶν
 ἀνέμων ὑπειξάν ποτε· καὶ ἀναρράγέντες ἐδέξαντο τὴν ἑκατέρω-
 θεν θάλατταν, καὶ ταύτην, καὶ τὴν μεταξὺ τῶν ἄλλων τῶν ταύτη
 νήσων. Καὶ γὰρ ἡ Προχύτη, καὶ αἱ Πιθηκοῦσαι, ἀποσπάσματά
 εἰσι τῆς ἠπείρου, καὶ αἱ Καπρέαι, καὶ ἡ Λευκωσία, καὶ αἱ Σει-
 ρηνοῦσαι, καὶ αἱ Οἰνωτρίδες. Αἱ δὲ καὶ ἐκ τοῦ πελάγους ἀν-
 ἔδυσαν, καθάπερ καὶ νῦν πολλαχοῦ συμβαίνει· τὰς μὲν γὰρ πελα-
 γίας ἐκ βυθοῦ μᾶλλον ἀνενεχθῆναι πιθανόν· τὰς δὲ προκειμένας
 τῶν ἀκρωτηρίων, καὶ πορθμῶ διειργομένας, ἐντεῦθεν ἀπερρώγεναι
 δοκεῖν εὐλογώτερον. Πλὴν εἴτε διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦνομα τῇ
 πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πόλεως, ὡς ἂν βασι-
 λειον, τῇ Λατίνῃ φωνῇ, προσαγορευσάντων [τῶν] Σαυνιτῶν, διὰ τὸ
 τοὺς ἀρχηγέτας αὐτῶν κοινωνῆσαι Ῥωμαίοις τῆς πολιτείας, καὶ

258. ἐπὶ πολὺ χρῆσασθαι τῇ Λατίνῃ διαλέκτῳ, πάρεσι σκοπεῖν, ὁποτέρως ἔχει τὰληθές. Ἐπιφανῆ δ' οὖν πόλιν οὔσαν, καὶ πολλὰς μὲν πόλεις οἰκίσασαν, πολλοὺς δ' ἄνδρας παρασχομένην ἀξίους λόγου, τοὺς μὲν κατὰ πολιτικὴν ἀρετὴν, τοὺς δὲ κατὰ παιδείαν, κατασκάψαι Διονύσιον, ὅτι αἰτησαμένῳ κόρην πρὸς γάμον, τὴν τοῦ δημίου θυγατέρα προὔτειναν. Ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ, μέρος τι τοῦ κτίσματος ἀναλαβὼν, Φοιβίαν ἐκάλεσεν. Ἐπὶ δὲ Πύρρου ἢ τῶν Καμπανῶν φρουρὰ παρασπονδηθέντας διέφθειρε τοὺς πλείους. Μικρὸν δὲ πρὸ τῶν Μαρσικῶν, καὶ σεισμοὶ
259. κατήρειψαν πολὺ τῆς κατοικίας. Πομπήιον δ' ἐκβαλὼν τῆς Σικελίας ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, ὁρῶν λειπανδροῦσαν τὴν πόλιν, συνοίκους ἔδωκεν αὐτοῖς τῶν ἐκ τοῦ γόλου τινάς· καὶ νῦν ἰκανῶς εὐανδρεῖ.

§. 7.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥηγίου πλέοντι πρὸς ἕω, Λευκόπετραν καλοῦσιν ἄκραν ἀπὸ τῆς χροᾶς, ἐν πενήκοντα σταδίοις, εἰς ἣν τελευτᾶν φασι τὸ Ἀπέννινον ὄρος. Ἐντεῦθεν δὲ Ἡράκλειον, ὃ δὴ τελευταῖον ἀκρωτήριον νεύει πρὸς μεσημβρίαν· κάμψαντι γὰρ εὐθύς ὁ πλοῦς Λιβί μέχρι πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν· εἴτ' ἐκκλίνει πρὸς ἄρκτον αἰεὶ καὶ μᾶλλον, καὶ πρὸς τὴν ἑσπέραν, ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον. Μετὰ δὲ τὸ Ἡράκλειον ἄκρα τῆς Λοκρίδος, ἣ καλεῖται Ζεφύριον, ἔχουσα τοῖς ἑσπερίοις ἀνέμοις λιμένα, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. Εἶθ' ἡ πόλις οἱ Λοκροὶ οἱ Ἐπιζεφύριοι, *ἐπεὶ* Λοκρῶν ἀποικοὶ τῶν ἐν τῷ Κρισσαίῳ κόλπῳ, μικρὸν ὑψερὸν τῆς *ἀπὸ* Κρότωνος καὶ Συρακουσῶν κτίσεως ἀποικισθέντες ὑπὸ Εὐάνθους. Ἐφορος δ' οὐκ εὖ, Ὀπουντίων Λοκρῶν ἀποίκους φήσας. Ἔτη μὲν οὖν τρία, ἢ τέτταρα, ὤκουν ἐπὶ τῷ Ζεφυρίῳ· εἶτα μετήνεγκαν τὴν πόλιν, συμπραξάντων καὶ Συρακουσίων ἅμα τούτοις· ἐν οἷς ἔστι καὶ κρήνη Λοκρία, ὅπου οἱ

Λοκροὶ ἐσρατοπεδεύσαντο. Εἰσὶ δ' ἀπὸ Ῥηγίου μέχρι Λοκρῶν 259.
ἑξακόσιοι σταδίοι. Ἰδρυται δ' ἡ πόλις ἐπ' ὄφρυος, ἣν Ἐσῶπιον
καλοῦσι.

§. 8.

Πρῶτοι δὲ νόμοις ἐγγράπτοις χρήσασθαι πεπιστευμένοι εἰσὶ
καὶ πλείστον χρόνον εὐνομηθέντας Διονύσιος, ἐκπεσῶν ἐκ τῆς
Συρακουσίων, ἀνομώτατα πάντων διεχρήσατο· ὅς γε προεγάμει
μὲν, παρεισιῶν εἰς τὸ δωματίον, τὰς νυμφοσοληθείσας· συν-
άγων δὲ τὰς ὠραίας παρθέτους, περισεράς ὀλοπτέρους ἐν τοῖς
συμποσίοις ἠφίει, κάκεινας ἐκέλευε γυρεύειν γυμνάς· τινὲς δὲ,
καὶ σανθάλια ὑποδομμένας ἄζυγα, τὸ μὲν ὑψηλόν, τὸ δὲ ταπεινόν,
περιδιώκειν, ἔφασαν, τοῦ ἀπρεποῦς χάριν. Δίκας μέντοι ἔτισεν,
ἐπειδὴ πάλιν εἰς τὴν Σικελίαν ἐπανῆλθεν, ἀναληψόμενος τὴν
ἀρχήν. Καταλύσαντες γὰρ οἱ Λοκροὶ τὴν φρουράν, ἤλευθέ-
ρωσαν σφᾶς, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παιδῶν κύριοι
κατέστησαν· δύο δ' ἦσαν αἱ θυγατέρες, καὶ τῶν υἱῶν ὁ νεώτε-
ρος, ἤδη μειράκιον· ἄτερος γὰρ, Ἀπολλοκράτης, συνεσρατήγει
τῷ πατρὶ τὴν κάθοδον. Πολλὰ δὲ δεομένῳ τῷ Διονυσίῳ, καὶ
αὐτῷ, καὶ Ταραντίνοις ὑπὲρ αὐτοῦ, προέσθαι τὰ σώματα
ἐφ' οἷς ἂν ἐθελήσωσιν, οὐκ ἔδοσαν, ἀλλὰ πολιορκίαν ὑπέμει- 260.
ναν καὶ πόρθησιν τῆς χώρας. Τὸν δὲ θυμὸν εἰς τὰς θυγατέρας
τὸν πλείστον ἐξέχεαν· καταπορνευθείσας γὰρ, ἐσραγγάλισαν·
εἶτα κούσαντες τὰ σώματα, κατήλεσαν τὰ ὅσα καὶ κατεπόντω-
σαν. Τῆς δὲ τῶν Λοκρῶν νομογραφίας μνησθεὶς Ἐφορος, ἣν
Ζάλευκος συνέταξεν, ἐκ τε τῶν Κρητικῶν νομίμων, καὶ Λα-
κωνικῶν, καὶ ἐκ τῶν Ἀρεοπαγιτικῶν, φησὶν ἐν τοῖς πρώτοις
καινίσαι τοῦτο τὸν Ζάλευκον, ὅτι, τῶν πρότερον τὰς ζημίας
τοῖς δικασαῖς ἐπιτρεψάντων ὀρίζειν ἐφ' ἐκάστοις ἀδικήμασιν,
ἐκεῖνος ἐν τοῖς νόμοις διώρισεν, ἡγούμενος τὰς μὲν γνώμας τῶν

260. δικασῶν οὐχὶ τὰς αὐτὰς εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν· δεῖν δὲ τὰς αὐτὰς [εἶναι]. Ἐπαινεῖ [δὲ] καὶ τὸ ἀπλουςέρως περὶ τῶν αὐτῶν συμβολαίων διατάξαι. Θουρίους δ' ὕψερρον ἀκριβοῦν θέλοντας πέρα τῶν Λοκρῶν, ἐνδοξοτέρους μὲν γενέσθαι, χείρονας δὲ εὐνομεῖσθαι γάρ, οὐ τοὺς ἐν τοῖς νόμοις ἅπαντα φυλαττομένους τὰ τῶν συκοφαντῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς ἀπλῶς κειμένοις. Τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων εἴρηκεν, ὅτι παρ' οἷς πλείσοι νόμοι, καὶ δίκαι παρὰ τούτοις, καὶ βίοι μοχθηροί· καθάπερ καὶ παρ' οἷς ἰατροὶ πολλοὶ, καὶ νόσους εἰκὸς εἶναι πολλάς.

§. 9.

Τοῦ δὲ Ἄλῆκος ποταμοῦ, τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥηγίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος, βαθεῖαν φάραγγα διεξιόντος, ἰδίον τι συμβαίνει, τὸ περὶ τοὺς τέττιγας· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ τῶν Λοκρῶν περαία φθέγγονται, τοῖς δ' ἀφῶνοις εἶναι συμβαίνει. Τὸ δ' αἴτιον εἰκάζουσιν, ὅτι τοῖς μὲν παλίνσκιόν ἐστι τὸ χωρίον, ὡς' ἐνδρόσους ὄντας μὴ διασέλλειν τοὺς ὑμένας· τοῖς δ' ἡλιαζομένοις, ξηροὺς καὶ κερατώδεις ἔχειν, ὡς' ἀπ' αὐτῶν εὐφυῶς ἐκπέμπεσθαι τὸν φθόγον. Ἐδείκνυτο δ' ἀνδριάς ἐν τοῖς Λοκροῖς Εὐνόμου τοῦ κιθαρωδοῦ, τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. Φησὶ δὲ Τίμαιος, Πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένους, τοῦτόν τε καὶ Ἀρίσωνα Ῥηγῖνον, ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου· τὸν μὲν δὴ Ἀρίσωνα δεῖσθαι τῶν Δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν· ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ Θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐσάλαθαι· τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος, ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφρογγότατα τῶν ζώων· ὁμοῦς εὐδοκιμεῖν μηδὲν ἤττον τὸν Ἀρίσωνα, καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν. Νικῆσαι μέντοι τὸν Εὐνομον, καὶ ἀναθεῖναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι· ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἀγῶνα, μίας τῶν

χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. 260.
 Τὴν δ' ὑπὲρ τῶν πόλεων τούτων μεσογαίαν, Βρέττιοι κατέχουσι 261.
 καὶ πόλις ἐνταῦθα Μαμέρτιον, καὶ ὁ δρυμὸς, ὁ φέρων τὴν
 ἀρίστην πίτταν τὴν Βρεττίαν, ὃν Σίλαν καλοῦσιν, εὐδενδρός τε
 καὶ εὐυδρος, μῆκος ἑπτακοσίων σταδίων.

§. 10.

Μετὰ δὲ Λοκροὺς, Σάγρας, ὃν Θηλυκῶς ὀνομάζουσιν, ἐφ'
 οὗ βωμοὶ Διοσκούρων, περὶ οὓς Λοκροὶ μύριοι μετὰ Ῥηγίνων
 πρὸς δεκατρεῖς μυριάδας Κροτωνιατῶν συμβαλόντες ἐνίκησαν·
 ἀφ' οὗ τὴν παροιμίαν πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας ἐκπεσεῖν φασίν,
 Ἄληθέςερα τῶν ἐπὶ Σάγρα. Προσμεμυθεύκασι δ' ἔνιοι, καὶ
 διότι αὐθημερόν, τοῦ ἀγῶνος ἐνεσῶτος Ὀλυμπιάσιν, ἀπαγγελ-
 θεῖη τοῖς ἐκεῖ τὸ συμβάν, καὶ εὐρεθεῖη τὸ τάχος τῆς ἀγγελίας
 ἀληθές. Ταύτην δὲ τὴν συμφορὰν αἰτίαν γενέσθαι τοῖς Κρο-
 τωνιάταις φασὶ τοῦ μὴ πολὺν ἔτι συμμεῖναι χρόνον, διὰ τὸ
 πλῆθος τῶν τότε πεσόντων ἀνδρῶν. Μετὰ δὲ τὴν Σάγραν,
 Ἀχαιῶν κτίσμα Καυλωνία, πρότερον Αὐλωνία λεγομένη, διὰ
 τὸν προκείμενον αὐλῶνα. Ἔστι δ' ἔρημος· οἱ γὰρ ἔχοντες εἰς
 Σικελίαν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐξέπεσον, καὶ τὴν ἐκεῖ Καυλωνίαν
 ἔκτισαν. Μετὰ δὲ ταύτην Σκυλλήτιον, ἄποικος Ἀθηναίων τῶν
 μετὰ Μενεσθέως, νῦν δὲ Σκυλάκιον καλεῖται. Κροτωνιατῶν δ'
 ἐχόντων, Διονύσιος Λοκροῖς μέρος ὤρισεν. Ἀπὸ δὲ τῆς πόλεως
 καὶ ὁ κόλπος Σκυλλητικὸς ὠνόμασαι, ποιῶν τὸν εἰρημένον
 ἰσθμὸν πρὸς τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. Ἐπεχείρησε δ' ὁ Διονύ-
 σιος καὶ διατειχίζειν τὸν ἰσθμὸν, στρατεύσας ἐπὶ Λευκανοὺς,
 λόγῳ μὲν, ὡς ἀσφάλειαν παρέξων ἀπὸ τῶν ἐκτὸς βαρβάρων
 τοῖς ἐντὸς ἰσθμοῦ, τὸ δ' ἀληθές, λῦσαι τὴν πρὸς ἀλλήλους
 κοινωνίαν τῶν Ἑλλήνων βουλόμενος, ὥς' ἄρχειν τῶν ἐντὸς
 ἀδελῶς· ἀλλ' ἐκώλυσαν οἱ ἐκτὸς εἰσελθόντες.

§. 11.

261. Μετά δὲ τὸ Σκυλλήτιον ἢ Κροτωνιάτις χώρα, καὶ τῶν Ἰαπύγων ἄκραι τρεῖς. Μετά δὲ ταῦτα τὸ Λακίνιον, Ἡρας ἱερόν, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν, καὶ πολλῶν ἀναθημάτων μεσόν. Τὰ διάρματα δ' οὐκ εὐκρινῶς λέγεται· πλὴν, ὥς γε ἐπὶ τὸ πολὺ, σαδίου ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι Λακινίου Πολύβιος ἀποδίδωσι δισχιλίους καὶ τριακοσίους. Ἐντεῦθεν δὲ *καὶ* διάρμα εἰς ἄκραν Ἰαπυγίαν ἑπτακόσιοι. Τοῦτο μὲν οὖν σόμα λέγουσι τοῦ Ταραντίνου κόλπου. Αὐτὸς δ' ὁ κόλπος ἔχει περίπλου ἀξιόλογον, μιλίων διακοσίων τετταράκοντα, ὡς ὁ χωρογράφος φησί... τριακοσίων ὀγδοήκοντα εὐζώνω, Ἄρτεμίδωρος· τοσούτοις δὲ καὶ [τὸ] λείπον...
262. τοῦ πλάτους τοῦ σόματος τοῦ κόλπου. Βλέπει δὲ πρὸς ἀνατολὰς χειμερινὰς ἀρχὴ δ' αὐτοῦ τὸ Λακίνιον· κάμφαντι γὰρ εὐθὺς αἱ τῶν Ἀχαιῶν πόλεις ἦσαν, αἱ νῦν οὐκ εἰσὶ, πλὴν τῆς Ταραντίνων. Ἄλλὰ διὰ τὴν δόξαν τινῶν, ἄξιον καὶ ἐπὶ πλεον αὐτῶν μνησθῆναι.

§. 12.

Πρώτη δ' ἐστὶ Κρότων, ἐν *ἑκατὸν καὶ* πενήκοντα σαδίοις ἀπὸ τοῦ Λακινίου· καὶ ποταμὸς Αἴσαρος, καὶ λιμὴν, καὶ ἄλλος ποταμὸς Νέαιθος, ὧν τὴν ἐπωνυμίαν γενέσθαι φασὶν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. Καταχθέντας γὰρ τινὰς τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰλιακοῦ σόλου πλανηθέντων Ἀχαιῶν, ἐκβῆναι λέγουσιν ἐπὶ τὴν κατάσκεψιν τῶν χωρίων· τὰς δὲ συμπλεύσας αὐτοῖς Τρωάδας καταμαθούσας ἔρημα ἀνδρῶν τὰ πλοῖα, ἐμπρῆσαι, βαρυνόμενας τὸν πλοῦν, ὥστ' ἀναγκασθῆναι μένειν ἐκείνους, ἅμα καὶ τὴν γῆν σπουδαίαν ὀρώντας· αὖθις δὲ καὶ ἄλλων πλειόνων εἰσαφικνουμένων, καὶ ζηλούντων ἐκείνους κατὰ τὸ ὁμόφυλον, πολλὰς κατοικίας γενέσθαι, ὧν αἱ πλείους ἐπώνυμοι τῶν Τρώων

Τρώων ἐγένοντο· καὶ ποταμὸς δὲ ὁ Νέαιθος ἀπὸ τοῦ πάθους 262.
τὴν προσωνυμίαν ἔσχε. Φησὶ δ' Ἀντίοχος, τοῦ Θεοῦ φήσαντος
Ἀχαιοῖς Κρότωνα κτίζειν, ἀπελθεῖν Μύσκελλον κατασκεψό-
μενον τὸν τόπον. Ἰδόντα δ' ἐκτισμένην ἤδη Σύβαριν, ποταμῶ
τῷ πλησίον ὁμώνυμον, κρῖναι ταύτην ἀμείνω· ἐπανερέσθαι
οὖν ἀπιόντα τὸν Θεόν, εἰ λῶον εἶη ταύτην ἀντ' ἐκείνης κτί-
ζειν· τὸν δὲ ἀνειπεῖν (ἐτύγχανε δὲ ὑπόκυφος ὢν ὁ Μύσκελλος)·

Μύσκελλε βραχύνωτε, παρέκ Θεὸν ἄλλο ματεύων,
Κλαύματα θηρεύεις· δῶρον δ' ὅ τι δῶ τις ἐπαίνει.

Ἐπανελθόντα δὲ κτίσαι τὴν Κρότωνα, συμπράξαντος καὶ Ἀρ-
χίου τοῦ τὰς Συρακούσας οἰκίσαντος, προσπλεύσαντος κατὰ
τύχην, ἠνίκα ὤρμητο ἐπὶ τὸν τῶν Συρακουσῶν οἰκισμὸν.
Ἦκουσιν δ' Ἰάπυγες τὴν Κρότωνα πρότερον, ὡς Ἐφορος φησὶ.
Δοκεῖ δ' ἡ πόλις τὰ τε πολέμια ἀσκῆσαι, καὶ τὰ περὶ τὴν
ἄθλησιν· ἐν μιᾷ γοῦν Ὀλυμπιάδι οἱ τῶν ἄλλων προτερήσαντες τῷ
σαδίῳ ἑπτὰ ἄνδρες ἅπαντες ὑπῆρξαν Κροτωνιάται· ὡς' εἰκότως
εἰρήσθαι δοκεῖ, διότι Κροτωνιατῶν ὁ ἔσχατος, πρῶτος ἦν τῶν
ἄλλων Ἑλλήνων· καὶ τὴν παροιμίαν δὲ, Ὑγιέσερον Κρότωνος, λέ-
γουσαν, ἐντεῦθεν εἰρήσθαι φασιν, ὡς τοῦ τόπου πρὸς ὑγίειαν καὶ
εὐεξίαν ἔχοντός τι φορὸν, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀθλητῶν. Πλείους
οὖν Ὀλυμπιονίκας ἔσχε, κáιπερ οὐ πολὺν χρόνον οἰκηθεῖσα,
διὰ τὸν φθόρον τῶν ἐπὶ Σάγρα πεσόντων ἀνδρῶν, τοσοῦτων
τὸ πλῆθος· Προσέλαβε δὲ τῇ δόξῃ, καὶ τὸ τῶν Πυθαγορείων 263.
πλῆθος, καὶ Μίλων, ἐπιφανέστατος μὲν τῶν ἀθλητῶν γεγονώς,
ὀμιλητῆς δὲ Πυθαγόρου, διατρίψαντος ἐν τῇ πόλει πολὺν
χρόνον. Φασὶ δὲ, ἐν τῷ συσσιτίῳ ποτὲ τῶν φιλοσόφων, πονή-
σαντος σύλου, τὸν Μίλωνα ὑποδύντα σῶσαι ἅπαντας, ὑπο-
σπάσαι δὲ καὶ ἑαυτὸν. Τῇ δ' αὐτῇ ῥώμῃ πεποιθότα εἰκὸς καὶ τὴν
ἰσορομένην ὑπὸ τινῶν εὐρέσθαι καταστροφὴν τοῦ βίου. Λέγε-
ται γοῦν ὁδοιπορῶν ποτε δι' ὕλης βαθείας, παραβῆναι τὴν

263. ὁδὸν ἐπὶ πλέον· εἶδ' εὐρῶν ξύλον μέγα ἐσφηνωμένον, ἐμβάλων χεῖρας ἅμα καὶ πόδας εἰς τὴν διάσασιν, βιάζεσθαι διασηῆσαι τελέως· τοσοῦτον δ' ἴσχυσε μόνον, ὥς' ἐκπεσεῖν τοὺς σφῆνας, εἶτ' εὐθύς ἐπισυμπεσεῖν τὰ μέρη τοῦ ξύλου, ἀποληφθέντα δ' αὐτὸν ἐν τοιαύτῃ πάγῃ θηριόβρωτον γενέσθαι.

§. 13.

Ἐφεξῆς δ' ἐσὶν ἐν διακοσίοις σαδίοις Ἀχαιῶν κτίσμα ἡ Σύβαρις, δυεῖν ποταμῶν μεταξύ, Κράθιδος καὶ Συβάριδος. Οἰκιστὴς δ' αὐτῆς Οἰσ...Ἐλικεύς. Τοσοῦτον δ' εὐτυχία διήνεγκεν ἢ πόλις αὕτη τὸ παλαιόν, ὡς τεττάρων μὲν ἔθνων τῶν πλησίον ὑπῆρξε, πέντε δὲ καὶ εἴκοσι πόλεις ὑπηκόους ἔσχε, τριάκοντα δὲ μυριάσιν ἀνδρῶν ἐπὶ Κροτωνιάτας ἐσράτευσαν, πεντήκοντα δὲ σαδίων κύκλον συνεπλήρουν οἰκοῦντες ἐπὶ τῷ Κράθιδι. Ὑπὸ μέντοι τρυφῆς καὶ ὑβρεως τὴν εὐδαιμονίαν ἅπασαν ἀφῆρησαν ὑπὸ Κροτωνιατῶν, ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα· ἐλόντες γὰρ τὴν πόλιν, ἐπήγαγον τὸν ποταμὸν, καὶ κατέκλυσαν. Ὑστερον δ' οἱ περιγεγόμενοι, συνελθόντες ἐπώκουσιν ὀλίγοι· χρόνῳ δὲ καὶ οὗτοι διεφθάρησαν ὑπὸ Ἀθηναίων, καὶ ἄλλων Ἑλλήνων· οἱ συνοικήσαντες μὲν ἐκείνοις ἀφίκοντο· καταφρονήσαντες δὲ αὐτῶν, τοὺς μὲν διεχειρίσαντο, τὴν δὲ πόλιν εἰς ἕτερον τόπον μετέστηκαν πλησίον, καὶ Θουρίους προσηγόρευσαν ἀπὸ κρήνης ὀμωνύμου. Ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἵππους ἀπ' αὐτοῦ, πτυρτικὸς ποιεῖ· διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπείργουσιν ἀπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κράθις τοὺς ἀνθρώπους ξανθοτριχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ λουομένους, καὶ ἄλλα πολλὰ πάθη ἰάται. Θούριοι δ', εὐτυχήσαντες πολὺν χρόνον, ὑπὸ Λευκανῶν ἠνδραποδίσθησαν. Ταραντίνων δ' ἀφελομένων ἐκείνους, ἐπὶ Ῥωμαίους κατέφυγον· οἱ δὲ, πέμψαντες συνοίκους ὀλιγανδροῦσι, μετωνόμασαν Κοπιάς τὴν πόλιν.

§. 14.

Μετὰ δὲ Θουρίους, Λαγαρία φρούριον, Ἐπειοῦ καὶ Φωκέων 263. κτίσμα· ὄθεν καὶ ὁ Λαγαριτανὸς οἶνος, γλυκὺς καὶ ἀπαλός, καὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς σφόδρα εὐδοκιμῶν. Καὶ ὁ Θουρίνος δὲ 264. τῶν ἐν ὀνόματι οἴνων ἐστίν. Εἰθ' Ἡράκλεια πόλις, μικρὸν ὑπὲρ τῆς Θαλάττης· καὶ ποταμοὶ δύο πλωτοὶ Ἄκιρις καὶ Σεῖρις, ἐφ' οὗ πόλις ἦν ὁμώνυμος Τρωϊκῇ. Χρόνῳ δὲ τῆς Ἡρακλείας ἐντεῦθεν ἀνοικισθείσης ὑπὸ Ταραντίνων, ἐπίνειον αὕτη τῶν Ἡρακλεωτῶν ὑπῆρξε. Διεῖχε δ' Ἡρακλείας μὲν τέτταρας καὶ εἴκοσι σταδίους, Θουρίων δὲ περὶ τριάκοντα καὶ τριακοσίους. Τῆς δὲ τῶν Τρώων κατοικίας τεκμήριον ποιοῦνται τὸ τῆς Ἀθηναῶν τῆς Ἰλιάδος ξόανον, ἰδρυμένον αὐτόθι, ὅπερ καταμῦσαι μυθεύουσιν, ἀποσπωμένων τῶν ἱκετῶν ὑπὸ Ἰώνων τῶν ἐλόντων τὴν πόλιν· τούτους γὰρ ἐπελθεῖν οἰκήτορας φεύγοντας τὴν Λυδῶν ἀρχὴν, καὶ βίᾳ λαβεῖν τὴν πόλιν, τῶν Χώνων οὔσαν, καλέσαι δὲ αὐτὴν Πολίειον· δείκνυσθαι δὲ καὶ νῦν καταμύον τὸ ξόανον. Ἰταμὸν μὲν οὖν καὶ τὸ οὕτω μυθεύειν, ὥσε μὴ καταμῦσαι φανῆναι μόνον, καθάπερ καὶ τὸ ἐν Ἰλίῳ ἀπόσραφῆναι κατὰ τὸν Κασσάνδρας βιασμόν, ἀλλὰ καὶ καταμύον δείκνυσθαι· πολὺ δὲ ἰταμώτερον τὸ τσαῦτα ποιεῖν ἐξ Ἰλίου κεκομισμένα ξόανα, ὅσα φασὶν οἱ συγγραφεῖς. Καὶ γὰρ ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἐν Λαουινίῳ, καὶ ἐν Λουκερίᾳ, καὶ ἐν Σειρίτιδι, Ἰλιάς Ἀθηναῖα καλεῖται, ὡς ἐκεῖθεν κομισθεῖσα. Καὶ τὸ τῶν Τρωάδων δὲ τόλμημα περιφέρεται πολλαχοῦ, καὶ ἄπιστόν φαίνεται, καίπερ δυνατόν ὄν. Τινὲς δὲ καὶ Ῥοδίῳ κτίσμα φασί, καὶ [τὴν] Σειρίτιν, καὶ τὴν περὶ τὸν Τράεντα Σύβριον. Φησὶ δ' Ἀντίοχος τοὺς Ταραντίνους, Θουρίοις καὶ Κλεανδρίδα τῷ στρατηγῷ, φυγάδι ἐκ Λακεδαίμονος, πολεμοῦντας περὶ τῆς Σειρίτιδος συμβῆναι, καὶ συναικῆσαι μὲν

264. κοινῇ, τὴν δ' ἀποικίαν κληθῆναι Ταραντίνων· ὕστερον δ' Ἡράκλειαν κληθῆναι, μεταβαλοῦσαν καὶ τοῦνομα, καὶ τὸν τόπον.

§. 15.

Ἐξῆς δ' ἐς Ἱ Μεταπόντιον, εἰς ἣν ἀπὸ τοῦ ἐπινείου τῆς Ἡρακλείας εἰσὶ ςάδιοι τετταράκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. Πυλίων δὲ λέγεται κτίσμα τῶν ἐξ Ἰλίου πλευσάντων μετὰ Νέσσορος· οὗς οὕτως εὐτυχῆσαι ἀπὸ γεωργίας φασίν, ὥστε θέρους χρυσοῦν ἐν Δελφοῖς ἀναθεῖναι. Σημεῖον δὲ ποιοῦνται τῆς κτίσεως τὸν τῶν Νηληϊδῶν ἐναγισμόν· ἠφανίσθη δ' ὑπὸ Σαυνιτῶν. Ἀντίοχος δὲ φησιν, ἐκλειφθέντα τὸν τόπον, ἐποικῆσαι τῶν Ἀχαιῶν τινὰς μεταπεμφθέντας ὑπὸ τῶν ἐν Συβάρει Ἀχαιῶν· μεταπεμφθῆναι δὲ κατὰ μῖσος τὸ πρὸς Ταραντίνους τῶν Ἀχαιῶν, τῶν ἐκπεσόντων ἐκ τῆς Λακωνικῆς, ἵνα μὴ Ταραντῖνοι γειννιῶντες ἐπιπηδήσαιεν τῷ τόπῳ. Δυεῖν δ' οὐσῶν πόλεων, τοῦ [δὲ] Μεταπόντιου ἐγγυτέρῳ τοῦ Τάραντος [όντος], πεισθῆναι τοὺς ἀφιγμένους ὑπὸ Συβαριτῶν τὸ Μεταπόντιον κατασχεῖν· τοῦτο μὲν γὰρ ἔχοντας, ἔξειν καὶ τὴν Σειριτίν· εἰ δ' ἐπὶ τὴν Σειριτίν τράποιντο, προσθήσειν τοῖς Ταραντίνοις τὸ Μεταπόντιον ἐν πλευραῖς οὔσι. Πολεμοῦντας δ' ὕστερον πρὸς τοὺς Ταραντίνους καὶ τοὺς ὑπερκειμένους Οἰνωτροὺς, ἐπὶ μέρει διαλυθῆναι τῆς γῆς, ὅπερ γενέσθαι τῆς τότε Ἰταλίας ὄριον, καὶ τῆς Ἰαπυγίας. Ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Μετάποντον μυθεύουσι, καὶ τὴν Μελανίππην τὴν δεσμῶτιν, καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς Βοιωτόν. Δοκεῖ δ' Ἀντίοχος τὴν πόλιν Μεταπόντιον εἰρησθαι πρότερον Μέταβον, παρωνομάσθαι δ' ὕστερον· τὴν τε Μελανίππην οὐ πρὸς τοῦτον, ἀλλὰ πρὸς Δῖον κομισθῆναι, ἐλέγχειν ἠρώων τοῦ Μετάβου, καὶ Ἄσιον τὸν ποιητὴν, φήσαντα, ὅτι τὸν Βοιωτόν Δίου ἐνὶ μεγάροις τέκεν εὐειδῆς Μελανίππη, ὡς πρὸς ἐκεῖνον ἀχθεῖσαν τὴν Μελανίππην, οὐ πρὸς τὸν Μέτα-

Βον. Οίκισθής δὲ τοῦ Μεταποντίου Δαύλιος, ὁ Κρίστῃς τύραν- 265.
 νος γεγένηται τῆς περὶ Δελφούς, ὡς φησὶν Ἐφορος. Ἔστι δὲ
 τις καὶ τοιοῦτος λόγος, ὡς ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ
 τὸν συνοικισμὸν, Λεύκιππος εἶη· χρησάμενος δὲ παρὰ τῶν
 Ταραντίνων τὸν τόπον εἰς ἡμέραν καὶ νύκτα, μὴ ἀποδοίη·
 μεθ' ἡμέραν μὲν λέγων πρὸς τοὺς ἀπαιτοῦντας, ὅτι καὶ εἰς τὴν
 ἐφεξῆς νύκτα αἰτήσαιο καὶ λάθοι, νύκτωρ δ', ὅτι καὶ πρὸς
 τὴν ἐξῆς ἡμέραν. Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ὁ Τάρας καὶ ἡ Ἰαπυγία· περὶ
 ὧν ἐροῦμεν, ὅταν πρότερον τὰς προκειμένας νήσους τῆς Ἰτα-
 λίας περιοδεύσωμεν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. Αἰεὶ γὰρ τοῖς
 ἔθνεσιν ἐκάστοις τὰς γειτνιώσας προσκαταλέγοντες νήσους, καὶ
 νῦν, ἐπειδὴ μέχρι τέλους ἐπεληλύθασμεν τὴν Οἰνωτρίαν, ἤνπερ
 καὶ Ἰταλίαν μόνην ὠνόμαζον οἱ πρότερον, δίκαιοι ἐσμὲν φυλάξαι
 τὴν αὐτὴν τάξιν, ἐπελθόντες τὴν Σικελίαν, καὶ τὰς περὶ αὐ-
 τὴν νήσους·

Κ Ε Φ. Β.

§. 1.

ἜΣΤΙ δ' ἡ Σικελία τρίγωνος τῷ σχήματι· καὶ διὰ τοῦτο
 Τρινακρία μὲν πρότερον, Τρινακίς δ' ὕστερον προσηγορεύθη,
 μετονομασθεῖσα εὐφωνότερον. Τὸ δὲ σχῆμα διορίζουσι τρεῖς
 ἄκραι. Πελωριάς μὲν, ἡ πρὸς τὴν Καῖνον καὶ τὴν Στηλίδα
 τὴν Ῥηγίνων ποιοῦσα τὸν πορθμὸν. Πάχυνος δὲ ἡ ἐκκειμένη
 πρὸς ἕω, καὶ τῷ Σικελικῷ κλυζομένη πελάγει, βλέπουσα πρὸς
 τὴν Πελοπόννησον, καὶ τὸν ἐπὶ Κρήτης πόρον. Τρίτη δ' ἐστὶν ἡ
 προσεχῆς τῇ Λιβύῃ, βλέπουσα πρὸς ταύτην ἅμα καὶ τὴν χειμε-
 ρινὴν δύσιν, Λιλύβαιον. Τῶν δὲ πλευρῶν, ἃς ἀφορίζουσι αἱ
 τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσὶ κοῖλαι μετρίως· ἡ δὲ τρίτη, κυρτή, 266.
 ἡ ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου καθήκουσα πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἤπερ
 μεγίστη ἐστὶ, σαδίων χιλίων καὶ ἑπτακοσίων, ὡς Ποσειδώνιος

266. εἶρηκε, προσθεῖς καὶ εἴκοσι. Τῶν δ' ἄλλων, ἡ μὲν ἐπὶ Πάχυνον ἀπὸ τοῦ Λιλυθαίου μείζων τῆς ἐτέρας· ἐλαχίστη δὲ ἡ τῷ πορθμῷ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ προσεχῆς, ἡ ἀπὸ τῆς Πελωριάδος ἐπὶ τὸν Πάχυνον, σαδίων ὅσον χιλίων ἑκατὸν καὶ τριάκοντα. Τὸν δὲ περίπλουν ὁ Ποσειδώνιος σαδίων τετρακοσίων ἐπὶ τοῖς τετρακισχιλίοις ἀποφαίνει. Ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μείζω λέγεται τὰ διαστήματα, κατὰ μέρος διηρημένα μιλιασμῷ. Ἐκ μὲν Πελωριάδος εἰς Μύλας εἰκοσιπέντε· τοσαῦτα δὲ καὶ ἐκ Μυλῶν εἰς τὴν Τυνδαρίδα· εἶτα εἰς Ἀγάθυρνον τριάκοντα, καὶ τὰ ἴσα εἰς Ἄλαισαν, καὶ πάλιν ἴσα εἰς Κεφαλοίδιον· ταῦτα μὲν πολίχνη· εἰς δ' Ἰμέραν ποταμὸν ὀκτωκαίδεκα διὰ μέσης ρέοντα τῆς Σικελίας· εἴτ' εἰς Πάνορμον τριάκοντα πέντε· δύο δὲ καὶ τριάκοντα εἰς τὸ τῶν Αἰγεσέων ἔμπορεῖον· λοιπὰ δ' εἰς Λιλύθαιον ὀκτῶ καὶ τριάκοντα. Ἐντεῦθεν δὲ κάμψαντι ἐπὶ τὸ συνεχές πλευρὸν, εἰς μὲν τὸ Ἡράκλειον ἐβδομήκοντα πέντε, ἐπὶ δὲ τὸ Ἀκραγατίνων ἔμπορεῖον εἴκοσι, καὶ ἄλλα εἴκοσι εἰς Καμαρίναν· εἴτ' ἐπὶ Πάχυνον πεντήκοντα. Ἐνθεν πάλιν κατὰ τὸ τρίτον πλευρὸν εἰς μὲν Συρακούσας ἕξ καὶ τριάκοντα· εἰς δὲ Κατάνην ἐξήκοντα· εἴτ' εἰς Ταυρομένιον τρία καὶ τριάκοντα· εἴτ' εἰς Μεσσήνην τριάκοντα. Πεζῇ δὲ, ἐκ μὲν Παχύνου εἰς Πελωριάδα ἑκατὸν ἐξήκοντα ὀκτῶ· ἐκ δὲ Μεσσήνης εἰς Λιλύθαιον τῇ Οὐαλερίᾳ ὁδῷ [διακόσια] τριάκοντα πέντε. Ἔνιοι δ' ἀπλούσερον εἰρήκασιν, ὥσπερ Ἐφορος, τὸν *γε* περίπλουν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν πέντε. Ποσειδώνιος δὲ τοῖς κλίμασιν ἀφορίζων τὴν νῆσον, πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Πελωριάδα, πρὸς νότον δὲ Λιλύθαιον, πρὸς ἕω δὲ τὸν Πάχυνον τίθησιν. Ἀνάγκη δὲ, τῶν κλιμάτων ἐν παραλληλογράμμῳ σχήματι διασελλομένων, τὰ ἐγγραφόμενα τρίγωνα, καὶ μάλιστα ὅσα σκαληνὰ, καὶ ὧν οὐδεμία πλευρὰ [οὐδεμιᾶ] τῶν τοῦ παραλληλογράμμου ἐφαρμόττει, ἀναρμόσως ἔχειν πρὸς τὰ κλίματα διὰ τὴν λόξωσιν. Ὅμως δ' οὖν, τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ

πρὸς νότον κειμένης, ἡ Πελωριάς ἀρκτικωτάτη λέγοιτ' ἂν κα- 266.
 λῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὥστε τὴν ἐπιζευγνυμένην ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ
 τὸν Πάχυνον, ἐκκειῖσθαι πρὸς ἕω μὲν καὶ πρὸς ἄρκτον βλέ-
 πουσαν, ποιοῦσαν δὲ τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὸν πορθμὸν. Δεῖ
 δ' ἐπιστροφήν μικρὰν λαμβάνειν ἐπὶ χειμερινὰς ἀνατολάς·
 οὕτω γὰρ ἡ ἡῖων παρακλίνει προιοῦσιν ἀπὸ Κατάνης ἐπὶ τὰς
 Συρακούσας καὶ τὸν Πάχυνον... Δίαρμα δ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Πα-
 χύνου, πρὸς τὸ σῶμα τοῦ Ἀλφειοῦ, ἑξήκοντα τετρακισχίλιοι. Ἄρτε- 267.
 μίδωρος δ' ἀπὸ τοῦ Παχύνου φήσας ἐπὶ Ταίναρον εἶναι τε-
 τρακισχιλίους καὶ ἑξακοσίους, ἀπὸ δ' Ἀλφειοῦ ἐπὶ Πάμισον
 χιλίους ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, παρασχεῖν ἂν δοκεῖ μοι λόγου
 μὴ οὐχ ὁμολογούμενα λέγει τῷ φήσαντι τετρακισχιλίους εἶναι
 τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀπὸ Παχύνου. Ἡ δ' ἀπὸ Παχύνου πρὸς
 Λιλυθαίον, ἐσπεριώτερον [ὄν] τῆς Πελωριάδος, ἰκανῶς ἂν καὶ
 αὕτη λοξοῖτο ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἐσπέραν.
 Βλέπει δ' ἂν ἅμα πρὸς τε τὴν ἕω καὶ πρὸς νότον, τῇ μὲν ὑπὸ
 τοῦ Σικελικοῦ πελάγους κλυζομένη, τῇ δ' ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ,
 τοῦ πρὸς τὰς Σύρτιες διήκοντος ἀπὸ τῆς Καρχηδονίας. Ἔστι
 δὲ *καὶ* ἀπὸ Λιλυθαίου τοῦλάχισον διάρμα ἐπὶ Λιβύην χίλιοι
 καὶ πεντακόσιοι περὶ Καρχηδόνα· καὶ δὲ δὴ λέγεται τις τῶν
 ὀξυδορκούντων ἀπὸ τινος σκοπῆς ἀπαγγέλλειν τὸν ἀριθμὸν τῶν
 ἀναγομένων ἐκ Καρχηδόνας σκαφῶν τοῖς ἐν Λιλυθαίῳ. Ἀπὸ δὲ
 τοῦ Λιλυθαίου τὴν ἐπὶ Πελωριάδα πλευρὰν ἀνάγκη λοξοῦσθαι
 πρὸς ἕω, καὶ βλέπειν πρὸς τὸ μεταξὺ τῆς ἐσπέρας καὶ τῆς
 ἄρκτου· πρὸς ἄρκτον μὲν ἔχουσιν τὴν Ἰταλίαν, πρὸς δύσιν δὲ
 τὸ Τυρρῆνικὸν πέλαγος, καὶ τὰς Αἰόλου νήσους.

§. 2.

Πόλεις δ' εἰσὶ κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν πορθμὸν,
 Μεσσήνη πρῶτον, ἔπειτα Ταυρομένιον, καὶ Κατάνη, καὶ Συ-

267. ρακούσαι. Αἰ δὲ μεταξύ Κατάνης καὶ Συρακουσῶν ἐκλελοίπασαι, Νάξος καὶ Μέγαρα, ὅπου καὶ αἰ τῶν ποταμῶν ἐκβολαὶ συνήλθον πάντων καταρρέοντων ἐκ τῆς Αἴτνης εἰς εὐλίμενα σώματα. Ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ τῆς Ξιφωνίας ἀκρωτήριον. Φησὶ δὲ ταύτας Ἐφορος πρώτας κτισθῆναι πόλεις Ἑλληνίδας ἐν Σικελίᾳ πεντεκαιδεκάτῃ γενεᾷ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ· τοὺς γὰρ πρότερον δεδιέναι τὰ λησῆρια τῶν Τυρρήνων, καὶ τὴν ὠμότητα τῶν ταύτῃ βαρβάρων, ὥστε μὴδὲ κατ' ἐμπορίαν πλεῖν. Θεοκλέα δ' Ἀθηναῖον, παρενεχθέντα ἀνέμοις εἰς Σικελίαν, κατανοῆσαι τὴν τε οὐδένειαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς· ἐπαυελθόντα δὲ, Ἀθηναίους μὲν μὴ πείσαι, Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ συχνούς παραλαβόντα, καὶ τῶν Ἰώνων τινάς, ἔτι δὲ Δωριέων, [ῶν] οἱ πλείους ἦσαν Μεγαρεῖς, πλεῦσαι. Τοὺς μὲν οὖν Χαλκιδέας κτίσαι Νάξον, τοὺς δὲ Δωριέας Μέγαρα, τὴν Ἰθάκην πρότερον καλουμένην. Αἰ μὲν οὖν πόλεις οὐκέτ' εἰσὶ· τὸ δὲ τῆς Ἰθάκης ὄνομα συμμένει διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἰθαλαίου μέλιτος.

§. 3.

Τῶν δὲ συμμενουσῶν κατὰ τὸ λεχθὲν πλευρὸν πόλεων, ἡ μὲν Μεσσήνη τῆς Πελωριάδος ἐν κόλπῳ κεῖται, καμπτομένης
268. ἐπὶ πολὺ πρὸς ἔω, καὶ μασχάλην τινὰ ποιούσης. Ἀπέχει δὲ τοῦ μὲν Ῥηγίου διάγραμμα ἐξηκοντασάδιον, τῆς δὲ Στηλίδος πολὺ ἔλαττον. Κτίσμα δ' ἐστὶ Μεσσηνίων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, παρ' ὧν τοῦνομα μετήλλαξε, Ζάγκλη πρότερον καλουμένη, διὰ τὴν σκολιότητα τῶν τόπων (Ζάγκλιον γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ σκολιόν), Ναξίων οὖσα πρότερον κτίσμα τῶν πρὸς Κατάνη· ἐπώμισαν δ' ὕστερον Μαμερτῖνοι, Καμπαγῶν τι φύλον. Ἐχρήσαντο δ' ὀρμητηρίῳ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν Σικελικὸν πόλεμον τὸν πρὸς Καρχηδονίους· καὶ μετὰ ταῦτα Πομπήιος Σέξτος ἐνταῦθα συνεῖχε τὸ ναυτικόν, πολεμῶν πρὸς τὸν Σεβαστὸν Καίσαρα. Ἐντεῦθεν δὲ

καὶ τὴν φυγὴν ἐποιήσατο, ἐκπεσὼν τῆς νήσου. Δείκνυται δὲ 268.
καὶ ἡ Χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως, ἐν τῷ πορθμῷ,
βάθος ἑξαίσιον, εἰς ὃ αἱ παλίρροιαὶ τοῦ πορθμοῦ κατάγουσιν
εὐθέως τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα μετὰ συσροφῆς καὶ δίνης
μεγάλης· καταποθέντων δὲ καὶ διαλυθέντων, τὰ ναυάγια παρα-
σύρεται πρὸς ἡἴονα τῆς Ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ
συμπτώματος τούτου Κοπρίαν. Τοσοῦτον δ' ἐπεκράτησαν οἱ
Μαμερτῖνοι παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις, ὥστ' ἐπ' ἐκείνοις ὑπῆρξεν
ἡ πόλις· καλοῦσί τε Μαμερτίνους μᾶλλον ἅπαντες αὐτοὺς, ἢ
Μεσσηνίους· εὐοῖνου τε σφόδρα τῆς χώρας οὔσης, οὐ Μεσσή-
μιον καλοῦσι τὸν οἶνον, ἀλλὰ Μαμερτίνον, τοῖς ἀρίστοις ἐν-
ἀμίλλον ὄντα τῶν Ἰταλικῶν. Οἰκεῖται δ' ἰκανῶς ἡ πόλις· μᾶλλον
δ' ἡ Κατάνη· καὶ γὰρ οἰκήτορας δέδεκται Ῥωμαίους· ἦττον δ'
ἀμφοῖν τὸ Ταυρομέμιον. Καὶ ἡ Κατάνη δ' ἐς ἡ Ναξίων τῶν αὐ-
τῶν κτίσμα. Ταυρομέμιον δὲ τῶν ἐν Ὑβλῇ Ζαγκλαίων. Ἀπέβαλε
δὲ τοὺς οἰκήτορας τοὺς ἐξαρχῆς ἡ Κατάνη, κατοικίσαντος ἐτέ-
ρους Ἰέρωνος τοῦ Συρακουσίων τυράννου, καὶ προσαγορεύ-
σαντος αὐτὴν Αἴττην ἀντὶ Κατάνης. Ταύτης δὲ καὶ Πίνδαρος
κτίσορα λέγει αὐτὸν, ὅταν φῆ·

Εὔνες ὃ τι λέγω,
Ζαθέων ἱερῶν ὁμώνυμε πάτερ,
Κτίσορ Αἴτνας.

Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ Ἰέρωνος κατελθόντες οἱ Καταναῖοι,
τοὺς τε ἐνοίκους ἐξέβαλον, καὶ τὸν τάφον ἀνέσκαψαν τοῦ τυ-
ράννου. Οἱ δὲ Αἴτναῖοι παραχωρήσαντες, τὴν Ἰννησαν καλου-
μένην, τῆς Αἴττης ὄρεινῆν, ὤκησαν, καὶ προσηγόρευσαν τὸ
χωρίον Αἴττην, διέχον τῆς Κατάνης σαθίους ὀγδοήκοντα· καὶ
τὸν Ἰέρωνα οἰκιστὴν ἀπέφηναν· Ὑπέρκειται δὲ μάλιστα τῆς Κα-
τάνης ἢ Αἴττη, καὶ τῶν περὶ τοὺς κρατῆρας παθῶν πλείους
κοινωνεῖ. Καὶ γὰρ οἱ ῥύακες εἰς τὴν Καταναίαν ἐγγυτάτω κατα- 269.

269. φέρονται· καὶ τὰ περὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἐκεῖ τεθρύλληται τὸν Ἀμφίνομον καὶ τὸν Ἀναπίαν, οἱ τοὺς γονέας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀράμενοι διέσωσαν, ἐπιφερομένου τοῦ κακοῦ. Ὄταν [οὖν, φησὶ] Ποσειδώνιος, φλέγηται τὰ περὶ τὸ ὄρος, κατατεφροῦται πολλῶ βάθει τὰ Καταναίων χωρία. Ἡ μὲν οὖν σποδὸς λυπήσασα πρὸς καιρὸν, εὐεργετῆ τὴν χώραν χρόνοις ὑστερον· εὐάμπελον γὰρ παρέχεται καὶ χρηστόκαρπον, τῆς ἄλλης οὐχ ὁμοίως οὔσης εὐοίνου. Τὰς τε ρίζας, [ἄς] ἐκφέρει τὰ κατατεφρωθέντα χωρία, πιαίνειν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ πρόβατα φασίν, ὥστε πνίγασθαι· διόπερ ἐκ τῶν ὠτων ἀφαιροῦσιν αἷμα δι' ἡμερῶν τετταράκοντα, ἢ πεντήκοντα, καθάπερ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν Ἐρύθειαν συμβαῖνον εἰρήκαμεν. Ὁ δὲ ρύαξ, εἰς πῆξιν μεταβάλλων, ἀπολιθοῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐφ' ἱκανὸν βάθος, ὥστε λατομίας εἶναι χρεῖαν τοῖς ἀνακαλύψαι βουλομένοις τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν. Τακείσης γὰρ ἐν τοῖς κρατῆρσι τῆς πέτρας, εἴτ' ἀναδληθείσης, τὸ ὑπερχυθὲν τῆς κορυφῆς ὑγρὸν, πηλὸς ἐσι μέλας, ῥέων κατὰ τῆς ὀρεινῆς· εἶτα πῆξιν λαθὼν, γίνεται λίθος μυλίας, τὴν αὐτὴν φυλάττων χροῶν, ἣν ῥέων εἶχε. Καὶ ἡ σποδὸς δὲ καιομένων τῶν λίθων ὡς ἀπὸ τῶν ξύλων γίνεται· καθάπερ οὖν τὸ πῆγανον τῆ ξυλίνῃ σποδῶ τρέφεται, τοιοῦτον ἔχειν οἰκείωμα πρὸς τὴν ἀμπελον εἰκὸς τὴν Αἰτναίαν σποδόν.

§. 4.

Τὰς δὲ Συρακούσας Ἀρχίας μὲν ἔκτισεν, ἐκ Κορίνθου πλεύσας περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, οἷς ὠκίσθησαν ἢ τε Νάξος, καὶ τὰ Μέγαρα. Ἄμα δὲ Μύσκελλόν τε φασίν εἰς Δελφοὺς ἐλθεῖν καὶ τὸν Ἀρχίαν χρησηριασομένους· [οὐς] ἐρέσθαι τὸν θεόν, πότερον αἰροῦνται πλοῦτον, ἢ ὑγίειαν. Τὸν μὲν οὖν Ἀρχίαν ἐλέσθαι τὸν πλοῦτον, Μύσκελλον δὲ τὴν ὑγίειαν· τῶ μὲν δὴ Συρακούσας δοῦναι κτίζειν, τῶ δὲ Κρότωνα. Καὶ δὴ

συμβῆναι Κροτωνιάτας μὲν οὕτως ὑγιεινὴν οἰκῆσαι πόλιν, ὡς 269.
 προερέκαμεν· Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπέσειν πλούτου,
 ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς
 ἄγαν πολυτελεῖς, ὡς Οὐκ ἂν ἐκγένοιτο αὐτοῖς ἢ Συρακουσίων
 δεκάτη. Πλέοντα δὲ τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν, καταλιπεῖν
 μετὰ μέρους τῆς στρατιᾶς τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν γένους Χερσι-
 κράτην συνοικιοῦντα τὴν νῦν Κόρκυραν καλουμένην, πρότερον
 δὲ Σχερίαν. Ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐκβαλόντα Λιθυρνοὺς κατέχοντας, 270.
 οἰκίσαι τὴν νῆσον· τὸν δ' Ἀρχίαν, κατασχόντα πρὸς τὸ Ζεφύ-
 ριον, τῶν Δωριέων εὐρόντα τινὰς δεῦρο ἀφιγμένους ἐκ τῆς
 Σικελίας παρὰ τῶν τὰ Μέγαρα κτισάντων, ἀναλαβεῖν αὐτοὺς,
 καὶ κοινῇ μετ' αὐτῶν κτίσαι τὰς Συρακούσας ἀπιόντα. Ἡΰξήθη
 δὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἡ πόλις, καὶ διὰ τὴν
 τῶν λιμένων εὐφυίαν. Οἱ τε ἄνδρες ἡγεμονικοὶ κατέστησαν· καὶ
 συνέβη Συρακουσίοις τυραννουμένοις τε δεσπόζειν τῶν ἄλλων,
 καὶ ἐλευθερωθεῖσιν ἐλευθεροῦν τοὺς ὑπὸ τῶν βαρβάρων κατα-
 δυναστευομένους. Ἦσαν γὰρ τῶν βαρβάρων οἱ μὲν ἔνοικοι,
 τινὲς δ' ἐκ τῆς περαιᾶς ἐπήεσαν· οὐθένα δὲ τῆς παραλίας εἶων
 οἱ Ἕλληνας ἀπτεσθαι, τῆς δὲ μεσογαίας ἀπείργειν παντά-
 πασιν οὐκ ἴσχυον· ἀλλὰ διετέλεσαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ, καὶ
 Σικανοὶ, καὶ Μόργητες, καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆσον,
 ὧν ἦσαν καὶ Ἰθηρες· οὓς περ πρώτους φησὶ τῶν βαρβάρων
 Ἐφορος γενέσθαι τῆς Σικελίας οἰκιστάς. Καὶ τὸ Μοργάντιον
 δὲ εἰκὸς ὑπὸ τῶν Μοργήτων ὠκίσθαι· πόλις δ' ἦν αὕτη,
 νῦν δ' οὐκ ἔστι. Ἐπελθόντες δὲ Καρχηδόνιοι, καὶ τούτους οὐκ
 ἐπαύσαντο κακοῦντες, καὶ τοὺς Ἕλληνας. Ἀντείχον δ' ὅμως οἱ
 Συρακούσιοι. Ῥωμαῖοι δ' ὕστερον καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐξ-
 ἔβαλον, καὶ τὰς Συρακούσας ἐκ πολιορκίας εἶλον. Ἐφ' ἡμῶν
 δὲ, Πομπηίου τὰς τε ἄλλας κακώσαντος πόλεις, καὶ δὴ καὶ
 τὰς Συρακούσας, πέμψας ἀποικίαν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, πολὺ

270. μέρος τοῦ παλαιοῦ κτίσματος ἀνέλαβε. Πεντάπολις γάρ ἦν τὸ παλαιόν, ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. Ἄπαντα μὲν δὴ τὸν κύκλον ἐκπληροῦν τοῦτον οὐδὲν ἔδει· τὸ δὲ συνοικούμενον τὸ πρὸς τῇ νήσῳ τῇ Ὀρτυγίᾳ μέρος ὡήθη δεῖν οἰκίσαι βέλτιον, ἀξιολόγου πόλεως ἔχον περίμετρον. Ἡ δ' Ὀρτυγία συνάπτει γεφύρα πρὸς τὴν ἠπειρον πρόσγειος οὔσα. Κρήνην δ' ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν, ἐξεῖσαν ποταμὸν εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν. Μυθεύουσι δὲ τὸν Ἄλφειὸν εἶναι τοῦτον, ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, διὰ δὲ τοῦ πελάγους ὑπὸ γῆς τὸ ρεῖθρον ἔχοντα μέχρι πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, εἴτ' ἐκδιδόντα ἐνθένδε πάλιν εἰς τὴν θάλατταν. Τεκμηριοῦνται δὲ τοιούτοις τισί. Καὶ γὰρ φιάλην τινὰ, ἐκπεσοῦσαν εἰς τὸν ποταμὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ, δεῦρο ἀνενεχθῆναι εἰς τὴν κρήνην· καὶ θολοῦσθαι ἀπὸ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ βουθυσιῶν. Ὅ τε Πίνδαρος ἐπακολούθῳν τούτοις εἶρηκε·

Ἄμπνευμα σεμνὸν Ἄλφειοῦ,

Κλειᾶν Συρακοσᾶν θάλος, Ὀρτυγία.

271. Συναποφαίνεται δὲ τῷ Πινδάρῳ ταῦτά καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεύς. Εἰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ συνάψαι τῇ θαλάττῃ κατέπιπτεν ὁ Ἄλφειὸς εἰς τι βάραθρον, ἦν τις ἂν πιθανότης ἐντεῦθεν διήκειν κατὰ γῆς ρεῖθρον μέχρι τῆς Σικελίας, ἀμιγῆς τῇ θαλάττῃ διασῶζον τὸ πότιμον ὕδωρ· ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ ζόμα φανερόν ἐστιν εἰς τὴν θάλατταν ἐκδιδόν, ἐγγὺς δὲ μηδὲν ἐν τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης φαινόμενον ζόμα, τὸ καταπίνον τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ (καίπερ οὐδ' οὕτως ἂν συμμεῖναι γλυκὺ, ὁμῶς τό γε ἐπὶ πλέον, εἰ καταδύνει εἰς τὸ κατὰ γῆς ρεῖθρον), παντάπασιν ἀμήχανόν ἐστι. Τό τε γὰρ τῆς Ἀρεθούσης ὕδωρ ἀντιμαρτυρεῖ, πότιμον ὄν· τό τε διὰ τοσοῦτου πόρου συμμένειν τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, μὴ διαχεόμενον τῇ θαλάττῃ, μέχρις ἂν εἰς τὸ πεπλασμένον ρεῖθρον ἐμπέση, παντελῶς μυθῶδες.

Μόλις γὰρ ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοῦτο πιεζέομεν, ᾧ συμμένει τὸ 271. ῥεῦμα διὰ λίμνης ἰόν, ὁρατὴν σῶζον τὴν ῥύσιν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν καὶ βραχὺ [τὸ] διάστημα, καὶ οὐ κυμαινούσης τῆς λίμνης· ἐνταῦθα δὲ, ὅπου χειμῶνες ἐξαιῖσιοι, καὶ κλυδασμοί, πιθανότητος οὐδεμίας οἰκειῶς ὁ λόγος. Ἐπιτείνει δὲ τὸ ψεῦδος ἡ φιάλη παρατεθεῖσα· οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ῥεύματι εὐπειθῆς, οὐχ ὅπως τοσοῦτω τε καὶ διὰ τοιούτων πόρων φερομένω. Φέρονται δ' ὑπὸ γῆν ποταμοὶ πολλοί, καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον διάστημα. Εἰ δὲ τοῦτο δυνατόν, τά γε προειρημένα ἀδύνατα, καὶ τῷ περὶ τοῦ Ἰνάχου μύθῳ παραπλήσια·

Ῥεῖ γὰρ ἀπ' ἄκρας

Πίνδου,

φησὶν ὁ Σοφοκλῆς,

Λάκμου τ' ἀπὸ Πεῤῥαιβῶν

Εἰς Ἀμφιλόχους κ' Ἀκαρνανας,

Μίσγει δ' ὕδασι τοῖς Ἀχελώου·

καὶ ὑποβάς,

Ἐνθὲνδ' εἰς Ἄργος

Διὰ κῦμα τεμῶν, ἤκει δῆμον

Τὸν Λυρκείου.

Ἐπιτείνουσι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολογίαν οἱ τὸν Ἰνωπὸν εἰς Δῆλον ἐκ τοῦ Νείλου περαιουῦντες. Ἀλφειὸν δὲ Ζωῖλος ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ Τενεδίῳ ἐγκωμιάῳ φησὶν ἐκ Τενέδου ρεῖν, ὁ τὸν Ὀμηρον φέγων ὡς μυθογράφον. Ἰβυκος δὲ τὸν ἐν Σικυῶνι Ἀσωπὸν, ἐκ Φρυγίας ρεῖν φησί. Βελτίων δ' Ἐκαταῖος, ὅς φησι τὸν ἐν τοῖς Ἀμφιλόχοις Ἰναχον, ἐκ τοῦ Λάκμου ῥέοντα, ἐξ οὗ καὶ ὁ Αἶας ρεῖ, ἕτερον εἶναι τοῦ Ἀργολικοῦ, ὠνομάσθαι δ' ὑπὸ Ἀμφιλόχου, τοῦ καὶ τὴν πόλιν Ἄργος Ἀμφιλοχικὸν καλέσαντος· τοῦτον μὲν οὖν οὗτός φησιν εἰς τὸν Ἀχελῶον ἐκβάλλειν, τὸν δὲ Αἶαντα εἰς Ἀπολλωνίαν πρὸς δύσιν ρεῖν. Ἐκατέρωθεν

271. δὲ τῆς νήσου λιμὴν ἐστὶ μέγας, ὧν ὁ μείζων καὶ ὀγδοήκοντα
 272. σταδίων ἐστὶ. Ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἀνέλαβεν ὁ Καῖσαρ, καὶ
 τὴν Κατάνην ὡς δ' αὐτῶς Κεντόριπα, συμβαλομένην πολλὰ
 πρὸς τὴν Πομπηίου καταλύσει. Κεῖνται δ' ὑπὲρ Κατάνης τὰ
 Κεντόριπα, συνάπτοντα τοῖς Αἰτναίοις ὄρεσι, καὶ τῷ Συμναίῳ
 ποταμῷ, ῥέοντι εἰς τὴν Καταναίαν.

§. 5.

Τῶν δὲ λοιπῶν τῆς Σικελίας πλευρῶν, ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ
 Παχύνου πρὸς τὸ Λιλύβαιον διήκουσα, ἐκλείπεται τελῶς,
 ἔχνη τινὰ σώζουσα τῶν ἀρχαίων κατοικιῶν, ὧν ἦν καὶ Καμαρίνα,
 ἄποικος Συρακουσίων. Ἀκράγας δὲ, Ἰώνων οὔσα, καὶ τὸ ἐπίνειον
 καὶ Λιλύβαιον, ἔτι συμμένει. Τῇ γὰρ Καρχηδονία τούτων
 μάλιστα ὑποπιπτόντων τῶν μερῶν, μακροὶ καὶ συνεχεῖς οἱ πό-
 λεμοὶ γενόμενοι, τὰ πολλὰ κατέφθειραν.

§. 6.

Ἡ δὲ λοιπὴ καὶ μεγίστη πλευρὰ, καίπερ οὐδ' αὐτὴ πολυ-
 ἀνθρώπος οὔσα, ὁμῶς ἰκανῶς συνοικεῖται. Καὶ γὰρ Ἄλαισα, καὶ
 Τυνδαρίς, καὶ τὸ τῶν Αἰγυπτίων ἐμπορεῖον, καὶ Κεφαλοίδιον,
 πολίσματα ἐστὶ. Πάνορμος δὲ καὶ Ῥωμαίων ἔχει κατοικίαν. Τὴν
 δὲ Αἰγυπτίαν κτισθῆναι φασὶν ὑπὸ τῶν μετὰ Φιλοκτήτου δια-
 βάντων εἰς τὴν Κροτωνιάτιν, καθάπερ ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς εἴρηται,
 παρ' αὐτοῦ σταλέντων εἰς τὴν Σικελίαν μετὰ Αἰγέσου τοῦ Τρωός.
 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ, τὴν μὲν Ἐγναν, ἐν ἣ τὸ ἱερόν τῆς Δήμη-
 τρος, ἔχουσιν ὀλίγοι, κειμένην ἐπὶ λόφῳ, περιειλημμένην πλατέσι
 ὄροπεθίοις ἀροσίμοις πᾶσιν. Ἐκάκωσαν δ' αὐτὴν μάλιστα ἐμ-
 πόλιορκηθέντες οἱ περὶ Εὐνουν δραπέται, καὶ μόλις ἐξαιρε-
 θέντες ὑπὸ Ῥωμαίων. Ἐπαθον δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ Καταναῖοι,
 καὶ Ταυρομενῖται, καὶ ἄλλοι πλείους. Οἰκεῖται δὲ καὶ ὁ Ἐρυξ,

λόφος ὑψηλός, ἱερόν ἔχων Ἀφροδίτης, τιμώμενον διαφερόντως, 272.
 ἱεροδούλων γυναικῶν πλήρες τὸ παλαιόν· ἃς ἀνετίθεσαν κατ'
 εὐχὴν οἱ τ' ἐκ τῆς Σικελίας, καὶ ἔξωθεν πολλοί· νυνὶ δ', ὥσπερ
 αὐτὴ ἢ κατοικία λειπανδρεῖ *καὶ τὸ ἱερόν*, καὶ τῶν ἱερῶν σωμά-
 των ἐκλείπει τὸ πλῆθος. Ἀφίδρυμα δ' ἐστὶ καὶ ἐν Ρώμῃ τῆς
 Θεοῦ ταύτης τὸ πρὸ τῆς πύλης τῆς Κολλίνης, ἱερόν Ἀφροδί-
 της Ἐρυκίνης λεγόμενον, ἔχον καὶ νεῶν, καὶ σοᾶν περικειμένην
 ἀξιόλογον. Ἡ δ' ἄλλη κατοικία *καὶ* τῆς μεσογαίας ποιμένων ἢ
 πλείσθι γεγένηται. Οὐτε γὰρ Ἰμέραν ἔτι συνοικουμένην ἴσμεν
 οὔτε Γέλαν, οὔτε Καλλίπολιν, οὔτε Σελινοῦντα, οὔτ' Εὔβοιαν,
 οὔτ' ἄλλας πλείους. Ὡν τὴν Ἰμέραν μὲν οἱ ἐν Μύλαις ἔκτισαν
 Ζαγκλαῖοι, Καλλίπολιν δὲ Νάξιοι, Σελινοῦντα δὲ οἱ αὐτόθι
 Μεγαρεῖς, Εὔβοιαν δὲ οἱ Λεοντῖνοι. Καὶ τῶν βαρβαρικῶν δ'
 ἐξελείφθησαν πολλαί, καθάπερ οἱ Καμικοί, τὸ Κωκάλου βα- 273.
 σίλειον, παρ' ᾧ Μίνως δολοφονηθῆναι λέγεται. Τὴν οὖν ἐρη-
 μίαν κατανοήσαντες Ῥωμαῖοι, κατακτησάμενοι τὰ τε ὄρη, καὶ
 τῶν πεδίων τὰ πλείστα, ἵπποφορβοῖς καὶ βουκόλοις καὶ ποιμέσι
 παρέδωκαν ὑφ' ὧν πολλάκις εἰς κινδύνους κατέστη μεγάλους ἢ
 νῆσος, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ λησιείας τρεπομένων σποράδην τῶν
 νομέων, εἶτα καὶ κατὰ πλῆθῃ συνιζαμένων καὶ πορφεύοντων
 τὰς κατοικίας· καθάπερ ἠνίκα οἱ περὶ Εὐνουν τὴν Ἐνναν κατ-
 ἔσχον. Νεωσί δ' ἐφ' ἡμῶν εἰς τὴν Ρώμην ἀνεπέμφθη Σέλουρός
 τις, Αἴτνης υἱὸς λεγόμενος, στρατιᾶς ἀφηγησάμενος, καὶ λεηλα-
 σίαις πυκναῖς καταδεδραμηκῶς τὰ κύκλῳ τῆς Αἴτνης πολὺν
 χρόνον· ὃν ἐν τῇ ἀγορᾷ, μονομάχων ἀγῶνος συνεσῶτος,
 εἶδομεν διασπασθέντα ὑπὸ θηρίων· ἐπὶ πύγματος γὰρ τινος
 ὑψηλοῦ τεθείς, ὡς ἂν ἐπὶ τῆς Αἴτνης, διαλυθέντος αἰφνιδίως
 καὶ συμπεσόντος, κατηνέχθη καὶ αὐτὸς εἰς γαλεάγρας θηρίων
 εὐδιαλύτους, ἐπίτηδες παρεσκευασμένας ὑπὸ τῷ πύγματι.

§. 7.

273. Τὴν δὲ τῆς χώρας ἀρετὴν θρυλλομένην ὑπὸ πάντων, οὐδὲν χεῖρω τῆς Ἰταλίας ἀποφαινομένων, τί δεῖ λέγειν; σίτω δὲ, καὶ μέλιτι, καὶ κρόκῳ, καὶ ἄλλοις τισί, κἂν ἀμείνω τις φαίη. Πρόσσει δὲ καὶ τὸ ἐγγύθεν ὥσανεὶ γὰρ μέρος τι τῆς Ἰταλίας ἐστὶν ἢ νῆσος, καὶ ὑποχωρηγεῖ τῇ Ῥώμῃ, καθάπερ ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἀγρῶν, ἕκαστα εὐμαρῶς καὶ ἀταλαιπώρως. Καὶ δὴ καὶ καλοῦσιν αὐτὴν ταμιεῖον τῆς Ῥώμης. Κομίζεται γὰρ τὰ γιγνόμενα πάντα, πλὴν ὀλίγων τῶν αὐτόθι ἀναλισκομένων, δεῦρο. Ταῦτα δ' ἐστὶν οὐχ οἱ καρποὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ βοσκήματα, καὶ δέρματα, καὶ ἔρια, καὶ τὰ τοιαῦτα. Φησὶ δ' ὁ Ποσειδώνιος οἶον ἀκροπόλεις ἐπὶ θαλάττης δύο τὰς Συρακούσας ἰδρῦσθαι καὶ τὸν Ἔρυκα, μέσσην δὲ ἀμφοῖν ὑπερκεῖσθαι τῶν κύκλῳ πεδίων τὴν Ἔνναν. Κεκάκωται δὲ καὶ ἡ Λεοντίνη πᾶσα, Ναξίων οὔσα καὶ αὐτὴ τῶν αὐτόθι. Τῶν μὲν γὰρ ἀτυχημάτων ἐκοινώνησαν ἀεὶ τοῖς Συρακουσίοις, τῶν δ' εὐτυχημάτων οὐκ αἰεὶ.

§. 8.

Πλησίον δὲ τῶν Κεντορίπων ἐστὶ πόλισμα, ἢ μικρὸν ἔμπροσθεν λεχθεῖσα Αἴτη, τοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὸ ὄρος δεχομένη, καὶ παραπέμπουσα· ἐντεῦθεν γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀκρωρείας. Ἔστι δὲ ψιλὰ τὰ ἄνω χωρία καὶ τεφρώδη, καὶ χιόνος μεσὰ τοῦ χειμῶνος· τὰ κάτω δὲ, ὄρυμοῖς καὶ φυτεῖαις διεληπται παντοδαπαῖς. Ἔοικε δὲ λαμβάνειν μεταβολὰς πολλὰς τὰ ἄκρα τοῦ ὄρους διὰ τὴν νομὴν τοῦ πυρὸς, τοτὲ μὲν εἰς ἕνα
 274. κρατῆρα συμφερομένου, τοτὲ δὲ σχιζομένου· καὶ τοτὲ μὲν ῥυακας ἀναπέμποντος, τοτὲ δὲ φλόγας καὶ λιγνῶς, ἄλλοτε δὲ καὶ μύδρους ἀναφυσῶντος· ἀνάγκη δὲ τοῖς πάθεισι τούτοις τοὺς τε ὑπὸ γῆν πόρους συµμεταβάλλειν, καὶ τὰ σόμια ἐνίοτε πλείω
 κατὰ

κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν [εἶναι] τὴν περίξ. Οἱ δ' οὖν νεωστὶ ἀναβάντες 274.
 διηγοῦντο ἡμῖν, ὅτι καταλάβοιεν ἄνω πεδίον ὀμαλόν, ὅσον
 εἴκοσι σταδίων τὴν περίμετρον, κλειόμενον ὀφρύϊ τεφρώδει,
 τειχίου τὸ ὕψος ἐχούση, ὥστε δεῖν καταλλεσθαι τοὺς εἰς τὸ
 πεδίον προελθεῖν βουλομένους. Ὁρᾶν τ' ἐν τῷ μέσῳ βουνὸν
 τεφρώδη τὴν χροάν, οἷα περ καὶ ἡ ἐπιφάνεια καθεωρᾶτο τοῦ
 πεδίου· ὑπὲρ δὲ τοῦ βουνοῦ νέφος ὄρθιον διανεστηκὸς εἰς ὕψος,
 ὅσον διακοσίων ποδῶν, ἡρεμοῦν, (εἶναι γὰρ *καὶ* νηνεμίαν)·
 εἰκάζειν δὲ καπνῷ· δύο δὲ, τολμήσαντας προελθεῖν εἰς τὸ πε-
 δίον, ἐπειδὴ θερμότερας ἐπέβαινον τῆς ψάμμου καὶ βαθυτέρας,
 ἀνασρέψαι, μηδὲν ἔχοντας περιττότερον φράζειν τῶν φαινο-
 μένων τοῖς πόρρωθεν ἀφορῶσι. Νομίζειν δ' ἐκ τῆς τοιαύτης
 ὄψεως πολλὰ μυθεύεσθαι, καὶ μάλιστα οἷά φασί τινες περὶ
 Ἐμπεδοκλέους, ὅτι καταλόιτο εἰς τὸν κρατῆρα, καὶ κατα-
 λίποι τοῦ πάθους ἔχνος, τῶν ἐμβάδων τὴν ἐτέραν, ἃς ἐφόρει
 χαλκᾶς· εὐρεθῆναι γὰρ ἔξω, μικρὸν ἄπωθεν τοῦ χείλους τοῦ
 κρατῆρος, ὡς ἀνερρίμμενην ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πυρός· οὔτε γὰρ
 προσιτὸν εἶναι τὸν τόπον, οὔθ' ὄρατόν. Εἰκάζειν τε μηδὲ καταρ-
 ριφῆναί τι δύνασθαι ἐκεῖσε, ὑπὸ τῆς ἀντιπνοίας τῶν ἐκ βάθους
 ἀνέμων, καὶ τῆς θερμότητος, ἣν προαπαντᾶν εὐλογον πόρρωθεν,
 πρὶν ἢ τῷ σομίῳ τοῦ κρατῆρος προσπελάσαι· εἰ δὲ [καὶ]
 καταρρίφθῆι, φθάνειν ἂν διαφθαρὲν, πρὶν ἀναρρίφθῆναι πάλιν
 ὁποῖον παρελήφθη πρότερον. Τὸ μὲν οὖν ἐκλείπειν ποτὲ τὰ
 πνεύματα καὶ τὸ πῦρ, ἐπιλείπούσης τῆς ὕλης, οὐκ ἄλογον.
 Οὐ μὴν ἐπὶ τοσοῦτόν γε, ὥς' ἀντὶ τῆς τοσαύτης βίας, ἐφικτὸν
 ἀνθρώπῳ γενέσθαι τὸν πλησιασμόν. Ὑπέρκειται δ' ἡ Αἴτνη,
 μᾶλλον μὲν τῆς κατὰ τὸν πορθμὸν καὶ τὴν Καταναίαν παρα-
 λίας· ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ Τυρρῆνικὸν πέλαγος καὶ τὰς Λι-
 παραίων νήσους. Νύκτωρ μὲν οὖν καὶ φέγγη φαίνεται λαμπρὰ
 ἐκ τῆς κορυφῆς, μεθ' ἡμέραν δὲ καπνῷ καὶ ἀγλύϊ κατέχεται.

§. 9.

274. Ἀνταίρει δὲ τῆ Αἴτνῃ τὰ Νεβρώδη ὄρη, ταπεινότερα μὲν, πλάτει δὲ πολὺ παραλλάττοντα. Ἄπασα δ' ἡ νῆσος κοίλη κατὰ γῆς ἐσι ποταμῶν καὶ πυρὸς μεσῆ, καθάπερ τὸ Τυρρόνηικόν πέλαγος, ὡς εἰρήκαμεν, μέχρι τῆς Κυμαίας. Θερμῶν γοῦν
275. ὑδάτων ἀναβολὰς κατὰ πολλοὺς ἔχει τόπους ἡ νῆσος ὧν τὰ μὲν Σελινούντια καὶ τὰ κατὰ Ἰμέραν ἄλμυρά ἐσι, τὰ δὲ Αἶγεςαῖα πότιμα. Περί Ἀκράγαντα δὲ λίμναι, τὴν μὲν γεῦσιν ἔχουσαι θαλάττης, τὴν δὲ φύσιν διάφορον· οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀκολύμβοις βαπτίζεσθαι συμβαίνει, ξύλων τρόπον ἐπιπολάζουσιν. Οἱ Παλίκοι δὲ κρατῆρας ἔχουσιν ἀναβάλλοντας ὕδωρ εἰς Θολῶδες ἀναφύσημα καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν δεχομένους μυχόν. Τὸ δὲ περὶ Μέταυρον σπήλαιον, ἐντὸς ἔχει σύριγγα εὐμεγέθη, καὶ ποταμὸν δι' αὐτῆς ῥέοντα ἀφανῆ μέχρι πολλοῦ διασήματος, εἴτ' ἀνακύπτοντα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν καθάπερ Ὀρόντης ἐν τῇ Συρίᾳ, καταδύς εἰς τὸ μεταξὺ χάσμα Ἀπαμείας καὶ Ἀντιοχείας, ὃ καλοῦσι Χάρυβδι, ἀνατέλλει πάλιν ἐν τετταράκοντα σταδίους. Τὰ δὲ παραπλήσια καὶ ὁ Τίγρις ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ ὁ Νεῖλος ἐν τῇ Λιβύῃ, μικρὸν ἀπὸ τῶν πηγῶν. Τὸ δὲ περὶ Στύμφαλον ὕδωρ, ἐπὶ διακοσίους σταδίους ὑπὸ γῆν ἐνεχθὲν, ἐν τῇ Ἀργείᾳ τὸν Ἐρασίνον ἐκδίδωσι ποταμόν· καὶ πάλιν τὸ πρὸς τὴν Ἀρκαδικὴν Ἀσέαν, ὑποβρύχιον ὡσθὲν, ὁψέ ποτε τὸν τε Εὐρώταν καὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀναδίδωσιν, ὥς καὶ πεπισεῦσθαι μυθῶδες τι, ὅτι τῶν ἐπιφημισθέντων σεφάνων ἐκατέρω καὶ ριφέντων εἰς τὸ κοινὸν ρεῦμα, ἀναφαίνεται κατὰ τὸν ἐπιφημισμὸν ἐκάτερος ἐν τῷ οἰκείῳ ποταμῷ. Εἴρηται δὲ καὶ τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ Τιμαίου.

§. 10.

Συγγενῆ δὲ καὶ τούτοις, καὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν πά-

θεσι, τὰ περι τὰς τῶν Λιπαραίων νήσους, καὶ αὐτὴν τὴν 275.
 Λιπάραν δείκνυται. Εἰσὶ δὲ ἑπτὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν, μεγίστη
 δὲ ἡ Λιπάρα, Κνιδίων ἄποικος, ἐγγυτάτω τῆς Σικελίας κει-
 μένη, μετὰ γε τὴν Θέρμεσσαν· ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Μελι-
 γουνίς. Ἠγήσατο δὲ καὶ Σόλῳ, καὶ πρὸς τὰς τῶν Τυρρηνῶν
 ἐπιδρομὰς πολὺν χρόνον ἀντέσχευ, ὑπηκόους ἔχουσα τὰς νῦν
 λεγομένας Λιπαραίων νήσους, ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι·
 καὶ δὴ καὶ τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκόσμησε πολλάκις τὸ ἐν Δελ-
 φοῖς ἀπὸ τῶν ἀκροθινίων. Ἔχει δὲ καὶ γῆν εὐκαρπον, καὶ σιτηρίας
 μέταλλον εὐπρόσοδον, καὶ θερμὰ ὕδατα, καὶ πυρὸς ἀναπνοάς.
 Ταύτης δὲ μετὰ πῶς ἐστὶ καὶ τῆς Σικελίας [ἢ Θέρμεσσα], ἦν
 νῦν Ἰεράν Ἡφαίστου καλοῦσι, πετρώδης πάσσα καὶ ἔρημος, [καὶ]
 διάπυρος. Ἔχει δὲ ἀναπνοάς τρεῖς, ὡς ἂν ἐκ τριῶν κρατήρων·
 ἐκ δὲ τοῦ μεγίστου καὶ μύδρους αἱ φλόγες ἀναφέρουσιν, οἱ
 προσκεχώκασιν ἤδη πολὺ μέρος τοῦ πόρου. Ἐκ δὲ τῆς τηρή-
 σεως πεπίστυται, διότι τοῖς ἀνέμοις συμπαροξύνονται καὶ αἱ
 φλόγες, αἷ τε ἐνταῦθα, καὶ αἱ κατὰ τὴν Αἴτνην. Παυομένων
 δὲ, παύονται καὶ αἱ φλόγες. Οὐκ ἄλογον δὲ· καὶ γὰρ οἱ
 ἄνεμοι γεννῶνται καὶ τρέφονται, τὴν ἀρχὴν λαβόντες ἀπὸ τῶν 276.
 ἐκ τῆς θαλάττης ἀναθυμιάσεων, ὥστ' ἀπὸ συγγενοῦς ὕλης,
 καὶ πᾶθους, καὶ τὸ πῦρ ἐξαπτόμενον, οὐκ ἐὰν θαυμάζειν
 τοὺς ὄρωντας ἀμωσγέπως τὰ τοιαῦτα. Πολύβιος δὲ τῶν τριῶν
 κρατήρων, τὸν μὲν κατερρύηκέναι φησὶν ἐκ μέρους, τοὺς δὲ
 συμμένειν· τὸν δὲ μέγιστον τὸ χεῖλος ἔχειν, περιφερὲς ὄν, πέντε
 σταδίων, κατ' ὀλίγον δὲ συνάγεσθαι εἰς πεντήκοντα ποδῶν διά-
 μετρον· κατ' οὗ βᾶθος εἶναι τὸ μέχρι θαλάττης σταδιαῖον, ὥστε
 καθορᾶν ταῖς νημεμίαις. Εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶ πικρὰ, οὐκ ἀπισητέον
 ἴσως οὐδὲ τοῖς περὶ Ἐμπεδοκλέους μυθολογηθεῖσιν. Ἐάν μὲν
 οὖν νότος μέλλῃ πνεῖν, ἀχλὺν ὀμιχλώδη καταχεῖσθαι κύκλω
 φησὶ τῆς νησιδος, ὥστε μηδὲ τὴν Σικελίαν ἄπωθεν φαίνεσθαι·

276. ὅταν δὲ βορέας, φλόγας καθαράς ἀπὸ τοῦ λεχθέντος κρατῆρος εἰς ὕψος ἐξαίρεσθαι, καὶ βρόμους ἐκπέμπεσθαι μείζους· τὸν δὲ ζέφυρον μέσσην τινὰ ἔχειν τάξιν. Τοὺς δ' ἄλλους κρατῆρας, ὁμοειδεῖς μὲν εἶναι, τῇ δὲ βίᾳ λείπεσθαι τῶν ἀναφυσημάτων. Ἐκ τε δὴ τῆς διαφορᾶς τῶν βρόμων, καὶ ἐκ τοῦ πόθεν ἄρχεται τὰ ἀναφυσημάτα καὶ αἱ φλόγες, καὶ αἱ λιγνύες, προσημαίνεσθαι καὶ τὸν εἰς ἡμέραν τρίτην πάλιν μέλλοντα ἄνεμον πνεῖν. Τῶν γοῦν ἐν Λιπάραις, γενομένης ἀπλοίας, προειπεῖν τινὰς φησι τὸν ἐσόμενον ἄνεμον, καὶ μὴ διαψεύσασθαι. Ἄφ' οὗ δὴ τὸ μυθωδέστατον δοκοῦν εἰρησθαι τῷ Ποιητῇ, οὐ μάτην φαίνεσθαι λεχθὲν, ἀλλ' αἰνιξαμένου τὴν ἀλήθειαν, ὅταν φῆταμίαν τῶν ἀνέμων τὸν Αἴολον· περὶ ὧν ἐμνήσθημεν καὶ πρότερον (1). Ἐπάνειμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς, ἀφ' ὧν παρεξέβημεν.

§. 11.

Τὴν μὲν δὴ Λιπάραν καὶ τὴν Θέρμεσσαν εἰρήκαμεν. Ἡ δὲ Στρογγύλη καλεῖται μὲν ἀπὸ τοῦ σχήματος· ἔστι δὲ καὶ αὕτη διάπυρος, βίᾳ μὲν φλογὸς λειπομένη, τῷ δὲ φέγγει πλεονεκτοῦσα· ἐνταῦθα δὲ τὸν Αἴολον οἰκῆσαι φασί. Τετάρτη δ' ἐστὶ Διδύμη· καὶ αὕτη δ' ἀπὸ τοῦ σχήματος ὠνόμασαι. Τῶν δὲ λοιπῶν, Ἐρικοῦσσα μὲν καὶ Φοινικοῦσσα ἀπὸ τῶν φυτῶν κέκληνται· ἀνεῖνται δὲ εἰς νομάς. Ἐβδόμη δ' ἐστὶν Εὐώνυμος, πελαγία μάλιςα καὶ ἔρημος· ὠνόμασαι δ', ὅτι μάλιςα τοῖς ἐκ Λιπάρας εἰς Σικελίαν πλέουσιν εὐώνυμός ἐστι. Πολλάκις δὲ καὶ φλόγες εἰς τὴν

(1) Μεταξὺ τοῦ Πρότερον καὶ τοῦ Ἐπάνειμεν, φέρεται τὰ ἐξῆς· « Ἰκανῶς ἐστὶν ἡ ἐπίστασις τῆς ἐναργείας λέγοιτ' ἂν, ἐπίσης τε γὰρ ἄμφω »· πάρεστι καὶ διαθέσει καὶ τῇ ἐναργείᾳ· ἢ γε ἡδονὴ κοινὸν ἀμφοτέρων ». Ἄ δεῖν ἔγνωσιν ἀποχωρίσαι τοῦ κειμένου, διὰ τε τὸ λείπειν ἐν τισὶ τῶν ἀντιγράφων, μάλιςα δὲ διὰ τὸ μὴ συνηρτῆσθαι (πλὴν ἴσως τοῦ Ἰκανῶς) τοῖς προλελεγμένοις, ἀλλαχοῦ (ἀνωτέρ. σελ. 31) τὰ τούτοις παραπλήσια οἰκειότερον εἰρηκότος τοῦ Στράβωνος.

ἐπιφάνειαν τοῦ πελάγους τοῦ περὶ τὰς νήσους ὤφθησαν ἐπιδρα- 276.
 μοῦσαι, τῶν κατὰ βάθους κοιλιῶν τοῦ πῦρός ἀνασομωθέντος πόρου
 τινός καὶ βιασαμένου πρὸς τὸ ἐκτός. Ποσειδώνιος δὲ κατὰ τὴν
 ἑαυτοῦ μνήμην φησὶ, περὶ τροπᾶς Θερινᾶς, ἅμα τῇ ἔω, μεταξύ 277.
 τῆς Ἰεραῆς καὶ τῆς Εὐωνύμου πρὸς ὕψος ἀρθεῖσαν ἐξαισίον τὴν
 θαλάτταν ὄρασθαι, καὶ συμμεῖναί τινα χρόνον ἀναφυσωμένην
 συνεχῶς, εἶτα παύσασθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν,
 ἰδόντας νεκρούς ἰχθύας ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ ροῦ, τοὺς δὲ καὶ
 Θέρμη καὶ δυσωδία πληγέντας, φυγεῖν· ἐν δὲ τῶν πλοιαρίων,
 τὸ μᾶλλον πλησιάσαν, τοὺς μὲν τῶν ἐνόντων ἀποβαλεῖν, τοὺς
 δ' εἰς Λιπάραν μόλις σῶσαι, τοτὲ μὲν ἔκφρονας γινομένους
 ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς, τοτὲ δὲ ἀνατρέχοντας εἰς τοὺς οἰ-
 κείους λογισμούς. Πολλαῖς δ' ἡμέραις ὕπερον ὄρασθαι πηλὸν
 ἐπανθοῦντα τῇ θαλάττῃ, πολλαχοῦ δὲ καὶ φλόγας ἐκπιπτού-
 σας, καὶ καπνοὺς, καὶ λιγνύας· ὕπερον δὲ παγῆναι, καὶ γε-
 νέσθαι τοῖς μυλίταις λίθοις ἐοικότα τὸν πάγον. Τὸν δὲ τῆς Σικε-
 λίας στρατηγὸν, Τίτον Φλαμινῖνον, δηλώσαι τῇ συγκλήτῳ τὴν
 δὲ, πέμψασαν ἐκθύσασθαι, ἐν τε τῷ νησιδίῳ καὶ ἐν Λιπά-
 ραις, ταῖς τε καταχθονίοις θεοῖς, καὶ τοῖς θαλαττίοις. Ἀπὸ
 μὲν οὖν Ἐρικούσσης εἰς Φοινικουῖσσαν, δέκα μίλια φησὶν ὁ χω-
 ρογράφος· ἐνθεν δ' εἰς Διδύμην τριάκοντα· ἐνθεν δ' εἰς Λι-
 πάραν πρὸς ἄρκτον ἐννέα καὶ εἴκοσι· ἐνθεν δ' εἰς Σικελίαν
 ἐννεακαίδεκα, ἐκκαίδεκα δ' ἐκ τῆς Στρογγύλης. Πρόκειται δὲ
 τοῦ Παχύνου Μελίτη, ὅθεν τὰ κυνίδια, ἃ καλοῦσι Μελιταῖα,
 καὶ Γαῦδος· ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτώ μίλια ἑκατέρας ἀμφοτέρας
 διέχουσαι. Κόσσουρα δὲ πρὸ τοῦ Λιλυβαίου, καὶ πρὸ τῆς
 Ἀσπίδος, Καρχηδονιακῆς πόλεως ἦν Κλυπέαν καλοῦσι, μέση
 ἀμφοῖν κειμένη, καὶ τὸ λεχθὲν διάστημα ἀφ' ἑκατέρας ἀπ-
 ἐχουσα. Καὶ ἡ Αἰγίμυρος δὲ πρὸ τῆς Σικελίας καὶ τῆς Λι-
 βύης ἐστὶ, καὶ ἄλλα μικρὰ νησίδια. Ταῦτα μὲν περὶ τῶν νήσων.

Κ Ε Φ. Γ.

§. 1.

277. ἘΠΕΛΗΛΥΘΟΣΙ δ' ἡμῖν τὰ περί τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν, μέχρι Μεταποντίου, τὰ συνεχῆ λεκτέον. Συνεχῆς δ' ἐστὶν ἡ Ἰαπυγία. Ταύτην δὲ καὶ Μεσσαπίαν καλοῦσιν οἱ Ἕλληες· οἱ δ' ἐπιχώριοι κατὰ μέρη, τὸ μὲν τι Σαλεντίνους καλοῦσι, τὸ περί τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν, τὸ δὲ Καλαβρούς. Ὑπὲρ τούτους πρόσβοροι Πευκέτιοί τε εἰσὶ, [καὶ Ἄπουλοι], οἱ καὶ Δαύνιοι κατὰ τὴν ἐλλάδα διάλεκτον προσαγορευόμενοι. Οἱ δ' ἐπιχώριοι πᾶσαν τὴν μετὰ τοὺς Καλαβρούς, Ἀπουλίαν καλοῦσι· τινὲς δ' αὐτῶν καὶ Ποιδικλοὶ λέγονται, καὶ μάλισα οἱ Πευκέτιοι. Ἔστι δὲ τι χερρόνησιζουσα ἡ Μεσσαπία, τῷ ἀπὸ Βρεντεσίου μέχρι Τάραντος ἰσθμῷ κλειομένη σαδίων δέκα καὶ τριακοσίων. Ὁ τ' ἐπίπλους ἐστὶν ἐπὶ τὴν ἄκραν Ἰαπυγίαν σαδίων ὁμοῦ τι τετταρακοσίων. Τοῦ δὲ
278. Μεταποντίου *μὲν* διέχει σαδίους περί διακοσίους [ὁ Τάρας]· ὁ δὲ πλοῦς ἐπ' αὐτὸν πρὸς τὰς ἀνατολάς. Τοῦ δὲ κόλπου παντὸς τοῦ Ταραντίνου τὸ πλέον ἀλιμένου ὄντος, ἐνταῦθα λιμὴν ἔστι μέγιστος καὶ κάλλιστος, γεφύρα κλειόμενος μεγίστη· σαδίων δ' ἐστὶν ἑκατὸν τὴν περίμετρον. Ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν μυχὸν μέρους ἰσθμὸν ποιεῖ πρὸς τὴν ἔξω θάλατταν, ὡς' ἐπὶ χερρόνησῳ κεῖσθαι τὴν πόλιν, καὶ τὰ πλοῖα ὑπερνεωλκεῖσθαι ῥαδίως ἐκατέρωθεν, ταπεινοῦ ὄντος τοῦ αὐχένος. Ταπεινὸν δὲ καὶ τὸ τῆς πόλεως ἔδαφος, μικρὸν δ' ὁμως ἐπῆρται κατὰ τὴν ἀκρόπολιν. Τὸ μὲν οὖν παλαιὸν τεῖχος κύκλον ἔχει μέγαν· νυνὶ δ' ἐκλείπεται τὸ πλέον τὸ πρὸς τῷ ἰσθμῷ· τὸ δὲ πρὸς τῷ σώματι τοῦ λιμένος, καθ' ὃ καὶ ἡ ἀκρόπολις, συμμένει, μέγεθος ἀξιολόγου πόλεως ἐκπληροῦν. ἔχει δὲ γυμνάσιόν τε κάλλιστον, καὶ

ἀγορὰν εὐμεγέθη, ἐν ἣ καὶ ὁ τοῦ Διὸς ἴδρυται κολοσσὸς χαλ- 278.
κοῦς, μέγιστος μετὰ τὸν Ῥοδίων. Μεταξὺ δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ
τοῦ σόματος ἢ ἀκρόπολις, μικρὰ λείψανα ἔχουσα τοῦ παλαιοῦ
κόσμου τῶν ἀναθημάτων· τὰ γὰρ πολλὰ τὰ μὲν κατέφθειραν
Καρχηδόνιοι, λαβόντες τὴν πόλιν· τὰ δ' ἐλαφυραγωγῆσαν Ῥω-
μαῖοι, κρατήσαντες βιαίως. Ὡν ἐστὶ καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῷ Κα-
πιτωλίῳ χαλκοῦς κολοσσικὸς, Λυσίππου ἔργον, ἀνάθημα Μαξί-
μου Φαβίου τοῦ ἐλόντος τὴν πόλιν.

§. 2.

Περὶ δὲ τῆς κτίσεως λέγων Ἀντίοχος φησὶν, ὅτι τοῦ Μεσ-
σηνιακοῦ πολέμου γενηθέντος, οἱ μὴ μετασχόντες Λακεδαι-
μονίων τῆς στρατείας, ἐκρίθησαν δοῦλοι, καὶ ὠνομάσθησαν
Εἰλωτες· ὅσοις δὲ κατὰ τὴν στρατείαν παῖδες ἐγένοντο, Παρθε-
νίας ἐκάλου, καὶ ἀτίμους ἔκριναν. Οἱ δ', οὐκ ἀνασχόμενοι
(πολλοὶ δ' ἦσαν), ἐπεβούλευσαν τοῖς τοῦ δήμου. Αἰσθόμενοι
δ', ὑπέπεμψαν τινὰς, οἱ προσποιήσῃ φιλίας, ἔμελλον ἐξαγ-
γέλλειν τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς. Τούτων δ' ἦν καὶ Φάλανθος,
ὅσπερ ἐδόκει προσάτης ὑπάρχειν αὐτῶν· οὐκ ἠρέσκετο δ' ἀπλῶς
τοῖς παρὰ τῆς βουλῆς ὀνομασθεῖσι. Συνέκειτο μὲν δὴ τοῖς
Υἰακινθίοις ἐν τῷ Ἀμυκλαίῳ συντελουμένου τοῦ ἀγῶνος, ἥνικα
τὴν κυνῆν περίθηται ὁ Φάλανθος, ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθεσιν· γνώρι-
μοι δ' ἦσαν ἀπὸ τῆς κόμης οἱ τοῦ δήμου. Ἐξαγγειλάντων δὲ
τινῶν λάθρα τὰ συγκείμενα τῶν περὶ Φάλανθον, καὶ τοῦ
ἀγῶνος ἐνεσῶτος, προελθὼν ὁ κήρυξ εἶπε, μὴ περιθέσθαι
κυνῆν Φάλανθον· οἱ δ', αἰσθόμενοι, ὡς μεμηνύκασιν τὴν ἐπι-
βουλήν, οἱ μὲν διεδίδρασκον, οἱ δὲ ἰκέτευον. Κελεύσαντες δ'
αὐτοὺς θάρρειν, φυλακῇ παρέδωκαν· τὸν δὲ Φάλανθον ἔπεμψαν
εἰς θεοῦ περὶ ἀποικίας· ὁ δ' ἔχρησε·

Σατύριόν τοι δῶκα, Τάραντά τε πίονα δῆμον

Οἰκῆσαι, καὶ πῆμα ἰαπύγεσσι γενέσθαι.

279.

279. Ἦκον οὖν σὺν Φαλάνθῳ οἱ Παρθεναί, καὶ ἐδέξαντο αὐτοὺς οἱ τε βάρβαροι καὶ οἱ Κρήτες, οἱ προκατασχόντες τὸν τόπον. Τούτους δ' εἶναί φασι, τοὺς μετὰ Μίνω πλεύσαντας εἰς Σικελίαν, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευταίην, τὴν ἐν Καμικοῖς παρὰ Κωκάλῳ συμβᾶσαν, ἀπάραντας ἐκ Σικελίας, κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον δεῦρο παρωσθέντας· ὧν τινὰς ὕσερον, πεζῇ περιελθόντας τὸν Ἄδριαν μέχρι Μακεδονίας, Βοττιαίους προσαγορευθῆναι. Ἰάπυγας δὲ λεχθῆναι πάντας φασὶ μέχρι τῆς Δαυνίας, ἀπὸ Ἰάπυγος, ὃν ἐκ Κρήσσης γυναικὸς Δαιδάλῳ γενέσθαι φασὶ, καὶ ἠγήσασθαι τῶν Κρητῶν. Τάραντα δ' ὠνόμασαν ἀπὸ ἡρώος τινος τὴν πόλιν.

§. 3.

Ἐφορος δ' οὕτω λέγει περὶ τῆς κτίσεως. Ἐπολέμου Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίοις, ἀποκτείνουσι τὸν βασιλέα Τήλεκλον, εἰς Μεσσήνην ἀφικόμενον ἐπὶ Θυσίαν, ὁμόσαντες μὴ πρότερον ἐπανήξειν οἴκαδε, πρὶν ἢ Μεσσήνην ἀνελεῖν, ἢ πάντας ἀποθανεῖν· φύλακας δὲ κατέλιπον τῆς πόλεως στρατεύοντες τοὺς τε νεωτάτους καὶ πρεσβυτάτους τῶν πολιτῶν. Δεκάτῳ δ' ὕσερον ἔτει τοῦ πολέμου, τὰς γυναῖκας τῶν Λακεδαιμονίων συνελθούσας, ἐξ ἑαυτῶν πέμψαι τινὰς παρὰ τοὺς ἄνδρας, τὰς μεμφομένας, ὡς οὐκ ἐπίσης πολεμοῖεν πρὸς τοὺς Μεσσηνίους· οἱ μὲν γὰρ, μένοντες, τεκνοποιοῦνται· οἱ δὲ, χήρας ἀφέντες τὰς γυναῖκας, ἐν τῇ πολεμίᾳ ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ κίνδυνος εἶη λειπανδρῆσαι τὴν πατρίδα. Οἱ δ', ἅμα καὶ τὸν ὄρκον φυλάττοντες, καὶ τὸν τῶν γυναικῶν λόγον ἐν νῶ θέμενοι, πέμπουσι τῆς στρατιᾶς τοὺς εὐρωστοτάτους ἅμα καὶ νεωτάτους, οὓς ἤδεσαν οὐ μετασχόντας τῶν ὄρκων, διὰ τὸ παιῖδας ἔτι ὄντας συνεξελεθεῖν τοῖς ἐν ἡλικίᾳ· προσέταξαν δὲ συγγενέσθαι ταῖς παρθένοις ἀπάσαις ἅπαντας, ἠγούμενοι πολυτεκνήσειν μᾶλλον· γενομένων δὲ τού-

των, οἱ μὲν παῖδες ὠνομάσθησαν Παρθενίαι· Μεσσήνη δὲ 279.
 ἔαλω, πολεμηθεῖσα ἔννεακαίδεκα ἔτη, καθάπερ καὶ Τυρταῖος
 φησὶν·

Ἄμφω τῶδ' ἐμάχοντ' ἔννεακαίδεκ' ἔτη,
 Νωλεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες,
 Αἰχμηταὶ πατέρων ἡμετέρων πατέρες.
 Εἰκοσῶ δ', οἱ μὲν κατὰ πύονα ἔργα λιπόντες,
 Φεῦγον Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων ὀρέων.

Τὴν μὲν οὖν Μεσσηνίαν κατενεύμαντο. Ἐπανελθόντες δ' οἴκαδε 280.
 τοὺς Παρθενίας οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐτίμων, ὡς οὐκ ἐκ
 γάμου γεγονότας· οἱ συνιστάμενοι μετὰ τῶν Εἰλώτων, ἐπεβού-
 λευσαν τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ συνέθεντο ἄραι σύσσημον
 ἐν τῇ ἀγορᾷ πῖλον λακωνικόν, ἐπειδὴν ἐγχειρῶσι. Τῶν δὲ Εἰ-
 λώτων τινὲς ἐξαγγείλαντες, τὸ μὲν ἀντεπιτίθεσθαι, χαλε-
 πὸν ἔγνωσαν· καὶ γὰρ πολλοὺς εἶναι, καὶ πάντας ὁμόφρονας,
 ὡς ἂν ἀλλήλων ἀδελφοὺς νομιζομένους· τοὺς μέλλοντας δ'
 αἶρειν τὸ σύσσημον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπιέναι προσέταξαν. Οἱ μὲν
 δὴ, μεμνημένην αἰσθόμενοι τὴν πράξιν, ἐπέσχον· οἱ δὲ διὰ
 τῶν πατέρων ἔπεισαν αὐτοὺς εἰς ἀποικίαν ἐξελθεῖν· κὰν μὲν
 κατάσχωσιν ἀρκοῦντα *τόν* τόπον, μένειν, εἰ δὲ μὴ, τῆς Μεσ-
 σηνίας τὸ πέμπτον κατανεύμασθαι μέρος ἐπανιόντας. Οἱ δὲ
 σαλέντες κατελάβοντο τοὺς Ἀχαιοὺς, πολεμοῦντας τοῖς βαρβά-
 ροις· μετασχόντες δὲ τῶν κινδύνων, κτίζουσι τὸν Τάραντα.

§. 4.

Ἰσχυσαν δὲ ποτε οἱ Ταραντῖνοι καθ' ὑπερβολὴν, πολι-
 τεύομενοι δημοκρατικῶς· καὶ γὰρ ναυτικὸν ἐκέκτηντο μέγιστον
 τῶν ταύτη, καὶ πεζοὺς ἔσελλον τρισμυρίους, ἵππεας δὲ τρι-
 σχιλίους, ἵπάρχους δὲ χιλίους. Απεδέξαντο δὲ καὶ τὴν Πυ-
 θαγόρειον φιλοσοφίαν· διαφερόντως δ' Ἀρχύτας, ὅς καὶ προέση

280. τῆς πόλεως πολὺν χρόνον. Ἐξίσχυσε δ' ὕστερον τρυφή διὰ τὴν εὐδαιμονίαν, ὥστε τὰς πανδήμους ἑορτὰς πλείους ἄγεσθαι κατ' ἔτος παρ' αὐτοῖς, ἢ τὰς ἄλλας ἡμέρας. Ἐκ δὲ τούτου καὶ χειρὸν ἐπολιτεύοντο. Ἐν δὲ τῶν φαύλων πολιτευμάτων τεκμήριόν ἐστι, τὸ ξενικοῖς στρατηγοῖς χρῆσθαι· καὶ γὰρ τὸν Μολοττὸν Ἀλέξανδρον μετεπέμψαντο ἐπὶ Μεσσαπίους καὶ Λευκανούς· καὶ ἔτι πρότερον, Ἀρχίδαμον τὸν Ἀγησιλάου, καὶ ὕστερον Κλεώνυμον, καὶ Ἀγαθοκλέα, εἴτα Πύρρον, ἠνίκα συνέστησαν πρὸς Ῥωμαίους. Οὐδ' ἐκείνοις δ' εὐπειθεῖν ἠδύναντο οὐς ἐπεκαλοῦντο, ἀλλ' εἰς ἔχθραν αὐτοὺς καθίσασαν. Ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος τὴν κοινὴν Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ πανήγυριν, ἣν ἔθος ἦν ἐν Ἡρακλείᾳ συντελεῖν τῆς Ταραντίνης, μετάγειν ἐπειράτο εἰς τὴν Θουρίαν κατὰ ἔχθος· ἐκέλευσέ τε κατὰ τὸν Ἀκάλανδρον ποταμὸν τειχίζειν τόπον, ὅπου ἔσονται αἱ σύνοδοι. Καὶ δὴ καὶ ἡ συμβᾶσα αὐτῷ κακοπραγία, διὰ τὴν ἐκείνων ἀγνωμοσύνην ἀπαντῆσαι
281. λέγεται. Περί δὲ τὰ Ἀννίβεια, καὶ τὴν ἑλευθερίαν ἀφηρέθησαν. Ὑστερον δὲ ἀποικίαν Ῥωμαίων δεξάμενοι, κατ' ἡσυχίαν ζῶσι, καὶ βέλτιον ἢ πρότερον. Πρὸς δὲ Μεσσαπίους ἐπολέμησαν περὶ Ἡρακλείας, ἔχοντες συνεργούς, τὸν τε τῶν Δαυνίων, καὶ τὸν τῶν Πευκετίων βασιλέα.

§. 5.

Ἡ δὲ ἐξῆς τῶν Ἰαπύγων χώρα παραδόξως ἐστὶν ἀσειά· ἐπιπολῆς γὰρ φαινομένη τραχεῖα, εὐρίσκεται βαθύγειος σχιζομένη· ἀνυδροτέρα δ' οὖσα, εὐβοτος οὐδὲν ἦσσον καὶ εὐδενδρος ὁράται. Εὐάνδρησε δὲ ποτε καὶ τοῦτο σφόδρα τὸ χωρίον σύμπαν, καὶ ἔσχε πόλεις τρισκαίδεκα· ἀλλὰ νῦν πλὴν Τάραντος καὶ Βρεντεσίου τᾶλλα πολίσματά ἐστιν· οὕτως ἐκπεπόνηται. Τοὺς δὲ Σαλεντίνους, Κρητῶν ἀποίκους φασίν. Ἐνταῦθα δ' ἐστὶ, καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν, καὶ ὁ σκόπελος,

ἐν καλοῦσιν ἄκραν Ἰαπυγίαν, πολὺς ἐκκείμενος εἰς τὸ πέλαγος, 281.
 κατὰ τὰς χειμερινὰς ἀνατολάς· ἐπιστρέφων δὲ πῶς ἐπὶ τὸ Λα-
 κίνιον, ἀνταῖρον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας αὐτῶ, καὶ κλείον τὸ σόμα
 τοῦ Ταραντίνου κόλπου πρὸς αὐτόν. Καὶ τὰ Κεραύνια δ' ὁμοίως
 ὄρη, κλείει πρὸς αὐτὸν τὸ σόμα τοῦ Ἰονίου κόλπου, καὶ ἔστι τὸ
 διάρμα ὅσον ἑπτακοσίων σταδίων ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τε τὰ Κε-
 ραύνια, καὶ πρὸς τὸ Λακίνιον. Περίπλους δὲ Τάραντός ἐστι
 πρὸς Βρεντέσιον, μέχρι μὲν Βάριδος πολίχνης ἑξακόσιοι στα-
 διοὶ· καλοῦσι δὲ Βάριν οἱ νῦν Οὐέρητον· κεῖται δ' ἐπὶ τοῖς
 ἄκροις τῆς Σαλεντίνης, καὶ τὸ πολὺ πεζῆ μαλλον ἢ κατὰ πλοῦν
 εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ Τάραντος εὐμαρῆς ἢ ἀφιξίς ἐστιν. Ἐνθεν εἰς
 τὰ Λευκὰ, σταδίοι ὀγδοήκοντα· πολίχμιον καὶ τοῦτο, ἐν ᾧ
 δείκνυται πηγὴ δυσώδους ὕδατος. Μυθεύουσι δ', ὅτι τοὺς περι-
 λειφθέντας τῶν Γιγάντων ἐν τῇ κατὰ Καμπανίαν Φλέγγρα, Λευ-
 τερνίους καλουμένους, Ἡρακλῆς ἐξελάσειε· καταφυγόντες [δὲ]
 δεῦρο, ὑπὸ γῆς περισταλεῖεν· ἐκ δὲ [τῶν] ἰχώρων τοιοῦτον ἰσχοι-
 ρεῦμα ἢ πηγὴ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν παραλίαν ταύτην, Λευ-
 τερνίαν προσαγορεύουσιν· Ἐκ δὲ τῶν Λευκῶν εἰς Ὑδροῦντα
 πολίχνην ἑκατὸν πενήκοντα· ἐντεῦθεν δ' εἰς Βρεντέσιον τετ-
 ταρακόσιοι. Οἱ δ' ἴσοι, καὶ εἰς Σάσωνα τὴν νῆσον, ἢ τις μέση
 πῶς ἴδρυται τοῦ διαρματος, τοῦ ἐκ τῆς Ἠπείρου πρὸς τὸ
 Βρεντέσιον· διόπερ οἱ μὴ δυνάμενοι κρατεῖν τῆς εὐθυπλοίας,
 καταίρουσιν ἐν ἀριστερᾷ τῆς Σάσωνος πρὸς τὸν Ὑδροῦντα· ἐν-
 τεῦθεν δὲ τηρήσαντες φορὸν πνεῦμα, προσέχουσι τοῖς Βρεντε-
 σίνων λιμέσιν· ἐκβάντες δὲ πεζεύουσι συντομώτερον ἐπὶ Ῥωδαιῶν,
 πόλεως Ἑλληνίδος, ἐξ ἧς ἦν ὁ ποιητῆς Ἐννιος. Ἔοικεν οὖν 282.
 χερρόνησῳ τὸ περιπλεόμενον χωρίον ἐκ Τάραντος εἰς Βρεντέ-
 σιον. Ἡ δ' ἐκ Βρεντεσιῦ πεζευομένη ὁδὸς εἰς τὸν Τάραντα
 εὐζώνῳ μιᾶς οὔσα ἡμέρας, τὸν ἰσθμὸν ποιεῖ τῆς εἰρημένης
 χερρόνησου, ἣν Μεσσαπίαν τε καὶ Ἰαπυγίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ

282. Σαλεντίνην κοινῶς οἱ πολλοὶ προσαγορεύουσι· τινὲς δὲ διαιροῦσιν, ὡς ἐλέγομεν πρότερον. Τὰ μὲν οὖν πολίχνια, τὰ ἐν τῷ περίπλῳ εἴρηται·

§. 6.

Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ Ῥωδαῖαί τε εἰσι, καὶ Λουπίαι, καὶ μικρὸν ὑπὲρ τῆς Θαλάττης Ἀλητία. Ἐπὶ δὲ τῷ ἰσθμῷ μέσῳ Οὐρία, ἐν ἣ βασιλείον ἔτι δείκνυται τῶν δυναστῶν τινός. Εἰρηκότος δ' Ἡροδύτου Ἰρίαν εἶναι ἐν τῇ Ἰαπυγίᾳ, κτίσμα Κρητῶν πλανηθέντων ἐκ τοῦ Μίνω σόλου εἰς Σικελίαν, ἣ ταύτην δεῖ δέχεσθαι, ἣ τὸ Οὐέρητον. Βρεντέσιον δ' ἐποικῆσαι μὲν λέγονται Κρητῆς, [εἴθ'] οἱ μετὰ Θησέως ἐπελθόντες ἐκ Κνωσσοῦ, εἴθ' οἱ ἐκ τῆς Σικελίας ἀπηρκότες μετὰ τοῦ Ἰάπυγος (λέγεται γὰρ ἀμφοτέρως)· οὐ συμμεῖναι δὲ φασιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἀπελθεῖν εἰς τὴν Βοττιαίαν. Ὑστερον δὲ ἡ πόλις βασιλευομένη πολλὴν ἀπέβαλε τῆς χώρας ὑπὸ τῶν μετὰ Φαλάνθου Λακεδαιμονίων· ὅμως δ' ἐκπεσόντα αὐτὸν ἐκ τοῦ Τάραντος ἐδέξαντο οἱ Βρεντεσῖνοι, καὶ τελευτήσαντα, ἠξίωσαν λαμπρᾶς ταφῆς. Χώραν δ' ἔχουσι βελτίῳ τῆς Ταραντίνων· λεπτόγεως γὰρ ἐκείνη, χρυσόκαρπος δὲ μέλι δὲ καὶ ἔρια τῶν σφόδρα ἐπαινουμένων ἐσί. Καὶ εὐλίμενον δὲ μᾶλλον τὸ Βρεντέσιον· ἐνὶ γὰρ σώματι πολλοὶ κλείονται λιμένες ἄκλυσοι, πολλῶν κόλπων ἀπολαμβανομένων ἐντός, ὡς' εἰκέναι κέρασιν ἐλάφου τὸ σχῆμα· ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα. Σὺν γὰρ τῇ πόλει, κεφαλῇ μάλισα ἐλάφου προσέοικεν ὁ τόπος· τῇ δὲ Μεσσαπία γλώττῃ Βρέντιον ἢ κεφαλῇ τῆς ἐλάφου καλεῖται. Ὁ δὲ Ταραντῖνος οὐ παντελῶς ἐστὶν ἄκλυσος, διὰ τὸ ἀναπεπτάσθαι, καὶ τινα καὶ προβραχῆ ἔχειν τὰ περὶ τὸν μυχόν.

§. 7.

Ἔτι δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας διαίρουσιν 282. εὐθύπλοα μᾶλλον ἔσιν ἐπὶ τὸ Βρεντέσιον· καὶ δὴ καὶ δεῦρο πάντες καταίρουσιν, οἷς εἰς τὴν Ῥώμην πρόκειται ὁδός. Δύο δ' εἰσὶ μία μὲν ἡμιονική, διὰ Πευκετίων, οὓς Ποιδίκλους καλοῦσι, καὶ Δαυνίων, καὶ Σαυνιτῶν μέχρι Βενεουέντου· ἐφ' ἣ ὁδῶ Ἐγνατία πόλις, εἶτα Κελία, καὶ Κανύσιον, καὶ Ἐρδωνία. Ἡ δὲ διὰ Τάραντος, μικρὸν ἐν ἀρισερᾶ, ὅσον *δὲ* μιᾶς ἡμέρας 283. περίοδον κυκλεύσαντι, ἡ Ἀππία λεγομένη, ἀμαξήλατος μᾶλλον· ἐν ταύτῃ δὲ πόλις Οὐρία τε, καὶ Οὐενουσία, ἡ μὲν μεταξύ Τάραντος καὶ Βρεντεσίου, ἡ δ' ἐν μεθορίοις Σαυνιτῶν καὶ Λευκανῶν. Συμβαλλουσι δὲ ἄμφω κατὰ Βενεουέντον καὶ τὴν Καμπανίαν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου. Τούντεῦθεν δ' ἤδη μέχρι τῆς Ῥώμης, Ἀππία καλεῖται, διὰ Καυδίου, καὶ Καλατίας, καὶ Καπύας, καὶ Κασιλίνου μέχρι Σινουέσσης· τὰ δ' ἐνθένδε εἴρηται. Ἡ δὲ πᾶσα ἔσιν ἐκ Ῥώμης εἰς Βρεντέσιον μίλια τριακόσια ἐξήκοντα. Τρίτη δ' ἔσιν ἐκ Ῥηγίου διὰ Βρεττίων, καὶ Λευκανῶν, καὶ τῆς Σαυνίτιδος εἰς τὴν Καμπανίαν, συνάπτουσα εἰς τὴν Ἀππιάν, μακροτέρα τῆς ἐκ Βρεντεσίου τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἡμέραις, διὰ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων.

§. 8.

Ὁ δ' εἰς τὴν περαιάν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου πλοῦς ἔσιν, ὁ μὲν ἐπὶ τὰ Κεραύνια, καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν, τῆς τε Ἠπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος· ὁ δ' εἰς Ἐπίδαμνον, μείζων τοῦ προτέρου· χιλίων γάρ ἐστι καὶ ὀκτακοσίων σταδίων. Τέτριπται δὲ καὶ οὗτος, διὰ τὸ τὴν πόλιν εὐφυῶς κεῖσθαι πρὸς τε τὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἔθνη, καὶ τὰ τῶν Μακεδόνων. Παραπλέοντι δ' ἐκ τοῦ Βρεντεσίου τὴν Ἀδριατικὴν παραλίαν, πόλις ἔσιν ἡ Ἐγνατία, οὓσα κοινὴ κατ-

283. αγωγή πλείοντί τε καί πεζεύοντι εἰς Βάριον· ὁ δὲ πλοῦς νότω. Μέχρι δεῦρο μὲν Πευκέτιοι κατὰ Θαλάτταν, τῇ μεσογαίᾳ δὲ μέχρι Σιλουίου. Πᾶσα δὲ τραχεῖα, καὶ ὄρεινή, πολὺ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων κοινωνοῦσα· ἀποίκους δ' Ἀρκάδας δέξασθαι δοκεῖ. Εἰσὶ δ' ἐκ Βρεντεσίου εἰς Βάριον ἑπτακόσιοι που σάδιοι· σχεδὸν δ' ἴσον ἑκατέρας Τάρας διέχει. Τὴν δὲ συνεχῆ Δαυνιοὶ νέμονται· εἶτα Ἄπουλοι μέχρι Φρεντανῶν. Ἀνάγκη δὲ, Πευκετίων καὶ Δαυνίων μὴδ' ὅλως λεγομένων ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων, πλὴν εἰ τὸ παλαιόν, ἀπάσης δὲ ταύτης τῆς χώρας Ἀπουλίας λεγομένης νυνί, μὴδὲ τοὺς ὄρους ἐπ' ἀκριβὲς λέγεσθαι τῶν ἔθνων τούτων· διόπερ οὐδ' ἡμῖν διίσχυρισεῖον περὶ αὐτῶν.

§. 9.

Ἐκ δὲ Βαρίου πρὸς τὸν ποταμὸν Αὔφιδον, ἐφ' ᾧ τὸ ἐμπορεῖον τῶν Κανυσιτῶν, τετταρακόσιοι. Ὁ δ' ἀνάπλους ἐπὶ τὸ ἐμπορεῖον ἐννενήκοντα. Πλησίον δὲ καὶ Σαλαπία, τὸ τῶν Ἀργυριπίνων ἐπίνειον. Οὐ πολὺ γὰρ δὴ τῆς Θαλάττης ὑπέρκεινται δύο πόλεις ἐν *γε* τῷ πεδίῳ, μέγισται τῶν Ἰταλιωτίδων γεγονυῖα πρότερον, ὡς ἐκ τῶν περιβόλων δῆλον, τό τε Κανύσιον καὶ ἡ Ἀργυρίππα, ἀλλὰ νῦν ἐλάττους εἰσίν· ἐκαλεῖτο δ' ἐξ ἀρχῆς Ἄργος Ἴππιον, εἶτ' Ἀργυρίππα, εἶτα νῦν Ἄρποι. Λέγονται δ' ἀμφότεραι Διομήδους κτίσματα· καὶ τὸ πεδίον, καὶ ἄλλα πολλὰ δείκνυται τῆς Διομήδους ἐν τούτοις τοῖς τόποις δυνασείας σημεῖα. Ἐν μὲν τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερῷ τῆς ἐν Λουκερία, παλαιὰ ἀναθήματα· καὶ αὕτη δ' ὑπῆρξε πόλις ἀρχαία Δαυνίων, νῦν δὲ τεταπεινῶται. Ἐν δὲ τῇ πλησίον Θαλάττῃ δύο νῆσοι Διομήδειοι προσαγορευόμεναι, ὧν ἡ μὲν οἰκεῖται, τὴν δ' ἐρήμην φασὶν εἶναι, ἐν ἧ καὶ τὸν Διομήδη μυθεύουσιν ἀφανισθῆναί τινες, καὶ τοὺς ἐταίρους ἀποριθωθῆναι· καὶ δὴ καὶ νῦν διαμένειν ἡμέρους, καὶ βίον τινα ζῆν ἀνθρώπινον, τάξει τε διαίτης,

καὶ τῇ πρὸς ἀνθρώπους ἡμερότητι τοὺς ἐπεικεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν 284. κακούργων, καὶ μιαρῶν φυγῆ. Εἴρηται δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἐνετοῖς διατεθρυλλημένα περὶ τοῦ ἥρωος τούτου, καὶ αἱ νομισθεῖσαι τιμαί. Δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σιποῦς Διομήδους εἶναι κτίσμα, διέχων τῆς Σαλαπίας ὅσον τετταράκοντα καὶ ἑκατὸν σαδίους· καὶ ὠνομάζετο γε Σηπιοῦς, Ἑλληνικῶς, ἀπὸ τῶν ἐκκυματιζόμενων σηπιῶν. Μεταξὺ δὲ τῆς Σαλαπίας, καὶ τοῦ Σιποῦντος, ποταμός τε πλωτός, καὶ σομαλίμνη μεγάλη· δι' ἀμφοῖν δὲ τὰ ἐκ Σιποῦντος κατάγεται, καὶ μάλισα ὁ σῖτος. Δείκνυται δὲ τῆς Δαυνίας περὶ λόφον, ᾧ ὄνομα Δρίον, ἠρῶα· τὸ μὲν Κάλχαντος ἐπ' ἄκρα τῇ κορυφῇ· ἐναγίζουσι δὲ αὐτῷ μέλανα κριὸν οἱ μαντευόμενοι, ἐγκοιμώμενοι ἐν τῷ δέρματι· τὸ δὲ Ποδαλειρίου κάτω πρὸς τῇ ρίζῃ, διέχων τῆς Θαλάττης ὅσον σαδίους ἑκατόν. Ρεῖ δ' ἐξ αὐτοῦ ποτάμιον πάνακες πρὸς τὰς τῶν Θρεμμάτων νόσους. Πρόκειται δὲ τοῦ κόλπου τούτου, πελάγιον ἀκρωτήριον, ἐπὶ τριακοσίους ἀνατεῖνον σαδίους πρὸς τὰς ἀνατολάς, τὸ Γάργαρον· κάμπτοντι δὲ τὴν ἄκραν, πολισματίον Οὔρειον· καὶ πρὸ τῆς ἄκρας αἱ Διομήδειοι νῆσοι. Ἔσι δὲ πᾶσα ἡ χώρα αὕτη πάμφορός τε καὶ πολύφορος, ἵπποις τε καὶ προβάτοις ἀρίστη· ἢ δ' ἐρέα μαλακωτέρα μὲν τῆς Ταραντίνης ἐσὶ, λαμπρά δὲ ἦττον. Ἡ δὲ χώρα εὐδαινή, διὰ τὴν κοιλότητα τῶν πεδίων. Οἱ δὲ καὶ διώρυγα φασὶ τεμεῖν ἐπιχειρῆσαι τὸν Διομήδη μέχρι τῆς Θαλάττης· καταλιπεῖν δ' ἡμιτελῆ καὶ ταύτην, καὶ τὰς ἄλλας πράξεις, μετάπεμπτον οἴκαδε γενόμενον, κάκει κατασρέψαι τὸν βίον. Εἰς μὲν οὗτος ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· δεύτερος δὲ, ὡς αὐτόστι μείνειε μέχρι καταστροφῆς τοῦ βίου· τρίτος δ' ὁ μυθώδης, ὃν προεῖπον, τὸν ἐν τῇ νήσῳ λέγων ἀφανισμόν· τέταρτον δὲ θεῖη τις ἂν τὸν τῶν Ἐνετῶν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρὰ σφίσι πως τὴν καταστροφήν αὐτοῦ μυθεύουσιν, ἣν ἀποθέωσιν καλοῦσι. Ταῦτα μὲν οὖν κατ' Ἀртеμίδωρον κεῖται τὰ διαστήματα. 285.

§. 10.

285. Φησί δ' ὁ χωρογράφος τὸ ἀπὸ τοῦ Βρεντεσίου μέχρι Γαργάνου μιλίων ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε· πλεονάζει δ' αὐτὰ Ἀρτεμίδωρος. Ἐντεῦθεν δ' εἰς Ἀγκῶνα διακόσια πενήκοντα τέσσαρα μιλια φησὶν ἐκεῖνος· ὁ δ' Ἀρτεμίδωρος εἰς Ἀσπίαν ποταμὸν, πλησίον ὄντα τοῦ Ἀγκῶνος σταδίου εἶρηκε χιλίους διακοσίους πενήκοντα, πολὺ ἐνδεέστερον ἐκείνου· Πολύβιος δ' ἀπὸ τῆς Ἰαπυγίας μεμιλιᾶσθαι φησὶ, καὶ εἶναι μιλια πεντακόσια ἐξήκοντα δύο εἰς Σίλαν πόλιν· ἐντεῦθεν δ' εἰς Ἀκυληίαν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ὀκτώ· οὐχ ὁμολογοῦντες τῷ φερομένῳ διαστήματι τῆς Ἰλλυρικῆς παραλίας, ἀπὸ τῶν Κεραυνίων ὄρων ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀδρίου μυχόν, ὑπὲρ ἑξακισχιλίων τοῦτον ἀποφαίνοντες, καὶ μείζω καθιστάντες ἐκείνου, πολὺ ἐλάττονα ὄντα. Καὶ πάντες δὲ πρὸς ἅπαντας, μάλισα περὶ τῶν διαστημάτων οὐχ ὁμολογοῦσι πρὸς ἀλλήλους, ὡς πολλάκις λέγομεν. Ἡμεῖς δ', ὅπου μὲν ἐπικρίνειν δυνατὸν, ἐκφέρομεν τὸ δοκοῦν ἡμῖν· ὅπου δὲ μὴ, τὰ ἐκείνων οἰόμεθα εἰς μέσον τιθέναι δεῖν. Ἐὰν δὲ μηδὲν παρ' ἐκείνων ἔχωμεν, οὐδὲν θαυμαστὸν, οὐδ' εἰ παραλείψομεν τι καὶ ἡμεῖς, ἐν τοιαύτῃ καὶ ταύτ' ὑποθέσει· τῶν μὲν γὰρ μεγάλων οὐδὲν ἂν παραλίπομεν· τὰ δὲ μικρὰ, καὶ γνωρισθέντα μικρὸν ὤνησε, καὶ παραπεμφθέντα οὐδὲν ἔβλαψεν, ἢ οὐ πολὺ τοῦ παντελοῦς ἔργου παρέλυσε.

§. 11.

Μεταξὺ δ' εὐθὺς ἀπὸ τοῦ Γαργάνου κόλπος ὑποδέχεται βαθύς. Οἱ δὲ περιοικοῦντες, ἰδίως Ἀπουλοι προσαγορεύονται· εἰσὶ δ' ὁμόγλωττοι μὲν τοῖς Δαυνίοις, καὶ Πευκετίοις· οὐδὲ τάλλα δὲ διαφέρουσιν ἐκείνων τό γε νῦν, τὸ δὲ πάλαι διαφέρειν εἰκόσ' ὅθεν περ καὶ τὰ ὀνόματα ἐναντία πάντων ἐπικρατεῖν.

Πρότερον

Πρότερον μὲν οὖν ηὐτύχει αὐτὴ πᾶσα ἡ γῆ· Ἀννίβας δὲ καὶ 285.
οἱ ὕπερον πόλεμοι ἠρήμωσαν αὐτήν. Ἐνταῦθα δὲ καὶ τὰ περὶ
Κάννας συνέβη, ὅπου πλείστος ὄλεθρος σωμάτων Ῥωμαίοις
καὶ τοῖς συμμάχοις ἐγένετο. Ἐν δὲ τῷ κόλπῳ λίμνη ἐστίν· ὑπὲρ
δὲ τῆς λίμνης ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἄπουλον Τέανον, ὁμώνυμον τῷ
Σιδικίνῳ· καθ' ὃ δοκεῖ συναγεσθαι τὸ τῆς Ἰταλίας πλάτος ἐφ'
ἱκανὸν, πρὸς τοὺς περὶ Δικαιαρχίαν τόπους, ἐλαττόνων ἢ χιλίων
σταδίων ἀπὸ Θαλάττης ἐπὶ Θαλατταν ἰσθμὸν καταλείπον. Μετὰ
δὲ τὴν λίμνην ἐπὶ τοὺς Φρεντανοὺς καὶ τὴν Βοῦκαν παρά-
πλους ἐστὶ διακόσιοι δ' εἰσὶν ἐφ' ἐκάτερα σταδίοι τῆς λίμνης
ἐπὶ τε τὴν Βοῦκαν, καὶ τὸ Γάργανον. Τὰ δ' ἐξῆς τοῖς περὶ
Βοῦκαν εἴρηται πρότερον.

Κ Ε Φ. Δ.

§. Ι.

ΤΟΣΑΥΤΗ μέντοι καὶ τοιαύτη τις ἡ Ἰταλία. Πολλὰ δ' εἰρη-
κότων, τὰ μέγιστα ἐπισημανούμεθα, ὑφ' ὧν νῦν εἰς τοσοῦ-
τον ὕψος ἐξήρθησαν οἱ Ῥωμαῖοι. Ἐν μὲν, ὅτι νήσου δίκην ἀσφα-
λῶς φρουρεῖται τοῖς πελάγεσι κύκλῳ, πλὴν ὀλίγων μερῶν· καὶ 286.
αὐτὰ [δὲ] τετείχισαι τοῖς ὄρεσι, δυσβάτοις οὔσι. Δεύτερον δὲ,
τὸ ἀλίμενον κατὰ τὸ πλείστον, καὶ τὸ τοὺς ὄντας λιμένας με-
γάλους εἶναι καὶ θαυμασούς· ὧν τὸ μὲν πρὸς τὰς ἑξωθεν
ἐπιχειρήσεις χρήσιμον, τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀντεπιχειρήσεις καὶ
τὴν τῶν ἐμπορίων ἀφθονίαν συνεργόν. Τρίτον δὲ, τὸ πολλαῖς
ὑποπεπτωκέναι διαφοραῖς ἀέρων τε καὶ κράσεων, παρ' ἃς καὶ ζῶα
καὶ φυτὰ, καὶ πάνθ' ἀπλῶς τὰ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα, πλείστην
ἐξάλλαξιν ἔχει πρὸς τε τὸ βέλτιον καὶ τὸ χειρόν. Ἐκτέταται
δὲ τὸ μῆκος αὐτῆς ἐπὶ μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων τὸ πλεόν·
προσθήκη δ' ἐστὶν ἡ Σικελία τῷ μήκει, τοσαύτη οὔσα, καὶ
τοσοῦτω, καθάπερ μέρος. Εὐκρασία δ' ἀέρων καὶ δυσκρασία

286. κρίνεται παρὰ τὰ φύχη καὶ τὰ θάληη, καὶ τὰ μεταξύ τούτων ὡς' ἐκ τούτων ἀνάγκη τὴν νῦν Ἰταλίαν, ἐν μέσῳ τῶν ὑπερβολῶν ἀμφοτέρων κειμένην τοσαύτην τῷ μήκει, πλείστον τῆς εὐκράτου μετέχειν, καὶ κατὰ πλείστας ἰδέας. Τοῦτο δὲ καὶ ἄλλως συμβέβηκεν αὐτῇ· τῶν γὰρ Ἀπεννίνων ὄρων δι' ὅλου τοῦ μήκους διατεταμένων, ἐφ' ἑκάτερον δὲ τῶν πλευρῶν πεδία καὶ γεωλοφίας καλλικάρπους ἀπολειπόντων, οὐδὲν μέρος αὐτῆς ἔστιν, ὃ μὴ καὶ τῶν ὀρείων ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀπὸ τῶν πεδίων ἀπολαῦον τυγχάνει. Καὶ προστίθει τὸ μέγεθος καὶ πλήθος ποταμῶν τε καὶ λιμνῶν· πρὸς δὲ τούτοις θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν ὑδάτων ἀναβολὰς πολλαχοῦ πρὸς ὑγίειαν φύσει παρεσκευασμένων· καὶ μὴν καὶ μεταλλῶν εὐπορίας παντοδαπῶν Ἰλῆς δὲ καὶ τροφῆς, ἀνθρώποις τε καὶ βοσκήμασιν, οὐδ' ἀξίως εἰπεῖν ἔστι τὴν ἀφθονίαν, ὅσην παρέχεται, καὶ τὴν χρησοκαρπίαν. Ἐν μέσῳ δὲ καὶ τῶν ἔθνῶν τῶν μεγίστων οὖσα, καὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῶν ἀρίστων τῆς Ἀσίας μερῶν, τῷ μὲν κρατισεύειν *ἐν* ἀρετῇ τε καὶ μεγέθει τὰ περιεσῶτα αὐτὴν, πρὸς ἡγεμονίαν εὐφυῶς ἔχει· τῷ δ' ἐγγύς εἶναι, τὸ μετὰ ῥασιώνης ὑπουργεῖσθαι πεπόρισται.

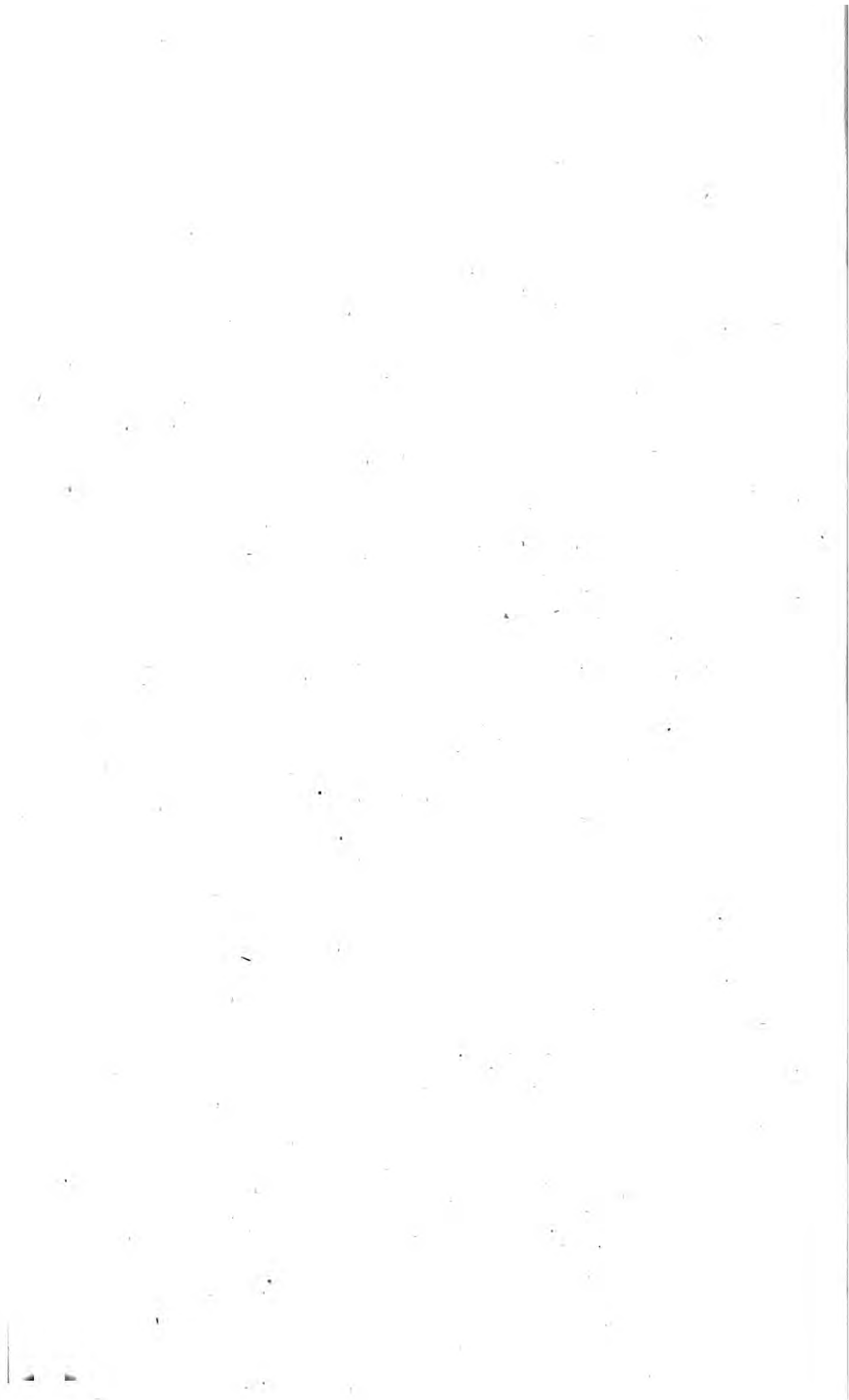
§. 2.

Εἰ δὲ δεῖ τῷ περὶ τῆς Ἰταλίας λόγῳ προσθεῖναι τινα λόγον κεφαλαιώδη καὶ περὶ τῶν Ῥωμαίων τῶν κατασχόντων αὐτὴν, καὶ κατεσκευασμένων ὀρμητήριον πρὸς τὴν σύμπασαν ἡγεμονίαν, προσειλήφθω καὶ ταῦτα· ὅτι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης, βασιλευόμενοι διετέλεσαν σωφρόνως ἐπὶ πολλὰς γενεάς· ἔπειτα, τοῦ ἐσχάτου Ταρκυνίου μοχθηρῶς ἄρχοντος, τὸν μὲν ἐξέβαλον, πολιτείαν δὲ συνεσήσαντο μικτὴν ἐκ τε
287. μοναρχίας καὶ ἀριστοκρατίας. Κοινωνοῖς δ' ἐχρήσαντο Σαβίνοις τε καὶ Λατίνοις. Οὐκ εὐγνωμόνων δ' οὔτε ἐκείνων ἀεὶ τυγχά-

νοντες, οὔτε τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων, ἠναγκάζοντο τρόπον 287.
 τινὰ τῆ ἐκείνων καταλύσει τὴν σφετέραν ἐπαύξειν. Οὕτω δ' αὐτοῖς
 χατ' ὀλίγον προῖοῦσιν εἰς ἐπίδοσιν, συνέβη τὴν πόλιν αἰφνιδίως
 [ὑπὸ Κελτῶν] ἀποβαλεῖν, παρὰ τὴν ἀπάντων δόξαν· παρὰ δόξαν
 δὲ καὶ ἀπολαβεῖν. Ἐγένετο δὲ τοῦτο, ὡς φησι Πολύβιος, ἔτει
 ἔννεακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, κατὰ
 τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην εἰρήνην. Διακρουσάμενοι δὲ τού-
 τους Ῥωμαῖοι, πρῶτον μὲν Λατίνους ἅπαντας ὑπηκόους ἐποι-
 ῆσαντο· εἶτα Τυρρήνους καὶ Κελτοὺς, τοὺς περὶ τὸν Πάδον,
 ἔπαυσαν τῆς πολλῆς καὶ ἀνέδην ἐλευθερίας· εἶτα Σαυνίτας,
 μετὰ δὲ τούτους, Ταραντίνους καὶ Πύρρον κατεπολέμησαν, εἶτα
 ἤδη καὶ τὴν λοιπὴν τῆς νῦν Ἰταλίας, πλὴν τῆς περὶ τὸν Πάδον.
 Ταύτης δ' ἔτι καθεσώσης ἐν πολέμῳ, διέβησαν εἰς Σικελίαν·
 ἀφελόμενοι δὲ Καρχηδονίων αὐτὴν, ἐπανήλθον ἐπὶ τοὺς περὶ
 τὸν Πάδον. Συνεσῶτος δ' ἔτι τούτου τοῦ πολέμου, παρῆν Ἀν-
 νίβας εἰς τὴν Ἰταλίαν· καὶ δεύτερος οὗτος πόλεμος πρὸς Καρ-
 χηδονίους συνέπεσε, καὶ μετ' οὐ πολὺ τρίτος, ἐν ᾧ κατεσκάφη
 Καρχηδῶν. Ἄμα δὲ τὴν τε Λιβύην ἔσχον Ῥωμαῖοι, καὶ τῆς
 Ἰβηρίας ὅσην ἀφείλοντο τῶν Καρχηδονίων. Συνενεωτέρισαν δὲ
 τοῖς Καρχηδονίοις οἱ θ' Ἕλληνες, καὶ Μακεδόνες, καὶ τῆς
 Ἀσίας οἱ ἐντὸς Ἄλως καὶ τοῦ Ταύρου. Καὶ τούτους οὖν ἅμα
 συγκατακτᾶσθαι προήχθησαν, ὧν Ἀντίοχος τε ἦν ὁ βασι-
 λεὺς, καὶ Φίλιππος, καὶ Περσεύς. Καὶ Ἰλλυριῶν δὲ, καὶ
 Θρακῶν οἱ πλησιόχωροι τοῖς τε Ἕλλησι καὶ Μακεδόσιν, ἀρχὰς
 ἔλαβον τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου· καὶ διετέλεσαν πολεμοῦν-
 τες μέχρι καταλύσεως ἀπάντων τῶν ἐντὸς Ἰσρου, καὶ τῶν ἐντὸς
 Ἄλως. Τὰ δ' αὐτὰ ἔπαθον καὶ Ἰβηρες, καὶ Κελτοί, καὶ ἅπαντες
 οἱ λοιποὶ, ὅσοι Ῥωμαίων ὑπακούουσι· τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν οὐκ
 ἐπαύσαντο ὑπαγόμενοι τοῖς ὅπλοις, ἕως ἅπασαν κατεσρέψαντο,
 Νορμαντίνους τε ἐξελόντες, καὶ Οὐρίαθον, καὶ Σερτώριον

287. ὕσερον διαφθείραντες, ὑσάτους δὲ Καντάβρους, οὓς κατέλυσεν ὁ Σεβασὸς Καῖσαρ. Καὶ τὴν Κελτικὴν ἄπασαν, τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς, σὺν τῇ Λιγυσικῇ, πρότερον μὲν κατὰ μέρος αἰεὶ προσήγοντο, ὕσερον δὲ Καῖσαρ ὁ Θεὸς, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Σεβασὸς, κοινῶ πολέμῳ καὶ ἀφρόως κατεκτήσαντο. Νυνὶ δὲ Γερμανοῖς προσπολεμοῦσιν ἀπὸ τούτων ὀρμώμενοι τῶν τόπων, ὡς οἰκειοτάτων, καὶ τισιν ἤδη Θριάμβοις κεκοσμήκασιν ἀπ' αὐτῶν τὴν
288. πατρίδα. Τῆς δὲ Λιβύης, ὅση μὴ Καρχηδονίων, βασιλεῦσιν ἐπετέτραπτο ὑπηκόοις οὖσιν, ἀφιστάμενοι δὲ κατελύοντο· νυνὶ δ' εἰς Ἰούδαυ περιέσκηκεν ἢ τε Μαυρουσία, καὶ πολλὰ μέρη τῆς ἄλλης Λιβύης, διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίαν τε καὶ φιλίαν. Τὰ δ' ὅμοια καὶ περὶ τὴν Ἀσίαν συνέβη. Καταρχὰς μὲν διὰ τῶν βασιλέων διωκεῖτο, ὑπηκόων ὄντων· ὕσερον δ' ἐκλελοιπότην ἐκείνων, καθάπερ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων, καὶ Σύρων, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Καππαδοκῶν, καὶ Αἰγυπτίων, [ἢ] ἀφισταμένων, καὶ ἔπειτα καταλυομένων, καθάπερ ἐπὶ Μιθριδάτου συνέβη τοῦ Εὐπάτορος, καὶ τῆς Αἰγυπτίας Κλεοπάτρας, ἅπαντα τὰ ἐντὸς Φάσιδος καὶ Εὐφράτου, πλὴν Ἀράβων τινῶν, ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐσὶ, καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀποδειχθεῖσι δυνάσταις. Ἀρμένιοι δὲ, καὶ οἱ ὑπερκείμενοι τῆς Κολχίδος Ἀλβανοὶ τε καὶ Ἰθηρες, παρουσίας δέονται μόνον τῶν ἡγησομένων, καλῶς δὲ κρατοῦνται· νεωτερίζουσι δὲ διὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων ἀπασχολίας, καθάπερ καὶ οἱ πέραν τοῦ Ἰσρου τὸν Εὐξεινὸν περιοικοῦντες, πλὴν τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν Νομάδων· τὸ μὲν γὰρ ὑπήκουον, τὸ δ' ἄχρησον εἰς πᾶν τῷ ἀκοινωνήτῳ, φυλακῆς δὲ μόνον δεόμενον· καὶ τᾶλλα δὲ τὰ πολλὰ Σκηιτῶν καὶ Νομάδων ἐσὶ, πόρρω σφόδρα ὄντων. Παρθυαῖοι δὲ, ὁμόροι τε ὄντες, καὶ μέγιστον δυνάμενοι, τοσοῦτον ὅμως ἐνέδοσαν πρὸς τὴν Ῥωμαίων καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡγεμόνων ὑπεροχὴν· ὥς' οὐ μόνον τὰ τρόπαια ἔπεμψαν εἰς Ῥώμην, ἀλλὰ κατὰ Ῥωμαίων ἀνέστησαν

ποτε, ἀλλὰ καὶ παῖδας ἐπίσενσε Φραάτης τῷ Σεβασῶ Καίσαρι, 288.
καὶ παίδων παῖδας, ἐξομηρευσάμενος Θεραπευτικῶς τὴν φιλίαν.
Οἱ δὲ νῦν μετίασι πολλάκις ἐνθένδε τὸν βασιλεύσοντα· καὶ
σχεδὸν τι πλησίον εἰσι τοῦ ἐπὶ Ῥωμαίοις ποιῆσαι τὴν σύμπασαν
ἐξουσίαν. Καὶ αὐτὴν [δὲ] τὴν Ἰταλίαν διασῆσαν πολλάκις, ἀφ' οὔ
γε ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐσί, καὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην, ἡ τῆς πολιτείας
ἀρετὴ καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐκώλυσεν ἐπὶ πλέον προελθεῖν πλημ-
μελείας καὶ διαφορᾶς. Χαλεπὸν δὲ ἄλλως διοικεῖν τὴν τηλι-
καύτην ἡγεμονίαν, ἢ ἐνὶ ἐπιτρέψαντας ὡς πατρί. Οὐδέποτε
γοῦν εὐπορῆσαι τοσαύτης εἰρήνης καὶ ἀφθονίας ἀγαθῶν ὑπῆρξε
Ῥωμαίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις αὐτῶν, ὅσην Καῖσάρ τε ὁ Σε-
βασὸς παρέσχευ, ἀφ' οὔ παρέλαβε τὴν ἐξουσίαν αὐτοτελῆ, καὶ
νῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκεῖνον παρέχει Τιβέριος, κανόνα
τῆς διοικήσεως καὶ τῶν προσαγμάτων ποιούμενος ἐκεῖνον, καὶ
αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ, Γερμανικὸς τε καὶ Δροῦσος, ὑπουρ-
γοῦντες τῷ πατρί.

ΠΙΝΑΞ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ. ΣΕΛΙΔΙ	Ι
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.	87
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.	Ἰβηρία	177
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.	Γαλλία	231
	Βρετανική	263
	Ἄλπεις	267
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.	Ἰταλία	279
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.	Ἰταλία	339

728982

